Universidad de Oviedo
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

42319
Bibliotheca
Facult. Philosophiae
Provinciae Loyolensis S.I.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Magistri V. Riodaynensis Augustinianam

¶ Clarissimi resolutis-

simiq; ac pinde doctissimi doctoris Parisiēsis. magistri Joannis a Celaia Valentini scripta q̄ breuissima pariter & absolutissima adde etiā & oīm quę hactenus scripta sunt facile clarissima in tertium volumē sententiarū. Quę in Valentino gymnasio die veneris decimo Kalēdas Nouembris statim a lucalibus ipsis Inchoata sunt. Anno a Christo nato. 1526. Quibusq; iustissim⁹ colophō addit⁹ est die Mercurij ad quintum Kalēdas Septembres. Anno.

Per Arct. doctiss. 1527 fol. 5. P. n. A. Alcodr

¶ Textus etiā eiusdē Tertij voluminis magistri Sententiarum suis locis insertus.

¶ Lege fœliciter, nosce, intellige, ac fruere.

¶ Ex priuilegio cauetur ne quis in hoc regno Valētino intra q̄driēniū, aut excudat, aut vēdat.

Biblioteca de Filosofia

¶ Inclyto atq; excellentissimo Calabriae duci: ac proinde principi serenissimo: Valentinae, puinciae moderatori optimo: ac praesidi maximo. B. Fernãdo ab Aragonia magister Joãnes a Caclata doctor Parisiensis. Salutem: pariter ac felicitatem dicit.

Tamquã itelligo: serenissime princeps, quãtum in publica cõmoda sit peccaturus, qui te tot, tantaq; & seria & ardua negocia sustinentẽ, vt ad Cęsarem Augustum Horatius flaccus scripsit, lõgis verboꝝ prœmijs remotetur, nõ dubito tamen, quin vel maximis rebus occupatissimus, diuinę scilicet pietati vacaturus, sacris, sanctissimisq; studijs locũ amplissimũ reliquas. Quo fit, vt tuũ istud pietatissimũ pectꝰ, quo nihil itegriꝰ, nil sanctiꝰ, nil deniq; religiosiꝰ aut viderim, aut legerim, etiam circa maxima quęq; intentũ xpianę phię nunquã nõ pateat. Neq; id a te excellentissime Dux, sine delectu fieri crediderim. Quippe q̃ ingento sapietiã, phitati eruditione, splendori humanitatẽ, pietati demũ doctrinã adiunxeris. Id enim ocij, eas sane horas optime collocari semper existimas, quas in sacris eloquijs, vbi salutis nostrę thesaurus recõditur, insumere cõsueuisti. Quapropter nõ citra officiũ, atq; instituti mei rationẽ fecisse mihi videor, si, quã paucissimis potui, has rei theologicę lucubratiunculas, inclyto tuo nomini multis ex causis consecratas, ędere nõ dubitauerim, partẽ debiti erga te amoris mei testificanteis, & in eo dicendi genere conscriptas, quo salubrẽ illã, & plane diuinã incarnati verbi lectionẽ tã facile tibi percipere liceat, quã [illegible]rarũ literarũ studiosissimus es, atq; haberis. Horro in his scriptis, quę more celebrantissimoꝝ doctoꝝ Tertij sententiaꝝ libri materiam cõplecuntur, adsertoris nostri Jesu Christi admirabilem incarnationem non minus aperte, quaz succincte tractamus. Huius itaq; tam altissimę theosophię quoniam te semper obseruantissimũ intellexerimus, par esse duximus, vt ea scripta, quę superioribus diebus in academia Valentina publice professi, absoluimus, qualiacunq; a nobis emittantur, multis vt spero, profuturą, tibi vni dicerentur, atq; inscriberẽtur. Legito igit pie ac feliciter, inclyte princeps, legito hic ęternũ regni cœlestis principẽ, humana indutum carne, humani generis clementissimũ liberatorem, a primo vsq; nascentis mundi primordio nobis promissum: pro nobis incarnatum, atq; in lucem ędituꝫ, passumq; in cruce, sepultuꝫ, & e sepulchro resurgentem, ac de infernatibꝰ amplissima spolia in cœlos reportantem. Quẽ statim, vt natus calliganti mundo illuxit, tres illi sapientissimi reges e diuersis orientalis plagę prouincijs, stellam scilicet sequuti, venerũt, ac nõ sine mysticis quibusdam muneribus adorantes, per quam pie salutarũt. A quorum vno hoc est a sanctissimo Balthasare serenissimum illud atq; omni ex parte splendidissimum tui generis stemma deductum esse nemo ambigit. Fit ideo, vt ex ea stella, quę Hispanorum regum maiestati adiũcta, tuis titulis adfigit, tibi vel parentibus, auis, proauisq; regibus nato, immortale decus cõparatũ esse videamus, de quoꝝ sempiternis ac plane diuinis laudibus diserant illi, qui cultiore orationis figura in dicendo prędicant. Ego vero, qui theologi partes profiteor, ne præsens præsenti tibi alienas laudẽ, vt ille ait, ab his supersedeo oĩbus, atq; illas in te demiror partes, illa solũ suspicio ornamenta, illa tandẽ in te morer, & ptemploꝝ talẽta, hoc est tuũ istud amœnissimũ, clemensq; ingenũ, tuusq; altissimę cuiusq; disciplinę capacẽ intellectũ, & fœcũdissimã memoriã, cęteraq; animi rarissimas dotes. Quę oĩa summus ille rerũ artifex deus ita indulgentissime tibi credidit, vt heroicę virtutis, optimarũq; artiũ seminaria quędã indidisse videat, quę tu multo ampliora, multoq; locupletiora, quã acceperas, more euangelici serui in isto tuo aĩç syncerissimo recessu conduplicas, cœlestiq; dño rõnẽ reddis. Quibus certe partibꝰ generis pulchritudo, regnorum splendor, ipsiusq; fortunę impotens potestas, cuius inuidia virtutem tuã longe maiorẽ cognoscimus, iudicio meo tam vere cedunt, quã optimo iure quę nos ipsi fecimus, is præstant noĩbus ac titulis, quos a maioribus habemus. Nec censeo serenissime princeps, cur theologię laudes nullibi non decantatas, celebrariq; dignissimas a me in præsentia quisquã desideret, quę oẽm oĩonis cultũ, oẽm dicendi vbertatẽ, oẽmq; scribendi felicitatẽ facile superãt, quam sine controuersia arteis omneis, scientias omneis, ac disciplinas, veluti ancillas suas dignitate anteit. Sed vt ad te oratio mea reuocetur, vnde paulo ante declinauerat, illa oĩbus modis beneficia cõmendanda, oĩbus titulis extollenda, oĩbus noĩbus exornanda esse existimato, quę quũ huius nostrę Valentinę prouincię habenas ab Augusto & inuictoq; Carolo Cęsare suscepisti, nobis benignissime conferre dignatus es, eã em personã pro salute huius regni induisti, qua nec ad ignoscẽdum clemẽtior: nec ad animaduertendũ iustior vnqua fuerit. Quippe qui publicis cõmodis ita inimicitias, ita iuisctissimi Cęsaris partes agis, vt senatui, populoq; Valentino nunquã non consulas, ita sacris profana secernis, ita hũanis diuina seiũgis, vt nunquã nõ æquus, nunquã non prudens, nunquã non pius sis ac prędiceris, nec aliũ de esse puto, qõ apõ Mõsontũ. S. P. D. Cęsaraugustanꝰ, pariter ac Bar

chinonensis te presidē sibi, moderatorēq; animis voluere, votis adpo
scentes efflagitarūt. Superi tū huic vrbi bene cōsulentes, te nobis huc re
tulerunt, qui hoc Valentinę reipublicę prēstitisti. Sed ne vltra quā a prin
cipio promiserā, fecisse noter, nō est qō epistola hęc amplius prouehatur.
Superest igitur, vt scriptis his nostris tibi dedicatis protector tuearis,
patronus defendas, pro tua in me hūanitate atq; indulgētia bīuolus fo
ueas. Quę si vti tibi placuisse nobis contingat, non dubiū est, quin doctissi
mis atq; optimis quibusq; placitura sperē. Frangant, quantū volent, zoili
ad sana genuinos suos, allatrent, detrahant, eleuent, modo ego te fautorē
mihi sensero, distorqueant os, ducant vultus inuiduli blateroues, quantū
lubeat mō auspicio tuo opera nra i lucē emittātur, in viroq; coronas exeāt,
in theatra prodeant, legātur, placeāt, amentur, circūferantur. Qui quū nil
laude dignū aut scribant, aut agant, alienis laboribus ingeniosi videri vo
lentes, ineptū esse ducunt alios ab humo tolli, atq; e tenebris in scribēdo
vindicari. Quare pro tua in me plusquā benenola indulgentia oia boni cō
sulito, ac felicissime Valę, per quē nra hęc ciuitas Valētia valere credit.

Joānis angeli Gonsales in ab
solutissima scripta archidoctoris Valentini ma
gistri Joannis a Celaia. Epigramma.

Quod rosa Pęstani ruris, quod spirat amomum,
Thus quod Oronthęum fumat in igne sacro,
Littore quod myrtus, quōd apes per rura profundunt,
Quodq; rubenti halāt sparsa theatra croco,
Quod nemus elysium, quod diuite in arbore Ramus,
Quōd vere effundunt lilia cana nouo,
Intyba quod ripis, molli quod amaracus vmbra,
Serta quod in sacris laurea, Phœbe, tuis.
Quod Paphię syluę, sacris quod balsama rorant,
Quod nardus redolet, poma quod Alcioni,
Quodq; agris violę, quod fragrat achātus in hortis,
Quod mistum ambrosię nectar olet superis,
Hoc tua diffundunt, doctor Celaia, per orbem
Scripta, sub Hispano glōria prima solo.

Finis.

Perlege si lubet candide lector tabulam in qua ea omnia que a Joanne celaia docto re Parisiensi super Tertio libro magistri Sententiaꝝ in questionem vertuntur. per singulas distinctiones: indubie reperies Bigesta.

Distinctionis prime. questiones. x.

1 An hūana natura ab illo statu i quo fuit cōdita lapsa fuerit.
2 An decuit deū incarnari.
3 Vnio verbi ad naturā humanam quid sit
4 An si homo non peccasset deus incarnatus fuisset.
5 An solus dei filius naturam hūanam sibi hipostatice siue in vnitatem suppositi vniuerit.
6 An pater et spiritus sanctus potuerint incarnari.
7 An essentia diuina abstractis personis ad intellectum naturę humanę vnibilis sit.
8 An tres personę diuinę eādē nūero naturā possint simul assumere.
9 An quelibet persona diuina simul possit pluribus naturis rationabilibus hipostaticę vniri.
10 An vna persona diuina pōt aliaz personā diuinā sustentare.

Distinctionis scde questiones. iij.

1 An vnaquęq; persona diuina quālibet naturā siue rationalē: siue irrationalē assumere potest.
2 An verbū diuinum simul et immediate naturā humanam et quamlibet eius partem assumpserit.
3 An x̄bū diuinū verā carnē et verā animam rationalē assumpserit.

Distinctiōis tertie questiones. v.

1 An virgo sanctissima ifecta fuerit labe originali.
2 An fomes pcti originalis ita fuerit ablatus a virgine: vt peccare actualiter non potuerit.
3 An x̄ps in lūbis Abrahę sicut leui fuerit decimatus.
4 An btā virgo vouerit virginitatē.
5 An Christi caro in patribus fuerit peccato obnoxia.

Distinctiōis quarte questiones. iiij.

1 An virgo Maria sit mr̄ hois.
2 An sctissima virgo sit mr̄ dei.
3 An spūssanctus sit pater Christi.
4 An beata x̄go aut aliqua alia creatura verbi icarnationē meruerit.

Distinctiōis quinte questio vnica.

1 An aliqua istarū sit ꝓcedenda persona assumpsit naturam: natura assumpsit personam. ꝛc.

Distinctionis sexte questiones. ij.

1 An aliqua triū opinionū quas magister narrat in textu sit vera et catholica.
2 An Christus sit duo entia.

¶ Distinctionis.vij.
quęstiones.iij.

1 ¶ An sit mutua cōmunicatio idiomatū vtriusq; nature Christi, diuine ⁊ humane.
2 An iste sint concedende, deus factꝰ est homo, verbum factum est homo. ⁊c.
3 An xps sit homo dūicus.

¶ Distinctiōis.viij.
quęstiones.iij.

1 An diuina natura sit nata dēvgie.
2 An xps fuerit bis genitus.
3 An Christus sit filius dei naturalis rōne vtriusq; natiuitatis ęternę. s. ⁊ temporalis.

¶ Distinctiōis.ix.
quęstiones sex.

1 ¶ An latria sit virtus moralis an theologica a dulia et hiperdulia distincta.
2 An Christi humanitas eadē adoratione sit adorāda qua verbuz diuinum.
3 An imagines sint adorandę ⁊ qua adoratione sint adorandę.
4 An crux Christi adoratione latrie sit adorāda.
5 An cultus latrię possit sine peccato xpi aduersario exhiberi.
6 An sctōz reliqę sint adorandę.

¶ Distinctiōis.x.
quęstiones tres.

1 ¶ An Christus secūduz quod homo sit persona vel aliquid.
2 An xps scōm qō homo est predestinatus vt sit dei filius.
3 An Christus scōm qō homō est filius adoptiuus dei.

¶ Distinctiōis.xj.
quęstio vnica.

1 ¶ An aliqua ista sit cōcedenda, Christus est factus, Christus est creatus, Christus est creatura.

¶ Distinctiōis.xij.
quęstiones.iij.

1 ¶ An aliqua ista sit concedenda xps incepit esse, ille hō incepit esse demonstrato Christo.
2 A decuit verbū diuinuz assumere naturā hūanā de massa pditiōis.
3 An ille hō Christo demōstrato potuerit peccare vel non esse deus.

¶ Distinctiōis.xiij.
quęstiones.iiij.

1 ¶ An xps profecerit sapiētia, etate ⁊ gratia apud deū ⁊ homines.
2 An sūma creabilis gratia sit animę Christi collata.
3 An Christus ratione humanitatis sit caput oim hoium tam quo ad animas q̄ quo ad corpora.
4 An demon vel Antechristus oim malorum sit caput.

¶ Distinctiōis.xiiij.
quęstiones.v.

1 ¶ An aīa xpi ab instanti suę creationis cōprehendit verbū sīue diuinā essentiā.
2 An anima xpi eadē cognitiōe qua cognoscit verbū cognoscat creaturas.
3 An aīa christi sapientiam parem cum deo habuerit vel omnia quę deus scit sciuerit.
4 An anima Christi in prōprio genere cognoscat ea quę in verbo cognoscit.

5 An verbū diuinuz animę Christi omnipotentiā cōmunicauerit.

¶ Distinctiōis.xv.
quęstiones.iiij.

1 ¶ An decuit verbū diuinū humanam naturā cuz singulis humani corporis defectibus assumere.
2 An xps naturā humanā cū animę defectibus assumpserit.
3 An xps scōm quālibet partem habuit maximaz tristitiā ⁊ maximū dolorem.

¶ Distictiōis.xvj.
quęstiones.ij.

1 ¶ An in Christi carne fuerit moriendi necessitas.
2 An xpi passio fuerit violenta.

¶ Distinctiōis.xvij.
quęstiones.v.

1 An in xpo sint duę voluntates vna diuina ⁊ altera humana.
2 An magister in pñti distinctiōe optime in xpo collocet voluntatem.
3 An in Christo voluntatum fuerit contrarietas.
4 An decuit Christū orare.
5 An xps in qualibet sua oratiōe fuerit a deo patre exauditus.

¶ Distinctiōis.xviij.
quęstiones.ij.

1 ¶ An aīa xpi in primo instanti sui esse suā meruerit beatitudinē.
2 An aīma xpi in primo instanti suę creationis sui corporis glorificationē ⁊ celi apertionē meruerit.

¶ Distinctiōis.xix.
quęstiones.ij.

1 ¶ An xps sua acerbissima passiōe oībus hoibus presentibus preteritis ⁊ futuris a diabolo peccato ⁊ pena liberationē ⁊ gratiā ⁊ glōriā sīue celi apertionē meruerit.
2 An solus filius dei sit redemptor ⁊ mediator.

¶ Distinctiōis.xx.
quęstiones.iiij.

1 ¶ An deꝰ alio mō potuerit hoiem liberare quā per xpi mortem.
2 An aliqua pura creatura pro totō gūre hūano satisfacere potuerit.
3 An xps mortē ex precepto cōsilioue subierit
4 An peccatū pontificū xpm crucifigentiū fuerit grauissimū.

¶ Distinctiōis.xxj.
quęstiones duę.

1 An statim post xpi mortez a carne vl' aīa fuerit separatū ẅbū diuinū
2 An statim post xpi mortē caro vel aīa effecta fuerit impassibilis.

¶ Distinctiōis.xxij.
quęstiones.x.

1 An xps in triduo fuerit homo.
2 An corpus xpi per triduum fuerit in sepulchro.
3 An xps descenderit ad inferos et ad quos.
4 ¶ Qui sunt quos xps ab inferis liberauit.
5 An xps fuerit pmicię resurgentiū
6 An xps vere ⁊ gliose resurrexerit.
7 An xps sufficientibus argumētis suam resurrectionē probauerit.
8 An christi resurrectio sit nostrę resurrectionis causa.
9 An christꝰ super omnes celos pro pria virtute ascenderit.
10 An Christus secundum vtramq; naturam ad dexteram dei patris sedeat.

Universidad de Deusto

¶ Distinctiõis.xxiij.
quęstiones.v.

1 ¶ An in vno intellectu sit vnica fides ponenda.
2 An fides informis sit eadem cum fide formata.
3 An fides sit prima virtꝰ inter tres theologas.
4 Queritur qualiter generatur aut deperditur fides.
5 An fides sit certior scientia.

¶ Distinctiõis.xxiiij.
quęstio vnica.

1 ¶ An de eodẽ obiecto propinquo respectu eiusdez fidẽ ⁊ scientiã simul habere sit possibile.

¶ Distinctiõis.xxv.
quęstiones.xiij.

1 ¶ An fides quantũ ad articulos credendos multitudinẽ creuerit.
2 An pro omni statu fides Christi mediatoris fuerit necessaria.
3 An post Christi legez sufficienter promulgatã oẽs hoies teneãtur credere oẽs articlos fidei catolicę
4 An simplicibus sine minoribꝰ credere explicite omnes simboli articulos sufficiat.
5 Querit ad quê spectat editio simboli fidei catholicę ⁊ determinare ea quę fidei sunt.
6 An papa eccłia vel ꝓsiliũ generale possit nouũ condere articulũ.
7 An cõfessio fidei cuilz fideli ad salutem sit necessaria.
8 An infidelitas sit maximũ pctoꝝ.
9 Queritur quę species infidelitatis est grauior.
10 An infideles disputationibꝰ sint cõuincendi aut simpliciter ad fidem compellendi.
11 An infideles possint fidelibus dominari.
12 An ritus infideliũ in terris christianorum sint tolerandi.
13 An princeps propter apostasiam a fide catholica amittat dñiuz qõ habet in suos subditos.

¶ Bistictionis.xxvj.
quęstiones.xij.

1 An spes sit virtus theologica a fide ⁊ charitate distincta.
2 Queritur in qua potentia aię subiectetur spes.
3 An fides ⁊ spes in xp̃o ⁊ ꝑmo parente fuerint.
4 An prophetia fuerit in Christo.
5 An prophetia sit naturalis habitus respectu futurorum contingẽtium duntaxat.
6 An ad ꝓphetiã dispositio naturalis ⁊ morũ bonitas requiratur.
7 An visio prophetica semper fiat cũ abstractione a sensibus.
8 Queritur que prophetia est nobilior ⁊ altior.
9 Querit qualr diuidit prophetia.
10 An moses fuerit eximiꝰ ꝓphetaꝝ
11 An despatio sit grauior pſũptiõe.
12 An deus possit viatori propriam dãnationem reuelare.

¶ Distinctiõis.xxvij.
quęstiones.v.

1 An charitas sit vna virtus excellẽtissima collocanda in voluntate.
2 An charitas sit forma virtutũ.
3 An preceptum dilectiõis dei posit in hac vita adimpleri: ⁊ ꝑ quo tempore obliget.
4 An creatura rõnalis ex solis naturalibꝰ possit diligere deũ sup oĩa.
5 An dilectio dei sup oĩa stet in christicola cũ peccato mortali.

¶ Distinctiõis.xxviij.
quęstiones due.

1 ¶ An solus deus sit ex charitate diligendus.
2 An dilectio dei sit melior dilectiõne proximi.

¶ Distinctiõis.xxix.
quęstiones.viij.

1 ¶ An in charitate sit ponendus diligendorum ordo.
2 An omnes proximi sint ęqualiter ex charitate diligendi.
3 An parentes magis ex charitate sint diligendi quam filij.
4 An vir plus teneatur diligere vxõrem quam filium.
5 An pater magis ex charitate sit diligendus quam mater.
6 An vxor magis ex charitate sit diligenda quam pater vel mater.
7 An ordo charitatis maneat ĩ pria.
8 Querit q̃ sunt gradus charitatis.

¶ Distinctiõis.xxx.
quęstiones.iij.

1 ¶ An dilectio inimici sit melior dilectione amici.
2 An necessarium sit ad salutem diligere inimicos ex charitate.
3 An de necessitate salutis tenemur signa amoris inimico ex charitate ostendere ⁊ exhibere.

¶ Distinctiõis.xxxj.
quęstiones.iij.

1 ¶ An charitas semel habita deperdi possit.
2 An fides spes caritas ⁊ sciẽtia eueniantur in patria.
3 An xp̃s charitatis ordinẽ seruarit.

¶ Distinctiõis.xxxij.
quęstiones.iij.

1 ¶ An deus eternaliter ⁊ ghialiter oĩa ex charitate diligat.
2 An omnes creaturas deus ęqualiter diligat.
3 An deus Christũ magis quã genus humanũ dilexerit.

¶ Distinctiõis.xxxiij.
quęstiones due.

1 ¶ An virtutes cardinales a theologicis differant ⁊ quomodo.
2 An virtutes cardinales maneant in patria.

¶ Distinctiõis.xxxiiij.
quęstiones due.

1 ¶ An dona beatitudinis ⁊ fructus a virtutibus distingantur.
2 An timor charitati aduersetur.

¶ Distinctiõis.xxxv.
quęstio vnica.

1 ¶ An scientia sapientia ⁊ intellectus differant ⁊ quomodo.

¶ Distictiõis.xxxvj.
quęstiones.iiij.

1 ¶ An v̄tutes theologicę sint ꝓnexę
2 An v̄tutes morales sint ꝓnexę.
3 An oẽs v̄tutes sint ęquales.
4 An quęlibet virtus moralis sit cõnexa prudentię.

¶ Distinctiõis.xxxvij.
quęstiones.xx.

1 ¶ Queritur ad quê spectat cõdere legem.
2 An legis diuisio in ęternã naturalem diuinã ⁊ humanã sit bona.

7 An lex naturalis immutabilis sit & vna apud omnes.
8 An lex humana necessitatē imponat hoibus in foro conscientię.
9 An lex vetus sit data a deo.
10 An lex vetus oībus hoibꝰ fuerit necessaria ad salutem.
11 An congruo tempore lex vetꝰ fuerit data Moysi.
12 An recte fuerint tradita decē precepta decalogi a deo in duabꝰ tabulis lapideis
13 An deus potest dispensare in preceptis decalogi.
14 An deus nos ad precepta decalogi adimplendum in charitate siue gratia obligarit.
15 An oīs hō agens cōtra precepta decalogi peccet mortaliter.
16 An sit dabilis pplexitas circa decalogū aut legē euangelicam.
17 An primum preceptum sit recte latum a deo.
18 Quęritur quot sunt species superstitionis.
19 An diuinatio sit licita.
20 An obseruatio aliquoꝝ sit licita.
21 An liceat tentare deū.
22 An martyrū sit optimus actꝰ ad implendi primū preceptū de dilectione dei.
23 Quęritur quid requirat ad adimplendū preceptū de sabbato sanctificando.
24 An liceat xpiano occidere hoiez.

¶ Distinctiōis. xxxviij.
quęstio vnica.

1 An omne mendaciū sit peccatū.

¶ Distinctiōis. xxxix.
quęstiones sex.

1 An liceat iurare per deū vel creaturas.
2 An oē iuramentū sit obligatoriū.
3 An oē piurīū sit pctū mortale.
4 An piurīū sit grauius homicidio.
5 An liceat accipere iuramentuz ab idololatra aut illo quē scimus peierare.
6 An liceat hōmini adiurare deum angelos, demones, & quamlibet creaturam irrationalem.

¶ Distinctionis. xl.
quęstiones tres.

1 An lex noua sit leuior & excellentior lege veteri.
2 An lex noua differat a veteri per hoc qꝺ noua viuificat & iustificat & lex vetus occidit.
3 An omnes christiani iure diuino obligētur ad decimas primicias & oblationes sicut filij Israel in antiqua lege.

¶ Prime tabule finis.

¶ Adest optime lector Alphabetica Tabula in qua multa. nō dicam omnia que in comētarijs Joannis a Celaia theologi qꝺ negari nō potest eximij super Tertium librū magistri sententiarū maxima aduersiōe digna sunt. reperies fideliter decerpta.

¶ De littera. A.

Abraham volens occidere filiū suū Isaac voluntatem propriā, voluntati diuinę nō in volito, sed in actu habuit pfecte. f. lxxxvij. colūna. iiij.
Abraham nō obligabatur filiū suuz immolare. fo. ccxv. co. ij.
Abraham nunquam auctoritate propria filium suum occidere voluit. fo. ccviij. co. ij.
Actus fidei nōn necessario actū spei & charitatis precedit. f. cxxx. co. j.
Actus spei non necessario precedit actū charitatis. fo. cxxix. co. iiij.
Actus beatificus non est meritoriꝰ fo. xciij. co. j.
Actus non est laudabilis sine prudētia actuali, quare virtus moralis adeo prudētię annexa est vt sine ipsa reperiri nō possit. f. ccxj. c. ij.
Adā dicēs verba illa, hoc nūc os ex ossibꝰ meis. &c. misteriū incarnationis agnouit. fo. v. co. iij.
Adam si non peccasset immunes essemus a peccato originali: etiam si Eua peccasset. fo. lvij. co. ij.
Adam clariorem dei noticiam habuit quā nos. fo. cxxxiiij. co. ij.
Admiratio duobꝰ modis accipitur fo. lxxviij. co. ij.
Adoratio triplex necessario est ponenda contra Lutherum ne repugnantiā in sacris literis fateamur. fo. xlvj. co. iij.
Adoratio latrię cathegorice non potest demoni sine peccato exhiberi fo. xlviij. co. iiij.
Aliqua dicuntur ad fidem pertinere duobus modis. fo. cxliij. co. ij.
Aliquid dicitur esse in loco duobus modis. fo. cxj. co. iij.
Antechristus non est malorum omnium caput dicendus. folio. lxv. colūna. ij.
Antechristus est ōmnium malorum caput quantum ad malicię perfectionem. fo. eo. co. iij.
Anima Christi, nec cōprehendit, nec comprehendere potest diuinam essentiam adeo perfecte, sicut est comprehensibilis. f. lxvij. colūna. j.
Anima Christi in primo instāti suę creationis vidit essentiam diuinam. ibidem.
Anima Christi eadem cognitione verbum & creaturas agnoscit. fo. lxvij. col. iiij.
Anima Christi tot cōgnoscit, quot verbum, eius tamen scientia nō est equalis scientię verbi. fo. lxix. colūna. iiij.
Anima Christi multa in verbo cognita in ꝓprio genere cognoscit. fo. lxx. co. iiij.

Aima christi verbi infinitatē cognoscit. fo. lxxj. col. ij.
Anima christi non semper fuit ꝓfor mis voluntati diuine quo ad actꝰ cōditionatos in volito. f. lxxxvij. colūna. iiij.
Anima xpi in primo instanti sui esse ⁊ sui corporis glorificationē ⁊ cęli apertionē meruit. fo. xciij. co. ij.
Aia xpi statim post mortē effecta est impassibilis, licet caro passibilis manserit vsq; ad resurrectionem fo. cvij. co. j.
Aia nra duplici motu tendit in imaginē dū eā intuet. f. xlvj. co. iiij.
Angeli ab abrahā in hospitio recepti, comedere, bibere, ⁊ vera corpora circūferre videbāt. f. cxvij. c. ij
Angeli sunt filij dei adoptiui. fo. lij. colūna. iiij.
Apetitus duplex aīalis videlicet et naturalis. fo. lxxxvij. co. ij.
Apetitus animalis ad differentiaz naturalis cognitionē presupponit. ibidē.
Articulus vnde dicat, ⁊ quot modis accipiat vide. fo. cxxxvj. co. iiij.
Articuli fidei sufficienter explicant in simbolo apl'oꝝ. fo. cxliij. c. iij.
Argumentū duobus modis accipit fo. cxvj. co. j.
Argumentū minimum a xpo in attestationē suę resurrectionis factuz ad probandā eiusdē veritatē sufficientissimū erat. fo. cxvij. cō. ij.

De littera. B.

Eata virgo fuit in peccabilis p gram. f. lvij. co. j.
Beata virgo priusq; despōsaretur Joseph prō posuerat in corde suo seruare virginitatē. fo. xvij. co. iiij.
Beata virgo post partū vna cū Joseph vouit virginitatē. ibidem.
Beata virgo non solū de cōgruo: sz etiā de condigno meruit esse mater xpi. fo. xxvij. co. j.
Beata virgo fomite peccati originalis caruit. fo. xvij. co. iiij.
Beata virgo post conceptionē saluatoris non potuit actualr peccare. folio. ididem
Blasphemia q̄d sit vide. f. cliij. c. ij.
Blasphemia quacūq; alia specie infidelitatis est grauior. ibidē.

De littera. C.

Ausa nōn libera pōt ad effectus contrarios cōcurrere. fo. cxxv. co. ij.
Caput duobus modis accipitur. fo. lxv. co. ij.
Cause tres propter quas verbū naturā humanā cū defectibꝰ corporeis assumpsit. fo. lxxv. co. iiij.
Caro christi non fuit in se obnoxia peccato. fo. xxj. co. ij.
Charitatis obiectū duplex est primariū. f. ⁊ scōdariū. f. clxxvij. c. j.
Charitatis ordo duplex vię. f. ⁊ patrię. fo. cxcij. cō. iiij.
Charitas semel habita pōt depdi. fo. cxcj. co. j.
Charitas acquisita euacuabitur in patria manebit tamen infusa. fo. cxcij. co. ij.
Charitas virtutū oīum theologax prima est loquendo de primitate perfectionis. fo. cxxviij. co. iiij.
Charitas non est prior tēpore alijs virtutibꝰ theologicis. ibidem.

Charitas quid sit ⁊ quotuplex vide fo. clxxj. co. j.
Charitas oīm virtutū excellentissima in voluntate est collocanda. fo. eodem. co. ij.
Charitas virtutū omniū forma est fo. clxxij. co. ij.
Charitas adeo cōnexa est alijs virtutibus theologicis: vt non possit scōm legē in hac via sine ipsis haberi. fo. ccix. co. ij.
Christus est vbiq; scōm diuinitatē. fo. iiij. co. j.
Christianus nō est obligatus ad certum gradū dilectionis vt adimpleat preceptum dilectionis dei. fo. clxxiiij. co. ij.
Christianus licite pōt, bella, famē ⁊ alia incōmoda turcis ⁊ infidelibus desiderare. f. clxxxviij. co. j.
Christianꝰ panē aliaq; subsidia inimico suo in extrema necessitate existēti tenet porrigere. f. co. c. ij.
Christianus in vniuersali inimicos suos quantū ad bona spiritualia tenetur diligere. ibidem.
Christus non est filius dei ⁊ humanitas vt fatet gregoriꝰ. f. vj. c. iiij
Christꝰ in instāti incarnationis quo ad humanitatē perfectū vsum rationis ⁊ oīa organa requisita habuit. fo. xiiij. co. ij.
Christꝰ ⁊ oīm hoīm ⁊ ecclesię rōne hūanitatis est caput. f. lxiij. c. iiij.
Christus rōne hūanitatis oīm angelox est caput. fo. lxiiij. co. j.
Christus aliquot aię defectus assūpsit aliquot vo nō. f. lxxvij. co. j.
Christus dolebat, tristabatur, ⁊ irrascebatur. fo. lxxvj. co. iiij.
Christus interdū delicta membrox vocabat sua. fo. lxxvij. co. iiij.
Christꝰ orans libere ⁊ absolute semper fuit exauditus a patre conditionaliter vero nō. fo. xcj. co. iij.
Christus libere ⁊ absolute rogauit patrē pro crucifixoribus predestinatis. fo. xc. co. j.
Christus non meruit suā beatitudinē sed ipsā gratis accepit. f. xciij. colūna. ij.
Christꝰ duobꝰ modis meruit gram ⁊ gloriā hoibꝰ. fo. xcvj. co. iiij.
Christus sua acerbissima passione adq; totī eius posteritati a demone, pena ⁊ peccato liberationem gratiā ⁊ gloriā ⁊ cęli apertionem meruit. fo. eo. co. iiij.
Christꝰ sua passione vt precisa meruit precedentibus ipsum remissionē peccatox ⁊ gratiā, apertionē vo cęli vt exhibita. f. xcvij. c. j.
Christus sua acerbissima passione pro infinitis etiā gratiā ⁊ gloriaz meruisset. ibidem.
Christus sua acerbissima passiōe solū predestinatis efficaciter meruit gloriam. ibidem.
Christus vt patris precepto obediret crucifigi ⁊ mori voluit. fo. cij. colūna. ij.
Christianus nōn semper quādo aduertit ad aliquē articulū tenetur ei assentire. fo. cxxx. co. iij.
Christianus sub pena peccati mortalis quolibet die festo tenet credere in deū. fo. cxcv. co. j.
Christiani odijs ⁊ rācoribꝰ ifecti toties mentiuntur quoties oratiōnē dnicā dicunt. ibidē.
Christus in cruce dicens verba illa Pater ignosce illis. ⁊c. solum de

plebeis pphetiaruz ignaris loquebatur. fo. cilj. co. iij.
Christus ad oēs inferos descendit per effectū, per essentiā vero solū ad limbū patrū, an tñ descenderit ad purgatoriū dubiū est apud doctores. fo. cxj. co. iiij.
Christ⁹ oēs sctos pfes pfiarchas z pphetas ī sinu abrahę existētes liberauit z gl̄ificauit. fo. cxij. co. iiij
Christus oēs quę tūc in purgatorio torquebantur animę liberauit et glorificauit. ibidem.
Christus fuit primitię resurgentiū loquendo de resurrectione perfecta. fo. cxiiij. co. ij.
Christus scōm humanitatē ascēdit super oēs cęlos, pria animę suę virtute. fo. cxix. co. ij.
Christus (potentijs naturalib⁹ suis nudis a verbo relictis) senio defecisset. fo. lxxxiij. co. iiij.
Christ⁹ nobiliori excellētioriq mō suā matrē quā aliquā aliā creaturam redemit. fo. xviij. co. ij.
Christus non fuit decimatus in lūbis Abrahę sicut leui. f. xix. c. ij.
Christ⁹ nihil aliud est quā verbū diuinū sustētās hūanitatē. f. xxxiiij colūna. iiij.
Christi duas veneramur natiuitates. fo. xlij. co. iij.
Christus z filiꝰ naturalis patris lz non scōm humanitatē z filius naturalis virginis quāuis non scōz diuinitatē dicēdꝰ est. fo. xlij. c. ij.
Christus nō est filius dei adoptiuꝰ fo. lij. co. iiij.
Christ⁹ incepit esse, sine additamēto negāda est. fo. lvj. co. ij.
Christus non potuit proficere sapiētia, gratia, z ętate secūduz diuinitem. fo. lx. co. iij.
Christus scōm humanitatē nō profecit quo ad visionē beatificā, nec quo ad habit⁹ infusos. ibidē.
Conuenientius fuit filiū incarnari quam patrez aut spiritum sanctū fo. viij. co. ij.
Corporis christi formatio, organizationē, z organizatio animationem, z animatio assumptionē natura pręcessit.. fo. xiiij. co. j.
Corpus christi diutius mansit ī vterō virgineo animatū quā quodcūq aliud corpus humanū. fo. xiiij colūna. ij.
Corpus misticum z naturale differunt. fo. lxiiij. co. iij.
Comprehensio duobus modis accipitur. fo. lxvij. co. j.
Cognitio ī pprio genere quid sit. fo. lxx. co. iij.
Cognoscere in v̄bo q̄d sit. ibidē.
Confessio fidei est necessaria cuilibet fideli ad salutē. fo. cl. co. iiij.
Confessor non absoluens sacerdotē cōcubinariū aut habentē sine legitima causa plura beneficia nisi relinquat cōcubinā aut būficia non scandalizat. fo. ccxxx. co. ij.
Corpus x̄pi per triduū mansit in sepulchro licet non manserit p tres dies totales et tres noctes totales sichategorematice. f. cx. c. iiij
Corpus christi post resurrectionem nō potuisset oculis corporeis videri nisi claritatis dotem impedisset. fo. cxviij. co. j.
Cōicatio mutua idiomatū quid sit. fo. xxxviij. co. iij.
Cōcretoꝝ gña tria sunt ibidem.

Creatura rōnalis ex solis naturalibus pōt diligere deū sup omnia. fo. clxxiij. co. iiij.
Creaturę irrationales nō sunt capaces bt̄itudinis. f. clxxviij. co. j.
Creatura rōnalis quālibet aliā pōt sustētare terminatiue nō aūt effectiue. fo. x. co. iiij.
Creatura pura nōpotuit satisfacere p gñe hūano q̄ ad dānū. f. cj. c. iiij
Credere ptingit bifariā. f. xlvj. c. iij
Credere explicite articlos oēs positos in simbolo non sufficit simplicib⁹ siue minorib⁹. f. cxliij. c. iiij.
Creatura pōt effectū in instāti producere. fo. xxiiij. co. iij.
Crux in qua saluator crucifixus est, adoranda est adoratiōe latrię nō tñ alia crux. fo. xlvij. co. iiij.

De littera. D.

Deus nemini pręcipit peccatū. fo. ij. co. iij.
Deꝰ hoiem ex natura sua corruptibilē cōtristabilē q̄ produxit, ex gratuito tū z nō corrupti nō contristari poterat. f. iij. c. j
Decēs est q̄ cōpetit alicui scōm rōnem pprię naturę. fo. iij co. ij.
Decēs fuit deū incarnari. f. iij. c. iij.
Deus nō fuit taliter incarnatꝰ vt desierit esse in cęlo, vt mahometꝰ z alij putarūt. fo. iij. co. j.
Deus incarnatꝰ fuisset, z etiaz si Adā non peccasset scōm Alexandrum de Ales. fo. iiij. co. iiij.
Deus p̄cipaliꝝ est incarnatꝰ ppter pctm originale. fo. vj. co. j.
Deus solꝰ est primarie ex charitate diligendus. fo. clxxvij. co. ij.
Deꝰ ęternaliꝝ oēs creaturas dilexit q̄ ad effectū naturę. f. cxciiij. co. ij.
Deꝰ quo ad effectus gr̄ę quōsdā diligit z quosdā odit. ibidez.
Deꝰ omnes creaturas ęqualiter diligit aduerbio respiciente actum. fo. cxciiij. co. iiij.
Deus non est acceptatōr personarū fo. cxcv. co. j.
Deus magis dilexit simpliciter homines q̄ angelos. f. cxcv. co. iij.
Deus magis dilexit x̄pm q̄ genus hūanū. fo. cxcvj. co. iij.
Deus non potest assumere aliquod accidens, in vnitatem suppositi. fo. vj. co. iiij.
Denominatio non fit semper a nobiliori. fo. xv. co. j.
Deus solus valet in voluntate hūana aliquid producere ipsa nō cōcurrente. fo. lxij. co. iij.
Decebat x̄pm ex obediētia pati mortem. fo. cij. co. ij.
Dextera dei patris tripharіam accipitur. fo. cxx. co. iiij.
Decreta sūmi pontificis a cunctis fidelibus cum honore sunt recipiēda. fo. cxlvij. co. ij.
Desperatio grauior est presumptione. fo. clxvij. co. iiij.
Deꝰ scōm legē ordinatā non pōt alicui viatori suā dānationē reuelare reuelatione iteriori. f. lxviij. c. iiij
Decię z p̄micię ī lege veteri ad sustētationē ministroꝝ dei dabantur. fo. cclxj. co. iij.
Descēsus x̄pi ad inferos scōm aiam ob plurimas causas fuit conueniens. fo. cxj. co. iij.
Descēsus x̄pi ad īferos solū illis liberationis abtulit fructū, q̄ fuere eiꝰ passiōi p fidē charitate formata cōiuncti. fo. cxij. co. iiij.

Deus nō simpliciter interdixit imagines. fo. xlvij. co. j.
Decuit verbū diuinū assumere naturam humanā de massa perditionis ppter quattuor causas. f. lvj. colūna. iiij.
Deus solus est impeccabilis per naturam. fo. lviij. co. j.
Dilectio dei super oīa nō cōpatitur secuz peccatū mortale in xpiano. fo. clxxv. co. ij.
Dilectio dei est melior dilectione pximi seorsum sumpta. fo. clxxix. colūna. ij.
Dilectio inimici simpliciter est melior dilectiōe amici suppositā paritate. fo. clxxxvij. co. ij.
Diuinatiō nunquam sumitur in bonam partem. fo. ccxxxiij. co. j.
Diuinatio inuēta est a pīsis. ibidē.
Diuinatiōis spēs diuerse sūt. ibidē.
Diuinatio duplici de causa est illicita. fo. eo. co. ij.
Dispensare accipitur duobus modis. fo. ccxxvj. co. ij.
Diabol⁹ cū ꝓditiōe expressa pōt adoratiōe latrie adorari. f. xlix. co. ij.
Dolor z tristitia q̄d sint vide. f. cxix. colūna iij.
Dolor verus z sensibilis pena fuerunt in potētia sensitiua, aīe xpi. fo. lxxix. co. iij.
Dona spīritussancti septem sunt. fo. cciij. co. iiij.
Dona, beatitudines, z fructus non distinguunt a vtutibus. f. cciij. c. j.
Doctor prudēs nō oīa in pncipio explicat suis discipulis. f. cxxxvij. c. ij.
Dulia est honor debit⁹ creature ob quācūq; eius excellētiam aut dignitatem. fo. xliij. co. iij.

De littera. E.

Ecclia dīnium infideliū pz existens super fideles z permittere, z in viros fideles trāsferre iuste potest. fo. clv. co. iiij.
Electio vbi est plenitudo sciētie nō pzsupponit plīlīū. f. lxxxvij. c. ij.
Essentiā diuinā esse vnitā humanitati ꝓceditur a theologis. fo. iiij. colūna. iij.
Essentia diuina est incarnata. f. vij colūna. iij.
Essentia diuina abstractis personis potest vniri nature humane i vnitate suppositi vel personę. f. viij. colūna. iiij.

De littera. F.

Fides z spes non manebūt in patria. f. cxcij. co. j.
Fides multiphariam accipitur. fo. cxxiiij. co. j.
Fides infusa necessario est ponenda. ibidem.
Fides infusa immediate iclinat ad assentiendum omnibus articulis fidei. fo. eo. co. iiij.
Fides acquisita a fide infusa omnino distinguitur contra diuū Thōmam. fo. cxxvij co. ij.
Fides acquisita est tot habitus acq̄siti quot sunt articuli. f. eo. co. iij.
Fides informis eadē res nūero est cū fide formata. f. cxxviij. co. j.
Fides infusa siue informis, siue formata fuerit vt⁹ est. fo. eo. co. iij.
Fides z spes nō possunt infundi sine charitate scōz legē. f. eo. c. iiij.
Fides acquisita est pzima inter omnes virtutes theologas acquisitas loquendo depziōritate tēporis. fo. cxxix. co. j.
Fides acquisita per frequētatos actus fidei gñatur, z per actus contrarios hoc est infidelitatis corrūpitur. fo. cxxx. co. j.
Fides ifusa a solo deō creat. ibidē.
Fides infusa de meritorie ab actu infidelitatis cū pertinatia corrūpitur. fo. cxxx. co. iiij.
Fides certitudine adhesionis quacunq; viator scientia certior est. fo. cxxxj. co. iiij.
Fides acquisita quōmodō producā tur in nobis vide. fo. cxxxij. c. iiij.
Fides acq̄sita q̄d sit, vide. f. cxxxiij. colūna. ij.
Fidei multe infidelitates opponunt. fo. cliij. co. ij.
Fides z spes non fuerunt in Christo. fo. clxj. co. iij.
Fides z spes fuerūt in angelis z primo parente. fo. eo. co. iiij.
Fideles xpiani i lege gratie iure naturali z diuino ad pceptū decimaruz quantū ad morale obligā tur. fo. cclxij. co. iij.
Filij Israel iure diuino obligabantur soluere decimas z primicias. fo. cclxj. co. iij.
Fides tā acquisita quā infusa in eodem subiecto, z de eodē obiecto propinquo actualē scientiā cōpatitur. fo. cxxxiij. co. ij.
Fides habitualis z scientia habitualis non se cōpatiunt. fo. eodē. colūna. iij.
Fides quo ad substantiā, non creuit scōm multitudinē articulo; credendo;. fo. cxxxvij. co. j.
Fides quantū ad explicationē creuit i multitudine credēdo;. ibidē.
Fides mediatoris ante primi parētis lapsum non fuit necessaria. fo. cxxxvij. co. iiij.
Figuram non oportet in omnib⁹ respōdere figurato. fo. cxj. co. j.
Filius naturalis dicit, qui est productus similis in spē cū ipso patre. fo. xlij. co. ij.
Filius dei adoptiuus duplex. f. liij. colūna. ij.
Fortitudo que circa pericula versatur in voluntate collocanda est. fo. cxcix. co. ij.
Fructus duodecim enumerantur a Paulo. fo. clj. co. iiij
Furta apud germanos olim reputabāt licita z honesta. f. ccvij. c. iiij

De littera. G.

Gentiles aliquot, z sybille quaz dicta aiaduersione digna reperies i xp̄z venturum crediderunt. fo. cxxxix. co. j.
Generari, nasci z esse filiū multum differunt. fo. xlj. co. iij.
Gratia in Christo est triplex. fo. xij. colūna. j.
Gratia animę Christi est infinita. fo. lxij. co. j.
Gratia summa creabilis fuit animę xpi collata. fo. eo. co. ij.
Grauitas peccatoz duobus modis pōt pensiderari. fo. citj. co. ij.
Gratia dei magis operatur quantū ad nouā donorum collationez circa virum infidelem quam fidelem si ambo ex equali conatu conuertūtur ad deū. f. cxxviij. co. ij.
Gradus vniuscuiusq; virtutis moralis tres sunt. fo. ccix. co. iij.

Universidad de Deusto

De littera. H.

Abitus fidei duplex infusus ⁊ acq̃sit⁹. f.cxiij. c.ij
Heresis q̃d sit vide. f. cliij. colũna. ij.
Heresis peior est infidelitate iudeorũ, sarracenor⁹, ⁊ paganor⁹. ibiõ.
Heretici sunt corporaliter cõpellẽdi vt adimpleant quod promiserunt. fo. cliij. co.ij.
Heretici aliquot adeo firmi in suis heresibus constitere, vt passi sint cõburi. fo. cxxxj. co.j.
Homo tenetur ex charitate magis diligere deũ quã seipsum, ⁊ seipsum q̃ proximũ, ⁊ proximũ quaz propriũ corp⁹. fo. clxxxij. co.ij.
Homo magis tenetur diligere propinquiores quam minus propinquos. fo. clxxxiij. co.iij.
Homo magis tenetur ex charitate diligere patrẽ aut matrẽ quã proprũ filiũ. fo. clxxxiiij. co.ij.
Homo ex charitate magis tenetur diligere patrẽ ⁊ matrẽ quam vxorem. fo. clxxxv. co.j.
Hominis a peccato ⁊ iugo demoni liberatio, aliter quã per mortem xp̃i potuit a deo fieri. fo. cj. co.ij.
Hois liberatio necessitate quadam conditionata per mortem Christi est facta. ibidem.
Homo aliquãdo tenetur soluere pecunias quas nõ debet. f. ccix. c.j.
Hũanitas xp̃i a verbo relicta esset filius virginis. fo. xxv. co.iij.
Hũanitas xp̃i an sit adoranda adoratione latrię vide. fo. xlvj. c.iij.
Hũanitas xp̃i pecat, est propositio impossibilis. fo. lviij. co.ij.

De littera. I.

Gnorantia iuris diuini duplex est. fo. ccxxix. co.ij.
Imagines propter tria introducte sunt in ecclesia. fo. xlvj. co.iiij
Imagines eadem adoratione sunt adorãdę qua res quar⁹ sunt imagines. fo. xlvij. co.j.
Impeccabilitas duplex. f. lvij. c.j.
Instrumẽtũ duplex. f. lxxxvj. co.ij.
Infernus quadruplex ante resurrectionẽ xp̃i. fo. cxj. co.ij
Iniuria interdũ fit volẽti. fo. cxxx. colũna. iij.
Incarnatio ꝟbi faciẽda erat in medio annor⁹ mundi. fo. vj. co.j.
Incarnatio verbi ad reparationem generis hũani necessaria fuit aliquo modo. fo. eo. co.ij.
Infideles Christi membra sunt in potentia. fo. lxiiij. co.iij.
Infidelitas bifariã accipit. fo. clij. colũna. ij.
Infidelitas non est maximũ peccatorum. ibidem
Joannes Baptista plura explicite credidit quam ei⁹ prędecessores. fo. cxxxvij. co.iiij.
Intẽtio nõ excusat a pcto i operib⁹ malis. fo. xlix. co.ij.
Ira quę rõnẽ sequitur non cõtraria tur mãsuetudini. fo. lxxvij. c.iij.
Judei ⁊ pũi naturã hũanã in peccatum originale fuisse lapsã negarunt. fo. ij. co.ij.
Judas ⁊ põtifices vituperantur q̃ xp̃m ex inuidia vel auaritia mortι tradiderint. fo. cliij. co.j.
Judei, pagani, ⁊ sarraceni, nõ sunt minis ⁊ terrorib⁹ ad fidẽ catholicã suscipiẽdã ꝓpellẽdi. f. cliiij. c.iij

Jurare q̃d sit vide. fo. cclj. co.j.
Jurare per deũ licituz est seruatis tribus quę requiruntur ad iuramentum. fo. cclij. co.j.
Juramẽtũ nõ est freq̃ntãdũ. ibidẽ.
Juramentũ ꝓmissorũ quadruplex est. fo. cclij. co.ij.
Juramentũ assertorũ sue promissorum licitum, est obligatorium. fo. eo. co.iij.

De littera. L.

Atria est virt⁹ moralis specialis, ad iustitiam spectans. fo. xlv. co.j.
Latria est seruit⁹ soli deo debita. fo. xliij. co.iij.
Lex noua cõparat ad veterẽ sicut pfectũ adimpfectũ. f. cclviij. c.iij.
Lex noua leuior, suauior, ⁊ excellẽtior, est lege antiqua. f. cclix. c.iij.
Lex q̃d sit vide. fo. ccxiiij. co.ij.
Leges vt hũana coerceat audatia tutaq̃ sit inter probos innocẽtia instituꝛ sunt. fo. eo. co.iij.
Lex a solo deo autoritatiue ⁊ principaliter, a cõmunitate vel a principe ministerialiꝛ cõdi põt. f. ccxv. colũna. iij.
Lex diuiditur in eternã, naturalẽ, diuinã, ⁊ humanã. fo. eo. co.iiij
Lex ęterna q̃d sit vide. fo. ccvj. c.j.
Lex naturalis q̃d sit vide. f. eo. c.iij
Lex mosaica non a deo immediate sz ab angelo fuit data. f. eo. c.iiij.
Lex diuina quid sit vide. ibidem.
Lex divina duplex est, vetus. s. z nouа. fo. ccvij. co.j.
Lex vetus a deo ⁊ nõ a demone, vt heretice opinati sunt fortunatus ⁊ aliquot alij data est. folio. ccxx. colũna. ij.
Lex hũana necessitatẽ impõnit hoi in foro cõscientię. fo. ccix. co.ij.
Lex vetus solũ fuit necessaria populo Jsraelitico, quãuis ei⁹ ꝓcepta moralia oib⁹ necessaria fuerint. fo. ccxxij. co.ij.
Lex Moysi tẽpore ꝓgruo fuit filijs Jsrael collata. fo. cxxiij. co.iij.
Licitũ est viro xp̃iano exigere iuramentũ ab idololatra p idoluz vel idola. fo. cclvj. co.iiij.
Liberũ arbitriũ esse indifferens ad vtrũq̃ hoc est ad bonũ ⁊ malum quõ sit intelligendũ. f. lxxxvij. c.j
Lucifer ante lapsum hois vnionez diuinę naturę cum humana ꝓcui dit. fo. iiij. co.iij.
Lumen glorię requiritur ad visionẽ dei. fo. lxvij. co.iij.
Lutherus tollendas e tẽplis imagines nostris temporibus adseuerãs collapsas hereses suscitauit. fo. ccxxxj. co.j.
Lutherus pẽnitentiã non pòsse inchoari a timore seruili adseuerãs nihil aliud quã antiquã heresim suscitauit. fo. cciij. co.iij.

De littera. M.

Achometus xp̃m nõ fuisse mortuũ dicebat. f. cx. c.ij
Magdalena propter incredulitatẽ nõ fuit digna tactu corporis Christi post resurrectionem. fo. cxvij. co.ij.
Magdalena verbis illis a Christo repulsa. Noli me tangere. ⁊c. ad huc habet digitorum Christi vestigia in fronte. ibidem.
Maria ꝟgo est mr hois. f. xxiiij. c.j.
Maria virgo est mater dei cõtra nestorium. fo. eo. co.iij.

Universidad de Deusto

Maria fuit vgō in partu, z post partum. fo.xix. co.iiij.
Manichei xp̃m, corpus fantasticuz circūferre dicebant. f.xxxiiij.c.ij.
Matrimoniū primox parētū dupli cem coniunctionem significabat. fo.v. co.iiij.
Maius alio esse duobus modis po test intelligi. fo.lxij. co.iiij.
Martures indirecte occidunt seipos fo.cij. co.iiij.
Martirium accipitur duobus modis. fo.ccxxxix. co.j.
Martiriū oim actuū quibus pcepcep tum de dilectiōe dei adimpletur optimus est. fo.ccxlj. co.j.
Membrū corporis mistici dicit dupliciter. fo.lxiiij. co.iij.
Meritū est operatio accepta ad vi tam eternam. fo.xcij. co.ij
Meritū xp̃i non solū vt exhibitum: sed vt pcquisitum z exhibendū fuit acceptatum. fo.xcvj. co.iij.
Mereri quis potest tribus modis. fo.xcvij. co.ij.
Mediator et medium differunt. fo.xcviij. co.iiij.
Mentiri quid sit, z quō a mendatio differat vide. fo.ccxlvj. co.ij.
Mendatiū omne peccatū mortale est, si pernicioſum, z notabiliter nociuū fuerit. fo.eo. co.iiij
Mendatium officioſum vel iocoſuz est peccatum veniale. ibidem.
Mitti z incarnari differunt. fo.viij. colūna. j.
Miraculum Christi minimum ante passionem in atestationē q ipse erat verus Messias factū suf ficiebat ad inducendam fidem de eius deitate. fo.cxvij. co.iiij.
Missā integrā audire opōrtet die dñico z die festo. fo.ccxlij. co.ij.
Moses fuit eximius prophetaruz. fo.clxvij. co.ij.
Moriendi necessitas partim a na tura partim a peccato prouenit. fo.lxxxij. co.ij.
Modi educendi hominē quattuor. fo.lvij. co.iiij.

¶ De littera. M.

Matura humana ab statu in quo pdita fuit lapsa est. fo.ij. co.iiij
Matura est res actualiter z realiter existens. fo.vj co.ij.
Maturę in Christo duę sunt humana z diuina. fo.cxix. co.j.
Matura diuina, neq nata, neq con cepta est de virgine. fo.xlj. c.iiij.
Necessarium dupliciter accipitur. fo.vj. co.ij.
Necessarium est oēs hoies vtentes ratione explicite aliquot articlos credere, z aliquot iplicite. fo.cxl. colūna. iiij.
Necessarium accipitur tribus modis fō.xcij. co.ij.
Non licet deum tēptare. f.ccxxxviij colūna. ij.
Non omnes fideles tenentur crede re explicite omnes articlos fidei. fo.cxl. co.iij.
Non sufficit christiano credere omnes articlos iplicite. fo.eo.c.iiij.

¶ De littera. O.

Obligatio voti maior est q̃ iuramenti. fo.cclv.co.j.
Obiectū fidei duob⁹ modis ꝓsiderat. f.cxxx c.iiij.
Obiectum fidei quid sit z quot modis accipiatur. ibidē

Occidere hoīem nunquā lz, nisi au toritate diuina. fo.ccxliij. co.ij.
Omnipotentia, nec aię xp̃i fuit cō municata, nec alicui creaturę cō municari potest. fo.lxxj. co.ij.
Opus seruile q̃d sit vide. f.ccxlj.c.ij
Ordo charitatis de necessitate salu tis est seruandus. fo.clxxxij.co.j.
Oratio quid sit vide. fo.ix. co.iiij.

¶ De littera. P.

Paulus z Barnabas nōdū erant vocati ad apostola tū q̃ndo cōditū fuit sīm bolū. fo.cxlv. co.ij.
Passio aię xp̃i minor fuit, quā pas sio demonū, aut animax damna tarum. fo.lxxx. co.ij.
Passio aię xp̃i intensiue z extensiue omni pena quorūcunq hoīum in hac vita fuit maior. ibidez.
Passio Chr̃i fuit violēta. f.lxxxiij. colūna. iiij.
Patres sancti accelerationez incar nationis de congruo meruerunt. fo.xxvj. co.iiij
Papa potest nouū articulū conde re. fo.cl. co.ij.
Patriarche oēs z prophetę veteris z naturalis legis gratiā z gloriaz in vtute passiōis xp̃i pūisę z exhi bēdę meruerūt. fo.xcvj. co.iij.
Paulus in principio nō edocuit co rinthios, ea omia quę postea do cuit. fo.cxxxvii. co.iij.
Peccatuz originale omnem homi nem, pcter xp̃m z virginem coin quinauit. fo.ij. co.ij.
Peccatū originale humanax cala mitatum est in causa. fo.ij. co.j.
Peccatores non quo advicium sed quo ad naturam sunt diligendi. fo.lxxviij. cō.iij.
Peccatum veniale non tollit chari tatē. fo.cxcj. co.j.
Peccatum mortale quodcunq tol lit charitatem. ibidē.
Peccatū pontificū crucifigentium Christum, z ex parte obiecti, z ex parte personarum fuit grauissi mum. fo.cij. co.ij.
Persona est suppositū intellectua le. fo.vj. co.iij.
Personā vnirī alicui in vnitatē sup positi quid sit vide. ibidem.
Persona diuina non potest aliā hi postatice sustentate. fo.x. co.iij.
Persona quęlibet diuina quālibet naturā siue rōnalem, siue irratio nalez aduersus Tho. Ale. z Bo. potest assumere. fo.xiij. co.j.
Pertinatia q̃d sit vide. f.cxxx. c.ij.
Petrus dño iubente suā sedē ab vr be Anthiochia ad Romā in qua perseuerauit vsq ad mortē tran stulit. fo.cxlix. co.ij.
Perplexitas non potest esse circa pcceptum decalogi, aut legem euangelicā. fo.ccxxix. co.iiij.
Periuriū solēpne, peccatū mortale est, z quocunq periurio non solē ni grauius. fo.cclv. co.ij.
Periurium omne, deliberatum est peccatū mortale. ibidem.
Periuriū aliquod nō est peccatuz nec veniale, nec mortale. ibidē.
Periuriū grauius peccatum est ho micidio. fo.cclvj. co.iij.
Pilatus adeo grauiter peccauit si cut Judas, nec illa verba a Pi lato dicta, qui tradidit me tibi. ꝛc. Sunt de Juda intelligenda. fo.clij. co.iij.

Plenitudo gratię quadruplex est. fo.lxiij. co.j.
Plures articulos tenentur credere maiores quã minores explicite. fo.cxl. co.iiij.
Potentię animę rõnalis quot sint vide.fo.lxxviij. co.ij.
Portiones animę duę quarũ alteram superiorem, alteram inferiorem vocant theologi. ibidem.
Potentia aię triplex.fo.lxj.co.iiij.
Prięceptũ dilectionis dei super oia quẽlibet xpianũ ratione vtentem pro quolibet die dñico ac festo sub pęna peccati mortalis obligat. fo.clxxiij. co.iiij.
Prorim° qd sit vide.f.clxxxiij.c.ij
Priorita duplex ẽ.f.cxxviij.c.iiij.
Primus actus fidei non est meritorius.fo.cxxix. co.iij.
Princeps sententialiter excõmunicatus propter apostasiã dñiuz super suos subditos perdit.f.clvij. colũna. iij.
Prophetia fuit in xpo.f.clxij.c.iiij.
Prophetia qd sit vide.f.clxij.c.iij.
Prophetia non necessario requirit naturalẽ dispositionẽ, aut bonos mores in prophetãte.fo.clxv.c.j
Prophetia solũ per intellectualem visionẽ facta: quacunq; alia nobilior z maior est.fo.clxvj. co.j.
Prophetię species due sunt, sicut p phetię duplex est obiectum.f.eo. colũna. iij.
Prophetię grad° multi sunt. f.eo. colũna. iiij.
Prięceptũ duobus modis adimpleri potest.fo.clxxiij. co.ij.
Prięceptũ dilectionis dei super omnia non potest in vita hac ab aliqua creatura adimpleri. ibidem.
Prięceptum de sabbato sanctificando adimpleri nõ potest, nisi de illa die super omnia diligatur et ab omni opere seruili cessetur. fo.ccxlij. co.j.
Prelatus tenetur scire omnia illa quę incumbũt suę prelature alio qui descensurus ad inferos infallibiliter.fo.cxlij. co.ij.
Prudentia omniũ aliarũ virtutum moraliũ directiua in intellectu tã ẽ in eius proprio subiecto collocanda est.fo.cxcviij. co.iij.
Prięceptorũ genera tria erant in lege veteri.fo.ccxxj. co.iiij.
Prięceptum duplex est affirmatiuũ z negatiuũ.fo.ccxxv. co.iiij.
Prięceptum negatiuum in quolibet tempore, z pro quolibet obligat. fo.ccxxvj. co.j
Prięcepta sunt aliquot, tam in lege noua, quã in veteri, quę sine charitate adipleri nõ possũt.f.ccxxviij colũna ij.
Publica persõna ab illa quẽ scit peierare licite potest accipere iuramentum non autẽ persona priuata.fo.cclvij. co.ij.

De littera. R.

REdẽptionis op° bipharię potest alicui attribui.fo. rcviij. co.iiij.
Reliquię sanctorũ sunt adorãdę, adoratiõe dulię.f.xlix.c.iij.
Reuelatio futurorũ duobus modis fiebat a deo pphetis.f.cxxxiiij.c.ij
Resurrectionẽ xpi, neq; vsq; ad diẽ iudicij differri, neq; statim post mortẽ fieri expediebat. f.cx.c.ij.
Resurrectio ob quinq; ratiões fuit necessaria.fo.cxiiij. co.j.
Resurrectio duplex est pfecta z imperfecta.fo.eo. co.ij.
Resurrectio xpi duobus sufficientissimis modis fuit manifestata. fo.cxvj. co.j.
Resurrectio xpi nrę resurrectionis est causa.fo.cxviij. co.j.
Reprobus existens in gra si bonos eliciat actus meretur vitã eternã aduersus Dionisiũ cisterciensez. fo.liij. co.j.
Reparatio generis hũani inchoata fuit per virginem, veluti ruina p Euam.fo.lviij. co.ij.
Ritus iudeorum licite tollerantur. fo.clvj. co.iij.
Ritus hereticorũ non sunt in regionibus christianorũ tollerandi, nisi forsan ad euitandũ maius periculum.fo.eo. co.iiij.
Ritus sarracenorũ, iudeorũ, z paganorum prohibendi sunt, ne publice fiant. ibidem.
Romanę sedis iudiciũ in his quę fidei sunt, z ad humanã salutem necessaria errare non põt.fo.cxlvij. colũna. iij.
Romani non habuerunt veras virtutes.fo.lxxij. co.iiij.

De littera. S.

SAnguinis virginei in matrice collectio, xpi corporis formatio, organizatio, z aiatio, z hũanitatis a verbo assumptio in eodẽ instãti z simul facte fuerę.fo.xliij. co.j.
Sabatũ trifariã accipit.f.ccxlj.c.ij.
Satisfactio pro genere hũano quo ad iniuriã non potuit fieri a creatura.fo.cj. co.iiij.
Sanson portas ciuitat sustulit vsq; ad montem.fo.cxj. co.j.
Sanctificari potest aliquid dupliciter.fo.xviij. co.iij.
Scientia actualis nõ manebit in patria.fo.cxcij. co.j.
Scientia z opinio de eodem nõ possunt esse simul in eodez subiecto. fo.lxxj. co.j.
Scientia patrię quacunq; fide certior est.fo.cxxx. co.iiij.
Sedere accipitur duobus modis. fo.xx. co.iiij.
Seruitus dublex est.fo.xlv. co.ij.
Solus dei filius fuit incarnatus. fo.vj. co.iiij.
Suppositũ qd sit vide.f.vj. co.ij.
Sustentatio capitur duob° modis. fo.x. co.iij.
Spes acquisita prior est charitate. fo.cxix. co.j.
Spes multi módis accipit.f.clviij. colũna. iiij.
Spes est virtus theologa a fide et charitate oino distincta.f.clix.c.ij.
Spes in voluntate collocanda est. fo.clxj. co.j.
Spiritussanctus, neq; secundũ humanitatem, neq; scõz diuinitatẽ est pater Christi.fo.xxvj. co.j.
Symbolũ vnde dicatur et a quibus canditum sit.fo.cxlij. co.iij.
Symbolũ nicenũ editũ est ptra manicheũ, z alios.fo.cxliij. co.j.
Symbolum Athanasij principaliter fuit editum contra Arrianos, fo.eodem. co.ij
Symbolũ fidei condere ad summũ spectat põtificẽ.fo.cxlvj. co.iiij.

De littera. T.

Timor ꝗtuplex est. f.cclij. colũna. ij.
Timor mundanus qualẽ habuit Adã, z Aarõsem per est malus et a Christo prohibitus. ibidem.
Timor mundanus fuit in causa qõ Petrus negaret xpm. f.eo.c.iij.
Timor oim solus mundanº aduersatur charitati. fo.cclvij. co.ij.
¶De littera. V.
Unio verbi ad naturã humanã, secũdũ Thomã, et Scotum est relatio. fo.iiij. co.ij.
Unio verbi ad naturã hũanã scõm Gregoriũ est res vnite. ibidẽ.
Unio verbi ad naturã humanaz est maxima vnionũ quę põt esse dei ad creaturã. ibidem.
Unio humanitatis ad verbũ nõ est nec potest esse inter personas diuinas. fo.eo. co.iij.
Unio hipostatica magis assimilat vnioni accidẽtis ad subiectũ ꝙ alteri vnioni. fo.xxxviij. co.iiij
Verbũ diuinũ, non personã, sed naturã assumpsit. fo.xxx. co.j
Verbũ diuinũ potuit assumere naturã immortalẽ. fo.lxxxij. co.iij.
Verbũ diuinũ post ĩcarnationẽ nũ ꝙ relict aliaz, aut corpº. f.cvj. c.j
Verbũ diuinũ pluribus vniobº vnitur hũanitati et ptibº. f.xlij.c.iij.
Verbũ diuinũ, si duas simul assumpsisset hũanitates nõ fuisset duo homines. fo.x. co.j.
Verbum diuinum in triduo nõ vniebatur aię, aut corpori in vnitatez suppositi. fo.vj. co.iij.
Velle duplex est vide. f.clxxxiij.c.ij
Verbũ diuinũ potest assumere naturã rationalem non fruentẽ deo problema. fo.xiij. co.iij.
Verbũ diuinũ in eodẽ tempore adequate vel instanti humanitatez z quãlibet eius partẽ assumpsit. fo.xiiij. co.j.
Verbũ diuinum non assumpsit corpus ceęleste fantasticũ, aut exanime, vt heretici putarunt, sed verã carnẽ, z veram animam rationalem. fo.xiiij. co.iij.
Verbum diuinum est speculum representans videnti quę sibi placent. fo.lxxvj. co.ij
Vir plus tenetur diligere vxorẽ ꝙ propriũ filiũ. fo.clxxxiiij. co.iij.
Virtus in moralẽ z intellectualẽ diuiditur. fo.cxcvij. co.iij.
Virtutes cardiales quot sint z quo modo a theologicis differant vide. fo.cxcviij. co.j.
Virtus theologica deũ habet pro obiecto penes ꝗd a cardinali maxime differt. ibidem.
Viator purus non põt videre deuz permanenter. fo.lxvij. co.iij.
Virtuti vnicuiq; plures spẽs viciorum opponuntur. fo.cliij. co.j.
Violentum duobus modis capitur vide. fo.lxxxiij. co.iiij.
Virgo Maria nõ fuit originali culpę obnoxia. fo.xviij. co.j.
Virtus tripartĩ accipitur. f.xliij. colũna. iij.
Virtus Cardinalis quid sit. fo.eo. colũna. iij.
Virtus theologica et moralis differunt. ibidem.
Virtutes ómnes Cardinales manent in patria. fo.cxcx. co.ij.
Voluntas animę Christi, tam naturalis quam libera omnino fuit conformis voluntati diuinę in volito. fo.lxxxvij. co.iiij.
Volũtas creata potest actum elicere in instanti. fo.xcij. co.ij.
Voluntas animę Christi rationalis quantum ad actus liberos et absolutos omnino fuit cõformis voluntati diuinę. f.lxxxvij. c.iiij.
Voluntas animę Christi vt natura et vt sensui coniuncta de ijsdem tristabat de quibus dolebat pote tia sensitiua. fo.lxxix. co.iiij.
Voluntates in Christo duę diuina z humana. fo.lxxxvj. co.ij.
Volũtatis humanę deus est primũ mouens, ibidem.
Voluntates iudeorum quibus volebant Christum mori non erant omnino conformes voluntati diuinę. fo.lxxxvij. co.iij.

Tabulę Alphabeticę.

Finis.

Joannes a Celaia Va-

lentinus. doctor Parisiensis: candido: pio q̄ lectori: vtramq; felicitatem.

Oc in tertio libro sen tentiar⁹ dñs Petrus Lõbardus incarnatio nem piẽtissimi saluatoris nostri Jesu xp̃i enu cleare. ac elucidare quãtũ hũana fragilitas su stinet egregie satagit: nec obuiat illud Ysaye gñationẽ eius quis enarrabit. Nã diu⁹ Hie ronymus illud exponit de generatione diui na. quamuis diuus Leo de humana generatione posse intelligi asserat. Sed sto quod de vtraq; loquatur Ysayas de perfecta in telligentia que in hac lachrymarum valle minime haberi valet ip sum procedere liquet. Quare non putandum est dominum Pe trum Lombardum Ysaye contrarium. nam tam ardua r ingens est hec difficultas: vt ipsa audita cõmouentur viscera corda tre ment caligat visus hebet intellectus effugit auditus. O ineffabi le magnumq; sacramentũ ipsa eademq; virgo r mater dei r geni trix ipsa: r eius ancilla plasmatio eius ipsaq; genuit. Quis vnq; ista audiuit: quis talia vidit: r quis excogitare potuit: vt mater et virgo esset r intacta generaret que r virgo permãsit r genuit. Sicut enim quondam rubus comburi videbatur: r ignis eum non tan gebat: r sicut tres pueri in camino ignis inclusi habebãtur: r tamẽ eos non ledebat incendium: nec odor fumi erat in eis: vel quem admodum Danieli intra lacum Leonum incluso claustris non apertis allatũ est prandiũ ab Abacuch. ita r hec virgo sctã genuit dñm oĩm creatorẽ: sed intacta pmãsit mater effecta est illius q̃ in ex celsis est sine matre: r in terra est sine pr̃e ipsi⁹ q̃ in celis scõz diuini tatẽ in sinu est patris: r in terris scõz hũanitatẽ: in sinu est matris. Hoc etiã ineffabile mysteriũ prophete nõ siluere. immo aperte pdi xere. Sctũs eñ Jacob. Geneseos. xlix. Non auferetur sceptrũ de Juda: nec Dux de Femore eius donec veniat Messias. Et ipse erit expectatio gẽtiũ: r nõ posset esse expectatio gẽtiũ: nisi esset de⁹.

nã spes solũ habet deũ p obiecto. Et egregi⁹ etiã psaltes. psal. ix. supra centesimũ canit. Dixit dñs dño meo. r subiungit. Tu es sa cerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech. r hũc psal mum allegauit. Redemptor noster quando quesiuit a Phari seis cuius esse filius debebat Christus. Matthei. xxij. Qui respõ derunt Dauid: r replicuit saluator noster dicens. Quomodo da uid ait. Dixit dominus domino meo. Ysayas. vij. cap. Ecce vir go concipiet r pariet filium: r vocabitur nomen eius Emanuel. i. nobiscum deus propter humanitatem assumptam. r. ix. cap. idem asserit paruulus natus est nobis: r filius datus est nobis: r factus est principatus super humerũ eius: r vocabitur nomen eius admi rabilis consiliarius: deus fortis pater futuri seculi princeps pacis r. lxiiij. idem propheta vtinam disrumperes celos r descenderes. Hieremias. xxiij. loquens verbo diuino. Quare quasi colonus fu turus es in terra: r quasi viator declinans ad manendũ. Et. xxiij. idem. Ecce dies veniẽt dicit dominus: r suscitabo Dauid germẽ iustum: r regnabit rex: r sapiẽs erit: r faciet iudicium r iusticiam in terra. in diebus illis saluabitur Juda: r Jsrael habitabit confiden ter: r hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster r in Hebreo habetur hoc nomen tethragramaton loco de ly do minus quod soli deo potest cõuenire quare maledicti iudei ex hoc passu cõuincunt apte q̃ debeãt fateri diuinitatẽ Messie. Et. xxxj. capitulo. Jdem. quia creauit dominus nouum super terrã femi na: scilicet virgo circundabit virum. idest Christum. Baruch. iij. cap. Hic est deus noster: r non estimabitur alius aduersus eum post hec in terris visus est: r cum hominibus conuersat⁹ est. Eze chiel. xliij. Vidi portam in domo domini clausam: r dixit domi nus ad me. Porta hec clausa erit: r non aperietur: r vir non tran sibit per eam. Quoniam dominus deus Jsrael ingressus est per eam: r clausa erit principi in eternum. Que quidem verba expo nit diu⁹ Augustin⁹. de sanctissima maria: r saluatore nostro: r di uo Josippo. Daniel. ix. cap. Septuaginta ebdomades abreuia te sunt super populum tuum: r sequitur post ebdomadas sexagin ta duas occidetur Christus. rc. Michee quinto capitulo. Et te

enim mihi egredietur qui sit dominator in Israel: & egressus eius ab initio a diebus eternitatis. Ex quibus verbis clare elicitur q̄ filius dei est eternus: quo ad diuinitatem Habacuch tertio. Ego autem in domino gaudebo: & exultabo in deo Jesu meo. Zacharias. ix. Exulta satis filia Syon: Jubila filia Hierusalē. Ecce rex tuus venit tibi iustus: & saluator: & ipse pauper: & sedens super asinam: & pullum asine. Postremo Job. ix. Scio q̄ redemptor meus viuit. &c. Pari iure sybille non tacuere hoc admirabile cōmerciū de quibus videbitur in solutione tertij argumēti secūde. q. Circa vigesimā quintā distinctionē huius tertij sentētiarū. Cū igit hec verbi diuini incarnatio maxime sit admiratiōis gratia ineuarrabilis diuini numinis presidio implorato. Protestor nihil me in hoc libro dicere velle q̄d fidei orthodoxe aduersetur: seu q̄d sit contra decreta sacrorū cōciliorū: aut determinatiōes sacrosancte Romane ecclesie. Ceterū si quod absit in aliquem errorē prolapsus fuero pro non dicto: aut scripto haberi volo. Equidem in omnibus me submitto determinationi matris mee sancte ecclie. Vale.

Incipit liber tertius sententiarum de incarnatione verbi. Distinctio. prima.

Um venit igitur plenitudo tēporis: vt ait apostolus: misit deus filium suum factū de muliere. factum sub lege vt eos qui sub lege erant redimeret: vt in adoptionem filiorū dei recipere/mur. Tempus aūt plenitudinis dicit tempus gratie. quod ab aduentu saluatoris exordium sumpsit. Hoc est temp⁹ miserendi & annus benignitatis: in quo gratia & veritas p iesum christus facta est. Gratia. q̄ p charitatem implet q̄d in lege p̄cipiebat. Veritas. quia p christi aduentū exhibet atq̄ perficitur humane redemptionis sponsio facta ab antiquo. Filij ergo missio est ipsa incarnatio. Eo eīm missus est. q̄ in forma hominis mundo visibilis apparuit. de quo supra sufficienter dictum est.

Quare filius carnē assumpsit nō pater vel spūsctūs

Quigēter vero annotandus est quare filius non p̄ vel spūs/sanctus est incarnat⁹. Solus nā q̄ filius hominē assumpsit. Q̄d vtiq̄ congruo ordine atq̄ alto dei sapientia fecit ꝓsilio. vt deus q̄ in sapientia sua mundū ꝓdiderat. ym illud. Quia in sapiētia fecisti oīa que in celis sunt et que in terris: restauraret in eadē. Hec est mulier euangelica q̄ accendit lucernā et dragmā decimaz que ꝓdita fuerat reperit sapientia scz patris que testā humane infirmitatis lumine sue diuinitatis accēdit. perditumq̄ hominem repauit nomine regis et imagine insignitū. Ideo etiā filius missus est et nō pater. q̄ congruentius mitti debebat q̄ est ab alio q̄ qui a nullo est. filius aūt a patre ē. pater vero a nullo ē. Vt. n. ait Augusti. in libro de trinitate. Non eīm habet ō quo sit. Sicut ergo pater genuit. filius genitus est. ita ꝓgruc pater misit. filius missus est. Ab illo eīm conuenienter mittit dei vbum: cuius est vbū. Ab illo mittit ō quo natum est: Mittitur q̄ genitū est. Pater vo qui misit a nullo ē. Jōq̄ pa/

ter missus non est. ne si mitteret ab alio esse putaretur. Missus ē ergo p̄mo filij q̄a solo patre est. Deinde etiaz spiritussanct⁹ qui est a patre t filio. sz filius sol⁹ in carne missus ē. non spirituscti⁹ sicut nec pater. Ꝺ ideo factum est vt qui erat in diuinitate dei filius: in humanitate fieret hois filius. Non pater vel spūssanctus carnē induit ne alius in diuinitate esset filius. ali⁹ in humanitate. Et ne idē esset pater t filius si ō⁹ pater de homine nasceretur. Ñ in ecclesiasticis dogmatib⁹. Ꝺ pater carnē assumpsit. neq̄ spūssanctus. sed filius tiñ. vt qui erat i diuinitate dei filius. ipse fieret in homine hominis filius: ne filij nomen ad alterū trāsiret qui nō esset eterna natiuitate filius. Dei ergo filius hominis factus est filius. nat⁹ ꝼm veritatē nature ex deo dei filius. et ꝼm veritatē nature ex homine hominis filius: t vītas geniti. nō adoptione nō appellatione. sed in vtraq̄ natiuitate filij nomē nascēdo haberet. vt esset ver⁹ deus et verus hō vnus filius. Non ergo duos christos. neq̄ duos filios. sed ō⁹ um et hoiem vnū filiū. quē ꝓpt ea t vnigenitū dicim⁹ manentē i duabus substantijs. sicut ei nature veritas ꝓtulit non confusis naturis neq̄ imixtis sicut thimotheani volunt. sed societate vnitis. Ecce habes quare filius nō pater vel spiritussanctus carnez assumpserit.

Utrū spūssanct⁹ vel pr̄ potuerit incarnari vel posit.

¶ Si vero queritur vtrū pater vel spūssanctus incarnari potuerit. vel etiaz modo possit. sane rñderi possit. et potuisse olim t posse nunc carnē sumere et hoiez fieri tam patrē q̄m spūsanctuz. Sicut eñ fili⁹ homo factus est. ita pater vel spiritussanctus potuit et potest.

An filius qui tantū carnem accepit aliquid fecerit qōnō pater vel spiritussanctus.

¶ Sz forte aliqui dicent. cū indiuisa sint opera trinitatis si fili⁹ carnē assumpsit. tunc pater t spiritussanctus q̄ si fili⁹ carnem assumpsit. nec hoc fecit pr̄ vel spiritussanctus. non omne qō facit filius facit t pater t spūssanct⁹. Ut oīa simul pater et filius amboz spūs pariter t concorditer opantur. Ad quod dicimus q⁹ nihil operatur filius sine patre t spūssancto. sed vna est boz trū opatio indiuisa t in dissimilis. et

tñ filius non pater vel spūssctus carnē assumpsit. Ipsam tamen carnis assumptionē trinitas operata est. sicut Aug. dicit in lib. ō fide ad Petrū. Reconciliati sumus p̄ solum filiū ꝼm carnē. sed non soli filio ꝼm deitatē. Trinitas eñ nos sibi recōciliauit per hoc q̄ solū verbū carnez ipsa trinitas fecit. Trinitas ergo carnis assumptionē fecit: sed verbo. nō patri vel spiritui sancto. Si enim pater sibi. et filius sibi. vel pater filio. t filius patri carnis assumptionē operat⁹ esset. iam non ea dē esset operatio vtriusq̄ sed diuisa. Sed sicut inseparabilis et indiuisa est vnitas substātie triū. vt ait Augustin⁹ in libro de trinitate. ita t operatio. non tñ eandem trinitatē natā de v̄gine. crucifixaz t sepultā catholici tractatores docuerunt. sed tñmodo filium. nec eandē trinitatē in specie colūbe descendisse sup Jesuz. sed tñ spiritumsanctū. nec eandē dixisse de celo. tu es filius meus. sz tantū patris vocem fuisse ad filiū factam q̄uis pater t filius t spūssanctus sicut inseparabiles sunt: ita t inseparabiliter operentur. Hec t mea fides ē. quoniā quidem hec est catholica fides. Licet ergo sol⁹ fili⁹ carnē assumpserit. ip̄az tñ incarnationē cū patre t spūsancto opatus est.

Circa p̄mam dist. 3. lib. sententiaz quęritur. Utruz natura hūana sit lapsa ab illo statu i quo fuit cōdita. Ꝺro hui⁹. q. intelligentia est aduertendum q̄ iudei t philosophi gentiles negant naturā humanā fuisse lapsā in peccato originali. Et q̄ rationes ęqualiter militant cōtra iudęos sicut philosophos. Ideo p̄i⁹ adducētur autoritates cōtra iudęos. Et deinde afferētur rōnes p̄ma autoritas hz geñ. 3. cap. In quo dñs deus multas maledictiones vtriq̄ sexui intulit. 2. autoritas habet. pś. 13. sz oēs declinauerūt simul inutiles facti sūt. 3. Et p̄cipua autoritas habet pś. 50. s. Ecce in iniquitatibus cōceptus sum: t in peccatis ꝑcepit me mater mea. Certū est eñ q̄ Dauid nō fuit spurius sed ex legitimo thoro fuit procreatus. Immo ambo parētes eius sunt sancti ergo necessariū est dicere: q̄ quilibet nascit in peccato originali p̄ter saluatorem. Et eius gloriosiss. matrē. Et propter hanc autoritatē Rabbin⁹ sinagoge auinionis non veritus est asserere q̄ vir non potest cognoscere proprią vxorē sine peccato mortali. Ꝺū in ipsum argumētarer qō impiū t absurdū est. Mā tunc sequeretur q̄ deus esset magn⁹ peccator Mā ipse p̄cepit geñ. 2. ca. Talem

actum per illa verba.s. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram: ⁊ hō nō potest fieri sine peccato mortali:ergo p̄cepit peccare. Et per ꝓ̄s dīs deus esset valde malꝰ:qō omnino nephandū est hāc rationē vt audiuit quidam iudeus medicꝰ eiusdem synagoge expuit in faciem rabini quare scitima factum est inter eos dicente Rabino ipsi medico iudeo respōde ad autoritatē medicus aiebat malo fateri ignorantiam meā quā tam apertā dei blasphemiā cōcedere. Et sic cōfusos ⁊ in propia malicia excecatos reliquit Alia autoritas habet Job.25.cap. scilicz. Non est sine peccato infans vnius diei.

¶ Prima rō talis ē nonest cōsentanea rationi dīm deū cogere creaturā rationalē ad miseriā: quā creauit ad beatitudinē adipiscendā sed si creasset naturā humanā in statu:i quo modo est eā cogisset ad miserias:ergo nō taliter eā creauit cōsequētia tenet:qz tūc eque principaliter ordinasset eā ad bēitudinē ⁊ miseriam:qꝰ est impossibile. Scōa rō talis est. Nullū detestandū est ponendū in operibus cōditionis diuine:sed passiones carnales ponunt in natura humana p̄ro isto statu:ergo non taliter eā creauit dīs deus: maior patet per illud Mosis deuteronomij.32.dei perfecta sūt opa. Tertia rō talis est summa pax nūqz producit rebellionē sed dīs deꝰ est summa pax:⁊ in natura humana p̄ isto statu sunt mirabiles rebelliones iuxta illud apostol.ad Romanos.7 dicentis video aliā legē in mēbris meis repugnātē legimētis meę.⁊c. Et ad Galatas.5. Caro cōcupiscit aduersus spūm ⁊ spiritꝰ aduersus carnē:ergo dīs deꝰ nō produxit naturā humanā cū talibꝰ rebellionibꝰ Si dicas q̄ tales rebelliones sunt causa exercende virtutis ⁊ merēdi sicut dicit Aug.in.12.cap.19.lib. de ciuitate dei:contra hoc egregie replicat diuus Anselmus in lib. Cur deus homo in natura humana sunt multe ignorantie ⁊ errores qui non prosunt sed potius nocēt: ergo deꝰ non produxit naturā hūanā cū talibꝰ ignorātijs ⁊ errorib⁹. Quarta rō talis ē a summa bonitate nihil efficitur qō sit magis p̄nū ad malū quā ad bonū:sed teste dīo deo Genesis.8.cap. Sēsus ⁊ cogitatio cordis humani prona sunt ab adolescētia sua in malū: ergo dīs deus non produxit naturā hūanā cū inclinatiōe ad malum. Quinta rō talis est dīs deus in principio non produxit naturā humanā mortalē sed potiꝰ immortalē ⁊ nūc est mortalis:ergo nō eā talē produxit maior patet per illud sapientię.1.cap. Qm deus mortē nō fecit:nec delectabitur ī perditione viuorum.

¶ Propter istas rationes et autoritates respōdet affirmatiue ad quęstionē. Hęc respōsio fulcitur autoritatibus noui testamenti. Apōstol.enim ad roīn.5.ca. Inquit oēs in Adā peccauerūt: ⁊ ad roīn.5. sicut per vnū hoīem peccatū intrauit in mundū:⁊ per peccatū mōrs:ita in oēs hoīes mors pertrāsit in quos peccauerūt. Et per vnius delictū oēs hoīes in eadē ꝯdēnatione sunt constituti. Et in.11.eiusdē epīę ait cōclusit deꝰ oīa sub peccato vt oīm misereret. Et ad ephe.2. Eramus enim natura filij irę sicut ⁊ cęteri patet ⁊ ista ꝯclusio autoritate Aug.in epīa ad Petrū subdiaconū:⁊ recitatur in cap. firmissime de cōsecratiōe distin.4. Et breuiter oēs doctores catholici idem omnino asserūt cum August.

¶ Contra istā conclusionē arguitur sic omne cōpositū ex contrarijs est dissolubile ⁊ corruptibile:sz hō cōponit ex cōtrarijs:ergo hō est corruptibilis:hoc argumentū solū probat q̄ deꝰ produxit hoīem corruptibilē ex natura sua:nihilomiꝰ ex gra habebat q̄ poterat nō corrūpi si voluisset proportionabiliter respōdetur ad autoritatē Augu.sup Gen.dicētis q̄ Adā nō comedit de pomo eo q̄ crederet esse deꝰ sed ne cōtristaret suas delitias.i.vxorem. Mā quāuis vxor adę erat cōtristabilis ex natura:attamen in potestate sua habebat posse non contristari.

¶ Secundo arguitur sic nō inconuenit hoīem incidere in multas miserias sine petō:vt patet de Job ⁊ de cęco a natiuitate quē illuminauit saluator:ergo dīs deus produxit humanā naturā in principio cū miserijs ⁊ calamitatibus.

¶ Ad hoc argumentū respondetur negando ꝓsiam rō est:qz oīa ista prouenīunt rōne peccati originalis. Mā si primus parēs nō peccasset sine laboribus ⁊ erūnis peruenisset ad gloriā ęternā sed postꝯ peccauit dīs ordinauit per multas pœnalitates erunnascz quenire ad regnum celoꝝ iuxta illud Pauli ⁊ Barnabe actuū.14. per multas tribulationes oportet intrare i regnū cœlorum.

¶ Tertio arguit sic status p̄tiendi est potior ꝯ status innocētię ergo dīs deus cōdidit naturā hūanā in statu:in quo est aīs probatur expressa autoritate Pauli.2.ad corinth.12.dicentis virtus in infirmitate pficitur insuper opera virtuosa in isto statu sūt difficiliora ꝯ fuissent in statu innocētię:ꝯ sunt laudabiliora. Ad hoc argumentū respondetur negando aīs simpliciter sed bene probatur q̄ sit potior quo ad aliquid non tū simpliciter. Mā licet in statu innocentię non fuisset tāta difficultas:fuisset tū maior dilectio dei ideo:qz vires inferiores nō impediuissent rationem.

¶ Queritur secundo circa eandem distin.an decuit deū incarnari p̄ro huius difficultatis solutiōe est aduertēdū quod illud decet:qꝰ cōuenit alicui secm rōnem proprię naturę:vt ratiocinari cōuenit homini. Et teste diuo Dionisio in.1.cap. de diuinis nōibus natura dei est bonitas:⁊ in.4.cap.eiusdē libri ad rōnē boni pertinet vt se alijs cōicet ⁊ ex cōsequenti ad rationē summi boni spectabit q̄ summo modo se alijs cōicet:quod maxime apparet p hoc qꝰ naturā creatā sic sibi cōiungit vt vna persona fiat ex tribus.s. verbo

anima. Et carne scõm Augu. in. 5. libro de trinitate.

¶ Isto notato respondetur ad q. per vnicã pñam quę talis est valde decuit deũ icarnari ista: pclusio probatur a Damasceno in pricipio sui. 3. lib. per incarnationẽ mõstrat simul bonitas: sapientia: iusticia: z potentia: ergo valde cõueniẽs fuit deũ incarnari afis declaratur. Mã bonitas dei ostenditur: qz proprij plasmatis nõ despexit infirmitatẽ: iusticia vero: qm̃ hoie victo nõ aliũ fecit vincere tyrãnũ: necz vt eripuit hoiem a faucibus diaboli sed iustissime ipum expoliauit a dñio quod habebat sup hoiem: quẽadmodũ Clotarius rex Francię expoliatus fuit a Romano põtifice dñio quod habebat sup Hyuitot: ideo qz dñs Galterus de Hyuitot iniuste fuit occisus a prefato rege Francię in die veneris sctã intra ecclĩaz: sic ẽt saluator noster verus homo iniuste fuit occisus a diabolo: idcirco pean dem legẽ iustũ fuit q diabolus perderet dñium quod sup hoiem habebat: sapientia ostenditur: qm̃ difficilimi inuenit sufficientiss. solutionẽ: potentia vero dei infinita monstratur qm̃ nihil maius ꝯ deũ fieri hominẽ: igitur valde decuit deum incarnari.

¶ Contra istã cõsequentiã arguit sic dns de⁹ optime fuit semp ab ęterno z ab ęterno fuit sine carne: ergo non decuit ipsum incarnari: pña tenet qz al's melius se haberet modo ꝯ prius z per pñs nõ optime fuit ab ęterno sine carne hũana. Ad hoc argumentũ respõdetur negando pñam z ad probationẽ negatur assumptũ sz bene infertur q melio⁹ est ipsi creaturę humanę per talẽ vnionẽ: ꝯ erat antea.

¶ Secũdo arguitur sic deus z natura hũana non sunt vnibilia: ergo nõ decuit deũ incarnari afis probatur inter vnibilia debet esse aliqua proportio: sed nulla est proportio creatoris ad creaturã: ergo deꝰ z natura humana nõ sunt vnibilia. Ad hoc argumentũ rñdetur negando afis z ad probationẽ distinguit maiorẽ: vel de pportione entitatiua z sic negatur illa vel de proportiõe ordinis: qualis est inter agẽs z patiens et vniens z vnitũ: z sic conceditur illa z negat minorẽ: cõtra istaz solutionẽ replicatur malitia nõ põt vniri deo: ergo necz corpus humanũ: pña probatur tm̃ distat corpus hũanũ a deo quãtũ malicia a dño deo: ergo si malicia nõ potest vniri corpus hũanũ nõ poterit vniri deo Ad hanc replicã rñdetur negando pñam z ad probationẽ iterũ negat pña rõ est: qz malicia importat deformitatem quę forma liꝛ repugnat dño deo qui ẽ summa bonitas. Cõtra istã solutionẽ arguitur illud qđ spectat ad cõemptũ z defectionez non decet deũ: sed carnẽ assumere quę ẽ de limo terrę formata dicit defectionẽ: ergo nõ decuit deũ icarnari. Ad hanc replicã rñdetur negãdo minorẽ sz bene dicit humiliationẽ in natura assumpta z maximã charitatẽ in deo ostendit.

¶ Tertio arguitur sic argumẽto volutiant incõueniens est q ille quẽ cœli capere nõ possunt cõtinetur intra corpusculũ. Magientis infantię: ergo non decuit deũ incarnari afis probatur: qz tunc deus nõ cognosceret ea quę fierent in mundo. Ad hoc argumentum rñdet diuus August. q nõ est intelligendũ deũ taliꝛ incarnari q desinat esse i cœlo z vbiqz. Et in hoc etiã fuit deceptꝰ maledictꝰ Mahumet cũ suis sęcatibus. Mã licet nos christiani ponamꝰ deũ esse incarnatũ: nõ tñ negamus deũ esse vbiqz. Et ꝯ huius chꝛs nõ sit vbiqz scõm humanitatẽ est tñ vbiqz scõm diuinitatẽ per essentiã pręsentiã z potẽtiã. Cõtra istã solutionẽ arguitur illud nomẽ: qđ est tiu per omne nomẽ solũ põt conuenire vni naturę: sed si deus esset incarnatus tale nomẽ cõpeteret naturę humanę: ergo non decuit deũ incarnari minorẽ: probatur homo habz tale nomen qđ est super omne nomẽ ratione vnionis hypostatice: ergo alteri conuenit tale nomen qđ est sup omne nomen. Ad hanc replicã respondetur q quãuis concedat q hõ habeat illud nomen qđ est super oẽ nomẽ ibi hõ accipitur pro filio dei. Mã hõ vt cõuenit filio dei tantũ valet sicut verbũ diuinũ sustentãs naturã humanã: z ideo nõ sequitur q alteri a se cõmunicet filius dei illõ nomen: quod est super oñe nomẽ.

¶ Queritur tertio circa eandẽ distin. quę res est vnio dei ad naturam humanã pro huius difficultaꝛ enodatione est aduertẽdũ q os doctores conueniunt in hoc. s. q talis vnio nõn est habitꝰ creatꝰ siue gratificus: sine non gratificus rõ est: qz talis habitus eque principaliꝛ fuisset productus a tribꝰ personis. Et per pñs nõ esset tunc maior rõ: cur filius diceretur incarnatus potius ꝯ pater vel spũssanctus: ideo difficile est assignare q̃ res est talis vnio z diuus Thomas tenet q est relatio que respectu hũanitatis est realis: z respectu dñi dei est relatio rationis. Doctor subtilis tenet q ẽ relatio realis disquirẽtiq. Et guillelmꝰ occham tenet q est relatio rationis simpliciter. Et dñi reales dicunt propt hoc q Guillelmꝰ occhã princeps noialiũ fuit coactus fateri veritatẽ. s. q sunt ponẽdę relationes: sed in. 1. sñiaꝝ ponit modũ defensandi non esse ponendas relationes: nõ tñ fuit ausus asserere ne reputatus fuisset hęreticus. Attamẽ Gregorius de Arimino z cõsequenter os noiales recctiores post eum negant tales relationes. Et ideo cõsequẽter astruũt q talis vnio dei ad humanitatẽ nihil aliud ẽ ꝯ res vnitę: scz ipse deus z ipsa hũanitas qui vniũtur iuicẽ iste oẽs opiniões sunt probabiles z non possunt fieri argumenta ptra eas nisi illa quę facta fuerunt in predicamentis z metaphisicis: ideo superuacaneũ duxi illa repetere. Mã satꝭ ac sup fuerũt illic discussa. Circa q̃stionẽ dubitat an talis vnio sit maxima vnionum. Ad hoc rñdetur q est maxima vnio dei ad creaturã quę põt esse. Vnde Augusti. in. 1. de trinitate asserit q hõ potius est in filio ꝯ filius in patre: z sic patet q aliqua est vnio hu

manitatis ad filiū dei: scz vnio personalis quę nō est: nec pōt esse inter personas ad intra. Dubitatur. 2. an idē sit vnio ⁊ assumptio hipostatica. Ad hoc respōdetur negatiue rō est: quia sumere dicit actionē. Et ideo conceditur bene q essentia diuina est vnita humanitati: non tñ cōceditur a catholicis qđ essentia diuina est assumpta ab humanitate.

¶ Queritur quarto circa eādē distin. an si hō non peccasset de⁹ incarnatus fuisset. Ad hanc difficultatem rñdet Alexander de Ales in 13. mēbro. 5. q. 3. partis affirmatiue ⁊ fundatur eiꝰ respōsio in glosa diui Bernardi super illud Ionę. 2. cap. Propt me ē orta tēpestas: exponit enī diuus Bernardꝰ istud dictū de christo ⁊ dicit qđ lucifer prę uidit filiū dei incarnādū: ⁊ ideo mōtus ē ex inuidia ptra hoīem: ita q inuidia fuit causa casꝰ diaboli ⁊ mouit ipsum diabolū ad temptādū hominē vt peccaret: ⁊ sic filius dei nō incarnaretur. Ex quibus verbis patet qđ lucifer ante lapsum hoīs prę uidit vnionē diuinę nature cū hūana ⁊ intellexit ipsum lapsum hoīs: vt quoddā impedimētū vnionis nature diuinę cū humana: ideo ipsum lapsum totis viribꝰ procurauit. Ex quibꝰ oībus videtur sequi qđ quāuis hō nō peccasset dñs deꝰ adhuc incarnatus fuisset.

¶ Contra istā opinionē arguitur autoritate ecclesię in prefatiōe cerei paschalis canētis. Nihil nasci profuit nisi redimi profuisset: ergo inutilis ē incarnatio nisi sequta fuisset redēptio: sed si natura humana nō fuisset lapsa non esset redēpta: ergo si natura humana nō est lapsa nullus est fructus incarnationis: ⁊ per ꝓns si hō non peccasset deus incarnatus non fuisset. Ad hoc argumentū rñdetur a dño Alexādro qđ autoritas ecclesię intelligitur supposito peccato primi parentis siue lapsu. Nā certū est qđ illo supposito natiuitas nō profuisset nobis si non redemisset nos.

¶ Secundo arguitur sic apostol. ad Galat. 4. ponit peccatū primi hoīs esse causam incarnationis ⁊ magister allegat in prologo huiꝰ tertij libri: ergo si talis causa non fuisset deus incarnatus non fuisset insuper Aureliꝰ augustinꝰ, sup illō Lucę. 19. cap. Venit filiꝰ hoīs quę rere ⁊ saluū facere qđ perierat. ait: si hō nō peccasset filius hoīs nō venisset: similr ⁊ glosa super illud verbum. 1. ad Timotheū. 1. cap. Chs venit in hūc mundū vt peccatores saluos faceret: iquit nulla causa veniendi fuit xpo dño: nisi vt peccatores saluos faceret et tolle morbos tolle vulnera nulla est causa medicinę: ergo si primus parens nō peccasset deus incarnatus non fuisset. Ad oēs istas autoritates ⁊ similes vnico verbo rñdetur. s. qđ intelligūtur qđ deus non assumpsisset naturam humanā passibilē si primꝰ parens non peccasset: attamen bene fuisset icarnatꝰ i carne impassibili.

¶ Tertio arguitur tota causa: cur deus est incarnatus est peccatum primi parētis: qz fuit remediabile: ergo opinio nulla aſis probat ab oībus doctoribus ꝺz qđ deꝰ nō assumpsit naturā angelicā: qz peccatū angeli non erat remediabile: assumpsit tū naturā hūanā: qz peccatum hoīs erat remediabile: ergo peccatū primi parentis est totalis causa incarnationis. Ad hoc argumentū rñdetur negando aſis: ⁊ ad probationē negatur ꝓnia ⁊ rō est: qz illa nō est totalis causa sed bene est vna causa partialis. Contra istā solutionē arguit: si deus assumpsisset naturā humanā ante lapsuꝫ primi hoīs vl hoc fuisset propt dignitatē hoīs vel propt necessitatē non pōt dari primū: qz natura angelica est dignioꝛ: ⁊ per ꝓns potiꝰ assumpsit naturā angelicā quā hūanā: nec pōt dari scōm: qz tūc nullū erat peccatū ex hypothesi: ergo nulla erat necessitas: ⁊ per ꝓns deꝰ nō fuisset tunc incarnatus. Ad hāc replicā resp̄ōdetur negādo aliquod illoꝝ quę assumunt in maioꝛi: sed ideo incarnatus fuisset: vt dñs deꝰ ostēdisset aliquē effectū infinitū: ⁊ per ꝓns vt manifestaret suā omnipotentiam.

¶ Alia est opinio diui Thome ⁊ diui Bonauenturę tenētiū partē negatiuā. s. qđ deus non fuisset incarnatus si primus parens nō peccasset. Nā fundamentū istoꝝ doctorum est tale: qz illa quę emanant a voluntate diuina supra omne debitum creaturę rōnalis nō possunt nobis innotescere: nisi per sacrā paginam per quā volūtas diuina nobis innotescit: sz in sacra pagina vbiq traditur qđ causa incarnationis est peccatū primi parentis: ergo si primus parens non peccasset deꝰ non fuisset incarnatus.

¶ Contra istā opinionē arguitur autoꝛitate Aurelij Augu. in li. de spū ⁊ ala dicentis: totū hominē assumpsit vt totū hoīem beatificaret: sed hō erat beatificādus cuius primus parens nō peccasset: ergo deus incarnatus fuisset quāq primus parens nō peccasset. insuper in. 13. de trinitate asserit qđ multę sunt alię causę incarnatiōis pręter restaurationē naturę humanę. Ad hoc argumentū rñdetur qđ beatitudo hoīs non est causa principalis incarnationis sed bene est causa minus principalis. Et de tali causa minus principali intelligitur authoꝛitas Aug. silr ⁊ alia autoꝛitas eiusdē

¶ Secundo arguitur sic glosa super illud ad Hebręos. 2. nusq angelos apprehendit: dicit: non angelicę nature data est hęc dignitas: vt diuina persona ei vniretur sed humanę naturę: ergo quāuis primus parens nō peccasset deꝰ incarnatꝰ fuisset ꝓnia probatur: qz teste philosopho nō frustra est potentia q nō reducitur ad actū. Ad hoc argumētū rñdetur negando ꝓniam ⁊ ad probationem dico qđ maxima philosophi intelligitur: qñ tps aut locus illud requirit modo si primus parēs non peccasset: nec tps: nec locus: nec aliquid aliud requirebat talez incarnationē. Cōtra istā solutionē arguitur ecclesia fuisset tunc: quāuis

primus parens nō peccasset ꝛ eccle sia requirebat talē incarnationē: er go solutio nulla minor ꝓbatur se queretur qō fuisset acephala. i. sine capite ꝓfis est absurdū: ergo seque la ꝓbatur teste Aurelio Augusti. super Joānem filius dei est caput ecclesię scōm humanitatē: sed tunc nō habuisset humanitatē: ergo tūc non fuisset caput eccl'ię. Et per ꝓns ecclesia esset tunc acephala. Ad hāc replicā respondetur negādo minor em ꝛ ad ꝓbationē negatur ꝓnia rō est: qz filius dei nō solū est caput ecclesię quo ad humanitatē ꝫ etiā quo ad diuinitatē: ꝛ sic licet tunc nō fuisset filius dei caput ecclesię secūdū humanitatē: fuisset tñ caput ecclesię secūdū diuinitatē. Cōtra istā solutionē arguit. Adā ante lapsum quando dixit illa verba. Geñ. 2. ca. Hoc nunc os exossibus meis. ꝛc. Scōz oēs doctores cognouit mistē riū incarnatiōis: ergo peccatū nul lomodo est causa incarnatiōis. Ad hanc replicā rñdet negando ꝓnam rō est: qz licet dñs deus reuelauerit primo parēti effectū. s. misterīū in carnationis: nō tñ reuelauit ei causam illius effectus. s. peccatū ipsi⁹ Cōtra istā solutionē arguit: sequeretur qō prim⁹ parens reportasset cōmodum de sua malicia ꝓfis videtur absurdū: ergo sequela patet si non peccasset primus parens deus nō fuisset incarnatus: ꝛ qz peccauit deus fuit incarnatus: ergo reportauit cōmodū de sua malitia. Ad hoc respondetur qō benignitas ꝛ mia dñi dei fuit causa principalis incarnationis voluit em ostendere dñs de⁹ illud apostol ad Rom. vbi abū dauit delictū superabūdauit ꝛ gra. Nec incōuenit qō de per accidēs re portauerit cōmodū sicut dictū ē su perl⁹. Contra istā solutionē arguit ante lapsum matrimoniū fuit iter Adā ꝛ Euā ꝛ tale matrimoniū secū duz apostol. ad ephe. 5. cap. signifi cabat cōiunctionē christi cū ecclesia ergo quāuis primus parēs nō pec casset adhuc filiꝰ dei incarnatꝰ fuis set. Ad hanc replicā rñdetur qō ma trimoniū primorū parētū duplicē cōiūctionē significabat vnā quo ad ꝙ ad charitatē ꝛ alterā ꝙ ad hūani tatē: ꝛ ꝓptera ꝓnia nō valet. Mā licz filius dei nō fuisset tūc vnitus eccle się quo ad humanitatem fuisset tñ vnitus quo ad charitatem.

¶ Tertio arguitur sic ad omnī potētiā diuinę virtutis pertinet vt opera sua perficiat ꝛ se manifestet per aliquē effectū infinitū sed nul la pura creatura pōt dici effectus in finitꝰ: sed in solo opere incarnationis videtur manifestari ifinitꝰ effectus: in quo maxime videtur perfi ci vniuersum ꝑ hoc qō vltima creatura q̄ est hō ꝓiūgit primo ꝓncipio s. deo: ergo quāuis primꝰ parēs nō peccasset: adhuc deus incarnatus fuisset. Ad hoc argumentū rñdet q̄ dñs deus satis monstrauit suā om nipotentiā in hoc qō oīa ex nihilo creauit. Et ideo nō sequitur qō dñs deus debebat incarnari ad ostendē dam suā oīpotentiā. Cōtra istā so lutionē arguitur deus pater ab ęter no ꝓuidit ꝛ prędestinauit filium suū icarnādū: ꝙ quāuis ꝓmꝰ parēs

nō peccasset: filius dei incarnatio nis fuisset ꝓfia ꝓbatur: qz alꝫ seq retur qō prędestinatio dei non esset certa qō est absurdū. Ad hāc repli cā rñdetur negādo ꝓnam: ꝛ ad ꝓba tionē nego q̄ sequatur illud. s. q̄ prędestinatio dei non sit certa. Mā si ab ęterno deus pater sciuit filiū suū incarnandū: ita etiā ab ęterno sciuit Adā peccaturū: ꝓposito quod Adā non peccasset: negandū est tūc qō deus pater prędsciuit filiū suum incarnandū: immo tūc prędsciuisset oppositū. scilicet filiū suū non fore incarnandū. Circa istā. q. dubitat an deus principaliꝫ sit incarnatꝰ prō pter peccatū originale vl' actuale. Ad hoc rñdet qō principaliꝫ est incar natꝰ de⁹ propt̄ pctm originale res picit: rō ē: qz oēs: actuale solū respi cit vnā singularē personā: et bonū cōmune teste philosopho nō est bo num diuinū qō preferendū est par ticulari: ideo principaliter propt̄ bo num nature humanę deus est incar natus minus vero principaliꝫ prope bonū particulare. Dubitatur. 2. an incarnatio debebat fieri in principio vel in fine mundi. Ad hoc rñdetur negatiue: sed circa medietatē iuxta illud Abacuch. 3. cap. In medio an norū notū facies. s. Christuz rō est quia si in fine facta fuisset incarna tio paucis aut nullis profuisset. Et si in principio fuisset facta iā nulla esset fides propt̄ ea cōuenientissi me facta est icarnatio circa mediū annoꝝ mundi quāuis vltra mediū vt dicit apostol. ad Galat. 4. capi. Dubitat. 3. an fuit necessariū ad re parationē ghis hūani deū incarna ri prō huius dubij solutione est ad uertendū qō necessariū capitur bi fariā. Vno modo sine quo aliqs nō pōt esse sic ꝛ cib⁹ est necessariꝰ hoi ꝙa sine cibo nō pōt hō viuere. Alio modo dicitur necessariū per quod melius ꝛ cōuenientius peruenit ad finē: vt equus est necessariꝰ ad iter faciēdū: nihilominꝰ sine eo bñ pos sumus iter facere: isto notato rñdet negatiue ad dubiū: si capit li necessariū primo mō si vero capiat scōo mō li necessariū rñdet affirmatiue.

¶ Queritur quinto circa eādē distin. an solus filius dei naturā humanā sibi vniuit hipostatice siue in vnitatē suppositi: prō huiꝰ difficultatis elucidatiōe est notādū qō natura nō capit in proposito prō altera parte cōpositi naturalis. s. p materia vel forma sicut capit philosophus noster in. 2. physicoꝝ. Nec capitur etiā prō natura cōi: quam pone quę nō solū habet esse obiectiuū ra in aīa sed habet esse reale ꝛ sic natura in isto libro nihil aliud est ꝙ res realiter ꝛ actualiter existens. Et sic quęlibet res mundi: quę realiter ꝛ actualiter existit dicitur natura ꝛ exconsequenti quodlibet accidens dr̄ natura vt albedo ꝛ nigredo: ꝛ sic de alijs. Suppositū sic diffinitur ē ens cōpletū non sustentatū ab alio nec natū alteri inhęrere aut alterū informare per primā particulā. scz per li ppletū excludunk oēs partes ꝛ sic brachiū nō est suppositū: neq̄ caput: neq̄ pes: ꝛ sic de alijs per se cundā particulā excluditur humani

tas Christi. Ālicet sit ens cōpletum non tñ est suppositū: quia sustētatur ab alio. s. a verbo diuino per tertiā particulā excluduntur accidētia in sacramento altaris: z quod libz aliud accidēs p penultimā particulā excluduntur oēs aiē z formę Persona sic diffinit a Boetio in libro de duabus naturis cōtra Nestorium. Est rōnalis naturę idiuidua sba. Et a Ricardo de sancto victore describit qđ est intellectualis naturę incōmunicabilis sba: sed reuera breuius z clarius describit a Guillelmo occham. s. persona est suppositū intellectuale. z per illā particulam intellectuale excludunt boues z cetera aialia bruta. Nā licet sint suppositā non tñ habent intellectū z ideo non sunt personę. Existis patet qđ oīs persona est suppositū: z omne suppositū est natura: non tñ e diuerso hipostasis grece: latine idē est: qđ suppositū: z ideo vniri hipostatice nihil aliud est quā vniri i vnitatē suppositi. Et si quęras quid est personā vniri alicui rei in vnitatez suppositi. Respondetur q est taliter vniri illi rei: q si talis res esset separata a tali persona esset suppositū. Exista diffinitiōe sequit q verbū diuinū i triduo nō vniebat aiē aut corpori in vnitatē suppositi rō est: quia si aia esset separata a verbo diuino nō esset suppositū sili: nec corpus esset suppositū. Sequitur. 2. q impossibile est deū assumere aliqđ accidēs in vnitatē suppositi rō est: q accidens non pōt esse suppositū.

¶ Istis notatis respōdetur ad quęstionē per tres cōclusiōes. Quarū pma est ista. Filius dei naturā humanā sibi vniuit ista: pclusio patet per illđ Joā. 1. Et verbū caro factū est. 2. pclusio est ista filius dei naturā humanā sibi vniuit hipostatice ista cōclusio pbatur: si humanitas eēt separata a verbo diuino esset suppositū z est ipsi verbo vnita: ꝙ est vnita hipostatice. Tertia pclusio ē ista solus filius dei est incarnat⁹ ista cōclusio teste Aurelio Augu. in libris de trinitate nō pōt alia via pbari nisi autozitate sanctę matris ecclię ita docentis nos oēs christianos.

¶ Cōtra primā conclusionem arguitur sic sequeretur q filius dei esset cōpositus pñs est absurdū: qa de⁹ est spūs indiuisibilis: ergo cōclusio falsa: sequela pbatur filius dei est vnitus humanitati: ergo ex filio dei z hūanitate resultat quoddam cōpositū. Ad hoc argumentū rñdetur negando sequelā z ad probationē negatur pña: rō est: quia p hoc q filius dei incarnatur nullum ens incipit esse. Et si nunc filius dei relinqueret humanitatē: nullū ens desineret esse. Et in hoc fuit deceptus Gregorius de Arimino: qui cōcedit in responsionib⁹ ad. 17. z. ad 18. argumenta. 2. q. 28. distin. 1. sententiaz: istas propositiones. s. filius dei z humanitas sunt vna persona filius dei z humanitas sunt Christus quę ambe sunt hęreticę. Cōtra istā solutionē arguitur i simbolo Athanasij approbato in cōcilio. Micenō q sanctam matrem ecclesiā habet sicut aia rationalis z caro vna est hō.

Ita deus z hō vnus Christus: ergo sicut hō cōponit ex carne z aia: ita Christus pponitur ex deo z hūanitate. Ad hanc replicā rñdetur negādo pñam: rō est: q li sicut nō dicit oīmodā similitudinē ꝫ aliqualē vi delicet q sicut ad hoiem requiruntur caro z aia: ita etiā ad Christuz requiruntur diuinitas z hūanitas: alias non erit Christus nisi habeat diuinitatē z hūanitatē. Cōtra istā solutionē arguitur: sequeret q isti duo termini hō z nō hō verificarē tur de filio dei: sed respōsio huius patet ex logica.

¶ Secundo arguitur cōtra tertiam conclusionē pater z spūsanctus sunt incarnati: ergo non solus filius est incarnatus añs probat teste Aurelio August. in. 1. z. 12. libris de trinitate: opera trinitatis ad extra sūt indiuisa: ita q quidquid facit filius facit pater z spūssanctus z ecōuerso: ergo si filius est incarnatus: pater z spūssanctus sunt incarnati. Ad hoc argumentū rñdet negādo añs z ad probationē negatur pña: rō ē quia licet ad incarnationē filij tātū fecerint pater z spūssanctus sicut filius: nō tñ oportet q pater z spūsanctus sunt incarnati: rō est: quia filius solus vnitur humanitati z nō pater nec spūssanctus: z datur manifesta instantia. Nā si duo iuuent Platonē ad induendū vestē: tunc tñ faciunt ipsi sicut Plato: immo est possibile q Plato nihil faciat: z tñ Plato erit indut⁹ z illi qui iuuant non erūt induti. Contra istaz solutionē arguitur pater z filius sūt vnū iuxta illud Joānis. 10. Pater z ego vnū sumus: ergo si filius est incarnatus filius est incarnat⁹. Ad hanc replicā rñdet negando pñam certū em est q pater est ingenitus z filius est genitus: z tñ sunt ynum ideſt vna essentia. Contra istā solutionē arguitur vna persona in diuinis nō pōt cognosci vel amari sine alia: ergo non pōt vna incarnari sine alia: pña tenet: quia nō videtur maior rō de vno ꝫ de alio. Ad hāc replicā rñdetur negando pñam: z ad pbationē negatur q non sit maior ratio de vno ꝫ de alio: z datur rō a doctoribus siue discrimē: quia añs habemus ex fide catholica; iuxta illud saluatoris Philippe: qui videt me videt z pręz: z si cognoscere tis me: vtiq patrē meū cognoscetis. zc. Et opposituz pñtis habemus ex fide: pōt tñ dari alia rō. s. q si personę cognoscūtur aut amant cognoscuntur vel amātur sub eadē rōne boni vel veri: z eadē est bonitas z veritas in tribus personis id circo nulla eaꝝ potest cognosci aut amari sine alia: z nō ita est de incarnatione quia non est eadē rō terminandi illā dependentiā hūanitatis ad diuinitatē in trib⁹ personis. Cōtra istā solutionē arguitur pater est ita pręsens humanitati sicut filius suus: ergo si filius est incarnat⁹: pr etiā est incarnatus: añs patet de⁹ pater est vbiq per essentiā pręsentiam z potentiā: z specialiter est in aia Christi per gratiā: ergo de⁹ pater est eque pręsens hūanitati christi sicut filius suus. Ad hāc replicā rñdetur negādo pñam: rō est: quia

filiꝰ cõcat sua idionata hõmini nõ autẽ deus pater. Cõtra istã solutionẽ arguitur sequereꝝ q aliquid faceret filius q non faceret deus pat ꝓns est absurdũ: ergo sequela ꝓbatur: filius assumpsit humanitatez ꝛ pater non sibi assumpsit humanitatem: ergo aliquid fecit filius, quod non fecit pater. Ad hanc replicã respondeꝝ negando sequelã: ꝛ ad probationẽ negatur ꝓnia: rõ est: qa deꝰ pater tantũ fecit in assumptione filij respectu hũanitatis sicut ipe filiꝰ

¶ Tertio arguitur: si filius dei esset incarnatꝰ sequeretur q essentia diuina esset incarnata: ꝓns ẽ falsum: ergo sequela ꝓbatur essentia diuina ẽ vnita humanitati: ḡ essentia diuina est incarnata: ꝓnia tenet: quia propꝝ eandẽ causam filius dei dr esse incarnatus. s. quia filius dei est vnitꝰ humanitati. Ad hoc argumentum rñdet quidã doctor neotericus negãdo sequelã sed nõ rñdet ad ꝓbationem. Nec respexit Damascenũ qui in. 3. ssiaꝝ illã cõcedit: ꝛ allegat diuũ Athanasiũ: ꝛ diuum Cyrillũ illã cõcedentes pariforma diuꝰ Thomas in. 3. parte suę summę illã ꝓcedit. Propꝝ ea rñdeo ad argumentũ concedendo sequelã ꝛ negando minorẽ. Et si probes essentia diuina est incarnata: ergo essentia diuina patitur: ꝓns est falsum: ḡ ꝛ anis. Ad hoc negatur ꝓnia sicut nõ sequitur: essentia diuina amak a bono Christiano: ergo essentia diuina patitur.

¶ Querit sexto an pater ꝛ spiritussanctꝰ potuerint incarnari: pro huius. q. intelligentia est aduertendum q assumptio duo dicit siue importat. s. actũ assumẽtis ꝛ terminũ assumptionis principiũ actus assumendi siue causa efficiens est virtꝰ diuina: quę cõmunis est tribus personis terminus autẽ assumptionis est persona in cõi: ꝛ ꝺa pater ꝛ spiritus sanctus sunt personę: sequitur manifeste q possunt terminare assumptionẽ alicuius naturę creatę. Isto notato rñdetur ad. q. affirmatiue. Ista conclusio ꝓbatur: quia pater ꝛ spũssanctus hñt oia requisita ad incarnationẽ cũ sint personę potentes terminare huiusmodi assumptionẽ: ꝛ per ꝓns possũt pater ꝛ spiritussanctus incarnari.

¶ Contra istã responsionẽ siue conclusionẽ arguitur sic si pr̃ posset incarnari: tunc pater esset filiꝰ: ꝓns est falsum: ergo cõclusio nulla anis ꝓbatur ꝓ minori parte sequeretur q in diuinis essẽt duo filij ꝓns videtur esse absurdũ ergo. Ad hoc argumentũ rñdetur negãdo sequelam simpliciter: nã pater põt creare vnã humanitatẽ de nouo ꝛ illã sibi vnire: ꝛ tunc certus est q nullius esset creaturę filius ipse pater: sed dato consequente q pater sit filius ita q incarnetur eodẽ mõ sicut verbum diuinũ ex purissimis sanguinibus alicuius virginis negatur minor: ꝛ ad probationẽ cõcedo q tũc pater esset filius: sed non esset filiꝰ alicuius personę diuinę: sed bñ ẽct filius illius virginis: ex cuius sanguinibus assumpsisset humanitatẽ Nec inconuenit q sit pater quo ad

diuinitatẽ: ꝛ filius quo ad humanitatẽ. Contra istã solutionẽ replicaꝝ sequeretur q pat posset mitti ꝓns est hęreticũ: ergo solutio nulla: seq̃la ꝓbatur pater põt incarnari: ergo põt mitti ꝓnia tenet: quia filium incarnari est filiũ mitti. Ad hãc replicã rñdetur negando sequelã ꝛ ad probationẽ negatur ꝓnia: ꝛ ad ꝓbationẽ cõcedo q filiũ incarnari est filiũ mitti: sed incarnari ꝛ mitti non sunt termini sinonymi: qr mitti importat q sit ab alia persona: mõ pater nõ procedit ab alia ꝑsona: ideo pater nequit mitti: sed bene filiꝰ ꝛ spũssanctus possunt mitti: quia ambo procedũt a persona patris. Cõtra istã solutionẽ arguitur per incarnationẽ hoies assequti fũt adoptionẽ filiorꝫ dei: iuxta illud apostol. ad rom. 8. Non accepistis spũm seruitutis: sed spũm adoptionis filiorꝫ: sed filiatio adoptiua ẽ similis filiationi naturali: quę non conuenit patri nec spiritui sancto: ergo pater ꝛ spũssanctus non possunt incarnari Ad hanc replicã rñdetur negando ꝓniam: rõ est: qr si solus pater esset incarnatus adhuc assecuti fuissemꝰ adoptionẽ filiorꝫ dei: rõ est: qr tunc pater scõm hũanitatẽ cẽt filiꝰ adoptiuus sui ipius ꝑm diuinitatẽ. Cõtra istã solutionẽ replicatur q ẽ propriũ vni personę non põt alteri personę cõuenire: sed incarnari est propriũ filio: ergo non potest cõuenire patri aut spũisancto. Ad hanc replicã rñdetur distinguẽdo maiorem vel de propio. 4. mõ. ꝛc. Conceditur illa ꝛ negatur minor: vel loquendo de propio. 1. aut. 2. mõ. ꝛc. Regak illa maior. Immo si solꝰ pr̃ fuisset incarnatꝰ tũc icarnari fuisset ꝓpriũ patri: ꝛ nõ filio nec spũisctõ.

¶ Secundo arguitur cõtra eãdem cõclusionẽ si quelibet persona in diuinis posset incarnari: sequeretur q non fuisset magis cõueniens filiũ incarnari quã patrẽ vel spũm sanctum ꝓns est falsum: ergo cõclusio nulla sequela ꝓbatur non põt assignari causa maioris cõuenięntię vnius ꝑ alterius ꝓna non fuit magis conueniẽs filiũ incarnari ꝙ patrem vel spũmsanctũ. Ad hoc argumentũ rñdetur negando sequelã ꝛ ad probationẽ negatur anis. immo dico q siue loquamur de incarnatiõe in se siue prout est ordinata ad humanę naturę redẽptionẽ cõueniẽti fuit filiũ incarnari quã patrem vel spũm sanctũ. Mã si loquamur primo modo filiꝰ est imago patris ꝛ homo fuit assumptus ratione dignitatis ꝛ imaginis: ergo cõueniẽtius fuit filiũ incarnari quã patrez vel spũm sanctũ. insuper filius est verbũ patris: ꝛ per ipsum verbum pater seipsum manifestat creaturę rationali: ergo sicut verbũ intelligibile copulak voci sensibili vt manifestetur: ita etiã verbũ diuinũ cõuenięntiꝰ vnitur humanę naturę sensibili ad hoc vt ipse pater manifestetur: preterea filius habet patrez ꝛ nõ habebat matrẽ: ergo valde cõueniẽs fuit vt ipse matrẽ quęreret. ꝛ hoc est qõ dicit Aurel. augu. in libris de trinitate q dei filiꝰ nõ quę fuit nisi matrẽ in terris: qr tã habebat patrẽ ĩ cœlis: silr si scõo modo

cõsideremus incarnationẽ prõpter hoĩs lapsum: magis cõueniens est filiũ incarnari quã patrẽ vel spũm sanctũ. Mã ratiõe mediatoris ⁊ ratione obedientię: ⁊ suplicationis q̃ dã magis conueniunt filio quã patri ⁊ spũisancto. Cõtra istã solutionem arguitur: illi⁹ est recreare ⁊ regenerare cui⁹ est creare: sed creare maxime attribuitur potẽtię patris: ergo recreare ⁊ regenerare magis conuenit patri quã filio. Ad hanc replicã rñdetur negando ꝓñam rõ est q⁊ si pater oĩa creauit hoc fecit per verbũ: ⁊ ideo conueniens fuit q̃ regeneraret ⁊ adoptaret nos per ipsũ met verbum.

¶ Tertio arguit sic magis conueniens fuit spũm sanctũ incarnari q̃ filiũ: ergo resolutio nulla aĩs ꝓbatur spũssanctus ꝓcedit a duobus. s. patre ⁊ filio: ergo potius conuenit spũi sancto incarnari quã filio insuper incarnatio est maxima gratia quę fact⁹ est naturę humanę ⁊ gratia attribuit spũi sancto: ergo magis conuenit spũm sanctũ incarnari quã filiũ. Ad hoc argumẽtũ respondetur negando aĩs: ⁊ ad ꝓbationẽ primam negatur ꝓña sil⁹: ⁊ ad aliã probationẽ: sed bene infert q̃ talis incarnatio facta est opere spiritussancti: nã gr̃a eius requirebat.

¶ Queritur septimo circa eandẽ distin. an essentia diuina abstractis personis ad intellectum est vnibilis naturę humanę. Ad hanc difficultatem rñdet Alexander de Ales q. 2. mẽbro. 3. Tertię partis negatiue. Immo dicit q̃ non põt ipe intelligere q̃ essentia diuina taliter vniatur naturę hũanę. s. abstractis personis ⁊ q̃ vnus alius intelligat ꝓ se: sed reuera valde facile põt intelligi licet non eo mõ quo ipse Alexãder credebat. s. q̃ natura hũana verteretur in essentiã diuinã vel ediuerso: ideo Guillelmus occhã: ⁊ doctor subtilis rñdent cũ distinctione quã uis doctor subtilis addat forte. s. distinguẽdo q̃ essentia diuina taliter vniatur vel simpliciter sic q̃ sustentet natura humana immediate ab essentia diuina in vnitatẽ essentię: ⁊ sic ambo concedunt partẽ affirmatiuam difficultatis vel q̃ essentia diuina abstractis personis vniat⁹ naturę humanę in vnitatẽ suppositi: ⁊ sic negãt partẽ affirmatiuã: immo dicunt illud esse impossibile: rõ eor̃ est: q⁊ essentia diuina abstractis personis nõ est suppositũ: q⁊ ad hoc q̃ aliqua res sit suppositus requiritur q̃ talis res non sit cõicabilis modo essentia diuina ẽ cõicabilis: ideo nõ est suppositũ sed hoc est mere voluntariũ ⁊ contendere de termino. Mã si stemus in diffinitiõe quę cõsiter datur de suppositio certũ est q̃ cõuenit essentię diuinę. Mã essentia diuina est ens cõpletũ non substentatũ ab alio: nec natũ alteri inherere aut alterũ informare: ꝓpterea diu⁹ Thomas simpliciter cõcedit ptẽ affirmatiuã. s. q̃ essentia diuina abstractis personis põt vniri naturę humanę in vnitatẽ suppositi vel ꝓsonę. Ista cõclusio probatur ab ipso seclusis ⁊ abstractis personis adhuc in essentia diuina remanet oĩpotentia ⁊ realiter subsistit: ergo abstractis personis diuina essentia põt vniri hypostatice naturę humanę: insup iudei sarraceni ⁊ gentiles intelligũt deũ tanq̃ suppositũ ⁊ nõ intelligũt personã patris: nec̃ personã filij: nec̃ personã spũssancti: ergo abstractis personis adhuc possum⁹ intelligere essentiã diuinã tanq̃ quoddã suppositũ siue personã: ⁊ per ꝓñs põt vniri naturę humanę in vnitatẽ suppositi suę personę. Et si taliter vniretur tunc talis natura hũana ꝓma rie terminaretur ad ipsam naturam diuinã: ⁊ secundario terminaret ad personam patris filij ⁊ spũssancti: ⁊ tũc etiã oẽs tres personę essent vn⁹ hõ. s. vna essentia quę est homo.

¶ Queritur octauo circa eandẽ distin. an oẽs tres persone possunt simul eãdẽ naturã humanã assumere. Ad hanc difficultatẽ rñdet diu⁹ Bonauentura negatiue: ⁊ dicit q̃ non est intelligibile q̃ tres personę eandẽ naturã hũanã assumant eiusdem sentẽtię est doctor subtilis: de quo alij doctores mirantur ideo: q⁊ ipse tenet q̃ essentia põt vniri immediate naturę humanę: ⁊ tunc talis natura hũana dependeret ęqualiter a tribus personis licet mediate. Propterea Alexander de ales. q. 2. mẽbro. 4. Tertię partis et diu⁹ Thomas tenent partẽ affirmatiuã s. q̃ est possibile q̃ pater ⁊ filiꝰ ⁊ spiritussanctus eandẽ naturã humanã assumant.

¶ Contra istã opinionẽ arguitur auctoritate diui Anselmi in. 2. li. cur deus hõ cap. 9. dicentis: q̃ plures personę nequeunt vnũ ⁊ eundẽ hoĩem assumere. Ad hanc auctoritatem rñdetur ab Alexandro: ⁊ diuo Thoma q̃ beatus Anselmus intelligit q̃ tres personę non possunt assumere eũdẽ hoĩem sic. s. q̃ sint vnũ suppositũ vel vna persona: ⁊ q̃ ista sit intentio ipsius patet intuenti ea quę sequantur in eodẽ capite.

¶ Secundo arguitur sic sequeretur si tres personę assumerent eã dẽ naturã humanã q̃ essẽt tres personę ⁊ vn⁹ hõ: ꝓñs est falsum: ergo opinio nulla sequela ꝓbatur solũ habent vnã hũanitatẽ oẽs tres personę: ergo oẽs tres personę solũ sũt vnus hõ. Jam probatur falsitas cõsequentis: bene seq̃tur oẽs tres personę sunt vn⁹ hõ: ergo oẽs tres personę sunt vna persona: ⁊ vnicũ suppositũ ꝓñs est hęreticũ: ergo ⁊ aĩs insuper logicę arguẽdo quęlibet descendẽs est falsa sub li vnus homo: nam siue demonstrarek persona patr̃: siue filij: siue spũssancti: ista erit semp falsa ⁊ hęretica: oẽs tres personę sunt iste vnus hõ. Ad hoc argumentũ rñdet diuus Thomas concedendo sequelã: ⁊ postea subiũgit q̃ simpliciter non sunt vnus hõ oẽs tres personę. Jdeo melius est negare sequelã: ⁊ ad probationem negat ꝓña: ⁊ dat manifesta instantia. Mã caput ⁊ pes alicui⁹ hoĩs habent eãdem animã: ⁊ tñ non sunt vnũ animatũ: sz duo. Sil⁹ si Petr⁹ ⁊ Joãnes haberẽt eandẽ albedinẽ numero: non essent vnũ albũ sed duo alba. Sil⁹ duę hostię consecratę continẽt: idẽ corpus Christi ⁊ tñ nõ sunt idem accidens sed duo accidentia.

Cōtra istā solutionē arguitur sequeretur tunc q̄ idē esset genit⁹ ⁊ ingenitus: pater ⁊ filius ꝓ̄s videtur absurdū: ergo sequela patet: pater est ingenitus ⁊ est tūc genitus: q̄ filiꝰ beate virginis: ergo sequela vera. Ad hanc replicā rīdetur concedendo sequelā ⁊ negando minorē: nec illud inconuenit scōm diuersas naturas: sicut non inconuenit q̄ Christꝰ sit passibilis ⁊ impassibilis: passibilis scōm humanitatem: ⁊ impassibilis scōm diuinitatē: ita non inconueniret: tunc q̄ pater sit ingenitus secundū diuinitatē: ⁊ genitus secundum humanitatem.

¶ Jam arguitur tertio argumētis Scoti sequeretur q̄ talis natura humana esset infinita ꝓ̄s est falsum: ergo opinio nulla seq̄la probatur talis natura humana ē in tribus personis: ergo talis natura humana ē infinita ꝓ̄a probatur: ideo essētia diuina dicitur infinita: q̄ est in tribus personis: sed talis natura humana assumpta a tribꝰ personis est ipsis tribus personis: ergo talis natura humana in tribus personis assūpta est infinita ⁊ illimitata. Ad hoc argumentum rīdetur negando sequelā ⁊ ad probationē negat ꝓ̄a: ⁊ ad pbationē negatur maior: sed causa cur essentia diuina est infinita est: quia est eadē realiter tribꝰ personis distinctis. Contra istā solutionē arguitur sequeretur q̄ talis hūanitas posset esse in infinitis personis ꝓ̄s est falsum: ergo īsuper vna forma non pōt informare duas distictas totales materias: nec vnū accidens pōt inhērere duobus subiectis distictis: ergo vna natura humana nō pōt assumi a tribus personis distinctis. Ad hāc replicā rīdetur negādo sequelā intelligendo de personis diuinis: rō est manifesta: q̄ nō sunt nisi tres personę diuinę. Ad aliud negatur ꝯ̄s: immo eadē forma pōt informare tot materias q̄ placuerit dīo deo. Silr idē accidens pōt inhērere varijs subiectis.

¶ Quarto arguitur sic si eadē natura hūana esset assumpta a tribus personis sequeretur q̄ equalit dependeret a qualibet persona diuina ꝓ̄s ē falsum: ergo falsitas cōsequentis probatur impossibile est q̄ aliquis effectꝰ habeat duas causas totales: ergo impossibile est q̄ talis natura hūana equaliter depē deat a tribus personis diuinis. Ad hoc argumentū rīdetur negādo minorem: ⁊ ad probationē negatur antecedens ⁊ datur manifesta instantia. Mā si aliquis lapis ponatur ante solē ⁊ prope ignē sol erit causa talis respectu calorīs producti ⁊ lapidē similiter ignis. Mā talis calor seōz quālibet partē producitur a sole similiter: ⁊ ab igne. Sed si causa totalis caperetur pro causa precisa sic q̄ nulla alia causa concurrit cum ea tunc concederetur illud ꝯ̄s ⁊ negaretur ꝓ̄a: constat em̄ q̄ impossibile est: immo manifestaz implicat contradictionē q̄ aliquis effectꝰ habeat duas causas totales illo mō. Mā bene sequitur illa est causa totalis: ergo nulla est alia ⁊ per ꝓ̄s nō habet duas: sed non taliter capitur

totalis: īsuper sol ⁊ hō generāt homīnē teste philosopho nr̄o. Silr sol ⁊ bos generāt bouē p̄terea ad actum assumendi tantū concurrit persona patris: quantū persona filij: ḡ sicut est possibile q̄ tres personę diuinę equaliter concurrant ad actuz assumēdi: possibile erit q̄ equalr cōcurrāt ad terminādū talē actū assumēdi. Et si arguas icarnatio terminat ad psonā sed tres psonę nō sunt vna psona: ergo nō pōt termiari ad tres psonas. Ad hoc negat ꝓ̄a. Mā lz mō solū terminetur ad vnā psonā attū si fieret assumptio a tribus: ad oīnes tres personas terminaretur.

¶ Queritur nono circa eandem distin. an quelibet persona in diuinis simul possit vnīri hipostati ce pluribus naturis rationalibus. Ad hanc difficultatem rīdetur affirmatiue ab oībus doctorib⁹. Ista responsio siue conclusio probatur: q̄ quelibet creatura est in potētia obediētiali in ordine ad suū creatorē: ⁊ quelibet persona in diuinis est potentię infinitę ⁊ illimitate: ergo datō q̄ vni ak vni nature rationali: poterit simul alteri nature rationali vni hipostatice. Nam dato ꝺ oppositō potentia talis personę diuinę terminaretur ⁊ limitaretur ad vnā naturam rōnalem q̄ ē absurdū ⁊ hęreticū. Contra istā conclusionē arguitur sic postq̄ est possibile q̄ verbuz diuinū assumat vnā aliā humanitatem ponatur in esse: tūc sequeretur q̄ saluator noster esset duo hoīes: ꝓ̄s est falsum: ergo sequela probatur habet duas humanitates: ergo est duo hoīes. Ad hoc argumentuz respondetur negādo sequelā: ⁊ ad probationē negat ꝓ̄a: ⁊ dant multę instantię. Mā quāuis Joānes habeat duas aut tres vestes: indutas non est tū nisi vnus indutus. Et humanitas Christi vocatur vestis in multis psalmis a regio prophetā: ⁊ quāuis Joannes habeat duas albedines sibi inhērentes nō est nisi vnū albū. Silr doctor scięs plures scientias non est nisi vnū scięs. Cōtra istā solutionē replicatur sequeretur q̄ duo termini disparati verificarentur de eodē ꝓ̄s videtur esse impossibile. ergo sequela patet posito q̄ saluator noster assumat vnū Aethiopē ⁊ vnū Angelum: tunc iste sunt vere homo albus est hō niger: ⁊ hō est angelus. nā verificātur pro saluatore nostro. Ad hanc replicaz rīdetur q̄ tales termini vt puenīūt saluatori nr̄o nō sunt termini disparati: vt patet respicienti sensus illarum propositionū. Sensus em̄ primę est iste sustentans humanitatez albā est sustentans humanitatez nigram. Et sensus secundę est iste sustentans naturā humanā est sustentans naturā angelicam.

¶ Secundo arguitur sic sequeretur q̄ eadē personā esset filius: ⁊ mater ꝓ̄s est cōtra Aurelīū augu. in. 1. de trinitate: ergo resolutio nulla sequela probatur. posito q̄ saluator noster vltra hūanitatē quā assūpsit assumat hūanitatē suę sanctiss. matris: tūc saluator noster erit mater ⁊ filius respectu sui ipsius: ergo sequela vera. Ad hoc argumētū re

Universidad de Deusto

spondetur distinguendo sequelam vel scõm vnã & eandẽ naturã. Et sic negat illa nec probatur in isto sensu vel scõm varias naturas. Et sic cõceditur illa & negatur minor. Nam Aurelius augustinus intelligebat dictum suum scõm vnam & eãdem naturã: & nõ scõm varias naturas.

QUeritur decimo & vltimo circa eandẽ distin. an vna persona diuina aliã personã diuinã põt sustẽtare: & an vna creatura possit aliam creaturã sustẽtare hipostatice. Pro huius.q. intelligentia est aduertendum: q oẽs doctores conueniũt in respõsione ad primã partẽ. q. dicũt enim qs non est possibile vnã personã diuinã aliã sustẽtare hipostatice: rõ est: qz ad hoc q aliq̃ res possit aliaz sustentare requirit̃ q habeant varias naturas: mõ oẽs personę diuinę habent eandẽ naturã diuinã. Id circo nulla illaz aliã valet sustentare. Sed in rñsione ad. 2. partẽ q̃stionis doctores digladiantur. Rã durandus tenet istã conclussionẽ. s. qs nulla creatura aliã valet sustentare hipostatice: rõ ipsius est: qz ad hoc q aliqua res aliã valeat sustentare hipostatice requirit̃ q sit infinita & independens & illimitata: modo quelibet creatura est finita & limitata: ideo nulla creatura aliã põt sustẽtare hipostatice. Attamẽ doctor subtilis: & Guillelmꝰ occham aliter respondent distinguendo de sustentatione vñ bifariã contingit vnã rem aliã sustentare: vno mõ effectiue: & alio mõ terminatiue. Si pcedamꝰ primo mõ ponit̃ conclusio negatiua propter rationẽ ipsius Durãdi. Sin aũt. 2. mõ. s. terminatiue tunc ponit̃ conclusio affirmatiua videlicet qs creatura rõnalis quãlibet aliã creaturã põt sustentare ista conclusio probatur: qz dñs deus põt facere q vna creatura rationalis terminet dependentiã alteriꝰ: quo dato iã talis creatura aliã sustentabit hipostatice. Et si arguas: qz ad talem sustẽtationẽ requirit̃: q talis creatura sit infinita illimitata & independẽs negatur hoc: sed bene requirit̃ ad sustentationẽ effectiuã: sed non ad sustentationẽ terminatiuam. Contra istã opinionẽ possunt etiã inferri inconuenientia. s. q iste sunt possibiles hõ est asinus: hõ est leo: capra. & sic de alijs. Dia ista sũt concedenda scõm doctorẽ Subtilẽ & Guillelmũ occhã: nec habent pro inconuenientibus.

Quare totam humanã naturã accepit. & quid nomine humanitatis vel humãe nature intelligendum sit.

Distinctio. II.

ET quia in homine tota humana natura vitio corrupta erat. totam assumpsit. id est animã et carnẽ. vt totam curaret & sanctificaret. Nõ autẽ humane nature siue humanitatis vocabulo: anima & caro intelligi debeant. Aperte docet Hieronymus in expositione catholice fidei dicens. Sic confitemur in christo vnã filij esse personam. vt dicamus duas perfectas & integras esse substantias id est deitatis et humanitatis q̃ ex anima continetur & corpore. Ecce aperte ostendit humanitatis nomine animam & corpus intelligi. q̃ duo assumpsisse dei filius intelligitur vbi hominem siue humanitatem vel humanã naturã accepisse legitur. Errãt ergo qui nomine humanitatis non substantiam sed proprietatem quãdam a qua homo nominatur significari contendũt vbi cuncta humanitas christi memoratur. Ait enim Joãnes damascenus. Sciendum quidem est q deitatis & humanitatis nomẽ substantiaruz scilicet naturã est representantium. Natura enim non sic accipitur in christo. vt cũ dicitur vna natura esse omnium hominum. quod euidenter idez Joannes ostendit differentem rationem dicti assignans. cũ natura humana in christo nominatur. Et cum vna dicitur natura omnium hominum. Ait enim. Cum vnam hominum naturaz

dicimus sciendum est q nõ considerantes ad animẽ & corporis rationem hoc dicimus. Impossibile enim est vnius nature dicere domini corpus & animam ad inuicem comparata. Sed quia plurime persone hominum sunt omnes aũt eandem suscipiũt rationem nature oĩes enim ex anima & corpore cõpositi sunt & omnes naturas anime participãt. et substãtiam corporis possidẽt. comunem speciem plurimarum & differentium personarum vnã naturam dicimus vniuscuiusq; sc̃z persone duas naturas habẽtis. & in duabꝰ perfecte naturis anime sc̃z & corporis existentis. In dño autem Jesuchristo nõ est cõmunem speciem accipere. nec enim factus est nec est. nec aliquando fiet alius. Sed christꝰ ex deitate & humanitate est i deitate & humanitate deus factꝰ est idem & homo perfectus. To tam ergo hominis naturam. id est animam & carnem. & horum proprietates siue accidentia assũpsit deus nõ carnem sine anima nec animam sine ratione: vt heretici voluerunt: sed & carnem & animaz cũ sensibus suis. Unde Joannes damascenꝰ ait. Omnia que in natura nostra plantа

uit deus. verbum assumpsit scz corpus ⁊ animam intellectualē ⁊ horum idiomata. Totus enīz totū assumpsit me. vt toti mihi salutem gratificet. Quod enim inassūptibile est: incurabile est.

De vnione verbi et carnis mediante anima.

¶ Assumpsit ergo dei filiꝰ carnem ⁊ animam. sed carnem mediante anima. vnitum est carni per medium intellectum verbū dei. Tante enī subtilitatis atq; simplicitatis est diuina essentia. vt corpori de limo terre formato vniri non congruerit. nisi mediāte rationali essentia. Illa autem vnio i explicabilis est adeo vt etiam Joannes ab vtero sanctificatus: se non esse dignū fateatur soluere corrigiam calciamenti Jesu. qꝛ illiꝰ vnionis modum inuestigare: aliisq; explicare non erat sufficiens. Non sunt ergo audiendi. qui non verū hominem filiū dei susceptisse dicūt neq; natum de femina. sed falsā carnem ⁊ imaginem corporis simulatam ostendisse videntibꝰ. In quem errorem prorumpūt quia timent qō fieri nō possit scilicet ne humana carne veritas ⁊ substantia dei inquinetur. et tñ predicant istum visibilem solem radios suos p oñes feces spargere. ⁊ eos mundos et sinceros seruare. Sic ergo visibilia munda visibilibus imundus contingi pñt ⁊ nō coinquinari quanto magis incomutabilis ⁊ inuisibilis veritas p spiritum aiam. ⁊ per aiam corpus suscipiens: totum hominem sine sui comutatione assumpsit. ⁊ ab omnib⁹ infirmitatibus liberauit. Ecce hic dicit dei sapientiam p spiritū assumpsisse animam. ⁊ p animam corpus. Spiritus enīz sanctus pars anime superior. ⁊ maiori similitudine deo ꝓpinquat q̄ anima. scz ipsa eadem scōm inferiorem partem. et anima magis q̄ corpus. ⁊ ideo nō incōgrue anima dicit assumpta per spiritum et corpus per animam.

Q verbum simul assumpsit carnem ⁊ animam. neq; caro priꝰ est concepta q̄ assūpta.

¶ Si autem queritur vtrū verbum carnem simul ⁊ animam assumpserit. an prius animam q̄ carnem. vel carnem q̄ animam. et vtrum caro illa prius fuerit i vtero virginis cōcepta. ⁊ postea assumpta. Veriſſime ⁊ absq; vl

la ambiguitate dicitur qꝛ exquo deus hominem assumpsit: totū assumpsit. simlq; sibi vniuit animam ⁊ carnem. nec caro priꝰ fuit concepta ⁊ postmodum assūpta. sed in conceptiōe assumpta ⁊ in assumptione cōcepta. Unde Augustinus in libro de fide ad Petrum. firmissima tene. ⁊ nullatenus dubites non carnē christi sine diuinitate conceptam in vtero virginis priusquā susciperetur a verbo. sed ipsum verbuz deum sue carnis acceptione cō ceptum. ipsamq; carnē verbi in carnatione conceptam. Idem i libro de trinitate. nō esset dei hominūq; mediatoz. nisi esset idez deꝰ idem homo in vtroq; vnus et verus. quā serulem formam a solo filio susceptā. tota trinitas cuius vna est voluntas ⁊ operatio fecit. Non autē in vtero virginis prius caro susceptā est. et postmodū diuinitas venit i carnē: sz mox vt verbū venit in vterum. seruata veritate proprie nature factū est caro ⁊ perfectꝰ hō ⁊ in veritate carnis ⁊ aie natus est. De hoc etiā Gregorius in moralibus ait. Angelo nunciante ⁊ spiritu aduenīēte. Mox verbum in vte. romor intra vterū verbum caro.

Jrca secūdā distinctiōem quęritur primo. an quelibet psona in diuinis quālibet naturā siue rationalē siue irrationalē pōt assumere. Pro huiꝰ. q. intelligentia est aduertendū q̄ dupplex est opinio rñdentiū ad hāc difficultatē. Prima est opinio Alexandri de ales in. iii. ⁊. iv. questiōibus. Tertie partis. ⁊ diui Thome. ⁊ diui Bonauē. ⁊ Henrici de gandauo in. xv. quolibeto tenentiū partē difficultatis negatiuā. Pro cuiꝰ opinionis intelligētia est aduertendū q̄ in xp̄o triplex est gra. s. gra singularis siue personalis p quā aia christi redditur grata ⁊ accepta dño vō iuxta illud Mathei. iii. cap. xvii. Hic est filius meus dilectus i quo mihi bene complacui ꝛc. Alia est gratia capitis iuxta illud Apostol. ad ephesios primo. cap. Jp̄m dedit caput sup omnē ecclesiam: quę est corpus eiꝰ. Idcirco. Aurel. Augu. ad Vardanū in christo habitat oīs plenitudo gratię: sicut in capite oīs sensus ⁊ cępit ex illo Joānis. i. cap. de plenitudine eiꝰ oēs accępimus. Unde mediante tali gra influit in nos: q̄ sumus membra eius. Alia est gra vnionis mediantę qua humanitas christi vnitur diuinitati. Et ista gra vnionis vocatur a dño Alexādro de ales pfectissima. a dissimilatio creaturę rōnalis ad deū. Istis nōtis pono. v. conclusiones declaratiuę huiꝰ

ōpinionis. Prima cō. est ista nulla persona diuina pōt assumere naturā irrationalē. Ista cō. probat nulla natura irratiōalis est capax gratię vnionis: ꝛ talis gra vnionis requirit ad assumptionē. ḡ. nulla creatura irrationalis potest assumi a psona diuina. Scōa cō. est ista gratia vnionis inheret animę rōnali secūdum portionē superiorē. Ista cōclusio probat gratia vniōis excedit teste Aurelio Augus. oēs alias gratias ergo collocāda est in nobilissi. portione ipsius aię. Tertia cō. est ista ꝙ gratiam animę ipi inherentē totū compositū ꝛ quęlibet ei⁹ pars sunt vnita secundę personę in diuinis. Ista cō. probat gra vnionis ē causa: cur humanitas xpi est diuinitati vnita. Nā ratione talis gratię vnionis filius dei est homo ꝛ talis gratia vnionis solum inest animę xpi ergo con. ꝝa. Contra primā cōclusionē arguit sic quęlibz creatura siue rationalis siue irrationalis est ł potentia obediētiali ad deū ergo quālibet indifferenter potest assūere aīs probat nulla est repugnātia ex parte dei neq; exparte ipi⁹ creaturę irratiōalis: ergo quelibet talis est in potentia obedientiali ad dīz deū. Ad hoc argumētū rīdetur negando aīs intelligendo quō ad assumptionez: ꝛ ad probationē negatur aīs. Immo dicitur ꝙ est repugnantia tam ex parte dei q̄ exparte creaturę irrationalis. Nā absurduz est: ꝛ inconueniens ꝙ deus vniatur creaturis irrationalib⁹. ſ. asino muri ꝛ boui. ꝛ sic de alijs ex parte etiā creaturę irrationalis est repugnantia: qz non est capax gratię vnionis. Contra istam solutionem arguit realiter diuinitas est vnita alicui creaturę irratiōali: ergo solutio cū conclusione nulla aīs probatur Diuinitas est vnita materię humanitatī christi: ꝛ talis materia ē creatura irrationalis: ergo natura diuina vnitur creaturę irrationali. Ad hanc replicā respondet distinguendo aīs vł imediate: ꝛ sic negat illō nec probat in isto sensu vel mediate: ꝛ sic cōceditur illō: ꝛ negat ꝓīa: quia conclusio intelligit immediate modo si ꝟbum diuinum vnit materię hoc est mediate. scz mediante anima. Contra istam solutionez arguit in triduo ꝟbum diuinum vniebat corpori in sepulcro siue materię iuxta illud regij prophetę: Nō dabis sctū tuum videre corruptionē: ꝛ iuxta illud Damasceni. quod semel assumpsit: nunq̄ dimisit: ꝛ nō vniebatur mediāte anima ergo immediate vniebatur materię ī sepulcro. Minor probat aīa erat tunc separata a materia: quia erat in limbo patrum: ergo tūc nō vniebat mediante aīa. Ad hanc replicaz rīdet negando minorē: ꝛ ad probationez negatur ꝓīa: ratio est: quia ad huc in ipsa materia humanitatis xpi existēte in sepulchro erat dispositio ō relicta ab ipsa aīa: ꝛ naturalis appetitus ad ipsam animā: ꝛ hoc sufficiebat ad hoc ꝙ diceret vniri materię mediante anima.

¶ Secundo arguitur sic creatura irrationalis nō habet in se aliquā entitatem repugnantem diuinitati: ergo diuinitas pōt assumere creaturam irrationalem aīs probatur non magis distat creatura irrationalis: neq; aliqua entitas in ea existēs a dīo deo q̄ creatura rationalis: ergo creatura irrationalis nō habet aliquā entitatem in se repugnantē diuinitati. Ad hoc argumentū rīdetur cōcedendo aīs: ꝛ negando ꝓīam. Immo concedit etiā scōz aīs: qz ḡlibz creatura siue rōnalis siue irrōnalis in infinitū distat a dīo deo. Nihilomin⁹ creatura rōalis ē capax gr̄ę vnionis. Creatura vero irrationalis non.

¶ Tertio arg̃ sic seq̄ret ꝟbū diuinū nō immediate assumpsisset naturam humanā ꝓīs videtur incōueniens: ergo sequela probat ꝟbuz diuinum assumpsit humanā naturā mediante anima: ergo nō immediate assumpsit humanitatē aīs probatur gratia vnionis solū inest animę rationali scōm portionem superiorem ex secunda cōclusione: ergo verbum diuinum assumpsit naturā hūanam mediante anima. Ad hoc argumētū necessario ꝺoꝛtet cōcedere seq̄lā: nisi disputetur ad nomē ſ. ꝙ dicat: ꝙ ad hoc: ꝙ imediate verbū diuinū assūpserit hūanitatē suf ficiat: ꝙ nihil aliō ab hūanitate vel pte ei⁹ mediet in tali assumptione.

¶ Alia est opinio doctoris subtilis ꝛ Guillelmi Occham ꝛ ferme omniū recentiozū tenentium partē q. affirma. Contra istam opinionez arguit gratia vnionis est summa: ꝛ maxima oīm gratiaꝝ: ꝛ presuppouit gr̄am gratum facientē: ergo impossibile est verbū diuinū assumere creaturam irrationalem: aīs probatur: si nō presupponeret gratiaz: gratū facientem: non esset magnū quid deum assumere humanitatem. Sed deū assumere hūanitatem est maxima gratia: quę facta est creaturę scōm August. ergo gratia vnionis necessario presupponit gratiaz gratum facientem. Ad hoc argumētum rīdetur distinguendo aīs: vel ꝙ presupponat gr̄am gratum fauētem scōm potentiā dei ordinatā. ꝛ sic cōceditur illud ꝛ negatur ꝓīa vel de potentia absoluta: ꝛ sic negatur illud: ꝛ ad probationē negatur maior. Immo est summe mirabile ad huc secluſa gratia gratū faciente ꝙ creator vniatur creaturę in vnitatē suppositi. Contra solutionē arguit sequeretur ꝙ oēs iste essent possibiles deus est asinus: de⁹ est bos: de⁹ est lapis: ꝛ sic de alijs: ꝓīs ē absurdum: ergo sequela patet posito qō de⁹ assumat naturā asininā: bouinā ꝛ sic de alijs. Tunc oēs ille sunt cōcedēde: ergo sequela vera. Ad hāc replicā rīdetur concedendo sequelam ꝛ negando minorē: sed beneverum est ꝙ Laicis ꝛ ignorantib⁹ tales conclusiones videntur mirabiles: non autē intelligētibus sensus illaꝝ. ſ. deus est sustentans naturā asininā: de⁹ est sustētās naturā bouinā: ꝛ sic de alijs. Contra istā solutionē replicatur sequeretur etiā qō iste essent possibiles: de⁹ est diabolus: deus est peccatū: ꝓīs videtur nefandū: ergo sequela patet posito ꝙ deus assumat naturā diaboli vel naturā peccati. Ad hanc replicā ali

qui rñdetur cõcedendo sequelam de potẽtia dei absoluta: sed qz tales propositiones offendunt aures pias melius est negare sequelam nisi dñs deus auferet peccatũ a diabolo: z deformitate ab actu peccati: et ablata deformitate iam talis actus non esset peccatũ. Et si queras posito q deus assumat albedinem, an deus tũc sit albus. Ad hoc rñdetur negatiue: sed bene est albedo: id est naturã albedinis sustentans. Circa istam questionẽ dubitatur: an ẏbus diuinum sit vnitũ hũanitati: z partibus eius vnica vnione an pluribꝰ Ad hoc dubium rñdetur ẽm primã opinionẽ q vnica vnione verbũ diuinum est vnitum. Nã mediãte alia vnitur carni: z ex cõsequẽti toti humanitati: sed scõm alteram opinionem rñdetur q pluribus vnionibꝰ vnitur verbũ diuinũ humanitati et partibus eiꝰ: alia eñ vnione vnitur ẏbum diuinũ animę: z alia vnione carni: et alia toti humanitati. Dubitatur scõo: vtrum ẏbum diuina põt assumere naturã rationalem nõ fruentem deo. Ad hoc dubiũ duobꝰ etiam modis rñdetur vno modo scõz primã opinionem negatiue: ratio ẽ qz gratia vnionis includit necessario alias gras: z per ẽns necessariũ est q talis natura rõnalis assũpta deo fruatur. Alio mõ rñdetur affirmatiue scõm aliã opinionem ratio est: qz si potest assumere naturã irrationalem p locũ a fortiori z maiori poterit assumere naturam rationalem non fruentem deo.

¶ Queritur secundo circa eandem distin. Utrum verbũ diuinũ simul z im mediate assumpsit naturã humanã: et quãlibet eiꝰ partẽ. Pro huius. q. elucidatione est aduertendũ q titulꝰ. q. duo includit: primũ est. Utrum ẹque cito verbũ assumpsit carnem z aiam: an prius animã ẽz carnem: an ediuerso. Secundus est: an carnem assumpsit mediante aia. Sz de isto scõo facile est rñdere secũdum opiniones in precedente q. declaratas: ideo solũ videbiꝫ de primo. Ulterius est aduertendũ q multa sunt consideranda in tali incarnatione. s. corporis formatio z animatio ipsius: z assumptio ipsius corporis animati. Ad formationez corporis oportuit adducere purissimos sanguines btẽ ẏginis a varijs ipius mẽbris ł matricẽ ipiꝰ ẏginis. Et oportuit tales sanguines cõdẽsari z alterari: ad aiationẽ oportuit tale corpus organizari: ad assumptionẽ oportuit ẏbũ diuinũ vniri ipi hũanitati siue corpori animato. Ulteriꝰ est natura q in proposito est ẽmo de motu vt se extendit ad mutatiñ: certũ eñ est q motus ꝓprie capiẽdo nõ potest fieri ĩ instãti: immo implicat manifestã contradictionez q motꝰ fiat in instanti z si interduz contendat capiꝫ promutatione postremo: est aduertendũ q duplex ẽ ordo siue priozitas. s. tẽpis z nature: ordo siue priozitas tẽpis est inter aliqua: qñ vnũ illoꝝ precessit ẽ aliud veluti in creaturis pater semper precessit filiũ. Ordo siue priozitas nature est qñ vnũ necessario presupponit aliud veluti aiatio presupponit organizationẽ corpis qualitatiuas

dispositiones eiꝰ. Istis notatis respõdetur p tres ꝓias: quaꝝ prima est ista. Verbũ diuinũ in eodez tẽpe adequate vel instãti assumpsit hũanitatẽ: z quãlibet eiꝰ partẽ. Ista cõclusio patet autoritate Damasceni in. 3. li. z oĩm catholicoꝝ doctoꝝ põt etiã pbari rõne. Nã alias dato ẽnposito: beata virgo non esset mater dei: q ẽ: cõtra ecclesie determinationẽ. Scõa cõclusio est ista in. codẽ instãti purissimi sanguinis beate virginis fuerunt adducti ad eiꝰ matricẽ z formãtũ est corpꝰ z organizatũ z aiatũ: z assumptũ a verbo diuino. Ista cõclusio patet: qz oĩa ista facta sunt a spũ sancto qui non idiget tẽpe ad operandũ. Juxta illud diui ambrosij super Lucã: nescit tarda molimina spũssancti gra. Tertia cõclusio est ista corpis formatio naturalis fuit prioz organizatione z organizatio naturalis fuit prioz aiatione z aiatio assumptione: ista cõclusio patet: qz assumptio hũanitatis necessario presupponit aiationẽ z aiatio: presupponit organizationẽ z organizatio corpis formationẽ.

¶ Cõtra istas cõclusiões argr sic autoritate apostoli. ad Rõm. 1. dicentis de saluatore nr̃o ſq factus est ex semine Dauid scõm carnẽ: g nõ factꝰ est ex purissimis sanguinibus btẽ virginis. Ad hoc argumẽtũ facile rñdet q li semẽ in autoritate allegata nõ capiꝫ ꝓprie: sed p principio materiali. Cõtra istã ſolutionẽ replicat: si saluator nr̃ fuit factꝰ scõm carnẽ ex sanguinibꝰ sequeret q ſsanguis habuisset simul: z semel duas formas z fuisset in duobꝰ loc ſ. in matrice z ĩ tibia vl brachio ꝓis est falsũ: g seqla. Pbat incarnatio z organizatio z aiatio facta sũt in instãti terminãte. Patio ẽz illoꝝ ẏboꝝ s. Ecce ancilla dñi. ꝛc. g intali instanti sanguis ille habuit duas formas z fuit in illis duobꝰ locis. Ad hãc replicã rñdet negãdo sequelã z ad pbationẽ negat ꝓia: sed in illo instanti talis sanguis non habuit illam formam quam prius habebat.

¶ Scõo arguitur sic expressa autoritate Aurelij august. sup illud Joã. 2. c. Quadragita sex annis ędificatũ est templũ hoc: dicentis nũerus pfectioni diuini corpis cõuenit: vt dicũt phisici tot diebꝰ forma humani corpis pficit: ergo oĩa illa nõ facta fuerũt in instãti: vt dicit. 2. cõclusio. Ad hoc argumentũ rñdet negãdo ꝓiam: sed bñ vez est q ĩ illis 46. diebꝰ illud gliosũ corpꝰ christi augmẽtatũ est. Nam in illo instãti erat valde paruum. Erat tñ pfecte organizatũ: idcirco Hieremias inquit. c. 31. Ecce nouũ faciet dñs sup terrã fœmina circũdabit viz. s. xp̃s Nã in illo instãti terminãte. Patio nẽ ẏboꝝ saluatoꝛ nr̃ habuit q ad humanitatẽ: pfectũ vsũ rõnis z oĩa organa req̃sita. Cõtra istã solutionez argr seqret q diuiꝰ fuisset corpus xp̃i aiatũ extra vtez btẽ ẏginis ẽz qđ libz corpꝰ cuiuscũqz hoĩs ꝓis ẽ falsũ: ergo. Ad hoc necessario ẽ pcedẽda seqla rõ ẽ: qz alia corpa nõ aiant nisi post. 46. dies. Et si qras q̃mõ tũc in illo instãti vel imediate post ꝯibus que assumebat btã ẏgo ascẽde

bat ad caput. Ad hoc facile rñdetur q hoc fiebat p quãdã vtutẽ attractiuã sicut etiã pportionablr sit in nobis. Et si queras vlterius vtrũ verbũ diuinũ assũpsit naturã singlem. Ad hoc rñdetur affirmatiue. Nam si talis humanitas nõ fuisset assumpta: seu modo relinqueret eẽt quoddam suppositum ꝛ indiuiduum.

¶ Queritur tertio circa eandẽ distinctionem. vtrũ verbũ diuinũ assumpsit verã carnẽ ꝛ verã animã rationalẽ. Pro huius q. intelligentia est aduertendũ q multe fuerunt hereses circa hanc difficultatẽ. Una fuit heresis Valentini dicentis: qõ corpus Christi fuit cœleste. Alia fuit heresis Manichei dicẽtis q corpus Christi fuit fantasticũ. Alia fuit heresis Eunomij dicentis q Christus non assumpsit aiam: sed diuinitas erat loco aiẽ in ipso corpore: ꝛ ad illud: qõ habetur Matthei. 26. Tristis ẽ aia mea vsq; ad mortẽ. Respondet Apollinaris fautor istius heresis qõ sibi aima capitur metaphorice: ꝛ corroboratur dictũ illius per illud: qõ habetur ysaie. 1. capi. scz calendas vras odiuit aia mea. Nã certuz est q tunc deus non habebat aiam: qz nondũ erat incarnatus: ergo ppor tionabiliter sicut in isto capite capitur aia metaphorice. Ita etiam in illo ca. Matthei. 26. allegato. Hec rñsio non põt quadrare euangelio. Nã Joã. 10. cap. habetur potestatẽ habeo ponẽdi animã meã: ꝛ sibi aia non põt capi metaphorice pro diuinitate propterea alij heretici dixerunt q bene habuit aiam sensitiuã: nõ tñ habuit aiam rationalẽ: hoc tñ est expresse: cõtra illud qõ habetur in simbolo Athanasij. perfectus hõ ex aia rõnali ꝛ humana carne subsistens: propterea rñsio est certa ex fide catholica. s. q verbũ diuinũ verã carnẽ: ꝛ verã aiaz rõnalẽ assumpsit. Oportet tñ respõdere auctoritatibꝰ quibꝰ prefati heretici mouebãtur. Prima autoritas habet Joã. 1. ca. s. Verbũ caro factũ est: vbi nulla fit mentio de aia. Ad hanc autoritatez respõdetur: q caro ibi capitur pro humanitate ꝛ eodem modo cœpit ysaias propheta qui dixit: videbit oĩs caro salutare dei nr̃i. Secunda autoritas habet Joã. 3. ca. s. qui de terrã est de terra loquitur: qui autẽ de cœlo venit super oẽs est. Ad hãc autoritatem rñdetur q saluator noster duobꝰ modis dr̃ venisse de cœlo vno mõ quo ad diuinitatẽ in carne humana ꝛ alio mõ: qz corpus saluatoris formatũ est ab spũ sancto non cõcurrente alia causa effectiua: ꝛ nullo mõ dicitur venisse de cœlo: qz accepit corpus cœleste: proportionaliter soluitur illa autoritas aposto. pme. ad Corint. 15. ca. Primus hõ de terra terrenus: secundꝰ hõ. scz Christus de cœlo cœlestis. Tertia autoritas habetur ad ephesios. 2. s. in similitudinẽ hoĩm factꝰ est. Ad hanc autoritatẽ rñdetur qõd similitudo capitur pro vera similitudine in specie. Nam saluator nr̃ accepit naturã humanã eiusdẽ speciei cũ nr̃a. Quarta autoritas habetur ad galat. 5. s. caro cõcupiscit aduersus spm̃: ꝛ spũs aduersus carnẽ. Ad hanc rñdetur q intelligitur de carne cõcepta in peccatõ originali. mõ caro saluatoris non fuit cõcepta in peccato originali. Ultima autoritas habz pme. ad Corin. 16. Caro ꝛ sanguis regnũ dei non possidebunt: sed regnuz dei principaliter cõsistit in saluatore nr̃o: ergo ad hanc autoritatẽ rñdetur q Apostol. loquit de homine carnali: siue voluptatibꝰ huiusmodi dedito. Et si arguas diuinitas poterat supplere oĩa illa q̃ operatur aia: ergo superfluũ est ponere animã rationalẽ ad informandam carnem saluatoris. Ad hoc negatur ꝓsia rõ est: qz tunc non potuisset mori pro redemptiõe gñis hũani si nõ assumpsisset aiam rationalẽ Sz ad huc insurges sequeret q deberet potius dici animatio q̃ incarnatio pñs est falsũ: ergo sequela patet a nobiliori debet fieri denominatio: si aia est nobilior carne: ergo potius debet dici talis assumptio animatio: q̃ incarnatio. Ad hoc rñdetur negãdo sequelã: ꝛ ad probationẽ nõ oportet vniuersaliter q a nobiliori fiat denominatio qñ sunt aliq; aliq; cause. Nam ideo denoiat incarnatio vt ostendat maxima humilitas saluatoris. s. q dignatus est assumere materiã quę oĩm substãtiaꝝ est imperfectissima. Et ex hoc sequit etiã q assumpsit animã in sup caro a nobis videt: anima vero nõ idcirco facta est denominatio ab illo qõ solemus videre.

De carne quam verbum assumpsit qualis ante fuerit. Et qualis assumpta sit.

Distinctio. III.

Veritur etiaz de carne verbi. An priusq; concipe retur obligata fuerit pctõ. an et ne dici potest ꝛ credi oportet. iuxta sanctoꝝ attestationis cõuenientiã: ipam prius peccato fuisse obnoxiam sicut reliqua virginis caro. sed spũssancti operatione ita mundataz: vt ab oĩni peccati contagine immunis vnirek verbo. Pena tantũ nõ necessitate. sed voluntate assumentis remanente. Mariam quoq; totã spũssanctus in eam preueniens a peccato prorsus purgauit. ꝛ a fomite peccati etiã liberauit. vel fomitem ipm penitus euacuando: vt quibusdam placet: vel sic debilitando. ꝛ extenuando. vt ei post modũ pecãdi occasio nulla tenus extiterit. Potentiã quoq; generandi absq; viri semine v̄ gini preparauit. Ita eñ verba euangelij docent. vbi angelus v̄ ginẽ alloquens ait. Spiritussanctus supueniet inte: ꝛ virtus altissimi obũbrauit tibi. Et quod nascetur ex te sctñ vocabitur fi-

lius dei. Cui sacra virgo respondit. Ecce ancilla dñi: fiat mihi secundum verbū tuum. Quod exponens Joannes ait. Spōst cōsensum aūt sancte virginis. spūs sanctus preuenit in ipsam. scōm vbuz dñi quod dixit angel⁹ purgans ipsam. ꝛ potentiā deitatis verbi receptiuā preparans simꝫ autē generatiuam. Et tunc obūbrauit ipam dei altissimi p se sapientia ꝛ virtus existens. id est filius dei patris homousios. id est cōsubstantialis sicut diuinuz semen. Et copulauit sibi ipsi exsanctissimis ꝛ purissimis ipsius virginis sanguinibus. nr̄e antique conspersionis carnem aiatā aiarōnali ꝛ intellectiua. nō seminans sed per spūsanctuz creās quare simul caro. simꝫ dei caro. simul caro animata. rationaliqz ꝛ intellectu simul dei verbi caro aiata. ratiōali ꝛ intellectiuo. Ex his perspicium fit qō ante diximus. carnē sez verbi simul cōceptā ꝛ assumptā. eandemqz immo totam vginem spirituscto prevenīēte ab omni labe peccati castificatā. Cui collata est potētia nouo more generādi. visine coitu viri. sine libidine concipientis in vtero virginis celebraret conceptus dei ꝛ hominis. Illa eñ caro quā deus de vgine sibi vnire dignatus est sine vitio concepta. sine peccato nata est. hanctamen carnem nō celestis. non aere. non alterius cuiusqz putes esse nature. sed eius cuius est omnium hominum caro.

Autoritate firmat ex tunc fuisse virginem immunem a peccato.

¶ Quod autem sacra virgo ex tunc ab omni peccato immunis extiterit. Augustin⁹ euidenter ostendit in libro de Natura et gratia inquiēs. Excepta sancta virgine Maria. ꝺqua ꝓpter honorē dñi. nullam prorsus cū de peccatis agitur haberi volo questionem. Inde eñ scimus q ei plus sit gratie collatum ad vincendū ex omni parte peccatū q cōcipere ac parere meruit. quaz constat nullum habuisse peccatum. Hac ergo virgine excepta: si omnes sctī ꝛ sancte congregari possent. ꝛ quereretur ab eis an pecatum haberent. quid responderetur. nisi qō Joānes ait Si dixerimus qz peccatū nō habemus nosipsos seducim⁹. Illa aūt virgo singulari gra preuēta est atqz repleta. vt ipsum haberet ventris sui fructum quē ex initio habuit vniuersitas dñm:

vt illud quod nascebatur ex propagine primi hominis: tantum modo generis. non criminis originem duceret.

Quare non fuit christus decimatus in Abraam sicut Leui. cū caro quam accepe rit in eo fuit pctō obnoxia.

¶ Cum aūt illa caro cuius excellētia singularis verbis explicari non valet. anteqz esset verbo vnita obnoxia fuerit a peccato in maria ꝛ in alijs a quibus p pagatione traducta est. non immerito videri potest in Abraaz peccato subiacuisse. cui⁹ vniuersa caro peccato subiacebat. Unde q̄ri solet quare leui decimatus dicatur in Abraā ꝛ non christ⁹. cū in lumbis abrae vteroz fuerit ꝺm materialem rationē quando abraā decimatus est. ꝛ decimas dedit melchisedech. Tunc enīz apostolus Leui decimatū dicit in abraā tanqz in materiali causa. Ex ea decimatiōe sicut Abraam minor Melchisedech ostenditur: cui psonaliter decimas solvit. ita ꝛ leuiticus ordo q̄ in abraam ꝺm rationem seminalē erat: et ex deo per concupiscentiā carnis descendit. christus aūt non est decimat⁹. quia licet ibi fuerit ꝺm carnez non tñ descendit ꝺm legem cōmunem. s. per carnis libidinez. sicut etiam in adam oēs peccauerūt. sed non christ⁹. Unde Auguſt. super Gen. Sicut adā peccante qui in lumbis eius erant peccauerūt. sic Abraā dāte decimas q̄ in lūbis eius erant decimati sunt. Sed hō non seq̄tur in christo: licet in lūbis Ade et abrae fuerit. quia non ꝺm concupiscentiā carnis inde descendit. Cum ergo leui ꝛ christ⁹ ꝺm carnem essent in lūbis abrae qñ decimat⁹ est. ideo pariter ꝺcimati nō sunt qz ꝺm aliquem modū non erat ibi christus quo erat ibi leui. Scōm rationē quippe illaz seminalē ibi fuerit leui. qua ratione p concubitū venturus erat in matrē. ꝺm quā rationem nō erat ibi christi caro q̄ꝫuis ꝺm ipsam ibi fuerit Marie caro. Ille ergo decimat⁹ est in Abraam. qui sic fuit in lūbis abrae sicut ille fuit ī lūbis patris sui. id est q̄ sic est natus de patre abraā. sicut ille ꝺ patre suo nat⁹ ē sez per legē carnis ꝛ inuincibilem concupiscentiam.

Quare rōne caro xp̄i dicta est in scrip̄a nō fuisse peccatrix sz silis. quo opitur q̄re obligata pctō nō fuit ī xp̄o.

¶ Quo circa primitiam nostre masse recte assumpsisse dicit̃ cristus. quia nõ carnem peccati sed similitudinẽ carnis peccati accepit. Misit.n. deus filiũ suum: vt ait apls: in similitudinem carnis peccati. Assumpsit.n. verbũ carnẽ peccati simulẽ in pena ⁊ nõ in culpa. ⁊ ideo non peccatricẽ. Cetera vero hoim ois caro peccati est. Sola illius nõ est caro peccati. qz ñ eũ mater concupiscentia. sed gratia ꝯcepit. habet tñ similitudinẽ carnis peccati ꝑ passibilitatẽ et mortalitatez. qz esurijt. sitijt. ⁊ hmõi. Licet ergo ea dẽ caro sit que et nr̃a non tamen ita facta est in vtero sicut nostra Est enim sanctificata in vtero. ⁊ nata sine peccato. et nec ipse i illa vnq̃ peccauit. In pena ergo similis est nostre. non in qualitate peccati. quia pollutiõe que ex ꝯcupiscentie motu concepta est omnino non habuit. nec ex carnali ỽlectatione nata est. Venit ergo ad corpus immaculatum. quod preter libidinis concupiscentiam fuit conceptum. nec illud in se habuit vitium quod in alijs est causa peccati. nec in eo peccauit. Idcoq̃ vere dicitur ỽbi caro non fuisse in christo obligata peccato.

Quidam videntur aduersarijs illi sententie qua dictuz ẽ carnẽ christi nõ prius conceptam ꝙ assumptam.

¶ Ille aũt sñie qua supra diximus carnem ỽbi non ante fuisse ꝯceptam q̃z assumptã: videt obuiare qõ August. ait sup Johã. vbi legitur. Soluite tẽpluz hoc ⁊ in trib⁹ diebus excitabo illud. Dixerũt ergo iudei. xl. ⁊. vj. annis edificatũ est hoc templuz. et in tribus diebus excitaboz illud. Hic inquit numerus pfectioni dominici corporis ꝓuenit. quia vt dicunt phisici tot diebus forma humani corpis perficit. Horum occasione ỽborum quidam dicere presumpserunt dominici corpis formã tot diebus ad modum alioꝝ corporum pfectam. et membroꝝ lineamentis distinctã. ⁊ mox ỽbuz dicitur sibi vnisse carnẽ ⁊ animam. ⁊ hoc modo dicunt illũ numerum pfectioni dñici corporis ꝓuenire. Sz alia ratio illi⁹ dicti extitit ex qua sana oritur intelligentia ỽbi. Non n. ideo illud dixit August. qui mox vt caro illa opere spũssancti sanctificata. ⁊ a reliqua separata fuit ỽbo dei cum anima vniret. vt pfectus ⁊ verus deus esset ꝑ

fectus ⁊ verus homo. Sed qz mẽbroꝝ illius dñici corporis distinctio in ipo momẽto conceptionis ⁊ vnionis dei ⁊ hominis adeo tenuis erat ⁊ parua: vt humano visui vix posset subijci. diebus autẽ quos August. memorat perfecta est ⁊ nobilis facta incarnatũ est ergo verbum: vt ait Joannes damas. ⁊ a propria in corporalitate nõ recessit. ⁊ totuz incarnatũ est. ⁊ totũ est in circũscriptũ. Admirat corporalit et cõtrahitur. ⁊ diuine est incircunscriptũ. non coextensa carne ei⁹ cũ incircũscripta diuinitate. In omnib⁹ igitur qui super omnia erat. ⁊ in vtero sctẽ genitricis existebat. sz i ipso actu icarnatiõis.

Irca distin. tertiã. Quẽritur primo vtrũ sãctiss. ỽgo fuit ifecta labe originali. Ad hãc difficultatẽ rñdent Alexander de Ales: ⁊ diuus Thomas: ⁊ diuus Bonauentura: ⁊ Gregoriꝰ de Arimino affirmatiue moti propter aliquas autoritates vniuersales sacrę paginę: quę videbũtur in fine huius .q.

¶ Contra istã opinionẽ arguitur sic filius dei potuit pseruare beatã virginẽ a peccato originali: ⁊ voluit pseruare: ergo de facto preseruauit eã a peccato originali: maioꝝ probatur nullã implicat contradictionẽ filiũ dei pseruare beataz virginẽ a peccato originali: ergo filius dei potuit eã pseruare. Jam ꝓbatur minoꝝ. Si noluisset pseruare bẽam virginem nõ fuisset bonus filius: ergo voluit eam pseruare a⁹ probatur inter creaturas non reputaretur bonus filius qui posset pseruare matrẽ suã ne caderet in foueã si eã non pseruaret ergo a fortiori filius dei nõ debet reputari bonus filius virginis si permisisset virginez cadere in foueam peccati originalis.

¶ Secũdo arguitur sic per fũdamentũ diui Thome in. 4. articulo. 27. q. 3. partis. s. quos de⁹ ad aliquid eligit. ita pparat ⁊ disponit vt ad illud ad quod eligit iueniant idonei iuxta illud apostol. 2. ad Corin. 3. Idoneos nos fecit ministros noui testamẽti: sed beata virgo fuit ab ẽterno electa vt esset mater dei iuxta illud ecclesiastici. 24. cap. Ab initio ⁊ ante secula creata sum̃: sed non fuisset idonea beata virgo si aliquãdo fuisset in peccato originali. Nã tũc fuisset ancilla diaboli: ergo nõ fuit ꝯcepta in peccato originali.

¶ Tertio arguitur beata virgo contriuit caput diaboli: sed non cõtriuisset caput eius si fuisset ꝯcepta in peccato originali. Immo diabolus contriuisset caput ipsius virginis: ergo non fuit cõcepta in peccato originali: maioꝝ patz expressa autoritate dñi dei. Gen. 3. c. dicentis:

ipsa conteret caput tuū: quę quidez autoritas scōm Augu. z oēs doctores catholicos soluz intelligitur de beata virgine. Si ergo fuisset cōcepta in peccato originali non contriuisset caput diaboli: sed potius ediuersō diabolus cōtriuisset caput ipsius maxime: qz per caput diaboli intelligitur fm oēs doc. catho. peccatū originale seu cōcupiscētia eiº. Quarto arguitur seqretur q aliquā do beata virgo fuisset infidelis: z pōns non fuisset bonū matrimoniuz inter spūm sanctū z beatā virginez pōns est absurdum: ergo. Quinto arguitur sic argumēto doctoris subtilis saluator noster fuit perfectiss. redēptor: ergo habuit perfectiss. redimendi modū respectu alicuius: z nō nisi respectu beatę virginis z perfectiss. modus redimendi est per gr̄am pręseruatē ergo filius dei beatā virginē pręseruauit a peccato originali.

¶ Jam improbatur cadē opinio multis autoritatibº. Prima est diui Ambrosij superillud. Egredietur virga de radice Jesse dicentis. Hęc est virga in qua nec nodus originalis: nec cortex venialis culpę fuit. Et idē āsserit in libro de virginitate. Scōa est diui Hieron. dicētis in sermone ad Eustochiū virginem nihil est cādoris: nihil est splēdoris: nihil est numis: qō nō resplendaut in virgine gloriosa. Et alibi. Quidquid in Maria gestū est totū puritas fuit: totū veritas: totū gr̄a: nulli dubiū est de matre dñi. Quin talis debuit esse quę non posset argui de peccato. Tertia est August. in lib. de natura z gratia dicentis q oēs peccauerunt exceptavirgine Iola: de qua propter honorē dñi nullā prorsus cū de peccatis agitur habere volo quęstionē: z in lib. de. 5. hęresibus ait in persona Christi si potuit inquiri mater mea Manichęę cū ipsam facerē potui z ego inquisari: sed Christus nō potuit inquisari: ergo nec beata virgo z alibi: charitas feciſti in Maria q nō solū nō peccaret: sed nec peccatuz cogitare posset z super cunctos eā ab omni labe peccati pręseruasti. Quarta est Gregorij super. 3. cap. Ezech. dicentis. Quāuis bta virgo fuerit pcepta de ppagatiōe carnis pcti tū ipsa cōcepta fuit sine originali. Quita est Basilij in sermone annūciationis dicentis. Hęc est q̄ fuit in vtero matris absq originali peccato cōcepta z generata. Idem affirmāt Cyrillus z Cyprianus martyr: z beatº Dionicus dux prędicatoz. Inquit sicut primus Adā fuit ex terra virgine z nūc̄ maledicta formatus ita decuit in scōo Adam fieri silr diuus Thomas: z si alibi dixerit oppositū in expositione salutationis angelicę: z in rnsione ad. 4. argumentū. 4. a. 2. q. 17. distin. Primi sniaz tenet expresse q in beata virgie fuit depuratio ab omni peccato pari forma diuus Anselmus inquit decuit virginē ea puritate nitere qua sub deo nequit maior intelligi et hoc allegat diuº Thomas in pfato. 4. argumēto: sz aduersarij dicūt diuū Thomā non loquti fuisse resolutorie id circo allegoipm in partibº in quibº cōcedūt ipm loquti fuisse resolutorie ait em in resl. ad. 3. argu. ar. 3. 81. q. pme. scōe q oportebat vt mak dei maxima puritate nitteret: sed si habuisset pctm originale nō habuisset maximā puritatē. immo boni angeli habuissent maiorē puritatē pari forma btūs Bernardus quāq̄ dixerit oppositū silr Alexāder de Ales fuit coactº vt liberarek a morbo fateri puritatē btē virginis z ędidit libr̄ quendā q̄ habek i suprema Basilica Tolose parimō cōciliū Basilience afi schisma determinauit beatā virginē nō fuisse cōceptā in pctō originali. Et q fortius est Alexander. 3. Existus dederunt indulgentias celebrantibº festū immaculatę cōceptiōis bte virginis Marię. propterea tenenda est pars negatiua quęstionis cum Scoto qui docto. sub. propter hanc opinionem inuenit appellari.

¶ Cōtra istā opinionē videtur militare aliq̄ autoritates bti pauli pma est. ad rom. 3. oēs peccauerūt z egēt gr̄a dei. Scōa ē eiusdē apostoli. ad rom. 5. Oēs in adā peccauerunt. Tertia est ad Ephe. 2. Eramº oēs natura filij irę: sz ad oēs istas autoritates vnico xpo rndek q intelligūtur: nisi dñs deº aliquē pseruauerit mō dñs deº pseruauit btam virginē vt dictū est. insup tales locutiones vles in sacra pagina nō debēt intelligi vlr sine exceptione. Mā illa. scz oēs mortui sunt in deserto falsa esset nisi intelligeretur simplr sine aliqua exceptiōe. Mā Josue z Caleph nō mortui sunt in deserto sed lōgo tpe vixerūt in terra promissionis.

¶ Jā argr̄ōne cōtra istā opinionē seqretur q saluatoz nō fuisset vlis redēptoz pōns est ptra illud: qō canit sācta mater eccl̄ia. s. xpe redēptoz oīm: pserua tuos famulos. ꝛc. ergo opinio nulla seq̄la, pbatur xps est redēptoz bte virginis: ergo nō virgo nō indiguit redēptione: ergo xps nō redemit eā afis, pbatur bta virgo nullū pctm habuit neq̄ originale: neq̄ actuale: ergo xps nō redemit eā. Ad hoc argumentū rndetur negando sequelā: z ad pbationē negatur afis: z ad pbationē negatur q bta virgo nō indiguit redēptione: z ad, pbationē negak pnia. Immo maiori redēptione indiguit q̄ aliqua alia creatura. Mā indiguit gr̄a pseruante ipsam a labe originali q̄ē meliori z maiori redēptio q̄ illa q̄ fit per baptismū purgantē a pcto. Et ideo non suā sctis. matrē q̄ aliquā aliā creaturā: z dak manifesta analogia. Mā si Joānes posset pręseruare Petrum z Andreā ne caderēt in foueā: z per mitteret Andreā cadere: z postea liberaret eū Petrū vero nō pmitteret cadere: maiorē gr̄az faceret Petro q̄ Andreę. Jta etiā saluator nr̄ maiorē gr̄am redēptionis fecit bte virgini pseruādo eā ne caderet in foueā pcti originalis q̄ fecerit nobis liberādo nos postea: q̄ cecidimº in foueā pcti originalis. Et si arguas bta virgo habuit famē sitim: tristitias

dolores: ⁊sic de alijs pœnalitatib⁹: ergo fuit cõceptа in pcto originali. Ad hoc negatur ꝓña in instãtia patet de saluatore nr̃o q̃ habuit sil'es pœnalitates nõ tñ fuit cõceptus in pecto originali: sed istas pœnalitates habuit beata ỽgo vt magis mereretur.

¶ Scõa rõne argr̃ sic beata virgo fuit sanctificata: ergo de non sancta effecta est sancta: ⁊ per ꝓña cõcepta est in peccato originali añs patet per illud psalmiste. psalmo. 46. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Ad hoc argumentũ rñdetur distinguẽdo añs vel li sanctificatũ valet tantũ sicut illud qõ fuit non prius: sanctũ ⁊ postea sanctũ. Et sic negatur illud nec in isto sensu capitur in illo psal. allegato: vel tantũ valet li sanctificatũ sicut confirmatũ in gratia: ⁊ sic concedit illud ⁊ negatur ꝓña. Nam quando beata virgo cõcepit saluatorem nostrũ: tunc fuit a saluatore nostro sanctificata: idest confirmata in gratia tal'r q̃ nullomõ amplius potuit peccare venialiter aut mortaliter.

¶ Queritur scõo circa eandem distin. an fomes peccati originalis ita fuit ablatus a virgine gloriosa vt non potuerit peccare actualiter. Pro huius. q. enodatiõe est aduertendũ q̃ fomes peccati originalis ab aliquib⁹ ponitur esse quedã morbida qualitas exis ĩ carne: vt Guilelmus occhã astruit. Ab alijs ỽo dicitur esse quedã habitualis cõcupiscẽtia cõtra dictamẽ recte rõnis ⁊ hanc opinionis est diu⁹ Thomas. Jdcirco tenet q̃ fomes in ꝓma sctificatione virginis fuit ligatus: in scõa fuit extinct⁹: ⁊ oẽs illi q̃ tenẽt bkam ỽginẽ esse ꝓceptã in pcto originali. tal'r opinãtur: sz q⁹ illõ est hęreticũ: vt dictũ est in ꝓcedẽti quęstione.

¶ Jdeo alr rñdetur ad q̃stionẽ p aliquas ꝓclusiões. Quaꝝ ꝓma est ista null⁹ fomes pcti originalis fuit in bka ỽgine capiendo fomitẽ p illa habituali cupiscẽtia ꝓtra dictamẽ recte rõnis. Jsta ꝓclusio ꝓbatur: q⁹ bka ỽgo nõ erat debitrix iusticię originalis cũ semp fuerit in gr̃a cũ pri mũ fuit ꝓducta. Scõa ꝓclusio ẽ ista bka ỽgo nõ habuit fomitẽ capiendo fomitẽ p illa morbida q̃litate. Jsta ꝓclusio ꝓbat q⁹ si aliq̃ talis fuisset i carne añ aiationẽ fuisset destructa ab spũsco: ⁊ per ꝓña nũq̃ talis fomes siue morbida q̃litas fuit in bka ỽgine. Tertia ꝓclusio est ista beata ỽgo post scõam sctificationẽ. i. post q̃ cõcepit saluatorẽ nõ potuit peccare actualr̃. Jsta ꝓclusio ꝓbat: q⁹ tñc fuit confirmata in gratia a saluatore nostro: vt peccare non posset.

¶ Cõtra istas cõclusiões argr̃ autoritate. Aurelij aug. i li. q̃stionũ noui ⁊ veteris testamẽti dicentis: q⁹ bka ỽgo ĩ morte dñi quodã stupore dubitauit: sz dubitare de fide ẽ pctm̃ Mã dubi⁹ in fide infidelis est: q̃ bka ỽgo peccauit post secundã sanctificationẽ. Ad hoc argumentũ rñdet a diuo Bonauẽtura q⁹ ille liber nõ est Aug. sz ne videat arripe fugã dicit q⁹ Aurel. aug. capit dubitationẽ ꝓ admiratiõe admirabat eñ bka ỽgo

q̃ filius su⁹ deus ⁊ hõ tã vilia pateretur. Cõtra istã solutionẽ replicat autoritate Joãnis chrisostomi sup illud Matthei ecce mater tua ⁊ fratres tui foris stãt: dicentis: manifestũ est q̃ solũ ex vanaglia hoc facie bãt. Insup Joã. 2. Elmũ nõ hũt: ait q⁹ volebat btã virgo seipsã clariorẽ facere p filiũ ⁊ fortassis quid humanũ patiebat: quẽadmodũ ⁊ fres ei⁹ dicẽtes manifesta teipsum. Ad hãc autoritatẽ diui Chrisostomi rñdet a diuo Thoma: ⁊ beato Bonauẽtura q⁹ excessit Joãnes chrysostomus in illis verbis: põt etiã dici q⁹ diu⁹ Chrisostom⁹ nõ asseruit: q⁹ posuit li fortassis q⁹ ẽ aduerbiũ dubitãdi.

¶ Jã rõne argr̃ sic post scõam sctificationẽ btã virgo tenebat diligere deũ q̃libz die sabbati sicut nos tenemur diligere deũ dieb⁹ dñicis: tunc volo q⁹ btã ỽgo omisisset aliq̃ die sabbati diligere deum tunc peccasset pctõ obmissiõis: g̃ potuit peccare post scõaz sctificationẽ mortalit. si dicas q⁹ nõ poterat obmittere seq̃ret q⁹ nõ merebat diligẽdo deuz ꝓña est falsũ: ergo solutio nulla: seq̃la ꝓbat talis act⁹ nõ erat liber libertate cõditiõis: g̃ nõ erat ỽtuosus: ⁊ p ꝓña nõ meritor⁹: ꝓña tenet autoritate phi i. 2. eth. ad hoc argumẽtũ rñdet q⁹ btã ỽgo nõ poterat obmittere dato ꝓcepto: ⁊ ad ꝓbationẽ negat sequela: ⁊ ad ꝓbationẽ distiguo q⁹ talis act⁹ nõ erat liber vel ad istũ sensum q⁹ nõ poterat nõ elicere illũ vel ptẽ illi⁹: ⁊ sic ꝓcedit ⁊ negat ꝓña vel simplicit q⁹ nõ poterat nõ elicere illũ: ⁊ sic negat illud: immo poterat elicere mediatẽ illi⁹ dilectiõis dei: ⁊. 4. ptẽ: ⁊ sic ꝓnter ⁊ satisfeciẽs ꝓcepto. Jdcirco merebar elicẽdo actũ tã magnũ sicut solebat elicere. Mã nobiliores ⁊ intẽsiores dilectiones dei elicuit q̃ aliqua alia pura creatura. Et quãuis p talẽ actuz de ꝓcepto non meruisset: multos tñ alios actus libere elicuit per quos merebatur amplissime.

¶ Queritur tertio circa eãdẽ distin. an xps fuerit decimat⁹ in lũbis Abrahę sicut leui: Pro hui⁹. q. intelligentia est aduertẽdũ: q⁹ q̃cũq̃ de Ulteri⁹ est aduertendũ q⁹ decimatio in antiqua lege fuit act⁹ moralis sacramentalis et figuralis secundum quod est moralis est donatio alicuius rei ad sustentationem famulorum dei: vt vero est actus sacramẽtalis est alicui⁹ donatio ad curationẽ pcti originalis: sed vt ẽ figuralis ẽ donatio decimę ptis ad prę figurationẽ emũdatiõis vltis q̃ futura erat p oblationẽ xpi in cruce. Ex istis ptz q⁹ aliquẽ decimari in lũbis alteri⁹ est descẽdere ab illo ⁊ indigere curatione ⁊ decimari nõ est solue Ulteri⁹ est aduertendũ q⁹ Abraam post habitã victoriã cõtra quinq̃ reges ⁊ liberatiõez cõsobrini sui Lorh dedit decimas Melchisedech q̃ obtulit p ipso panẽ ⁊ vinũ vt egregię deducit apl's in. 7. ca. epl'e ad hębreos Istis notat' rñdet negatiue ad quę stionẽ. Jsta ꝓclusio ꝓbat: q⁹ xps nõ indigebat curatiõe. Scõa cõclusio est ista leui fuit decimat⁹ in lumbis

Abrahę. ista ꝯclusio pbat Abrahā solu
it p leui decimas ꝛ leui indigebat
curatiõe: ergo leui fuit decimat⁹ in
lũbis Abrahę.

¶ Cõtra primã ꝯclusionẽ argr
xps fuit in lũbis Abrahę sicut ꝛ leui
ergo si leui fuit decimat⁹ xps etiam
fuit decimat⁹. Ad hoc argumentuz
rsidetur negãdo ais si li sicut dicat
oĩmodã si'litudinẽ. Mã leui fuit scõz
rõnẽ seminalẽ xps vero nõ descẽdit
scõm rõnẽ seminalẽ. Cõtra istã solu
tionẽ arguitur bta virgo fuit decima
ta i lũbis Abrahę. ergo xps fuit
decimat⁹: ꝓia probatur xps fuit in
virgine: ergo si virgo fuit decimata
ipse quoq; fuit decimatus. Ad hanc
replicã rsidetur negando ꝓiam. Et
ad probationẽ negatur etiam ꝓia ꝛ
discrimen est: qz beata virgo descen
dit secundũ rationẽ seminalez: xps
vero non. Immo quãuis humanitas
saluatoris non fuisset assumpta
a verbo ꝛ fuisset producta a spiritu
sancto ex purís. sanguinibus beatę
virginis nõ fuisset decimata: qz nõ
fuisset cõcepta in peccato originali
vt optime deducit diuus Anselm⁹:
in libro de conceptu virginali. Con
tra istã solutionẽ arguitur xps desce
dit secũdũ rõnem seminalẽ a ꝑmis
parentibus: ergo solutio nulla ais
probatur descendit ex semine Adã:
ꝛ ex semine Abrahã: ꝛ ex semine da
uid: vt patet ex varijs autoritatib⁹
vtriusq; testamenti: ergo xps desce
dit a primis parentibus scõm rõnẽ
seminalẽ. Ad hanc replicã rsidet ne
gando ais: ꝛ ad probationẽ negat
ꝓia. Mã ad hoc q aliquis dicat de
scẽdere scõm rõnem seminalẽ a pri
mis parẽtibus requiritur q in pro
ductione ipi⁹ fuerit mixtio seminis
masculini cũ semine fœmínino: mõ
talis mixtio nõ fuit in productione
corpis xpi. Mã solũ fuit formatũ ex
puris. sanguinibus sanctis. virginis
vt dictũ est superius.

¶ Quarto queritur circa eañ
dem distinctionem. an bta Maria
vouit virginitatẽ. Pro huius. q. in
telligentia est aduertendũ q varię
fuerũt hęreses circa virginitatẽ btę
virginis. Prima fuit hęresis Hebeonitaꝝ: ꝛ Tarentinoꝝ: ꝛ Fõtinia
noꝝ: astruentiũ q beata virgo cõce
pit more aliaꝝ fœminaꝝ. ꝛ q Jo
seph fuit verus pater xpi. Alia fuit
hęresis Heluidij cõtra quẽ scripsit
diuus Hieronym⁹ tenentis q beata virgo postq̃ concepit saluatorez
fuit cognita a ioseph ꝛ peperit mul
tos filios. Et iste hęreses munitur
aliquib⁹ autoritatibus q̃ adducẽtur
cõtra conclusiones responsiuas ad
quęstionẽ. Quaꝝ ꝑma est ista beata
Maria anteqũ despõsaret Joseph
proposuerat i corde suo seruare vir
ginitatẽ. Ista cõclusio probatur: qz
als nõ dixisset angelo. Quomõ fiet
istud qm̃ virũ non cognosco? Pro
batur etiã expressa autoritate Aure
lij augu. i ca. beata Maria. 27. q. 2.
Scõa cõclusio est ista beata Maria
fuit virgo in partu. Ista conclusio
probat expressa autoritate Esaię
7. cap. dicentis. Ecce ꝺgo cõcipiet:
ꝛ pariet filiũ. ꝛc. Tertia cõclusio est
ista beata virgo post saluatoris par
tũ vna cũ viro Joseph vouit virgi
nitatẽ. Ista conclusio patet p Aug.
in cap. allegato: ꝛ per Hieron. cõ

tra Heluidiũ hęreticũ. Quarta con
clusio est ista beata virgo semp fuit
virgo, scilicz ꝛ in partu: ꝛ ante partũ
ꝛ post partũ. Ista cõclusio patet ex
pressa autoritate Ezechielis pro
phetę. 44. cap. dicentis. Hęc porta
clausa erit ꝛ nõ aperietur: ꝛ vir non
transibit per eã qm̃ dñs de⁹ Jsrł. ingress⁹ ē p
eã. i. spũsscts igrauidauit eã: ꝛ exi
bit sal. nr̃ qui est ver⁹ de⁹ israel. Et
hãc expositionem approbat vniuer
salis ecclesia. Et si istam autoritatẽ
vidisset Erasmus nõ dubitasset: an
ex sacris literis poterat elici perpe
tua virginitas Marię.

¶ Contra istas cõclusiones ar
guitur sic saluator noster habuit pa
trem ꝛ matrem carnales: ergo bea
ta Maria nõ semper fuit virgo: an
tecedens patet. Lucę. 20. cap. habe
tur. Ego ꝛ pater tuus dolentes quę
rebam⁹ te: ergo Joseph fuit pater
carnalis Christi. Ad hoc argumẽtũ
respondetur negando antecedens:
ꝛ ad probationem dicitur q illa au
toritas intelligitur de patre putati
ue vt ipsemet Lucas declarat. 4. c.
dicens quod iesus putabatur filius
Joseph: quando iam erat annoruz
triginta. Contra istam solutionem
arguitur. Saluator habuit fratres
ex beata virgine: ergo non semper
fuit virgo: antecedens patet. Nam
in multis capitibus. 4. Euangeli
starum habetur quod mater ꝛ fra
tres eius expectabant eum. Ad hoc
argumentum Heluidij facile res
pondetur quod modus est sacrę pa
ginę vocare consanguineos fratres
hoc patet de Abraham qui vocauit
Loth consobrinum suum fratrem
ꝛ suam vxorem sororem. Et ita ca
pitur li fratres ab euangelistis pro
consanguineis saluatoris.

¶ Secũdo arguitur sic nisi Jo
seph esset verus pater Saluatoris
sequeretur quod beatus Matthe⁹
non probaret saluatorem descen
dere ex semine Abraham ꝛ Dauid
consequens est: contra ipsummet
Matthęum in principio Euange
lij: ergo conclusiones nullę seque
la probatur solum per illam Gene
logiam quam deducit Mattheus
probatur quod Joseph descẽdit ex
semine Dauid. Et non probatur
aliquid de virgine. Ergo si Joseph
thęus nihil probat cum non osten
dat virginem descendere ex semi
ne Dauid. Ad hoc argumentum re
spondetur negando sequelam: ꝛ ad
pbationez negat ais pro vtraq; sui
parte. Immo egregię probat bta
virginem descendere ex semine Da
uid ratio est: qz p ssiam dñi dei la
tam. Numeri. 26. cap. Bta virgo erat
hęres patris sui Joachim: qa erat
vnica filia eius. Et per alteram sen
tentiã eiusdem dñi dei latam. Nu
meri. 36. ꝛ vltimo capitulo non pote
rat nubere nisi propinquiori suę tri
bus ꝛ nupsit Joseph. Ergo Jo
seph: et ipsa descendebat ex semi
ne Dauid ꝛ Abraham. ¶ Contra
istã solutionem arguitur: saluator

nr̄ erat p̄mogenit⁹ teste apostól. ad rom. 8. ergo btā virgo habuit alios filios scō aut tertio genitos. Ad hāc replicā rn̄dek facile negādo pse quētiā: qz lr̄ p̄mogenit⁹ in autoritate allegata exponik negatiue ꝛ non capik vt exponik affirmatiue. Cōtra istā solutionē argr̄ Matthęi. 1. c. habek añ q̄ cōuenirent Joseph ꝛ Maria inuēta est in vtero hr̄s de spū sā cto: ergo aliq̄s puener̄ūt. Ad hāc replicā negak p̄ña sicut nō seq̄tur talis discessit añ prādiū ab hac vbe ergo aliquando fecit prandium.

¶ Tertio argr̄ Ambrosi⁹ inq̄t sup Lucā q̄ vuluā sctificauit aliena vt nasceret̄ ppheta hic est q̄ aperuit mr̄is suę vuluā: ergo btā Maria nō semp fuit v̄go. Ad hoc argumentū rn̄dek q̄ō diu⁹ Ambrosi⁹ solū vult dicere q̄ saluator nr̄ egressus ē per vuluā diuę virginis ꝛ nullomō intē dit q̄ claustra virginalia fuerint re serata. Cōtra istā solutionē argr̄ se q̄rek q̄ saluator habuisset corp⁹ fan tasticū p̄ns ē hęreticū: ergo solutio nulla seq̄la, pbak corp⁹ xp̄i tūc nō ha buit dotē subtilitatis: qz nōdū erat glificatū: q̄ nō potuit exire p vuluā q̄n eā aperiret. Ad hāc replicā rn̄de tur negādo seq̄lā: ꝛ ad pbationē ne gak p̄ña ꝛ rō est: qz lz corp⁹ nō glifi catū nō possit penetrare aliō corp⁹ p suā naturā pōt tn̄ aliud penetrare p virtutē diuinā: mō dns de⁹ suavir tute fecit corp⁹ saluatoris exire sine apertura: lz nō habebat dotē subtili tatis. Et si arguas qz hoc esset dare fomētū hęreticis ad credēdū corp⁹ xp̄i fuisse phātasticū negak assūptū ꝛ rō est: qz saluator nr̄ erat de⁹ ꝛ hō ꝛ ideo oportebat ipsum aliq̄s ostēde re opa diuinitatis ꝛ interdū opa in firmitatis hūanę. Cōtra istā solutio nē argr̄ btā virgo vocak mulier in sa cra pagina: ꝛ mulier vr̄ fœmina co gnita a viro: ergo nō semp fuit v̄go maior ptz Joā. 19. ca. Ubi saluator dixit illi. Mulier ecce filius tu⁹. Insu per apostol. ad Gala. 4. Inq̄t misit de⁹ filiū suū factum ex muliere. Ad hāc replicā rn̄dek q̄ mulier i hębreo indifferēter capik p quacūq̄ fœmia sicut ꝛ in idiomate gallico. ideo nō seq̄tur q̄ si vocetur mulier q̄ sit avi ro cognita.

¶ Quarto argr̄ sic beata virgo nō potuit velle seruare virginitatē ergo p̄clusiones nulle: añs pbak in antiqua lege reputabak maledicta sterilis ꝓpter illō: q̄ habek deutero nomij. 7. c. Nō erit sterilis apud te vtriusq̄ sexus: sz si bta virgo voluis set seruare virginitatem appetisset sterilitatē: qz sterilitas seq̄tur ad vir ginitatē: ergo btā v̄go nō voluit ser uare virginitatē. Ad hoc argumētū rn̄dek q̄ btā virgo nō simplicit vole bat seruare virginitatē sz cū hac cō ditione. s. si deo placeret. Mās totā diuinę dispositioni cōmittebat. Cō tra istā solutionē argr̄ seq̄rek q̄ pec casset nubēdo Joseph p̄ns est absur dū: ergo seq̄la, pbak teste apostol. 1. ad Timōt. 5. c. Iouentib⁹ castitatē nō solū nubere sed velle nubere dā nabile est: ergo btā virgo peccauit nubēdo Joseph. Ad hāc replicā re spondek q̄ btā virgo erat edocta ab spūsctō q̄ Joseph nihil peteret ab

ea: ꝛ ideo ei non erat dānabile velle nubere sed bene vni alteri virgini q̄ non taliter fuisset edocta esset dam nabile velle nubere.

¶ Queritur quinto circa eādē distin. an caro xp̄i in p̄ria⁹ fuerit pec cato obnoxia. Pro hui⁹. q. intelligē tia est no. q̄ caro non est susceptiua alicui⁹ pcti veluti nō est susceptiua gr̄ę gratū faciētis: sed si interdū vo cet susceptiua pcti intelligit ad istuz sensuz. s. q̄ est susceptiua aię pecca tricis. Scō est no. q̄ magister i. 30 distin. 2. ssiaz tenet vnū mirabile. s. q̄ q̄d̄q̄ est materiale ꝛ de veritate hūanę nature in quocūq̄ hoīe fuit real̄r in Adā trāsmisit em̄ Adā mo dicū q̄d de sba sua i corpa filioz dū cos pcrearet de quo p illi⁹ multipli cationē i se sine alicui⁹ rei extrīsecę adiectiōe formak corp⁹ plis ꝛ de illo augmentato aliq̄d inde separak vsi formank posteroz corpa: ꝛ ita pgre ditur pcreationis ordo lege ppaga tionis vsq̄ ad finē hūani gn̄is: sed hec opinio est cōtraria p̄bo in. 15. li. de aīalib⁹. Mā hoīes nō desecēdūt a suis parentib⁹ nisi meditāte semine q̄ est super filiū tertię digestionis: ꝛ p p̄ns nō trāsmittit modicū q̄d de substātia patris in corpa filioz. pre terea hec opinio est cōtra rōnē natu ralē. Mā sequeretur si mūdus a deo perpetuaretur q̄ infinite tales por tiones substantię fuissent in Adam ꝛ per p̄ns Adā habuisset infinitam materiā. Immo etiā sequeretur q̄ mundus naturaliter finiretur. Maz tandem esset finis talium portionum nisi essent infinitę. Et exista opinio ne magistri aliqui hęretici vt refert Hugo in libro de sacramentis sum pserunt occasionem asserēdi q̄ vna portio substātię. Adę fuit pręserua ta: vt ex tali formaretur corpus sal uatoris. Et exista opinione sequę retur quod saluator nō ex massa hu mana similiter nostrę accepit corp⁹ Itē oporteret ponere vnā. aliā por tionem pro corpore beatę virginis Postquam non fuit cōcepta in pec cato originali pręterea videtur oī no nō itelligibile q̄ talis portio sbę adeo modica multiplicek sine addi tione alicui⁹ rei: adeo: vt fiat corp⁹ gigantis: insup quidquid trāsmitti tur a patre in filiū: infunditur plibi dinosum coitū: ergo quidquid ē in tali semine est infectum.

¶ Propter oia ista nō tenetur opinio magistri a doctorib⁹: sz opi nio p̄bi in loco allegato. Istis nota p̄ma est ista. Caro xp̄i non fuit in se ginis: cū ambo nō potuerint pecca re mortal̄r: venial̄r: aut originał̄r. Scōa cōclusio est ista. Caro xp̄i in p̄ria⁹ fuit pctō obnoxia ad istū sen sum. s. q̄ caro xp̄i facta est ex sangui ne virginis: cuius virt⁹ formatiua a parentibus qui fuerunt peccato obnoxij.

Quare in scriptura sepius tribuat ī carnatio q̄ est op⁹ trinitatis spūisctō. ꝛ ō ipso etiā cōcept⁹ ꝛ nat⁹ dicatur.

¶ Distinctio. IIII.

Um vero incarnatio verbi sicut in supioribus tractatum est: operatō vere sit patris ⁊ filij et spūssancti. in uestigatione dignū nobis videt quare in scriptura spirituisancto hoc opus sepius tribuatur. et ō ipso christus cōceptus et natus memoretur. Non eñ ideo operatio incarnatiōis spūisancto sepius tribuitur q̄ eā ipse solus sine patre ac filio fecerit. s. q̄ spūs sanctus est caritas et donū patrꝭ et filij. et ineffabili dei caritate v̄bum caro factum. est. et ineffabili dei dono filiꝰ dei sibi vniuit formam serui: Non ergo frequens denominatio spiritussancti ab illo opere patrem vel filium secludit. ſꝫ potius vno nominato tres intelligūtur. sicut sit sepe in alijs operibus. Unde Augustinus super hoc mouēs questionem in hūc modū eandem determinat in enchiri. ita inquiēs. Cuz illam creaturam quaz virgo concepit et peperit: q̄uis ad solam personam filij pertinentez. tota trinitas fecerit. neq̄ enim separabilia sunt opera trinitatis. cur in ea facienda ſpūssanctus solus nominatus est An etiam quādo vnus triū in aliquo opere nominatur: vniuersa opari trinitas intelligitur. ita vere est et exemplis doceri potest Audistis ꝓpositaz. q. eiusdēq̄ solutionē v̄l expositionē

Quo sensu dicat xp̄s cōceptus et natꝰ ō spiritu sancto.

¶ Sed non est in hoc diutiꝰ immorandum. Illud enim mouet quomodo dictus est christus natus de spūssancto. cum filius nullo modo sit spirituſſancti. Nunquid dicturi sumus patrem hominis christi esse spiritum sanctum. vt deus pater verbum genuerit: spirituſſanctus hominez. ex qua vtraq̄ substantia christꝰ vnꝰ esset. et dei patris filius ſm verbū et spirituſſancti filius ſm hominem. q̄ eum spirituſſanctus tanq̄ pater eius de matre v̄gine genuysset. Quis hoc dicere audebit: cum hoc ita sit absurdum vt nulle fideliū aures id valeant sustinere. Proinde cū fatemur christū natuz de spirituſancto et Maria virgine. quomodo non sit filius spirituſſancti et sit filius virginis: cū ⁊ de illo ⁊ō illa sit natꝰ explicare difficile est.

Procul dubio non sic de illo vt de patre. Sic aūt de illa vt ō matre natus est. Non est aūt concedendū quicquid de aliqua re nascitur continuo eiusdē rei filium nuncupandū. Ut eñ omittam aliter de homine nasci filium. aliter capillū. aliter pediculum. ⁊ lū bricuz. quoz nihil est filius. Ut ergo hec omittā. quoniaz tante rei deformiter cōparantur. certe qui nascuntur ex aqua ⁊ spiritu sancto: non aque filios eos recte quispiā dixerit. sed dicuntur filij dei patris. ⁊ matris ecclesie. Sic ergo de spirituſancto natus est christus. nec tū filius est spirituſ sancti. Sicut econuerso non oēs qui dicuntur alicuiꝰ filij. consequens est vt de illo etiā nati esse dicantur. vt illi qui adoptantur Dicuntur etiā filij gehenne. nō ex illa nati. sed in illaz preparati. Cuz itaq̄ de aliquo nascatur aliq̄d: ⁊ non ita vt sit filius. nec rursus omnis q̄ dicitur filius ō illo sit natꝰ cuius dicitur filiꝰ. Pro fecto modꝰ iste quo natꝰ ē christus de Maria sicut filius: ⁊ de spirituſancto non sicut filius. insinuat nobis gratiā dei qua homo nullis meritꝭ precedentibus in ipso exordio nature sue quo esse cepit. verbo ō copularetur in tantā persone vnitatem: vt idez esset filius dei q̄ filius hominis. ⁊ filius hominis q̄ filius dei. ⁊ sicut in nature humane susceptione fieret quodāmodo ipa gratia illi homini naturaliter qua nullū possit admittere peccatum. que gratia ideo per spiritumsanctuz est significata. q̄ ipse proprie sic estꝰ vt sit etiā dei donū. Per hoc ergo q̄ de spirituſancto esse natiuitas christi dicitur. quid aliud q̄ ipsa gratia dei demonstratur qua homo mirabili et ineffabili modo verbo dei est adiunctꝰ atq̄ connexus. et diuina gratia corporaliter repletus.

Alia ratio quare dicat natus de spirituſancto.

¶ Potest etiā dici christus ſm hominem ideo natus de spiritu sancto. quia eū fecit. Inq̄tū eñ postolus. Conceptꝰ ergo ⁊ natus de spirituſancto esse dicitur. non q̄ spirituſſanctus fuerit virgini ꝑ semine. non eñ de substā tia spirituſſancti semen partꝰ accepit. sed q̄ per gratiam dei ⁊ ō perationē spirituſſancti de carne virginis est assumptū quod verbo est vnitū. Et in euāgelio ſm hanc intelligētiam legitur ō ma

ria q̄ inuenta est in vtero habēs de spiritusancto. Cuius dicti rationem Ambrosi⁹ insinuans in tertio libro de spiritusancto: ait. Quod ex aliquo est. aut ex substantia. aut ex potestate eius est Et sustātia sicut filius. quia a patre vel ex patre: et spiritusancto qui a patre et filio procedit. Ex potestate autem sicut ex deo omnia. Quomodo ergo i vtero habuit Maria ex spiritusancto: si quasi ex substantia. ergo spiritus in carnem et ossa conuersus est. non vtiq; Sit vero quasi ex operatione ⁊ potestate eius virgo concepit q̄s neget spiritumsanctum dominice incarnationis auctorem?

Quare apostolus dicat christū factū cum nos eū esse fateamur natum.

¶ Sz queri potest cū nos saluatorem natum profiteamur cur apostolus eum factum dicat ex semine dauid et alio loco factū ex muliere. cum aliud sit fieri. aliud nasci. Aliquid ergo significauit hoc dicto. Quia enim nō ab humano semine congregata est caro dñi in vtero virginis. ⁊ corp⁹ effecta. sed effectu et vtute spiritussancti. ideo apostolus dicit factum non natum. Aliud est enī semie ad mixto et sanguinis coagulo generare. Aliō ē non pmixtione. sed virtute procreare. possunt eiñ homines generare filios sed non facere. Ecce quare dicit apostolus factū ⁊ non natū. ne eius ꝛz natiuitas que fuit sine viri semine: nostre filis putaretur q̄ cōficitur seminū commixtione Jdeo aūt cuz factū diceret: apostolus addidit. ex semine dauid. ⁊ quia si nō intercessit semen hominis in conceptione v̄ginis. tñ quia ex ea carne christus formatus est que constat ex semine recte dicit quia factus est.

Jrca quartā distinctionem quērit primo An v̄go maria fuit mater hominis. Pro huius.q. intelligentia: est aduertēdū q̄ ista difficultas dependet ex vna questiōe philosophie naturalis. ſ. an mater effectiue concurrat ad productionē fętus de qua dificultate non solum philosophi: verum dñi medici: ⁊ theologi dicunt Hippocrates ⁊ Plato ⁊ Aristoteles ⁊ dñs Thomas in. 3. parte. q. 32. arti. 4. tenent q̄ mater mere passiue se habet ministrādo materiam: ideo p̄hs. in. 15. libro de animalib⁹ cōparat virtutē maris artifici et vtutē fęminę ligno siue materię.

¶ Contra istaz opinionē arguitur sic: sequeretur q̄ terra damascena esset mater primi parentis p̄ns est manifeste falsum: ergo ⁊ opinio sequela probatur terra Damascena ministrauit materiā. ſ. limuz ex quo limo productus est Adam: ergo terra Damascena est mater primi parentis. Si dicas q̄ requiritur: q̄ filius sit eiusdem speciei cum matre cum terra Damascena. ꝓra hoc argu. sequeretur q̄ burdo nulli⁹ esset filius p̄ns est absurduz: ergo sequela probat: burdo nō est eiusdē speciei neq̄ cū patre suo: neq̄ cū matre: ergo nullius est filius. Si dicas q̄ licet burdo non sit eiusdē speciei cū equo vel asina ex quib⁹ est genit⁹: est tamen i specie satis propinqua: et satis simili. Contra hoc replicat sequeret q̄ primus parēs esset mater euę: p̄ns est falsuz: ergo sequela probatur: ministrauit prim⁹ parēs materiam. ſ. costam: ex qua productum est corpus euę: ergo prim⁹ parens fuit mater euę. Propt̄ ista rel pōdendū est aliter ad argumētū negando sequelam: ⁊ ad probationez dico: q̄ ad hoc q̄ aliquid sit mater nō sufficit ministrare materiaz: nec requirit q̄ filius sit eiusdez speciei cū matre. Sed sufficit ⁊ requirit q̄ administret materiā ⁊ q̄ virtus ei⁹ cōcurrat ad organizationē. Ex istis sequit q̄ vermis nō est filius hois. Similiter nulla fęmina est mater pediculi aut alicuius alterius animalis genitī exputrefactione.

¶ Secundo arguitur contra eandem opinionem fętus tantū assimilat matri quantū patri: ⁊ magis diligitur a matre q̄ patre: ergo mater actiue cōcurrit ad productionez ipsius. Ad hoc argumentū rñdetur negando p̄nam. Immo multocies fętus neq̄ assimilat patri: neq̄ matri. Insuper ministrat materiaz nimirum ergo si diligat fœtus maxime cū plures labores assumat pro eius educatione ipsiusq̄ pater: ⁊ certior est: q̄ est suus filius. Contra istam solutionē arguitur si forma substantialis matris effectiue concurrit ad eductionem formę sine forma substantiali matris tūc causa esset suo effectu imperfectior: ergo nō solum semen patris cōcurrit: sed etiam semen matris: ⁊ maxime posito q̄ talis pater sit mortuus anteq̄ educat forma talis fętus. Ad hanc replicā rñdetur negādo aīs ⁊ ad probationem negatur p̄nia: ⁊ ad probationē dico q̄ nō: inconuenit q̄ causa partialis sit imperfectior suo effectu inconueniret tñ ꝺ causa totali modo semper cum istis causis inferioribus cōcurrit prima causa. Alias nō possemus saluare quomodo causa aliuz productoꝝ exputrefactione sit perfectior ipsis animalib⁹. Nam si recurras ad solem vel cęlum: certum est q̄ quodlibet viuēs est perfect⁹ nō viuēte ⁊ al' est perfect⁹ sole ⁊ cęlo. quare necessariū est cōfugere ad primam causam quę est dñs deus: qui cōcursu generali ad quemlibet effectum concurrit.

¶ Tertio arguitur sic sequeret q̄ ista esset possibilis virgo parit ꝓfis est cōtra laudē btē ꝟginis: ergo opinio nulla sequela probatur ī casu quem ponit Auerrois in .2. colliget de virgine balneante se ⁊ recipiente semē masculi intra matricē suam: ⁊ cōcipiente illa fuit vera virgo parit: ergo est possibilis. Ad hoc argumētum cōceditur sequela ⁊ negatur. minor immo scōm oēs est cōcedēdum q̄ si aliqua violenter corrumperetur ad huc esset virgo mente ꝗuis pareret: sed nec hoc est cōtra laudē virginis ꝫ laus virginis est q̄ sine semine virili cōcepit ⁊ peperit virgo.

¶ Quarto arguitur equei portugalia concipiūt ⁊ pariunt sine semine equorum: ergo mater effectiue concurrit ad productionē fętus: añs patet autoritate virgilij in .3. Georgicorū. in super a multis portugalis fide dignis audiui iuramēto asserere ipsos vidisse equas concipere ex vento. Ad hoc argumentū necessario oportet vel negare casum ⁊ autoritatē asserentiū: vel dicere q̄ in tali vento afferebat ratio seminalis equi: qđ est satis difficile vnum tamen est aduertendū q̄ tales equi: taliter geniti sunt debilis ꝟtutis ⁊ parum viuunt.

¶ Quinto arguitur sic femina est eiusdem speciei cū mare: ergo si semen masculi concurrit effectiue semen fęminę cōcurret effectiue ad productionē fętus. Ad hoc argumētū negat ꝓpia. Instātia patet ꝺ puero: ⁊ de crepitō q̄ sunt eiusdē speciei cū iuuene: ⁊ tñ semen iuuenis cōcurrit effectiue ⁊ nō semen pueri vel ꝺ crepiti. Contra istam solutionē arguitur. In hominibus productio fętus attribuitur potētie vegetatiue sed ośno est eadem potentia vegetatiua in specie in fęmina sicut ī mare: ergo si semē matris cōcurrat semen etiam fęminę cōcurret. Ad hāc replicam negatur ꝓpia ⁊ ratio est: q̄ desunt ei qualitatiuę dispositiōes: est enim semen fęminę a quo sū teste comentatore in libro allegato istar lotij. Ideo non oportet q̄ si semen viri concurrat semen fęminę concurrat ob defectum qualitatiuarum dispositionum.

¶ Sexto arguitur Damascenus quem allegat Magister in .5. distin. huius inquit q̄ spūssanctus dedit potentiam generatiuā beate virgini: ergo quelibet mater actiue concurrit ad fętus productionem. Ad hoc argumentum rūdet diuus Thomas q̄ Damascen⁹ intelligit de potentia passiua ⁊ non actiua ꝺ ꝓpia nō valet: sed ad huc replicabis contra ōia ista quādocūq̄ sunt due cause eiusdem speciei: ⁊ vniuocę: si vna potest producere aliquem effectum altera potuit producere simile effectum eiusdē speciei ergo cum masculus: ⁊ fęmina sint causę eiusdē speciei fœmina potuit producere semē eiusdem speciei: cū semine viri. Propter hoc dicendū est q̄ fęminę deest aliquid. Id circo Philosoph⁹ in li. allegato dicit q̄ femina est mas occasionatus: ⁊ quodāmodo fęmia dicit ozbata tali ꝟtute.

¶ Alia est opinio Pythagorę ⁊ Democriti: ⁊ epicurei: ⁊ Galieni: et Alexandri de ales: ⁊ Bonauentu rę: ⁊ Doctoris subtilis tenentium q̄ fęmina actiue concurrit ad fętus productiōem. cōtra istam opinionē militat autoritas philosophi allegata quā tenent defensare oēs Parisiēses sub pęna iuramenti. Ideo Bonauentura rūdet q̄ Philosophus solum vult dicere q̄ fęmina non adeo principaliter cōcurrit: vt masculus: ⁊ ideo cōparat fęminā materię. Nihilominus fęmina actiue cōcurrit quāuis minus principaliter.

¶ Contra istā opinionē arguit vnica ratione sequeret q̄ ꝟgo se sola posset cōcipere ⁊ parere sine semine virili ꝓfis est cōtra laudē btē virginis: ergo opinio nulla sequela probatur: volo q̄ aliqua virgo poluat in magna abundantia dormiēdo ⁊ recipiat tale semen intra matricem eius: tunc talis ꝟgo cōcipiet sine semine virili: ergo est possibile virginem cōcipere ⁊ parere sine semine virili. Ad hoc argumētum rūdetur negando sequelam: ⁊ ad ꝓbationē: dato casu nego q̄ concipiet ⁊ pariet Nam licet semen fęmine habeat ꝟtutem actiuam ad productionē fęt⁹ tamē talis virtus est minus principalis ⁊ nō sufficit producere fętus sine ꝟtute principali seminis virilis.

¶ Istis notatis ponit conclusio rūsiua: quę talis est siue teneat. Prima opinio siue .2. ista est concedenda virgo Maria est mater hominis. Ista cōclusio probat tenendo primam opinionem btā ꝟgo ministrauit materiā ⁊ ipsam organizauit in matrice sua: ergo est mat hominis: si teneat scōa opinio btā virgo non solum ministrauit materiaz verum etiā cōcurrebat effectiue ad productionem fętus siue humanitatis: ergo quitquid teneatur conclusio est vera.

¶ Contra istā conclusionē arguit sic: si ista cōclusio esset ꝟa iuxta scōam opinionē sequeret q̄ christus descenderet secundū rationez seminalem a primis parentib⁹ ꝓfis est hereticū: ergo ⁊ cōclu. sequela probatur virtus seminalis btē virginis cōcurrebat ad productionē humanitatis ipi⁹ ergo christus descendit a primis parentibus secundū rationē seminalem. Ad hoc argumētum rūdetur negando sequelam: ⁊ ad ꝓbationem negat ꝓpia. Maz illud nō sufficit. ad hoc q̄ christus dicit descenderet scōm rationē seminalem: sed requirit q̄ fuisset facta comixtio seminis virilis cū semine mulieris et q̄ ex tali semine cōmixto descenderet christus. Contra istā solutionē arguit btā virgo mere passiue se habebat in productione humanitatis xpi: ergo solutio nulla: añs ꝓbat nō poterat btā virgo cōcurre ad productionē humanitatis xpi: ergo mere passiue se habebat: añs ꝓbat productio humanitatis christi: vt dictum est: superius facta est: in instāti, sed nulla creatura potest producere effectū suū in instanti: ergo beata virgo non poterat concurrere ad productionem būanitatis xpi. Ad

hanc replicaz rñdetur negãdo añs: ꝛ ad probationem negat iterũ añs: et ad probationem negat minoꝛ est eñ duplex instantia. Prima est qñ creatura agit sine resistentia: vt pater de corpore luminoso qđ producit lumen suũ in instãti: simile ē de visu qui teste philosopho nr̃o pducit visionē in instanti. Scđa instantia est qñ creatura agit cum infinito auxilio. Maz tuncnõ incõuenit creaturam agere effectũ suũ i instanti: modo beata virgo habebat auxiliũ infinitum ab spũsancto: ni miruz si agebat i instanti. Jdeo dixit illi angelus. Luce. 1. cap. Spũssanct⁹ superueniet inte: et virtus altissimi obumbrabit tibi. ꝛc.

¶ Queritur scđo circa eandem distin. An sctissima virgo Maria ē mater dei. Pro huius. q. intelligẽtia est notãdũ q̃ fuit quidã Nestoꝛius archa noie Mestoꝛius qui bene asserebat beatã virginẽ esse christotocõ id est matrẽ christi: nolebat tñ fateri eam esse theotocon id est matrez dei cõtra quẽ ponit cõclusio rñsiua affirmatiua ad Titulũ questionis: ista conclusio probat autoꝛitate cõmunis ecclesie canentis. Virgo dei gẽitrix quẽ totus nõ capit oꝛbis. ꝛc. Et aue maris stella dei mater alma. ꝛc.

¶ Contra istam conclusionem argumentabat prędictus Nestoꝛ⁹ nõ est dicẽdũ: circa diuina mysteria nisi ex sacra pagina habek: sed non habek in tota sacra pagina q̃ virgo sit mater aut genitrix dei sed bene habetur q̃ sit mater christi vel puerꝛi: ergo solum debemus fateri eam esse matrem christi: ꝛ nõ debemus fateri eam esse matrẽ dei. Ad hoc argumẽtũ rñdetur distinguẽdo minoꝛẽ vel formaliꝛ ꝛ sic cõcedit illa: ꝛ negat ꝓia vel equiualenter. ꝛsic negat illa. Nam manifeste elicit in bona ꝓia ex dictis sacrę pagineq̃ beata virgo est mater dei. Mã Luce. 1. cap. habek. Qđ eñ ex te nascek sanctũ: vocabit filius dei. Unde bene sequit filius ꝝginis ē filius dei: ergo ē deus: ꝛ per ꝓis btã virgo ē mater ði. Jmmo sequit expositorie sic argukdo est mater istius demostrãdo verbum diuinũ: ꝛ hoc ē deus: ergo est mater dei: insup habem⁹ ex. 1. cap. Mathei 1. 19. cap. Joãnis q̃ beata virgo est mater Jesu christi. Mã. 1. cap. Mathei habek: cuz esset desponsata mater Jesu ꝛc. Et 1. 19. ca. Joã. habek. Stabat iuxta crucẽ Jesu mater eius ꝛc. Tũc arguik sic: beata virgo est mater christi: ꝛ ois christus est deus distribuendo complete ꝛ perfecte: ergo beata virgo ē mater dei: nec potes confugere ad appellationem. Nam pro eodez reputamus dei matrem: ꝛ matrẽ dei.

¶ Secundo arguit sic cõtra eãdem cõclusionẽ filius dei nõ est genitus ex beata virgine: ergo beata virgo nõ est mater dei: añs probak filius dei q̃ assumptionẽ hũanitatis nõ accepit esse post nõ esse: ergo nẽ est genitus ex virgine ꝓia probak. Maz generatio est pꝛogressio de nõ esse ad esse. Et per hoc differt ab alteratione: iqua solũ ad quiritur esse accidentale. Ad hoc argumentũ rñdetur negando añs: ꝛ ad probationẽ negatur ꝓia: ꝛ ad probationẽ dicõ q̃ illa diffinitio datur de gñationibus naturalibus: sed insup naturalib⁹ ꝛ miraculosis: illud nõ opoꝛtet: sed satis est q̃ p talez assumptionem humanitatis filius dei factus sit homo: cũ antea non esset homo.

¶ Tertio arguitur qua eandez ꝓclusionẽ. Si virgo Maria esset mater dei: vl̃ scõm diuinitatẽ: vl̃ scõm humanitatẽ nullus istoꝝ est dicendũ: ergo cõclusio falsa q̃ nõ possit dari ꝑmũ lucidũ ē: q̃ nõ possit dari ꝑmũ lucidũ ē: q̃ nõ possit dari ꝑmũ lucidũ ē:

est mater naturalis: ꝛ quō ad aliq̄d est mater miraculosa sicut ille cęcus a natiuitate qui fuit illuminatus a saluatore nostro partim videbat naturaliꝛ ꝛ partim miraculose: sic etiā beata virgo quo ad ꝓductionē illaꝫ instātaneā ꝓcurrebat miraculose: ꝛ quo ad hoc q̄ applicabat suā actiuitatem concurrebat naturaliꝛ. Et si dicas mater ꝛ virgo inuicē repugnāt: ergo nō possunt cōpetere beate virgini. Ad hoc facile ꝛndetur q̄ quāuis naturaliꝛ repugnēt nō tñ supꝛanaturaliꝛ.

¶ Quinto arguitur autoꝛitate Damasceni in. 12. ca. sui tertij libꝛi dicentis. Christotocon nequaq̄ dicimus: ergo si virgo non est mꝛ xpi a foꝛtioꝛi: ꝛ p locū a maioꝛi non erit mater dei. Ad hoc ꝛndetur q̄ damascenus nolebat negare: quin ista sit concedenda beata virgo est christotocon: sed q̄ maledictus Nestoꝛius asserebat q̄ bene poterat dici virgo christotocon sed non poterat theotocon. ſ. mater dei: ꝓpterea ad vitandas ḷquutiones hęreticoꝛuꝫ ille egregius doctoꝛ Damascenus dicebat q̄ non appellaremus beatā virginem christotocon: sed eā excellentioꝛi noīe vocaremus. ſ. theotocon. ideſt dei param vt patet legenti ipsum in cap. allegato.

¶ Sexto ꝛ vltimo arguitur sequeretur: q̄ si hūanitas xpi relinq̄retur nunc a verbo diuino vez esset dicere q̄ talis hūanitas est filius bte virginis: ꝑns est falsum: ergo sequela patet: q̄ tunc diffinitio filij ei cōuenit cū sit suppositū ꝛ persona nata ex beata virgine. Jam ꝓbatur falsitas ꝑntis sequeretur tūc q̄ beata virgo vnico partu duos filios peperisset: ꝑns est falsum: ergo sequela ꝓbatur: q̄ vez est dicere adhuc q̄ filius dei est filius beatę virginis ꝛ illa hūanitas derelicta est etiā filius beatę virginis: ergo duos filios genuit beata virgo vnico partu. Ad hoc argumentū ꝛndetur concedēdo sequelā ꝛ negando minoꝛē: ꝛ ad ꝓbationē iterū conceditur sequela: ꝛ negatur minoꝛ. Contra istā solutionem arguitur sequeretur: q̄ hō habēs. 1526. annos: inciperet esse filius virginis: ꝑns est falsum: ergo sequela patet de tali hūanitate derelicta a verbo falsitas ꝑntis ꝓbatur sequeretur q̄ alius a verbo diuino flagellatus est crucifixus est: ꝛ passus: ꝛ mortē. Immo sequitur q̄ duo filij beatę virginis fuerunt suspensi in cruce: ꝑns est falsum ergo. Ad hāc replicā ꝛndetur cōcedendo oēs sequelas: nec talia inconueniunt in casu illo. Circa istā materiā dubitatur primo an virgo possit dici mater deitatis siue essētie diuinę. Ad hoc dubiū ꝛndetur negatiue: nec ista ꝑnā valet virgo est mater dei: ergo est mater deitatis quāuis oīs deus sit deitas siue essentia diuina: rō est: q̄ li deus non solū supponit ꝓ essentia diuina vez ꝓ persona quoq̄ accipitur sed deitas vel essentia diuina semp accipitur ꝓ natura diuina. Dubitatur scōo. An in casu vltimi argumenti verbū diuinū sit filius beatę virginis. Ad hoc dubiū ꝛndetur q̄ si ad esse filiū sufficiat q̄ eū aliq̄n genuerit bene pōt dici filius: si vero requiraꝫ q̄ habeat hūanitatē sibi vnitā: tūc nō dicet filius postq̄ in casu argumenti sex tꝛ reliquit hūanitatē.

¶ Queritur tertio circa eandez diſti. an spūssctūs est pater xpi. Ad hanc difficultatē ꝛndetur per duas conclusiones. Quaꝝ ꝓma est ista spūssctūs non est paꝛ xpi ꝑm diuinitatē. Jsta conclusio patet: q̄ verbū diuinū non ꝓducitur ab spū sctō. Immo spūssctūs ꝓducitur a filio Scōa cōclusio est ista spūssctūs nō est pater xpi ꝑm humanitatē. Jsta conclusio patet: q̄ hūanitas nō est ꝓducta de sba spūssti. Existis duabus conclusionib⁹ seq̄tur q̄ ista sim pliciter est negāda spūssanctus est pater Christi.

¶ Contra istas ꝑnes argr sic verbū diuinū est filius spūssti: ergo spūssctūs est pater xpi: ꝛ per ꝑns cōclusiones falsę añs ꝓbatur: habetur Matthei ꝓmo cap. Qō em in eo natū est de spūssctō est: ergo xps natus est de spū sancto. Et vltra sequitur q̄ est natus: ꝛ per ꝑns si natus filius est cū natus ꝛ filius ꝙuertant. Ad hoc argumentū ꝛndetur negando añs et ad ꝓbationē dico q̄ illud verbū āgeli Gabrielis. ſ. natū de spū sancto tm̄ valet sicut ꝓductum de spū sancto: ꝛ non valet tm̄ sicut li genitū. Cōtra istā solutionē argr: si li natū tm̄ valeret sicut li ꝓductū tunc angelus non debebat dicere magis de spūssctō q̄ de patre vel ipsomet verbo: sed hoc nō est dicendū: ergo solutio nulla maioꝛ ꝓbatur tm̄ fecit ad ꝓductionez hūanitatis xpi pater sicut spūssctus sili tm̄ fecit verbū diuinū sicut spūssanctus ꝛ pater ergo angel⁹ non debebat dicere magis de spūssctō q̄ de patre aut filio. Ad hanc replicā ꝛndetur negando maioꝛē: ꝛ ad ꝓbationē negat ꝑnam ꝛ dantur a doctoꝛibus. 5. cause. Prima est: q̄ op⁹ incarnationis est op⁹ summi amoꝛis. Juxta illud Joā. 3. cap. Sic deus dilexit mundū vt vnigenitū suū daretur. ꝛc. Et spūssctus est amoꝛ patris ꝛ filij nimirū: ergo si opus incarnationis attribuat spirituisancto. Scōa causa est vt daretur nobis intelligentia q̄ op⁹ incarnationis non ꝓcessit ex meritis matris sed ex mera gꝛa dñi dei quę attribuitur spūssctō. Tertia causa est q̄ per spūmsctūm hoies efficiunt filij adoptiui dei iuxta illud aposto. ad Galat. 4. Qm̄ estis filij dei misit deus spm filij sui in coꝛda vꝛa clamātem Abba pater: quare merito attribuitur spirituisctō.

¶ Scōo argr cōtra easdē cōclusiones xps ꝓceptus ē de spūssctō ꝛ xps ē eiusdē sbē cū spūssctō: g̃ spūssctus est paꝛ xpi. Ad hoc argumētū ꝛndet negando ꝑnam: ꝛ rō est: quia lz xps uinā cū spūssctō: nō tñ q̄ ad naturaz humanā ꝛ solū cōceptus est de spū sancto quo ad naturā humanā ꝛ nō quo ad diuinā. Et ideo oporteret q̄ xps esset eiusdē sbē cū spū sancto secundū humanitatē. Ad hoc q̄ diceretur pater xpi. Contra istā solutionem arguitur. ad roīm. 8. Saluatoꝛ noster dicitur primogenitus in multis fratribus: sed non habet fratres quo ad diuinitatez: ergo oporteret q̄ habeat scōm humanitatē ꝛ oīm talium spiritussanctus est pater: ergo

est pater etiã xpi. Ad hanc replicam respondetur q Apostol. loquit ibi de fratribus adoptiõis: z nõ de fratribus naturalib⁹: z in proposito est sermo de fratribus naturalib⁹ z nõ adoptiuis. Contra istã solutionẽ arguitur deus est pater oĩm hoĩm tã bonoꝝ q̃ maloꝝ z nõ est pater adoptiuus respectu maloꝝ: ergo est pater naturalis ipsoꝝ: z a fortiori respectu bonoꝝ erit naturalis: z per ps̃ spiritus sanctus est pater naturalis Christi quo' ad humanitatem maior patet per illõ quod habetur Deuteronomij. xx. scilicet nõne ipse est pater tuus qui possedit z fecit z creauit te. Ad hanc replicã respondetur distinguendo maiorem vl naturalis: z sic negatur illa nec probatur in isto sensu vel trasumptiue per creationem: z sic conceditur illa: et ita capitur in autoritate allegata cõceditur etiam minor: z negatur consequentia. Unde illo modo capiendo patrem. scilicet trasumptiue tota trinitas omniũ entiam per creationem pater est: z non solum pater z spiritus sanctus verũ etiam ipsum verbũ diuinum est pater trasumptiue Christi scõm humanitatem.

¶ Queritur quarto circa eandem distinctionem vtrũ beata virgo vl aliqua alia persona meruit incarnationẽ verbi. Pro huius q. declaratiõe est no. q̃ bifariam potest intelligi titulus. q. vel quo ad substantiam in se vel quo ad circunstantiam. Et secũdo modo adhuc duobus modis potest intelligi: vel quo ad circunstantiã temporis: vel quo ad circunstantiam personę. Isto nõ tato respondetur per conclusiones. Quaꝝ pma ẽ ista. Nulla psona meruit incarnationẽ verbi q̃ ad sbam. Ista pclusio pbat z autoritate: z rõne autoritas est Aposto. ad Titũ. 3. capitu. dicentis. Apparuit benignitas z humanitas saluatoris nostri: non ex operibus iusticię quę fecim⁹ sed secundum misericordiam suaꝝ saluos nos fecit. Ratio talis est incarnatio Christi est fundamentum totius meriti post naturam lapsam ergo non cadit sub merito: z per cõsequẽs impossibile est quod aliqua persona meruerit opus incarnationis ais. pbat cõs q̃ meruerunt post naturã lapsam meruerũt in virtute passionis exhibẽdę vel exhibitę: ergo incarnatio est fundamẽtũ totius meriti. Scõa pclusio est patres sancti: scilicet patriarchę z pphetę meruerunt de congruo accelerationez incarnationis. Ista conclusio pbatur autoritate glose super illud Psalmistę. Propter miseriam inopum z gemitum pauperum nunc exurgam dicentis: nunc mittam filiũ meum propter gemitum pauperũ: qui pro malis gemunt z pro peccatis conteruntur. Tertia conclusio est ista inter omnes personas sanctas maxime principaliter beata virgo meruit accelerationem incarnationis de congruo. Ista conclusio patet autoritate Gabrielis Archangeli. Lucę primo dicentis. Inueniſti enim gratiam apud deũ. z cetera. Quarta conclusio est ista patres sancti meruerũt de pdigno accelerationem incarnatiõis stãdo

in cõi diffinitiõe meriti de pdigno. Ista pclusio pbatur act⁹ sctoꝝ patrũ erant meritorij accelerationis: z elicebantur effectiue z principiative a gratia gratũ facięte: ergo erãt meritorij de condigno pñia tenet q diffinitionẽ cõez meriti de cõdigno z si tu de mente tua addas aliã particulã diffinitioni meriti de condigno ista disputabis ad nomen z non est sani capitis teste pho nostro disputare ad nomen. Quinta cõclusio est ista beata virgo de congruo meruit esse mater xpi. Ista pclusio probatur autoritate vl is eccle się cantãtis illã antiphonã angelicã. s. Regina celi letare alla: qz quem meruisti portare alla. Resurrexit sicut dixit alla. ꝛc. Et in illa collecta ppletorij. Omps sempiterne deus: qui gloriosę virginis Marię corpus z aiam: z cœt: idipsum habetur. Ex ista conclusione sequitur. q̃ sine addito ista est concedenda: z sine aliqua distin. virgo meruit esse mater dei. Sexta z vltima conclusio est ista virgo sanctis. meruit de condigno esse mater Christi stando semper in diffinitione meriti de condigno. Ista conclusio probatur beata virgo p suos actus elicitos meruit esse mater dei: z tales actus eliciebantur effectiue z principiative a gratia gratũ facięte: ergo erant meritorij de pdigno. Ex ista conclusione sequitur: q̃ optime vocatur beata virgo mater dignissima dei.

¶ Contra primam cõclusionez arguitur: sic sancti patres meruerũt opus incarnationis: ergo prima cõclusio falsa ais probatur sancti patres meruerunt de condigno beatitudinem z beatitudo nequit haberi sine opere incarnationis: ergo meruerũt opus incarnationis. Ad hoc argumentũ rndetur negãdo ais: z ad probationem negatur pñia: z datur instantia. sancti eĩm patres meruerunt beatitudinem de cõdigno: z beatitudo nequit haberi sine pma gratia: ergo sancti patres meruerũt primã gratiam de condigno.

Si persona vel natura psonaꝝ vel naturã assumpsit. z si natura dei incarnata sit.

Distinctio V.

Reterea in qriri oportet cum ex pmissis cõstet verbuꝝ dei carnem et animam simul assumpsisse in vnitatẽ psone. quid hoꝝ potius concedendũ sit scz q̃ psona psonaꝝ. vel natura naturam. vel psona naturã vel natura psonã assumpserit. et an ita conueniat dici diuinã naturam esse incarnatã: sicut deus incarnatus et verbũ incarnatuꝝ sane dicit. Hec inq̃sitio siue que rendi ratio. iuxta sacraꝝ autoritatũ testimonia ptim implicita atq̃ pplexa. ptim vero explicita

est et apta. Certum est enī ꝛ sine ambiguitate verū qꝫ nō natura psonā. nec psona psonam. sed p sona naturā assumpsit. quod sanctorū subditis comprobat testimonijs ꝛ astruitur documētis. Ait enī Augusti. in li. ō fide ad petrū. Deus vnigenitus dum cōciperet veritatem carnis accepit ex virgine. et cum nasceret integritatem vginitatis seruauit in matre. et paulo post. Sic deus humanā naturā in vnitatem psone suscepit. qꝫ se humiliās p misericordiam incorrupte virginis vterū ex ea naciturus impleuit. Formā ergo serui. id est naturaz serui in suam accepit ille deus psonam. Item Deus verbū nō accepit psonam hominis sed naturaz. Itē. Dei filius vnigenit⁹ vt carnē hois animāqꝫ mundaret suscepcione carnis animeqꝫ rationalis incarnatus est. His alijsqꝫ pluribus autoritatibus euidenter ostendit. nō natura psonam. nec psona personam. sed personam naturam accepisse. de quarto vero questionis articulo vtrum scilicet natura naturam assumpserit: scrupulosa etiā inter doctos questio est. Quia et in hoc plurimum dissentire videtur qui autoritate preclari. alijs doctores in sacra pagina extiterunt nec tantum alij ab alijs. verū etiā idem a seipsis dissonare videntur sicut subiecta capitula docent. legit enim i cōcilio toletano. viij. traditum sic. Solum verbū caro factū est: et habitauit in nobis et cū tota trinitas operata sit formationē suscepit hominis. quoniam i separabilia sunt opera trinitatis. solus tamen filius accepit hominem in singularitatez psone. non vnitatem diuine nature. id est quod est proprium filij non quod cōmune est trinitati. Itē in concilio. xj. toletano. Vnius substantie credimus deuz patrem et filium et spiritūsanctū non tamen dicimus vt huius trinitatis vnitatem Maria virgo genuerit. sed tantum filium qui solus naturam nostram in vnitatez siue persone assumpsit. Incarnationem quoque huius filij de tota trinitas operata esse credenda est. Solus tamen filius formam serui accepit in singularitatem psone. His insinuari videt qꝫ psona tm̄ natura. non natura naturā assumpserit. Si enī quod cōmune est trinitati nō accepit hominem. ergō nō naturā diuina que cōmunis est tribus psonis. Cui videtur obuiare qō

Aug⁹. ait in libro ō fide ad petruz. Nec diuinitas inquit xpi aliena est a natura patris. sm illō In principio erat verbum. nec humanitas eius aliena ē a natura matris sm id qꝫ verbum caro factū est. Illa enim natura que semp genita manet ex patre naturam nr̄am sine peccato suscepit vt nasceret ex vgine. Hac autoritate videt tradi qꝫ diuina natura humanā suscepit. Ubi vehementer moueri possumus qꝫ eam genitaz eternaliter ex patre dicat. nisi forte natura pro persona hic accipiat. alioquī si dicerimus naturam tribus psonis cōmunem genitam esse occurrunt nobis ex aduerso que in tractatu ō trinitate disseruimus. vbi diximus non natura naturam. sed persona personam genuisse. Qz si natura genuisset naturam cuz vna eademqꝫ sit natura trinitatis eadez res seipsam genuisset. Qō Aug⁹. fieri posse negat. Sed alibi certum reperimus documētum. quo natura naturam assūpsisse mōstrat. Ait enī Augusti. in primo libro de trinitate. Etiā seipso christus factus est minor formaz serui sapiens. Neqꝫ enī sic accepit formā serui vt amitteret formam dei. in qua erat qualis patris. vt et in forma serui et in forma dei idem ipse sit vnigenitus filius patri. qa forma dei accepit formaz serui. Si autem forma dei formam serui accepit sine dubio nata naturā accepit. Forme enī nomine natura significatur. vt Augustinus euidenter docet in libro de fide ad petrum. Cuz inquid de christo audis quia in forma dei erat. oportet te agnoscere firmissimeqꝫ tenere in illo forme nomine naturalem plenitudinem. debere intelligi. In forma dei ergo erat. qz nata dei patris semp erat ō quo natus erat. Hilari⁹ quoqꝫ i. xij. libro de trinita. ita ait. esse in forma dei non alia intelligentia est qꝫ in dei manere natura. Vidicisti nomine forme intelligentiam fieri nature. et audisti quod forma dei formā serui suscepit. Unde consequens est qꝫ natura diuina naturā humanaz suscepit. Quod etiam Hiero. in explanatione fidei euidenter insinuat in quiens. Passus est filius dei nō putatiue sz vere sm illud. passus est qō pati poterat. i. non sm illā substantiam q̄ assumpsit. sed sm illā que assumpta est. Ex quo apparet diuinam substantiam assumpsisse humanā. Ex verbis

autē Augustini superius posit ad hibita diligentia innui videt solum verbū carnem factum. et naturam solum suscepisse huma nā et diuinam naturam eadem accepisse. Aiteñ Trinitas nos sibi recōciliauit p hoc q soluz v bum carnē ipsa trinitas fecit. In quo sic veritas incommutabilis manet diuine hūmanecz nature vt sicut vera semper est eius di uinitas quaz de patre habet. ita vere semp et in comutabilis ei⁹ sit humanitas quam sibi vnitaz summa diuinitas gerit. Ecce et solum verbum dicit carnem fac tū et hūanitatē diuinitati vnitā Idem quocz superius dixit ser uilem formam a solo filio suscep tam quam tota trinitas fecit. Iā facile est agnoscere cz diuersa t mltiplicia sup qstio. pposita au tores tradiderūt. Ideocz posteri ores ea legētes varias atcz con trarias ex predictis occasionem sumentes promunt sententias.

Quid de hoc tenendum sit.

¶ Nos autez omnis mendacij et contradictionis notam a sacr paginis secludere cupientes. or thodoxis patribus atcz catholi cis doctoribus nulla praue intel ligentie suspitiōe notatis consen timus dicentes. et personam fi lij assumpsi naturam humanā. t naturam diuinam humane na ture in filio vnitā. camcz sibi vni se vel assūpsisse. Unde et vere i carnata dicitur Qō vero dicit solus filius formam serui acce pisse. p hoc non excluditur diui na natura ab acceptione seruilis forme. sed alie due persone pater scz et spiritussanctus Item et il lud aliud qō est proprium filij nō qō cōmune est trinitati: hominē accepit. sic oportet itelligi. id est propriei hypostasi filij nō trib⁹ communiter psonis. diuina na tura humanā naturam sibi vni uit Qui sensus ex verbis Johā nis damasceni confirmatur qui totam diuinam naturaz in vnaz hypostasim incarnatam esse eui denter asserit dicens. In huma natione dei verbi agim⁹ omnez et perfectam naturam deitatis i vna eius hypostasi con incarna tam esse. id est vnitam humane nature et non partē parti. Om ni. n. humane nature animus esse vnitam omnem deitatis naturā vel sustantiam. Item. Eadez est natura in singula hypostaseon. id est personarum. et quando di cimus naturam verbi incarnatā esse p̄m beatos scilicet p̄m beatos scilicet p̄m Athanasium et Ly

rillum. deitatem dicim⁹ esse vni tam carni. et vnam naturam dei verbi incarnatam confitemur. Verbum autem et quod cōmu ne est substātie possidet. et qō p prietatis est habēs hypostaseos. i. psone Ex his manifeste osten ditur q natura diuina incarnata est Usi et eadem vere dicitur sus cepisse humanam naturam.

In diuina natura ōbeat di ci caro facta.

¶ Gz queritur vtrum eadez di uina natura debeat dici caro fa cta sicut verbum dicitur caro fa ctum. Si eñ idem est incarnari qō est carnem fieri: videri potest ita debere dici q sit caro facta si cut dicitur incarnata. Ad quod dicimus q̄a si illud dictum in sa cra scriptura reperiret. ex eadem intelligentia acciperetur qua cū dicitur incarnata. Gz qz illō au toritas subticuit. atcz locutiōis modus nimiā videret facere ex pressionē: si natura diuina dicere tur caro facta melius silere boc puto vl negare quam temere as serere. ne si illud dicatur. conuer tibilitas nature in naturā signifi cari putet. Ex premissis indubi tanter p̄ patet q̄ persona vbi siue natura hois naturā. s. carnem t aiam assumpsit sed nō personam hominis. Si aūt natura diuina naturā hois accepit. quare non dicit facta homo vel esse homo sicut verbuz dei? Ad qō dici po test q dei filius dicit factus hō: vel esse homo. non solum qz ho minē assumpsit: sz qz ipm i vnita tē t singularitatem sui t persone accepit. Natura autē diuina ho minem quidem accepit. i. hois formā sibi vniuit sed nō in singu laritatē t vnitatez sui. Seruata eñ p̄prietate ac diuersitate dua rū naturarū persone singularitas extitit. Ideocz nō sic dicit diui na natura esse hō. vl facta hō: si cut dei filius. Quidam tamē in differenter vtrūcz concedūt.

Quare non accepit psonaz hois cū hoiem acceperit.

¶ Ideo vero nō personam ho minis assūpsit: qz caro illa t ani ma illa non erant vnita in vnam psonā quā assumpserit: qz nō ex illis constabat persona quando sibi inuicem sunt vnita simul cuz verbo. Altera tamen vnione in uicem vnita sunt illa duo. s. ani ma t caro alia vnione verbo vni ta sunt. Quia alia ē vnio animę illius ad carnem. t alia est vnio verbi ad animā illam t ad carnē Non ergo accepit verbum dei p

sonam hominis scōm naturam: qz nō erat ex carne illa ⁊ anima illa vna compōsita persona quaz verbum accepit. ſz accipiēdo vnitur ⁊ vniendo accepit.

Cōtra hoc opinio qua ꝓbare quidam volunt personaz accepisse personam.

¶ Hic a quibusdaz opponit q̄ persona assumpsit psonā. Persona eñ est substantia rōnalis i diuidue nature. hoc aūt est anima. Ergo si animā assumpsit. ⁊ psonam: quod ideo nō sequitur qz aia non est persona qñ alij rei vnita est personaliter: sed qñ per se est. absoluta eñ a corpore persona est sicuti angelus. Illa aūt anima nunq̄z fuit quin esset alij rei coniuncta. Ideoq̄z non ea assumpta. persona est assumpta Aliter quoq̄ nituntꝰ probare v̄bū dei assumpsisse personā: qz assumpsit aliquem hoiem. Assūpsit enim Jesum xp̄m. ergo aliquē hominem. Q autem hominez Jesum xp̄m assumpserit. Augusti. i expositione symboli sub anathemate tradit dicēs. Si q̄s dixerit atq̄z crediderit hoiem ie sum xp̄m a filio dei assumptum nō fuisse anathema sit. Qui etiā in pluribꝰ scripture locis huiusmodi vtitur locutionibus. Ille homo a verbo dei est assumptꝰ. Ille hō factus est Christꝰ. Et propheta de hoie xp̄o loquens deo ait. Beatus quez elegisti ⁊ assumpsisti. ⁊c. Ex quibus consequi videtur. q̄ aliquis homo assumptus sit a verbo. ⁊ ita persona a persona sit assumpta. Sz qz hoc nephas est dicere aut sentire. premisse locutiones eisq̄z similes scōm hanc intelligentiam sane accipi debēt: vt hō Christꝰ siue hō ille: siue q̄daz hō dicatur assumptus a verbo siue vnitus verbo. nō qz hois persona sit assumpta vel vnita verbo: sed qz illa aia ⁊ caro illa assumpta sunt ⁊ vnita verbo in quibus subsistit persona dei ⁊ hois: vt ad hois naturā nō ad personā respicias cū assumptū vel vnitū: vel quendam vel aliquē in huiusmodi locutionibus scriptura cōmemorat. Quo circa cuz queritur sine proposita autoritate an aliquis vel quidā sit assumptus a verbo vel vnitꝰ v̄bo. sine distinctiōe intelligētie nō ē hic reddēda respōsio: qñ multiplex p̄mussa est questio. sed instantie querētis ita determinatio: si de hominis persona queris. respondeo non. si de hominis natura: dico est.

Jrca quintā distinctionē. Queritꝰ quę est istarū est cōcedēda. s. persona assumpsit personā: natura assūpsit naturam: persona assumpsit naturaz. natura assumpsit personā. Pro huius. q. enodatione oportet suppone re illa quę dicta fuerunt in. 5. q. prime distin. huius. 3. libri. de suppositō natura ⁊ persona ⁊ assumptione. Quibꝰ suppositis rñdetur per aliquas ꝓclusi. quas. Prima est ista. Nullam personaz assumpsit ꝑsona ista conclu. ꝓbat. Si aliqua persona assumpsisset personā maxime secunda ꝑsona i diuinis assumpsisset personā: sed scōa persona i diuinis nō assumpsit personā: qz humānitas assumpta a verbo non est persona. Mā nō est suppositū cū sustentetur a verbo diuino: igitur nulla persona assumpsit personam. Scōa conclusio est ista. Nulla natura assumpsit naturam. Ista cōclu. ꝓbat. Si aliqua natura assumpsisset naturā maxime natura diuina assumpsisset naturā hūanā. Sed nata diuina nōassūpsit naturā hūanā: igit minor ꝓbat. vnio ypostatica nō terminat ad naturā: vt superius declaratū est: ergo natura diuina nō assūpsit naturā hūanam. Tertia cōclusio est ista. Persona assumpsit naturā. Ista eō. ꝓbat: verbū diuinū assūpsit naturā hūanam: ⁊ verbū diuinū est persona: ergo persona assūpsit naturā.

Quarta cōclusio est ista nulla natura assūpsit ꝑsonā: imo ꝛplicat assumere personam. Nam si talis res ē assumpta. Jam nō est persona cum non sit suppositum intellectuale.

¶ Contra primaz conclusionē arguitur sic. Verbū diuinuz assumpsit personā: ⁊ omne v̄bum diuinū est persona: ergo aliqua ꝑsona assūpsit personam maiorꝑ probat verbū diuinū assumpsit hominē: ⁊ ois homo est persona: ergo verbū diuinuz assumpsit personam: maior patet autoritate psalmiste dicentis. Beatus homo quē elegisti: ⁊ assumpsisti. Patet etiā p illō quod canitꝰ in ecclā in cantico ꝙdito ab Augusti. ⁊ Ambro. s. Tu ad liberādū susceptu rus hominē: non horruisti virginis vterum. ⁊c. Jn sup Aurel. Augusti. in expositiōe symboli ait anathema sit quicunq̄z dixerit q̄ homo nō est assumptus a Jesu xp̄o. Ad hoc argumētū rñdetur negādo ans ꝑ maiorꝑ parte: ⁊ ad probationē distīgui hoiem: vel absolute: ⁊ sic cōcedit illa ⁊ negat minorꝑ in tali sensu vel cōnotatiue capiendo li hominem: et sic negat illa maiorꝑ nec aliter probat qz in illis authoritatibus li hō capit absolute: ⁊ nō cōnotatiue. At diuus Thomas: ⁊ Bonauētura asserunt istā esse impropriā v̄bum diuinū assumpsit hoiem mirandū est tamē de eis. Mā secundū oēs catholicos. Ille est propriꝰ sensus alicuius ꝑpositionis quem intendit spūssanctus: et sancta mater Ecclesia regitur ab spū sancto: ⁊ cōcedit illā sim

pliciter et absolute: ergo inppiō sensu talis propositio est vera.

¶ Scō arguitur ꝓtra easdem conclusiones natura diuina assumpsit naturā humanā: ergo aliqua natura assūpsit naturā, aīs probatur. Natura diuina est incarnata: ergo natura diuīa assūpsit naturā hūanam. Ad hoc argumētum rīdetur negādo aīs: ꝛ ad probatiōem negatur ꝓsia ratio est: qꝛ illa propositio natura diuina est incarnata capitur in isto sensu. s. natura diuina est vnita carni humane. ꝛ ad hoc q̄ natura diuina assumpserit naturā humanā non sufficit q̄ eam sibi vniuerit: sed vltra hoc requiritur q̄ natura diuina sit terminus talis vnionis īmediatus: modo certum est q̄ solū ✠bum diuinū terminus talis vnionis hypostatice īmediatus. Circa istam. q. dubitatur cū Magistro an aīa rationalis separata sit persona. Ad hoc dubium rīdetur Magister cum Hugone de scto victore affirmatiue: sed Magister nō tenetur in hac responsiōe. Imino diu⁹ Bonauētura: ꝛ sanctus Thomas ꝛ dēs alij doctores tenent partē negatiuā ratio est manifesta. quia diffinitio ꝓsonę non conuenit aīę separatę: Nō est enim suppositum intellectuale. Maꝛ ad hoc q̄ aliquid sit suppositū oportet q̄ sit ens cōpletuꝫ: mō anima quantūcunq̄ sit separata nō est ens cōpletū. Ideo nō est persona.

De itelligētia harum locutionū de⁹ factus est hō. deus est hō. an his locutionib⁹ dicatur deus factus esse aliqd vel eē aliqd. vel nō eē aliqd.

Distinctio. VI.

X p̄missis aūt emergit questio plurimum cōtinens vtilitatis: sed nimiū difficultatis atq̄ ꝓplexitatis. Cū. n. cōstet ex predictis ꝛ alijs plurib⁹ testimonijs. oīesq̄ catholici vnanimiter fateantur deū factuꝫ esse hoīem. ꝛ ✠ꝫ vex deū esse. ꝛ verū hoīem. queritur an his locutionib⁹ de⁹ factus est hō. filius dei fact⁹ est filius hoīs. deus est hō. ꝛ hō est deus. dicatur deus fact⁹ esse aliquid. vel esse aliquid. vel aliquid dicatur esse deus. ꝛ an ita conueniat dici. hō factus est deus. ꝛ filius hoīs factus est filius dei: sicut ecōuerso dicitur. ꝛ ex his locutionibus non dicitur deus factus esse aliquid vel esse aliquid. Que sit intelligentia harū locutionū ꝛ similiū. In huius ꝓfunditatis reseratione ꝛ scrupulose questionis expositione plurimū differre inueniūtur sapiētes.

Quorundam sñam refert.

¶ Alij eñ dicunt in ipsa verbi incarnatione hoīem quēdam ex aīa rationali ꝛ būana carne constitutum. Ex quibus duob⁹ oīs verus homo cōstituit: ꝛ ille hō cepit esse deus: non quidē natura dei. ✠ persona verbi ꝛ deus accepit esse homo ille. Concedunt etiam hominē illū assumptū a ✠bo ꝛ vnitum verbo ꝛ tñ esse ✠bū ꝛ ea ratione tradūt dictū esse deum factū hoīem: vel esse hoīem. qꝛ deus factus est. id est cepit esse quedam substātia ex aīa rationali ꝛ humana carne subsistens ꝛ illa substantia facta est. i. cepit esse deus. non tamen demigratione nature in naturā. ✠ vtriusq̄ nature seruata proprietate facta est: vt de⁹ esset illa substātia. ꝛ illa substantia esset deus. Vnde vere dicitur deus factus est hō. ꝛ homo factus est de⁹. ꝛ deus est hō. ꝛ hō deus. ꝛ filius dei filiꝰ hoīs ꝛ econuerso. Cūq̄ dicunt illū hoīem ex aīa rōnali ꝛ humana carne subsistere. non tamen fatētur ex duabus naturis esse cōpositū. diuina. s. ꝛ būana. nec illius partes esse duas naturas: sed animā tantū ꝛ carnem.

Autoritates ponit quibus muniunt suā sententiam.

¶ Et ne de suo sensu tñ loqui putentur. hanc sñiam pluribus muniunt testimonijs. Ait enim Augustin⁹ in libro de trinitate. Cū legitur verbū caro factū est. in verbo intelligo verū dei filiū. in carne agnoscoverū hoīs filiū. ꝛ vtrūq̄ simul vnā personā deū ꝛ hoīem ineffabilis gratie largitate coniunctū. Idem in ench. Christ⁹ iesus de deo est homo autē nat⁹ est de spiritusancto ex Maria virgine. Utraq̄ substātia diuina ꝛ būana filiꝰ est vnicus dei patris omnipotētis. de quo procedit spūsscātus vtrūq̄ vnus: sed aliud propter verbū. ꝛ aliud propter hoīem. non duo filij deus ꝛ hō: sed vn⁹ dei filiꝰ. Be⁹ sine initio. hō accerto mitio. Idē in codē. Quid natura humana in ✠po homīe meruit vt in vnitatē persone vnici filij dei singulariter assumpta eēt. Que bona cesserunt. quibus mereretur iste hō vna fieri persona cū deo? Nū quid antea fuit hō: ꝛ hoc ei singulare beneficiū p̄stitū est vt singulariter promereretur deū. Nē pe ex quo hō esse cepit: nō aliud cepit esse hō q̄ dei filiꝰ ꝛ hic vnicus. ꝛ propterea dei verbuꝫ: qa est ab illo suscepta caro. facta est

vtiq; deus: vt quēadmodū vna est persona quilibet hō aia. s. rationalis ⁊ caro. ita sit Christus vna persona verbū ⁊ hō. Idem super Joānem agnoscamus geminā substantiā xp̄i diuinam. s. qua equalis est patri ⁊ humanā qua minor est patre. vtrūq; aūt simul non duo sed vnus est xp̄s ne sit q̄ternitas nō trinitas de⁹. Ac per hoc Christus est deus: aia rōnalis ⁊ caro. Idē quoq; i libro de predestinatiōe sanctoꝝ. Ille hō vt a verbo patri coeterno in vnitatē persone assumpt⁹ filius dei vnigenit⁹ esset vñ hoc meruit? q̄ bonū eius precessit? vt ad hanc ineffabilē excellentiā peueniret. Faciente ac suscipiēte deo verbo. ipse hō ex quo esse cepit filius dei vnicus esse cepit. Item homo q̄cunq; ita gratia fit christian⁹: sicut gratia hō ille ab initio factus est xp̄s. Idē in lib. xij. de trinita. Fīa dei nobis in hoie xp̄o cōmendatur. Quia nec ipse vt tanta vnitate deo vero coniunctus vna cum illo persona filius dei fieret. Vllis est precedentibus meritis assecutus: sed ex quo hō esse cepit: ex illo est ⁊ deus. Vñ dictū est. Verbum caro factum est. Hylarius quoq; in. x. libro de trinita. ait. Christū non ambigim⁹ esse deū verbū: neq; rursus filiū hois ex aia ⁊ corpore constitisse ignoramus. His alijsq; autoritatibus vtuntur. qui hoiem quendaz ex aia rōnali ⁊ carne ꝓpositū dicūt deū factū sed gratia: nō natura. Sola eīn gratia habuit ille hō. non meritis vel natura: vt esset de⁹ siue dei filiꝰ. vt haberet omnem scientiā ⁊ potentiā quā habet verbū: cū quo est vna persona. Nec tñ in superioribus legitur q̄ hō ille sit vna persona cuz verbo: ⁊ sit ipsum verbū: sed etiā q̄ aia rationalis ⁊ caro eadē persona sit: ⁊ Christus sit: deus.

Aliorum sententia.

¶ Sunt aūt ⁊ alij q̄ istis in parte consentiunt. sed dicūt hoiem illuz nō ex aia rōnali ⁊ carne tñ: sed ex humana ⁊ diuina natura: idest ex tribus substantijs diuinitate: carne: ⁊ aia cōstare: ⁊ hūc Jesum xp̄m fatentur ⁊ vnā personam tñ esse. ante īcarnationē vero solūmodo simplicez: sed in incarnatione factā cōpositam ex diuinitate ⁊ hūanitate. Nec est ideo alia persona q̄ pri⁹: sed cuz prius esset dei tñ persona. in incarnatione facta est etiā hōmis persona: non vt due essent persone: sed vt vna ⁊ eadē esset persona dei ⁊ hominis. Persona ergo q̄ prius erat simplex ⁊ in vna tantum natura existens. in duabus ⁊ ex duab⁹ subsistit naturis ⁊ persona que tantum de⁹ erat. facta est etiam verus hō. subsistens non tñ ex anima ⁊ carne: sed etiā ex diuinitate: nec tamen ꝑsona illa debet dici facta persona: cuius dicat facta persona hominis. Facta est igit illa ꝑsona (vt quibusdam placet) quiddam subsistens ex anima ⁊ carne: sed nō est facta persona vel substantia vel natura. ⁊ inq̄tum est illa subsistēs: cōposita est. Inquantū aūtē verbum est: simplex est.

Autoritates etiā ponit que hanc probant sententiam.

¶ Be hoc Augustinus in lib. senten. prosperi ait. Modis omnibus approbare contēdim⁹ sacrificiū ecclesie duob⁹ constare. duobus confici. visibili elemento spēi: ⁊ inuisibili dñi nr̄i ie su xp̄i carne ⁊ sanguine: sacramēto ⁊ re sacri. i. corpore xp̄i: sicut xp̄i persona constat ⁊ conficitur ex deo ⁊ hoie: cū ipse Christ⁹ verus sit de⁹ ⁊ ver⁹ hō. Quia oīs res inarū rez naturā ⁊ veritatez in se continet ex quibus conficit Be hoc eodē Joānes damascenus. In dño nr̄o ieſu Christo duas q̄dē naturas cognoscim⁹, vnā aūtē hypostasim ex vtriscq; cōpositaz. Incarnatus est ergo Christ⁹ ex virgine assumens primitiā nr̄e masse. vt ipsa extiterit in carne hypostasis: que dei verbi hypostasis ꝓposita ⁊ facta fuerit: que prius simplex erat verbi hypostasis. Cōpositaūo ex duobus perfectis naturis: deitate ⁊ hūanitate: ⁊ erat ipsa diuine verbi dei filiatiōis characteristicū ⁊ determinatiuū idioma. scōm q̄ diuisa est a patre ⁊ spiritusancto ⁊ carnis characteristica ⁊ determinatiua idiomata. scōz que differat a matre ⁊ reliquis hoibus. Itē. Vnā hypostasim filij dei cōfitemur in duabus naturis perfecte se hūtibus deitatis ⁊ hūanitatis ⁊ incarnatā esse eandēhypostasim. ⁊ has duas naturas custodiri et manere in ipso post vnionē non seorsum: ⁊ scōm partes ponētes singulā: sed vnitas inuicē in vnā cōpositā hypostasim. substantialez eīn inquimus vnionē. s. verā ⁊ non scōm fantasiam: substantialē aūt non duabus naturis perficientibus alteram. s. vnā cōpositā naturā: sed vnitas inuicē i vnā hypostasim cōpositā filij dei ⁊ manere eandē

substantialē differentiā determinatus. Q creabile mansit creabile: t q increabile/increabile. t mortale/mortale. t immortale/immortale. t circūscriptibile/circūscriptibile. t incircūscriptibile/incircunscriptibile. t hoc quidē refulget miraculis. De hoc etiā Augustin⁹ in li. de trinitate ait. Quēadmodū scōm deitatē vna est patris filijq; natura: ita etiaz iuxta humanitatem. eadēest matris t filij vna natura. Extractz ergo substātia t diuinitatis vtq; manitatis vnus atq; idē est de⁹ dei t hois filius Jesus christus vt verus deus ita etiā homo verus. Idem etiā in lib. xiij. de trinitate. Sic deo coniūgi potuit hūana natura: vt ex duab⁹ substantijs fieret vna persona. Ac per hoc iā est ex tribus. deo. aīa t carne. His alijsq; plurib⁹ auctoritatibus se muniūt qui dicūt personā Christi cōpositā esse vl factā siue constantē ex duab⁹ naturis siue ex tribus substantijs.

Tertia aliorū sentētia.

¶ Sunt etiā alij qui in incarnatione verbi non solū personā ex naturis cōpositā negant. verū etiā hoiem aliquē siue etiam aliquā substantiā ibi ex aīa t carne cōpositā vel factam diffitentur. Sed sic illa duo. s. aīam t carnē verbi psone vel nature vnita esse aiunt. vt ñ ex illis duobus vel ex his tribus aliqua natura vel persona fieret siue cōponeretur. sed illis duobus velut indumento verbū dei vestiret: vt mortaliuz occulis congruenter appareret. Qui ideo dicitur verus factus hō qz veritatē carnis t aīe accepit. Que duo etiā in singularitatem vel vnitatē siue personę accepisse legitur. non quia illa duo vl aliqua res ex illis cōposita sit vna persona cū verbo: vel sit verbū: sed q illis duobus accidentib⁹ verbo: non est personarū numerus auct⁹: vt fieret quaternitas in trinitate: t qz ipsa persona verbi que prius erat sine indumēto assumptione indumenti non est diuisa vel mutata: sz vna eadēq; immutata permansit. Qui scōz habitū deū t hoiem factū dicūt. Accipiendo eñ hoiem dict⁹ est deus factus est hō. t propter acceptū hoiem dicit deus vere esse hō: t propter assumentē deu dicitur hō esse deus. Nā si essentialiter inquiunt illi de⁹ esse hō. vel hō esse deus intelligeretur: tunc si de⁹ assumpsisset hoiem in sexu muliebri: t mulier essentialit de⁹ esset: reconuerso. At potuit de⁹ assumpsisse hominez in sexu muliebri potuit ergo mulier esse de⁹ t reconuerso.

Auctoritates inducit quib⁹ hec sententia roboratur.

¶ Me autē t isti de suo sensu influere videantur: testimonijs in mediū productis. qō dicunt cōfirmant. Ait enī Augustin⁹ in libro de gra noui testamēti. Sicut nō auget numerus personarum. cū caro accedit anime vt sit vnus homo. sic nō augetur numerus personaz cū homo accedit verbo vt sit vnus homo xps Legit itaq; deus homo. vt intelligam⁹ huius persone singularitatem: non vt suspicemur in carnem mutatā diuinitatē. Idē quoq; tractans illud verbū apostoli. Habitu inuent⁹ est vt homo: manifeste ostendit deū dici factum esse hominez: vel esse hominem scōm habitum: in libro. lxxxiij. questionū: ita inquiens. Multis modis habitū dicim⁹. vel habitum animi sicut disciplinę perceptionem vsu firmatam. vel habitum corporis: sicut dicimus aliū alio validiorem: vel habitum corpori membris accomodant extrinsecus. vt cū dicimus aliquē vestitū vel calciatū. t huiusmodi. In omnib⁹ generibus manifestuz est in ea re dici habitum que accidit vel accedit alicui: ita vt eam possit etiam nō habere. Hoc autem nomen ductum est ab illo verbo qd est habere. Habitus ergo ita re dicit que nobis vt habeatur accidit. Veruntamen hoc interest. quia quedam corp q accidunt vel accedūt: vt habitum faciāt nō mutant: sed ipsa mutant in se integra t inconcussa manentia: sicut sapientia accedens hominē non ipsa mutat: sed hominez mutat: quē de stulto sapiētē facit. Que dam vero sic accedunt vel accidunt vt mutent t mutentur: vt cibus qui amittens speciē suā in corpus vertitur t nos cibo refecti: ab exilitate atq; languore in robur atq; valentiā mutamur. Tertiū genus est cū ea que accidunt vel accedunt: nec mutant ea quibus accidunt ne ab eis ipsa mutantur: sicut annulus positus in digito: quod genus rarissime reperitur. Quartū genꝰ est cū ea que accidunt vel accedunt mutantur non a sua natura: sed aliā speciē t formam accipiunt. vt est vestis que deiecta: atq; deposita non habet eā for-

mã quã sumit induta. Induta eñ mẽbris accipit formã quam nõ habebat exuta qõ genꝰ congruit huic cõparationi. Deus eñ filius semetipsuz exinaniuit non formã suã mutans: sed formam serui accipiens: neqꝫ conuersus aut transmutatus in hominẽ amissa incõmutabili stabilitate: sed in similitudine hoiz factꝰ est ipse susceptor verũ hoiem suscipiendo habitu inuentꝰ est: vt hõ. i. habendo hoiem inuentus est vt hõ non sibi sed eis quibus in hoie apparuit. Q. aũt dicit: vt hõ veritatẽ exprimit noie: ergo habitꝰ satis significauit apostolus qualiter dixerit in similitudinem hoim factus: qz nõ transfiguratione in hoiem: sed habitu factus est: cũ indutus est hoiez quẽ sibi vniẽs quodãmodo atqꝫ conformans immortalitati eternitatiqꝫ sociaret. Nõ ergo oportet intelligi mutatũ esse verbum susceptione hois: sicut nec membra veste induta mutantur: quãuis illa susceptio ineffabiliter susceptũ suscipiẽti copularet. His ꝟbis aperte innuere videt Aug. deũ factum dici hoiem scõm habitũ. Qui etiã ipsius incarntionis modũ volẽs exprimere querentibus in. iiij. lib. de trinit. ait.

Si queritur ipsa icarnatio quã facta sit: ipsuz verbũ dei dico carnem factũ. i. hoiem factũ. Non tñ in hoc qꝫ factũ est conuersum atqꝫ mutatũ: sed carne vt carnibus congruẽter appareret indutũ. Ita sane factũ vt ibi sit nõ tñ verbũ dei ꝛ hois caro: sed etiam rõnalis hois aia. Atqꝫ hoc totũ ꝛ deus dicatur propter deũ ꝛ hõ propter hoiem. Quod si difficile intelligitur: mens fide purgetur a peccatis abstinẽdo ꝛ bona operando. difficilia enim sunt hec. Idẽ in li. de fide ad Petrũ Dei filius cũ sit deus eternus ꝛ verus. pro nobis factus est hõ verus ꝛ plenus. In eo verꝰ: qz verã habet deus ille humanã naturã. In eo vero plenꝰ: qz ꝛ carnem humanã suscepit ꝛ aiam rationalẽ. Item. Non aliud fuit illa dei summi susceptio vel exinanitio nisi forme seruilis. i. nature humane susceptio. vtraqꝫ ergo est in xp̃o forma: qz vtraqꝫ vera et plena est in xp̃o substantia diuina. s. ꝛ humana natura. Idẽ in lib. cõtra Maximinũ. Ut esset p seipsum inuisibilis: visibilis in hoie apparuit: quẽ de femina suscipere dignatꝰ est. Idẽ in eodẽ. Nos Christũ dñm verũ hoiem susceptisse credimus: ꝛ in ipso visibiliter inuisibilẽ hoibus apparuisse. In ipso inter hoies cõuersatũ fuisse. In ipso ab hoibꝰ humana pertulisse. In ipso hoies docuisse. Hilarius quoqꝫ in. x. lib. de trinitate ait. Quõ dei filiꝰ natus ex Maria est nisi qꝫ verbũ caro factũ est. s. qꝫ filiꝰ dei cũ in forma dei esset: formã serui accepit. Vnũ tñ eũdẽqꝫ nõ dei defectione sed hois assumptione profitemur: ꝛ in forma dei propter naturã diuinã ꝛ in forma serui ex conceptiõe spũssancti scõm hois habitũ repertũ fuisse: non fuit habitus ille tñ hois: sed vt hois: neqꝫ caro illa caro peccati sed in similitudine carnis peccati. Audistis tres scõm diuersos positas sententias. ꝛ pro singulis inducta testimonia.

Circa sextaz distinctiõem quẽritur primo. An aliqꝫ triuz opinionũ quã narrat magister in p̃senti distinctione sit vera ꝛ catholica. Pro huiꝰ. q. enodatione est aduertendũ. qꝫ prima opinio ponit in ipsa verbi incarnatione hominẽ quendã ex aia rationali ꝛ humana carne constitutuz ex quibus duobus oĩs verus homo constituit: ꝛ ille homo cœpit esse deus. Non quidem natura dei sed persona verbi: ꝛ deus cœpit esse homo ille qui assumptus est a verbo. Et in tali sensu cõceditur deus factus est hõ. Secũda opinio asserit Jesum xp̃m nõ solũ ex hũana carne cõstare vexne aĩa ꝛ diuinitate ꝛ vnã personam esse ante icarnationẽ simplicẽ. Sed in ipsa incarnatiõe factã cõpositam ex diuinitate ꝛ hũanitate necẽ alia persona qꝫ erat. Sed cũ prius esset persona dei. mõ facta est persona hois. Tertia opinio astruit qꝫ ex carne ꝛ aĩa a ꝟbo assumptis nõ cõstituitur hũanitas. quia illa aĩa nõ informat carnẽ xp̃i. Sed illis duobꝰ velut quodã idumẽto vestitur xp̃s.

¶ Iste opiniões qꝫuis sint diuersę. in tribꝰ tñ cõueniũt. Primo quia ponũt solũ vnã personã in xp̃o ꝛ sic aduersant hereſi Enthitij ponẽtis duas psonas duę in xp̃o veluti ponũtur naturę. Secõ cõueniũt. qz ponũt duas naturas distinctas. s. increatã ꝛ creatam ꝛ in hoc contradicũt hereſi Nestorij ponentis vnicã naturã in xp̃o. Tertio conueniunt qz ponũt carnẽ ꝛ aĩam xp̃i nõ fuisse ante assumptionẽ a verbo sed in illo primo instãti in quo fuerunt productę. fuerũt assumptę a ꝟbo diuino ꝛ in hoc cõtrariant hereſi Origenis ponẽtis oẽs aĩas fuisse creatas in ex ordio mũdi ꝛ ex pũti aĩaz christi fuisse ante Adam pariforma cõtradicũt hereſi Manichęi ponentis christũ non habuisse carnez sed corpus phantasticũ. Istis notatis

rñdetur per .3. cõclusiones: quarum prima est ista prima opinio est hereticа ꝛ non intelligibilis. Nã tunc idem esset assumẽs ꝛ assumptum ꝛ creator iciperet esse creatura ꝛ creatura inciperet esse creator. Scõa cõclusio est ista secũda opinio est hereticа ratio est: dñs deꝰ ẽ simpliciter simplex ꝛ simplicissima substãtia inter oẽs sicvidelꝫ q nõ cõponik neqꝫ est cõponibilis. Insuper sequerek q aliquid qõ non est eternum esset deus patet tale cõpositum non est eternũ ꝛ est deꝰ qz xps qui est deꝰ ergo aliquid qõ non esset eternum esset deus: preterea deus haberet partes. s. ipsam humanitatẽ ꝛ diuinitatẽ quę oia sunt absurda. Tertia ꝯclusio est ista tertia opinio est etiã hereticа: ista ꝯclusio pbatur seqrek q xps non esset hõ: ꝓis est cõtra fidem igik opinio est hereticа seq̃la pbatur xps non habet hũanitatẽ quãdo ex carne ꝛ aĩa nõ cõstituitur humanitas ergo xps non est hõ. Si dicas q sufficit ad hoc q sit hõ xps q vniak carni ꝛ aĩę: otra hoc arguik sequerek q xps nõ fuisset mortuus in triduo ꝓis est hereticũ igitur sequela ꝓbatur xps in triduo erat hõ ergo no fuit mortuus in triduo añs pbatur in triduo xp̃ũ vniebak carni in sepulchro ꝛ vniebatur aĩę in inferno ꝛ hoc sufficit ex opinione ad hoc q dicatur hõ ergo xps erat hõ in triduo: qõ est oĩno hereticũ: cum aĩa christi eẽt tũc a carne separata.

¶ Sed queres quid est ergo xps postq̃ istę tres opiniones sunt hereticę. Ad hoc rñdetur q xps est verbũ diuinũ sustẽtans naturã humanam ꝛ est simplr simplex ꝛ nullo modo est xps esset compositus.

¶ Contra istam rñsionem arguitur autoritate Damasceni dicẽtis in xp̃o ex duab⁹ naturis vna hipostatica est cõpositа: ergo xps est cõpositus. Ad hoc rñdetur q Damascenus capit illũ terminũ ꝓpositа large: vt tantũ valet sicut resultans ꝛ nõ capit stricte. Cõtra istam solutionẽ arguik diuinitas ꝛ humanitas sunt partes xp̃i ergo christus est cõpositus capiendo ꝓprie cõpositum: añs pbatur in Symbolo athanasij habek sicut aĩa rõalis ꝛ caro vnus est hõ: ita deus ꝛ homo vnus est xps sed caro ꝛ aĩa sunt partes hois ergo diuinitas ꝛ humanitas sunt partes xp̃i. Ad hanc replicam rñdetur negãdo añs ꝛ ad pbationem negak ꝓña ꝛ ratio est quia li sicut nõ dicit omnimodã similitudinem sed aliqualẽ. s. q sicut hõ resultat ex carne ꝛ aĩa: ita ex diuinitate ꝛ humanitate resultat christus.

Contra istam solutionem arguitur christus est quoddã totuz ergo habet partes ꝛ non nisũ humanitatẽ ꝛ diuinitatẽ ergo humanitas ꝛ diuinitas sunt partes chr̃isti: ꝓma ꝓña pbatur: qz omne totũ ẽ maius sua parte ergo ñ xps est quoddã totum habet partes. Ad hanc replicã respõdetur distinguẽdo q christus sit quoddã totũ vel totum integrale: q integratur ex partib⁹ ꝛ sic negak illud vel capiẽdo totũ pro ente completo ꝛ perfecto ꝛ sic cõceditur illud ꝛ negatur prima ꝓña ꝛ ad pro

bationẽ dico q illa maxima õme totũ est maius sua parte intelligik de toto integrali habẽte partes certũ enim est q quilibet Angelus est quoddã totũ ꝛ tamẽ nullus angel⁹ habet partes. Cõtra istã solutionẽ arguitur in christo sunt corp⁹ ꝛ aĩa ꝛ diuinitas: ergo non est simplex: sed cõpositus. Ad hãc replicã rñdek negãdo ꝓñaz: rõ esset quia illa ꝓpositio in christo sunt corpus aĩa ꝛ diuinitas capik in isto sensu christus pręsuppõit carnẽ aĩaz ꝛ diuinitatẽ.

¶ Sccũdo arguik sic si christ⁹ non esset cõpositus sequerek q diuinitas nõ posset informare materiã neqꝫ subiectare formã ꝓñs est falsum igik falsitas ꝓñis ꝓbatur sequerek q creatura posset aliquid facere ꝓñs est hereticũ igik sequela ꝓbak creatura põt informare materiã ꝛ subiectare formam ꝛ deus non potest informare materiã nec subiectare formaz ergo creatura põt aliquid: quod deus nõ valet facere. Ad hoc argumẽtũ rñdetur cõcedendo seq̃lam ꝛ negãdo minorẽ intelligendo per se ꝛ immediate ꝛ ad pbationez negatur sequela ꝛ ad pbationẽ negatur ꝓña: rõ est: qz quando creatura informat materiaz aut subiectat formã ꝓñs deus concurrit ad illum effectũ. Immo magis deus in quẽlibet effectũ q̃ aliqua creatura.

¶ Queritur scõo circa eandez distin. Utrũ christ⁹ est duo ꝓ h⁹. difficultatis declaratione est notãdũz q duó capik duob⁹ modis vno modo in masculino ꝛ tũc sensus est xps est duo. s. duo suppositа. Alio modo capitur li duo in neutro gñe ꝛ tũc tm̃ valẽt xps est duo sicut xps est duę res. Scõo est aduertendum q duplex est esse. s. esse obiectiuum ꝛ esse reale: esse obiectiuũ nihil aliud est q̃ esse cognitũ ab aliqua potentia cognitiua ꝛ isto mõ res: quę non sunt habẽt esse obiectiuũ dũmodo cognoscantur ꝛ de tali esse non est sermo in ꝓposito esse reale est multiplex. s. esse essentię siue exñtię esse subsistẽtię siue suppositaliter ꝛ esse ꝓpositionale ꝛ in hac. q. soluz est quęstio de primis duobus mẽbris vnde esse ꝓpositiõale nihil aliud est q̃ aliquam ꝓpositionẽ verificari ꝓ aliqua re vt si sozsit albus habz esse ꝓpositionale respectu isti⁹ hõ ẽ albus esse essentię siue exñtię nihil aliud est q̃ realr existere ꝛ sic quelibet res quę existit habet esse essentię siue exñtię esse autẽ subsistentię siue suppositalr est esse supposituz. Ex istis sequik q hũanitas xp̃i non habet esse subsistẽtię. Istis notatis rñdetur per duas cõclusiões quarũ prima est ista xps non est duo ꝑmo modo ista cõclusio ꝓbatur qz xps solum est vnicũ suppositũ subsistens in duabus naturis. Scõa cõclusio est ista xps non est duo secundo mõ ista cõclusio probak xps est vna res simplicissima ꝛ indiuisibilis. s. ipsũ verbũ diuinũ siue fili⁹ dei ergo xps non est duę res.

¶ Contra ambas cõclusiones arguik sic authoritatibus sanctorũ Prima est Aurelij augusti. in epła ad felicianũ dicẽtis. Aliud est fili⁹

dei ⁊ aliud filius hominis. Secūda est hilarij in. 9. libro de trinitate dicentis xp̄s hō jesus q̄uis sit aliud de patre: ⁊ aliud de matre nō tamē alius. Tertia est ilidori dicētis mediator dei ⁊ hominē christus iesus q̄uis aliud sit de patre ⁊ aliud de virgine nō tamē alius. Quarta est Anselmi dicētis in libro. Cur deus hō Non est alius deus alius hō in christo q̄uis sit aliud de⁹: aliud hō ergo si xp̄s est duo aliud ē duo. Ad oēs istas authoritates rīdetur q̄ isti glorioſi sancti nō p̄tendunt dicere q̄ xp̄s sit duo aliud sed solum volūt dicere q̄ christus aliud habet a patre. ſ. substātiam diuinitatis ⁊ aliud a matre. ſ. alīa substantiā humanitatis a diuinitate habet a matre ⁊ q̄ iſte sit sensus ipſoꝝ patet qz oēs ipſi dicūt q̄ christus nō est ali⁹ homo ⁊ alius deus sed eadem res numero est deus ⁊ hō. Cōtra istam solutionē arguit christus est vnus vnitate increata ⁊ est vnus vnitate creata ergo christ⁹ est duo p̄ſia probatur quia vnitas creata et vnitas increata p̄stituūt duo entia. Ad hāc replicā rīdetur negādo minorē ⁊ si ad huc replices in xp̄o sunt plura esse. ſ. esse exiſtē ⁊ esse subsistentiē ergo xp̄s est plura negak p̄ſia: qz solum est vnū suppositū vt dictū est.

¶ Scōo arguit sic sicut in natura diuina sunt tres p̄sonē in vna essentia ita in xp̄o sunt duē naturē in vna persona ergo sicut illa essentia est tres personē ita persona xp̄i erit duē naturē. Ad hōc argumentū respondet negādo p̄ſiam ⁊ rō est qz essentia diuina in qua sunt. 3. p̄sonē est cōmunicabilis cuilibet illarum personarum sed persona xp̄i in qua sunt duē naturē nō est cōmunicabilis cuilibet illarū naturarum.

¶ Tertio arguitur sic Aurel⁹ augustī. in primo libro cōtra Maximinū hereticū. ait q̄ xp̄s q̄uis sit vna persona: est tamē gemina substantia ergo xp̄s est duē substātiē ⁊ per p̄ſis duē res. Ad hoc argumentū rīdetur q̄ Aug. nō vult dicere p illa ẏba q̄ xp̄s est duē substātiē sed solū intendit q̄ xp̄s subsistit in duabus naturis siue substātijs. Ex oībus istis sequit q̄ sine distinctione ista est neganda xp̄s est duo. ratio est quia eius cōtradictoria cātat ab eccl̄ia simpliciter in symbolo Athanasij. ſ. Nō duo sed vnus est xp̄s.

Positis sentētijs, pbatisq; testionijs intelligētias, ppositarū locutionū exequitur secundum singulas sententias. ⁊ primus secūdum primā.

Distinctio. VII.

Ecūdū primā vero dicitur: de⁹ factus hō: ⁊ hō factus de⁹. qz deus esse cepit esse q̄dam substātia rōnalis que añ non fuerat: ⁊ illa substantia cepit ille deus: et gratia nō natura vel meritis habuit. Uñ recte dr xp̄s inquātuz hō predestinatus esse filius dei. Huic aūt sñie opponitur. Si illa substantia cepit esse de⁹: ⁊ de⁹ illa. Quedā ergo substantia est deus que non semper fuit deus ⁊ quedā substantia est deus que non est diuina substantia: ⁊ de⁹ est aliquid quod non semp fuit. Quod ⁊ illi concedunt Origenis testimonio innitentes q̄ ait. Factus est sine dubio id qō p̄ri nō erat: sed addidit scōm carnē. Scōm deū vero erat p̄ius: nō erat qñ nō erat. Alijs quoq; pluribus modis illi sñie pōt opponi. quibus supersedemus exercitationis studiū lectoris re. inquentes: ⁊ aliam properantes.

Hic explanat p̄m sñiam ⁊ earum locutionū sensus.

¶ In secunda vo sententia huius distinctionis talis videt rō: vt cuz dicit̄ de⁹ factus est hō. intelligak cepisse esse subsistēs ex duabus naturis vel tribus substantijs. ⁊ econuerso hō factus ē. deus. qz subsistens in duab⁹ naturis cepit esse deus. vel potius hō factus est deus. ⁊ econuerso dicit. qz deus assumpsit hoiem: ⁊ hō assumptus est a deo. Uñ Aug. dicit in libro de trini. Talis fuit illa susceptio que hoiem faceret deū. ⁊ deum hoiem. Mariatur aūt intelligētia cū dr. de⁹ est homo. ⁊ hō est deus. Dicit enim deus esse p̄sona subsistens in duabus: ⁊ ex duab⁹ naturis. et persona subsistens in duabus ⁊ ex duabus naturis dr esse de⁹ idest verbuz vel natura diuina. Pōt eñ p̄dicari p̄sona simplex vel natura de p̄sona composita. Non est aūt vt ait Joānis Dama. idē dicere naturā vl̄ p̄sonā.

Ex quo sensu dicūt christum predestinatum.

¶ Isti dicūt christum predestinatū inc̄ptum est hō. i. inc̄ptum est subsistens ex duabus substātijs. ſ. aīa ⁊ carne. Nam q̄tū ad naturam diuinitatis nō est ipe predestinatus. Hō ergo inc̄ptū in ea vl̄ ea subsistit predestinat⁹ est. sed inc̄ptum subsistit in alijs duab⁹ substātijs. i. in anima ⁊ carne: hoc est inquātū est hō.

Qualiter exponūt autoritates p̄me que isti videtur obuiare sententie.

¶ Determinat etiam autoritates q̄ p̄me cōueniūt sentētie. ⁊

huic videtur cõtradicere. vt cuz legit. hõ ille assumpt⁹ a vbo in singularitate psone. vel factus vna persona cũ verbo. ỏ natura hũana intelligat: que vbo vnita est in singularitatẽ persone. i. ita q eadẽ persona q̃ prius erat t simplex erat. sine incremento numeri personarũ etiã ĩmutata permãsit licz cõposita. Cõpositionis vero hui⁹ aliam dicũt esse rõnem q̃ sit ĩ alijs hoibus: quia huius ex tribus. alioz ex duab⁹ substantijs est cõpositio. Negãt quoq; naturam hũanam esse psonam vel dei filium: t sicut vnũ eundẽq; dicunt esse hominem t deum: t filiũ hominis t filiũ dei ita vnum t idem non aliud t aliud. sicut nec alium t alium.

Quedam ponit que premissis videntur aduersari.

¶ Sed his videntur aduersari que subditis continentur capitulis. Ait enĩ Augus. sup Joã. Aliud est verbũ dei: aliud hõ. sz verbũ caro factũ est. i. homo nõ itaq; alia verbi: alia est hois persona qñ vtrũq; xps t vna persona. Idem ad Felicianũ. Aliỏ dei filius: aliud hominis filius: scz non alius. Item dei filiⁱ aliỏ de patre aliud de matre. Itez in lib. j. de Trin. Cum filius sit et deus t homo: alia substantia deus: alia homo.

Qualiter his respõdeant.

¶ Hec autẽ in hunc moduz determinant q̃ cum dicitur aliud verbũ dei: aliud homo: siue alia substantia deus: alia homo alterius nature significatur xps esse ĩq̃tum est homo: t alterius ĩq̃tum est deⁱ. t aliud natura q̃ est homo: aliud natura q̃ est deⁱ Ut enim ait Joã. Damas. In cõuerse t inalterabiliter vnite sũt ad inuicẽ nature: neq; diuina distante a ꝓpria simplicitate. neq; humana aut conuersa in deitatẽ naturam: aut in non existentiaz diuisa: neq; ex duab⁹ vna facta composita natura. Cõposita enĩ natura neutri earum ex quibus cõponitur naturis: omousia. i. ? substantialis esse potest ex alterẽ perficiens alterum. vt corⁱ ex quattuoz elementis cõpositum. nec ignis nominat: nec aer: nec terra: nec aqua: nec horũ alicui homousion dicitur. Si ergõ secundũ hereticos xps vnus cõposite nature post vnionem extitit. ex simplici natura conuersus est ĩ cõpositam: t neq; patri simplicis nature exñti: neq; mri est homousios: t neq; hõ denominabit scz Christ⁹ solũ. t erit hoc nomen. s. xps non persone ipsi⁹ natura. scz vnius scõm ipsos cõposite nature. Nos aũt xpm nõ vnius cõposite nature dogmatizamus. t hoc nomẽ. s. Christ⁹ persone dicimus: non monotropos. i. vno modo dictũ. scz duarũ naturarũ esse significatiuũ. s. deitatẽ t humanitatis. Ex deitate aũt t hũanitate deũ pfectuz t hoiez perfectũ eũdẽ t esse t dici. ex duab⁹ t in duabus naturẽ cõfitemur. Sic ergo dicitur aliud esse filius dei. aliud filius hominis: q̃ alterius est substantie vt nature ĩq̃tũ est filius dei. alterius ĩq̃tũ est filius hois. non q̃ ipse filius dei t hois sit duo illa diuersa. i. due diuerse nature.

Autoritate cõfirmat determinationem.

¶ Aperte enĩ Hylarius in. ix. li. de Trini. ait. Cum non aliud sit filius hois: neq; aliud filiⁱ dei verbũ: caro factũ est. t cũ ille qui filiⁱ dei est ipse t hois sit filius requiro quis in hoc filio hominis glorificatus sit? Euidenter dicit nõ aliud esse filiũ dei. t aliud filium hois. Ex quo premissa roboratur t approbat determinatio.

Alia etiam verba autoritatum annotat vt ỏterminet.

¶ Quod etiam dictũ est. Utrũq; xps est: vna persona: mouere potest lectorẽ sicut t illud quod Augus. dicit i. j. li. de Trini. Qz forma dei formam serui accepit. Utrũq; deus: vtrũq; homo. Sz vtrũq; deus: propter accipientẽ deũ. t vtrũq; homo ꝓpter acceptum hominez. Et illud qõ idẽ ait in lib. de bono perseuerantie. Qui fidelis est: i eo veram naturã humanã credit suscipiente ỏo verbo ita sublimatam. vt quisq; scepit: t qõ suscepit vna esset ĩ trinitate persona. assumptione illa ineffabiliter faciẽte persone vnius in deo t homine veritatez Si aũt qui suscepit. t qõ suscepit vna est persona: ergo natura humana cũ verbo vna est persona. Sed hec oĩa ex tali sensu dicta foze tradunt vt vtrũq; dicat esse Christus t vna persona: q̃ in vtroq; vnus Christ⁹ t vna psona subsistit. Ita etiam susceptum cũ suscipiente dicat vna persona: q̃ susceptuz suscipienti est sociatũ i vnitate psone: t ita q̃ vnitas psone permansit. non ita vt caro est aia sint vnus deⁱ: q̃ vt ait Hiero. verbũ est deus nõ

caro assumpta. Et Ambro. i li. iij. de spiritusancto ait:. Aliud est quod assumpsit: et aliud qō assumptum est.

Hic quandā ponit autoritatem que multum videtur huic sententie opposita.

¶ Est autez z aliud quod huic sententie plurimum videt obuiare. Ait enī Augus. in li. i. contra Mariminū. Christus vna persona est gemine substātie qz z deus est z homo est. nec tamen deus vel homo pars huius substātie dici potest. alioquin filius dei deus anteqz susciperet formā serui: nō erat totus: z creuit cū hō diuinitati eius accessit. Ecce deum dicit nō esse partem illius psone. Unde videtur illa persona nō cōstare ex deo z homie. Ad qō etiam illi dicūt illam personā nō ita cōstare ex deo z homine: quasi totū ex partibus. Ita enī partes alicuius totius cōueniunt: vt ex illis qō erat constitutur. nō aūt sic hūana z diuina natura i Christo vniūtur. In explicabilis enī est istius vnionis que nō est partium ratio. Quidam tñ noīe dei ibi personā significari putāt. qz de tribus agebat personis: quaz nullā trinitatis partē esse dicebat: sicut pars istius persone nō est deus. Qō de persona intelligat: manifestū est qz psona nō est pars psone. Ḃo sita est diligēter sīa scōa z eiz explanatio. cui i nullo vl i modico obuiāt autoritates i tertia sīa inducte que iam considerāda est.

Tertia sententia q̄ sit pmissarum propositionum intelligentia.

¶ In hac ergo sīa sic oz deus factus hō: qz hoiem accepit sic oz esse hō. qz hoiem habet: vl qz est hīs hoiem: z hō factus deo: qz assumptus est a deo: z hō esse deus: qz hīs hoiem est deo. Cū ergo dicitur deus est hō vel habitus predicatur vel persona sed humanata. Et q persona hūanata predicet. Cassiodoz ostendere videtur dicens. Factus est vt ita dixerim humanatus deo: qui etiā in assumptione carnis: deus esse non destitit. Qō tñ varie accipi pōt vt dicatur deus factus humanatus: vel Christus factus deus humanato vtruz enim sane dici pōt. Cū ergo dicitur factus est deo hō. multiplex scōm istos fit intelligētia: vt naturā humanā accepisse vel hūanatum verbū esse incepisse intelligatur. Nec tamē si incepit humanatū verbū: ideo sequitur qō inceperit esse verbū nec si deo factus est humanatū verbū: sequitur qō factus sit verbū: sicut de aliquo dicitur. Hodie iste cepit esse bonus hō vel factus est bonus homo: nec tñ hodie cepit esse homo: vel factus est homo.

Quo sensu scōm illos dicat predestinatus Christus.

¶ Scōm istos dicitur Christo scōm q homo predestinato esse filius dei: qz est predestinatuz a deo ab eterno. z in tpe collatum est ei p gratiā: vt ipse ens homo sit filius dei. hoc. n. nō semp habuit. sed in tpe per grām accepit qō videtur. Augus. notasse i li. ad prosperū z Hylari. dicens. Predestinatus est Jesus: vt q futurus erat scōm carnez filius Dauid: esset in virtute filius dei Dietiā cuz dicit Christo minoz pfescōm q homo: scōm habitū hoc intelligūt dictū. i. inqztū habet sibi hominē vnitū. Unī Au. in. j. li. de Trini. Deus filio deo patri natura est equalis. habitu minoz In forma enī serui minoz est patre. In forma dei equalis est patri: z qz scōm habitū accipienda est incarnatiōis rō. ideo deū humanatū: nō hominē deificatū dicimus: sed deum hoiem factuz.

Q. non debet dici hō dñic9.

¶ Et licet dicat homo deus nō tñ congrue dicit hō dñicuz. Unī Augus. in li. retractationū. Nō video vtrū recte dicat hō dñic9: qui est mediatoz dei z hoim xp̄s Jesus. cū sit vtiqz dñs: z hoc q̄ dem vt dicerē apud quosdam legi catholicos tractatores. Sed vbicūqz hoc dixi: dixisse me nolem. Postea quippe vidi nō esse dicendū: quāuis nōnulla posset idē rōne defendi. Scōm istos etiā oz persona filij in duabus: z ex duabus existere naturis scōz adherentiā vel inherentiā. Altera enī inheret ei. altera inest:

Q. pdicta nō sufficiūt ad cognoscendā hāc q̄stionem.

¶ Satis diligēter iuxta diuersoruz sīam suprapositam absqz assertione z preiudicio tractam questionē. Ueruntamē nolo in tanta re: tanqz ad cognoscendū difficili putare lectorem: istā sibi nostrā debere sufficere disputationē: sed legat z alia forte meli9 considerata atqz tractata. z ea q

hic mouere pñt: vigilãtioze atq; intelligentioze si põt mẽte discutiat. Hoc firmiter tenens q; deꝰ hoiem assumpsit. hõ in deũ transiuit. non nature versibilitate: sz dei dignatione: vt nec deus mutaretur in humanam substantiã assumendo hoiem: nec hõ in diuinã glorificatus esse in deũ: qz mutatio vel versibilitas nature: diminutionẽ ꝛ abolitionem substantie facit.

Arca septimã distinct. queritur primo. An sit mutua ꝯmunicatio idiomatũ vtriusq; naturę xpi sez diuinę ꝛ hũanę. Pro hui⁹ difficultatis endatiõe est no. Primo q idioma grece: latinę: dicit ꝓprietas: sed in hac materia capitur pro cõcreto importãte ꝓprietatẽ. Et ideo mutua comunicatio idiomatũ nihil aliud est q; mutua verificatio ꝯcretoꝝ vtriusq; nature de se inuicẽ pro supposito subsistẽte in illis naturis. Secũdo est no. q tria sunt gña cõcretoꝝ primum genus est illoꝝ quę immediate supponunt pro re: ꝛ nõ per aliqd mediũ. i. quoꝝ formale nõ distinguitur a materiali: vt sũt ista idẽ: diuersum: informatũ: dependere: subijci suppositari assumi. ꝛ sic de al⁹. Tertium genus est illoꝝ quoꝝ formale distinguitur a materiali: vt albũ: nigrũ: calidũ: ꝛ frigidũ. ꝛ sic de alijs. Tertiũ genus est illoꝝ quę pro aliquibus supponunt immediate: ꝛ p alijs mediate: vt calefactiuũ: frigefactiuũ: disgregatiuũ. Nã calefactum immediate supponit pro ipso calore: mediate vero pro igni qui calefacit mediante calore. Tertio est no. q illa regula logica est presupponenda. s. aduerbiatẽ propositiõis affirmatiue requiritur extrema supponere pro eodẽ. Quarto ẽ no. q in hac quęstione non est sermo de propositionibus exponibilib⁹: qz de ipsis in sequẽtibus distin. videbim⁹. Quinto est notandũ q volens intelligere hanc materiaz debet semper aspicere ad vnionẽ accidentis cum subiecto. Nã iter oẽs vniones talis vnio magis assimilatur vnioni hypostatice q̃ aliqua alia vnio. Sexto est notandũ q si proponatur aliqua propositio non cõsueta concedi a doctoribus catholicis quãuis extrema supponant pro eodẽ non est cõcedenda sine distinctione sed distinguenda est: ꝛ tunc potest concedi in sensu catholico: ꝛ negari i altero sensu ꝛ iuxta illõ notabile oportet propositiones quę sequuntur intelligere. Quaꝝ prima est ista cõcreta primi generis vel ordinis quę cõpetũt humanitati non verificantur de verbo preter cõcreta cõmunia vtriq; naturę: qz de talibus nullũ est dubiuz quin mutuo verificantur de se inuicem ꝛ de verbo: vt ista esse viuere ꝛ sic de alijs. Ex ista ꝓsie sequitur qõ iste sunt negande verbũ est finitum verbũ est limitatũ: verbũ est assumptum: verbũ est idẽ huicrei demonstrando humanitatez. ꝛ sic de alijs. Scõa conclusio est ista concreta primi ordinis quę cõueniunt verbo diuino verificantur de concretis nature humanę: non aũt de ipsa natura humana. Ex ista ꝓsione sequit ꝑmo q oẽs iste vere sunt: hõ est deus: hõ est creator: hõ est infinit⁹: hõ ẽ eternus impassibilis: incorruptibilis: immortalis. ꝛ sic de similibus. Sequitur scõo q oẽs isti termini istius primi Corollarij negantur de humanitate. Nã humanitas non est deus: neq; creator: neq; infinita. ꝛ sic de alijs. Tertia conclusio est ista cõcreta scõi ꝛ tertij ordinis vtriusq; nature verificant de se inuicẽ. Ex ista cõclusione sequitur q omẽs iste sunt concedende xp̃s est alb⁹: passibilis calefactiuus: corpore⁹: risibilis: flebilis: generabilis: mortalis. Quarta ꝯclusio est ista abstracta naturarum non verificant de se inuicẽ. Ex ista ꝓsione sequit oẽs istas esse falsas: deitas est humanitas: deitas ẽ passibilitas: humanitas ẽ essentia diuina: humanitas est diuinitas: ꝛ sic de alijs. Quinta cõclusio est ista abstracta nature humanę non verificantur de verbo diuino. Ex ista conclusione sequitur omnes istas esse falsas verbũ diuinũ est humanitas Christus est humanitas creator est humanitas: persona filij est humanitas. Sexta cõclusio est ista abstracta nature diuinę non verificant de concretis nature humanę vniuersaliter. Ex ista cõclusione sequit istas esse falsas essentia diuina est passibilis: essentia diuina est mortalis: essentia diuina ẽ creata. ꝛ sic de alijs similibus.

¶ Contra istas conclusiones arguitur sic sequeretur q ista esset falsa: deus est hõ ꝓsis est hęreticũ ꝛ contra ipsasmet conclusiones: ergo ꝓsies nullę sequela probatur ille terminus hõ est cõcretũ primi ordinis ꝛ verificatur de humanitate: ergo rificari de deo: ꝛ per ꝓsis ista est falsa deus est hõ. Ad hoc argumentuz rsidetur negando sequelã: ꝛ ad probationem negatur q li hõ vt conuenit verbo diuino sit concretũ nature humanę primi ordinis. Immõ nullí hoi conuenit in tali significantia. Nam vt conuenit filio dei tantũ valet li hõ sicut verbũ diuinũ sustẽtãs naturã humanã. Cõtra istã solutionem arguitur si ista esset vera deus est hõ sequeretur q haberem⁹ deũ recentẽ ꝓsis est contra illud psalmi sto. Audi israel ꝛ cõtestabor te: non erit in te deus recens: ergo nunc est deus ꝛ ante incarnationem non erat hõ de⁹: ergo habem⁹ deũ recentẽ. Ad hanc replicã rsidetur negando sequelã:: ꝛ ad probationem negatur ꝓsia: rõ est: quia ille hõ qui nunc est deus ab ęterno fuit deus sicut ipsemet testatur anteq; Abrahã fieret ego sum. ¶ Contra istã solutionem replicatur iste terminus deus est no⁹ nẽ incõmunicabile creaturis ergo non debet cõcedi illa hõ ẽ deꝰ asis probatur sapientię. 13. reprehẽdunt idolatrę: quia cõmunicabant hoc nomẽ deus creaturis. s. lignis

clapidib⁹ ergo nō debemus cōmunicare homini hoc nomē deus. Ad hanc replicā rīdetur distinguendo añs vl quo ad naturam creatā ꝛ sic transeat: sed nontalr cōmunicam⁹: qz si cōmunicamus hoc nomē deus homini non cōmunicamus ipi quo ad naturā creatam: sed quo ad naturam diuinā idcirco quo ad naturam diuinā bene pōt cōmunicari. Sed si cōmunicaret quo ad naturā creatā tunc esset peccatum.

¶ Scōo arguitur sic sequeret q̄ termini cōtrarij ꝛ ꝓuatiue oppositi ꝛ cōtradictorij verificarētur de eodem ꝓñs est impossibile ꝛ contra regulas ꝛ principia logicoꝝ igitur cōclusiones nullę: sequela probatur istę sunt verę christus est passibilis christ⁹ est impassibilis xp̄s est mortalis: christus est immortalis: xp̄s est tristabilis: xp̄s est nō tristabilis igitur sequela ꝝa. Ad hoc argumētum rīdetur distinguēdo sequelam vel in sensibus in quibus sunt priuatiue oppositi ꝛ cōtradictorie oppositi ꝛ sic negatur illa nec probat in isto sensu vel in sensibus in quib⁹ non sunt priuatiue oppositi ꝛ contradictorie oppositi ꝛ sic cōceditur illa ꝛ negatur minor. Nā logici intelligūt suas regulas in sensib⁹ cōtradictorijs: vnde istę propositiones xp̄s est impassibilis: xp̄s est immortalis faciunt istos sensus. ſ. xp̄s est habēs naturā impassibilē xp̄s ē habens naturam immortalē: ꝛ in istis sensibus cōcedūtur ꝛ tuncilli termini non opponūtur alijs duob⁹ terminis. ſ. mortalis ꝛ passibilis nec priuatiue nec ꝓ contradictorie. Cōtra istaz solutionē arguitur illi termini passibile mortale ꝛ tristabile important imperfectionē ergo nō possunt xp̄o cōpetere ꝓñs probat qz alias etiā peccare ꝛ fallere ꝛ falli possent cōpetere xp̄o: qd̄ est oīno absurduz. Ad hanc replicā rīdetur negando ꝓñam: quia non cōpetunt ei quo ad naturam diuinā: sed quo ad humanam ꝛ ad probationem nego q̄ illa prędicata peccare fallere ꝛ sic de alijs possint competere xp̄o: rō est qz importāt culpę deformitatem: alia vero solū importāt quosdā defect⁹ siue pœnalitates ꝛ iō bene possunt conuenire christo.

¶ Queritur scōo circa hanc distin. an istę sint cōcedendę verbum factū est hō: deus factus est hō: hō factus est deus: verbū factū est aliquid. Pro h⁹. q. intelligētia est aduertendū q̄ ad hoc q̄ aliquid dicat factum esse aliquid sufficit q̄ illud verificetur de illo ꝛ antea nō verificabatur. Isto notato rīdetur ꝓ aliquas cōclusiones: quarū prima est ista hę est catholica: verbū factum est hō: similr ista deus fact⁹ est hō: ista cōclusio ꝓbat authoritate Joānis in ꝓio cap. dicentis verbū caro factū est ꝛ secūdū glosam August. li caro tm̄ valet sicut li hō: ita q̄ sensus est verbū caro factū est. i. verbum factū est hō: probatur etiā authoritate Ecclię vlis in cōcilio Miceno cōdentis symbolū magnū in quo habetur ꝛ hō factus est: probat etiā ratione post incarnationē verbum est hō ꝛ ante incarnationē non erat homo ergo verbū factū est hō: ꝓña patet ex notabili. Scōa cōclusio est ista: hęc propositio hō factus est deus secūdum doctores facit triplicem sensum. ſ. vt li factus determinet li hō: vel li deus: vel totū cōpositū: cuius vltim⁹ sensus sit improprius. ſ. factū est: vt hō sit de⁹: tamē est verus ꝛ catholicus similr primus: sed secūdus est falsus ꝛ hęreticus. ſ. vt li factus cadit supra li deus: proportionabilr est dicēdum de ista deus fact⁹ est hō. Tertia cōclusio est ista hęc. conclusio est hęretica verbū factū est aliquid. Ista cōclusio probatur: quia li aliquid ab ęterno verificabat de ꝝbo diuino.

¶ Contra istas conclusiones arguitur: bene sequit deus factus est homo: ergo hō factus est deus ꝓñs est falsum ergo ꝛ añs. Ad hoc argumētum facile est rīdere ex scōa cōclusione distinguēdo quid determinat li factus: nā si determinat varios terminos in añte ꝛ ꝓsite: ꝓña nō valet qz cōmittit ꝛ equiuocatio ꝛ variatur appellatio: ꝛ si li factus determinat li deus falsa est quęlibet talis. ¶ Cōtra istam solutionē arguitur per authoritatē apli ad Romanos primo dicentis: qd̄ antea promiserat ꝙ prophetas suos in scripturis sanctis ō filio suo: qui factus est ex semine David. Similr Augusti. in primo de trinitate inquit talis erat illa susceptio: qua hominē fecerat deum ꝛ deū hominē: ergo cuius li factus determinet li deus: quęlibet talis est cōcedenda. Ad hanc replicam rīdetur q̄ Apostolus seipsum exponit. Nā subiūgit postea immediate secūdum carnē: ꝛ authoritas Augu. debet intelligi sic. ſ. q̄ factuz est per talez incarnationē vt homo sit deus ꝛ de⁹ sit hō ꝛ ꝓpterea ꝓña replicę nō valet. Cōtra istam solutionē arguitur ꝗauthoritate Grego. rij Nazazeni dicētis in epla ad hedonē: deus quidē humanatus est ꝛ homo deitatus: sed iō dicitur humanatus: quia factus est hō: ergo ideo dicitur deitatus quia factus ē deus igitur. Ad hanc replicā rīdet negando ꝓñam: sed ideo: dicitur hō deitatus: quia humanitas vnita est diuinitati.

¶ Secūdo arguitur sic bene sequitur deus factus est hō ergo factus ē simplr: ꝓñs est falsum ergo ꝛ añs: maioz probat homo dicit substātiā ꝛ nullo modo accidēs ergo si factus ē homo fact⁹ est simplr: ꝓña tenet: quia videtur esse differentia inter productionē substātię ꝛ accīs. Ad hoc argumētum rīdetur negando maiorē. Et ad ꝓbationē negatur ꝓña: ꝛ ad probationez dico q̄ illa differētia ē bona naturalr: sed ō potētia dei nō valet. Contra istam solutionē arguit bene sequitur de⁹ factus ē homo ergo deus factus est aliquid ꝓñs ē cōtra vltimā conclusionē igitur añs: maioz probatur arguitur ab inferiori ad suū superius affirmatiue: ergo bñ valet. Ad hāc replicaz rīdetur negādo maiorē: ꝛ ad probationē dico q̄ arguitur cum distributione ꝛ equiualēter etiā negatiue vt patet aspicienti sensuz illi⁹ Cōtra istam solutionē replicatur si

deus factus esset hō sequeretur q̄ esset mutatus: quod est cōtra illud Malachie.3°.cap. Ego deus ꝛ non mutor: ergo solutio nulla: sequela patet quia mutatio ē genus ad oēs generationes ꝛ ꝓductiōes. Ad hāc replicā rīdetur negando sequelam ꝛ ad probationē dicitur q̄ illud habet verū naturaliꝝ: sed de potētia diuina nō est genus ad oēs generationes ꝛ productiōes. Et si ad hoc arguas bene sequitur deus factus ē homo ergo factus est filius dei: siꝝ bene sequitur q̄ deus factus ē ꝑsona filij. Ad hoc negat aūs ꝓpter variā determinationē de li factus. Ex qua sequit̄ varius modus significādi. Ideo etiā ista ꝑsia non valet xp̄s factus est christus: ergo xp̄s factus ē deus: nec ibi arguitur a conuertibilibus. Nam xp̄s ꝛ deus non conuertūtur. Nā ante incarnationē verbū erat deus ꝛ nō erat christus.

¶ Querit tertio circa cādē distin. an xp̄s sit homo dīuicus. Probus. q. intelligētia est notādū: q̄ cū dicitur homo xp̄s: iesus denotatur suppositū eternū: qđ est ꝑsona filij dei: ideo quia est vnū suppositum vtriusq̄ nature: de persona autē filij vere dicitur dīus ꝛ deus: ideo nō debet fieri verificatio per diminutionē. Nam hoc derogaret vnioni hypostaticę.

¶ Isto notato rīdetur per vnicam cōclusionē: quę talis est: hęc nō est concedenda xp̄s est hō dīuicus. Ista cōclusio ꝓbatur ista est cōcedēda xp̄s est verus dīus. Nā vt habet in Apocalypsi: iesus semur scriptū est. Rex regū ꝛc. ergo ista est negāda christus est homo dominicus.

¶ Contra istam conclusionē arguitur authoritate Aurelij august. in libro.83. quęstionū dicētis: monduz est: vt illa bona expectētur: quę fuerunt in hoie dīuico id est xp̄o ergo christus pōt dici hō dīuicus. Ad hoc argumētum rīdetur q̄ Aurelius augustinus in libro retractationum retractauit illa v̄ba ait enim nō videovtrū recte iesus xp̄s dicatur hō dīuicus: cūvtiq̄ sit dīus omniū. Contra istam solutionē arguitur christ⁹ dicitur esse homo diuin⁹: ergo pōt dici homo dīuicus: ꝓia tenet: q2 nō videt potior ratio ō vnō q̄ de alio: aūs patet expressa authoritate diui Dionysij in libro ō celesti hierarchia ipsuz taliꝝ vocātis. Ad hanc replicam rīdetur negādo ꝓiam ꝛ ad probationē negatur q̄ nō possit esse maior rō de vno q̄ de alio. Immo est magnū discrimē. Nam li dīuicus est nomen diminutiuū: Sed li diuinum ꝛ li diuinissimū non sunt nōia diminutiua idcirco patrē ꝛ filium ꝛ spiritū sanctuz vocamus personas diuinas ꝛ per locū a fortiori ꝛ maiori possum⁹ vocare diuinissimas. Contra istaz solutionē arguitur xp̄s vocat seruus ergo a fortiori hō dominic⁹: aūs patet authoritate apostoli ad philipp.2°.cap. ita vocantis eum. Ad hāc replicā rīdetur negādo aūs ꝛ ad probationē nego q̄ Apostol. vocet eum seruū. Sed bñ dixit q̄ xp̄s accepit formā serui: hoc est verū: quia assumpsit humanitatē quę est serui forma.

Dn diuina natura ō beat dici nata ō v̄gine. Di. VIII.

Ost predicta inquiri debet: vtrum de natura diuina concedē dū sit: q̄ de virgine sit nata: sicut dr̄ in virgine incarnata: Et videt vtiq̄ nō debere dici nata de virgine: cū non sit nata de patre. Que eñ res non est de patre genita non dr̄ de matre nata: ne res aliqua filiatiōis nomen habeat i humanitate q̄ illō non teneat in diuinitate. Videt tñ posso probari: q̄ sit nata de v̄gine: q2 si hoc est nasci deū de v̄gine. s. hominē assumere i vtero virginis: cum natura diuina superius dicta sit hominē assumpsisse. Videt debere dici nata. de hoc aūt August. in li. de fi. ad petrum sic ait. Natura eterna atq̄ diuina non posset temporaliter cōcipi ꝛ nasci ex natura hūana. nisi scōm susceptionē v̄itat̄ hūane verā tpaliter cōceptionem ꝛ natiuitatē ineffabilis in se diuitas accepisset Sic est deus eternus veraciter scōm tēpus ꝛ cōceptus ꝛ natus ex virgine. Ista autoritate videt insinuari q̄ natura diuina sit nata ꝛ cōcepta de v̄gine. Sz si diligenter notētur verba: potius de persona agi intelligit que sine dubitatione ꝛ ō patre ꝛ ō matre nata esse dici dz.

De gemina christi natiuitate quibus natus est.

¶ Queri etiam solet. Utruz debeat dici Christus bis genitus: vt dicit dei ꝛ hominis fili⁹?: Ad qđ dici potest Christū bis natū esse. duasq̄ natiuitates abuisse. Tñ Augu. in lib. de fi. ad Petrū. Pater de⁹ de sua natura genuit filiū deum sibi coecalē ꝛ coeternum. Idēquoq̄ vnigenitus deus scōo natus est ex patre semel. ex matre semel. Nat⁹ est eñ de patre dei verbū. Natus est de matre verbū caro factū. vn⁹ ergo atq̄ idē dei filius nat⁹ est ante secula: ꝛ natus in seclo. ꝛ vtraq̄ natiuitas vnius est fili dei. diuina. s. ꝛ hūana De hoc etiā Joā. damas. ait. Duas ergo Christi natiuitates veneramur. vnaz ex patre aūs secla que est sup cām ꝛ rationem ꝛ tps ꝛ naturā: ꝛ vnam que in vltimis tēporib⁹ propter nos ꝛ scōm nos ꝛ sup nos. ppt nos: q2 ꝓpter nr̄am salutē. scōz nos. q2 nat⁹ est homo ex mulie re: ꝛ tpe cōceptionis. s. nouē mē

sium. Super nos: qz nos ex semine: sed ex spūssancto z sancta virgine supra legem conceptionis. Ex his manifeste apparet Christi duas esse natiuitates. eū demqz bis natum fore.

Circa distinctionem octauā queritur primo vtrū natura diuina sit nata ō virgine. Pro huius. q. intelligētia est notandum qz multū differūt hec noīa. s. nasci generari: esse filiū: esse filiam. Nam filius z filia sunt noīa suppositorū generari autem z nasci denomināt quodcūqz productū per generationem aut natiuitatē siue sit suppositum siue natura siue pars suppositi. Isto notato rīdetur per duas cōclusiones ad titulū. q. quarū pma est ista. Natura diuina nō est nata ō virgine ista cōclusio probatur auctoritate Damascēni in. 3. libro dicentis nasci nō est naturę sed hypostasis. Ratione pbatur. natura diuina nō est producta ergo non est nata: pīa tenet a superiori distributo ad suuz inferius negatiue. Scōa cōclusio ē ista natura diuina nō est cōcepta de virgine. Ista conclusio probatur: si natura diuina fuisset cōcepta aliqñ fuisset nata. Sed nunqz fuit nata ergo natura diuina nūqz fuit pcepta

¶ Contra istas conclusiones arguitur primo sic. Natura diuina est incarnata ergo natura diuina est nata z cōcepta: pīa probatur bene sequitur natura diuina est incarnata ergo natura diuia est humanata z vltra est hūanata ergo est hō facta z per pīs est nata z pcepta. Ad hoc argumētum rīdetur negādo pīam z ad probationē distinguitur illa. s. natura diuina est hūanata: vel hūnata: id est hūanitati vnita z sic nego q bene sequatur vl est humanata. id est assūpsit hūanitatē z sic cōcedo q bene sequitur: sed añs ē falsum quare nihil probatur. Contra istam solutionē arguitur auctoritate Hilarij in. 9°. cap. de trinitate dicētis. Nihil nisi natū habet filius. Sed filius habet naturā diuinā ergo natura diuina est nata. Ad hanc replicā rīdetur negādo pīam z rō est: quia illa auctoritas Hilarij intelligit sic. Nihil habet filius nisi natuz: id est nascēdo. Nā nascendo a patre habet ipe diuinitatē z quidquid habet. Cōtra istam solutionez arguitur auctoritate expressa Aurelij august. in lib. de fide ad petrum: inquientis. Natura eterna atqz diuina nō posset temporalr concipi z nasci: nisi secūdum susceptionē veritatis humanę ergo natura diuina est nata z concepta de virgine. Ad hanc replicam rīdet z Magister in pīti distinctiōe q August. capit naturaz diuinā pro persona filij z oēs Doctores theologi sequūtur magistruz in hoc. Nā talis erat intentio August. vt patet legenti ꝟba circūstantia illam auctoritatē. Sed cōtra hoc adhuc replicat dictū est superius q vgo est mater dei z deus

diuina est nata. Ad hanc replicam negatur pīa ratio ē: quia deus cuz hoc: q est nomen naturę est etiā nomen personę. Nā indifferēter dicit de essentia vel persona.

¶ Scōo arguit sic sequeret q humanitas xpi nō esset nata de virgine pīs est falsum igitur cōclusiones nulle: sequela pbatur humanitas nō est hypostasis z teste Damasceno nasci est hypostasis z non naturę ergo hūanitas xpi nō est nata. Iā pbatur falsitas pīntis hūanitas xpi ē producta de substantia beatę vginis z est similis in specie ipsi virgini z emanauit a bea ergo hūanitas xpi nata ē ō vgie. Ad hoc argumētū rīdetur negādo seqlā z ad pbationē dico q Damascenus intelligit principalr. Non tamē inconuenit q nasci dicat minus principaliter de natura vel parte suppositi. Naz cōmuniter cōceditur q caput nascitur ante vētrem z tamē caput non est suppositū. Cōtra istam solutionē arguitur sequeretur q humanitas esset filius: pīs est falsum igitur sequela pbatur hūanitas xpi est nata ergo est filius vel filia. Ad hanc replicā rīdetur negādo sequelā z ad probationē negatur pīa ratio est data in notabili. cōceditur em q caput nascit simplr z pes: nō tamē cōceditur q caput vel pes sit filius. Et si dicas natiuitas terminat ad suppositū sed hūanitas non est suppositū ergo nō termiatur natiuitas ad humanitatē. Ad hanc replicā rīdetur negādo maiorē si intelligatur vniuersalr. Nam natiuitas capitis nō termiatur ad suppositum. Existis sequitur q nō omne natū ex virgine est filiꝰ vginis patet de hūanitate xpi z partibꝰ eiꝰ.

¶ Tertio z vltimo arguitur sic sequretur q hō nō verificaret de natura diuia pīs est falsum igit sequela pbatur. Natura diuina non est nata necqz cōcepta de virgine ex cōclusionibus ergo natura diuina nō est homo. Iam pbatur falsitas pīntis. Natura diuina est verbum diuinū z omne ꝟbum diuinū est homo ergo natura diuina est hō. Ad hoc argumentū rīdetur distinguēdo talē propositionē. s. natura diuina ē hō vel sensus est natura diuina est aliquid qō est hō z in isto sensu est catholica z concedenda: quia natura diuina est ꝟbū diuinū qō est homo. Si vero capiat in isto sensu natura diuina est hō. s. assūpsit naturā humanā negāda est z nō debet rīderi ad talē propositionē nisi cū distinctione. Cōtra istam solutionem arguitur in nullo sensu est cōcedenda ergo solutio nulla. añs probat sicut hz natura hūana ad eē deū: ita hz natura diuia ad esse hoiez. Sed natura hūana nullo modo est deus ergo natura diuina nullo mō est hō Ad hanc replicā rīdetur negando pīaz: quia li sicut nō dicit omnimodam similitudinē sed aliqualē. Cōtra istā solutionē arguitur. Si essentia diuina esset homo essentia diuina esset mortalis: pīs est falsum igitur sequela pbatur ois homo est mortalis natura diuina est hō ergo natura diuina est mortalis pīa est

indarij: sed aſis ē verū ergō ꝛ pñs. Ad hanc replicā rīdetur negādo sequelā ꝛ ad probationē negatur pñia ꝛ ad probationē negatur q̄ sit inda rij ratio est: qz nō cōcluditur maioꝛ extremitas ō minoꝛi. Sed oporteꝛ sic cōcludere essentia diuina est homo mortalis.

¶ Queritꝝ scō circa eandē distin. an xp̄s fuit bis genitꝰ. Ad hāc difficultatē rīdet Magiſter in pñti distin. affirmatiue hęc cōclusio siue respōsio, pbak authoꝛitate Auguſt. in libꝛo de fide ad petrū dicētis vnigenitus deus secundo natus est semel ex patre ꝛ semel ex matre. Probatur etiam authoꝛitate Damasceni in. 7°. cap. 3ⁱ. lib. dicentis: i xp̄o duas natiuitates veneramur: vnā ex patre ęternā ꝛ aliam ex matre tēpoꝛalem, pbatur etiā ratione xp̄s productꝰ est ęternaliꝛ a deo patre per quā, productionē genitus est ab ipo patre ęternaliꝛ ꝛ xp̄s productus est a matre per quā productionem genitus est ab ipa matre tēporaliꝛ ꝛ generatio ęterna ꝛ generatio tēpoꝛalis sunt duę generatiōes distinctę ergo xp̄s bis fuit genitꝰ. Cōtra istā conclusionē arguitur si xp̄s bis fuisset genitus sequeretur q̄ in xp̄o essent duę filiatiōes pñs est falsuz ꝫ pclusio nulla: falsitas pñtis pbak seq̄ret q̄ xp̄s eēt duo filij pñs ē cōtra illud in symbolo Athanasij. Non duo sed vnus est xp̄s ergo in xp̄o non sunt duę filiatiōes. Ja pꝛobatur sequela: in xp̄o sunt duę filiationes ergo christus ē duo filij: pñia pꝛobatur: quia tales filiationes distinguūtur specie. Ja pꝛobak ꝑma ꝛ sequela argumēti: christus bis fuit genitus ꝛ cuilibet generationi coꝛrespondet vna filiatio: ergo in xp̄o sunt duę filiationes. Pro hꝰ argumenti Enodatione ē notādū q̄ varię volitant opiniones circa difficultatez huiꝰ argumēti. Prima ē opinio beati Thomę: cui fauet sctūs Bonauētura: tenētꝛ q̄ in christo solum est vna filiatio. ſ. filiatio ęterna mediāte qua simul ꝛ semel christus dicitur filius dei patris ꝛ filius beatę virginis.

¶ Cōtra istaz opinionē arguit doctoꝛ subtilis ꝑmo sic: filiatio: qua christus dicitur filiꝰ ꝝginis est eiusdem speciei cū filiatione: qua Joānes dicitur filius matris suę: sed filiatio Joānis est quoddā accidens creatū distinctū a filiatione ęterna ipsius christi ergo filiatio qua christꝰ dicitur filius ꝝginis non ē eadē cū filiatiōe: qua ōz filiꝰ dei patris.

¶ Scō arguitur sic relatiōes non solū accipiūt distinctionē a fundamētis verū etiā a terminis. Sed filiatio: qua christꝰ dicitur filius virginis habet terminū distinctum. ſ. matrē a termino filiatiōis: qua xp̄s dicitur filius dei patris: ergo tales filiationes sunt distinctę.

¶ Tertio arguitur sic sequereꝝ q̄ in triduo ista esset vera christꝰ est filius ꝝginis ꝑmis est manifeste falsum: quia tunc non erat homo: nec erat tūc humanitas christi: ratione cuius ōz filius ꝝginis ergo tūc non erat filius ꝝginis sequela pbatur in triduo verbum diuinū erat ꝛ beata virgō erat ꝛ verbū diuinū habebat eandē filiationē quā modo habet: ratione cuiꝰ dicitur filius ꝝginis ergo in triduo ista erat vera verbū diuinū ē filius ꝝginis. Hęc argumēta nō pcludūtur: nā diuus Tho. ponit filiationē: quia xp̄s dicitur esse filius ꝝginis esse relationē rationis sicut alie relationes dei ad creaturas nihilominꝰ. Propter ista argumēta doctoꝛ subtilis tenet q̄ in xp̄o sunt duę filiationes vna ęterna ꝛ altera tēpoꝛalis: nec propterea sequitur q̄ xp̄s sit duo filij sicut non seq̄tur Petrus habet duas qualitates ergo est duo qualia.

¶ Contra istā opinionē arguitur sic dīs deus tēpoꝛaliter dicitur dīs respectu creaturę: ꝛ talis relatio: quę dicitur dīatio dei ad creaturam nihil ponit reale in deo: ergo filiatio tēpoꝛalis nihil ponit reale in xp̄o sed satis est: q̄ ponat in ipa matre. Ad hoc argumentū facile rīdet doctoꝛ subtilis q̄ filiatio tēpoꝛanea nihil ponit in xp̄o quo ad diuinitatē sed bene quo ad humanitatē. Tertia est opinio noīaliū tenentiū q̄ in xp̄o solū est vna filiatio. Nā filiatio nihil aliud est q̄ filius: cū ergo xp̄s solum sit vnus filius: sequitur q̄ in xp̄o solū ē vnica filiatio. Immo est impꝛopꝛia locutio in via noīaliū filiatio est in xp̄o: sicut ista sapientia est in deo. Nā sicut deus est sapientia, ita xp̄s ē filiatio: quāuis alia ratione xp̄s dicatur filius dei patris: ꝛ alia ratione dicatur filius virginis: qz ratiōe naturę diuinę dicitur filius dei patris: ꝛ rōne humanę naturę dicitur filius virginis. Contra istā opinionē nō possunt fieri nisi argumēta logica: ideo illa missa facie m°. Nā satis fuerūt discussa i logica.

¶ Queritur tertio circa eandē distin. an xp̄s est filius naturalis ratione vtriusq; natiuitatis. ſ. ęternę ꝛ tēpalis. Pro huiꝰ. q. intelligentia notādū: q̄ filiꝰ naturalis alicuiꝰ ōz ille filiꝰ q̄ est productꝰ similis in specie cū ipso patre. Isto notato rīdet ad. q. p quattuoꝛ pclusiōes. Quarū ꝑma est ista. xp̄s est filius naturalis dei pr̄is. Ista pclusio pbak xp̄s est filius, productus a deo pr̄e: ꝛ est ei similis quo ad naturā diuinā i specie: ergo pclusio vera. Scda cōclusio est ista xp̄s est filiꝰ naturalis diuę virginis. Ista pclusio pbak xp̄s est filius virginis ꝛ est eiusdē specieicū ipsa virgine ꝛm naturā hūanā: ergo pclusio vera. Tertia pclusio est ista xp̄s nō est filiꝰ naturalis dei pr̄is scōm humanitatē. Ista cōclusio pꝛobak xp̄s nō est similis in spē deo pr̄i scōm hūanitatē: ergo non est filius naturalis dei pr̄is scōm humanitatē. Quarta conclusio est ista xp̄s nō est filius naturalis diuę ꝝginis ꝛm diuinitatē. Ista cōclusio pꝛobatur xp̄s nō est similis in specie diuę ꝝgini ꝛm diuinitatē: ergo nō est filius naturalis diuę virginis scōm diuinitatē.

¶ Cōtra istas cōclusiōes argr sic nullꝰ q̄ est filiꝰ p gꝛam est filiꝰ naturalis diuę virginis sed xp̄s est filius ꝝginis p merā gꝛam dīi dei: ꝫ xp̄s nō ē filiꝰ naturalis diuę ꝝginis. Ad hoc argumentū rīdet distinguēdo maioꝛē: vel intelligit solū de gꝛa

adoptionis: ꝛ sic ꝓcedit ꝛ negat minor. Intelligēdo de eadē gr̄a adoptionis. Si vero intelligat de quaqū qꝫ gr̄a indifferenter negatur maior. Et si arguas xp̄s est genitus ex virgine per miraculū: ergo non est filiꝰ naturalis virginis: negat ꝓsia. Nō est: qz simul cū miraculo cōcurrebat natura virginis spūsctō ipsaz adiuuante. Et si adhuc arguas xp̄s volūtarie est genitus ex virgine: ergo nō est filiꝰ naturalis negat ꝓsia: nec incōuenit qꝫ natura ꝛ volūtas concurrant ad eundē effectū. Immo semp ita fuisset in ꝓmo parente: si mansisset in statu innocentię: vt egregie declarat diuus Bonauentura. Cōtra istā solutionē arguitur nullus filius naturalis est ꝓior suo ꝓncipio sed xp̄s est ꝓior suo ꝓncipio. s. matre: ergo xp̄s non est filiꝰ naturalis beatę virginis. Ad hāc replicā rn̄detur distinguēdo maiorē vel scōm naturā: scōm quā est filius. Et sic concēditur illa est negatur minor intelligendo eam ꝓportionabiliter. si vero intelligatur maior de quaqunqꝫ natura. negatur illa. Nam quamuis Christus sit ꝓior matre secundum naturam diuinā: est tamen posterior matre secundum naturā humanam.

De adoratione humanitatis christi. an eadem sit adoratio humanitati ꝛ deitati exhibenda.

Distinctio. IX.

Retereа inuestigari oportet. vtrz caro xp̄i ꝛ ania vna eadēqꝫ cuz verbo ōbeat adorati one adorari illa. s. q̄ latria ōr. Si eīn aie vel carni exhibet latria q̄ intelligit seruitus siue cultꝰ soli creatori debitꝰ. cū aia christi vel caro creatura tm̄ sit creature exhibet quod soli creatori debetur qō facięti in idolatriam deputat Ideo quibusdā videtur nō illa adoratione q̄ latria est carnē xp̄i vel aiam Christi esse adorandā: sz illa q̄ est dulia: cuiꝰ duas species vel modos esse dicunt. Est eīn cuiusdā modi dulia q̄ creature cuilibet exiberi pōt: ꝛ est quedā soli humanitati Christi exhibenda nō alij creature: quia xp̄i humānitas super omnem creaturam est veneranda ꝛ diligenda. Non tamē adeo vt cultus diuinitati debitus ei exhibeatur: qui cultus in dilectiōe ꝛ sacrificij exhibitiōe atqꝫ reuerentia cōsistit: qui latine dr̄ pietas. grece autez theosebia. i. dei cultus vel cusebia id est bonus cultus.

Aliorū sentētia qua vnā adorationem vtrisqꝫ exhibendam tradunt.

Alijs autē placet Christi humanitatē vna adoratione cū verbo esse adorādā: nō ꝓpt se sed ꝓpter illum cuius scabellū est cui est vnita. Necqꝫ ipa hūanitas sola vel nuda: sed cū verbo cui ē vnita: nec ꝓpter se: sed ꝓpt illū cui est vnita ꝛ adorāda. Nec qui hoc facit idolatriereus iudicari pōt: qz nec soli creature: nec ꝓpt ipam. sed creatori cū hūanitate: ꝛ in hūanitate sua seruit. De hoc Joānes damas. ita ait. Due sunt nature Christi: ratione ꝛ modo differentes: vnite vō scōm hypostasiz. Vnꝰ ergo xp̄s est deꝰ perfectus ꝛ homo ꝓfectꝰ quē adoramus cū patre ꝛ spiritu vna adoratione cū incontaminata carne eius. Non inadorabilem carnē dicentes. Adoratur enim in vna verbi hypostasi q̄ hypostasis generata est Non creature veneratiōnē ꝓbentes Nō ergo in nudā carnem adoramꝰ: sed vt vnitam deitati ī vnaz hypostasim dei verbi duabus reductis naturis. Timeo carbonē tangere ꝓpter ligno copulatum ignem Adoro xp̄i dei mei simul vtrāqꝫ naturā: ꝓpt carni vnitam deitatē. Nō eīn quartā ap-

pono ꝓsonam in trinitate: sz vnā personā confiteor verbi ꝛ carnis eius. His verbis insinuari videtur xp̄i humanitatem vna adoratione cū verbo esse adorandā: De hoc etiam Augu. ait ex ser. dñi vbi dicit. Nō turbet cor vr̄z: ita dicit Dicunt heretici filium non natura esse deū sz creatuz. Quibus rn̄dēdū est: qui si filius nō est deus natura sz creatura. nec colendus est oīno. nec vt deus adorandꝰ. dicente apl̄o. Coluerunt ꝛ seruierūt potius creature qꝫ creatori. Sed illi ad hoc replicabūt ꝛ dicent. Quid est qꝫ carnē eius quā creaturā esse non negas simul cū diuinitate adoras: ꝛ ei non minus qꝫ diuinitati deseruis. Ego dñicā carnē imo perfectam ī xp̄o hūanitatē ideo adoro. qꝫ a diuinitate suscepta ꝛ deitati vnita est. vt non aliud ꝛ aliū: sed vnum eundēqꝫ deum ꝛ hominē filium dei esse confitear. Deniqꝫ si hominē separaberis a deo. illi nūqꝫ credo nec seruio. velut si quis purpurā vel diadema regale iacens inueniat. nunquid eā conabit adorare. Cū vero ea rex fuerit indutus: periculū mortis incurrit. si ea cum rege adorare quis contempserit. Ita in xp̄o dñio humanitatē nō solam

vel nudā. sed diuinitati vnitam
s. vnum filiū deū verū ⁊ hominē
vez si quis adorare contempse
rit: eternaliter moriet. Idē sup
ps. xcviij. vbi dicitur. Adorate
scabellū pedū ei⁹ qm̄ sanctū est.
Sciendum qz in xp̄o terra est.
id est caro que sine impietate a
dorat̄. Suscepit. n. ō terra ter
ram: qz caro de terra est ⁊ de car
ne Marie carnem accepit. hec
sine impietate a verbo dei assum
pta adorat̄ a nobis: qz nemo car
nem eius manducat nisi prius a
doret sed qui adorat non ter⁄
ram intuetur. sed illum poti⁄
us cuius scabellum est propter
quem adorat. His autoritati⁄
bus premisse inuestigationis
absolutio explicatur.

Arca nonaz
distī. quer̄it
primo an la
tria sit ⁊tus
theologica.
an moralis:
distincta a du
lia ⁊ hyper
dulia. Pro
hui⁹. q. itelligētia ē p̄ño. q differē
tia est inter virtutē moralē ⁊ theo
logicā. Nam theologa habet deum
p̄o obiecto: moralis ⁊o non habet
deū p̄o obiecto. Sed de hac differē
tia diffuse tractat inferius. Ma
gister in hoc libro. Virtus cardina
lia dicit ⁊tus principalis inter mo
rales ⁊tutes: vt declarabit inferi⁹.
Scō est notandū q ⁊tus capitur
tripharie: primo mō capitur p̄o ha
bitu inclinante hoiem ad bene ope
randū ⁊ isto mō capitur qñ philoso
phus diffinit eā in scō ethicorū di
cens. Virtus est: quę habentē perfi⁄ q
cit ⁊ opus eius bonū reddit. Scō
modo capit̄ p̄o actu ⁊tuoso. s. p̄o
volitione: qua aliquis vult operari
virtuose. Tertio mō accipitur p̄o
operatione exteriori imperata ab
actu ⁊tuoso: ⁊bi gr̄a bon⁹ xp̄ianus
habet habitū liberalitatis: ⁊ ideo si
videt paupere: habitus ille liberali
tatis: que habet: inclinat eu⁹ ad vo
lendū dare Eleemosinā illi paupe
ri: que videt ⁊ ad talē volitionē dan
di. Sequtur dat̄o eleemosynę exte⁄
riori ⁊ quodlibet istorū triū ⁊tus di
citur liberalitatis. Tertio est notā⁄
dum q latria grece secūdum Aure
lium augusti. in primo cap. 10. libri.
de ciuitate dei latine dicitur honor
siue cultus soli deo debitus. Nā bo
nus cultus dicitur grece Eusebia.
⁊ cultus dei theosebia. Sed latria
proprie est seruit⁹ soli deo debita.
Dulia autē est honor debitus crea
turę ꝓpter aliquā excellētiā ei⁹ aut
dignitatē. Hyperdulia ⁊o est cult⁹
siue honor ōbit⁹ creaturę ꝓpter ali
quā eminētissimā excellētiā: ⁊ quo
niam latria: dulia ⁊ hyperdulia sūt
virtutes: quelibet ipsarū p̄t capi
tripharia p̄o habitu: actu: ⁊ opera
tione exteriori imperata a tali actu
Latria enim est quidā habit⁹ inclinā⁄
nans bonū xp̄ianuz ad honorandū
deū: ⁊ ideo quādo videt corpus sal
uatoris inclinat ad talē honorē exhi⁄

bēdū ⁊ inse formal vnū actū impa⁄
tiuz honoris exterioris: ⁊ quod li
storū triū dicitur latria. Proport
ionabiliter dicendū est de dulia ⁊ hy⁄
perdulia. Ex istis sequtur q triplex
est adoratio. s. latrię: dulię: ⁊ hyper
dulię. Adoratio latrię est adoratio:
qua exhibetur alicui honor soli deo
debitus. Adoratio dulię est adora⁄
tio: qua exhibet alicui creaturę ho⁄
nor ꝓpter aliquā excellentiā vel di⁄
gnitatem. Adoratio hyperdulię est
adoratio: qua exhibet alicui honor
ꝓpter aliquā eminētissimā excellē⁄
tiam: vt honor: quo bonus christia⁄
nus venerat sanctissimā. Materiā
matrem dei.

¶ Istis notatis rñdet ad. q. per
aliquas ꝯclusiones: quaꝝ ꝑma ē ista.
Latria est ⁊t⁹ specialis: ista ꝯclusio
ꝓbatur duplici ratiōe. Prima ē ista
latria habet materiā specialē distin
ctaz a materia aliarū virtutū. s. ho⁄
norem soli deo debitū: ergo latria ē
specialis virtus. Secuda rō est ista
Idolatria est viciū speciale ergo la
tria est ⁊tus essentialis. ꝓña tenet:
quia oppositorū eadē est disciplina
Scā cōclusio est ista latria non est
virtus theologica ista cōclusio pro⁄
batur. non habet deuz p̄o obiecto:
sed solū habet reuerentiā illā exte⁄
riorem ergo nō est ⁊tus theologica
Tertia cōclusio est ista latria distin⁄
guitur a dulia ⁊ hyperdulia. Ista cō⁄
clusio ꝓbatur latria habet obiectuz
distinctū a dulia ⁊ hyperdulia ergo
ꝙ qualibet illaꝝ distinguit. Quarta
cōclusio est ista quelz istarū virtutū
est virtus moralis spectās ad iusti⁄
ciaz. Ista cōclusio probat: quelibet
virtus inclinans ad reddēdū illud:
quod alicui debet est ⁊tus moralis
spectans ad iusticiā. Sed per quā⁄
libet istarū triū ⁊tutū redditur illud:
qō ōbetur vt puta per latriā reddit
cultus debitus deo: per alias duas
redditur cult⁹ debitus creaturę igit
quelibet istarū triuz ⁊tutū est ⁊tus
moralis spectans ad iusticiam.

¶ Contra istas cōclusiones ar
guitur sic nulla seruit⁹ est ⁊tus: sed
latria est quedā seruit⁹: ergo latria
nō est virtus: maior probatur illud:
quod est necessariū nō est ⁊tus: sed
seruitus necessario fit a seruo: ergo
nulla seruitus est ⁊tus. Pro huius
argumēti solutione est aduertendū
q duplex est seruitus: quedā reddit
deō ⁊ altera redditur homini ⁊ que⁄
libet istarū p̄t fieri coacte ⁊ libere.
Si fiat coacte nullo mō est virtus.
Sed si fiat libere: tūc bene p̄t esse
virtus. Isto notato rñdetur ad for⁄
mam argumētī negādo maiorem
⁊ ad probationē dico q nō ois serui
tus necessario reddit. Immo mul⁄
te seruitutes reddūtur libere ⁊ ta⁄
les sunt ⁊tutes: immo respectu dñi
dei per tales seruitutes adquiritur
regnū celorum. Idcirco nr̄a sancta
mater eccl̄ia in quadā collecta canit
seruire deo regnare est.

¶ Scō arguitur sic latria est
timor ergo non est quedā ⁊tus spe⁄
cialis: añs probatur timor inclinat
hoiem ad honorandū deū. Et illud
itidem facit latria: ergo latria est ti
mor. Ad hoc argumētū rñdetur ne⁄
gando añs ⁊ ad probationē negat

Universidad de Deusto Biblioteca

ꝓfia ⁊ rō est: qz alio mō inclinat ad hoc latria ⁊ alia rōne: ꝫ timoz. Nā timoz inclinat hoiem ad honozādū deum ꝓpter paruitatē ipsiusmet hois. Sed latria inclinat ad honorandū deū ꝓpter excellētiā Maiestatis diuine. Cōtra istā solutionē arguitur seq̄retur q̄ latria esset pietas: ꝓfis est falsum: qz tūc latria nō esset virtus specialis igitur solutio nulla: sequela ꝓbatur: pietas inclinat hoiem ad reuerendū deuz in signum Maiestatis diuine: ergo latria est pietas. Ad hanc replicā rīdetur negando sequelā: ⁊ ad probationez negatur afis. Immo pietas inclinat ad exhibendū officia pietatis ꝓximo ꝓpter deū. Et si arguas: qz Aurel. august. ī ꝑmo cap. 10. lib. de ciuitate dei ⁊ in sequētib⁹ vocat ipsam latriam noīe pietatis. Respōdetur q̄ capit August. pietatem large ꝓ religione.

¶ Tertio arguitur sic latria est obedientia ergo nō est ỽtus specialis: afis ꝓbat quicūq̄ obedit deo seruit ipsi ⁊ honozat ipsuz: ergo latria est obedientia. Ad hoc argumētum rīdetur negādo afis: ⁊ ad ꝓbationem negatur ꝓptere a q̄ latria ⁊ obedientia sint eadē ỽtus. Nam obediētia nō habz ꝓ obiecto ipm honorē sicut habet latria. Insuper obediētia est respectu creaturę non aūt latria. Cōtra istā solutionē arguit q̄ quēlz actū latrię adimpletur primū ꝓceptū diuinū. Sed adimpletio ꝓcepti diuini ꝑtinet ad obedientiā ergo latria est obediētia maioz ꝓbatur per quēlibet talem actum amatur deus super oīa: ergo q̄ quēlibet talez actū adimpletur. Ad hanc replicā rīdetur negando maiorē: ⁊ ad probationē negatur afis. Nam mali christiani benefaciūt actus latrię nō tamen diligunt deum super omnia.

¶ Quarto arguitur sic illud: quo colitur deus est latria: sed fide ⁊ spe ⁊ charitate colitur deus: ergo latria est fides ⁊ spes ⁊ charitas: maioz patet authozitate Agust. in lib. Enchiridio illud asserētis. Silr in. 4⁹. capitu. 10. lib. de ciuitate dei Inquit sacrificam⁹ deo hostiā hilaritatis ⁊ laudis ī ara cozdis igne feruidę charitatis. Hic est dei cultus: hęc vera religio: hęc recta pietas: ⁊ tm deo debita seruit⁹. Ad hoc argumentū rīdetur negādo minorē. intelligēdo de cultu exteriozi ⁊ ꝓprie sumpto sicut capit in diffinitiōe latrię. Et August. in illis authozitatibus accipit cultū large. Cōtra istaz solutionē arguit oīa: quę fiūt ad gloriam dei pertinēt ad cultū ꝓprie sumptū vt capitur in diffinitione latrię: sed omnia opa christianoꝝ debent fieri ad gloriā dei. Juxta illud Apostol. primę ad corinth. 10. cap. oīa ad dei gloziam facite igitur latria nō est virtus specialis. Ad hāc replicā rīdetur negando maiorez. Et ratio est: quia latria ꝓ formali obiecto habet ipsum honorem deo debitum exteriorem. Contra istam solutionem arguitur sequeretur q̄ esset ỽt⁹ theologa. ꝓfis est cōtra cōclusiones igit seq̄la ꝓbat soluz latria ỽbet deo ergo est ỽt⁹ theologa.

¶ Ad replicā rīdetur negando seq̄lam: ⁊ ꝓbationē negatur ꝓfia: rō ē qz non habet deū ꝓ obiecto: sz ipsum honorē: vt dictum est.

¶ Quinto arguitur contra vltimam conclusionē: eadē est virtus in specie: qua creditur esse credenduz: ergo eadē erit species adozationis qua adozat eē adozādū ē q ꝓfis nō sūt tres spēs adozatiōis ꝓfia tenet: qz nō videt esse maioz: rō de credibilib⁹ ꝫ de adozabilibus. Si dicas q̄ discrimen est: qđ est vna rō oīm credibiliū. s. summa veritas cui innitū tur oīa credibilia: replico tunc de amabilibus. Nā eadez est species: qua diligitur deus ⁊ creatura: ergo eadē erit species qua adozatur de⁹: ⁊ adozatur creatura. Hoc argumentum contra noīales nullā habet apparentiā. Nā noīales tot ponunt fides adq̄sitas distictas specie: quot credibilia distincta specie. tot etiam ponunt charitates adquisitas. quot sunt amabilia distincta specie. Sed scōm Thomā ⁊ Bonauēturā habet hoc argumentū magnā a pparētiā: ⁊ vix pōt dari rīsio sufficiens nisi dicam⁹ q̄ dilectio ꝓximi ordinatur in dilectionez dei: adozatio creaturę regulariter non ordinatur ad adozationē dei: sz bene ad amorē dei. Cōtra istā solutionē arguitur oīs virt⁹ teste philosopho nō consistit in medio duoꝝ extremoꝝ. sed non est dabile extremū superabūdātie in adoratione dei: ergo nulla istaꝝ est virtus. Ad hanc replicā rīdet q̄ in modo datur excessus vt puta si aliquis tempoze hyemali longo tēpoze maneret capite discoperto: rōne cui⁹ incideret in grauē morbū.

¶ Sexto ⁊ vltimo arguitur. sic dño deo debetur soluz vna species adozationis: sz latria. Et dulia debentur deo: ergo latria ⁊ dulia sunt vna ⁊ eadē species minoz ꝓbatur authozitate glose sup illuz psal. Dñe deus me⁹ in te speraui dicētis. Dñe oīm per potentiā cui debetur dulia. Deus aūt per creationē: cui debetur latria. Ad hoc argumentū rīdetur negando minorez: ⁊ ad probationē dico q̄ in illa glosa capitur li dulia large: vt tm valz sicut adozatio. Cōtra istā solutionē arguitur magis ⁊ minus non variāt speciē: sed latria ⁊ dulia: ⁊ hiperdulia non differunt: nisi scōm magis ⁊ min⁹. s. scōm maiorē: honorē: ⁊ minorez: ergo latria dulia ⁊ hiperdulia nō sunt distinctę species virtutū. Ad hanc replicā respondetur distinguendo maiorē vel loquendo de specie entitatiua: ⁊ sic conceditur illa cū minoꝝ. Et negat ꝓfia. vel loquendo de specie moris ⁊ sic negatur illa maioꝝ patet instantia de liberalitate ⁊ magnificentia: quę sunt virtutes distinctę specie: ⁊ tm solū differunt penes magnum ⁊ paruū. Nā liberalitas versatur circa mediocres sumptus siue expensas magnificentia vero circa magnos sumpt⁹ ⁊ magnas expensas.

¶ Dubitatur circa istā. q. vtrū necessariū sit ponere istam triplicē adozationē: vel an sit distinctio inuēta ⁊ somniata a nobis theologis sicut inquit maledictus Luther. Ad hoc dubiū rīdetur q̄ velit: nolit ma

le dictus Luther ex testamento antiquo manifeste elicitur talis distinctio. Als erit manifesta cõtradictio in sacra pagina: qõ est nephãdũ: qõ probatur sic Deut. 6. cap. vt allegat saluator noster. Mat. 4. ca. habet q solus deus est adorãd⁹. Et in. 1. cap. tertij libri. Regũ habemus q sctũs prophet natã adorauit regẽ Dauid ⁊ benefecit eũ adorando: ergo necessariũ est distinguere adoratione vel manifesta est ꝓtradictio in sacra pagina.

¶ Queritur scõo circa eandem distin. an hũanitas xpi sit adorãda eadẽ adoratione: qua adoratur verbũ diuinũ. Pro huius. q. intelligẽtia est notãdũ q ꝟm pm nr̃m in libro de memoria ⁊ reminiscentia qñ aĩa nr̃a intuet aliquã imaginem duplici motu tendit in eã: prim⁹ mot⁹ est in ipsam imaginẽ: vt est q̃dã res s. aurea: vel argẽtea: vel lapidea: vl lignea. ⁊ sic de alijs. Alius est mot⁹ quo tendit in ipsam imaginẽ: vt ipsa est repzesentatiua alteri⁹. Scõo est notandũ q imagines propter tria sunt introducte in ecclesia ꝑmo propter simplicitũ ruditatẽ sũt eẽ. Layci q̃ nesciunt legere. Et ideo picture sunt libri ipsoz: vt egregie dicit Gregorius in cap. perlatũ de cõse. d. 5. Scõo mõ sunt introducte imagines propter affectus tarditatẽ sunt eẽ multi xpiani tardi ad deuotionem ⁊ pfitia plus mouent q̃ audita iuxta illud Horatij in arte poetica. Segni⁹ incitãt aĩos demissa per aures. quam que sunt oculis subiecta fidelibus. Experiẽcia eẽ docet q boni xpiani mirabiliter mouentur ad deuotionẽ qñ vident imaginẽ crucifixi vt patet de diuo Francisco qui tot⁹ accendebat in amoze diuino: ⁊ Hie

eadẽ adoratione quãuis non terminetur ad humanitatẽ sed ad ipsum verbũ diuinũ. Sed circa hoc dubitatur de aggregato ex diuinitate et hũanitate. an tale aggregatum sit adorandũ adoratiõe latrię. Ad hoc rñdetur affirmatiue propter diuinitatẽ quã includit tale aggregatũ. Iz an ipso debeam⁹ frui: videbitur deo fauente in ꝑma distin. ꝑmi ſſiaz.

¶ Queritur tertio circa eandẽ distin. qua adoratiõe sunt adorãdę imagines. Pro huius. q. intelligẽtia est notãdũ q ꝟm pm nr̃m in libro de memoria ⁊ reminiscentia qñ aĩa nr̃a intuet aliquã imaginem duplici motu tendit in eã: prim⁹ mot⁹ est in ipsam imaginẽ: vt est q̃dã res s. aurea: vel argẽtea: vel lapidea: vl lignea. ⁊ sic de alijs. Alius est mot⁹ quo tendit in ipsam imaginẽ: vt ipsa est repzesentatiua alteri⁹. Scõo est notandũ q imagines propter tria sunt introducte in ecclesia ꝑmo propter simplicitũ ruditatẽ sũt eẽ. Layci q̃ nesciunt legere. Et ideo picture sunt libri ipsoz: vt egregie dicit Gregorius in cap. perlatũ de cõse. d. 5. Scõo mõ sunt introducte imagines propter affectus tarditatẽ sunt eẽ multi xpiani tardi ad deuotionem ⁊ pfitia plus mouent q̃ audita iuxta illud Horatij in arte poetica. Segni⁹ incitãt aĩos demissa per aures. quam que sunt oculis subiecta fidelibus. Experiẽcia eẽ docet q boni xpiani mirabiliter mouentur ad deuotionẽ qñ vident imaginẽ crucifixi vt patet de diuo Francisco qui tot⁹ accendebat in amoze diuino: ⁊ Hie

ronymo qui lapide perussit ꝓpriũ pect⁹: propterea dñi sacerdotes qñ celebrant hñt ante se imaginẽ crucifixi. Tertio sunt introducte imagines ꝓpter labilitatẽ memorię. Hazquãuis Laici audirent misteria passionis xpi: ⁊ martyz facile obliuiscerentur: insuper non habent prędicatores mltoties ⁊ sacerdotes doctos qui ipsis talia prędicent.

¶ Istis notatis rñdetur ad titulũ. q. per vnicã conclusionẽ que talis est. Quelibet imago est adoranda eadẽ adoratione: qua adoratur res: cuius est imago. Ista conclusio probatur autoritate Damasceni: libro. 3. dicentis honoz imaginis refertur ad prototypũ. i. figuratũ. Insuper Abrahã adorauit tres angelos q̃ repzesentabãt scĩm. trinitatẽ.

¶ Contra istã conclusionẽ arguit maledictus Luther: mulę sunt ponendę imagines in ecclesia: ergo a fortiori non sunt adorãdę afis probat. Exodi. 20. Dñs de⁹ dixit Moysi ⁊ filijs Israel. Nõ facies tibi imaginẽ neq̃ sculptã similitudinẽ: ergo ponere imagines in ecclesia est contrauenire prędicto diuinõ. et ꝑ ꝑns non sunt ponende. Ad hoc argumentum rñdetur q dñs deus nõ simpliciter ꝓhibuit facere imagines. Az ipsemet ꝓcepit Exodi. 25. ca. Moysi facere Cherubin duos aureos: ⁊ ꝓductiles silr Numeri. 21. ca. prędcepit fieri serpẽtẽ ęneũ. pariforma Salomõ mltas imagines ⁊ varias posuit in tẽplo: sed intentio dñi dei erat q filij Israel nõ adorarẽt imagines: ne inciderẽt in ydolatriã: ad

quam filij Israel mirabiliter erant proni. Et q hoc sit vez patet: qz in eodẽ. 2⁰. cap. allegato subiungit nõ adorabis neq̃ coles ea. Sed ꝑ hs xpianus non est durę ceruicis: neq̃ pronus ad idolatriam nimiz: ergo si saluator noster in propria persona introduxit imagines. Mã refert Damascenus in. 4. ⁊ Eusebi⁹ in ecclesiastica hist oria q saluator noster misit suã imaginẽ ad regẽ Abagaz quę quidẽ imago seruatur in ecclia diui Bartholomęi de eremineis vrbis ianuensis. Silr seruat vna alia imago Romę eiusdez saluatoris in cœnobio minoritaz: qõ dicitur ara cœli pariforma i sabaudia habetur sudariũ eiusdẽ saluatoris: insuper diuus Lucas duas depinxit imagines beatę virginis: quaz vna habetur Romę. ⁊ alia habet i Alemania

¶ Scõo argñ sic rex Ezechias laudatur: qz destruxit serpentẽ Aeneum qui fuerat fabzicatus a Moyse: ergo licitũ est destruere imagines Ad hoc argumentũ rñdetur negando ꝓpiam: ⁊ rõ est: qz populus Isrl adorando serpentẽ ęneũ: credendo quod ille serpens habebat virtutẽ diuinam. Idcirco sapiẽs rex Ezechias ad tollendã talẽ idolatriam destruxit illũ serpentẽ sed xpiani nõ cõmittunt idolatriam quia nõ adorant ipsas imagines propter eas: sz propter repzesentata. ⁊ propterea Gregori⁹ i dist. allegata laudat illũ eẽm martirę: q reprehendit illos xpianos idolatrãtes: reprehendit tñ eũ: qz destruxit imagines. Cõtra istã solutionez

argr rit⁹ idolatrax est nobis fugiēdus magis q̄ ritus iudeox: sed modus erat idolatrax adorare imagines: ergo nos nō ōbem⁹ eas adorare. Ad hanc replicā rīdet negando ꝓīam: z rō ē: qz adoratio ydolatrax terminabatur ad ipsas imagines sīue creaturas: sed adoratio xp̄ianox non terminatur ad ipsas imagines sed ad ipsum deum.

¶ Tertio argr sic seq̄ret q̄ celū esset adorādū adoratiōe latrie. Similr z diabolus ꝓīs est falsuz ergo seq̄la probatur. cœlū magis repsentat deū sīlr z diabol⁹ q̄ aliqua imago facta a creatura: ergo si imago reuerēda est adoratiōe latrię: qz repsentat xp̄m a fortiori diabolus erit adorand⁹ adoratiōe latrię. Ad hoc argumētū rīdet negādo seq̄lā z ad probationē negat aīs. Nā imediatius repsentat imago xp̄m q̄ de mōsa ē facta: nisi vt repsentet xp̄m. Cōbili⁹ est nō viuente: ergo si nō viuēs est adorandū adoratiōe latrię a fortiori q̄lz viuēs erit adorandū adoratione latrię. Ad hāc replicā rīdet negando ꝓīam: z rō est: qz lz q̄lzvis sentiā nō tñ q̄ ad significationē immediatā. Cōtra istā solutionē argr autoritate Dama. in lib. de imaginib⁹ dicentis: magnę impietatis est figurare q̄ ē diuinitatis: ergo a fortiori magne impietatis est adorare ipsas imagines. Ad hāc replicā rīdetur negādo ꝓīam: z rō est: qz diuinitas est indiuisibilis: z ꝯ nō pōt figurari: z si figuram⁹ xp̄m hoc est q̄ ad hūanitatē z nō q̄ ad diuinitatez.

¶ Quarto q̄rit circa eādē dist. an crux xp̄i sit adorāda adoratiōe latria. Pro h⁹. q. solutiōe est notādū q̄ honox siue reuerētia nō debet nisi nature intellectiuę. creaturę aūt irratiōali siue insensibili nō debet honox aut reuerētia nisi rōne naturę intellectiue. z hoc bifariā vnomō iquātū repsentat naturā ītellectiuā siue rōnalē. Alio mō inquātū ei aliqualr cōiungit ꝓmo mō homines cōsueuerūt adorare imaginē regis scōo mō cōsueuerunt adorare ei⁹ vestē: vtrūq̄ tñ venerātur homines eadē veneratione qua venerant regē. Ulteri⁹ ē notādū q̄ titul⁹ q̄stiōis pōt bifariā intelligi vnomō de illa cruce lignea in qua psonalr z realr fuit crucifix⁹ saluator nr. z aliomō de qua cunq̄ alia cruce siue aurea: siue argentea: siue cuprea. Istis notatis rīdet p aliās ꝓclusiōes ad. q. Quax ꝓma est ista crux illa in qua realr z psonalr fuit crucifix⁹ saluator nr adorāda ē adoratiōe latrię vtroq̄ mō. s. qz repsentat xp̄z in ea crucifixū: z qz aliqualr fuit saluator ei ꝓiūct⁹. Ista ꝓclusio ꝓbat autoritate eccl̄ie canēt⁹. O crux aue. ꝛc. Scōa ꝓclusio ē ista quelibet alia crux ab ista solū ē adorāda adoratione latrię ꝓmo mō: qz repsentat christū. Ista cōclusio patet ex precedenti quęstione.

¶ Cōtra ambas cōclu. arguit̄ sic q̄libz crux est pura creatura ergo nulla talis est adorāda adoratiōe latria ꝓīa tenet: qz nūc manifesta cōmitteret idolatria. Ad hoc argumētū rīdet negādo ꝓīam: z ad ꝓbationē nego q̄ ꝓmittat idolatria: z rō est qz nulla crux adorat de p se: nec adoratio terminat ad eā: sz ad xp̄m quē repsentat vel cui ꝓiungebat. Cōtra istā solutionē argr seq̄retur q̄ virgo Maria esset adorāda adoratiōe latrię ꝓīs est falsum: ergo seq̄la ꝓbat sanctis. virgo ꝓiūctior fuit xp̄o i vtero ei⁹ exīti q̄ crux fuerit xp̄o: ergo si ꝓpter cōtactū crux illa ꝑma ē adorāda adoratiōe latrię a fortiori sanctis. virgo esset adoranda adoratione latrię propter cōtactum. Hęc replica egregie probaret illatum nisi obstaret periculū idolatrię. Nā beata virgo est capax adorationis. s. hipdulie. z si fieret ei adoratio latrię talis adoratio terminaretur ad eā: q̄ quidē est capax alicui⁹ adorationis: z sic simplices idolatrarent sc⁹ est de cruce. Nā crux ex se nulli⁹ est capax adorationis. Contra istā solutionē arguitur sequeretur q̄ lancea: corona spinea: z claui essēt adorandi adoratione latria ꝓīs est falsum: ergo sequela probatur lancea: corona: z claui: coniungebantur xp̄o z ex seipsis nulli⁹ sunt capaces adorationis: ergo ola ista propter contactū sunt adoranda adoratione latrię. Ad hanc replicā rīdetur concedendo sequelā de oībus illis: q̄ fuerunt aliqualiter coniuncta xp̄o: z negatur minor. Contra istā solutionē arguitur sequeretur q̄ cœlum z terra essent: adoranda adoratione latrie ꝓīs est falsuz: ergo sequela patet cœlum in sacra pagina dicitur sedes dei. z terra dicitur scabellū pedum eius: ergo cœlum z terra sunt

tñ rīdet negādo ꝓīam: z ad ꝓbationē nego q̄ ꝓmittat idolatria: z rō est qz nulla crux adorat de p se: nec adoratio terminat ad eā: sz ad xp̄m quē repsentat vel cui ꝓiungebat. Cōtra istā solutionē argr seq̄retur q̄ virgo Maria esset adorāda adoratiōe latrię ꝓīs est falsum: ergo seq̄la ꝓbat sanctis. virgo ꝓiūctior fuit xp̄o i vtero ei⁹ exīti q̄ crux fuerit xp̄o: ergo si ꝓpter cōtactū crux illa ꝑma ē adorāda adoratiōe latrię a fortiori sanctis. virgo esset adoranda adoratione latrię propter cōtactum. Hęc replica egregie probaret illatum nisi obstaret periculū idolatrię. Nā beata virgo est capax adorationis. s. hipdulie. z si fieret ei adoratio latrię talis adoratio terminaretur ad eā: q̄ quidē est capax alicui⁹ adorationis: z sic simplices idolatrarent sc⁹ est de cruce. Nā crux ex se nulli⁹ est capax adorationis. Contra istā solutionē arguitur sequeretur q̄ lancea: corona spinea: z claui essēt adorandi adoratione latria ꝓīs est falsum: ergo sequela probatur lancea: corona: z claui: coniungebantur xp̄o z ex seipsis nulli⁹ sunt capaces adorationis: ergo ola ista propter contactū sunt adoranda adoratione latrię. Ad hanc replicā rīdetur concedendo sequelā de oībus illis: q̄ fuerunt aliqualiter coniuncta xp̄o: z negatur minor. Contra istā solutionē arguitur sequeretur q̄ cœlum z terra essent: adoranda adoratione latrie ꝓīs est falsuz: ergo sequela patet cœlum in sacra pagina dicitur sedes dei. z terra dicitur scabellū pedum eius: ergo cœlum z terra sunt adorāda adoratione latria. Ad hāc replicam respondetur negando sequelam: z ad probationem negatur ꝓīa: z ratio est: quia quāuis cœlum dicatur sedes dei z terra scabellum pedum eius nullo tamen modo hęc eadem coniunguntur deo. Sed ad hoc replicatur probādo q̄ beata virgo sit adoranda adoratioe latrię in ꝺ⁹ cap. scōi lib. regū habet z thronus Uersabee matris regis Salomonis positus est ad dexterā eius: z doctores exponunt figuratiue de beata virgine: ergo si xp̄s est adorādus adoratione latrię beata virgo erit adoranda eadē adoratione. Ad hoc rñdetur negando ꝓīam: sed beatris xp̄i: ideſt in potiorib⁹ bonis iuxta oēm purā creaturam. Et si arguas ad hoc teste dama sceno honor matris refertur ad filiū: ergo nō in tione latrię: negatur ꝓīa z ratio est: qz latria nulli creaturę per se debet. Sed ex illo aūte bene infertur q̄ debemus honorare plus beatā virginem: q̄ oēs puras creaturas postremo insurges ad hoc crux xp̄i nō fuit vnita xp̄o in vnitate p̄sonę: ergo nō est adoratione eadē adoranda qua manitas solū ꝓpter hoc adorat latria. s. qz est vnita xp̄o i vnitatē persone. Ad hoc rñdet negando ꝓīam z ad probationē dico q̄ nō solū propter illā causam aliquid est adorandum adoratione latrię. Sed propt alias duas causas.

¶ Scōo argr sic nullus bonus

Universidad de Deusto Biblioteca

ꝛ pius filius veneratur cõtumelias patris sui: ꝯ illas abhorret. xps autem opprobriosissimã mortẽ passꝰ est iuxta illud sapientię. 2. ca. Mortetur pissima condemnemus eũ: ergo nõ debemus nos xpiani q̃ sumꝰ boni filij dei venerari flagella crucẽ lanceã ꝛ coronã xpi. Ad hoc argumẽtum rñdetur q̃ considerãdo ista ſm opinionẽ infidelitũ videtur esse opprobria ꝛ ptumelię. Juxta illõ Apoꝓme ad corin. 1. capi. Verbũ crucis pereuntibus quidẽ stultitia est: his aũt q̃ salui fiunt. i. nobis virtus dei est: ꝛ sequitur in eodẽ cap. Nos aũt prędicamus xpm crucifixum: iudęis quidẽ scandalũ: gentibus aũt stultitiã ipsis aũt vocatis iudęis atq; grę cis xpm dei virtutẽ: dei sapiẽtiã. ꝛc. Sed considerando quantũ ad effectum nr̃e salutis talis mors xpi est virtus diuina ipsius qua de hostibꝰ triũphauit iuxta illud ad Colosseñ. scõo cap. Ipsum tulit de medio affigens illud cruci ꝛ spolians principatus ꝛ potestates: traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso.

¶ Quinto queritur circa eãdez distin. vtrũ cultus latrię possit sine pcto xpi aduersario exhiberi. Pro huius. q. enodatione est notandum q̃ bifariã põt exhiberi cultus latrię demoni: vnomõ categorice ꝛ absolute: ꝛ alio modo sub conditione: et isto vltimo modo adhuc duobꝰ modis vnomõ cũ conditione expressa: ꝛ alio mõ cũ conditione aptitudinali subintellecta. Istis notatis rñdetur per aliquas ꝓclusiones. Quarũ prima est ista. Nequit exhiberi cultus latrię xpi aduersario categorice sine peccato. Ista conclusio probat qz in tali adoratione non cadit ignorantia inuincibilis quę posset talem adorationem excusare. Haz tria habemus remedia. scilicet sacram paginam dicentẽ q̃ multi pseudo prophetę in nomine Christi sunt venturi. Secundum remedium est oratio interna. debemus enim rogare dominum deum vt inspiret nobis an talis visio vl̃ reuelatio sit a deo. Tertium remedium est suspensio credulitatis sicut fecit diuus Martinus: quãdo apparuit ei diabolus in effigie Christi: non enim debemus credere omni spiritui ſ̃ probare. an ex deo sit. qui enim cito credit in talibꝰ leuis est corde. Et sicut dicit Bonauentura fortassis inflatus corde: dũ ad tales visiones ꝛ reuelatiões idoneum se existimat vnde tales visiones siue reuelationes potius sunt formidandę quã desiderandę. Narratur enim in Elitis patruz de quodam Eremita qui clausit oculos: ꝛ dixit se in hac vita nolle videre christuz ꝛ euanuit diabolus. Similiter legitur de quodam rege portugalię qui dixit Christo manifestanti se illi pugnanti actualiter contra sarracenos: noli ostendere te mihi: qz ego in te credo: sed ostendere sarracenis qui non credunt in te: ꝛ propter talem apparitionem Reges Portugalię habẽt pro intersignijs quiq; plagas xpi. Ecõtra ẽ de alijs qui prȩcepitati sunt in varios errores propter nimiã credulitatem vt patet legenti vitas patrũ. Scõa cõ

clusio est ista dęmoni bene põt exhiberi adoratio latrię cũ cõditione expressa. ſ. si tu es xps adoro te: sed si non est xps non te adoro. Ista cõclusio patet: quia talis adoratio nihil ponit postq̃ est conditionalis ꝛ non adimpletur cõditio. Tertia cõclusio est ista: nõ est adorandus dęmon adoratione latrię cũ cõditiõe aptitudinali ꝛ subintellecta. Ista conclusio probat ex probatione primę cõclusiõis: ꝛptz etiã ex rñsiõe argumẽti: cõtra istã immediate seq̃nſ.

¶ Cõtra istaz tertiã cõclusionẽ arguitur sic posito q̃ demon transferat se in angelum lucis. vt inquit Apostol. scõo ad Corinth. 11. tũc potest licite adorari adoratione latrię cum cõditiõe subintellecta ergo cõclusio falsa: añs probatur xpianus adorans dęmonẽ transfiguratũ in angelũ lucis adoratione latrię cum cõditione subintellecta non peccat ergo licite eum adorat: añs probat habet ignorãtiaz inuincibilẽ ꝛ ignorantia inuincibilis scõm oẽs Doctores theologos excusat a toto: ergo talis christianus nõ peccat per talẽ adorationem. Ad hoc argumentuz rñdetur negãdo añs: ꝛ ad probationem negatur iterũ añs: ꝛ ad probationẽ negatur maior: immo solũ habet ignorantiã crassam vel affectatam. Tenetur eñ inquirere: an talis ſps ex deo sit anteq̃ adoret. Cõtra istam solutionẽ arguitur sequeretur q̃ quilibet christianꝰ peccaret adorando eucharistiã cum cõditione subintellecta ꝓns est absurdum ergo solutio nulla: sequela probat tenetur inquirere an sacerdos cõfecrauit: nec ne: ꝛ non inquirit: ergo peccat mortaliꝛ: maior ꝓbatur xpianus tenetur inquirere ꝛ probare an ſps ex deo sit ergo tenetur inquirere añ hostia sit consecrata: nec ne: ꝛ an sacerdos habuit intentionẽ cõsecrãdi: nec ne. Ad hanc replicã rñdet negando seq̃lã ꝛ ad probationẽ negatur maior: ꝛ ad probationem negatur ꝓsia ꝛ discrimẽ est: quia adoratio eucharistię est consueta tales autẽ visiones siue reuelationes nõ sunt cõsuetę. Insup dñs deus obligauit nos ad probãdum ſps an ex deo sint: sed non obligauit nos ad examinãdũ an sacerdos habuit intentionem cõsecrãdi an nõ impossibile enim est scire intentionẽ sacerdotis: immo ipemet sacerdos nescit an ipse sit sacerdos: quia nescit an eps habuit intentionẽ se ordinãdi ꝛ propterea quia ista sunt impossibilia sciri: ideo dñs deꝰ nõ obligauit nos ad talia indagãda. ideo satis ẽ q̃ sacerdos eleuet hostiã ꝛ eam nobis proponat causa adoratiõis ad hoc q̃ ipsam licite adorem⁹. Cõtra istam solutionẽ arguitur quidquid facient hoies itẽtio iudicat oẽs: sed talis xpianus habet esse bonã intẽtionem q̃ si sciret talẽ spiritũ trãsfiguratũ in angelũ lucis esset dęmonẽ nõ adoraret eũ: ergo talis intentio excusat eum a peccato. Ad hanc replicam rñdetur q̃ illa maior habet verũ in operibus bonis ꝛ indifferẽtibus: sed in operibus malis nõ habet verum. Nam si aliquis habet bonam intentionem succurrẽdi proximo nõ propterea põt furari vt suc

Universidad de Deusto Biblioteca

carat prōximo. Scōo arguitur cōtra eandē cōclusionē plato emens dño suo anulū cupreū credens eme re anulū aureū nō peccat ergo ado rans angelū sathanę transfiguratū in angelū lucis nō peccat: ꝓia ꝓbat plato iure naturali ꝛ diuīo obli gatur nō defraudare dñm suū ꝛ ig norantia in tali casu excusat eum a peccato ergo christian⁹ in tali ado ratione excusabitur a peccato ꝓp̄ pter eandez ignorantiā. Ad hoc ar gumentū rñdetur negādo ꝓiam ꝛ ad ꝓbationē negatur iterū ꝓia ꝛ ratio est: quia Plato in illo casu nō tenetur vincere illā ignorantiā: sed christian⁹ in talibus visionib⁹ siue reuelatiōibus tenetur vincere igno rantiā. Idcirco ignorātia platonis est īuincibilis excusans a toto. Alia vero est vincibilis ꝛ ideo nō excusat a toto: imo si sit affectata aggrauat ꝛ per hōc pōt solui argumētū quod potest fieri in matrimonio de erro re pſōe: vt ptz de iacob cū alia. Mā tunc est ignorātia īuincibilis excu sans a toto vt dictum est.

¶ Sexto ꝛ vltimo queritur cir ca eandem distin. an sanctorū reli quię sunt adorāndę. Ad hanc difficul tatem respondent duo hereſiarchę. scilicet vigilantius ꝛ Eugnominia nus negatiue quos confutauerunt diuus Hieronym⁹. ꝛ diu⁹ August. Idcirco pōtur duplex cōclusio rñsiua. Prima est ista reliquię sancto rum nō sunt adorandę adoratione latrię ista cōclusio patet: quia latria soli deo debetur. Scōa cōclusio est ista reliquię sanctorū sunt adorāndę adoratione dulię: ista cōclusio pro batur rōne August. in primo cap. ō ciuitate dei dicentis: si paterna ve stis: aut anulus: aut aliquid huius modi tāto est charius posteris: quā to parētib⁹ est maior affect⁹: nullo modo sunt aspernēda corpora: quę familiarius gestamus ꝛ cōuenien tius ꝯ indumētū: ꝛ maxime corpo ra sanctorū: quibus dñs deus vsus est tanꝯ organis ꝛ instrumētis spi ritus sancti. Quare per locuz a for tiori ꝛ a maiori sequitur ꝙ corpora sanctorū: quę fuerūt organa spirit⁹ sci sunt adorāda adoratiōe dulię.

¶ Contra scōam conclusionez arguitur argumentis vigilātij non est quid faciendū qō possit dare oc casionem errādi: sed adorare mor tuorum reliquias est causa erroris. Mā videtur ad errorē gentilitū per tinere qui adorabant penates ergo cōclusio falsa. Ad hoc argumentuz facile rñdetur negādo minorem rō est: quia gentiles adorabāt adora tione latrię: nos aūt non talr adora mus. Insuper ipsi adorabāt tā bo nos. ꝯ malos. nos aūt solum ado ram⁹ bonos ꝛ sanctos hoīes i suis corporibus. Cōtra istā solutionem arguitur corpora sanctorū sunt in sensibilia ergo nō sunt aliqua ado ratione adorāda ꝓia probatur se queretur alias ꝙ licite possemus a dorare lapides ꝛ quamqūꝯ creatu ram irrationalē: ꝓns est falsum igit sequela probatur adeo irrationalia ꝛ insensibilia sunt reliquię sanctorū sicut corpora quarūqūꝯ creaturaꝝ irrationaliū: ergo possumus adora

re quascunꝯ alias duas creaturas irrationales ꝛ insensibiles. Ad hāc replicā rñdetur negādo ꝓiam ꝛ ad probationē sequela est cōcedenda: dūmodo fieret aliquis cōtactus ali cuius sancti: idcirco veneramur cal ceos ꝛ habitū ꝛ pileū nr̄i gl̄iosissimi cōterranei Vincētij: sed secluso cō tactu sequela est negāda ꝛ discrimē est iaz datū. s. quia spiritus sanctus vsus est corporibus sanctorū tanꝯ organis ꝛ instrumētis ad opera stu diosa: nō aūt vsus est alijs creatu ris irrationalib⁹. Et si arguas cor pora ista sanctorū nō sunt eiusdem speciei cū corporib⁹ viuis: quę ha hebāt ipi sancti ergo nō sunt adorā da ea adoratione: qua sancti adora bātur. Ad hoc negatur ꝓia ꝛ rō est quia materia est eadem numero cū illa materia: quaz habebat sanctus in corpore suo ꝛ hoc sufficit ad hoc ꝙ eadem adoratione adorętur.

An christus secundum ꝙ ho mo sit persona vel aliquid.

Distinctio. X.

Olet etiaz aquibusdā iquiri. vtr Christ⁹ se cūdū ꝙ ho mo sit per sona vel eti am sit ali quid ex vtraꝯ parte huius que stionis argumenta concurrunt. Q. enī persona sit his differūt ra tionibus. Si scōm ꝙ homo ali quid est vel persona. vl substan tia. vel aliud est. Sz aliud nō er go ꝓsona vl substātia. Si sub. ē. vel rōnal. vel irrōnal. sz nō ē ir rōnal. substātia. ergo rōnal. Si vero scōm ꝙ homo est rationa lis substātia: ergo ꝓsona: qr hec est diffinitio ꝓsone substantia rō nal. idiuidue nate. Si ergo ſm ꝙ hō. ē aliqd: ꝛ ſm ꝙ hō ꝓsona ē Sz ecōuerso si ſm ꝙ hō ꝓsona ē vl tertia ī tri. vl alia: sz alia nō er go tertia in trinitate ꝓsona. Ar si scōm ꝙ homo persona est ter tia i trinitate: ergo de⁹. Propt hec incōuenientia ꝛ alia. quidaz dicunt xp̄m scōm hominē nō es se ꝓsonam. nec aliquid nisi forte. scōm sit expressiuū vnitatis per sone. Scōm eñ habet multipli cē rōnē. Aliqñ eñ exp̄mit cōdi tionē: vl ꝓprietatē diuīe natu. vl hūane aliqñ vnitate ꝓsone ali qñ notat hitū: aliqñ cāz. Cuius distictiōis rōnez diligēter lector aiaduertat. atqz i sinu memorie recōdat: ne ei⁹ cōfundant sensus cum de xp̄o sermo occurrerit.

Et si Christus secūdū ꝙ hō dicat substantia rationalis non inde tamen sequitur ꝙ ꝓsona sit scōm ꝙ homo.

¶ Illud tamen nō sequitur qđ in argumentatione superiori inductū est. Q. si xp̄s scōm qđ hō est substantia rationalis: ergo persona. Nam ꝛ modo alia Christi est substātia rationalis. nō tamē persona: qz nō est per se sonans. imo alij rei cōiuncta. Illa tamē persone descriptio non est data pro illis tribus personis.

Alia probatio qđ Christus sit persona.

¶ Sed ad huc aliter nituntꝫ probare Christum scōm hoiem esse personam: qz Christus scōm qđ hō predestinat⁹ est vt sit dei filius. Sed illud est qđ vt sit predestinat⁹ est: ergo si predestinatus est scōm qđ homo vt sit filius dei. ꝛ scōm qđ homo est fili⁹ dei. Ad qđ dici pōt xp̄z esse. i. qđ vt sit predestinatus est. Est enī predestinatus vt sit filius dei ꝛ ipe vere est filius dei: ꝫ scōm hoiem predestinatus est vt sit fili⁹ dei. qz per gr̄am habet hoc scōm hominē: nec tamē scōm hoiem est filius dei: nisi forte scōm vnitatꝫ persone sit expressiuū: vt sit sens⁹ Ipse qui est homo est dei filius. vt aūt ipse ens homo sit dei fili⁹ per gratiaz habet. ꝫ si causa notetur falsum est. Nō enī quo homo est: eo dei filius est.

An xp̄s sit adoptiuus filius ꝑm qđ homo vel alio modo.

¶ Si vero queritur An xp̄s sit adoptiuus filius scōm qđ homo siue alio modo? rñdemus Christum non esse adoptiuū filiū aliquo modo. ꝫ tantū naturalem qz natura filius dei est. nō adoptionis gr̄a. Nō aūtē sic dicitur filius natura vt dicat deus natura. Nō enī eo filius est quo deus est: qz natiuitate diuinitatis fili⁹ est. ꝛ cum dicit natura vl̄ nature filius: qz naturaliꝫ est fili⁹: eandem. s. habens naturam quā ille qui genuit. Adoptiu⁹ aūt filius non est: qz prius non fuit. ꝛ post modum adoptatus est in filium. sicut nos dicimur adoptiui filij. Quia cū nati fuerim⁹ ire filij: per gratiam facti sumus filij dei. Christus vero nunqz fuit filius dei. ꝛ ideo non est adoptiuus filius.

Opinio qđ sit adoptiu⁹ fili⁹

¶ Sed ad hoc opponitur sic. Christus fili⁹ hominis est. i. vīginis aut gratia aut natura. vel vtroqz mō. Si vero natura: aut diuina aut humana: sed diuina nō: ergo aut hūana natura. aut non natura est fili⁹ hois. Si nō natura ergo gratia tantū: ꝛ si ēt natura humana non: ideo min⁹ per gratiā. Si ergo gratia filius hois est. adoptiuus fili⁹ esse videtur. vt idē sit naturalis fili⁹ patris: ꝛ adoptiu⁹ filius virginis. Ad qđ dici pōt xp̄m filiū virginis esse ꝛ naturaliꝫ vl̄ naturaliter ꝛ gratia. nec tñ adoptiuus fili⁹ virginis est. qz non per adoptionē. sed per vnionē fili⁹ virginis esse dicitur. Filius enī virginis dicitur. eo qđ in virgine hoiem accepit in vnitatē persone: ꝛ hoc fuit gratie ꝛ nō nature. Vñ Aug. super Joā. ait. qđ vnigenitus est equalis patri: non est gratie sed nature. Qđ aūt in vnitatē persone vnigeniti assumptus est hō: gratie est non nature. Christus ergo nec dei: nec hois est adoptiuus filius: sed dei naturaliter: ꝛ hois naturaliter: ꝛ gratia fili⁹. Qđ vero naturaliter sit hois filius. Aug. ostendit in libro de fide ad Petrū. Ille. s. deus fact⁹, est naturaliter hois fili⁹ qui est naturaliter filius vnigenit⁹ dei patris. Qđ autē non sit adoptiuus filius. ꝛ tñ gratia sit filius: ex subditis ꝓbatur testimonijs. Hieronymus super epistolā ad Ephesios ait. De xp̄o iesu scriptuz est: qz semper cū patre fuit ꝛ nunqz eū vt esset voluntas paterna precessit: vt ille quidē natura filius est. nos vero adoptiōe. Ille nunqz non fuit filius. nos anteqz essemus predestinati sumus: ꝛ tunc spūm adoptionis accepim⁹ qñ credidimus filium dei. Hilari⁹ quoqz in li. iij. de trinitate ait. Dñs dicens clarifica filiū tuū: non solo noīe contestatus est se esse filiū dei. sed ēt proprietate. Nos sumus filij dei: ꝫ non talis hic filius. Hic enī verus ꝛ proprius est filius' origine: adoptione. veritate: non nūcupatione. natiuitate: non creatione. Aug. etiā super Joā. ait. Nos sumus filij gratia non natura. vnigenitus aūt natura nō gratia. an hoc etiā in ipo filio ad hoiem referendū est. Ita sane? Ambro. quoqđ li. j. de trini. ait. xp̄s fili⁹ est nō ꝓ adoptionē: ꝫ ꝓ naturā ꝓ adoptionē nos filij dicimur ille ꝓ veritatē nature ē. Ex his euidēter ostendit qđ xp̄s nō sit fili⁹ gr̄a adoptionis. Illa enī gratia intelligitur cū Augu. enī nō esse gratia filiū asserit. gratia enī ꝫ nō adoptiōis. imo vnionis fili⁹ dei est filius hominis ꝛ econuerso.

Utrum persona vel natura predestinata sit.

Universidad de Deusto
Bibliotheca Facult. Philosophiae Provinciae Loyolensis S.I.

¶ Deinde si queritur vtrū predestinatio illa quaz cōmemorat apostolus sit de persona an de natura: Dane dici pōt z persōnam filij que semper fuit esse predestinatam secūdum hominem assumptum: vt ipsa. s. ens homo esset dei filius: z naturam humanam esse predestinatam vt verbo patris personaliter vniretur.

Juxta decimam distin. queritur primo an xps secundū q hō sit psona vel aliqd. Pro hoc. q. intelligētia ē no. q dictiones. s. scōm q z scōm. Nam prima est dictio reduplicatiua z tm valet sicut li inquantum. scōa vero est distractiua. Ex istis sequitur q ista est va q thiops est albus fm dentes. Nam ad veritatem istius sufficit q dentes ethiopis sint albi. Sequitur scōo q ista est falsa z impossibilis ethiops scōm q habet dentes est albus. Nam debet exponi per quattuor exponentes z duę sunt falsę z quarta est impossibilis: quia debet exponi per vnā cōditionalem z tres categoricas vt patet ex libro exponibiliū. Istis notatis rīdetur ad. q. per aliquas cōclusiones: quaz Prima est ista quelibet istaruz est vera xps scōm q homo est persona xps scōm q homo est aliquid capiē do li scōm q reduplicatiue. Ista cōclusio patet respicienti exponentes ipsarum. Scōa cōclusio est ista hec propositio est falsa xps scōm q hō est persona capiendo illaz loco isti⁹ xps scōm hūanitatē est persona: qz sensus illius est iste xpi humanitas est psona: qui est falsus: z in isto sensu negat Magister istam propositionē christus fm q hō est persona vt patet intuenti pūtem distinctionem. Tertia cōclusio est ista qualitercūcz capiatur li fm q ista est va christus scōm q homo est aliquid. Ista cōclusio probatur: quia qualitercūcz exponat sensus ei⁹ ē ver⁹.

¶ Cōtra istas conclusiones arguitur sic bene sequitur xps scōz q homo est aliquid ergo xps scōm q homo est creator vel christus scōm q homo est creatura: sed pīa ē falsum ergo z asis. Pro solutiōe huius argumenti est distinguēdū de li hō naz pōt capi li homo vt tm valet sicut verbū diuinū sustentās naturaz humanā vel vt tantū valet sicut habens naturā humanā similr est distinguendū de li scōm q vel capit reduplicatiue vel vt equiualet illi dictioni: secūduz si capiatur primo modo li homo z li fm q reduplicatiue ista est cōcedenda christus scōz q homo est creator z alia est negan da christus scōz q homo est creatura: si capiātur illi termini scōo mō tunc ista est neganda christus scōm q homo est creator z alia est concedenda christus scōm q hō est creatura: quia equiualet huic xpi hūanitas est creatura: que est vera z catholica. Contra istam solutionem arguitur sic illa est catholica christ⁹ fm q homo est creator in scōo sensu ergo rīsio nulla: asis pbatur xps scōz q hō remittebat peccata ergo christus scōm q homo est creator: pīa probatur p illō ysaię. 43. cap. dicentis ego sum ipse: qui deleo iniquitates. Jā probatur asis. Math. nono cap. habetur vt aūt sciatis: qz filius hois habet potestatē in terra dimittendi peccata etcet. ergo xps fm q hō remittit peccata. Ad hanc replicaz rīdetur negando asis z ad probationem negatur pīa z ratio est: qz in illa authoritate li filius hominis nō accipit pro humanitate: sed pro vbo diuino: quod est filius virginis. Cōtra istam solutionē arguitur Glosa super scōz cap. ad philippenses inquit q christus inquātuz homo assumpsit nomē dei ergo inquātum hō habet potestatem remittendi peccata. Ad hāc replicam rīdetur q soluz illa Glosa pretēdit q eadem persona noīetur homo z deus: quod est verū z nō capit li inquātū: vt equalet illi dictioni scōm.

¶ Scōo arguitur sic illō quod cōuenit cuiz hoi: cōuenit xpo scōm hūanitatē: sed esse psonā conuenit cuilibet hoi ergo etiam cōuenit christo scōm hūanitatem. Ad hoc argumētum rīdetur negādo maiorem. vir multa em cōueniūt hoibus z nullo modo cōueniūt xpo. Cōtra istā solutionem arguitur xps scōm q hō est res cōpleta ergo christus scōz q homo est persona. Ad hāc replicaz rīdetur negando asis in secūdo sensu z capiēdo rez cōpletā pro suppositō. Nam sensus eius est xpi hūanitas est res cōpleta. i. suppositū qui est falsus z hereticus.

¶ Queritur scōo circa eandez distin. an christus scōm q homo est predestinatus vt sit dei filius. Pro huius. q. intelligētia est aduertēdū q predestinatio nihil aliud est q ordinatio alicui⁹ ad vitam eternā. sine dīs deus volens alicui dare gloriam eternā z alia ad ipsam gīam promouentia vt sunt gīa: merita: z virtutes. Ex istis patet q vnio vbi diuini ad hūanitatē cadit sub predestinatiōe. Scōo sequitur q predestinatio non solū respicit psonam: sed omne beatificabile per gīaz: nō em solus petrus dicit predestinat⁹ ad gīam eternā verū etiā anima petri dicit predestinata ad gīaz eternā.

¶ Istis notatis respondet ad quēstionē p aliquas cōclusiones quaruz Prima est ista hec est falsa xps scōm q hō est predestinat⁹ vt sit filius dei capiēdo li scōm q reduplicatiue. Ista cōclusio patet pma ei⁹ exponēs est falsa. s. xps est predestinatus vt sit filius dei. Scōa cōclusio est ista predicta propositio est falsa capiēdo li fm q vt equiualet illi dictioni secūdum. Ista cōclusio pbat sensus illius est q hūanitas xpi est predestinata vt sit fili⁹ dei z iste sensus est falsus. Tertia cōclusio ē ista hec propositio est catholica. s. predestinatū est vt hō sit fili⁹ dei. Ista cōclusio probatur post incarnationem verum est dicere q homo est

filius dei ⁊ ante incarnationē hō nō erat filiꝰ dei: ergo ordinatū fuit ab ęterno vt hō esset filiꝰ dei ⁊ per ꝓñs fuit prędestinatū.

¶ Cōtra istas cōclusiōes argī autoritate Apli in ꝓmo cap. ad Romanos dicentis. De filio suo qui factꝰ est ei ex semine Dauid scōm carnem qui prędestinatus est filius dei in virtute scōm spīm sanctificatiōis: ergo filius dei est prędestinatus: et per ꝓñs ꝓlocū a fortiori xp̄s est prędestinatus filius dei. Ad hoc argumentū rñdetur negādo ꝓñam: ⁊ rō est: qz apl's nihil aliud prętendit dicere per illa verba: nisi illud qđ' prętendit tertia conclusio. Contra istā solutionē arguitur xp̄s est prędestinatus ꝑm hūanitatē vt sit filius dei ergo solutio nulla: añs probatur humanitas xp̄i est prędestinata: ⁊ non nisi vt sit filius dei: ergo xp̄s ꝑm humanitatē est prędestinatus vt sit filius dei maior probatur hūanitas xp̄i est ordinata ad gl̄iam ęternam: Ad hanc replicā rñdet negādo añs est: qz nō omne prędestinatū ad gloriā ęternā est filius. Mā aīma sancti Petri est prędestinata ⁊ tñ aīa sancti Petri nec̄ est filiꝰ: nec̄ est filia.

¶ Tertio queritur circa eandē distin. an xp̄s ꝑm q̄ hō est filiꝰ adoptiuus dei. Pro huiꝰ q. intelligentia est aduertēdū q̄ dñi theologi habuerunt istud vocabulū filius adoptiuꝰ ꝑa dñis iurisperitis. Jdeo oꝑz loqui de ipso ad sensum ipsoꝝ. Mā ꝑm eos filius ille ōr adoptiuꝰ respectu alicuius q̄ non est filius naturalis illiꝰ sed ordinat a volūtate ipiꝰ: vt habeat ius succedendi ad aliquā hęreditatē. Ex qua descriptiōe elicitur q̄ tria requruntur ad hoc q̄ aliqs dicat filius adoptiuꝰ. ꝓmū q̄ talis nō sit filiꝰ naturalis adoptātis volētis ipsum succedere in sua hęreditate tertiū ipsa hęreditas.

¶ Jstis notatis rñdet q̄ duas ꝓclusiōes. Quaꝝ ꝓma est ista. Hęc est hęretica i sensu reduplicatiuo. ſ. xp̄s inquātū hō est filiꝰ adoptiuus. Mā ꝓma exponens est falsa, ſ. xp̄s ē filius adoptiuꝰ dei: q̄ infert hāc falsam ⁊ hęreticā xp̄s non est filius naturalis dei. Scōa ꝓclusio ē ista prędicta ꝓpō est hęretica capiēdo li ꝑ q̄ vt ęq̄alet illi dictioni ꝑm. Mā sensus est hūanitas xp̄i est filius adoptiuus: ⁊ iste sensus est falsus ⁊ hęreticus. Mā hūanitas xp̄i non est filiꝰ nec̄ persona. Ex istis seq̄tur q̄ oēs Angeli boni sunt filij adoptiui dei hoc colligendū ꝓbat. Nulli angeli boni sunt filij dei naturales: et oēs angeli boni sunt acceptati ad hęreditatē ęternā dei pr̄is: ergo oēs angeli boni sunt filij dei adoptiui. Sequit. 2. q̄ nullū irrōnale siue insensibile pōt esse filiꝰ adoptiuꝰ dei. Jstō colligendū ꝓz q̄ nullū tale est capax hęreditatis ęternę.

¶ Cōtra istas cōclusiōes argī sic ista est catholica. ⁊ pcedēda xp̄s est filius dei adoptiuꝰ: ergo ꝓclusiones nulle añs probat xp̄s ē filiꝰ dei subsistēs in natura adoptata ad hęreditatē ęternā vt puta in natura humana: ergo xp̄s ē filiꝰ dei adoptiuꝰ ꝓña probat. ideo xp̄s ōr esse hō: q̄ subsistit in natura hūana: ergo eodē mō dicet filiꝰ dei adoptiuus postꝫ subsistit i natura adoptata. Ad hoc argumentū rñdet negādo añs ⁊ ad probationē negat ꝓña ⁊ ad pbationem negat itez ꝓña: rō est. q̄ doctores catholici non vtuntur illo vocabulo in illa sīgone: iō simpliciter nō debet pcedi q̄ xp̄s sit filiꝰ dei adoptiuus: sed in illo sensu seu significātia bene posset pcedi q̄ est filius dei adoptiuꝰ, i. filiꝰ dei subsistēs in natura adoptata ad hęreditatē ęternā

¶ Scōo argī si cōclusiōes ⁊ notabilia essēt vera: seq̄retur q̄ aliqs esset filiꝰ adoptiuꝰ ⁊ nō eēt filiꝰ adoptiuus dei ꝓñs implicat: ergo dicta nulla seq̄la probat capio lucifez sine reprobū pro tpe: quo est in gr̄a: tunc talis est filius dei adoptiuꝰ: ergo seq̄la vera maior ꝓbat talis habet ius ad hęreditatē ęternā ⁊ nō est filius dei naturalis: ḡ est filius dei adoptiuꝰ iā ꝓbatur minor talis nūqꝫ habebit hęreditatē ęternā postꝫ est reprobus: ergo non est filius dei adoptiuꝰ. Pro hꝰ argumenti solutione est aduertendū q̄ Dionysius cisterciēn. tenet in primo sīaz q̄ reprobus per actus meritorios elicitos a gr̄a non meretur vitā ęternā. sed hęc opinio reputat hęretica ⁊ cōsequenter ad istā opinionē oportet dicere q̄ nullus reprobꝰ est filiꝰ dei adoptiuꝰ quātuncūqꝫ sit in gr̄a gratum faciente. Propterea alij doctores oēs pcedūt q̄ reprobus exīs in gr̄a p actꝰ elicitos ab eo mereretur vitā ęternā, ⁊ ponitur quędā distinctio magistralis q̄ duobꝰ modis aliqđ dicit mereri vitā ęternā vno mō ꝑm prędestinatē dei iusticiā. ⁊ alio mō scōm ęternā dei prędestinationē vñ reprobus exīs in gr̄a bene meretur vitā ęternā ꝑm prędestinatē dei iusticiā. Mā sistunc mozeretur infallibiliter haberet vitā ęternā: non tñ meretur secundū ęternā dei prędestinationem proportionabiliter est. dicēdū q̄ duplex est filius dei adoptiuus vnꝰ est ꝑm prędestinatē dei iusticiā ⁊ alius ꝑm eternā dei prędestinationē. ⁊ sic reprobꝰ bene dicetur filius adoptiuꝰ dei ꝑm prędestinatē dei iusticiā si sit in gr̄a non tñ dicetur filiꝰ dei adoptiuꝰ ꝑm eternā dei prędestinationē. Jsto notato rñdetur ad formaz argumenti negando seq̄lā: ⁊ ad probationez facile est respondere distinguendo de filio adoptiuo: vel primo modo: vel secundo. Si primo maior est cōcedenda ⁊ minor neganda. Si secū do modo maior est negāda ⁊ minor sensu. Mā nō sufficit ad hoc q̄ aliqs sit filius dei adoptiuus ꝑm ęternaz dei prędestinationē q̄ habeat ius ad hęreditatē ęternā sed req̄rit q̄ illā tādē habebit. Sz queres an simpliciter sit concedendum reprobus est filius dei adoptiuus quando exist in gratia respondetur affirmative ⁊ rō est: qz si nūc rex aliquis adoptaret aliquē in filiū verū esset dicere q̄ est filius adoptiuus regis quāuis talis moriatur ante adoptionē hereditatis vl' cōmittat aliquod crimen leſe maiestatis: ratione cuius priuetur odoptione ergo idem dicēdū est de reprobo exīsti in gratia.

Utrum christus sit creatura siue creatus vel factus.

Distinctio. XI.

Olet etiam queri vtruz debeat simpliciter dici atq; concedi xp̃m esse factum vel creatũ: vel creaturam. Ad qd̃ dici põt. hoc simpliciter ꝛ absq; determinatione neminus congruenter dici. Et si quando q; breuiatis cã simplr denunciet: nunq; tñ simpliciter debet intelligi. Quia vt Augu. in. j. lib. de trini. ait. Cũ de xp̃o loquimur quid scõm quid ꝛ pp ter quid dicat: prudẽs ꝛ diligẽs ac pius lector intelligere debet. Qui Christũ vel dei filium non esse factum vel creaturã. in primo libro de trinitate ostendit ita inquiens. In principio erat verbũ: ꝛ verbũ caro factũ est: ꝛ oia p ipm facta sunt. Nec dicit oia nisi que facta sunt. i. omnẽ creaturam. Ñ liquide apparet ipm factum nõ esse. per quẽ oia facta sunt: ꝛ si factus nõ est: creatura non est. Si aũt creatura non est eiusdem cũ patre substantie est. Omnis eñ substantia que deus non est: creatura est. ꝛ que creatura non est: deus est. Sed si filius nõ est eiusdẽ substãtie cuius pr̃: ergo facta substantia est: ꝛ si facta substãtia est: non omnia p ipsum facta sunt. At oia per ipsum facta sunt: facta ergo substãtia non est. scz vna cũ patre infecta substantia est. Item in codẽ Si vel filiuz fecit pr̃ quẽ non fecit ipse filius. nõ oia per filiuz facta sunt. At oia p filiũ facta sũt. Ipse ergo factus nõ est: vt cum patre faceret oia que facta sunt. Idem in lib. lxxxiij. questionũ. Dicitur creatura quicquid fecit deus pr̃ per filiũ. qui nõ põt appellari creatura: qñ p ipsum facta sunt oia. Ambro. in. j. li. de trinitate. Probemus iquit creaturã non esse dei filium. Audiui mus eñ in euangelio dñm mandasse discipulis. Predicate euãgelium vniuerse creature. Qui vniuersam creaturam dicit nullam excipit: ꝛ vbi sunt qui creaturã Christũ appellant? Naz si creatura esset: sibi mandaret euãgelium predicari: ꝛ subiect⁹ esset vanitati: qz testante apostolo. oĩs creatura vanitati subiecta ẽ. Nõ ergo xp̃s creatura est sz creator: qui docende creature discipulis mandat officium.

De perfidia ꝛ pena Arrij.

Arrij hec fuisse perfidia legit vt Christuz creaturam faceret. Ideo effusa sunt Arrij viscera atq; crepuit medius ꝓstratus in faciem. ea quibus Christum negauerat feda ora pollutus. Nis aliisq; pluribus testimonijs instruimur nõ debere fateri simpliciter xp̃m esse factum vel creatũ. scz addita determinatione recte dici potest: vt si dicat factus scõm carnem vel scõm hominẽ. vt factura humanitati: nõ deo attribuat. Ut enñ ait Ambro. in. j. li. de trini. Non de⁹ factus est sed deus vel filius natus est: postea vero scõm carnem hõ fact⁹ ex Maria est. Misit eñ de⁹ filium suum factũ ex muliere: factũ suo lege. Filiũ inquid suum scz non vnum ỏ multis. cũ dicit suũ: generationis eterne proprietatem signauit. Postea factum ex muliere asseruit: vt factura nõ diuinitati sed assumptiõi corporis ascriberet. Factũ ergo ex muliere dicit: propter carnis susceptionem: sub lege: propter obseruantiã legis generatio gñationi non preiudicat nec caro diuinitati. Deus eñ eternus incarnationis sacramentum suscepit nõ diuidu⁹ scz vn⁹. ꝛ ĩ vtroq; vnus scz diuinitate ꝛ corpore. Nõ enñ alter ex patre: aliter ex virgine. sz idem aliter ex patre. aliter ex virgine: qui factus est scõm nr̃e susceptionem nature: nõ scõm eterne substantie vite: quem legim⁹ primogenitũ ꝛ vnigenitũ. Primogenitum: qz nemo ante ipsuz Vnigenitũ: qz nemo post ipsuz Ex his euident tradit q̃ intelligentia accipiendũ sit cuz dicitur Christus factus. vel simpliciter vel cũ additamẽto: vt factura. s. vel creatura nõ ad sumẽtem deum. scz ad assumptũ hoiem referat. In deo enñ creatura esse nõ potest: vt Ambro. ait. j. li. de trini. Nũquid dico factuz est xp̃s? Nũquid mãdato creat⁹ est christus? Quomõ aũt creatura esse in deo potest. Et enñ deus nature simplicis est non conjũcte at q; cõpposite: cui nihil accidat: sed solum qd̃ diuinum est in natura habeat sua. Et si ergo christ⁹ scõm hoiem dicit creatura: non tñ simpliciter predicãd⁹ est creatura. Nec ex eo q; xp̃s scõm hominem dr̃ esse creatura põt quis progredi sic argumẽtando. Si scõm q; homo xp̃s est creatura: vel rationalis vel nõ: vl̃ q̃ est deus: vl̃ non. nitens p hoc probare xp̃m esse aliquid nõ diuinũ: qz

qđ ipe est scđm hominē ipe est. Et ideo si scđm hoiem est aliqua substantia non diuina: est vtiq; aliquid nō diuinū. Sed ex tropicis locutionibus nō est recta argumentationis processio. Illa autem locutio tropica est qua Christus dicit creatura: vel simpliciter vel cum adiunctione.

Ircavndecimā distī. quę rit. an aliqua istaꝝ sit cōcedēda xps est factꝰ: xps est creatus. xps est creatura. Probaui⁹. q. elucidatiōe est notandū q creatura capitur trifariā a doctoribꝰ: vnomō pro re: quę habet esse post nō esse et creatura scđo modo cap. creatura, p quę pro re quę producit a dño deo ex nihilo: et isto mō boues non sunt creaturę: neq; hoies sed bene angeli et aię rationales. Tertio modo capitur creatura pro sustentante naturam creatā. Ulterius est notādū q magna cōtrouersia ē inter doctores de dictis propositionibꝰ propterea q doctores sancti sunt diuisi. Aliq eī concedunt: et aliqui negant. Magister tī ſiaꝝ in pīti distinctiōe negat tales et potissima eius rō est: q Arrianꝰ asseruit xpm esse creaturā. Ideo effusa sunt Arrij viscera atq; crepuit medius prostatus in faciem et quibus xpꝫ negauerat,: foeda ora pollutus: et certū est q xpiani debēt vitare verba hereticoꝝ: allegat etiā magister beatū Ambrosiū: et beatū Hilariū negantes tales propositiones: similiter et Augustinū et nō mirandū est de diuo Ambrosio et diuo Hilario. Mā mirabiliter habuerūt agere contra Arrianos. Hilariꝰ eī fuit exul ab episcopatu suo Pictauiensi: et diuus Ambrosius millies fere fuit occisus et nisi dīs seruasset eū specialiter multoties fuisset occisus ab Arrianis. Contra tī istā opinionem magistri arguitur autoritate. Apostō. ad Galat. 4. cap. dicēti. Misit deꝰ filiū suū vnigenitū factū ex muliere: ergo filius dei est factꝰ. Ad hanc autoritatē rñdet magister q notanter in ipsa autoritate ponit ex muliere: vt factura nō diuinitati: sed assumptioni corporis ascribere tur: ita q nihil aliud vult dicere apostolꝰ nisi q filiꝰ dei factus est hō.

¶ Scđo arguit autoritate Bamascen̄ in tertio dicentis. Christꝰ est creatus et increatus. non eī scandalizatur ad nomen creaturę qui seruū aut vermē aut granū natū de virgine nominat. Quid ergo mirabilius q̄ creatorem creari et plasmatorem plasmari?

¶ Tertio arguitur autoritate Hierony. super illud ad Ephe. 2. c. Ipsiꝰ sumꝰ factura dicentis: multi timore trepidāt: ne xpm esse creaturā dicere cogantur. nos vero proclamamus non esse periculū: xpm esse creaturam.

¶ Quarto arguitur autoritate Augustini in sermone de natiuitate domini dicētis. Magnū sacramentum et mirabile mysteriū: quia creator voluit esse creatura. Idem asserit in sermone dñi in monte.

¶ Quinto arguitur autoritate Leonis papę in sermone de natiuitate dñi dicētis. Noua et inaudita conuentio deus qui semp est: et qui semper erat fit creatura.

¶ Sexto argr autoritate ricardi de sctō victore in quadā sequētia dicētis creator fit creatura. Ad oia ista rñdet a diuo Thoma q ipsi intelligūt cū ista pticula. s. ſm hūanitatē pōt etiā melioꝰ dici q isti scti capiūt creaturā tertio mō. Et i illo sensu ista ē va xps ē creatura: q. sēsus ē xps ē subsistēs i natura creata et iste sensus est verus et catholicꝰ: sz simplr nō dz pcedi ista xps ē creatura sine distictiōe: sz simplr ē negāda: ne videamur fauere maledicto Arrio.

An hō ille semp fuerit vl̄ seperit esse. Distictio. XII.

Ost predicta querit. vtrū hō ille ceperit esse. vel semper fuerit. sicut simpliciter enūciamus xpm vel dei filiuz semp fuisse: nec cepisse. Be hoc augusta inquid sup Joā. Habuit aliquādo dei filius qđ nōdum habuit idem ipse homo dei filius: q. nōdū erat homo. Itē idem in eodem. Priuscq̄ mūdꝰ esset nec nos eramus. nec ipse mediatoꝝ dei et hominū homo xps Jesus. Idem super ps. Christus nr̄ et si forte homo recens est. tñ est eternꝰ deꝰ. Alibi vero legit q puer ille creauit stellas. Et xps dicit se esse principiū: et esse ante Abraam. His ergo alijsq̄ autoritatibus in nullo resultantes dicimus hominē illum incēptū hō est cepisse: incēptū verbū est semper fuisse. Hic eī absq̄ distinctione non est referenda responsio. Mā et ipe Augus. hmōi vtit distinctione in pluribꝰ locis: dicens q xpm oia esse facta incēptū verbū est. Secūdū illud vero q homo est. ipsum esse factū et gūficatū. Si ergo ad personā respicias: confidenter dic hoiem illū semper fuisse. Si vero ad naturam hois: cōcede eum cepisse.

Si deus aliū hoiem assumere potuit vel aliūde q̄ de genere Ade.

¶ Solet etiam queri vtrū aliū hominē vel aliunde q̄ de genere illius Adam deus assumere potuerit? Ad quod sane dici po

Universidad de Deusto

test ipsum aliam animam t aliaz carnem potuisse assumere. quia gra tantū assumpta est anima illa t caro a verbo dei. Ut eñ ait Augus. In rebus per tempus ortꝰ illa summa gratia est. q̄ homo in vnitate persone cōiunctus est deo. Potuit ergo deus aliaz animam t aliam carnem sumere: t carnem vtiq̄ aliunde q̄z de genere Adam. Unde Augus. in lib. xiij. de trini. Potuit itaq̄ deus hominem aliunde suscipere: inquo esset mediator dei t hominum. nō de genere illoꝰ Adā qui peccato suo obligauit genus humanū. sicut ipsum quē primo creauit. nō de genere alicuiꝰ creauit. Poterat ergo vel sic vl alio quo vellet modo creare vnū alium de quo vinceret victor prioris. Q̄z melius iudicauit t ō ipso qō victum furat genere assumere hoiem p̄ quem hoīs vinceret inimicum: t tñ ex virgine cuius conceptum spūs non caro: fides non libido p̄euenit nec interfuit carnis cōcupicentia qua ceteri concipiūtur qui originale trahunt peccatum. sed credēdo non concūbendo facta est fecunda virginitas. Ex his aperte ostenditur t aliū t aliūde hoiem deum assumere potuisse.

Si homo ille potuit peccare vel non esse deus.

¶ Ideo non immerito querit. Utrum homo ille potuerit peccare vel non esse deus. Si enim potuit peccare: t potuit damnari. Si potuit dāpnari: potuit nō esse deus. ergo si potuit peccare: potuit non esse deus: q̄ esse deū t posse velle iniquitatē simul esse nequeunt. Hic distinctiōe opꝰ est: vtrū de persona an de natura agitur. Si eñ de persona agitur manifestū est q̄ peccare non potuit. nec deus nō esse potuit: Si vero de natura: discutiendū est vtrum agat de ea vt vbo vnita. an de ea tanq̄ non vnita verbo t tñ enti. id est. an de ea scōm q̄ fuit vnita verbo an de ea scōz q̄ esse potuit t non vnita verbo Non est eñ ambiguū aiam illaz entē vnitam verbo peccare non posse. t est sine ambiguitate verum eandē si esset t non vnita v̄bo: posset peccare.

Quorūdā opinio q̄ potuerit etiā vnita deo peccare.

¶ Quidam tñ probare conant etiam eā vnitam verbo posse peccare: q̄ libez arbitrium habet. t ita pōt flecti in vtrāq̄ partē: qō friuolum est: cū t angeli liberuz arbitrium habeant. t tamen gra adeo sunt confirmati vt peccare nequeant. Quantomagis ergo ille homo cui spiritus est datus sine mensura. Inducūt quo q̄z autoritatem ad probādā idē. Scriptuz est eñ in libro. Sap. Qui potuit transgredi t nō est transgressus: facere malum t nō fecit. Sed hoc accipiendum est scōm membra: vel partim de membris. Be capite: nō est transgressus: t nō fecit malū. Be membris. potuit trāsgredi: t facere malū.

Si deus potuerit assumere hoiem in sexu muliebri.

¶ Solet etiam queri q̄uis curiose a nonnullis. Si deus hūanā naturam potuit assumere sēcūdum muliebrē sexuz. Quidaz arbitrant eum potuisse assumere hominem i femineo sexu vt assumpsit in virili. Sed oportunius atq̄ conuenientius factū est vt de femina naceretur t virū assumeret: vt ita vtriusq̄ sexus liberatio ostenderetur. Uñ Augus. in li. xxxiij. questionū. Hoīs liberatio i vtroq̄ sexu debuit apparere: ergo q̄z virum oportebat suscipere: qui sexus honorabilior est. consequens erat t femine sexꝰ liberatio. Hinc apparet q̄z ille vir de femina natus est. Sapientia ergo dei que dicit vnigenitus filius homine suscepto in vtero virginis liberationem hominis indicauit.

Circa duodecimā distin. querit an aliqua istaz sit cōcedēda. s. xp̄s incepit esse ille homo icepit eē de monstrando xp̄m. Pro hoc. q. intelligentia est notandū q̄ p̄positio de p̄terito debet cognosci per suam de ineſſe t sic quelibet istarū debet poni ineſſe per vnā de p̄ti t talis de ineſſe t ō p̄senti: postq̄ est de hoc v̄bo incipit ōbet exponi per vnā disiunctiuā ex duabus copulatiuis cōflatā vt visum est in exponibilib⁹. Ulteriꝰ est aduertendū q̄ Doctor subtilis tales p̄positiones dicit esse simplr cōcedēdas de rigore: q̄uis sancti eas negent: ne cōcedam⁹ xp̄m esse creaturā. Sed in rei veritate tales p̄positiones de rigore sunt falsę. Nā si teneam⁹ v̄ba adiectiua esse incōplexa: quelibet illarū debet poni in esse per istam. s. hoc incipit esse demonstrando filiū dei t notū est istā esse hereticā t negandā t q̄ sic debeat poni in esse patet per regulam logicoꝝ q̄ p̄positio de p̄terito: cuius subiectū est terminus cōnotatiuus resolucēda est t ponēda in esse per terminū absolutū. Si vero teneamus v̄ba adiectiua esse cōplexa

tunc sensus primę est iste: xps fuit christus incipiēs esse ꝛ sensus secūdę est iste ille hō fuit homo incipiēs esse ꝛ quilibet istorū duorū sensuū est falsus. Mā tūc de ineſſe primę ē ista hoc est xps incipiēs esse ꝛ similiter est ō ineſſe alterius ꝛ ista nūq̄ fuit vera: hoc est xps incipiens esse Nam li esse includit li ens ꝛ li incipiens esse ens nō potest supponere pro filio dei ꝛ q li esse ꝛcludat li ens patet per illam authoritatē saluatoris anteq̄ Abrahā fieret ego sum nam si sensus esset anteq̄ Abrahā fieret ego sum xps vel hō tūc saluator dixisset falsum: immo mētitus fuisset ergo sensus illi⁹ erat: anteq̄ Abrahā fieret ego sum ens. Propterea dico q̄ quelibet illarū est falsa hęretica ꝛ negāda. Rimix ergo si mater mea vniuersitas Parisien sis eas cōdēnauit. Nihilominus si intelligeretur in illis propositiōib⁹ scōm esse hūanū vt dicit doctor subtilis vel scōm hūanitatez: quelibet illarū esset concedenda: sed sine tali addito simplr negandę sunt.

¶ Cōtra resolutionem h⁹.q.arguitur bene sequitur xps icipit esse homo ergo christ⁹ incipit esse ꝛ ista est verū ergo ꝛ pńs: maior pbāt arguit ab inferiori ad superi⁹ affirmatiue: ergo bene sequitur ꝛ q̄ talis sit verū patet habuit esse vnam de presenti verā. s. ista hoc incipit esse homo demōstrando verbū diuinū. Ad hoc argumētū rndetur negādo maiorem ꝛ ad probationez dico q̄ equiualenter arguit negatiue: vt pz intuenti exponētes illarū ppōnum Et si arguas adhuc xps icepit esse homō ergo christus icepit esse filio dei suppositō q̄ li hō tantū valeat sicut filius dei sustentās naturā humanam: negat pńa simlr negatur ista pńa. s. filius dei incepit esse xps ergo christus incepit esse filius dei: nec est cōuersio: quia nō fit de predicato subiectū: quia predicatū nō est li xps: sed totū illud incipiens esse christus: hęc oīa perutia sunt omnibus logicis.

¶ Scōo queritur circa eandez distin. an decuit verbū diuinū assumere naturā hūanam de massa peccatrice. Ad hanc difficultatē rndetur affirmatiue ꝛ assignātur a Doctoribus .4. cause. Prima est ad cōseruādā rectitudinē iustitię vt eiusdez speciei esset satisfactor ꝛ prevaricator. Scōa est ad declarādā dulcedinem ꝛ infinitatem charitatis diuinę: voluit em̄ dūs deus vniri inimico suo: a quo fuit contēptus. Tertia causa est ad declarandā ordinationē sapiētię vt diabolus vincerek a morte per quam credebat habere victoriā. Quarta est vt ostēderet altitudinē hūanę naturę: quaz taliter cōdidit vt nulli alteri esset obnoxia nisi soli deo.

¶ Cōtra istaz rnsionē arguitur sic sequeretur q̄ etiā decuisset verbum diuinū assumere personā primi parentis: pńs est falsum igitur respōsio nulla: sequela probatur rationabile fuisset q̄ idem hō fuisset pręuaricator ꝛ satisfactor ergo decuit verbū diuinū assumere personā p̄mi parētis. Ad hoc argumētū

rndet negādo seqlā ꝛ ad pbationez negatur ańs. imo nūq̄ potuisset satisfacere ꝛ non expediebat nec deo: nec ipsi p̄mo parenti: nec toti gñi humano: q̄ nō expediret deo patet: q̄ absurdū est q̄ dūs deus vniatur in vnitatē suppositi peccatori. Silr nō expediebat ipsi primo parenti. Mā tūc ex culpa reportasset infinitū cō modū. pariforma nō expediebat toti gñi hūano. Mā satis habebat agere ad satisfaciendū pro se: nec dūs deus tunc acceptasset passionē ipi⁹ primi parentis sicut acceptauit passionē saluatoris. Contra istā solutionez argr nullū magis decuit sustinere pœnā pro culpa q̄ illū qui cōmisit: sed primus parēs cōmisit culpā ergo maxime decebat ipsuz primū parentē sustinere pœnā. Ad hanc replicā rndet distinguēdo maiorē: vel procedendo de pœna diuinę placatiōis ꝛ sic negatur illa vel de pœna diuinę vltionis: ꝛ sic p̄ceditur illa cū pńte: q̄ nos non procedim⁹ de tali pena: sz de pœna diuinę placatiōis.

¶ Scōo argr sic nō decuit xp̄z assumere naturā humanā de massa pditionis: ergo rnsio nulla ańs pbatur seqretur q̄ xps fuisset infamis pńs est absurdū argr sequela probatur improperiū pris redūdat i p̄olem sed xps descendit ab Adā: ergo improperiū adę redundat in xpm. Ad hoc argumētū rndetur negādo ańs ꝛ ad probationē negatur seqla ꝛ ad probationē distinguitur maior vl'qsi proles imitatur patrē ꝛ sic cōceditur illa: sed xps non imitat⁹ est primū parētē. Immo maluit mori q̄ esse inobediens sicut fuit p̄mus parens vt egregie narrat aplis Ad philip. 2. cap. Si vero intelligat ma ior simplr negatur illa. Contra istā solutionē argr seqret q̄ saluator nr̄ deberet oia illa q̄ debebat p̄m⁹ parens: pńs est falsum: ergo seqla probatur. debitū pris transit in prolez: ergo cum saluator nr̄ descendat ab Adā seqtur: q̄ debet oia illa que debebat p̄mus parens. Ad hanc replicā rndetur negādo sequelā ꝛ ad probationē distinguitur ańs vel qñ pro les est hęres ꝛ sic p̄cedit illud ańs ꝛ negatur pńa rō est: q̄ xps non fuit hęres primi parētis. Si vero intelligatur ańs vlr. s. siue proles sit hęres siue non sit hęres ꝛ sic negatur illud antecedens.

¶ Tertio arguitur sic sequeret q̄ verbū diuinū debebat assumere sexū muliebrē pńs est falsuz igit sequela probatur ordo reparationis debet correspōdere lapsui: sed ruitio ōbet fieri per mulierē ergo repara verbū diuinū debebat assumere sexum muliebrē. Ad hoc argumentū rndetur negando sequelā ꝛ ad probationem negat vltima pńa intelligendo ańs initiatiue. Mā certū est q̄ ruina nr̄a fuit per mulierē inchoata: sed nō fuit per eam pfecta: sed p Adam. Immo q̄uis ipsa peccasset si Adaz nō peccasset non fuisset ruina nostra: id est nō fuissem⁹ cōcepti in peccato originali: ꝛ sicut p ipam mulierē inchoata est ruina ꝛ p virū perfecta: ita etiā per fœminam. s. gloriosam virginē inchoata est repa-

ratiõ nr̃a ⁊ ꝙ vir̃ũ. ſ. xp̃m pfecta eſt. Cõtra iſtã ſolutionẽ arguit magis fuiſſet oſtenſa potentia dei ſi aſſum pſiſſet ſexũ muliebrẽ: ḡ decuit aſſu mere ſexũ muliebrẽ. Ad hoc negat añs. Mã btã ỽgo q̃ nõ fuit aſſumpta cõtriuit caput diaboli ſicut fuit pro phetizatũ ꝙ dix deũ Geñ. 3. capi. ⁊ in hoc ſatis fuit oſtenſa potẽtia dei.

¶ Quarto argr̃ ſic ſeq̃retur q̃ verbũ diuinum debuiſſet aſſumere naturã hũanã deſcendentẽ ꝙ rõnez ſeminalẽ ex pr̃e ⁊ mr̃e ꝓñs eſt falſuz ergo ſeq̃la probat. teſte Paulo debuit eſſe ꝙ oĩa ſil'is nobis ⁊ nos deſcendimus ꝙ rõnẽ ſeminalẽ ex pr̃e ⁊ matre: ergo taliter debuit deſcende re xp̃s ſm naturã hũanã. Ad hoc argumẽtũ rſidet negando ſeq̃lã: ⁊ ad ꝓbationẽ negat ꝓña ⁊ rõ ẽ: q⁊ apl's ſolũ intendit dicere q̃ debebat eſſe xp̃s ſz naturã hũanã eiuſdẽ ſpeciei eſſentialis nobiſcũ. immo nõ expediebat: nec deo: nec bte virgini: nec nobis: nec pfectioni vniuerſi q̃ non expediret deo pr̃i ptz q⁊ abſurdũ videretur q̃ xp̃s haberet aliũ pr̃em a deo pr̃e. Mã appareret q̃ deus pat nõ erat ſufficiẽs pr̃ reſpectu xp̃i ⁊ iõ xp̃s aliũ pr̃ez q̃ſiuiſſet. ſcõo q̃ nõ expediebat ỽginẽ gl̃oſe ptz. Mã tunc ꝓdidiſſet ỽginitatẽ ⁊ ex pñti aureolã ỽginũ: q̃ nõ expediret nobis ptz q⁊ tunc lapſus et reparatio nõ ſibi inuicẽ cozreſpõderẽt. Mã poſtq̃ lapſus factus eſt ꝙ hoiez ex terra incorrupta formatũ decuit q̃ reparatio fieret hoiem ex fœmina incorrupta formatũ. Silr̃ nõ expediebat perfectiõi vniuerſi. Mã quattuor ſunt modi educẽdi hoiez primus eſt ſine fœmina ⁊ viro ſicut ꝓduct⁹ eſt Adã. 2. Eſt ex viro ſine fœmina ſicut fuit Eua ꝓducta. Tertiꝰ eſt ex viro ⁊ fœmina ſicut nos ꝓducimur. Quartus erat ex fœmina ſine viro: ⁊ iſte nunq̃ fuerat viſus ante incarnationez xp̃i: vt igit̃ cõplerentur oẽs modi educendi hoiem decuit hũanam naturã xp̃i educi de fœmina ſine viro. Contra iſtã ſolutionẽ argr̃ neceſſariũ fuit ad reparationẽ gñis hũani q̃ verbũ diuinũ aſſumeret quãlibet hũanitatẽ. ergo rñſio nulla aſis ꝓbat ad hoc q̃ aliq̃s purificetur neceſſariũ eſt ſpũm ſcm venire ad eũ ⁊ mãſionẽ facere apud eũ: ergo ad hoc q̃ aliq̃s redimat ꝙ xp̃m neceſſariũ eſt q̃ xp̃s talẽ aſſumat in vnitatem ſuppoſiti. Ad hãc replicã rñdetur negando ꝓñam: ⁊ rõ eſt: q⁊ xp̃s ſm humanitatẽ meritorie nos redemit: ⁊ ideo non oportet q̃ quamlibet naturã humanã aſſumat at ſpũſ ſctũs non meritorie ſed effectiue: ⁊ principal'r purificat homies. ⁊ ſi loquamur de xp̃o ſcõm diuinitatẽ: certũ ẽ q̃ ad nullũ hoiez venit ſpiritus ſcꝰ quin veniãt pr̃ ⁊ xp̃s ſm diuinitatẽ vt ptz Joã. 14. cap. ⁊ per Auguſt. in lib. 1. de trini. dicentẽ. Opera trinitatis ad extra ſunt indiuiſa.

¶ Tertio q̃rit̃ circa eandẽ diſti. An ille hõ xp̃o demonſtrato potuit peccare vel non eſſe de⁹. ꝓ hui⁹. q. intelligentia eſt notãdũ: q̃ titul⁹. q. põt itelligi bifariã. ſ. vl' ſcõz naturã diuinã vl' ſcõz naturã hũanã ⁊ iſto ſcõo mõ adhuc duob⁹ modis vno mõ vt illa hũanitas eſt vnita ỽbo diuino: ⁊ alio mõ ſi illa hũanitas ſepararet a ỽbo diuino. Scõo ẽ notãdũ q̃ duplex eſt impecabilitas. ſ. q̃ naturã ⁊ q̃ gr̃am. vñ ſol⁹ de⁹ eſt impecabilis ꝙ naturã angeli ⁊ bta virgo ⁊ oẽs bti ſunt impecabiles ꝙ gr̃am. Iſtis notat' rſidet ad. q. ꝙ aliquas ꝓcluſiones. Quar̃ ꝓma eſt iſta. Ille hõ xp̃o demonſtrato eſt impeccabilis ꝙ naturã capiendo ly impecabilis ſubſtãtiue. Iſta ꝓcluſio ptz: q⁊ filius dei eſt impeccabilis ꝙ naturã ⁊ filius dei eſt ille hõ xp̃o demõſtrato ergo. Scõa ꝓcluſio ẽ iſta ille hõ ſm hũanitatẽ eſt impeccabilis ꝙ gr̃az. Iſta ꝓcluſio ꝓbatur hũanitas xp̃i ẽ bta ⁊ maiorẽ hz gr̃az q̃ oẽs bti ſimſumpti: ergo ſi bti ſũt impeccabiles ꝙ gr̃am a fortiori hũanitas xp̃i eſt impeccabilis. Tertia ꝓcluſio ẽ iſta ſi hũanitas xp̃i ſepararet ⁊ non haberet gr̃az poſſet peccare. Iſta ꝓcluſio ptz hũanitas xp̃i ẽct eiuſdẽ ſpẽi cũ nr̃a hũanitate: ⁊ tunc nullũ haberet impedimentũ retrahens illaz a pcko: ergo ſi nos poſſumus peccare ipſa etiã tũc poterit peccare. Quarta ꝓcluſio ꝓta Guillelmũ occhã eſt iſta hec eſt impoſſibilis de quaq̃ potentia ſiue ordinata: ſiue abſoluta hũanitas xp̃i peccat. Iſta ꝓcluſio probatur autoritate gloſe ſup illud ad Hebr̃e. 2. ſ. ⁊ eũ q̃ modico q̃ angeli minoratus eſt dicentis. natura hũane mentis qual'r xp̃s aſſumſit q̃ nullo mõ potuit deprauari ſol⁹ de⁹ maior eſt: probat etiã rõne. Mã tũc ſeq̃rek q̃ de⁹ peccaret q̃ ẽ nefandũ ſeq̃la ptz. Mã ſicut ꝙ cõicationẽ idiomatũ ꝓcedim⁹ q̃ de⁹ ẽ paſſ⁹. ita cõcederek q̃ de⁹ peccat. ſi hũanitas xp̃i peccaret ꝓcedit enim tunc q̃ xp̃s peccat. ⁊ ois xp̃s ẽ de⁹ ḡ de⁹ peccat.

¶ Cõtra iſtã vltimã cõcluſionẽ argr̃ argumento Guillelmi occhã. hũanitas xp̃i vnita ỽbo põt habere iſtud dictamen dãda eſt elemoſina huic pauperi ſub pœna pcti mortal' ⁊ eſt libera libertate ꝓtradictionis. ergo de potẽtia abſoluta poterit nõ dare eleemoſinã ⁊ tunc peccabit: ergo de potẽtia ſaltẽ abſoluta' eſt peccabilis. Ad hoc argumẽtũ rſidet q̃ ſtante illo dictamine non eſt ſic libera libertate ꝓtradictionis: vt poſſit elicere ⁊ non elicere volitionẽ dandi eleemoſinã ſtãte dictamine illo. immo tunc in ſenſu ꝓpoſito neceſſario eliciet: ſz ſimpl'r libera eſt libertate ꝓtradictiõis reſpectu multoꝝ alioꝝ actuũ ⁊ reſpectu illius act⁹ libera ẽ libertate cõplacẽtię q̃ ſufficit ad meritũ in hac vita: ⁊ põt dari exempluz de illo cui dñs infert multas aduerſitates ⁊ capit eas ĩ patiẽtia. Mã talis meretur ꝙ hoc q̃ placet ſibi ſuſtinere talia ⁊ tũ velit: nolit. ea ſuſtinebit q̃m placet dño deo.

¶ Scõo argr̃ ſic xp̃s tã peccauit: ergo põt peccare aſis ꝓbatur autoritate regij prophetę pſa. 21. dicentis ĩ pſona xp̃i. Deꝰ deꝰ meꝰ reſpice ĩ me: q̃re me dereliq̃ſti lõge a ſalute mea ỽba delictoꝝ meoꝝ: ergo adhoc argumẽtũ rſidet negãdo añs ⁊ ad probationẽ dico q̃ eſt notanda vna regula quã ponit Auguſtinꝰ in tertio lib. de doctrina xp̃iana. ſcz q̃ eccleſia eſt vnum corpus myſticum cuius caput eſt Chriſtus iuxta apoſtoluz ad Epheſeos primo capitlo

Mos vero sum⁹ mẽbra talis cõporis. Et ideo multoties caput attribuit sibi quę sũt mẽbroꝝ siue corporis mistici nimirũ: ergo si xp̃s delicta nostra dicat esse sua. Cõtra istã solutionẽ arguitur autoritate Apostoli ad Romañ. 5. dicentis. Oẽs in Adã peccauerũt ⁊ ad Ephe. 2. Oẽs eram⁹ natura filij irę: ergo xp̃s peccauit in Adã. Ad hanc replicã facile rñdetur q̃ xp̃s non intelligit in illis autoritatibus: qz non descendit per rationẽ seminalẽ ex patre ⁊ matre. Immo i illis autoritatib⁹ excludit beata virgo quę per specialẽ gratiã fuit pręseruata ab originali vt superius dictũ est.

Si xp̃s scõm naturam hominis in sapientia ⁊ gratia proficere potuit vl̃ profecit

Distinctio. XIII.

Reterea sciendum est Christũ secũdũ hominem ab ipsa conceptiõe gr̃e plenitudinem recepisse. cui sp̃s datus est nõ ad mensuram: ⁊ in quo plenitudo diuinitatis corporaliter habitat. Ita vero habitat. vt ait Augus. ad Bardanũ q̃ omni gr̃a plenus est. Nõ ita habitat i sanctis vt in nr̃o corpore in est sensus singulis membris: sed nõ totum in capite. Ibi eñ ⁊ visus est ⁊ auditus. ⁊ olfact⁹ ⁊ gustus ⁊ tactus. In ceteris aũt solus ẽ tactus. Ita in xp̃o habitat oĩs plenitudo diuinitatis: qz ille est caput in quo sunt omnes sensus in sanctis vero quasi solus est tactus: quibus datus est sp̃s ad mensuram cũ de illius plenitudine acceperunt. Acceperũt autẽ de illius plenitudine nõ scõm essentiam: sed scõm similitudinẽ qz nunc̃ illam eandem essentialiter: sed similẽ acceperunt gr̃am. Puer ergo ille plenus sapiẽtia ⁊ gratia fuit ab ipsa conceptione Unde Hiere. recte dicit. Nouũ faciet dñs sup terram. Mulier circundabit virũ: qz in vtero virginis perfectus vir extitit. nõ solum propter animam ⁊ carnez: sed etiam propter sapientiam ⁊ gratiam qua plenus erat.

Autoritatem ponit que videtur obuiare.

¶ Huic autem sententie videt obuiare q̃ in Luce euãgelio legit. Jesus proficiebat sapientia ⁊ etate ⁊ gr̃a apũd deum ⁊ homines Si enim proficiebat sapientia ⁊ gr̃a: nõ videt a conceptione habuisse plenitudinem gratie sine

mensura. Ad quod dici põt ipsum scõm hominem tantã a cõceptione accepisse sapiẽtie ⁊ gratie plenitudinem vt deus ei plenius conferre non potuerit ⁊ tñ vere dicitur profecisse sapientia ⁊ gratia. nõ quidẽ in se: sed in aliis qui de eius sapientia ⁊ gratia profitiebant. dum eis sapientie gratie munera scõm processum etatis magis ac magis patefaciebat. Unde Gregorius i quadam omel. ait. Juxta hois naturam proficiebat sapia. non q̃ ipse sapiẽtior esset ex tempore qui a prima conceptionis hora spiritu sapientie plenus permanebat. sed eandẽ qua plenus erat sapientiam ceteris extẽpore paulatim demonstrabat. Juxta hominis naturã proficebat etate ỗ infantia ad iuuenturem. Juxta hominis naturã proficiebat gratia. nõ ipe q̃ nõ habebat per accessum temporis accipiendo: sz pandendo donum gr̃e q̃ habebat. Apud deum ⁊ homines ꝓficiebat. qz c̃stũ proficiente etate patefaciebat hoĩb⁹ dona gratie que sibi inerant ⁊ sapiẽtie. tñ eos ad laudez dei excitabat ⁊ sic deo patri ad laudem dei ⁊ hominibus ad salutẽ proficiebat. In aliis ergo nõ in se proficiebat sapientia ⁊ gratia. Unde in eodem euangelio. puer ille sapientia plenus ⁊ gr̃a perhibet. Sic ergo dicitur profeciisse sapientia ⁊ gratia vt aliquis rector eccl̃ie sticus dicitur proficere in cura si bi traditacum per eius industriam alij proficiunt.

Predictis videtur aduersari quod Ambrosius ait.

¶ Alibi tamen scriptum reperit q̃ secundũ sensum hominis profecerit sicut etate hominis ꝓfecit. Dit eñ Ambro. in li. iij. ỗ Spũsancto sic. Deus perfectionem nature suscepit hũane. Suscepit sensum hominis: sed non sensu carnis fuit inflat⁹. Sensu hominis animam dixit conturbatam. sensu hois esuriuit ⁊ rogauit. sensu hois profecit sicut scriptũ est. Jesus proficiebat etate ⁊ sapientia ⁊ gratia. Quomodo proficiebat sapientia dei Profectus etatis: ⁊ profectus sapientie: nõ diuine: sed humane nature est. Ideo etatem cõmorauit. vt scõm hoiem crederes dictum. Etas eñ nõ diuinitatis: sed corporis est. Ergo si ꝓficiebat etate hominis ꝓficiebat sapientia hominis. Sensus aũt profecit. qz sensus ideo sapien-

tia. Quis sensus ꝓficiebat? Si humanꝰ ergo susceptus est ipe Si diuinus; ergo mutabilꝫ ꝓfectum. Qđ enī ꝓficit mutat in melius: sed qđ diuinū est non mutat. Qđ ergo mutatur: nō ē diuinum. Sensus ergo proficiebat humanus. Sēsum ergo suscepit humanū. Nec poterat cōfortari virtꝰ dei: nec crescere deus: nec altitudo sapientie dei impleri. Que ergo implebat non erat dei: sed nostra sapientia. Nā quomodo implebat: qui vt oīa impleret descendit. Per quē autē sensum dixit Esa. q patrē nescicebat puer añt matrem. Scriptum est enī. Priusꝙ sciat puer patrem aut matrē: accipiet spolia famarie. Sapiētiā enī dei futura ꝛ occulta nō fallunt. Expers autē agnitionis infantia: ꝙ hūanam vticz imprudentiam quod adhuc nō didicit ignorat. Sed verendū est incz ne si duos principales sensus aut geminā sapiētiā Christo tribuimus: xp̄m diuidamꝰ. Nūquid cum ꝛ diuinitatem eiꝰ ꝛ carnē adoramꝰ: xp̄m diuidimus? Nūquid cum in eo imaginem dei crucemꝙ veneramur: diuidimus cū? Apls certe qui de eo dixit. Nam ꝛ si crucifixus est ex infirmitate nra: viuit tñ ex virtute dei. Ipse dixit: qz non diuisus est xp̄s. Nunqd etiā cū dicimus: qz aiam rōnalē ꝛ intellectus nostri suscepit capacem: diuidimus eum. Nō enī ipse deus verū ꝓ aia rationali ꝛ intellectus capaci in carne sua fuit: sed aiam rationalē ꝛ intellectus capacē: ꝛ ipsam humanam ꝛ eiusdē substantie: cuiꝰ nr̄e sunt anime ꝛ carnē nostre similē etusdēꝙ: cuius caro est nostre substantie suscipiens perfectus etiam homo fuit.

De intelligentia premissorum verborum.

¶ Hec v̄ba Ambrosij pia diligentia inspicienda sunt q ex parte hominis ignorantiā instruūt ꝛ illuminant. ex parte errandi fomitem male intellecta ministrāt. Dis et enī euidenter tradit duos in xp̄o esse principales sensus siue geminam sapientiam. Necz ideo vnitas ꝛ singularitas persone diuidit. Sed iuxta duas naturas duas habet sapiētias. vnā nō creatā: sed genitam: que ipse est alterā nō genitā: sed creatā. ꝛ per gratiam ei collatam. Nam Esa. de eo protestatur. Requiescet super eum spūs sapientie ꝛ intellectus ꝛc. Spū ergo sapiētie

ꝛ intellectus. i. sapientia ꝛ intelligentia per spm̄ sanctum gratis data: Christus erat sapiens secūdum aiam. Scōm deū vero sapiens erat sapientia eterna: q de⁹ est. Et sicut incztum deus ē bonus est bonitate naturali q ipse est: ꝛ justus iusticia naturali q ipse est. ita sapiens sapientia naturali que ipse est. Anima vero eius sicut bona est ꝛ iusta bonitate vel iusticia gratis data: q ipse vel ipsa non est ita est sapiens sapientia gratis data: que ipsa nō est. Et licet gemina in xp̄o sit sapientia vna tñ eadēꝙ psona est. que incztum deus est: ꝛ incztus natura diuina est. sapiens est sapientia ingenita. s. sapientia eterna que est pater. ꝛ sapientia que non est ingenita que cōmunis ē tribus personis: non tamen gemina sapientia. qz nō est alia ꝛ alia sapientia sapientie ingenita q tantum filius est: ꝛ sapentia que cōmuniter pater est ꝛ filius ꝛ spiritussctūs. Incztum vero eadē persona est homo. i. scōm hoiem acceptum vel inquantū est subsistens ex aīa ꝛ carne sapiens est sapientia gratuita. Sapiens ergo est humano sensu ꝛ diuino.

Quomodo intelligendū sit illud sensus ꝓficiebat hūano

¶ Sed ex qua causa illius dicti intelligētia. s. sensus proficiebat hūanus: assumenda est. Aperte enim videtur Ambro. innuere q scōm hūanū sensū xp̄s ꝓfecerit. ꝛ q infantia eiꝰ expers cognitiōis fuerit ꝛ patrē ꝛ matrez ignorauerit: qđ nec ecclīa recipit nec premisse autoritates patiunt si intelligi. Sz ita sane potest accipi vt ꝯtū advisum hoiz ꝛ sui sensus ostētionē xp̄s ꝓfecisse dicatur. Proficiebat ergo humanus sensus i eo ꝑm ostentionē ꝛ alioꝝ hoim opinionē. Ita etiā patrē ꝛ matrē dr ignorasse i infantia: qz ita se habebat ꝛ gerebat ac si agnitionis expers esset.

Circa Decimātertiā distin. querit ꝑmo an xp̄s ꝓfecerit sapientia: ꝙtate ꝛ gra apd deū ꝛ hoies Pro huius .q. intelligentia est notandū q titulus. q. pōt intelligi duobus modis: vno mō quo ad hūanitatem ꝛ alio modo quo ad diuinitatez. Scdo est notādū q in aīa xp̄i ponitur triplex scientia respectu vnius ꝛ eiusdē rei: vna est beatifica: que dicitur matutina ab Aurelio augustino: mediante qua cognoscit oīa presentia. preterita ꝛ futura ꝛ possibilia in verbo

diuino. Alia est sciētia infusa: mediā te qua oīa p̄sentia: p̄terita: futura ⁊ possibilia cognoscit: nā si dñs deꝰ primo parēti dedit multas in se sciē tias infusas a fortiori dedit aię xp̄i. Tertia ponit scientia in xp̄o adquisita per experientiā ⁊ per ipsas res in proprio genere ⁊ ista vocat vesp̄tina ab Aurelio augustino. Istis notatis: rñdet ad.q.p aliq̄s ꝯclusiones. quaꝝ p̄ma est ista xp̄s nullo mō potuit p̄fficere sapiētia: aut gr̄a: aut ęte sm diuinitatē. Ista ꝯclusio est p se nota in lumine fidei: q̄ diuinitas xp̄i ab ęterno oīa sciuit nec potuit ō nouo adquirere aliquaz scientiam. Scōa cōclusio est ista xp̄s scōm humanitatē nō profecit quo ad visionem beatificā siue quo ad cognitionem matutinā. Ista cōclusio probat anima xp̄i in primo instāti suę creationis vidit in verbo diuino oīa p̄sentia: p̄terita: futura ⁊ possibilia ergo xp̄s non profecit quo ad illam cognitionem matutinā. Tertia cōclusio est ista xp̄s quo ad hūanitatē nō profecit quo ad habitus infusos ista cōclusio probatur: aīa christi in primo instanti suę creatiōis habuit tot habitus sciētificos infusos sicut modo habet ergo xp̄s non profecit quo ad habitus infusos: aīs patet duplici authoritate. y saię prophetę prima habetur y saię. 11. cap. s. egredietꝝ virgo de radice iesse ⁊c. Scōa habetur y saię. 55. cap. s. ecce testē populis dedi eum ducē ac p̄ceptorē populis. patet etiam authoritate. Hieremię. 31. cap. s. ecce dñs nouū faciet sup terrā fœmina circūdabit virū. s. saluatorē: qui dicebat vir in primo instanti productiōis hūanitatis in vtero beatę ✠ginis propter plenitudinē sapiētię. Quarta cōclusio est ista christus sm hūanitatem profecit sapientia ⁊ ętate apud deū ⁊ hoies: quo ad habitus adquisitos per experiētias. ista ꝯclusio probat hūanitas xp̄i multa cognouit p experientiā quę antea nō cognoscebat per experientiā: ꝙuis oīa cognoscebat duplici scientia. s. sciā in verbo ⁊ scia infusa igitur conclusio vera ⁊ isto modo debet intelligi illud quod habetur luce. 2. cap. iesus proficiebat sapientia ⁊ ętate ⁊ gratia apud deum ⁊ homines.

¶ Cōtra istas cōclusiones arguitur authoritate sacrę paginę habetur enim lucę. 15. q apparuit Angelus de cęlo xp̄o cōfortans eū: sed cōfortatio fit p ✠ba cōfortatoria docentis iuxta illud. Job. 4. cap. ecce docuisti multos ⁊ manus lapsas roborasti: vacillātes cōfirmauerūt sermones tui ⁊ genua trementia cōfortasti ⁊c. ergo xp̄s fuit edoct⁹ ab angelo ⁊ per p̄ns aliquid sciuit: quod prius nesciebat. Ad hoc argumentum rñdetur negādo minorem vl'r: nō enim ois cōfortatio fit mediāte doctrina: quę de nouo alicui datur. Immo talis cōfortatio solū facta ē vt ostenderetur ad cōfutandū hęreticos q xp̄s habuit verā hūanitatē. Cōtra istaz solutionē arguitur authoritate Dionysij in. 4. cap. cęlestis hierarchię dicentis: video eū q ⁊ ipse xp̄s iesus ad nos veniens obedienter subijcitur patris ⁊ dei p angelos formationibus ergo angeli

multoties docuerūt christum. Ad hāc replicā rñdetur negādo ꝓnam ⁊ ratio est: quia diuus Dionysius nō loquit in p̄fata authoritate ō formationibꝰ angelorū per doctrinam respectu ipsius xp̄i sed bene respectu virginis glorioseę ⁊ patris eius putatiui Josephi.

¶ Queritur scōo circa eandem distin. an sūma creabilis gr̄a sit aię christi collata. P̄o hꝰ. q. enodatione est notandum q in hac. q. solum est quęstio de gr̄a gratū faciēte mediante qua creatura rōnalis redditꝝ grata ⁊ accepta ad vitam ęternam Scōo est notādū q li summa ē suplatiuū ⁊ ideo p̄t exponi duobꝰ modis: vno mō affirmatiue ⁊ alio mō negatiue: vt patet ex logica si exponatur affirmatiue oēs Doctores cōueniūt q nō ē dabilis aliqua summa gr̄a creabilis. rō est: quia ad hoc q sit sūma isto modo oportet q sit qualibet alia gr̄a possibili maior et hoc est impossibile. Nā quacūq; tali data: dñs deus est potens producere vnam aliā ei equalē: ⁊ tūc falsum erit dicere q illa prius assignata sit maior altera ꝙli de nouo producta a deo: sed exponendo negatiue sic. s. q dat aliqua gr̄a a deo magna vt dñs deus nō possit producere aliam maiorē de quacūq; potentia siue ordinata siue absoluta ē magna cōtrouersia apꝰ doctores. Nā Doctor subtilis tenet in p̄nti distin. q dabilis est summa gr̄a exponēdo negatiue ⁊ q talis ē collata aię xp̄i ⁊ p̄nter debet cōcedere q in quolibet genere qualitatis siue specie dabilis est summa qualitas ita q dñs deus nō p̄t producere maiorem de quacūq; potentia: ⁊ mouetur duabus rōnibꝰ. P̄rima est ista data alia gr̄a vl' contingit ascendere dādo maiorem vel nō cōtingit ascēdere. si scōm habetur intētuz q est status in summa gr̄a: si primū habet tensiorꝫ ⁊ perfectiorꝫ ergo quę in infinituz distat est infinite intēsiorꝫ ⁊ infinite perfectiorꝫ: ⁊ illā videt deꝰ ergo illaz p̄t producere: ⁊ postq̄ p̄t producere ponat inesse ⁊ habet intentū q illa est summa. Scōa rō est talis deus p̄t tantā qualitatez producere: quantā p̄t p̄ducere ponat inesse. s. q producat tantā quātam p̄t producere tūc talis est summa gr̄a: quā potest p̄ducere ergo dabilis est summa gr̄a: quam dñs deus p̄t producere Iste rōnes sunt ensis aiacis. Nam subtilem. Nam sequeret q dabilis esset maxima multitudo hominuz quā deus p̄t producere p̄ns est cōsequela patet data multitudine alia hoīum vel cōtingit ascēdere vl' nō cōtingit ascendere: si scōz habet intentū. si primū: quāto aliqua magis distat est pfectiorꝫ ergo illa: quę in infinitū distat est in infinitū perfectiorꝫ: ⁊ deus videt illā multitudinem ergo p̄t illam p̄ducere. Scōa rōne arguitur sic retorquēdo eam. Deus p̄t producere tantā multitudinem hoīum: quantam p̄t producere ponatur inesse q producat tantaz multitudinē: quantā p̄t produ

cere tūc talis est summa multitudō hoīuz: quā potest p̄ducere igitur cōtra doctorē subtilē: qui negat maximā multitudinē hoīum: quā deus pōt p̄ducere. Cū eisdem etiā argumētis pōt p̄bari q̄ dabilis est maxima magnitudo: quā deus pōt p̄ducere z q̄ dabilis est maximꝰ homō: quē deus pōt p̄ducere z sic de alijs similibus. Nec mirū: quia tales rōnes sunt sophisticę z facile est ad eas rīdere. Ad p̄imā dato q̄ cōtingat ascendere nō ꝓpterea dabilis est aliqua: quę in infinitū distat z ita debet rīdere Doctor subtilis ad rōnes superius factas de multitudine hoīum z magnitudine. Ad scōam rōnez dicendū est q̄ illa p̄positio nō debet poni in esse: sed debet p̄ius exponi. Nā si deberet poni immediate in esse talis esset impossibilis: z istę rīsiones dantur a Doctorib⁹ dēpto Gregorio de Arimino: qui tenet q̄ deus pōt p̄ducere infinitū actu. Nā diuus Thomas z bonauētura z sic de alijs doctoribus negāt posse dari infinitum actu nō tñ cōcedūt q̄ sit dabilis fūma gr̄a: quam deus pōt p̄ducere ꝑ potētia sua absoluta: sed bene est dabilis summa gr̄a: quā deus pōt p̄ducere de potētia sua ordinata z talis data est aīę xp̄i. Ista opinio p̄bat. Nā quacūq; gr̄a data: dīs de⁹ pōt addere ad hucaliquos gradus illi z tunc gr̄a resultās iam erit maior. Insup dīs deus pōt p̄ducere duas summas gr̄as de potētia absoluta z illas cōferre aīę xp̄i: tunc tales duę gr̄ę solo numero differūt z sunt in eodem subiecto: qr in eadē aīa xp̄i ergo mutuo se intēdūt z cōstituūt vnā gratiā maiorē q̄ sit aliqua ipsarū summa: p̄ia tenet per philosophū dicentē impossibile est duo accidētia solo numero differentia cē in eodē subiecto: quin mutuo se intēdāt z p̄stituāt vnū. Si dicas q̄ tales duę gr̄ę fūmę nō se intēdūt z q̄ repugnat cuiliber ipsaꝝ cōstituere vnā gr̄am cū altera. Cōtra hoc arguitur sopponēdo ꝟbi gr̄a q̄ quelibet illarū gratiarū summarū sit vt octo z volo q̄ dīs deꝰ simł z semel infundat sexdeci gradꝰ gr̄ę i aīa xp̄i: tūc oēs illi sexdeci gradꝰ mutuo se intēdēt ergo dabilis ē maior gr̄a q̄ vt octo aīs p̄bat: aliq; gradꝰ illoꝝ se intēdēt z nō ē maior rō de vnis q̄ de alijs: q̄tinꝰ oēs fūt creati ꝑ nouo in eadē aīa: ḡ oēs mutuo se intēdent.

¶ Propter ista igitur argumēta oēs alij doctores a Doctore subtili tenēt q̄ nō sit dabilis fūma gr̄a finita simpl̄r z qr diuꝰ Tho. z diuus Bonauētura tenēt q̄ nō est dabile infinitū: ideo ambo tenēt q̄ gr̄a xp̄i aīę ē finita quātū ad essentiā: ita q̄ si p̄syderet gr̄a aīę xp̄i fm q̄ est quę dā res est finita: sed si cōsyderat in esse gr̄ę dicit thomas q̄ ē infinita sil̄r dicit Bonauētura q̄ si p̄sideret gr̄a aīę xp̄i in ordie ad gr̄as alioꝝ hoīuz z angeloꝝ imp̄roportiōabil̄r excedit oēs alias gr̄as. Sed est magna difficultas an gr̄a aīę xp̄i sit summa possibilis in subiecto tal̄r: q̄ aīa xp̄i nō ē capax maioris gr̄ę. Pro cuius difficultaꝫ enodatiōe ē aduertēdū q̄ triplex est potētia aīę. s. actiua passiua z vital̄r imutatiua potētia actiua aīę est potentia: qua aīa agit z opat z talis potētia ē finita z limitata: qr oīs creatura ē finita z limitata i agēdo. Potētia passiua aīę est potētia: qua aīa recipit aliq̄d vł aliq̄ z ista ē infinita scōm oēs doctores: potētia vital̄r imutatiua ē potētia rōne cuius aīa cognoscit vł vult: z ō ista potētia est p̄trouersia iter Guillelmuz occham z dīm Cardinalē camerācēsem. Nā Guillelmꝰ ochā tenet vt visuz ē in. 4. ſſiaꝝ in materia ō beatitudie q̄ talis potētia est infinita. Nā ad hoc q̄ aīa cognoscat p aliquā noticiā satis ē q̄ ihēreat ipi aīę: sed fm Cardinalē camerācēsez hoc nō sufficit. Sed vltra requirit̄ q̄ talis noticia sit p̄ducta partial̄r z effectiue ab ipa aīa z scōm istā opinionez dīi Cardialis camerācēsis dicerek q̄ gr̄a aīę xp̄i cuius finita est fūma possibilis in tali subiecto. rō est: qr dato q̄ dīs deꝰ posset addere alios gradus gr̄ę illi: aīa tñ xp̄i nō posset elicere intensiozē actū: q̄ mō elicīat z scōm opinionē Guillelmi occham oportet dicere q̄ non est fūma possibilis in illo subiecto: cuius de potētia ordinata sit summa.

¶ Alia est opinio Gregorij de Arimino z ferme oīuz recētioꝝ magnificās potētiā dei z aīaz xp̄i tenēt esse q̄ dīs deus pōt p̄ducere infinitū actu. z q̄ dīs deꝰ iā illā p̄duxit. Nā gr̄a aīę xp̄i collata est infinita. hoc p̄bat auctoritatibꝰ z rōne. Pria habet Joānis ꝑmo: z vidimꝰ gl̄iaz eiꝰ: gl̄iam q̄si vnigeniti a patre plenū gr̄ę z vitat̄. sup q̄ ꝟba Glosa ordinaria inquit hō xp̄s plenꝰ fuit gr̄a: qr nullis p̄cedētibꝰ meritis: ex quo cōceptꝰ est fuit deitas in eo implēs hoīez illū omni plenitudie redūdāte in oēs sctōs. Scōa habet Joannis. 3. s. nō esse ad mensurā dat deꝰ spiritū. s. filio suo scōm oēs glosas oīuz Doctoꝝ catholicorū z glosa ordinaria ait hoībꝰ dat deus ad mensurā. sed sicut totū ex seipso toto genuit filiū suū: ita icarnato filio suo totū spiritū suū dedit nō particulatim nō p subdiuisiōes sed general̄r z vł̄r. Tertia est Magistri ſſiarū in p̄ti distictiōe dicēt̄ xp̄m fm hoīez tantā a p̄ceptiōe accepisse sapiētię z gr̄ę plenitudinē: vt deꝰ ei plenꝰ cōferre non potuerit. Sed si talis gr̄a esset finita dīs deus posset illi dare plenꝰ ergo necessariū est dicere q̄ talis gr̄a est infinita. Rōne p̄bat sic effectꝰ gr̄ę est infinitꝰ ergo causa. s. gr̄a xp̄i ē infinita. p̄ia tenet: qr effectus infinitꝰ nō pōt emanare: nisi a causa infinita: z aīs p̄bat auctoritate diui Anselmi dicēt̄ q̄ gr̄a aīę xp̄i sufficit p̄o infinitis hoībus si essent p̄ducti z in hoc dicto oēs doctores catholici ipsuz sequūtur. Nā oēs tenent q̄ si mūdus duraret eternal̄r p̄o oīb⁹ sufficeret gr̄a xp̄i. Immo si infiniti mūdi p̄ducerētur p̄o oībus sufficeret ergo effectus gr̄ę aīę xp̄i est infinitꝰ. Rimirū ergo si diuꝰ Thomas fuit coactꝰ ꝑcedere i. 7. q. tertię partis q̄ gr̄a animę xp̄i scōm rationem gr̄ę est infinita. Et scōm istam opinionē domini Gregorij z omnium Neotericorū ponitur cōclusio respōnsiua ad titulum quęstionis: scilicet q̄ summa creabilis gratia est animę christi collata.

Ista conclusio probatur gratia aiæ xpi est infinita vt probatū est p auctoritates sacræ scripturæ. Nā si esset finita cum omne finitum sit limitatum ⁊ mensuratum. Jam deus dedisset illi spūm ad mensurā: qō est contra illud Joā. 3. allegatū, ⁊ nihil potest esse maius infinito: ergo gratia animæ Christi collata est summa creabilis.

¶ Contra istā conclusionē arguitur sic sequeretur q nullus actus aiæ xpi esset meritorius ꝓfis est hereticū: ergo ⁊ cōclusio sequela probat aīa xpi necessitabat ad quēlibet suū actū: ergo per nullū talē merebatur ꝓfia probatur nullus actus necessarius est laudabilis vel vituperabilis teste pho in. 3. lib. ethicoꝝ: ergo nullus talis est meritor⁹: ꝓfia probatur: qz ad hoc q aliquis actus sit meritorius oportet q sit laudabilis ⁊ ad hoc q sit laudabilis oportet q sit liber ⁊ voluntarius. Jam probatur primū afis: aīa xpi habebat habitū infinitū gratiæ: ergo per talem necessitabatur ad quēlibet suū actū ꝓfia probatur ille habitus erat infinite intensus: ergo infinite inclinabat: ⁊ per ꝓfis necessitabat. Ad hoc argumentū rīdetur negando sequelam: ⁊ ad probationē negatur ꝓfia: ⁊ ad probationē concedo q ille habitus infinite inclinabat. nego tñ q propterea necessitabat. Ratio est: qz nulla creatura potest producere aliquid in volūtate humana: nisi ipsa voluntas cōcurrat: sed solus deꝰ potest producere in voluntate hūana aliquid ipsa non concurrente.

¶ Scōo argr sic gra anime xpi quamuis sit infinita non est summa creabilis: ergo conclusio falsa: afis probatur dabilis est vna alia maior ipsa: ergo nō est summa creabilis: afis probatur volō q dñs deus addat duos vel tres gradꝰ illi gratiæ: quā habet aīa xpi: tunc gratia resultās erit maior q̄ illa: quā modo habet: ergo hæc quā habet non est summa creabilis. afis patet gratia resultans continet aliaz ⁊ duos vel tres gradus vltra: g̃ est maior illa. Pro huius argumenti solutione est notāda distinctio ex phia. s. q duobꝰ modis aliquid dicitur esse maius alio vno modo proprie. ⁊ alio mō improprie. Jsto notato rīdetur ad formā argumenti negando afis: ⁊ ad probationē distinguo q illa gratia resultans sit maior vl̄ improprie. ⁊ sic conceditur illud ⁊ negatur ꝓfia vel proprie: ⁊ sic negatur illud ⁊ ad probationem negatur ꝓfia. Mā proprie vnū infinitū non est maius alio: sed bene improprie.

¶ Tertio argr sic: contra oēs opiniones multæ sunt gratiæ æquales gratiæ animæ xpi increaturis: ergo oēs opiniones nulle afis probatur gratia beatæ virginis est æqualis gratiæ animæ xpi sil̄r gratia apl̄oꝝ. Immo etiā gratia diui Stephani prothomartyris: ergo dabiles sunt increaturis multæ gr̃æ æquales gratiæ animæ xpi: afis probatur. anima beatæ virginis est tantū capax gratiæ quātū aīa xpi. Sil̄r quēlibet aīa apostoloꝝ pariforma aīa diui Stephani: ⁊ oēs istæ animæ fuerunt plenæ gratia: ergo oēs istæ gratiæ sunt æquales gratiæ aīæ xpi minor probatur de beata virgine. Luce. 1. capi. Ubi habet q angelus vocauit eam plenā gratia de apostolis habetur actuū. 2. cap. De diuo stephano habetur actuū. 6. capit. q erat plenus gratia ⁊ fortitudine. Pro huius argumenti solutione est notandū scōz dñm Alexandrū de Ales. quē sequūtur oēs alij doctores q quadruplex est plenitudo gratiæ. Prima est affluctiæ ⁊ hec solū xpo cōpetit. Nam solus xps effluit super oēs iuxta illō Joan. primo de cuius plenitudine nos oēs accepimus. Scōa est plenitudo excellentiæ ad instar fontis iuxta illud canticoꝝ quarto fons hortorū ⁊ hæc soli virgini cōuenit ⁊ nulli purę creaturę alteri a xpo gine: ideo diuus Hierony. in sermone assumptionis ad Eustochiū virginē inqt ceteris per partes datur gratia: maríę vero tota se ifudit plenitudo gratiæ: per quā ab omni labe fuit præseruata. Tertia est plenitudo abūdantiæ ad instar riuuli iuxta illud psal. Flumē dei repletū est aquis: riuos eius inebrians. ⁊ hec cōuenit apl̄is. ⁊ diuo Stephano. ⁊ aliquibus alijs paucis sanctis sicut diuo Martino: ⁊ alijs eius sil̄ibus. Quarta est plenitudo sufficientiæ ⁊ hāc habent oēs boni fideles xpiani. Mā q̄libet gratia quantūcunq; parua dū modo sit gratū faciens sufficit ad adipiscendam gl̄iaz æternā: si homo in ea moriatur ⁊ de tali plenitudine intelligitur illud. Lucę. 1. cap. de zacharia. s. q repletus est spūsctō. Simil̄r illō de Elizabet. Repleta est spūsancto ⁊ exclamauit voce magna. ⁊c. Istō notato facile est respondere ad formam argumentī negando afis: ⁊ad probationē negatur. Itez afis ⁊ ad probationez distinguitur mino⁹ vel intelligendo de prima plenitudine: ⁊ sic negat illa: nec ille autoritates adducte intelliguntur de prima plenitudine: sed solū de alijs. Si vero intelligatur mino⁹ de alijs plenitudinibus a prima cōceditur illa: ⁊ negatur ꝓfia. Mā aliæ plenitudines a prima non sufficiunt adhoc q tales gratiæ sint æquales gratiæ aīæ xpi. Circa istā quæstionē dubitatur ꝑmo an fruitio aīæ xpi qua fruitur deo sit summa possibilis: quę potest elici a dē mō est rīdēdū quo ad. q. de gra. Mā scōm varios doctores variæ responsiones sunt dāde proportionales tñ illis quę date sūt de gratia. Dubitatur scōo vtrū gratia vnionis sit eadē in xpo cū gratia singularis persone. Ad hoc dubiuz rīdetur q gratia vnionis duobus modis solet capi. vno modo pro ipsa vnione resultante ex diuinitate ⁊ hūanitate. Et alio modo pro habitu gratiæ gratum facientis ꝓfite ipsam vnionē. sī accipiatur primo modo tunc secundum dños reales dicendū est q distinguitur. Mā tūc est quēdā relatio realis. Et gratia singularis persone est ens positiuū ⁊ absolutū. scōz etiā dños nouales recentiores etiaz distinguit. Mā talis vnio nihil aliō est vt dictū est superius: nisi res vnitę. s. verbū ⁊ hūanitas quę sunt substantiæ ⁊ gratia singularis persone est quoddam accidens. Si vero lo-

quamur scdm mō: varió mō rñdent doctores. Nā aliqui dicūt q tales gñe distingūtur. Alij vo q nō distinguūt z vtraq opinio facile pōt defensari. Nā nullū argumentū alicuius valoris pōt fieri cōtra aliquam ipsarum. ideo elige illam: quę magis tibi placuerit.

¶ Queritur tertio circa candez distin. vtrū xps rōne hūanitatis sit caput omniū hoium tā quo ad alas q̄ quo ad corpora z Angelorum: an solum ecclesię. Pro huius difficultatis enodatione est aduertendū q ecclesia catholica a beato Paulo in suis epistolis dicitur esse corp⁹ misticum propter similitudinē quā habet ad corp⁹ naturale hois: qō ꝑm diuersa mēbra diuersos habet act⁹ vt idem Apostolus docet ad Roma. 12. z ita dicitur christus caput ecclesię scdm similitudinem humani capitis in quo possumus tria cōsiderare. s. ordinem perfectionem z z virtutem. Nam caput est prima pars hominis incipiendo a superiori parte z inde est q omne ꝓncipiuz solet vocari caput iuxta illud saluatoris in capite libri scriptum est de me. Pariforma in capite viget oēs sensus taz interiores q̄ exteriores in cęteris autē mēbris solus tactus viget. Idco ysaie. 9. capitulo habetur senex z honorabilis ipe est caput. Pręterea virtus z motus cęterorum membrorū z gubernatio eorum in suis actibus est a capite propter vim sensitiuā z motiuā ibi dominantem: vnde z Rector alicuius populi siue Rex dicit caput populi iuxta illud primi regum. 15. cap. cū esses parvulus in oculis tuis: ecce ut in tribub⁹ israel factus es. Hęc autem tria cōpetunt christo spiritualiter. Idco ponuntur conclusiones responsiuę ad. q. quaruz Prima est ista christus est caput ecclesię ratione humanitatis. Ista cōclusio probat authoritate Apostoli ad ephesios primo cap. loquētis de christo. Ipsum dedit caput super omnem ecclesiam patet etiam: quia illa tria tacta in notabili. s. ordo: perfectio: z virtus ei cōpetunt. Nam secūduz propinquitatē ad deum est altior z prior est secūdum gratiam: q oēs alij acceperunt gratiam per respectum ad gratiam ipsius iuxta illud Apostol. ad Roma. 8. quos prescivit: hos z predestinauit conformes fieri imaginis filij eius: vt sit ipse primogēitus in multis fratribus. Insuper habet perfectionez quantum ad plenitudinez omnium gratiarum z charismatum iuxta illud Joānis primo vidimus eū plenum gratię z veritatis. Pręterea virtutem habet influendi gratiam in oīs membra iuxta illud Joānis primo de plenitudine eius nos oēs accepimus. Secūda conclusio est ista christus ratione humanitatis est caput omniū hominū. Ista cōclusio probatur authoritate Apostol. ꝑmę ad Timotheū. 4. cap. dicētis christus est saluator omniū hominū z Joānis scdo capitulo ꝑmę canonicę inquit ipse est ppitiatio pro peccatis nostris: nō nostris tantū: sed etiā pro totius mūdi. Propterea eccliā canit illum hymnum. s. Christe redemptor omniū ꝛc. Tertia ꝓclusio est ista xps est caput omniū hoium quo ad corpora: ista cōclusio patet authoritate Apostol. ad ephesios tertio dicētis reformabit corpus humilitatis nr̄ę cōfiguratū corpori claritatis suę. Quarta cōclusio est ista xps rōne hūanitatis est caput oīum angelorū: ista ꝓclusio patet expressa authoritate Apostol. ad colosseñ. 2. loquētis de xpo: q est caput oīs principatus z potestatis z idem in sentētia dicit ad Ephesios primo cap.

¶ Contra primam cōclusionez arguit sic hūanitas xpi non influit gr̄am in mēbra ecclesię ergo non est caput ecclię: z per ꝓns prima cōclusio falsa: añs patet expressa authoritate Augusti. in. 11. libro de trinitate dicētis q hūanitas xpi non influit gr̄am: sed bene diuinitas ei⁹. Ad hoc argumētū rñdet distinguēdo añs vl' authoritatiue z principal'r z sic cōcedit illud z negatur ꝓna vel instrumentaliter z sic negatur illud añs. Nam humanitas xpi est instrumentū: mediante quo diuinitas xpi influit gr̄am in eius mēbra. Et ad probationē dico q Aurelius augustinus itelligit principal'r z authoritatiue z nō intelligit instrumētal'r siue ministerial'r. Immo pręlati ecclesię z dñi sacerdotes ministerial'r ifluūt gr̄am in mēbra ecclesię. Cōtra istaz solutionē arguit xps rōne hūanitatis habet caput. s. dīm deuz vt expresse testatur Apostol. dicens: xpi autem deus ergo christus rōne humanitatis nō est caput ecclesię: ꝓna probatur quia tūc capitis esset vnū aliud caput. Ad hanc replicā respōdetur negādo ꝓnam z ad probationem non incōuenit q in corporibus misticis vel similitudinarijs vnius capitis sit aliud caput: quādo vnuz illorū alteri subordinatur patet manifestū exēplū. Nam in vna domo caput est pater familias: z ipsi⁹ patris familias est aliud caput. s. gubernator vrbis: z ad huc gubernatoris est aliō caput. s. Rex z regis est aliud caput. s. papa. Cōtra istā solutionē arguitur xps est vniuersale principiū totius ecclesię catholicę. Sed caput nō est principale mēbruz ergo xps non est caput ecclesię: minor probatur recipit influētiā a corde assimilat spiritui sancto: qui interius operatur caput vero assimilatur xpo ideo: quia christus operatur mediātib⁹ sacramētis. Idcirco licet caput recipiat aliquē influxuz a corde hoc totū est interi⁹: sed exterius caput in omnia membra influit z quo ad talē operationē exteriorē dicitur membrū principale.

¶ Cōta scdaz cōclusionē argr̄ sic xps nō ē caput ifideliū z ifideles sunt hoies ergo nō ē caput oīm hosunt mēbra xpi ergo xps nō ē caput infideliū: añs pbat infideles nō ꝑ fidē: aut spem: aut charitatē ergo non sunt membra xpi: insup multi erant infideles anteqū xps nasceret ergo saltem xps non est caput illorum infideliū. Pro huius argumēti solutione est aduertendum q dra

est inter corp⁹ vex ⁊ naturale ⁊ cor pus mysticū. Nā in corpore vero ⁊ naturali oia mēbra sunt simul: sz in corpore mystico nō oia mēbra sunt simł nec quo ad esse naturę: nec quo ad esse gratię. vnde duobus modis aliquid dicitur esse membrū corporis mystici: vno modo in pōtētia. ſ. qz habet potestatē adesse membrū corporis mystici: ⁊ caput ex se ſufficiēter influit. ⁊ isto modo infideles dicuntur esse membra xp̄i in potentia. Alio modo aliquid dicitur esse membrū actu ⁊ adhuc trifariā ꝓmo qñ vnitur per fidē: ⁊ sic tam boni q̄ mali xp̄iani dicuntur esse membra xp̄i. Scō modo aliquid dicitur eē membrū actū: qñ vnitur per charitatem. ⁊ isto modo solū boni xp̄iani sunt membra. Tertio modo aliquid dicitur esse membrū xp̄i actu: qñ vnitur per fruitionē patrię. Et isto mō solū beati dicuntur esse mēbra xp̄i: qz perfecte ei vniuntur per clarā vi sionem ⁊ fruitionē. Isto notato fa cile est rñdere ad formā argumenti negando maiorē: ⁊ ad probationez distinguo q̄ infideles non sunt mē bra xp̄i vel actu. ⁊ sic ꝯceditur illud ⁊ negat ꝯsia vel in potentia: ⁊ sic ne gatur illud: ⁊ ad probationez nega tur ꝯsia. vnde ad hoc q̄ xp̄s dicatur esse caput oīm tam fideliū q̄ infide liū sufficit q̄ infideles sint membra in potentia. Contra istā solutionez replicatur xp̄s nō est caput oīm fide liū: ergo a fortiori non est caput infi delium añs probatur Apostol. Inqt ad Ephe. 5. cap. q̄ xp̄s tradidit se metipsum pro ecclesia vt exhiberet sibi ipse gloriosam ecclīam non ha bentē maculā aut rugam. sed multi sunt fideles onusti peccatis: ergo nō oīm fidelium est caput. Ad hanc re plicā rñdetur negādo añs: ⁊ ad pro bationē dico q̄ Apostol. non intelli gīt de ecclesia militāti. Nā ecclesia militans habet admin⁹ peccata venialia: quātuncūq̄ stricte capitur ec clesia militās: sed intellexit apostolus de ecclesia triumphanti quę erit post diem iudicij. nullā habens ma culam: aut rugam: nec potens qui dem habere.

¶ Contra tertiā conclusionem arguitur: sic corpora hūana nō sunt capacia gratię: ergo xp̄s non est caput horz quo ad corpora: añs est no tum: qz alias bruta essent gratię ca pacia qō est omnino absurduz. Ad hoc argumentū rñdetur distinguen do añs vel primarie ⁊ principaliter ⁊ sic cōceditur illud ⁊ negatur ꝯsia vel secundario: ⁊ sic negatur. Nam certū est q̄ gratia ⁊ gloria aię xp̄i re dūdat in corpus eius. ⁊ ita est de gra ⁊ gloria animę beatę virginis. ⁊ ita etiā erit post diē iudicij de quacūq̄ gloria cuiuscunq̄ beati. Contra istā solutionē replicatur sequeret q̄ eēt caput brutorum ꝯsis est absurdum: ergo sequela probatur est caput no strum quo ad corpora ⁊ nos partici pamus cū brutis in corporibus: er go xp̄s est caput brutoꝝ. Ad hanc re plicam rñdetur negando sequelam ⁊ ad probationē negatur ꝯsia: ⁊ rō ē: qz bruta nullū habent ordinē ⁊ ha bitudinē ad ipsam animā rātionalē qualem habent corpora nostra. Cō tra istam solutionez replicatur xp̄s

assumpsit corp⁹ a nobis. ſ. a beata virgine: ergo non potest esse caput nostrū quo ad corpora. Ad hanc re plicā rñdetur negādo ꝯsiam: ⁊ rō est qz licet saluator noster acceperit cor pus a nobis mortale: nos tñ accipie m⁹ ab eo deo fauēte corp⁹ īmortale

¶ Contra quartā cōclusionem arguitur sic. Angeli non sunt eiusdē nature cū xp̄o: nec quo ad diuinita tem: nec quo ad humanitatez: ergo xp̄s non est caput angelorꝝ: ꝯsia pro batur: qz caput ⁊ mēbra debent esse eiusdē nature. Ad hoc argumētū rñ detur negādo ꝯsiam: ⁊ ad pbationē dico q̄ non oportet in corporib⁹ mi sticis q̄ caput ⁊ mēbra sint eiusdem speciei specialissimę. insuper aia no stra magis cōuenit cū angelis q̄ cū corpore ⁊ nostra cōuenientia cū deo est maior respectu aię q̄ respectu corporis. Cōtra istā solutionē argui tur xp̄s solū est caput illoꝝ qui per tinent ad eccliam. sed angeli nō per tinēt ad eccliā: ergo xp̄s nō est caput angelorꝝ minor probatur solū fide les pertinent ad ecclesiā: sed angeli non sunt fideles: ergo angeli nō per tinent ad ecclesiā minor probat an geli non habent fidē sed clarā dei vi sionē: ergo angeli non sunt fideles. Ad hanc replicā rñdetur distinguen do minorē: vl̄ q̄ ad ecclesiā militātē siue viatorꝝ: ⁊ sic conceditur illa ⁊ ne gatur ꝯsia vel procedendo de ecclia indifferenter tā viatorꝝ q̄ cōprehen sorū: ⁊ sic negatur illa. Nā ex viato ribus ⁊ angelis post diē iudicij fiet vnica ecclesia triūphans cuius xp̄s erit caput rōne humanitatis. Ideo dicebat beatus Petrus in sua pri ma canonica q̄ vultū saluatoris an geli ꝑspicere desiderant. Circa istā q. dubitatur an sit eadē gratia me diante qua xp̄s est caput ecclesię cū gratia singularis personę. Ad hanc difficultatē rñdet diuus Thomas affirmatiue licz alia ratione ꝺr gra tia capitis ⁊ alia ratione gratia sin gularis personę: dicitur em̄ gratia capitis: qz influit ī cętera membra. dicitur gratia singularis psonę: qa reddit aiam xp̄i gratā ⁊ acceptā ad vitā ęternaz. Alij doctores antiqui dicunt tales gratias esse realiter di stinctas: sed non est rō: neq̄ autori tas cogens talē distinctionē ⁊ vitan da est plurarítas sine necessitate: ſō magis placz opinio doctoris sancti

¶ Queritur vltimo circa eandē distin. quod est caput maloꝝ an de mon an antichristus. Pro hui⁹. q. intelligentia est aduertendū q̄ duo bus modis accipitur caput vno mō qñ influit interius ⁊ exterius: ⁊ alio modo qñ influit exterius dirigendo actus ad aliquē finē. Alteri⁹ est ad uertendū q̄ antichristus non potest dici caput oīm maloꝝ ratione ordi nis: neq̄ ratione virtutis cū non in fluat in mēbra quę precesserunt ip sum potest tñ dici caput secūdū per fectionē: qz perfectā habebit mali tiam. Istis notatis rñdetur p duas conclusiones. quarū prima est ista. Diabolus est caput maloꝝ oīz. ista conclusio probatur autozitate Job. 41. cap. dicentis. Ipse est rex super vniuersos filios superbię. Similit glosa super illō Job. 18. Memoria

illi⁹ pereat de terra dicit de vnoquo q̄ iniquo dicitur: vt ad caput idest diabolū reuertatur. Scōa cōclusio est ista antichristus est caput oīz hominū malorū: quantū ad perfectionem malitię. Ista conclusio probat autoritate glose sup illō Job. 21. Interrogate quemlibet de viatoribus dicentis. Ad omnium iniquorū caput antichristū verba conuertit. Similiter glosa super illud secūde ad thesalonicēces scōo capite. Ostendēs se tāquam sit deus dicit sicut in xp̄o oīs plenitudo deitatis inhabitauit. ita in antichristo omnis malitię plenitudo non q̄ assumpserit naturam diaboli: sed q̄ diabolus suaz malitiam eminentem ei influit suggerendo magis quā oībus alijs.

¶ Contra istas cōclusiones arguitur sic non omnia peccata sunt a diabolo teste Jacobo in primo cap. suę canonicę: ergo diabolus non est caput omnium malorū. Ad hoc negatur consequentia. Nam ratiōe ordinis et perfectionis malitię. et virtutis influxiuę diabolus est caput. Et si dicas antichrist⁹ est membrū diaboli: ergo non est caput omnium malorum hominum. Ad hoc negatur consequentia. Nam dictum est in precedenti. q. quod non inconuenit in corporibus mysticis: idē esse membrū et caput subordinatum.

Si anima Christi habuerit sapientiā parē cum deo. et si omnia scit que deus.

Distinctio. XIIII.

Jc queritur pus est cū aia Christi esset sapiēs sapia gratuita. vtrū habuerit sapientiam equalem deo siue oīm rerū scientiam habuerit vl̄ habeat. i. Utrū omnia sciat que deus scit? Quibusdā placet q̄ nec parem cū deo habeat sciētiā: nec oīa sciat que deus: q̄ in nullo creatura equat creatori. Cum ergo aia illa creatura sit: in nullo equatur creatori: ergo nec in sapientia. Non ergo habet equalem cū deo sapientiaz: nec scit omnia que de⁹. Jtē si aia illa equalem habet cuz deo sapientiam: non ergo deus i omni bono maiorem habet sufficiētiam q̄z eius creatura. Jnducūt etiam autoritates ad idē probādum. Ait enī propheta ex persona hominis assumpti. Mirabilis facta est scientia tua ex me. et non potero ad eā. Ad̄ exponēs Cassiodorus ait. Veritas hūane conditionis ostenditur: q̄ assumptus homo diuine substantie nō potest equari vel in scientia vel in alio. Apl̄us etiam ait. Nemo nouit q̄ sunt dei nisi spiritus dei. qui solus scrutatur oīa etiā p̄funda dei. His aliisq̄ pluribus rationibus et autoritatib⁹ nituntur qui animam x̄pi asserunt nec parē cū deo habere sciētia. nec omnia scire q̄ deus scit. Quia si oia scit q̄ deus. Scit ergo creare mūdum. scit etiam creare seipam.

Respontio questionis definitiuam cōtinēs sn̄iam.

¶ Quibus respōdentes dicim⁹ aiam x̄pi p̄ sapiētiam gratis datam in v̄bo dei cui vnita est. q̄ etiam pfecte intelligit omnia scire que de⁹ scit. sed nō omnia posse que potest deus. nec ita clare et pspicue omnia capit vt deus. et ideo non equatur creatori suo in scientia. Et si omnia sciat que ipse. nec est eius sapientia equalis sapientia dei. quia si illa multo est dignior. digni vsq̄z et perfectius oia capit q̄z illius aīme sapientia ergo et in scientia maiorem hz sufficientiam deus q̄z anima illa q̄ dignior est oī creatura. Illud v̄o apostoli quod i ducit Nemo nouit q̄ dei sunt: nisi spirit⁹ dei qui solus scrutat omnia p̄ nobis facit. Addit enī addidit apl̄us. nos aūt spirituz dei habem⁹ vt per spūm dei quē habebat p̄funda scire ostenderet. Sed anima illa p̄ omnibus spūm dei habuit cui spūs nō est datus ad mensuram vt ait Johānes euangelista. Bona ergo spūssancti sine mensura habuit. ergo et sapientiam. Omnia ergo scuit aia illa. Si enī quedam scuit q̄dā nō. nō sine mensura sciētiam habuit Sed sine mensura scientiam habuit. Scit ergo omnia. Fulgentius etiam in sermone quodam multa inducit quibus asserit animam illam rerum omnium scientiam habere vtēs autoritate apostoli dicētis. In quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absc̄diti. Ad̄ etiā ratiōe potest probari sic. Nihil scit aliquis quod eius aīa ignorat. Sed Christ⁹ scōm oīm cōcessionem omnia scit: ergo aīa eius omnia scit. Ad id vero q̄ dicunt si oia scit: ergo scit creare mundum vel seipam. Respondemus q̄ scientiam habet mundū creandi: sed non potentiam creandi animā: et scit quomō deus se ip̄m creauit: habet ergo scientiam sui create. sed non sui creande: q̄ nō est creāda sz creata.

Quare deus nō dedit el potentiam oīm et scientiam.

¶ Si vero queritur quare deus non dederit ei potentiam faciendi oia vt sctiam? Respōderi potest: qz naturaliter capax est sciē tie. ⁊ ideo id congrue ei datū est sine mensura: cuius ipsa natura liter capax est. Nō aūt ei datum posse omnia facere que deus facit: ne oipotens ⁊ per hoc deus putaret. Ceruntū forte nec potentiam faciendi oia ei deus prestare potuit: ⁊ si potentiam faciē di aliqua que non facere potest. Scit ergo aīa xpi omnia q̄ deus scit in verbo dei: quod liquidius ⁊ presentius omni creatura contēplatur vt ei vnita: in quo etiaz angeli ⁊ que dei sunt ⁊ que futura sunt cognoscunt.

Quomodo intelligēda sint quedā verba Ambrosij super Lucam.

¶ Sed si illa anima non habet tantam potentiā: quantā ⁊ de⁹. nec homo assumptus tantā potentiam cētam ⁊ deus: quomō ergo intelligitur illud Ambrosij sup Lucam vbi angelus de nascituro filio virginis ait. Hic erit magnus ⁊ filius altissimi vocabitur. Non ideo inquid erit magnus: q̄ ante partū virginis magnus nō fuerit: sed qz potentiaz quam dei filius: naturaliter habet hō erat ex tpe acceptur⁹. vt vna sit persona hō ⁊ deus. Ecce aperte dicit q̄ homo erat acceptur⁹ ex tempore potentiā: quā dei filiꝰ habuit naturaliter. Sed si homo acceptur⁹ erat illā potentiam: ergo vel persona vl natura hominis. Sed persona nō qz semper habuit ⁊ habet: ergo natura. Si natura: ergo anima. Nam de carne constat q̄ accipere non posset. Ad quod dicim⁹ illud esse accipiendum de persona: sed non inc̄tum est dei. imo inc̄tū est psona hominis. Una est eīm persona dei ⁊ hois. ⁊ filij dei ⁊ filij hois. Que inc̄tuz dei persona est: semper ⁊ naturaliter omnipotentiam habuit: scz inc̄tum est hois: nō semper fuit. Ila ergo persona que semper fuerat dei. futura erat hominis persona: ⁊ scōm hoc q̄ futura erat homis persona: acceptura erat ex tempore potentiam quam naturaliter est semp habuerat inc̄tum dei persona. Scōm hāc distinctionem illud ⁊ similia sane possunt accipi. Que distinctio i plurib⁹ questionū articulis est necessaria aduersus quorūdam perplexam verbositatem. Sed cum de rebus constat: i verbis frustra habetur controuersia.

Circa decimā quartā distiñ. q̄ritur primo an aīa xpi ab instanti suę creatiōis cōprehēdit verbū siue diuinā essentiaz. Pro huius difficultatis intelligentia est notandū q̄ cōprehendere i sacra pagina duob⁹ modis accipitur vno mō vt tm̄ valet sicut intuitiue cognoscere: ⁊ isto mō quilibet beatus cōprehendit verbū ⁊ ideo beati dicuntur cōprehensores ⁊ saluator nr vocabatur viator ⁊ cōprehensor iuxta illud Apostoli ad Philipp. 3. sequor si quomō cōprehendā aliomō accipitur cōprehēdere vt tantū valet sicut cognoscere tā perfecte obiectū sicut ē cognoscibile. Et isto mō dns deus a nullo intellectu creato potest cōprehendi iuxta illud Hieremię. 32. capi. O fortissime. magne potentię dns exercituū nomen tuū magnus consilio ⁊ incōprehensibilis cogitatu diuus Bernardus addit tertiū modū. s. qñ bonus xpian⁹ vnitur deo per charitatē: sz iste modus nōn est in vsu. Isto notato rñdetur ad. q. per duas ꝯclusiones. quarū prima est ista. Aīa xpi ab instanti suę creationis cōprehendit verbū diuinū siue essentiā diuinā primō mō. Ista ꝯclusio probatur aīa xpi a primo instanti suę creationis vidit verbū diuinū ⁊ essentiā diuinaz clarius q̄ aliquis angelus: ergo aīa xpi cōprehendit verbū diuinū ⁊ essentiaz diuinā primō modo. Secunda conclusio est hęc anima xpi non potest cōprehendere verbū siue essentiam diuinā secundo modo. Ista conclusio probatur quantumcunq̄ anima xpi cognoscat perfecte verbū potest ipsum verbū perfecti⁹ cognosci. imo realiter iam perfectius cognoscitur a seipso: ⁊ a patre ⁊ a spūsancto: ergo aīa xpi nequit cōprehendere secundo modo verbū diuinū siue essentiam diuinam.

¶ Contra primā conclusionez arguitur si anima xpi vidit verbum diuinū in primo instanti suę creationis vel vidit mediante lumine glorię vel non nullū istoꝝ est dicendū: ergo q̄ non possit dari primū patet aīa xpi erat vnita diuinitati: ergo nō indigebat tali lumine glorię q̄ non possit dari scōz patet aīa xpi est eiusdem speciei cū aīa nostra. ⁊ aīa nostra indiget lumine glorię. ergo anima xpi indiget lumine glorię ad videndū deū. Ad hoc argumētū rñdet negādo minorē: ad probationē dat p̄mū ⁊ negat ꝓsia. Cōtra istā solutio nē argr̄ si tale lumen gl̄ię requireret maxime reqreret tāq̄ preuia dispositio dispōnens ipsam aīam ad dei visionē: sed hoc non est dicendū: ergo solutio nulla minor probatur: sequeretur q̄ esset processus in infinitum ꝓhis est absurdū: ergo sequela probatur ad susceptionē visionis diuinę requiritur lumen glorię. Et ad susceptionē luminis gl̄ię reqrit vna alia qualitas tanq̄ preuia dispositio: ⁊ ad susceptionē illius vna alia ⁊ sic ꝓsiter: ergo est processus in infinitū minor probatur. Ad susceptioꝝ

nẽ visionis diuinę requritur ꝑuia dis positio. ergo ad susceptionez lūinis glię requritur preuia dispositio ꝓña tenet: qz non videt maior rō de vno ꝯ de alio. Ad hanc replicā rñdetur negando minorẽ: z ad probationez negatur seqla: z ad pbationẽ negatur minor: z ad probationẽ negatur ꝓña: z ad probationẽ nego q non sit maior. rō de vno ꝯ de alio: z dico q discrimen est: qz visio dei est qualitas longe perfectior ꝯ sit lumẽ glię Mimię: ergo si requirat prequiā dispositionẽ dato q lumen glorię nō requirat eā. Contra istā solutionẽ arguitur duabus autoritatib⁹ ꝑma habetur. Exod. 33. Vbi dicit de⁹ Moysi non videbit me hō z viuet. Scōa habetur Joā. 1. cap. 5. deū nemo vidit vnq̄: ergo non est possibile q aia xp̄i in primo instanti suę creationis viderit deū. Ad has duas autoritates rñdetur q intelligūtur de puro viatore z pmanente. Nā in transitu Aurelij⁹ august. concedit Moysem vidisse deū: similr z Paulū. mō saluator noster non solū erat viator: sz cōprehensor. Cōtra istā solutionem arguitur ille qui est in tenebris nullo modo pōt videri: sed de⁹ est in tenebris: ergo deus nō pōt videri. minor probatur authoritate psalmiste psalmo decimoseptimo dicētis de deo. Qui posuit tenebras latibulum suum. Ad hanc replicam respondetur negando minorem. Et ad probationem dico: quod lux dei est inaccessibilis: z ideo talis lux est tenebre respectu animarum nostrarum nisi animę nostre disponātur per lumen glorię.

¶ Queritur secundo circa eandem distin. an aia xp̄i eadē cognitione: qua cognoscit verbum cognoscit creaturas. Ad hāc difficultatē rñdet diu⁹ Bonauentura affirmatiue.

¶ Contra quā rñsionē argr̄ sic sequeretur q impossibile esset videre verbū quin viderentur oēs creaturę: ꝓñs est absurdū: ergo z opinio sequela probatur mediante visione qua videtur verbū videntur aliquę creaturę z non est maior: rō de aliquibus ꝯ de oībus cū talis notitia oēs representet: ergo oēs creaturę representātur per talē visionē minor ꝓbat: talis notitia natr̄ representat verbū: quod oēs creaturas intuitiue cognoscit: ergo oēs creaturas naturaliter representat nō solū presentes: sed etiā possibiles. Si dicas q interdū representat: z interdū non representat: tunc sequeretur q non esset notitia: sed habitus. Insup q a natura teste pho inest semp inest: ergo non est possibile q mō representet sor. z non platonē: z postea representet platonē z non sor.

¶ Secundo arguitur sic sequere q talis notitia esset infinite perfecta: ꝓñs est falsum: ergo seqla probatur representare duo distincte est aliquāte perfectionis representare 4. distincte est in duplo maioris perfectionis z representare. 8. distincte in quadruplo maioris perfectionis z sic cōsequenter ascendendo: ergo postꝯ talis notitia infinitas creaturas distincte representat erit infinite perfectionis. Si dicas q secundario eas representat z non prima-

rie eōdē mōdo pōt deduci argumentū. s. representare duas creaturas distincte z secundario est aliquante perfectiōis: z. 4. representare secūdario z distincte est in duplo maioris perfectiōis: z sic ꝓsequēter ascēdendo: ergo illa notitia quę infinita secundario z distincte repsentat erit infinite perfectionis.

¶ Alia est opinio tenens partē negatiuā. Contra quā opinionē arguitur sic: aia beati Petri videt verbum diuinū: z beatā virginē distincte: ergo possibile est q aia xp̄i eadē cognitione cognoscat verbū diuinū z creaturas añs probatur: verbum diuinū z beata virgo sunt in debita distantia ad hoc q oia Petri ipsa intueatur z nullū est impedimentū ergo ambo simr̄ z distincte videt anima diui Petri. Insuper quādo saluator noster conuersabatur cū Apostolis aia diui Petri habebat notitiaz intuitiuā tā xp̄i: ꝯ diue virginis ergo a fortiori in cœlo intuetur xp̄z z eius sanctis. matrē. Ad hoc argumentū respondetur distinguendo: añs vel vnica notitia simplici z incomplexa: z sic negatur illō nec probatur in isto sensu: vel pluribus notitijs aut notitia cōplexa: z sic conceditur illud: z negatur ꝓña. Cōtra istā solutionē arguitur. Illa notitia quę representat aię xp̄i verbū diuinū representat ei oēs creaturas: ergo aīma xp̄i vnica notitia cognoscit verbū diuinū z oēs creaturas: añs probatur. talis notitia ē notitia verbi diuini: z verbū diuinū oēs creaturas representat: ergo talis notitia etiā representat oēs creaturas: ꝓña tenet: qz notitia reflexa representat illa: quę representātur per directā. Hec replica nullā habet apparentiā si teneamus q notitia reflexa nō representat illa quę representantur p directā: sed tenendo partē affirmatiuam dicendū est q illud habet verum in notitijs creatis z non in notitijs increatis mō verbū diuinum est notitia increata. Cōtra istā solutionē arguitur teste Aurelio august. in. 7. lib. de trinitate verbū diuinum est quoddā speculū: sed videns speculum videt oīa quę representātur per speculū: ergo aīa diui Petri videns verbū diuinū videbit oīa quę representantur per verbū diuinum. Ad hanc replicaz rñdetur negando ꝓñam: z rō est: qz verbū diuinum est speculū libex. Alia vero sunt naturalia. Idcirco solū manifestat ea q placet reserare.

¶ Queritur tertio circa eandē distin. vtrū aīa xp̄i habuit sapientiā parē cū deo: vel an sciuerit omnia q̄ deus scit. Pro huius. q. enodatiōe aduertendū q scientia apud oēs doctores theologos in presenti difficultate accipit large pro qualibet cognitione. Ulterius est aduertendum q varie volitāt opiniones doctorū respondentiū ad hanc difficultatē. Prima est opinio doctoris solemnis. scz Henrici de Gandauo: z diui Bonauenturę tenentiū q anima Christi non cognoscit actualiter omnia quę deus cognoscit: sed bene habitualiter. Ratio eorum est: quia si cognosceret omnia quę verbum

cognoscit mediāte aliqua notitia talis notitia esset infinite perfecta qō est impossibile sequela ꝓbatur. notitia repꝛesentans aliquid distincte est aliq̄te ꝓfectiōis ⁊ notitia repꝛesentans duo obiecta distincte est in duplo maioris ꝓfectionis ⁊ notitia repꝛesentans .4. obiecta distincte ē in quadruplo maioris perfectiōis: ⁊ sic ꝓgꝛediendo ascendēdo. ḡ illa notitia si repꝛesentat infinita distincte erit infinite perfectionis. ⁊ per ꝓns non est ponenda talis notitia. Sed ponendus est vnus habitus in aia xꝑi per quē poterit deuenire aia xꝑi in notitiā cuiuslibet rei distincte.

¶ Contra istam opinionē argꝝ retorquendo argumentū de habitu illo probando ꝙ talis habitus sit infinite ꝓfectus. Nā habitus inclinās ad cognoscendū aliquod obiectū distincte est aliqualis ꝓfectionis ⁊ habitus inclinans ad cognoscēdū duo obiecta distincte ē in duplo maioris perfectionis. ⁊ sic ꝓgꝛediendo ascendēdo: ergo postꝫ talis habitꝰ inclinat ad cognoscendū infinita obiecta distincte erit infinite perfectionis. Scōa est opinio diui Thome in scōo articulo. 10. q. 1. partis distinguēdo ista ꝓpositionē. s. aia xꝑi scit oīa: verbū nouit: vel li oīa distribuit solum ad illa: quę sunt fuerūt vel erūt ⁊ sic concedit illam vel li omnia distribuit ad illa quę possunt esse. ⁊ sic negat illā: ⁊ primā vocat scientiam visionis: aliā vero cognitionē vocat scientiā simplicis intelligentię. ⁊ iō ponit duas conclusiones. quaꝝ prima est ista. Anima xꝑi scit omia quę verbū nouit scientia visiōis. Scōa conclusio est ista aia xꝑi non scit oīa quę verbum nouit scientia simplicis intelligentię.

¶ Contra istā opinionē arguitur sic tota rō diui thomę quare aia xꝑi non cognoscit oīa quę verbū nouit scientia simplicis intelligētię est q̄ alias aia xꝑi cognosceret infinita distincte: sed hoc est concedendum scōm ipsum Thomā: ergo non debet illud negare ꝓbatur minor. iā aia Christi cognoscit infinitas partes ꝓportionales continui distincte: q̄ cognoscit oēs res pꝛesentes scōm ipsuꝫ Thomā pꝛeteritas ⁊ futuras: ergo cognoscit infinita. Si dicas ꝙ ipse intelligit de entibus totalibus ⁊ non partialibꝰ deduco argumentum de instātibus in tēpore vel de punctis in linea vel de lineis in superficie vel de superficiebus in corpore. Nā oīa ista sunt infinita et puncta ⁊ instātia sunt entia totalia. Et si dicas ꝙ non intelligitur de talibus accidentibus arguitur: sic sequeretur ꝙ aliqua eēt notitia in anima Christi: quę non cognosceret distincte ab eadez anima ꝓns videtur absurdū: ergo sequela ꝓbatur. Illa no. quā habet aia Christi de verbo diuino vel cognoscit ab ipsamet anima xꝑi vel non si scōm habetur intentū si primū tunc cognoscetur mediante notitia reflexa. ⁊ tūc ḡrā de illa reflexa prima: vel cognoscitur ab eadē aia vel non si secundum habetur intentū si primū quęrā de illa secunda reflexa. ⁊ sic habebo ꝙ cognoscit infinitas notitias vel de

tenetur ad vnā noticiā quę est in ipsa aia xꝑi ⁊ tamen non cognoscitur ab ea. Pꝛeterea videt absurdū qō ego possim facere aliquid ⁊ ꝙ aīma xꝑi nō cognoscat illud patet de illo peccato: ꝙ ego nūq̄ feci: neq̄ facio neq̄ faciā possum tamen facere. Et si dicas ꝙ bene cognoscit tale possibile distincte tunc sequitur manifeste ꝙ omnia possibilia cognoscit cū non sit maior ratio de vno possibili quam de alio.

¶ Tertia est opinio Marronis ⁊ doctoris subtilis tenentiūꝫ aīma Christi non cognoscit oīa quę verbum nouit distincte ⁊ actualiter: sed bene in potentia imaginatur enim ꝙ notitia. quā hz aia Christi de verbo diuino repꝛesentat ꝑmarie ⁊ ꝑncipaliter verbū diuinuꝫ secundario vero repꝛesentat creaturas. ita qō quando anima Christi vult cognoscere aliquā creaturam talis notitia beatifica repꝛesentat ei talē creaturam quā vult cognoscere. Ratio potiꝰ. istoꝝ doctoꝝ est: q̄ si talis notitia actualiter repꝛesentaret omnes creaturas ac pꝛoīde infinitas esset infinitę perfectionis: sed reuera hęc ratio est ensis aiacis. Naz posse repꝛesentare aliquid distincte est aliqualis perfectiōis ⁊ posse repꝛesentare duo obiecta distincte in duplo maioris perfectionis est. ⁊ sic consequēter ascendēdo: ergo postꝫ talis notitia potest repꝛesentare duo obiecta distincte: ⁊. 4. ⁊. 8. ⁊. 16. ⁊ sic cōsequenter ascendendo sequitur per eandem ꝓbationem quod est infinite perfectionis qō est contra eos.

Insuꝑ q̄rō an talis notitia beatifica repꝛesentat creaturas naturaliꝫ an ad placitum non secundū: q̄ nunq̄ fuit imposita: neq̄ formaliter: neq̄ equiualent. Et si detur primum: sequitur ꝙ actualiter omnes creaturas possibiles repꝛesentat: q̄ quod a natura teste philosopho nostro in est: maxime quando nullum est impedimentū modo in aia Christi nihil impedit talem notitiā beatificam repꝛesentare actualiter omnia quę naturaliter repꝛesentat. Pꝛeterea sequeretur ꝙ esset trāsitꝰ de contradictorio in contradictoriū sine aliqua mutatiōe quod reputāt ipsi duo doctoꝛes absurduꝫ ⁊ sequela ptz. talis notitia beatifica repꝛesentat modo vnam creaturam ⁊ nō immediate ante hoc repꝛesentabat eandem creaturam ⁊ nulla est facta mutatio in tali notitia: ergo est transitus de contradictorio in contradictorium sine aliqua mutatiōe. Postremo arguitur contra eandē opinionem sequeretur quod quilibet beatus posset tot ⁊ tanta cognoscere sicut anima Christi: consequens est falsum: ergo sequela ꝓbatur quilibet notitia quaz habet beatus de verbo diuino repꝛesentat secundario omnes creaturas: ergo quilibet beatus tot cognoscit vel potest cognoscere sicut anima Christi. Ad hoc respondet doctoꝛ subtilis quod diserimen est inter animā Christi ⁊ animas aliꝝ beatoꝝ: q̄ dominus deus iam determinauit ea: quę vult ostendere alijs animabus ab aīma Christi. Sed non se determinauit respectu aię xꝑi: sed tot: quod vult

anima christi cognoscere q talez no titiam pōt cognoscere. Contra hoc replicatur sequtur adminus q quelibet notitia beatifica cuiuscūq beati est tot obiectoruz representatiua: quot est notitiā aīe xpi. Insup quelibet talis notitia naturalr est representatiua oiuz creaturaꝝ z absurdū est dicere q dīs deus impediat talez notitiā a sua naturali representatione ergo actualiter quelibet talis notitia beatifica omnes creaturas possibiles representat.

¶ Quarta est opinio inuincibilis Doctoris. s. Guillelmi occhā tenētis q aīa xpi nō cognoscit actualr omnia: quę cognoscit verbū: sed bene aptitudinaliter tenet eīn ipse q dīs deus se solo producit visionez beatificā z fruitionē beatificā i qualibet anima beati: ita q anima xpi z quelibet alia aīa beata mere passiue se habet respectu visiōis vel fruitiōis diuinę z dīs deus se solo etiā causat notitias creaturaruz z pīter cōcedit q infinita pōt cognoscere aīa christi capiendo li infinita syncathegorematice: sed non cathegorematice similr cōcedit q omnia pōt cognoscere anima xpi capiendo li oia distributiue nō autem collectiue.

¶ Cōtra istam opinionez argr sic: si omnia pōt cognoscere distributiue sequtur etiā q pōt omnia cognoscere collectiue q2 a ly oēs distributiue ad ly oēs collectiue bn valet pīa. Iz nō econtra. Insuper ad veritatez illiꝰ requrit q ista desekdens sit vera. s. ista pōt cognoscere demōstrādō omnia collectiue. Preterea aīa xpi z etiā quelibet anima beata est infinite capacitatis passiue ergo pōt recipere infinitas notitias z secūdum ipsum nō requritur actualitas ipsius aīe: ad hoc q ipsa anima cognoscat igit infinita categorematice pōt cognoscere aīa christi. Postremo arguitur cōtra istā opinionē z oēs precedentes scōs oēs doctores mundus potuit fuisse productꝰ ab eterno sicut etiā pōt perpetuari z passio xpi est sufficiens pro oībus hominibus qui fuissent vel erunt z ipse xps est iudicaturꝰ oēs ergo oportet q cognoscat oēs actus ipsoz z tunc essent infiniti categorematice ergo infinita categorematice pōt cognoscere anima christi.

¶ Quinta z vltima opinio est Magistri sīarū in pīti distinctōe z fulgentij z Gregorij de Arimino z iuniorū rīdentiū ad. q. per hāc conclusionez. s. anima xpi tot scit: quot verbū nouit. Ista cclusio probatur multis authoritatibꝰ sacre scripture. Pria habet Joānis pmo cap. s. vidimus eū plenū gre z vitatis ergo oēs veritates nouit z per pīs tot: quot verbū diuinū. Scōa habetur in. 3. cap. eiusdem Joānis. s. non est datus ei spīritus ad mensurā ergo infinitas veritates nouit. Tertia habetur ad colossenses. 2. vbi Apostol. loquēs de xpo dicit in quo sunt omnes thesauri sapientie z scientie abscōditi ergo aīa xpi oia nouit simpliciter. Quarta habet Apocalypsis. 5. cap. s. dignus est agnus: qui occisus est accipere diuinitatē z virtutem z

vbi glosa dicit id est omniū cognitionem. probatur etiam authoritate omnium Apostolorum qui dixerunt christo Joannis. 16. nunc scimus: q scis omnia ergo si Apostoli confessi sunt christum scire omnia: a fortiori nos debemus illud fateri. Secunda conclusio est ista scientia anime christi non est par sine equalis scientie diuine siue verbi. Ista conclusio probatur deus siue verbum diuinum clarius z sine aliquo accidente omnia cognoscit: quam aīa christi ergo scientia anime christi non est equalis scientie verbi diuini.

¶ Contra primam conclusionem arguitur sic sequeretur q anima christi sciret quot sunt stelle in cœlo z arene in littore maris: consequens est falsum igitur sequela est lucida: quia omnia illa egregie nouit verbum z falsitas pīs probatur sequretur q sciret oia cōtingētia pīs est falsuz igit falsitas pītis probatur sequretur q in quolibet instāti infiniti assensus generarent z infiniti assensus destruerētur in anima christi: pīs est falsum igit sequla probat in quolibet instāti habet assensus respectu omniū propositionum verarum cōtingentium z post illud instans infinite illarū propositionū desinunt esse vere z tunc anima xpi desinit etiaz assentire illis z incipit assentire cōtradictorijs illaꝝ igitur sequela vera. Ad hoc argumentum rīdetur concedēdo sequlā z negando minorem z ad probationē cōceditur iterū sequla z negat minor: z ad probationem conceditur iterum sequela z negatur minor nec hoc debet reputari incōueniens cū anima christi sit eiusdem speciei cū nostra z si anima nostra habeat assensus aliquaruz contingentiū cum primū scit tales contingentes esse falsas: desinit illis assentire z incipit cōtra dictorijs ipsarum assentire.

¶ Scōo argr sic sequeretur q anima christi haberet infinities infinitas notitias reflexas pīs est falsum igitur sequela probatur respectu cuiuslibet notitie directe: quam habet anima xpi: habet vnam notitiam reflexā z respectu illius vnam aliā z sic pīter a scēdendo z habet infinitas directas igitur aīa xpi infinities habet infinitas notitias reflexas. Jam probatur falsitas pītis sequeretur q anima christi esset infinite perfectionis pīs est hereticū igitur sequela probatur: posse producere duas notitias distinctas est aliquante perfectionis z posse producere quattuor eque distinctas est in duplo maioris perfectionis: z sic cōsequenter ascendendo. Sed anima christi tam actualiter producit infinitas notitias eque distinctas z eque claras ergo anima christi est infinite profectionis. Ad hoc argumentum respondetur concedendo sequelam z negādo minorem z ad probationem negatur sequela z ad probationez distinguitur minor vel si producat sine auxilio talis potentia: z sic conceditur illa cum consequente: sed negatur q anima Christi producat sine auxilio

Immō producit cū auxilio dei infinito: si vero procedatur simpliciter siue cum auxilio siue sine auxilio negāda est illa vīr. Jam arguitur cōtra eandem cōclusionem aliquibus authoritatib⁹: quę equalr militāt cōtra omnes quinq; opiniōes. prima habetur lucę. 2. cap. 5. q xps interrogabat doctores legis in tēplo: sed interrogare est nescientis igit. Scōa habetur Matthei. 24. cap. 5. de die illa z hora nemo scit: neq; angeli cęlorum: neq; filius ergo aīa Christi nescit determinate diem iudicij z p ꝑs nescit omnia futura: qđ est contra omnes opiniones. Ad primā authoritatem negat q interrogare sit nescientis vīr. Mā multoties doctores interrogāt ea: quę optime nouerūt. Insup in eodez cap. habetur q doctores legis stupebāt super prudentia z rīs xpi. Ad alterā authoritatem dicō q intelligitur q filius hois nesciebat ad significādū z reuelādum Apostolis: sed bene sciebat ipse. Mā clare intuebat in verbo diuino ipm diez iudicij: velut bon⁹ sacerdos: q̄uis sciat aliquid ex confessiōe sacramentali: egregie tñ asserit se nihil scire. 5. ad reuelandū supple alijs.

¶ Queritur quarto circa eandem distin. an aīa xpi cognoscat in proprio genere ea: quę cognoscit in verbo. Pro h⁹ difficultatis declaratione est notādum q cognoscere in proprio genere est adquirere notitiam naturalr mediāte obiecto cognoscere in verbo ꝑm opiniones cōmunem est ipm verbū supplere vicez obiecti. Ad q̄z opinionē occhā est ipq verbū se solo pducere in aiam beati notitiā. isto notato rīdet q duas cōclusiones quas ꝑma ē ista anima xpi multa illarū q̄ cognoscit i verbo cognoscit in proprio genere. Jsta pclusio probatur multa talia obijciūtur aię xpi in debita distātia z nullū est impedimentū ergo respectu taliū producit notitias intuitiuas z de tali cognitiōe experimētali intelligit illō Lucę. 2. cap. iesus aūt pficiebat sapientia z ętate coꝝ deo z hoibus. Scōa cōclusio est ista q̄libet aīa beati cognoscit multa in proprio genere: quę cognoscit in verbo: ista pclusio eodem mō probat: quo precedens.

¶ Cōtra ambas cōclusiones arguitur sic impossibile est duas notitias respectu eiusdē obiecti esse in eodem subiecto ergo ambę cōclusiones nullę asis probatur tales se mutuo intendūt ergo erūt vna notitia z nō due. Ad hoc argamentū rīdet negādo asis z ad probationē negat q mutuo se intendēt rō est: q̄ ꝑuis sint eiusdē obiecti: nō tñ sunt eiusdē rōnis siue speciei clarioꝝ em̄ est illa notitia: quę habetur in verbo: q̄ illa q̄ habetur in proprio genere. Jdcirco ab Aurelio august. sup Genesim vocatur prima matutina: alia vero vocatur vespertina. Cōtra istam solutionez arguit sciētia z opinio respectu eiusdē obiecti repugnāt ergo due notitię respectu eiusdē obiecti repugnant ꝑsia tenet: q̄ nō videtur maioꝝ rō de vno q̄ de alio. Ad hanc replicā rīdet negando ꝑsiaz z ad probationē nego q nō sit maioꝝ rō de vno q̄ de alio z diserimen est: q̄ sciētia z opinio sunt assensus contrarij: sed noticia clara z noticia magis clara non contrariantur possibile est em̄ q aliquis habeat scientiā: q̄ est z propter quid respectu eiusdē conclusionis.

¶ Scōo argr sic vasi pleno nihil potest addi sed aīa xpi est quoddaz vas plenū: ergo nihil potest addi: z per ꝑs non potest adquirere sciētiā in proprio gñe. Ad hoc argumentū rīdetur q aīa xpi habet duplicē respectū primuz respectu dīi dei z aliū respectu inferioꝝ. respectu dīi dei est adeo plena vt nō possit ei dīs deus infundere noticiā nouu obiecti: quin ipsa iā habeat notitiam illius. sed respectu inferioꝝ potest adquirere nouas notitias aliquoꝝ obiectoꝝ quoꝝ antea non habuit notitias adquisitas. Cōtra istā solutionē arguitur. saluator noster nūq; dedit in aliquo gymnasio operā litteris. Mā ideo mirabantur iudei Joā. 7. dicentis. Quomō hic litteras scit cū non dedicerit: ergo nullas notitias adquisitas pduxit aīa xpi. Ad hanc replicā rīdetur negando ꝑsiam z rō est: q̄ aīa xpi non habuit scientiā adquisitā per disciplinam sed per inuentionē: z ille modo est nobilioꝝ altero. Circa istā materiaz dubitat. vtrū aīa xpi cognoscat infinitatē verbi. Pro huius dubij declaratione est aduertēdū q magna est differentia inter istas duas propositiones. 5. aīa xpi cognoscit infinitatem verbi z aīa xpi infinite cognoscit verbū. Mā aduertitatē primę sufficit q aīa xpi cognoscat verbū sub ea rōne qua est infinitū: sed ad veritatē secunde requiritur q a deo perfecte cognoscat verbū vt non possit perfectiꝰ cognosci. Jdcirco hęc ꝑsia non valet aīa xpi cognoscit infinitatem verbi: ergo aīa xpi infinite cognoscit verbū. Isto notato rīdetur ad dubiū q non solū aīa xpi verum quęlibet aīa beata cognoscit infinitatē verbi: z si arguas inferendo: ergo quelibet aīa beata cōprehendit verbū conceditur illa capiendo cōprehendere primo mō: z si capiatur scōo mō negatur ꝑsia cū ꝑsite.

¶ Queritur quinto circa eādē distin. an verbū diuinum cōmunicauit aię xpi oīpotentiaz. Ad hanc. q. rīdetur per duas ꝓclusiones. quaꝝ ꝑma est ista. Verbū diuinū nō cōmunicauit aię xpi oīpotentiā. Jsta ꝓclusio probatur. nā tunc aīa xpi eēt deus z esset infinita z immēsa. z sic posset seipsam creare: q̄ implicat manifestā cōtradictionē. Scōa ꝓclusio est ista verbū diuinuz nulli creature pōt cōicare oīpotentiā. Jsta conclusio sequitur ex probatione primę.

¶ Cōtra ambas cōclusiones arguitur sic xpi verbū diuinū dedit aię xpi nomen qđ est super omne nomē: ergo dedit illi oīpotentiā: asis probat autoritate Pauli ad Philip. 2. ca. dicentis. propter qđ dedit illi deus nomē q̄ est sup omne nomē. ꝛc. Ad hoc argumētū rīdetur q autoritas Pauli intelligenda est per cōicationē idiomatū. ita q hō hz nomen: qđ est sup omne nomen proportionabiliter est intelligenda. illa autoritas

saluatoris Mat. vltimo cap. s. data est mihi oīs potestas i cœlo ⁊ i tra.

¶ Scō argr sic verbū diuinū cōicauit aīe xpi scientiā: ergo cōicauit oīpotentiā ꝓia ꝓbak ꝑ locū a fortiori. Nā scientia ad plura se extēdit q̄z oīpotentia: ergo si verbū diuinū cōicauit oīm scientiā cōicauit etiam oīpotentiā: qz qui cōicat maius: cōicat minus. Ad hoc argumētū rīdetur negando ꝓiaz: ⁊ ad probationē distinguo q̄ ad plura se extēdit oīm scientia vel ex pte obiectoꝝ. ⁊ sic cōcedit q̄ oīm scia ē maior: vel ex parte subiecti. ⁊ sic nego. immo oīpotētia est maior: qz reddit subiectū immēsum ⁊ infinitū. Et si arguas sicut oīpotentia ē infinita. ita oīs scia est infinita: ergo si cōicauit oīs scientiā cōicauit quoq̄ oīpotētiā. Ad hoc negatur ꝓia: rō est data: qz oīs scia nō reddit subiectū infinituz quāuis sit respectu obiectoꝝ infinitoꝝ: sz oīpotentia reddit subiectū infinitū. Cōtra istā solutionē argr impossibile ē habere oīs sciaz quin habeat oīpotētia. ergo solutio nulla: añs ꝓbak bene seq̄tur aīa xpi habet oīm sciam: ergo hz tā sciam practicā q̄z specula tiuā ⁊ vltra hz practicā: ergo pōt oīa facere. ⁊ p̄ dīs est oīpotens. Ad hāc replicā rīdetur negando añs: ⁊ ad probationē cōceditur prima ꝓia: ⁊ negatur illa ī qua infertur: ergo oīa pōt facere sed bene inferk q̄ aīa xpi scit modū: q̄ dīs deꝰ pōt facere oīa.

¶ Tertio argr sic aīa xpi q̄cūq̄z voluit fecit: ergo aīa xpi est oīpotēs añs ꝓbak oīa: quę fuerunt in xpo: fuerunt voluntaria: ergo oīa quecūq̄z voluit fecit. Ad hoc argumētū rīdetur q̄ ꝓia nō valet ⁊ añs est simplr falsuz. Nā quelibet aīa beata potest quidqd vult: nō tñ aliqua talis ē omnipotens. Insuper xps refugiebat mortē saltē appetitu naturali: ⁊ tñ mortuus est: sed de voluntate absoluta ⁊ libera quidquid voluit fecit. Cōtra istā solutionē argr. Marci. 7. Ingressus domū neminē voluit scire ⁊ non potuit latere: ergo non quecunq̄z voluit voluntate libera facta sunt. Ad hoc rīdetur q̄ non volebat hoc voluntate absoluta: sed illud fugiebat ad vitandā vanā gloriā. Eodem modo intelligitur. Illud Mat thei nono quando ꝑcepit cecis et comminatus est dicens (videte) ne quis sciat. illi autem exeuntes diffamauerunt eū per totā illā terrā.

De hominis defectibꝰ quos assumpsit Christꝰ in humana natura. Distinc. XV.

Illud quoq̄z ꝑtermittendū non est q̄ dei filiꝰ naturam hominis accepit passibilem: animam passibilem carnem passibilem ⁊ mortalem. Ut enīz probaretur verum corpus habere: suscepit defectꝰ corporis: famen: sitim ⁊ huiusmōi. Et ut

veram aīam probaret habere: suscepit defectus anime. s. tristiciā timorem/dolorez ⁊ hmōi. Oīs aūt sensus anime est. Nō enī caro sentit: sed aīa vtens corpore velut instrumento. Vñ Augu. super Geñ. in li. xij. Non corpꝰ sentit: sed anima ꝑ corpus quo velut nuncio vtit ad cōfirmādū in se ipsa quod extrinsecus nunciatur. Si ergo aīa quod fortis est per corpus tanq̄z per instrumentum videt ⁊ audit. ita etiaz per corpus quedam sentit mala que sine corpore non sentiret: vt famē: ⁊ sitim ⁊ hmōi. Unde nō imerito defectus corporis dicūtur. Quedā autem per corpus imo etiam sine corpore sentit: vt est timor ⁊ huiusmōi. Sentit ergo anima dolores: sed quosdam per instrumētū corporis: ⁊ quosdam vero non. Suscepit autem Christus sicut verā naturā hominis ita ⁊ veros defectus hominis sed nō omnes. Assumpsit enī defectus pene: sed non culpe. Nec tñ omnes defectus pene: sed eos omnes quos homini eum assumere expediebat ⁊ sue dignitati nō derrogabat. Sicut enī ꝓpter hominē homo factus est: ita ꝓpter eū hoīs defectus suscepit Suscepit enī de nostro vt de suo nobis tribueret vt nostrum tolleret defectum. Suscepit enī nostrā vetustatē: vt suaz nobis infūderet nouitatē. Simplam ille accepit vetustatē. i. pene: vt nostrā duplam consumeret. id est pene ⁊ culpe.

Qualiter accipiendū sit illud quod ait Leo papa.

¶ Tradit autoritas q̄ dīs noster in se suscepit oīa infirmitatis nostre: preter peccatum: qō nisi accipiatur de illi tñ q̄ eum sumere ꝓ nobis oportuit: nec dedecuit: falsum esse probabitur. Nō enī assumpsit ignorantiā aliquā cū sit ignorantia quedaz que defectus est nec pctū est. s. ignorātia inuincibilis. Nam vincibilis peccatum est. Si tñ de his est q̄ nobis expedit scire. Sunt enī q̄dam quorum scientia non affert vel ignorantia non impedit salutem ⁊ forte talium rerum ignorātia defectus non est. Cōstat aūt nobis esse ignorantiam atq̄z difficultatem volendi vel faciendi bonum. que ad miseriam nostrā pertinent. Unde Augu. in lib. iij. de libero arbitrio. Approbare nōt falsa ꝓ veris: vt erret inuitꝰ ⁊ resistēte atq̄z torquēte dolore carnalis vinculi non posse a

libidinosis opib⁹ tempare. non est natura instituti hois: sed pena damnati Ex qua miseria peccātibus iustissime inflicta liberat dei gratia. qr sponte homo libero arbitrio cadere potuit: non etiam surgere. Ad quam miseriā ptinet ignorantia ꝛ difficultas quā patit ois hō ab exordio natiuitat⁹ sue. nec ab isto malo q̄s⁹ nisi gra dei liberat. Ecce euidenť dicit hic Augus. ignorātiā q̄ q̄sq̄ inuitus falsa p veris approbat. ꝛ difficultatē q̄ nō pōt se tpare a malo. ad miſiā nram ptinere. ꝛ penā esse hominis. Hec aūt xps nō habuit. Nō ergo accepit omnes defectus nre infirmitatis pter peccatum.

Q. Ignorantia talis ꝛ difficultas non sit peccatum.

¶ Sed forte aliquis dicet illa esse pecatū. Cui obuiat illud qō. Augus. tradere vidr hoc. s. deus inculpabiliter afi pctm in exordio cōditōis hoi potuisse indere vt essent ei naturalia. ita in li. retract. inquiēs. Ignorātia ꝛ difficultas etiam si essent homis p mordia naturalia. Nec sic esset culpandus deus: sed laudand⁹ Sed si hoc hō in p mordio naturalit habuisset. nūq̄d essent in eo defectus ꝛ pene? Si defectus vel pena ei indita fuisset añ peccatum: iniuste cū eo agi videret si añ culpam sentiret penaz Ob hoc sane dicimus illa non fuisse defectus vel penas si naturalit homi ifuissent. sicut nō fuit hoi añ pctm nōdum gram adepto defectus siue pena non posse p ficere. Sed post q̄z graz reꝯcepit p quaz p ficere potuit ꝛ ad tps pfecit. eamq̄ culpa sua post amisit. simulq̄ p ficiendi facultatem pdidit. defectus fuit ei ꝛ pena non posse p ficere. s. malū declinare ꝛ bonum facere. Omnes ergo defectus nostros suscepit xps p̄ter pecatum q̄s ei cōueniebat suscipere ꝛ nobis expediebat. Sunt em̄ pla egritudinum genera ꝛ corporis vita. a quib⁹ oīno immunis extitit. Quos em̄ deffectus habuit: vt ad ostentionem vere humanitatis vt timorē ꝛ tristiciam: vel ad impletionem opis ad qō venerat: vt passibilitatē ꝛ mortalitatē vt ab imortalitat⁹ desperatione spez nraz erigēdā vt mortē suscepit. Hos aūt defectus non conditionis sue necessitate: sꝛ miseratiōis voluntate suscepit. Veros quidem habuit deffectus sicut ꝛ nos: sꝛ nō eadez cā. Hos em̄ ex peccato originali hos defectus trahimus: sicut aplꝰ insinuat dicens. Corpus quidem propter pctm̄ mortuū est. i. necessitatem moriendi habuit inse. Christus aūt non ex pctō huius mōi habuit defectus: qr sine peccato est conceptus ꝛ natus ꝛ in terris conuersatus. Sed ex sola miserationis voluntate de nro i se transtulit veram infirmitatē sicut accepit veram carnē quam sine oī ifirmitate assumere potuit: sicut absq̄ culpa eādē suscepit.

Autoritatib⁹ p̄bat xp̄m secūdum hominez vere dolores sensisse et timuisse contra quosdam hoc negātes.

¶ Sed qr nōnulli de sensu i passione hūanitatis xp̄i male sensisse inueniunť. asserentes similitudinem atq̄ imaginē passionis ꝛ doloris xp̄m hominē pertulisse sed nullū omnino dolorē vel passionē sensisse. Autoritatum testimonijs eos cōuincentes indubitabile faciam⁹ q̄ supra diximus Propheta Esaias di. Vere langores nros ipe tulit ꝛ dolores nostros ipse portauit. Et veritas ipsa in euangelio ait. Tristis est aīa mea vsq̄ ad mortem: vbi etiam legitur. Cepit Jesus pauere ꝛ tedere. Propheta etiam ex persona ait. Repleta est malis aīa mea. Q̄ exponēs Augus. inquit. Nō vitijs ꝛ pctis: sꝛ humanis malis. i. doloribus repleta fuit aīa xp̄i q̄b⁹ ipsa cōpatitur carni. Nō em̄ dolor corpis pōt esse sine aīa dolore aūt ania etiā nō dolente corpe pōt. Hos aūt humane infirmitatis affectus: sicut ipsam carnem ac mortē non p̄ditiōis necessitate: sꝛ miserationis volūtate suscepit. Ambros. etiam in lib. iij. de trini. ait. Scriptū est. Pr̄ si possibile est trāseat a me calix iste. Timet ergo Christus: ꝛ dum Petrus non timet xps timet. Petrus dixit. Aiaz meā ponam p te. Christus dicit. Anima mea turbať. Utrūq̄ verum est ꝛ rationis plenum q̄ ille qui est inferior nō timet: ꝛ ille qui superior est gerit timentis affectum. Idem in eodem. Ut homo turbať: vt homo flet. vt homo crucifigitur. p naturā hominis ꝛ tediauit ꝛ resurrexit. nō turbatur eius virt⁹. Nō turbať eius diuinitas: sed turbatur aīa. Scōm humane fragilitatis assumptionem turbať. Nam q̄ suscepit aīam: suscepit etiam aie passionem. Non em̄ eo q̄ deus erat aut turbari aut mori. Idez

in eodem. Suscepit tristiciã meam. cõfidenter tristiciam nomino qui crucem predico. Ut homo habuit tristiciam quam i eo suscepit affectu: mihi compatit: mihi trist[ẽ: mihi dolet. Ergo ꝑ me ⁊ in me doluit: qui pro se nihil habuit quod doleret. Boles igitur dñe Jesu vulnera mea nõ tua: qz tu nõ ꝑte: sed pro me doles. Hieronymus quoq; in explanatione fide ait. Nos ita dicimus hominem passibilem a deo filio susceptum: vt deitas impassibilis permaneret. Passus ẽ eñ filꝰ dei nõ putatiue: sed vere omnia que scriptura testat. scõm illud qõ pati poterat: scz scõm substantiam assumptam. Licet ergo persona filij susceperit passibilem hoiem. ita tamen eius habitatione scõm substantiã suaz nil passa est: vt tota trinitas quã impassibilẽ necesse est cõfiteri. His alijsq; autoritatibus perspicuũ fit xp̃m vere passibilem assumpsisse hominem: atq; in eo defectꝰ ⁊ affectus nr̃e infirmitatis suscepisse: sed voluntate non necessitate conditionis.

Hic ponit que predicti sad uersari videntur.

Quedam tamẽ reperiuntur in sanctoꝝ tractatibus que premissis aduersari videntur. Nam sup illum locum psal. Clamaui ⁊ nõ exaudies. Augus. tradere videtur Christũ nec vere timuisse: nec vere tristatũ esse dicẽs sic. Quomõ hic dicit. Qui peccatũ non fecit: nec inuentus est dolꝰ in ore eius: sed de nobis corpore suo hoc dicit. Corporis enim sui. i. ecclesie gerebat personã: sicut ⁊ alibi cũ dicit. Trãseat a me calix iste. pro nobis loquit: nisi forte putatur timuisse mori: sed nõ vere timebat dñs pati tertia die resurrecturus: cum arderet Paulus dissolui ⁊ esse cuz xp̃o. Non eñ fortior est miles q̃ imperator. Miles eñ coronandꝰ gaudet mori: ⁊ dñs coronaturꝰ timet mortem. Sed infirmitatẽ nr̃am representans ꝑ suis infirmis qui timent mori hoc dicit. Vox illoꝝ erat. Hieron. etiam ait. Erubescant qui putant saluatorem timuisse mortẽ ⁊ passionis pauore dixisse. Trãseat a me calix iste.

Determiatio autoritatũ.

Me aũt i sacris litteris aliqua aduersa diuersitas esse putet harum autoritatuz verba in hunc modum accipienda dicimus. vt

non veritatem timoris ⁊ tristicie vel ꝓpassionem sed timoris ⁊ tristicie necessitatez ⁊ passionẽ a Christo remouisse intelligant. Habuit eñ xp̃s verũ timorem ⁊ tristiciam in natura hois. Sz non sicut nos qui sumus membra eius. Nos eñ causa peccati nr̃i bis deffectibꝰ necessario sub iacemus: ⁊ in nobis sunt isti defectus scõm ꝓpassionem ⁊ passionem: sed in xp̃o nõ nisi scõz ꝑ passionem. Sicut eñ in peccat[gradus quidaz notant ꝓpassio ⁊ passio: ita ⁊ in his penalibꝰ affectibus. Afficit eñ quis interdũ timore vel tristicia ita vt mẽtis intellectus non inde mouea tur a rectitudine vel dei contẽplatione. ⁊ tũc propassio est: aliquando vo mouetur ⁊ turbatur tunc passio est. Christꝰ vero nõ fuit ita turbatus i aĩa timore vel tristicia vt a rectitudine vl̃ deicõ templatione aliquatenus decliaret: scõm quem modum intelligitur cũ dicit non timuisse vel tristis fuisse. Unde Hiero. sup Mathe. vbi legitur. Cepit contristari ⁊ mestus esse. Ut veritatem inquit ꝓbaret assumpti hominis vere contristatꝰ est sed nõ passio eius dñatur animo: veruz ꝓpassio est. Unde ait. Cepit cõ tristari: aliud est eñ contristari: aliud incipere cõtristari. Quod est. aliter contristatur quis per ꝓpassionem: aliter per passionez Ideoq; scõm hãc distincti. aliqñ dicit xp̃s nõ vere timuisse: aliqñ vo timuisse: qz verũ timorẽ habuit ⁊ tristiciã: sz nõ scõm passionem: neq; ex necessitate cõdicionis. Unde Augus. ex his causis volens assumi dictoꝝ intelligentiã. dicit xp̃m nõ vere timuisse: vl̃ tristatũ esse ⁊ in cõtinẽti verã tristiciã habuisse. His verbis infirmus i se presignans dñs ait Pater si fieri potest: trãseat a me calix iste. Non eñ vere timebat dñs pati tertia die resurrecturus cũ arderet Paulus dissolui ⁊ esse cũ Christo. Iste gaudet coronãdus: ⁊ tristis est dñs coronatus. Ecce hic videt tristiciam ⁊ timorem xp̃o remouere. Continuo aũt subiunxit: sed tristiciam sic assumpsit quõ carnẽ fuit eñ tristis sicut euangeliũ dicit. Si eñ tristis nõ fuit cũ euangeliuz dicat. Tristis est aĩa mea ⁊c. ergo ⁊ qñ dicit. dormiuit Jesus. Non dormiuit: vel quando dicit manducasse. non manducabit. ita nihil sanum relinquit vt dicat etiam qz corus nõ erat verum. Quicqd ergo de illo scrip-

tum est: verum est ⁊ factum est. Ergo ⁊ tristis fuit: sed voluntate tristiciam suscepit veram: quomodo voluntate carnem veram. Aperte noscis eundē sibi in his verbis cōtradicere nisi varias dictoꝝ discerneret causas. Ex quibus intelligentia v̄boꝝ assumenda est. Si eñ discernat intelligētie causa predictoꝝ verboꝝ nihil occurrit contradictiones.

De quibusdaz Hilarij cap. valde obscuris que videtur comuni sentētie obuiare.

Verūtamen magis mouent ac difficiliorem afferunt questionem verba Hylarij quibus videt tradere ictus ⁊ vulnera ⁊ huiusmodi: sic in xp̄m incidisse. vt passionis dolorem nō incuterēt. sicut telū tractū p aquā vel ignē vl aera ea facit q̄ cū trahit p corpora animata: qz p forat ⁊ cōpūgit: non tñ dolorez ingerit: quia non sunt ille res doloris capaces. Ita ⁊ corpus Christi sine sensu pene vim pene accepisse dicit: qz sicut corpus nostrum nō habet talem naturā: vt valeat calcare vndas: ita corpus xp̄i dicit non habuisse naturam nostri doloris qz non habuit naturam ad dolēdū. Ait enim sic in decimo libro. Unigenitus deꝰ hoiem verū se cūdū similitudinem nr̄i hois nō deficiēs a se deo sūpsit. In quo quamuis aut ictus incideret aut vulnus descēderet: aut nodi cō currerent: aut suspensio eleuaret afferrent quidem hec impetum passionis: nō tñ passionis dolorem inferrent vt telum aliquod aquā perforās vel ignem cōpūgēs. vl aera vulnerās. oñe quidem has passiones nature sue infert: vt pforet vt cōpūgat. vt vulneret sed naturam suā in hoc passio illata nō retinet: dum natura nō est vel aquam forari vel pungi. ignem vl aera vulnerari quāuis nature teli sit ⁊ vulnerare et compungere ⁊ forare. Passus quidem xp̄s est dū ceditur: dum suspenditur: dū moritur: sed in corpus irruens passio: nec non fuit passio. nō tamen naturaz passionis exercuit. dum ⁊ penali misterio pena deseuit. ⁊ v̄tus corporis sine sensu pene vim pene in se deseuientis excepit. Habuit sane illud dñicum corpus doloris nr̄i naturam. Si corpus nr̄m id nature habz. vt calcet vndas ⁊ fluctus desup eat. nec clause domꝰ obstaculis arceatur. At v̄o si diminuci corpis solū ista natura sit vt feratur in humidis ⁊ stat in liquidis. ⁊ structa transcurrat. q̄d p naturam humani corporis carnem ex spūsancto conceptā iudicamus? Caro illo de celis est. ⁊ homo ille de deo est: habens ad patiendum corpus ⁊ passus est Sed naturā nō habens ad dolendum. Idez in eodem. Videamus an ille passionis ordo infirmitatem in dño doloris p̄mittat intelligi. dilatis eñ causis ex q̄bus metum dño heresis ascribit res ipsas vt geste sunt p̄feramꝰ. Nec enī fieri potest vt timor eiꝰ significet ī verbis cuius fiducia continuat in factis. Timuisse ergo heretico passionez videt. Sz ob ignorantie huius errorē Petrꝰ et sathanas scandalū est. An ne timuit mori: q̄ armatis obuiꝰ prodijt. ⁊ in corpe eiꝰ infirmitas fuit. Ad cuius occursum p̄sternata p̄sequentium agmina supinatis corporibus conciderunt. Quā ergo infirmitatē dominatam huiꝰ corpis credis. cuiꝰ tā tā habuit natura v̄tutem. Sed forte dolorez vulnerum timuit. Quē rogo o tu dominice infirmitatis assertor penetrantis carnem clauī habuit terrorē. qui excisam aurē solo restituit attactu. Producens hec aurem manus dauū dolet. ⁊ sentit vulnus q̄ alteri dolorē vulneris non reliq̄t. Pungendi carnis metu tristis est cuius attactu caro post cedē sanat. Item collatis ergo dictorum gestorūq̄ v̄tutibus demōstrari nō est ambiguum in natura corpis eius infirmitatem corpoee nature nō fuisse. ⁊ passionē illā licet corpi illata sit. non tñ naturā dolēdi corpi intulisse. qz licet forma corpis nostri esset in dño. nō tñ viciose infirmitatī nostre forma erat in corpe quod ex conceptu spūssancti v̄go p̄genuit. Audisti lector v̄ba Hylarij q̄bus dolorez excludere videtur. Sed si excussa sensus ⁊ impietatis hebetudine p̄missis diligenter intēdas: atq̄ ipsius scripture circūstantiam inspicias dictorū rationē atq̄ virtutem p̄cipere vtcūq̄ poteris ⁊ intelligentiaz arguere non attemptabis. Intelligitur enim eꝰ rōe dixisse dolorez passionis in xp̄m non incidisse. ⁊ v̄tutem corpis xp̄i excepisse vim pene sine sensu pene. quia doloris causam ⁊ meritū in se nō habuit. qd̄ videtur notasse vbi ait. Nō habēs naturam ad dolendū ⁊ ideo non iudicanda est caro illius ꝑ naturam nostri corpis. nec in eo etiaz dominum habuit passio. Ita etiam nō habuit na-

turam ad timendū vel tristādum qz non habuit talē naturā i qua esset causa timoris vel tristicie. Itaqz necessitas timēdi nō fuit in eo sicut est in nobis. Nec natura doloris fuit in eo sicut est in nobis. Tristiciam tñ in eo fuisse consequenter asserit. sed causam eius extitisse: nō suam mortem: sed defectum ꝑ Petri z alioꝝ apostoloꝝ. Dicit enim xp̄m nō ꝓpter mortē: sed vsqz ad mortē tristem fuisse. His vbis. Interrogo q̄d sit xp̄m tristez esse vsqz ad mortē. z trissem esse ꝓpter mortē. Nō eñ eiusdē significationis est tristem esse propter mortez. z vsqz ad mortem. Quia vbi propter mortē tristicia est: illic mortis tristicie est. Ubi vero tristicia vsqz ad mortem est. Mortis non tristicie causa est sed finis. Adeo autem non propter mortem suscepta est tristicia. vt sit destituta per mortem. Non ergo sibi tristis est: sed illis qui in escandalo per infirmitatē carnis erant futuri. quos monet orare ne inducantur in temptationez. qui antre pollitici erāt se nō scādalizari.

Jrca decimāquitā di distin. quēritur an decuit verbuz diuinū assumere naturam humanaz cū oīb⁹ defectibus humani corporis. Pro huius.q. intelligētia est aduertēdū q doctores assignant tres causas quare verbū diuinū assumpsit naturam hūanam cū defectibus. prima est propter redēptionē generis humani. s. vt solueret pcciū nostrę salutis: pposuerat eñ nos redimere non corruptibilibus auro z argento: sed pcioso sanguine suo: z nunqz tale pcium potuisset soluere nisi assumpsisset defectus hūanos. Scōa causa est propter exēplū ꝟtutis. s. vt daret nobis exemplū hūilitatis patiētię z pietatis. Ideo Matthei. xi. dicebat saluator discite a me qz mitis sum z humilis corde. Tertia causa propter fulcimentū nostrę fragilitatis hūanę. Nā si nō assumpsisset tales defectus multi credidissent ipm assumpsisse corp⁹ fantasticum postqz vidissent q non habuisset famē sitim ꝛc. sicut z nos: immo Manichei nō obstātibus defectibus: quos assumpsit: asserunt verbum diuinū assumpsisse corpus phantasticū. Isto notato rīdetur q duas cōclusiones ad. q. quarū Prima est hec verbū diuinū assumpsit naturam hūanam cū oībus cōmunibus defectibus hūani corporis. Ista cōclusio probatur expressa auctoritate Apostō. ad hebrēos. 2. dicētis de christo q debuit per oīa fratrib⁹ assimilari vt misericors fieret z fidelis pōtifex ad deū z ad hebreos. 4. idez Apostol. dicit de xp̄o: nō habemus pontificē qui nō possit cōpati infirmitatib⁹ nr̄is tentatū per omnia pro similitudie absqz peccato. Scōa cōclusio est hec verbū diuinum nō assumpsit naturā hūanam cum oībus defectibus humani corporis simplr. Ista cōclusio probat verbū diuinū non assū psit morbos nec mutilationes mēbroꝝ ergo non assumpsit simplr omnes defectus humani corporis.

¶ Contra primam conclusionem arguitur sic sicut summę iustici repugnat ōfect⁹ culpę: ita summę potentię repugnat defectus fragilitatis siue impotētię: sed non assumpsit aliquē defectū culpę verbū diuinum ergo neqz assumpsit defectum fragilitatis siue impotētię. Ad hoc argumētū rīdetur distinguēdo maiorem vel quo ad naturā hūanam z sic negatur illa. Nā naturę humanę vnitę verbo nō repugnat defectus fragilitatis: repugnat tñ defectus culpę: vl quo ad naturā diuinā z sic cōceditur illa maior: z negatur ꝓsia. Cōtra istā solutionem arguit tales pœnalitates nō fuerūt ordinatę in xp̄o ergo verbū diuinū non assumpsit tales pœnalitates: afis probat sicut culpa non est ordinata nisi sequatur pœna: ita etiaz pœna nō est ordinata nisi precesserit culpa: sed in xp̄o nulla precessit culpa ergo in xp̄o tales poenalitates non fuerunt ordinatę. Ad hāc replicā rīdetur negando afis: z ad probationē dico q licet in xp̄o nō precesserit culpa quo ad eius hūanitatatē precessit tamē peccatū originale in genere hūano Cōtra istaz solutionē arguit xp̄s venit ad pugnandū z vincendū hostē humani generis: sed defectus corporis hūani impediebāt eū a victoria ergo nō assumpsit tales defectus Ad hāc replicā rīdetur negādo minorez: immo mediāte vno illoꝝ. s. morte vicit diabolū. Cōtra istā solutionez arguit. corpus xp̄i semp fuit beatū ergo nunqz habuit tales defectus: afis patet aīa xp̄i semper fuit beata ab instanti suę creationis ergo corp⁹ xp̄i semp fuit beatū a pio instanti suę productionis ꝓsia tenet expressa authoritate diui Augusti. in Epla ad dioscoruz dicentis tam potēti natura deus fecit aīam vt ex eius plenissima beatitudine redūdaret in inferiorē naturā. s. corpus. Ad hāc replicā rīdetur negādo afis z ad probationē negatur ꝓsia z ad probationē dico q authoritas Augusti. intelligitur: nisi dīs deus specialiter impediat. at verbuz diuinū specialr impediebat: ne gl̄ia aīę xp̄i redundaret in corpus.

¶ Scōo arguitur sic si verbum diuinū assumpsit tales defectus vl assumpsit necessario tales defectus vel libere z volūtarie: nullū istoruz est dandū igit cōclusio nulla q non possit dari. primū probat sequretur q anima xp̄i nō meruisset postqz necessario habebat tales defectus z q non possit dari. scōm patet: qz tan-

dem nisi crucifixus fuisset: aut specialiter preseruatus fuisset sentio defecisset teste Augusti. in libro de baptismo paruulorū igitur nullū illorum pōt dari. Ad hoc argumentum rīdetur negādo minorem ⁊ dico q assumpsit tales defectō necessitate naturali: qz sequūtur ipsam naturā hūanā: non tamē assumpsit necessario necessitate coactiōis. Cōtra istā solutionē arguitur: necessitas infert a potentiori: sed nulla creatura est potētior hūanitate xp̄i ergo nō pōt esse talis necessitas naturalis. Ad hanc replicā rīdetur q licet hūanitas xp̄i q̄libet creatura sit potentior simplr: nihilominō ipso volente aut pmitēte nō icōuenit q aliq̄ creatura sit potētior: quo ad aliquā opationē

¶ Tertio arguitur sic sequeretur q christus omnes defectus corporales assumpsisset pōs est falsum igitur seq̄la probatur assumpsit supremū defectū corporalē. s. mortez ergo a fortiori assumpsit oēs defectus corporales. Jam probat falsū claudicationez neq̄ mutilationem neq̄ febrim neq̄ alios lāgores siue morbos ergo nō assumpsit oēs defectum rīdetur negando sequelā ⁊ ad probationē negatur pōia ⁊ rō est qz multi defectus corporales impediuissent eū a predicatiōe ⁊ alijs bonis operibus: sed mors nō impediuit eum: immo iuuit ad perfecte debellāduz hūani generis hostem ⁊ si arguas seq̄rek ad mīm q xp̄s aliq̄s defectus cōtraxisset. Ad hoc argumentū negak seq̄la rō est: quia contrahere importat debitum peccati: ista q sensus est: xp̄s ex debito peccati assumpsit defectus corporales Sed si nō importaret debitū peccati: bene esset concedēda illa seq̄la ⁊ qz a doctorib⁹ capit in primo sentiu: ideo simplr est negāda. Presuppo nit em talis ppositio q xp̄s fuerit cōcept⁹ i pcto originali: ⁊ q ex tali debito xp̄s assūpsit defect⁹ corpales.

¶ Queritur scdo circa eādem distin. an xp̄s assumpsit naturā hūanam cum defectibus aiē. Ad hāc. q. rīdet q aliquas cōclusiones. quaꝝ Prima est hec xp̄s assumpsit naturam hūanā cum dolore: patet ista conclusio exp̄ssa authoritate ysaiē. 53. dicentis vere dolores nr̄os ipse tulit. Scda cōclusio est ista xp̄s assumpsit tristitiam hec pclusio patet authoritate Matthei. 26. cap. dicentis Tristis est aia mea vsq̄ ad mortez. Tertia pclusio est ista xp̄s assūpsit timorē. ista pclusio patet authoritate Marci. 14. dicēt̄ cepit ihesus tedere ⁊ pauere. Quarta pclusio est ista xp̄s assūpsit irā. hec pclusio ptz ex zelo dei expulit vendētes ⁊ emētes a templo vt habetur Joānis. 2. igitur habuit irā. Quinta pclusio est ista xp̄s nō assumpsit peccatū neq̄ originale: neq̄ mortale: neq̄ veniale hec pclusio patet authoritate salvatoris. Joā. 8. dicētis. Quis ex vobis arguet me de peccato: quasi diceret null⁹ est qui potest me arguere de peccato. Sexta pclusio est ista christus non assūpsit fomitē peccati. Jsta conclusio patet authoritate Gabrielis Archāgeli Matthei pmo cap. dicentis: qd̄ in ea natum est de

spiritu sancto natū est. Septima cōclusio est ista xp̄s nō assumpsit ignorantiā hec cōclusio probat: qz oium habuit scientiā vt probatū est superius ergo nullā habuit ignorantiaz. Ex oibus istis cōclusionibus sequitur q xp̄s aliquos defectus aiē assūpsit ⁊ aliquos non assumpsit veluti aliquos defectus corporales assumpsit ⁊ aliquos non assumpsit.

¶ Cōtra primam conclusionē arguit sic nulla creatura potuit producere dolorem in aiaz christi ergo prima pclusio falsa: añs probatur si aliqua creatura posset pducere dolorem in aiam xp̄i seq̄retur q esset p̄stātior aia christi pōs est falsum igitur seq̄la pbat omne agens teste philosopho nr̄o p̄stātius est passo ergo illa creatura q̄ agit in aiaz xp̄i dolorē est p̄stātior aia christi. Ad hoc argumētū rīdetur negādo añs ⁊ ad probationē negatur seq̄la ⁊ ad probationem dico q maxia philosophi intelligitur secundum quid. s. quo ad talem operationem ⁊ non intelligitur simpliciter.

¶ Secundo arguit cōtra secūdam pclusionē nulla tristitia potuit esse in aia christi ergo xp̄s non assūpsit tristitiaz añs probatur summū gaudiū expellit oēm tristitiam: sed aia christi ab instāti primo suē creationis habuit summū gaudiū ergo neq̄ habuit neq̄ potuit habere aliquam tristitiā. Ad hoc argumentuz rīdet negādo añs et ad probationem dico q maior est vera nisi dīs deus impediat actionē ipsius gaudij: modo dīs deus impediebat actionē gaudij exīt̄ i aia christi. Cōtra istam solutionē arguit ysaiē. 22. cap. habetur de xp̄o: non erit tristis neq̄ turbulētus ⁊ prouerbiorū. 12. non cōtristabit iustū quidquid acciderit: sed xp̄s fuit iustissim⁹: ḡ nullā habuit tristitiā. Ad hanc replicā rīdetur q ambe authoritates intelligūtur de tristitia pturbāte rōnem: ⁊ talis tristitia non fuit in xp̄o. Cōtra istā solutionē arguitur: tristitia teste Aurelio august. in. 15. cap. 14. libri de ciuitate dei est de his: quę nobis nolētibus accidūt. Sed christ⁹ oia tormēta ⁊ mortē volebat iuxta illud ysaiē oblat⁹ est: qz ipse voluit ergo nulla fuit tristitia in xp̄o. Ad hāc replicam rīdetur q licet christus volebat absolute: nolebat tñ cōditionaliter. s. si patri placuisset: ideo orauit in horto pater si possibile est trāseat a me calix iste ⁊ ex tali nolitiōe cōditionata cū apprehēsione certa: q oia illa tormēta debebat pati producebatur in eo tristitia.

¶ Contra tertiā cōclusionē arguitur sic prouerbiorū. 18. habetur iustus quasi leo confidēs absq̄ terroze erit: sed christus fuit iustitia ergo nullū habuit timorē. Ad hoc argumentū rīdetur q authoritas intelligitur de timore mūdano ⁊ non de naturali vel filiali. Contra istaz solutionē arguitur timor est de malo: qd̄ homo non pōt vitare: sed xp̄s poterat vitare qd̄z malū quod sibi accidit ḡ xp̄s nullū habuit timorē. Ad hanc replicā rīdet q licet ⁊ xp̄s poterat simplr vitare sciebat tamē q nō vitaret: qz deo patri non placebat. nimiꝝ ḡ si timebat talia mala.

¶ Contra quartã cõclusionem arguitur sic Iacobi.5. habetur ira viri non operatur iustitiã ergo in xpo nulla fuit ira. Ad hoc argumentum rñdetur q authoritas intelligitur de ira prẽueniẽte rationẽ & talis ira non fuit in xpo & nõ intelligitur illa authoritas de ira sequẽte rationem ẽ in xpo solũ fuit ira sequẽs rationẽ & talis ira operatur iustitiã. Cõtra istam solutionẽ arguitur seqretur q duo cõtraria fuissent in eodem subiecto adequato pñs est falsum igit sequela probatur ira teste philosopho nõ circa finẽ.4. ethicoꝝ cõtrariat mãsuetudini: sed xps fuit oĩuz hoim mãsuetissimꝰ: ergo in xpo nõ fuit ira vel duo ptraria fuerũt in eodem subiecto adequato. Ad hãc replicam rñdetur negãdo sequelam & probationẽ distinguo q ira ptrariet mãsuetudini vel ira sequẽs rationẽ & sic negat: nec de tali intelligit philosophus: vel de ira prẽcedẽte rationez & sic pceditur illa maior & negat pña: ratio est qz talis ira non fuit in xpo vt dictum est.

¶ Contra quintam conclusionem arguitur sic authoritate Apostoli ad romanos.5. dicentis oẽs in Adam peccauerũt: sed respõsuz est ab ea xps & sanctissima ẏgo: ideo aliter arguitur sic August. in libro de agone xpiano ait q in hoie xpo se nobis ad exẽplum vitę prebuit filius dei: sed homo indiget exẽplo non soluz ad recte viuendũ: sed ad poeniten-dum ergo xps dedit nobis exẽplum pñtię & vltra dedit nobis exemplũ pñtię ergo peccauit pña tenet: quia fecit pñtiam de peccatis. Ad hãc replicam rñdetur negando illã pñam in qua infertur ergo xps peccauit. Hã non egit penitẽtiam pro peccatis suis: sed pro nostris & ideo mirabile exemplũ & animũ nobis dedit vt agamus poenitentiã de peccatis nris propijs. Cõtra istã solutionẽ arguitur authoritatę psalmistę psal.21. dicẽtis. Deus deꝰ meus respice in me: quare me dereliquisti: lõge a salute mea verba delictoꝝ meorũ: loquitur eñ Dauid in persona xpi ergo xps habuit delictum. Pro huius replicę solutione est nõ tãda regula: quã ponit Aureliꝰ august. in.3. libro de doctrina xpiana pro tyronibus. s. q aliqñ saluator noster in sacra pagina vocat delicta mẽbroꝝ delicta sua. ideo qz ecclesia est vnũ corpꝰ mysticũ: cuiꝰ caput ẽ christus vt inquit Apostol. ad ephe seos primo cap. & ita capitur in psalmo allegato pro delictis membroꝝ corporis mystici. Cõtra istã solutionem arguitur authoritate Apostoli scõę ad corinthios.5. cap. dicẽtis de christo q eũ: qui non nouerat peccatum. s. xpm: deus pater fecit peccatum: ergo si christus esset peccatum a fortiori assumpsit xps peccatum. Ad hãc replicã rñdetur q li peccatũ in authoritate allegata tantũ valet quãtum hostia pro peccato & ppor-tionabiliter intelligitur illud. s. q sacerdotes debent comedere peccata populi. idẽ hostias & oblatiões pro peccatis populi dño deo oblatis.

¶ Cõtra sertam cõclusionẽ arguitur ab eodẽ fonte emanãt moys

& fomes peccati ergo si christiꝰ assũpsit mortẽ ẽ nõ assumpsit fomitem peccati: aũs patet qz ex subtractiõe iustitię originalis moꝝ intrauit in orbem terrarũ: simiľ & fomes peccati. Ad hoc argumentũ rñdetur negãdo pñaz & differimẽ datur: qz vnũ est culpabile & aliud nõ. Cõtra istaz solutionẽ arguitur caro christi habebat aliquas cõcupiscentias ergo caro christi habuit fomitẽ peccati: aũs probatur appetebat interdũ comedere & bibere & dormire igit habuit aliquas concupiscentias. Jn superpropriũ est carni cõcupiscere immo naturale igitur habuit aliquas concupiscẽtias. Ad hanc replicã rñdet distinguẽdo aũs vl' ptra rõnem & sic negatur illud nec probat in isto sensu vel pformes rationi & sic cõcedit illud aũs & negat pña: sed bene valeret si aũs procederet de cõcupiscẽtijs cõtra rationẽ. Cõtra septimam cõclusionez arguitur: sic in xpo fuit admiratio ergo fuit ignorãtia pña tenet: qz admiratio est de re incognita & non solita videri & aũs probatur authoritate Matthei.8. cap. dicentis: audiens iesus verba cẽturiõis admiratꝰ est. Ad hoc argumentũ rñdetur distinguẽdo aũs vel pro prie capiendo admirationẽ & sic negatur: nec talr capit in authoritate allegata. vel impropriẽ. s. pro notitia alicuiꝰ rei: de qua prius non habuit experientiã & sic pceditur illud & negatur pña. rõ est: qz licet nõ sciebat experimẽtaliter antea fidẽ centuriõis. sciebat tñ duplici scientia. s. diuina & infusa in vbo diuinoi. Contra istã solutionem arguitur duabꝰ authoritatibꝰ. Prima est ysaię.8. cap. dicentis de xpo. Antequã sciat puer vocare patrem suũ & matrem suaz auferetur fortitudo Damasci. Scõa authoritas est Damascẽni in tertio libro dicentis q xps assũpsit naturam ignorãtem & serulem. Ad primã authoritatem rñdetur q intelligitur de scientia experimẽtali. Ad scõaz authoritatẽ rñdetur q intelligitur de natura hũana cõsiderata in se: & nõ cõsiderata vt est vnita verbo diuino. Hã si cõsideretur vt est vnita vbo diuio habet dominũ omniũ & scientiã omniũ. Sed considerãdo eam in se: est ignorans & serulis natura humana.

¶ Tertio queritur circa eandẽ distin. an christus scõz quãlibet partem aię habuit maximã tristitiam & maximũ dolorẽ. Pro huius. q. enodatiõe est notãdũ primo q aĩa xpi nõ habet ptes. immo est indiuisibilis sicut & aĩa nra sed per partes aię doctores intelligunt potentias ipiꝰ aię rationalis quę sunt duę. s. potentia sensitiua & potentia intellectiua quę itę diuiditur in tres. s. in memoriã intellectũ & voluntatẽ: sed in pñti difficultate solũ erit sermo de tribus potentijs. s. de potentia sensitiua: & itellectu: & volũtate. Et tã in intellectu ẽ ẽ involũtate doctores theologi ponunt duas portiones. s. portionẽ superiorẽ & inferiorez. Et iste portiones non distinguntur ab intellectu & voluntate. vnde si intellectus cõsideret solũ diuina dicitur portio superior. Si vero consideret creaturas dicitur portio inferior. et

ſtra dicendū eſt de voluntate: q ſi vo luntas diligat dñm deū pręcise dici tur portio ſuperior. ſi vero diligat creaturas dicit portio inferior. In terdū tñ capitur large portio ſupe rior a doctoribus. vnde ſi voluntas vnico actu diligat creaturā ꝓpter deū dicitur portio ſuperior large. ſi militer ſi intellectus cōſideret crea turā in ordine ad creatorē vnico ac tu dicitur portio ſuperior large. Se cūdo eſt notādū q teſte Aurelio au guſt. ī. 15. ca. 14. libri de ciuitate dei differētia eſt inter dolorē ⁊ triſticiā. Nā dolor tantūmodo eſt offēſio aię ex carne ⁊ quędā ab eo paſſione diſ ſenſio triſtitia verò eſt quędā paſſio ex diſſenſione eoꝝ: quę nobis nolen tibus accidunt ⁊ ſcōm doctorē ſubti lem quattuor modis cauſatur triſti tia. Primus eſt qñ obiectū eſt abſo lute nolitū: ⁊ intellect⁹ cognoſcit q eueniet verbi gra. ſi aliquis nō vult ſuſpendi ⁊ intellectus ſcit q ſuſpen detur: tunc cauſatur in eo triſticia. Scōs modus eſt qñ obiectū eſt no litum cōditionaliter vbi gratia mer cator nollet proijcere merces ſi poſ ſet aliter euadere ⁊ ſcit q proijciet. ideo generatur in eo magna triſti tia. Tertius modus eſt a nolitione naturali cū pręſentatione intellect⁹ verbi gratia intellectus ſor. iudicat q morietur ex tali iudicio cum noli tiōe naturali cauſatur in eo triſtitia. Et ſi quęras q̄d eſt talis nolitio na turalis rñdetur q non eſt actus di ſtinctus ab ipſa aia: ſed eſt ipſamet aia inclinata ad oppoſitū illius. ſcz mortis. Quartus modus eſt quan do intellect⁹ oſtendit offenſionē ſi ue leſionē carnis ſine aliqua nolitio ne actuali. vnde tanta eſt cōiunctio inter aiam ⁊ carnē q causato dolore ꝑ ſolā appręhēſionē intellect⁹ ſine aliq̄ actu volūtatis cauſatur triſtitia.

¶ Contra iſtos duos vltimos modos arguit Occhā ꝓbādo eos eſſe ſuperfluos. interimens ſeipſum habet nolitionē naturalē ⁊ appręhē ſionem mortis cū leſiōe carnis ⁊ nō cauſatur in eo triſtitia: ergo iſti duo modi vltimi non ſunt ponendi aſſis patet de Achitophele ſecretario re gis Dauid. Ad hoc argumentū faci le rñdetur negādo aſſis: ⁊ ad proba tionē negatur q achitophel nō tri ſtabatur. immōvalde triſtabatur cō tra hoc replicat occhā Apoſtoli ap pręhendebant leſionē carnis ⁊ mor tis ⁊ habebant nolitiōes naturales ⁊ non triſtabantur: ergo ſolutio nul la minor ptz expreſſa autoritate ſa cre pagine. habetur eīn actuū. 5. ca. Ibant apoſtoli gaudentes a conſpe ctu cōcilij: qñ digni habiti ſunt ꝓ noīe ieſu cōtumelią pati. Ad hāc re plicam rñdetur negādo ꝓſiam: ⁊ rō eſt: qz erat impedimentū ꝓpter ma gnum gaudiū: quod habebant apo ſtoli: ideo qz ſciebant per tales tribu lationes ſe adquiſituros regnū cœ lorꝝ: ⁊ inſtantia patet de igni qui licz non producat in aliquod paſſum ca lorē ꝓpter aliquod impedimentū productiuus tñ eſt caloris ſic in pro poſito: quāuis appręhēſio ⁊ nolitio naturalis non produxerunt in apo ſtolos triſtitiā ꝓpter impedimen tum attū nata ſunt producere triſti tiam. vbi nullum eſt impedimen tum: ⁊ ſic patet q iſta argumēta nō concludunt aliquid contra doctorez ſubtilē. Sz ſunt argumenta pro doc tore ſubtili contra Guillelmū ochā iudicio meo concludentia. Primus argumentū eſt tale aliqñ cauſat tri ſtitia vbi nulla eſt nolitio. ergo ne ceſſario oportz ponere tertiū ⁊ quar tum modos: añs probatur. Bonus filiꝰ vult patrē ſuū viuere: ⁊ ſi ſignifi cet ipſi ab aliquo bono medico q pater ſuus breui morietur tūc talis bonus filius triſtabitur: vt experiē tia docet ⁊ nullā habet nolitionē: er gō aſſumptū verū minor probatur: qz ex caſu ſolum habz volitionē qua vult patrē ſuū viuere ⁊ appręhēſio nem paternę mortis: ergo nullā ha bet nolitionē. Si dicas q ex appre henſione mortis paternę ⁊ volitiōe illa qua vult patrē ſuum viuere pro ducetur in eo nolitio mortis pater nę ⁊ ex tali nolitione cauſat triſtitia Contra hoc arguitur voluntas ipſi⁹ eſt libera. Dolo igitur q nihil pduc at vltra volitionē qua vult patrem ſuū viuere tunc habetur q cauſabit triſtitia ſine nolitione. Si dicas qđ volitio vni⁹ obiecti eſt nolitio ſui cō tradictorij ſicut aſſenſus alicui⁹ pro poſitionis eſt diſſenſus ſuę contra dictorię hoc videtur eſſe cōtra natu ram: rationē: ⁊ experiētiā. Nā talis bonus filius poteſt de paterna vita cogitare nullomō cogitādo de mor te: ergo tunc nō erit nolitio mortis. Nam teſte Auguſtino nihil eſt voli tum aut nolitū: quin prius fuerit co gnitū: videtur etiā repugnare natu re ipſius notitię vl volitionis repre ſentare cōtradictorio mō. Experiē tia etiā docet oppoſitū q quādo aſ ſentimus vni non diſſentim⁹ alteri.

¶ Secundo arguitur ſic ſi ali cui ſignificetur aliquod infortuniuꝫ magnū alicui⁹ amici ſui: talis triſta bitur ⁊ nullā habebit nolitionē: ergo neceſſariū ē ponere. Tertiū ⁊ quar tum modos. Si dicas q cū primuꝫ audiet tale infortunīū amici ſui pro ducet nolle reſpectu talis infortuni j ⁊ ex tali nolitione gñabitur triſtitia. Contra hoc arguitur voluntas ta lis eſt libera ⁊ non neceſſitatur pro ducere nolle reſpectu talis infortu nij. ergo poteſt ſuſpendere volūtas talis oēm actū ſuū: quo dato triſta bitur ſine aliquo nolle: ergo poſſibi le eſt triſtari ſine aliqua nolitione: ⁊ per ꝓns neceſſariū eſt ponere tertiū ⁊ quartū modos. Jā arguitur cōtra ambas opiniones beati non triſtan tur: ⁊ nolūt ſe peccaſſe: ⁊ cognoſcūt clare peccata quę cōmiſerunt. ergo primi duo modi ſunt nulli. Ad hoc argumentū rñdetur negando ꝓſiaꝫ ⁊ rō eſt: qz eſt impedimentum. Maz magnū gaudiū beatoꝝ impedit ne producatur in eis triſtitia ex tali no litione ⁊ appręhenſione peccatoꝝ.

¶ Scdo arguitur ſic poſt tres vel quattuor annos bonus filius nō triſtatur amplius de morte paterna ⁊ habet nolitionē reſpectu illius: ⁊ appręhenſionē mortis: ergo primi duo modi non valent. Ad hoc ar gumentum negatur ꝓſia: rō eſt: qz ſunt multa impedimenta. Nā poſt. 3. vl 4. annos bonus filius conſiderat q

placet dño deo: ꝛ ꝓpter suũ dolorem non suscitabitur amplio pater suus nisi in die iudicij. Considerat insuper ꝙ pater suus etiaz debebat mori vna alia die qñ illa die nõ fuisset mortuus. Mã teste Paulo statutum est hoibo semel mori: preterea nolitio mortis ẽ multũ remissa possunt etiã esse alique causę lęticię vel ratione ꝓsperitatis tꝑalis vel spiritualis. ideo nimiꝝ si non tristetur post. 7. vel. 4. annos. Circa istã quę stionẽ dubitatur primo quid dicẽdũ est ad autoritatẽ. August. allegatã. Mã Aurelio augu. dic. ꝙ ex nolitiõe causatur tristitia ꝛ non ponit tertiũ ꝛ quartũ modos. Ad hoc rñdetur ꝙ Augu. intelligit regulariter ꝛ vt in pluribus ꝛ non inconuenit ꝙ interdum causetur tristitia sine nolitione Dubitatur secundo vtrũ possit esse tristitia licita in portione superiore aię stricte. Ad hoc dubiũ rñdetur cõmuniter negatiue. Sed ꝓtra hãc respõsionẽ argr possibile est aiam xpi habuisse tristitiã ſm portionẽ superiorem stricte licite: ergo rñsio nulla sup̃ioꝛẽ nolebat dei patris offensionem. ꝛ sciebat clare talẽ offensionem futurã: ergo ex tali nolitione: ꝛ apprehensione causabatur tristitia in aia xpi ſm pȝtionẽ superiorẽ stricte. Ꝓpter hoc argumentũ dicendum est ꝙ portio superior est qñ de nullo alio cogitatur aut considerat nisi de dño deo. at qñ cõsideratur de offensine dei. iam de aliquo alio cõsideratur a deo. s. de peccatis. Idcirco iam non est talis portio aię superior stricte. Istis notatis rñdetur ad quęstionẽ per duodecim cõclusiones ſm mentẽ dñi Alexãdri de ales diui Thomę: diui Bonauenturę: ꝛ doctoris subtilis: quaꝝ prima ẽ ista In potentia sensitiua aię xpi fuit vero dolor ꝛ sensibilis pœna. Ista cõclusio probat authoritate ysaię prophetę. 55. cap. dicẽtis de xpo. Vere languores nostros ipse tulit ꝛ dolores nostros ipse portauit probatur etiã rõne sensui christi applicabatur obiectũ disconueniens siue nociuũ: siue lęsiuũ: ꝛ sensus xpi erat pfecte perceptiuus: ꝛ non redũdabat gloria aię in corpus xpi: ergo pfecte sentiebat tales dolores: ꝛ pœnalitates potentia sensitiua xpi. Secũda cõclusio est ista in potentia sensitiua anię xpi solũ fuit dolor de proprij corporis lęsione. Ista conclusio patet: qz sensus solũ percipit talia ꝛ non percipit peccata aliorꝝ hoim. Tertia cõclusio est ista voluntas aię xpi vt natura. similiter vt sensui cõiuncta de eisdẽ tristabatur: de quibo debat potentia sensitiua. Ista cõclusio patet ex notabilibus. Quarta conclusio est ista aia xpi nõ habuit tristitiã vel dolorẽ de passione aut carentia visionis diuinę scõm portionẽ superiorẽ stricte. Prima pars huius cõclusionis patet: qz aia xpi scõm portionẽ superiorẽ solũ contẽplabatur diuina ꝛ nihil aliud: ergo non tristabatur scõm illã portionẽ de passiõe sui corporis. Secunda pars patet: qz aia xpi scõm portionẽ illam superiorem semper fuit beata a ꝑmo instanti suę creationis. Quinta cõclusio est ista aia xpi nõ habuit tristitiã de passione sui corporis aut mẽbrorum sequentẽ nolitionẽ absolutã secũdũ portionẽ superiorẽ large. Ista conclusio probatur aia xpi scõm talẽ portionẽ superiorẽ large volebat absolute passionẽ sui corpis ꝛ suoꝝ mẽb: oruz: ꝙ non habebat nolitiõem absolutã respectu possiõis sui corpis ꝛ suoꝝ membroꝝ: ꝛ per ꝑs conclusio vera. Sexta conclusio est ista voluntas aię xpi scõm portionẽ superiorem large tristitiã habuit de peccatis hominũ christianoꝝ: ꝛ ingratitudine iudeoꝝ sequentẽ nolitionez eoꝝ absolutã. Ista conclusio probatur anima xpi habebat nolle absolutũ respectu peccatoꝝ tam christianorũ quã iudeoꝝ: ꝛ sciebat talia peccata euẽtura: ergo tristabatur de talibus. Septima cõclusio est ista anima xpi secundũ portionẽ superiorẽ large passa est tristitiam de pœnis aut passionibus sui corporis sequẽtem nolitionẽ conditionatam. Ista conclusio probatur aia xpi secundũ portionẽ superiorem large nolebat pati tormenta si deo patri placuisset: ꝛ videbat clare in verbo diuino ꝙ erat passura mortẽ atqꝫ tormenta ergo tristabatur. Octaua conclusio est ista aia Christi secũdũ portionẽ inferiorẽ de eisdẽ tristata est de quibus superior portio passa est tristitiam per nolle conditionatuz. Ista conclusio probatur anima christi secundũ portionẽ inferiorẽ habebat. idem nolle conditionatũ quod habebat secundũ portionẽ superiorẽ large: ergo de eisdẽ tristabatur de quibus portio superior large passa est tristiciã. Nona conclusio est ista anima Christi vt libera non est contristata de passione per nolitionem absolutam. Ista conclusio probatur anima Christi: vt libera habuit volitionem absolutam respectu passionis: ergo vt libera non habuit nolitionẽ absolutã: ꝛ per consequens non tristata est per nolitionem absolutaz. Decima conclusio quã non assero sz disputatiue pono est ista passio animę Christi fuit minor ꝗ passio animarum existentium in purgatorio. Ista conclusio patet expȝssa autoritate Aurelij August. in. 25. d. cap. qui in aliud. Undecima conclusio quã non assero: sed disputatiue pono est ista passio aimę christi fuit minor ꝗ passio dęmonũ aut animaruz damnataꝝ. Hęc cõclusio probatur Passio dęmonũ aut animaꝝ damnataꝝ est maior ꝗ passio animaruz existentium in purgatorio: ergo per locum a fortiori ꝛ maiori passio animę Christi est minor ꝗ passio animarum damnatarum aut dęmonũ. Duodecima conclusio ꝛ vltima est ista passio animę Christi maior fuit intensiue ꝛ extensiue omni pœna quorumcunqꝫ hominum experta in hac vita. ista conclusio probatur expȝssa autoritate. Hieremię threnoruz primo ca. dicentis. In persona christi. O vos omnes qui transitis per viam: attendite. ꝛc. idest nullus est similis nec adeo magnus. Probatur etiã ratione. Christus habebat tenerrimaz carnem: complexionem delicatissimã: ꝛ passo est in locis doloꝛisissimis ꝛ a villissimis ministris in loco villissimo: et habebat nolle absolutum respectu omniũ peccatorum a principio quę fuerũt vsqꝫ ad

finem: ergo nullus est aut fuit: aut erit dolor adeo magnus sicut dolor Christi. Potest etiam probari propter .4. genera causarum: scilicz propter causam efficientem: formalem finalem: z materialem: vt patet intelligenti. Propter causam efficiētem patet: quia passus est a suis subditis z seruis: z familiari proditore iuda: quibus multa bona contulerat propter causam materialem patet: quia in materia delicatissima z neruosa quę maxime est dolorosa propter causam formalem patet: qz habebat pro obiecto peccata oium hominum: qui sunt: fuerunt: z erunt propter causam finalem patet: quia sciebat paucis profuturam suā passionem sanctissimam.

¶ Contra secundam conclusionem arguitur. sic sequeretur quod anima Christi in primo instanti suę creationis habuisset tantam tristitiam sicut in cruce. Immo continuo habuisset maximam tristitiam: consequens est falsum: ergo conclusio nulla: sequela probatur in primo instanti suę creationis anima christi habebat nolle absolutum respectu omnium peccatorum z nolle conditionatuz respectu mortis z videbat clare in verbo diuino omnia peccata futura z mortem suam venturā: ergo in primo instanti suę creatiōis z continuo tantam habuit tristitiaz sicut in cruce. Ad hoc argumentum respondetur negando sequelam: et ad probationem negatur consequētia z si probes: quia illę causę producebant tristitiam in cruce: ergo eędē causę producebant in primo instanti suę creationis tristitiam: negatur etiam cōsequentia: z ratio est: quia in primo instanti suę creationis gaudium visionis diuinę producebat gaudium z impediebat productionem talis tristitię: z non impediebat in cruce. ideo clamauit saluator noster Eli eli lama azafrani. idest. Deus deus meus quare me dereliquisti? Nam tunc diuinitas non impediebat causas productiuas tristitię z dolorum. Contra istam solutionez arguitur: sequeretur quod post instās mortis Christi adhuc fuisset talis tristitia in anima Christi: cōsequēs est falsum z absurdum. ergo sequela probatur ante mortem erat talis tristitia z post mortem erāt causę cōseruatiuę talis tristitię: ergo post mortem adhuc erat talis tristitia in anima Christi. Ad hanc replicā respondetur negando sequelā: z ad probationem negatur ꝓña: z ratio est: qz tunc post mortē gaudiū summū qđ habebat aīa Christi destruxit omnē illam tristitiā. Nam tunc dñs deus non amplius impediebat actiuitatē summi gaudij: z teste pđo nostro summū gaudiū expellit oēz tristitiā

¶ Cōtra septimā cōclusionem arguit sic aīa xpi scōm portionē superiorem large sumptā volebat absolute mori propter deum z sciebat sic euēturum: ergo gaudebat: z per ꝓña non tristabatur. vltima cōsequētia probatur: qz alias habuisset gaudiū z tristitiā de eodez obiecto. Ad hoc argumētū rñdetur negādo vltimam ꝓñam. Nam tristitia erat

respectu nolitionis conditionatę: z gaudiū respectu volitionis mortis libere z absolute z non inconuenit gaudiū z tristitiā respectu diuersoz esse in eadē aīa: imo bonus xpicola teste diuo August. de pctis dolet: z de dolore gaudet. Contra istā solutionem arguitur nūq̄ nolitio cōditionata causat tristitiā qñ conditio est volita: sed xps nolebat euadere mortē absolute z libere ergo nō tristabatur. Ad hoc rñdetur ꝙ quāuis cōditio erat volita libere ab aīa xpi: tñ naturaliter erat nolita z hoc sufficit ad productionem tristitię.

¶ Contra vltimam cōclusionē arguitur sic passio diui Laurētij vel diui Vincentij fuit maioz q̄ passio christi ergo vltia pclusio falsa: a sic probatur diuus vincentius z diuus Laurētiꝰ passi sunt ab igni z ignis est magis aflictiuus q̄ claui ferrei: ergo maioz fuit passio sanctoz martyrum Laurēti z vincētij q̄ passio christi. Ad hoc argumentū rñdetur negādo aīs z ad probationē negat ꝓña. rō est: qz licet respectu eiusdez obiecti sit magis afflictiuus ignis q̄ clauī: non tñ oportet ꝙ ignis magis afflixerit diuos martyres Laurentiū z vincētiū q̄ clauī afflixerūt xpm. Ratio est multiplex. Prima est qz christus habebat carnē tenerrimā. Secūda est: qz christus habebat cōplexionem magis delicatā. Tertia est: qz virtus diuina nō iuuabat hūanitatez christi: ideo clamauit in cruce saluator nr. Heli helizē. Multę erant etiā alię causę affligentes humanitatē christi: q̄ nō affligebāt

pręfatos Martyres: z regulariter virtus diuina semper iuuabat martyres i suis martyrijs. Itaq̄ interdum nullū dolorem aut tristitiā patiebātur in tormētis. Immo potiꝰ ridebant z gaudebāt z erant tristes quando deponebātur z dicebant ꝙ nunq̄ melius fuerāt q̄ in tormētis propter refrigerium quod saluator noster ipsis impēdebat. Cōtra istā solutionē arguit seq̄tur ꝙ in aīa xpi simul z semel fuissent summū gaudium z summa tristitia ꝓñs est falsum z implicat igitur falsitas ꝓñtis ꝓbat aīa xpi habebat summū gaudiū z teste philosopho nr̄o summū gaudiū omnē expellit tristitiā ergo nulla fuit tristitia in aīa xpi. Ad hāc replicā rñdetur negādo seq̄lā z illa data negādo minorē z ad probationem negatur ꝓña z rō est qz dictum philosophi intelligit naturaliter z nisi dñs deus impediat: modo specialiter dñs deus impediebat actiuitatem summi gaudij ne expelleret tristitiā ab aīa christi. Circa istā .q. dubitatur an in instāti mortis xpi fuerit summa tristitia i aīa christi. Ad hoc dubiū rñdetur vario mō scōz duas opiniones philosophorū. Nā si teneamus ꝙ nō datur minimū naturale: sed maximū qđ non: tunc non datur instās in quo moritur: sed bñ instās in quo mortuus est primo z tunc nulla est tristitia in aīa xpi. Nā iaz est destructa z extincta a summo gaudio Si vo dek minimū nat'e tūc datur instās in quo moritur. s. illud instās in quo aīa xpi solum informabat minimam partē cordis z in illo instāti fuit summa tristitia in anima

christi ⁊ obtulit seipsum cum lachrymis: vt inquit Apostol⁹ ad hebr̃os nono capitulo ⁊ cum clamore valido: quem immediate ante illud instãs emiserat.

An in Christo fuerit necessitas patiendi ⁊ moriẽdi q̃ est defectus generalis.

Distinctio. XVI.

Jcorit q̃stis ex predictis ducens originem. Bictuz est enĩ sup̃ q̃ christus i se nostros defectus suscepit. ¶Preter pctĩn. Est aũt hois quidam generalis defectus: qui pctĩn non est: scz necessitas patiendi vl̃ moriendi. Unde corpus nr̃m non tm̃ mortale: sz etiam mortui dicitur: qz non tm̃ aptitudinẽ moriendi: sed etiam necessitatez hz. Jdeo queritur vtruz necessitas talis in christi carne fuerit? Be aptitudine enĩ moriendi q̃in eo fuerit ambiguum nõ est q̃ etiam ante pctĩn in hoĩe fuit quando aliquis in eo non fuit defectus: nec ergo mortalitas illa tunc in eo fuit defect⁹: qz nature ei erat Unde etiã quidã talẽ mortalitatem in nobis non esse defectum non improbe tradunt: sed necessitatẽ moriendi vel patiẽdi: que etiã mortalitas dicitur vel passibilitas. Bicitur enĩ hõ nũc passibilis vel mortalis: non mõ ꝓpter egritudinem: sz etiam ꝓpter necessitatẽ. Sed nũquid hic defectus fuit i Christi carne? Ala quoq; eius cũ passibilis extiterit ante mortem: nũquid necessitatem patiendi habuit? Si enĩ necessitas patiendi vel moriẽdi fuit in Christo. non videt sola voluntate miserationis defect⁹ nostros accepisse. Ad qõ dici põt: Christũ voluntate nõ necessitate sue nature hos defectus sicut alios suscepisse. s. necessitatẽ patiendi in aia: simul aũt patiendi ⁊ moriendi in carne. Uerũ hãc necessitatem nõ habuit ex necessitate sue conditionis: qz a pctõ immunis: sed ex sola voluntate accepit. de nr̃a firmitate ponẽs tabernaculus suum in sole. s. sub tempozali mutabilitate ⁊ labore Ũñ super epistolam ad hebr̃os autoritas dicit: qz sicut hoĩbus alijs iure ⁊ lege nature statutum est semel mori: ita ⁊ xp̃s eadem necessitate ⁊ iure nature semel oblatus est ⁊ nõ sepe. Hec iõ dicit iure nature q; ex natura sue conditionis hunc defectum traxerit: qui etiam nõ prouenit nobis ex natura scõm qõ prius est instituta: sed ex ea peccato viciata. ⁊ ideo dicit hic effect⁹ naturaĺ: qz quasi pro natura inolcuit in omnibus diffusis.

De statu hoĩs ⁊ quid de singulis Christus accepit.

¶Et est hic notandum Christũ de omni statu hoĩs aliquid accepisse: qui oẽs venit saluare. Sunt enĩ quattuoz status hominis. ¶Primus ante peccatuz. Scõs post pctĩn ⁊ ante gr̃am. Tertius sub gr̃a. Quart⁹ i gloria. Be primo statu accepit immunitatem pcti. Unde Augu. illud Joãnis euangeliste exponens. Qui de sursum venit sup oẽs est. Bicit christum venisse desursum. i. de altitudine humane nature ante pctĩn: qz de illa altitudine sumpsit verbum dei humanã naturam dũ non assumpsit ipsam culpã cuius assumpsit penam. Sed penam assumpsit de statu scõo ⁊ alios deffectus. Be tertio vero gratie plenitudinem. Be quarto non posse peccare ⁊ dei pfectã cõtemplationẽ. Habuit enĩz simul bona vie q̃dã ⁊ bõa pr̃ie: sicut ⁊ q̃dã mala vie.

Jrca sextãdecimaz distin. quẽritur an in christi carne fuerit moriẽdi necessitas. probui⁹ quẽstionis intelligẽtia est notandum primo q; necessariuz nõ capitur in proposito scẽe intentionaliter pro necessaria propositione: sed capitur prime intẽtionaliter ⁊ ad huc tripharĩã ꝓmo pro re quẽ nõ põt non esse ⁊ sic solus deus est res necessaria. Scõo accipit pro necessitate violentie siue coactionis qualis est necessitas corruptionis ligni positi intra ignẽ: qõ violenter ab igne corr̃upit ⁊ cõburit. Tertio accipit pro necessitate finis siue cõditiõnata ⁊ isto mõ merita sunt necessaria ad consequendã beatitudinem. Scõo est notãdum scõz diuũ Thomã ⁊ alios doctores q; necessitas moriendi partim ex natura partim ex peccato prouenit. Ex natura quidẽ: quia corp⁹ hois cõpositũ est ex cõtrarijs: q̃ nata sunt pati ⁊ agere inuicẽ scõm diuersas partes organicas: ad quaz actionem sequtur tandem corruptio corporis: corruptis qualitatib⁹ ad operationes vt tales req̃sit̃. Ex peccato autẽ inest necessitas moriẽdi homini: quia expulsus est a paradiso terrestri: vbi erat lignũ vite: quod pr̃seruabat a morte. Tertio est notãduz q; loquẽdo de necessitate moriẽdi possum⁹ cõparare verbũ ad hũanitatẽ assũptam. s. vtrum ꝟbũ assumpsit hũa-

nitatem mortalem. Possum⁹ etiaz cõparare naturaz humanã ad suas qualitates idest vtrũ natura humana in christo cõsiderata in ordine ad suas qualitates naturales ea conse quentes habuit necessitatẽ moriẽdi Possumus preterea cõparare naturã humanã ad gloriaz aiẽ. Idest vtrũ humana natura in xpo habẽs gloriã in portione superiore habuit necessitatẽ moriendi.

¶ Istis notatis respondetur per quattuor cõclusiones. quarum Prima est ista ✠bum diuinũ nõ necessario primo mõ assumpsit naturam humanã mortalem. Ista cõclusio patet: qz verbuz diuinũ poterat assumere hũanã naturã imortalez: immo si pmisisset gliaz aiẽ xpi redũ daret i corp⁹: tã hũanitas quã assũpsit fuisset imortalis. Scõa pclusio est ista i nullo hoie quãtucũqz peccatore est necessitas moriendi primo modo. Ista pclusio probat: qz quẽlibet peccatorẽ deus põt cõseruare eternaliter sicut cõseruat demones eternaliter. Scõa pclusio est ista in natura hũana a ✠bo assumpta non fuit necessitas moriendi scõo z tertio modis scõm dei potentiã absolutam: ista pclusio patet ex precedentibus. Quarta pclusio est ista in xpi carne fuit necessitas moriendi scõo z tertio modis scõz legem dei ordinatã prima pars huius pclusionis patet humanitas xpi erat cõpositã ex cõtrarijs ergo cõtinuo erat actio inter illa. s. inter calorem naturalez z humidum radicale: nisi dñs deus impediuisset. Sed ✠bũ diuinũ poterat impedire talem actionẽ z nõn impediuit ergo tãdem consumatuz fuisset humidum radicale z per pñs prima pars vera. Scõa pars patet erat iam ordinatũ a dño deo q xps moreretur pro apertione celi: ergo ad beatitudinẽ consequendã necessaria fuit passio christi siue mors z per pñs secunda pars vera.

¶ Cõtra probationẽ prime cõclusionis arguitur sic quãuis gloria aiẽ christi redũdasset in corpus adhuc corpus christi fuisset mortale ergo probatio nulla. añs probat cuius gloria redũdasset in corp⁹ nõ poterat producere impassibilitatez ergo adhuc corpus xpi fuisset passibile z mortale. añs probatur: qualitas corporalis siue corpus non potest agere in spiritũ. Teste Augst. ergo qualitas spiritualis nõ potest agere in corpus z per pñs fruitio z visio dei: que sunt qualitates spirituales nõ possunt pducere impassibilitatem in corpus. Ad hoc argumentum rñdetur negando añs z ad probationẽ negatur iteruz añs z ad probationẽ scõm Thomã negabit añs: qñ dñs deus dat rei corporali ✠tutẽ scõz opinionẽ doctoris subtilis õz q visio z fruitio dei non causant talẽ ipassibilitatẽ: sed dñs de⁹.

¶ Cõtra vltimã pclusionẽ argr sic hũanitas xpi poterat seipaz ppetuare cuius gliã aiẽ non redũdasset in corp⁹ ergo vltima pclusio falsa. añs probat hũanitas xpi distincte cognoscebat suũ calorẽ naturalez z distincte cognoscebat hũiduz radicale z distincte cognoscebat quãtuz

destruebatur de humido radicali: z quãtum requirebatur ad restauration em. Optime etiaz cognoscebat epulas sufficientes ad restaurationem. Nam supremã scientiã habebat ergo poterat restaurare semper humiduz radicale z per pñs nunqz mortuus fuisset. Ad hoc argumentuz rñdetur negãdo añs z ad probationez negatur pñia z ratio est: quia potentia nutritiua siue conuersiua cibi in substantiã aliti cõtinuo debilitabat z tãdem fuisset adeo debilis vt nõ potuisset cõuertere in substãtiã aliti cibũ: z per pñs tũc xps mortuus fuisset. Sed cõtra istã solutionem replicabis hũanitas xpi poterat restaurare z fortificare potentiã nutritiuã ergo poterat seipsuz ppetuare. añs patet: qz poterat accipere aliquas herbas vel aliquos fruct⁹ vel aliquas carnes: q potuissent fortificare potentiaz nutritiuã. Ad hãc replicã rñdetur negando añs: z ad probationez dico q nihil erat in isto mũdo: qõ potuisset restaurare z fortificare potentiã nutritiuã. sed bene erat siue est in paradiso terrestri arbor: q poterat talem potentiã nutritiuã fortificare. s. lignum vite: sed in terra promissionis neqz in mũdo est aliquod tale lignũ idcirco humanitas christi nõ poterat seipsam perpetuare.

¶ Scõo arguitur cõtra eãdem cõclusionẽ volũtas aiẽ xpi dominabat pfecte appetitui sensitiuo z oĩb⁹ viribus⁹ inferiorib⁹ ergo volũtas aiẽ xpi poterat auferre omnẽ violentiã z pñs potẽtia vegetatiua siue nutritiua poterat ppetuari i xpo: añs probat nulla fuit rebellio neqz potuit esse in xpo ergo volũtas christi perfecte domiabatur appetitui sensitiuo z oĩbus viribus inferiorib⁹. Ad hoc argumentũ rñdetur q volũtas aiẽ christi magis dominabat appetitui sensitiuo qz potẽtie vegetatiue siue nutritiue. rõ est: qz potẽtia sensitiua est aliqualr capax rationis: sed potẽtia vegetatiua nullo modo est capax rationis idcirco volũtas aiẽ christi nõ poterat expellere omnem violentiam a potẽtia vegetatiua.

¶ Tertio argr Joã. x. ca. dicit saluator noster: nemo tollit aiãm meã a me: sed ego põ. z postea subiungit potestatẽ habeo ponẽdi aiaz meã z iterũ sumendi eaz ergo non fuit necessitas moriẽdi in xpi carne Ad hoc argumẽtũ rñdet q saluator loqbat in ppria pona q est filius dei z nullo mõ loqbat de hũanitate aut aĩa sua. Nam hũanitas xpi aut aĩa eius nõ habebat talẽ potestatẽ: sed bene ipsuz verbũ diuinũ. Cõtra istã solutionẽ arguitur hũanitas xpi habebat talem potestatẽ ergo solutio nulla: añs probat qñ hũanitas xpi expirauit in cruce habebat potestatem retinẽdi aiam ergo assumptũ verũ: antecedens probat clamauit clamore valido tũc vt inquit Apostol. ad hebreos. nono capitulo z non potuisset taliter clamare nisi habuisset talem potestatem retinẽdi aiãm ergo talem habuit potestatem. Ad hanc replicam respõdetur negãdo antecedẽs: z ad probationẽ

itex negatur añs: ꝛ ad p̄bationez negat minor: ſz ideo clamauit adeo valide: qz verbū diuinū ſpecialiter inuit ipſam humanitatē ad talē clamorem tā validū qui inferos penetrauit ꝛ dēs dęmones perterruit.

¶ Quarto arguitur gloria animę xp̄i redundauit in corpus: ergo hūanitas xp̄i fuit immortalis: p̄ia tenet: qz dictū eſt in p̄batione p̄imę concluſionis: q̄ ſi verbū permiſiſſet gloriā aię Chriſti redūdare in corpus: humanitas eſſet immortalis. iam p̄batur añs. Quādo trāſfiguratus eſt in monte Thabor tunc gloria aię Chriſti redundauit i corpus: ergo aſſumptum vex. Ad hoc argumentum poteſt concedi añs ꝛ negari p̄ia: ꝛ ad p̄bationez dicēt intelligi p̄bationē p̄me cōcluſionis de redundantia permanendi ꝛ ad p̄bationē dico q̄ hoc non p̄omęruit in corpus: ſed verbū diuinū ſpecialiter illā magnā claritatē aſſumſit. Circa iſtā quęſtionez dubitatur. Vtrū fuit in poteſtate aię xp̄i nō ſeparari a corpore. Ad hoc dubiū reſpondetur per tres cōcluſiones. quarū p̄ima eſt iſta. Si dīs deus reliquiſſet aiam xp̄i cū ſua beatitudine ꝛ non impediuiſſet actiuitatē glorię tunc aia xp̄i habebat in ſua poteſtate non ſeparari a corpore. Iſta concluſio patet tūc hūanitas fuiſſet immortalis. Scōa concluſio eſt iſta poſita ſuſpēſione actiuitatis glorię nō habebat aia xp̄i in ſua poteſtate nō ſeparari a corpore. Iſta cōcluſio patet: qz ab intrinſeco ꝛ extrinſeco poterat pati violentiā. Tertia concluſio eſt iſta. ſi iudęi non crucifixiſſent xp̄m ꝛ verbū diuinū reliquiſſet potētias naturales agere tandem ſenio xp̄s defeciſſet. Iſta concluſio eſt Aurelij auguſt. in lib. de baptiſmo parvuloꝝ. Et p̄batur rōne: qz tandez potentia vegetatiua ſiue nutritiua fuiſſet adeo debilitata vt nō potuiſſet cōuertere cibū in ſubſtātiā aliti.

¶ Dubitatur ſecundo an paſſio xp̄i fuit violenta. Ad hoc dubiū rſidetur affirmatiue. Sed cōtra iſtā rſionē arguitur. Eſt autoritas Auguſt. in. xiij. cap. 4. lib. de trini. dicentis de ſp̄ū xp̄i: q̄ non deſeruit carnē inuitus: ſed: qz voluit: ꝛ qñ voluit: ꝛ quō voluit. Propterea dicendū eſt q̄ duobus modis capitur violentū: vno modo p̄o illo quod eſt p̄ra naturalē inclinationem. Et iſto modo paſſio xp̄i fuit violenta: alio modo capitur violentū p̄o illo quod eſt cōtra liberā volitionē. Et iſto mō paſſio xp̄i non fuit violēta. ꝛ iſto modo capit Aure. auguſt. ꝛ nō primo mō. Contra iſtā rſionem arguit: ſi paſſio xp̄i fuiſſet violenta primo modo ſequeretur q̄ xp̄s non meruiſſet per eam p̄ns eſt abſurdū ergo. Ad hoc negatur ſequela: rō eſt: qz licet talis mors fuiſſet neceſſaria ſcōo ꝛ tertio modis ſcōm legē dei ordinatā: ꝛ cōtra naturalē inclinationē nihilominꝰ: qz libere acceptabat: ideo merebat veluti Iob merebat acceptando mala q̄ ſathā ſibi inferebat q̄uis nō erat i poteſtate Iob talia mala euitare: ſz de his plura i. xviij. diſt. dicemꝰ.

Si omnis Chriſti oratio vl̄ voluntas expleta ſit.

Diſtinctio. XVII.

Oſt predicta conſiderari oportet. Vtrum Chriſtꝰ aliquid voluerit vel orauerit quod factum non ſit? Hoc enī eſtimari pōt p̄ hoc quod ipe ait. Pater ſi poſſibile eſt trāſeat a me calix iſte. Veruntñ non qō ego volo ſed qō tu vis. Hic nāq; volūtatē diſcernere videtur.

De voluntatibꝰ Chriſti ſecundum duas naturas.

¶ Quo circa ambigendum nō eſt. diuerſas in xp̄o fuiſſe voluntates iuxta duas naturas. diuinā. ſ. volūtatē ꝛ hūanā. Et hūana volūtas cū affectꝰ rōnis vel affectꝰ ſēſualitat ꝛ aliꝰ eſt affectꝰ animę ſcōm rōnem alius ſecundū ſenſualitatem. vterq; tñ dicit humana voluntas. Affectu autē rationis id volebat quod volūtate diuina. ſ. pati ꝛ mori: ſed affectu ſenſualitatis non volebat. imo refugiebat. nec tñ i eo caro contra ſpiritū vel deū cōcupiſcebat. Quia vt ait Auguſti. nō nullū eſt viciū cum caro concupiſcat aduerſus ſpiritum. Caro autē dicta eſt concupiſcere qz hoc ſcōm ipam agit aīa ſicut anima p̄ aurem audit ꝛ p̄ oculū vidēt. Caro enī nihil niſi per aiam concupiſcit. Sed cōcupiſcere dicitur cū aia carnali concupiſcentia ſpūi reluctat habēs carnalē delectationē de carne ꝛ a carne aduerſꝰ delectationē quā ſpūs habet. Ipſius aūt carnalis cōcupiſcētia cā nōeſt i aīa ſola: nec i carne ſola. Ex vtroq; enī fit: qz ſine vtroq; delectatio talis nō ſequit. Talis ergo ira taliſq; concertatio i aīa x̄p̄i nullatenus eſſe potuit: qz carnalis concupiſcencia ibi eſſe nequiuit. Dei etiam voluntas erat ꝛ rationi placebat vt illud ſcōm carnem vellet, quatinus veritas hūanitatis i eo probaretur. Nā qui hominis naturam ſuſcepit: que ipſius ſunt ſubire debuit. Ideoq; ſicut in nobis duplex eſt affectus: mentis ſcz ſenſualitatis. ita ꝛ in eo debuit eſſe gemin⁹ affectus: vt mentis affectu vellet mori: ꝛ ſēſualitatis affectu nollet. ſicut i viris ſctis ſit. Petro enī ipſa veritas dicit. Cum ſenueris extēdes manus tuas. ꝛ alius precinget te: ꝛ

ducet te: quo tu nō vis. s. ad mor
tem. Quod exponens Augus. dicit q̄ Petrus ad illam mole
stiam nolens est ductus: nolēs ad eam venit: sed volens eam vi
cit: ⁊ reliquit affectum infirmita
tis quo nemo vult mori q̄ adeo est naturalis vt cū Petro nec se
nectus abstulerit. Unde etiam dñs ait. Transeat a me calix iste
sed vicat eum vis amoris. Ergo ⁊ in Christo scōm humanitatez
⁊ in membris eius geminus est affectus. vnius rationis chari
tate informatus. quo ꝓpter de
um quis mori vult. aliter sensua
litatis carnis infirmitati ꝓpin
quus ⁊ ei cōiunctus quo mors refugitur. Ut enim Augus. ait.
Paul⁹ mētis rōne cupit dissolui ⁊ esse cū Christo: sensu autē car
nis refugit ⁊ recusat. hoc habet
human⁹ affectus: qm̄ q̄ diligit vitam odit mortem. Scōm istū affectum Christus mori noluit
nec obtinuit quod secundum is
tum affectum petijt.

Autoritatibus ꝓbat diuersas i Christo voluntates.

¶ Ex affectu ergo hūano quez de virgine traxit volebat nō mo
ri ⁊ calicē transire orabat. Unde Beda. Orat transire calicez: qz homo erat dicens. Pater tran
seat a me calix iste. Ecce habes voluntatē humanā expressam. Vide iam rectum cor. Sed nō
qđ ego volo: sz qđ tu vis. Unde Non veni facere voluntatē me
am: quā scz temporaliter sumpsi ex virgine: sed voluntatem eius qui misit me quam scz eternā ba
bui cum patre. Hic aperte dicit duas in xp̄o fuisse voluntates:
scōm quas diuersa voluit. Hie
ron. quoq; sup illū locū. Spi
ritus promptus est: caro aūt in firma. dās intelligi hic duas vo
luntates exprimi: ita ait. Hoc contra Euticianos qui dicunt
in xp̄o vnā tm̄ voluntatez. Hic autem ostendit humanā que ꝓ
pter infirmitatez carnis recusat passionem. ⁊ diuinā q̄ prōpta ē perficere dispensationē. Augus.
etiam duas in xp̄o asserit volun
tates dicens. Quantū distat de us ab homine. tantum volūtas
dei a voluntate hominis. Unde hoiem xp̄s gerens ostendit pri
uatam voluntatatē quādā hois in qua ⁊ suam ⁊ nostram cōfigu
rauit. qui caput nr̄m est. ⁊ ad eū sicut membra pertinemus. Pa
ter inquit si fieri potest trāseat a me calix iste. Hec hūana volun
tas erat proprium aliquid ⁊ tan

q̄ priuatum volens. Sed qz re
ctū vult esse hoiem. ⁊ dirigi: sub
dit. Non quod ego volo: scz tu vis. Ac si diceret. Videte i me
qz potes aliquid proprīū velle. vt deus aliud velit. conceditur
hoc humane fragilitati. Idem alibi. Christus in passione duas naturas. Ait enī. Pater si fieri
potest trāseat a me calix iste. Ec
ce habes hois voluntatem quā ad diuinam cōtinuo dirigēs ait
Verumtñ non sicut ego volo sz sicut tu. Ambro. etiam in li. de
tri. Scriptū est Pr̄ si possibile ē transfer a me calicem hunc. Ver
ba cristi sunt. sed quō ⁊ i qua for
ma dicant aduerte. Hominis su
bstātiā gerit hominis assumpsit affectū. Non ergo quasi de⁹: sed
q̄si homo loquit. Suscepit qui
dem voluntatē meam. Mea est voluntas quā suam dixit cū ait.
Non sicut ego volo: sed sicut tu vis. Cuz aūt dixit. Omnia que
habet pater mea sunt. qz nihil ex cipit: sine dubio quaz pr̄ habet:
eandem ⁊ filius hz voluntatez. Eadē est xp̄i voluntas q̄ patna.
Una ergo voluntas est patris ⁊ filij. Sz alia volūtas hois: alia
dei. vt scias vitaz in voluntate es
se homis. passionē aūt xp̄i in vo
luntate diuina. vt pateret ꝓ no
bis. His testimonijs euidenter docet in xp̄o duas fuisse volunta
tes. qđ quia negauit Machari us archiep̄s in Metropolitana synodo condemnat⁹ est. Et ex af
fectu humano sensualitatis qui dē non rationis illud voluit ⁊ pe
tijt qđ nō impetrauit. Necideo petijt vt impetraret. quia sciebat deum nō esse facturū illud. Nec
illud fieri volebat affectu ratio
nis vel volūtate diuinitatis. Ad quid ergo petijt? Ut mēbris for
maz preberet iminente turbatio ne clamandi ad dominū. ⁊ subij
ciēdi voluntatē suam diuine vo lūtati. vt si pulsante molestia tri
stentur pro eiusdez ammotione orent. Sed si nequeunt vitare di
cant quod ipse xp̄us. Non ergo ad insipientiā fuit q̄ christus cla
mans nō auditur ad salutē cor
poralem. Bonū quidem petijt. s. vt non moreret. sed melius erat
vt moreret. quod ⁊ factum est.

De eo qđ Ambrosius dicit Christum dubitasse affectu humano.

¶ Ceterū non parum nos mo uēt ẏba Ambrosij quibus signi
ficare videtur christum ſm hu
manum affectū de patrijs potē
tia dubitasse. sic dicēs in li. iij. de

tri. De quo dubitat: de se an de patre? De eo vtiq; cui dicit trãsfer dubitat hominis affectu. Nã deus de patre nõ dubitat: nec ô morte formidat. Prophetaetiã nõ dubitat q̃ nihil deo esse ipossibile asserit. Naz infra homines ꝓstitues deum. ꝓphetanon dubitat. ⁊ filiũ dubitare tu credis. Ut homo ergo dubitat. vt hõ locutus est. His verbis innui videt q̃ cristus non inq̃tum deꝰ ẽ vel dei filiꝰ. sed inq̃tum homo dubitauerit affectu hũano. Nõ ca ratione dictũ accipi põt. non quia ipse dubitauerit: sed qz modum gessit dubitantis. ⁊ homibus dubitare videbatur.

Verba Hilarij longe diuersam exprimentia sententiã a premissa.

¶ Illud etiã ignorandum non est quod Hylarius asserere viõz xpm non sibi sed suis orasse. cuz dixit transfer a me calicẽ hũc. sicut nec sibi sed suis timuit. Nec eũ timuisse vt sibi: nõ esset passio sz vt a suis trãsiret calix passiõis ita inq̃ens. Si passio honorificatura euz erat. sicut iuda ereũte ait. Nũc honorificatꝰ est filius hois. quõ tristẽ eũ metꝰ passionis effecerat. Nisi forte tam irrationabil fuerit vt pati mortez timuerit q̃ patientẽ se glorificatura esset. Sed forte timuisse vsq; eo estimabatur vt transferri a se calicem depcatus sit dicẽs. Pater trãsfer calicẽ hũc a me. Quomõ enim ꝓ patiendi metũ transferri depcaret a se. qõ p dispensationis studiũ festinaret implere. Non enim ꝓuenit vt pati nolit: qui pati venit. ⁊ eũ pati eum velle cognosceres religiosius fuerat hoc confiteri. q̃z ad id impie stulticie ꝓrumpere. vt eum assereres ne pateretur orasse. quẽ pati velle cognosceres. Non ergo sibi tristis: neq; sibi orat transire calicẽ: sed discipul. ne in eos calix passionis incumbat. quẽ a se transire orat. ne in his. s. maneat. Nõ eiñ rogat ne secum sit: sed vt a se transeat. Deinde ait. Non sicut ego volo: sz sicut tu vis. Hũane in se sollicitudinis significans cõsortium. sed non discernens sententiã sibi cõmunis cuz patre voluntatis. Pro hominibus ergo vult transire calicem p quez omnes discipuli erãt tẽptãdi. ⁊ideo pro Petro rogat: ne deficiat fides eius. Sciens ergo hec omnia post mortẽ suã desitura: vsq; ad mortẽ tristis est. ⁊ scit hũc calicez non posse transire nisi bibe-

rit. Ideo ait. Pater mi si nõ potest trãsire calix iste nisi bibam illũ. Fiat voluntas tua. Sciẽs in se cõsummata passione metũ calicis transiturũ. qui nisi cum bibisset transire non posse. nec finis terroris nisi consummata passione terrori succederet. qz pꝰ mortem eius p ꝟtutum gloriaz apostolice infirmitatis scandalũ pelleretur. Intende lector his verbis pia diligentia ne sint tibi vasa mortis.

Irca decimã septimã dist. quẽrit ꝓmo. vtr in xpo sint duę voluntates. vna diuina: ⁊ alia humana. Pro hꝰ. q. solutione est aduertendũ q̃ Apollinarius hęresiarcha solũ posuit vnã voluntatem in xpo. s. diuinã. Mã non ponebat in xpo aiaz rationalẽ. sed verbũ diuinũ ponebat loco aię rationalis ⁊ sic xps solũ importabat scõm euz verbũ diuinũ ⁊ carnẽ hũanã similiter Eutises ⁊ Nestoriꝰ hęresiarchę solũ ponebant vnã volũtatẽ in xpo: qz ponebant vnionẽ solũ factã scõm voluntatẽ. Macharius vero Antiochenus patriarcha ⁊ Scyphus Alexandrinus. ⁊ Sergiꝰ cõstantinopolitanꝰ patriarcha pariforma posuerunt in xpo vnicã voluntatẽ: quamuis ponebant duas naturas in xpo; qz opinabantur q̃ natura hũana in xpo nũq̃ mouebatur ꝓprio motu. Sed oẽs isti hęresiarche cũ suis hęresibus fuerunt cõdẽnati per sanctã matrẽ ecclesiã in sexto concilio Cõstãtinopolitano. Idcirco rñdet ad quęstionẽ per talẽ conclusionẽ ponẽde sunt in xpo duę voluntates: vna diuina ⁊ altera hũana. ista cõclusio probatur expressa autoritate salvatoris nostri. Joã. 6. dicentis. Nõ veni facere voluntatẽ meã: sed eius q̃ me misit: sed xps venerat facere voluntatẽ diuinã: ergo ponẽda est alia voluntas in xpo distincta a voluntate diuina. Ratiõe etiã potest probari xps habebat aiaz iuxta illũ Joã. 10. Potestatẽ habeo ponendi aiam meã ⁊ iterꝰ sumendi: ⁊ aia habet voluntatẽ distinctã a voluntate verbi diuini: ergo necessarium est ponere duas voluntates.

¶ Contra istã cõclusionẽ argũ voluntas est primũ mouẽs ⁊ imperãs: sed in christo voluntas diuina fuit primũ mouẽs ⁊ imperãs ergo in christo nõ fuit alia volũtas a voluntate diuina. Ad hoc argumentũ rñdetur negãdo ꝓsiam. rõ est: quia etiã in puro hoie voluntas diuina est primũ mouens: quãtomagis in christo qui simul erat deus ⁊ homo.

Cõtra istã solutionẽ arguitur nullũ instrumẽtũ mouetur ꝓprio appetitu: aut volũtate. Sed humanitas christi fuit instrumẽtũ verbi diuini ergo nõ mouebat hũanitas christi ꝓpria voluntate. Pro hꝰ replice solutione est aduertendũ q̃ duplex est instrumentũ. s. animatũ ⁊ inani-

matū. Et primū adhuc ē duplex. s. animatū aīa sensitiua ⁊ animatum aīa rationali. Isto notato rñdetur distinguēdo maiorem vel ꝓceditur de instrumēto inanimato ⁊ sic cōceditur illa: ⁊ negatur mior in tali sensu: si vero maior itelligatur de quocūq; instrumento tā animato q̄ inanimato negat illa. Certuz eñ est q̄ equ⁹ mouet ad volūtatē eq̄tis. qui est primū mouens: ⁊ etiā mouetur proprio appetitu. Contra istā solutionem arguitur illud solū multiplicatur in christo: qđ pertinet ad naturā: sed volūtas nō pertinet ad naturā ergo volūtas nō multiplicabit in christo: minor probatur ea q̄ sunt naturalia sunt ex necessitate. Sz voluntas est libera: ergo voluntas nō pertinet ad naturam. Ad hanc replicā rñdetur negādo minorē: ⁊ ad probationē dico: q̄ licet voluntas: quo ad actū sit libera in se tamē est quędam res naturalis. Contra istā solutionē arguitur: sequeretur q̄ xp̄s eēt plures volentes: ꝓs est falsum: ergo sequela probatur. Christ⁹ habz duas vel tres voluntates: ergo est duo vel tres volentes. Ad hāc replicam rñdetur negando sequelā: ⁊ ad probationē negatur ꝓña: non eñ sequitur in simili. diu⁹ Petrus habz duas vel tres scientias. ergo est duo vel tres scientes.

¶ Queritur secundo circa eandem distiñ. An magister bene ponat in pñti distinctione triplicē voluntatem in xp̄o. Pro hui⁹ questionis intelligentia est primo notādū q̄ sensualitas siue appetitus sensitiu⁹ te ste p̄ho nostro in primo libro ethicorum. inquantū natus est obedire rationi: dicitur rationalis per participationē: ⁊ qz volūtas est in rōne pariforma potest dici quod sēsualitas est volūtas per participationē siue large. Secundo est notandū q̄ voluntas potest trifariā considerari. s. scōm naturā: scōm potentiā: ⁊ scōm modū volendi. Si consideretur primo modo solū duplex est voluntas in xp̄o. s. volūtas increata siue diuina et volūtas creata siue humana. Si vero considerek scōo mō triplex est voluntas in xp̄o: qz triplex est potentia. s. potentia diuina. potētia rationalis: ⁊ potētia sensitiua. Unde potentię diuinę correspondet volūtas diuina: ⁊ potentię rationali correspondet voluntas rationalis. ⁊ potentię sensitiuę voluntas appetitus sensitiui large. Si vero considerek tertio mō tunc est multiplex voluntas in xp̄o: qz varij sunt motivo volendi in aīa xp̄i. Istis notatis rñdetur ad quęstionē per aliquas conclusiones, quaꝝ prima est ista. Si voluntas considereturo primo mō solū sunt duę volūtates in xp̄o. Scōa cōclusio est ista si cōsideretur voluntas scōo mō triplex solū est voluntas in xp̄o ⁊ ita cōsiderauit magister in presenti distinctione. Tertia conclusio est ista si cōsideretur voluntas tertio mō plures sunt ponendę volūtates in xp̄o q̄ tres. istę oēs conclusiones patent ex notabilibus.

¶ Contra scōam cōclusionē arguitur sic voluntas solū est in rōne ergo nulla est ponenda volūtas sensualitatis in aīa xp̄i. Ad hoc argumētum rñdetur distinguēdo aīs vel q̄ essentiā ⁊ sic conceditur illud ⁊ negatur ꝓña vel per participationē ⁊ sic negatur illud: mō si ponitur in xp̄o voluntas sensualitatis: hoc est per participationē ⁊ large ⁊ non q̄ essentiā. Contra istā solutionē arguit auctoritate Augustini in. 12. lib. de tri. dicētis. q̄ per serpentē significatur sensualitas. sed nihil serpētinū fuit in xp̄o: ergo non est ponenda sensualitas in xp̄o. Ad hoc rñdetur q̄ Augustinus intelligit quantū ad corruptionē sensualitatis ⁊ non quantuz ad naturā. mō si ponimus sensualitatē in xp̄o: ponim⁹ quo ad naturaz ⁊ non quo ad corruptionez. Contra istā solutionē argr̄ voluntas sequit naturā: sed in xp̄o solū sunt duę nature: ergo solū erūt duę volūtates. Ad hoc facile rñdetur q̄ vez est considerando voluntatē primo mō: non autem secundo modo.

¶ Scōo argr̄ sic in xp̄o nō fuit liberū arbitriū: ergo in xp̄o non fuit voluntas hūana: aīs ptz teste p̄ho nostro in. 3. lib. ethicoꝝ. s. liberū arbitriū est indifferēs ad vtrūq;. s. ad bonū ⁊ ad malū: sed aīa xp̄i non poterat elicere malū actū: ergo in xp̄o nō fuit liberū arbitriū. Ad hoc argumentū rñdetur negando aīs: ⁊ ad probationē dico q̄ p̄s procedit de libero arbitrio nature corruptę. ⁊ nō de libero arbitrio nature itegrę. certum eñ est q̄ beati habeant liberuz arbitriū ⁊ non possunt elicere actus malos: possunt tamen aliqs bonos actus elicere: ⁊ illos non elicere. Et respectu taliū bonoꝝ opeꝝ habēt liberū arbitriū. Sil̄r aīa xp̄i poterat aliqs bonos act⁹ elicere: ⁊ illos non elicere ⁊ respectu taliū hębat liberū arbitriū. Cōtra istā solutionē argr̄ in xp̄o non fuit electio: ergo neq; liberū arbitriū: aīs probatur. electio teste philosopho in. 3. ethicoꝝ presupponit consiliū est enim electio appetitus preconsiliati: sed in christo non fuit consiliū ergo in christo non fuit electio. minor probatur solū consulimus de rebus incertis ⁊ incognitis. Sed oīa erant certa ⁊ nota aīę christi in verbo diuino ergo aīa xp̄i non cōsulebat siue non cōsulebatur: ⁊ per consequēs nō habuit consiliū. Ad hanc replicam respōdetur negādo antecedēs: ⁊ ad probationem dico: q̄ philosophus procedit de electione nature ignorantis: qualis est nostra natura humana: ⁊ non de natura habente plenitudinem sciētię: modo anima christi habebat plenitudinem omniū scientiarum: ideo non indigebat consilio.

¶ Queritur tertio circa eādem distinctionē vtrum in christo voluntatū fuerit contrarietas. Pro hui⁹ questionis enodatione est notāduz q̄ duplex est appetitus. s. naturalis ⁊ animalis. Appetit⁹ naturalis est naturalis inclinatio rei ad suā perfectionem ⁊ nullum actum ponit: neq; aliquā cognitionē presupp̄oit. Immo quātūcunq; hō pfecte dormiat habet talem appetitū naturalem. Appetit⁹ animalis presupponit cognitionē vel in potētia sensitiua vel intellectiua. Et ideo est du-

plex. s. appetit⁹ sensitiuus: ⁊ appetitus intellectiuus. appetitus sensitiuus est prosecutiuel fuga obiecti cogniti a potentia sensitiua. Appetitus rationalis siue intellectiuus est amor vel odium alicuius obiecti cogniti a potentia cognitiua. Nam teste Aurelio august. inuisa diligere possum⁹: icognita vero nō. Scōo est notandum ꝙ voluntas naturalis trifariam accipitur. vno modo vt distinguitur contra voluntatem supernaturalem aut diuinam. Alio modo accipitur pro naturali inclinatione cuiuslibet rei ad suaz perfectionē. Tertio modo accipitur pro volūtate eliciente vel recipiente actum conformē ad suam naturalem inclinationem siue eliciat talem actum libere siue necessario. Tertio est notandum ꝙ ad contrarietatem requiritur ꝙ sint circa idem obiectum ⁊ in eadem potentia. Alias nō est repugnantia inter tales actus. Quarto est notandum ꝙ tripliciter aliquę voluntates dicuntur conformes. Primo modo in volito. s. quādo voluntidem obiectū adequatę. Scōo modo quādo eodem modo volunt. tertio modo dicūtur cōformes in actu: videlicet quādo vna potentia vult altā talem actū habere primo modo volūtates beatoꝝ sunt cōformes voluntati diuinę. Scōo mō voluntates iudeorū volētium xp̄m mori nō fuerūt cōformes volūtati diuinę: qz de⁹ volebat xp̄m mori ex caritate: qua diligebat mundū. Juxta illud Joānis. 3. sic deus dilexit mundū vt ⁊c. Judei vero volebant xp̄m mori ex inuidia ⁊ malitia. sed bene fuerūt pformes. primo mō. s. in volito voluntati diuinę. Tertio modo Abrahā habuit volūtatē cōformē volūtati diuinę: volēdo occidere filiū suuz: qz dīs deus volebat Abrahā habere talē voluntatē occidēdi filiū ⁊ talis volūtas nō erat cōformis primo mō volūtati diuinę. Nā de⁹ nolebat ꝙ occideret Jsaac ab ipso Abrahā. Jstis notatis rīdetur ad questionē per. 4. cōclusiones quarū Prima est ista: volūtas aīę christi rōnalis: quantū ad oēs actꝰ liberos ⁊ absolutos semper fuit cōformis volūtati diuinę in volito: et modo volēdi ⁊ actu. Jsta conclusio probatur. volūtas animę christi volebat absolute et libere illud quod volebat deus. ⁊ ex charitate: ⁊ dīs deus volebat animam christi tales actus habere: igitur cōclusio est verā quo ad oēs eius partes. Secūda conclusio est ista anima christi non semper fuit cōformis volūtati diuinę quantū ad actus conditionatos: aut actus appetitꝰ sensitiui in volito. Jsta cōclusio patet. aīa christi ꝙ tales actꝰ nolebat mortē ⁊ tormēta: ⁊ de⁹ volebat. ergo aīa xp̄i ꝙ tales actꝰ nō erat cōformis volūtati diuinę in volito. Tertia cōclusio ꝯlibet volūtas aīę xp̄i siue naturalis siue libera siue potētię sensitiuę siue itellectiuę semp fuit cōformis volūtati diuinę in actu volēdi. Jsta cōclusio probat dīs de⁹ volebat aīaz xp̄i habere oēs illas volitiōes siue naturales siue liberas siue appetitus sensitiui siue appetitꝰ rōnalis: ergo aīa christi erat cōformis in actu volēdi quo ad suos actus volūtati diuinę.

Quarta cōclusio quelibet volūtas aīę christi siue large siue stricte fuit conformis volūtati diuinę: quātuz ad modū volendi probatur: ista cōclusio xp̄s oēs tales volūtates tam large ꝙ stricte volebat habere ex charitate: ⁊ ita vult dominus deus ergo quelibet voluntas aīę christi siue large siue stricte fuit cōformis voluntati diuinę quantum admodum volendi.

¶ Contra istas conclusiones arguitur sic seqretur ꝙ in christo nō fuisset rebellio: ꝓīs est falsuz igitur falsitas ꝓīis probatur appetitus sensitiuꝰ xp̄i refugiebat mortē ⁊ voluntas christi volebat mortez ergo fuit rebellio in christo. Ad hoc argumentū rīdetur concedēdo sequelaz ⁊ negādo minorem ⁊ ad probationem negatur ꝓīa. rō est: qz nō contrariātur ꝓpter duas causas. Prīa est tales appetitus erāt in diuersis potentijs. Altera causa est: quia nō tendebāt in idez obiectū. Nā appetitus tendebat in mortē tanꝯ discōuenientem naturę: ⁊ ideo ipsam refugiebat. Volūtas autez tendebat in mortē tanꝯ cōuenientem generi hūano. Tertia causa potest assignari etiā: ⁊ hec potissima: qz voluntas christi volebat appetituz refugere mortē. Cōtra istā solutionem argr̄ appetitꝰ sensitiuus xp̄i appetebat cibuz: vt habetur Matthei. 4. cap. quādo dixit ei tentator: dic vt lapides isti panes fiāt. Similr appetebat potum: qñ Joan. 19. dixit sitio ⁊ voluntas christi nolebat tūc comedere aut bibere ergo erat vna rebellio inter appetitū sensitiuū christi: ⁊ eius voluntatē: ꝓīa probatur in nobis nō ē alia rebellio: nisi ꝙ appetitus sensitiuꝰ aliquid appetit. Et voluntas sequēs rōnē illud refugit ergo pariformia in xp̄o similis repugnātia inter appetitū sensitiuū xp̄i ⁊ eius volūtatē dicetur rebellio. Ad hāc replicā rīdetur negando ꝓīam ⁊ ad ꝓbationē nego ꝙ illa sit totalis causa: sed cū hoc ē vna alia. s. ꝙ in nobis appetitus sensitiuus prę-uenit rōnem: sed in xp̄o rō prę-uenie bat appetitum sensitiuū ⁊ volebat appetitum sensitiuū talr appetere quare erat cōformitas in actu ⁊ nō rebellio. veluti inter dīm deum et Abrahā volētem occidere filiū suū ysac. vt dictum est in notabilibus.

¶ Scōo arguitur sic in christo fuerunt primi motus circa obiecta illicita: ergo fuit eodē modo rebellio sicut in nobis: aīs probatur potentia sensitiua xp̄i erat eiusdē speciei cum nostra ⁊ nō erat glorificata: ⁊ obiecta illicita sibi aplicabant in debita distātia: ⁊ in nostra potentia sensitiua insurgūt tales motus circa obiecta illicita: igitur i christo insurgebāt tales motus circa obiecta illicita: ꝓīa tenet: qz nō videtur maior rō de potētia nra sensitiua ꝯ de potētia sēsitiua xp̄i postꝯ tūc nō erat glificata vltia pars añ. Ꝓz authoritate apostoli ad romāos. 7. d. non enim qō volo bonū hoc facio: sed qō nolo malū hoc ago ⁊ ad galatas. 5. caro concupiscit aduersus spiritum: ⁊ spūs aduersus carnez. Pro huius argumenti solutione est notā

dum scōz diuū Tho. ⁊ alios doctores q̄ trifariā insurgit appetit⁹ sensitiuus in nobis ꝓmo mō: qz sensus appetit q̄nientia carni q̄ nō respicit rō: imo respuit. Scōo mō appetitus sensitiuus effrenate ⁊ immoderate tēdit in suū obiectū sine regimine rōnis. Tertio mō sensualitas tendens in suū obiectū motum rōnis in totuz impedit vel in parte. Jsto notato rn̄detur ad formā argumenti negādo añs ⁊ ad pbationē negatur ꝓña: ⁊ ad pbationē negatur q̄ non sit maioz ratio de vno ēē de alio: ⁊ dak a doctoꝛib⁹ triplex rō: prima rō est qz dn̄s deus nō cōcurrit: et sine ipo fctū est nil: scōa est qz aīa christi habebat habit⁹ impedientes ne tales motus insurgerēt Tertia est voluntas xp̄i erat mirabil'r atēta circa diuia cū intellectu: ⁊ teste philosopho nr̄o plurib⁹ intēt⁹ minoz est ad singula sensus: ⁊ ideo non insurgebāt tales motus in xp̄o circa obiecta illicita ⁊ hec ratio mihi magis placet: docet em̄ experiētia: attētus circa ea q̄ studet non insurgit in eo mot⁹ circa mulieres: pales dolozes nō insurgēt in eo mot⁹ circa obiecta illicita: ⁊ reuera nulla est cōparatio attētiōis ⁊ aduersiōis istoꝛum ad attentionē aīe xp̄i circa diuia: nimiꝝ ergo si nō insurgebāt in eo tales mot⁹ circa obiecta illicita.

¶ Queritur quarto circa eādē distin. an decuit xp̄m oꝛare. Pro h⁹ quēstionis declaratiōe est notādum q̄ oratio est quēdā explicatio propē volūtatis apud deū: vt eaz impleat Ulteri⁹ est p̄supponēdū vt dictuz est in prima. q. h⁹. dis. q̄ in xp̄o est alia volūtas a diuina voluntate. s. hūana volūtas. Jstis notatis rn̄det ad quēstionē per aliquas cōclusiones: quarū Prima est ista: non decuit christum oꝛare scōm volūtatez diuinā ista pclusio pbatur vana ē oro illius qui oia pōt: sed voluntas diuia xp̄i oia poterat: ergo vana fuisset eius oro si oꝛasset: sed non poterat esse vana ⁊ in casuz: ergo non oꝛauit scōm voluntatem diuinam. Scōa cōclusio est ista decuit christū oꝛare scōm voluntatē hūanam: ista cōclusio pbatur volūtas humana xp̄i multa volebat quę non poterat implere per semetipsaz: sed bn̄ per dn̄m deum: ergo cōueniens erat talia petere a dn̄o deo: ⁊ per ꝓña decuit xp̄m oꝛare scōm voluntatē humanā. Tertia conclusio est ista: xp̄s oꝛauit scōm voluntatē humanā conditionaliter: ista cōclusio pbatur authoꝛitate diui Matthei. 26. ⁊ luce 22. asserentiū q̄ christ⁹ oꝛauit dicēs pater si possibile est transeat a me calix iste. Quarta conclusio est ista christus scōm volūtatem hūanam oꝛauit per se absolute: ista cōclusio pbatur authoꝛitate Joānis. 12. cap. asserētis: q̄ saluato oꝛ dixit pater saluifica me ex hac hoꝛa ⁊ clarifica nomē tuū: ⁊ vēnit vox de celo a deo pfecto. ⁊ clarificaui ⁊ iterū clarificabo.

¶ Contra tertiā ⁊ vltimā conclusiones argr̄: sic xp̄s oia poterat: ergo superflua fuit oro eius: sed nulla oratio ei⁹ fuit superflua: ergo no oꝛauit. Ad hoc argumentū rn̄detur distinguēdo añs vel scōm hūanitatem: ⁊ sic negatur illud vl' scōm diuinitatem: ⁊ sic cōceditur illud. ⁊ negatur ꝓña rō est: qz non oꝛauit scōz diuinitatē: sed scōm hūanitatē. Cōtra istā solutionē argr̄ hūanitas xp̄i sciebat: ⁊ erat certa q̄ illa que petebat fierent. qz oia futura videbat in v̄bo diuino: ergo supflue oꝛabat secundū humanitatē: ꝓña tenet: qz nemo est qui roget deū vt crastina die oriatur sol nec q̄ postmodum diem sequat artificialiter noz. Ad hanc replicam rn̄detur negādo ꝓñam: ⁊ ad pbationē dico q̄ nos supflue oꝛaremus talia: qz sine n̄ra oratiōe illa fierent: sed nō ita est de hūanitate xp̄i nam q̄uis erat certa: q̄ fierent: erat tn̄ certa q̄ nō fierēt: nisi ipa oꝛaret: ideo nō supfluum: immo rōnabile erat ipam hūanitatem xp̄i oꝛare deuz p̄rem. Cōtra istā solutionē arguitur: teste Damasceno in. 3. sententiaꝝ oro est assensus intellectus in deū: sed intellectus aīe xp̄i nō indigebat tali assensiōe: ergo hūanitas xp̄i nullo mō oꝛauit. Ad hāc replicam rn̄detur negādo ꝓñam: ⁊ rō est qz ipsa nō oꝛauit: vt eleuaret intellectū suū in deum: sed vt nobis mereretur gratiam ⁊ gloriam.

¶ Scōo argr̄ sic si xp̄s oꝛasset scōm humanitatē: etiā oꝛasset scōz sensualitatē: ꝓñs est falsum: igitur falsitas ꝓñtis pbatur sensualitas non est capax cognitiōis diuinę: ergo xp̄s nō potuit oꝛare scōm sensualitatem: ꝓña tenet qz ad oꝛationem requirit eleuatio in deū: sed sensualitas non pōt eleuari in deum: ergo xp̄s nō potuit oꝛare scōm sensualitatez: ⁊ pbatur ꝓma sequela autho ritate psalmiste. d. coꝛ meum ⁊ caro mea exultauerūt in deum viuū: sed sensualitas ōz appetit⁹ carnis: igit sequela vera. Ad hoc argumentum rn̄detur negando sequelā: ⁊ ad pbationē dico: q̄ psalmista capit li exultare metaphoꝛice. p redūdātia glorię animę xp̄i in ipam carnē. Cōtra istā solutionē arguitur: ei⁹ est oꝛare cuius est desiderare q̄ pōt: sed xp̄s petijt Matthei. 26. cap. q̄ trāsiret calix ꝛc̄. ⁊ hoc desiderabat sensualitas: ergo sensualitas oꝛauit. Ad hoc rn̄detur negādo maioꝛez: ⁊ dicitur q̄ xp̄s in illa oꝛōne fuit aduocat⁹ sensualitatis ⁊ si dicas: ergo sensualitas significauit rōni vt aduocaret pro ipa: negatur ꝓña: nam sensualitas non est capax taliū: sed bene verū est: q̄ rō cognoscebat desideriū sensualitatis: ⁊ xp̄s solū fecit talem oꝛōnē vt ostēderet se assūpsisse verā humanitatez: ⁊ propter eādem causam oīdit tristitiā timoreꝝ: ⁊ sic de aljs sciebat. n. q̄ futuri p̄sisse coꝛp⁹ phātasticū vl' celeste: vl' carnē sicut apollinaris hereticus dicebat. Cōtra istā solutionē arguitur magis est vniri v̄bo diuino q̄ eleuari in deū: sensualitas est vnita v̄bo diuino: ḡ a fortiori fuit eleuata in deū. Ad hanc replicā rn̄detur negādo ꝓñam: ⁊ rō est qz tale minus nō includitur in illo maioꝛi magis enī est esse rōnis capacē q̄ volare: attn̄ bō est capax rōnis nequit tn̄ volare.

¶ Tertio arguitur sic cõtra vltimã cõclusionem teste diuo Cipriano in.q.2.de oratione: pacis z vnitati magister noluit sigillatiz z priuatim pces fieri: sed voluitq pces fierent pro oibus fidelibus xpianis z teste Luca in primo cap. actuum apostoloz cepit ihesus facere: z docere ergo christ⁹ nũq rogauit pro se: sed pro oibus xpianis. Ad hoc argumentũ rsidetur negãdo pmiam: z rõ est qz quãdo rogauit pro se Joã. 12. cap. non solũ rogauit pro se: sed pro illis q erant pntes vt crederent in eum z pro nobis etiã: illud.n. redũdabat ad salutẽ pntiũ z futuroz.

¶ Queritur quinto circa eãdẽ distin. an christ⁹ in qualibet sua oratione fuerit exauditus a deo patre Ad hãc difficul. rsidetur q duas conclusiões. quarũ Prima est ista: xps in qualibet sua oone procedente a volũtate libera z absoluta fuit exauditus a deo patre: ista cõclusio probatur authoritatibus z rationibus. Prima authoritas est salua Joã. 11. d. ego autem sciebã qm̃ semp audis me. Scõa authoritas est apostoli ad hebreos. 5. cap. d. de christo exaudit⁹ est pro sua reuerẽtia. Tertia est psalmiste. d. psalmo. 20. desideriũ cordis eius tribuisti ei. s. xpo z voluntate labioz̃ eius nõ fraudasti eum: qm̃ preueniisti eum in bndictionibus dulcedinis. Prima rõtalis est dignioz̃ exaudiri xps: q̃ aliquod mẽbrũ eius: sed qõlz mẽbrũ xpi si petit in noie eius exaudit iuxta illud Joã. 14. quicqd petieritis patrẽ i nõie meo dabit vobis. ergo a fortiori xps qui est caput in qualz sua oratione libere z absolute a deo patre exauditur. Scõa rõ talis est volũtas libera z absoluta xpi semp fuit pformis volũtati diuine beneplaciti: sed voluntas diuina bñplaciti semper adimpletur: ergo xps in qualibet oone sua emanãte a volũtate libera z absoluta fuit exaudit⁹. Scõa cõclusio est ista xps in oone pcedente a volũtate pditionata vel naturali nõ fuit exaudit⁹: ista cõclusio pbatur authoritate Regij prophete psalmo. 21. d. in psona christi deus meus clamabo per diem z non exaudies z nocte z non ad insipientiam mihi. Rõne probatur sic xps rogabat pditionaliter q nõ moreretur: z quo ad hoc non fuit exaudit⁹: igitur cõclusio vera: insup volũtas naturalis xpi refugiebat mortem: z nihilominus mortuus est: igitur conclusio vera.

¶ Cõtra primã conclusionẽ arguitur sic christus orauit absolute z libere vt peccatũ crucifixorib⁹ suis dimitteret: vt hẽtur. 22. cap. luce z de⁹ pater nõ pepit oib⁹ crucifixoribus christi: igitur xps nõ fuit exauditus in q̃libet oone absoluta z libera. Insup ioãnis. 17. cap. rogauit pro oib⁹ discipulis suis: z pro oib⁹ illis qui erãt crediturꝰ in eũ: sed nõ oẽs discipli eius fuerũt saluati: nec oẽs q credũt in eũ aut credẽt erunt saluati: ergo nõ fuit exaudit⁹ xps in qualz oone libera z absoluta. Ad ista duo argumẽta rsidet a doctoribus: q xps nõ rogauit pro oib⁹ simpliciter: sed solũ orauit pro illis: q erãt predestinati vt cõsequerẽtur vitam eternã per ipsum: z q hec rsio sit optima: patet qz expresse in casu allegato dicit saluator nr deo patri nõ rogo pro mũdo. i. pro homine mundano z sequẽte volũtates hui⁹ mũdi ex quo ẽbo clare patet q intẽtio christi solũ erat orare pro predestinatis ad vitã eternam: z non pro reprobis z notũ est q fuit exauditus pro predestinati.

Si xps meruit sibi z nobis z quid sibi z quid nobis.

Distinctio. XVIII.

E merito etiam xpi pretermittenduz nõ est. de quo quidam dicere solẽt q nõ sibi sed membris tm̃ meruerit. Meruit quidem membris redemptionẽ a diabolo/a peccato/a pena: z regni reserationẽ vt a mota ignea romphea libere pateret introitꝰ. sed z sibi meruit impassibilitatis z immortalitatis gliam: sicut ait aplus. Christus factus est pro nobis obediens vsq ad mortez mortem autez crucis. ppter qõ z deus exaltauit illum z dedit illi nomen qõ est super omne nomen. Aperte dicit aplus xpm propterea exaltatuz per impassibilitatis gloriam: qz est humilias q passionis obedientiã. Humilitas ergo passionis meritum fuit exaltationis: z exaltatio premium humilitatis. Unde Augus. exponens premissum capitulũ ait. Ut xps resurrectiõe clarificaretur: prius humiliatus est passione humilitas claritatis est meritum. claritas hũilitatis est premium. Sed hoc totuz factũ est in forma serui. In forma eñ dei semp fuit z erit claritas. Idẽ Ambro. idem capitulũ tractãs ait. Quid z quantuz humilitas mereatur hic ostẽditur. His testimonijs euidens fit. q xps q humilitatez z obedientiã passionis meruit clarificationẽ corporis: nec id solum: sed etiã impassibilitatẽ aie. Anima eñ ipsius ante mortem erat passibil⁹: sicut caro mortal⁹. sz post mortẽ meritto hũilitatis z aia impassibil⁹ facta est z caro imortalis. Utrum autẽ aia sit facta impassibilis qñ caro facta est imortalis. s. ipo resurrectionis momento de auctoritate nobis certum nõ est. Sed vel mor post carnis separationẽ anima impassibilitate donata ẽ: aut in resurrectione quando caro refloruit.

Qđ a cõspectu meruit sibi Christ⁹ hoc qđ p passionẽ.

¶ Nec solum hoc meruit christus qñ patri obediẽs crucẽ subijt: sed etiã ab ipsa cõceptione ex quo homo factus est per caritatem ⁊ iusticiam ⁊ alias v̄tutes: inquarũ plenitudine fuit secũdũ hoiem conditus: sibi tantũ meruit quantũ post p martyrij tolerantiam. Tanta eñ plenitudo spũalium carismatum in eo fuit q̄ in eis proficere non potuit: ⁊ ideo melior ipius aia fieri nõ potuit. q̄ ab initio sue conditionis extitit: qz proficere in meritis nõ valuit. Ut eñ Grego. ait. Nõ habuit oñino xp̃s iurta anime meritum quo potuisset ꝓficere. Immẽbris aũt q̄ nos sum⁹ quotidie proficit. Non ergo pl⁹ meruit sibi per crucis patibulu q̄ a conceptione meruit p gratiam v̄tutum. Nõ ergo profecit secũdum aie meritum quantũ ad v̄tutem meriti. ꝓfecit tñ quantum ad numerũ meritoꝝ. Plura eñ habuit merita in passione q̄ in cõceptione: sed maioris v̄tutis non extiterunt in merẽdo plura q̄ ante fuerant paucioza. Meruit ergo a cõceptione non modo gl̃iam impassibilitatis ⁊ imortalitatis corporis: sed etiaz impassibilem aie. Per qđ: Per obedientiã ⁊ volũtatem perfectam quã nõ tunc primo habuit nec maiorẽ cũ pati cepit ⁊ mori. Obediens eñ pfecte ⁊ bon⁹ extitit scdz hominẽ ex quo fuit hõ Habuit ergo aia illa aliqđ bonũ in se post mortem qđ nõ habuit ante. Non ergo beatior vel melior fuit q̄ añ. Absit q̄ melior fuerit: qz non sanctior: nec gratia cumulatior. Nec etiam beatior fuit in dei cõtemplatione in quo p cipue beatitudo cõsistit. Potest tamen dici in hoc beatior fuisse: quia ab omni miseria immunis. Ex quo nequiuit inferri simpliciter q̄ beatior fuerit.

De eo quod scriptũ est donauit illi nomẽ qđ est super omne nomen.

¶ Nec tantum gloriã impassibilitatis ⁊ imortalitatis meruit: sz etiam donari sibi nomẽ quod est super omne nomẽ. s. honorificentiam. qđ vocatur de⁹. hoc tamen ante mortez habuit. Habuit eñ hoc nomẽ dei filius inquantum deus est ab eterno per naturam: in quantum homo factus est habuit ex tẽpore p gratiam. Verũtamen Augus. dicit

homini donatum esse illũ nomẽ nõ deo: qz illud nomẽ habuit cũ in forma dei tantũ erat. Sed cũ dicitur ꝓpter quod illum exaltauit: ⁊ donauit illi nomen qđ est super omne nomẽ. satis apparet ꝓpter quid exaltauerit. i. propt obedientiam ⁊ in qua forma exaltat⁹ sit. In qua eñ forma crucifixus est: in ea exaltatus est: in ea donatum est ei nomẽ: vt cum ipsa forma serui nominet vnigenitus filius dei. hoc illi donatuz est homini: qđ iam habeat idem ipse deus. Hoc ergo p gratiam accepit: vt ipse ens hõ vt subsistens in forma ꝑui. i. in anima et carne nominet. ⁊ sit deus. Sed nunqđ hoc meruit. supza eñ dictũ ẽ. qz hoc tñ bonũ hõ ille nõ meruit. quomõ ergo hic dicitur ꝓpter obedientiaz donatũ est ei hoc nomen. Scõm tropum illũ in scriptura creberrimũ hoc capiendũ est. quo dicitur res fieri q̄ndo innotescit. Post resurrectionem v̄o quod ante erat in euidẽti positũ est vt scirent homines ⁊ demones. Manifestationẽ ergo illius nomis donauit ei de⁹ post resurrectionẽ: sed illam meruit p obedientiã passionis. q̄ eo qđ obediuit patiendo: exaltatus est resurgẽdo. ⁊ p hoc manifestuz est nomen. Hoc eodem tropo vsus est etiã post resurrectionẽ dicẽs. Data est mihi omis potestaz in celo ⁊ in terra. nõ q̄ tunc primo acceperit. sed quã ante habebat. tunc manifestata ẽ potestas. Le tex Ambrosius dicit nomen illud donatũ esse đo non homini. ⁊ videtur secus verborũ supficiem appositus Augus. Sed intelligentia nõ obuiat. licet diuersum sapiat. Nam Ambrosi⁹ de naturali donatione id dictum intelligit. qua eternaliter pater generando đdit filio nomen quod est super omne nomẽ. s. esse deuz p naturam. quia genuit ab eterno filiũ plenum ⁊ sibi equalem đum. Quod tamẽ nomen apostolus ꝓpter passionis obedientiam christo donatũ dicit. Sed premisso locutionis modo accipiendum est.

Si Christus sine omni merito illa habere potuit.

¶ Si vero querit. Utrũ Christus illam imortalitatis ⁊ impassibilitatis gloriã ⁊ nois dei manifestationem sine omni merito habere potuerit. Sane dici põt qz humanam naturam ita gl̃iose suscipere potuit. sicut in resurrectione extitit. nomenq̄ suuz ⁊

aliter hominib⁹ manifestare po tuit. Sed homo passibilis eē nō potuit sicut fuit. ⁊ ad illam glori am sine merito puenire. Potuit quidem peruenire ad illam sine merito passionis: qz potuit con sumpta mortalitate immortali tatis glia vestiri: sed nō sine me rito iustitie ⁊ charitatis aliarūq; virtutū. Non eñ Christus ho mo esse potuit: in quo plenitu do virtutū ⁊ gratie nō fuit. Nec virtutes ei inesse potuerunt cili cio mortalitatis induto quin p eas mereretur. Habēs ergo has virtutes scōm hoiem passibilem ac mortalem nō potuit nō mere ri gloriā immortalitatis. Nō er go potuit fact⁹ mortalis sine me rito gloriā impassibilitatis ⁊ im mortalitatis ac manifestationez dei nominis cōsequi. Potuit tñ hoc assequi sine merito passionis quia p passionem nil sibi meruit. qō non añ p vtutes meruerit.

De causa mortis et passionis Christi.

¶ Ad quid ergo voluit pati et mori si ei virtutes ad merenduz ille sufficiebant? Pro te: nō pro se. Quomō pro me? Ut ipsius passio ⁊ mors tibi esset forma ⁊ causa. Forma virtutis ⁊ humilitatis. causa glorie et libertatis. Forma deo vsqz ad mortem obediendi: ⁊ causa tue liberatiōis ac beatitudinis. Meruit eñ nobis per mortis ac passionis tolerantiam. qō per precedentia vō meruerat. s. aditum paradisi. ⁊ redēptionē a pctō: a pena: a diabolo si p mortem eius hic non adepti sumus scz redemptionē ⁊ filiorū glorie adoptionem. Ipse eñ moriendo factus est hostia nostre liberatiōis. Sed quomō p mortem nos a diabolo ⁊ a pctō redemit: ⁊ aditum glie aperuit? Decreuerat deus in ministerio vt ait Ambro. ppter primū peccatū non intromitti hoiem i paradisum. i. est ad dei contemplationē non admitti: nisi i vno homine tanta existeret humilitas q̄ omnibus suis pficere posset si cut in p̄mo homine tāta fuit superbia que omnib⁹ suis nocuit. Non est aūt inuētus inter homines aliquis quo id posset implere. nisi Leo ō tribu iuda qui aperuit librum: ⁊ soluit signacula. i. plēdo inse omnē iustitiam. i. cōsummatissimā humilitatem qua maior esse nō potest. Hā alij homines debitores erant ⁊ vir vnicuiq; sui virtus sufficiebat ⁊ humilitas. Nullus ergo eoz hostiam poterat offerre sufficientē reconciliatione nostre. Sed christus homo sufficiens ⁊ pfecta fuit hostia. qui multo amplius est humiliatus amaritudinē mortis gustando q̄ ille Adaz superbijt per esum ligni vetiti noxia delectatione pfruendo. Si ergo illi⁹ supbia oīm extitit ruina. ip̄m de paradiso mittens foras. alijsq; accludens ianuā. multomagis christi humilitas quam p mortē gustauit. ingressuz regni celesti omnibus suis impleto dei decreto apire valuit atq; decreti ōlere cyrographum. Ut eñ ait Ambrosius. Tantū fuit peccatū nostrū vt saluari non possemus nisi vnigenitus dei filius p nobis moreret debitoribus mortis. sed sic dignos nos fecit testamenti ⁊ p misse hereditatis. Qō nō ita est intelligendū. quasi non alio mō saluare nos potuerit. q̄ p mortē suam: sz qz p aliam hostiā non potuit nobis aperiri regni aditus ⁊ fieri salus: nisi p mortē vnigeniti. cuius tāta fuit vt dictuz est humilitas ⁊ patientia: vt ei⁹ merito pateret credentibus in eum aditus regni. Magna ergo i morte vnigeniti prestita sunt nobis vt liceat nobis redire in patriaz. sicut olim in morte summi pontificis: his qui ad ciuitatez refugij confugerant secure ad ppria remeare. Ecce aliquaten⁹ ostensuz est: qualiter p christi mortē aditus regni sit nobis paratus.

Ica decimaz octauā distī. queritur primo. vtrū aīa xpi in primo instāti sui eē meruit suam beatitudinē. Pro hui⁹ q̄stionis intelligāt est primo notitiaz q magister est cōtrouersia inter doctores: an volūtas possit elicere actum suū in instanti: sed nunc nō est pūtis speculationis: sed supponēdū est opinio cōis. s. sancti Bonauenturi: diui Thome: doctores sup. Guillelmi occhā: ⁊ Gregorij de ari. videlicet q volūtas potest elicere actuū suū in instanti. Scōo est notādū q xp̄s fuit cōprehēsor ⁊ viator: quoad aīam fuit p̄prehensor. Hā in primo instanti vidit clare ⁊ intuitiue essentiā diuinā: fuit eē viator quoad corpus. Hā corpus eius non fuit glorificatū resurrectionē. Tertio est notandū q meritū sic debet diffiniri: meritū est operatio accepta ad vitā eternā: ex ista diffinitione. Sequit q nulla omissio est meritoria: nō est qz nulla talis ē operatio accepta ad vitā ēternā. Scōo sequit q ad meritum non requiritur: sicut aliq dicūt q xp̄s operatio sit elicita ex gratia. Hā si bonus xpianus in isto instāti p̄senti eliciat cōtritionē pctō p̄ suo

rũ talis contritio est meritoria: ꝛ tñ nõ est operatio elicita ex gra. Quarto est notandũ q duplex est opinio rñsiũ ad questionẽ prima est aliquorum moderozum tenentium partez affirmatiuam. Contra qũam opinionẽ arguitur sic: si aia xpi meruit suã bitudinẽ vl meruit eã mediãte actu bitifico vl mediãte actu nõ beatifico: nullũ istoꝝ potest dari. igitur non meruit suã beatudinẽ: q nõ potest dari primũ ptz: qz sequeretur q idẽ eẽt premiũ ꝛ meritũ: ꝓũs implicat: igitur sequela probatur talis actus beatificus est premiũ: ꝛ est meritum. igitur sequela vera. Iã probatur q nõ possit dari scõm nã talis actus non erit dilectio dei sup oĩa: igitur non erit meritorius tante beatitudinis: añs probatur non est actꝰ beatificus: ergo non est dilectio dei super oĩa. ℙro huiꝰ argumẽti solutione est aduertẽdũ q oẽs doctores catolici conueniunt in hoc. s. q ania habuit vnã notitiã intuitiuã: quẽ pncipaliter solũ repzesentabat essẽtiã diuinã ꝛ vnã fruitionẽ: qua solũ dilegebat essentiã diuinã sup oĩa: ꝛ vl inferiozi: quẽ etiã dicitur portio superiozi large. istũ actũ. scz volo pati mortẽ pro redẽptione gñis humani dei super oĩa: ꝛ non est actus beatificus. Isto notato facile est rsidere ad formã argumenti negãdo minozez ꝛ ad pbationẽ nego q non possit dari scõm: ꝛ ad pbationẽ nego q ille actus non sit dilectio dei super oĩa: ꝛ ad pbationẽ negatur pñia: non esñ inconuenit q idẽ actꝰ sit dilectio creaturẽ ꝛ dilectio dei: qñ talis creatura vnico actu diligitur propter deũ: immo semper qñ diligitur vnico actu creatura: propter deũ semp talis actus est dilectio creaturẽ ꝛ dilectio dei super oĩa. Cõtra istã solutionẽ arguitur merituꝫ debet pzcedere pzemiũ: sed in primo instanti aĩa xpi habuit pzemiũ: ergo aĩa xpi non meruit suã beatitudinẽ. Ad hãc replicã facile rñdetur distinguendo maiozẽ vl tpe ꝛ sic negatur illa. Nã qñ peccatoz elicit contritionez suoꝝ peccatoꝝ gratia datur tanq̃ pmiũ ꝛ non est posterioz ipso merito tpe vl pcedẽdo natura: ꝛ sic conceditur illa ꝛ negatur ppa. Cõtra istã opinionẽ nullũ aliud argumentũ solet fieri ꝛ istud non concludit: sed facile est solutũ: ꝛ resolutio pñsitit q aĩa xpi mediante illo actu q̃ volebat pati mortem pro redẽptione gñis hũani propter deũ merebatur suã bitudinez: ꝛ talis actus non est beatificꝰ vt notum est.

¶ Nihilominꝰ cõis opinio oĩz doctoꝝ antiquoꝝ est: q xps nõ meruit suã bitudinẽ: sz gratis ipsaz habuit: ꝛ contra istã opinionẽ solũ est vnũ parũ argumẽtũ. s. q xpo attribuendũ est illud qõ glorioſius ꝛ nobilius est: sed glorioſius ꝛ nobilius est habere beatitudinẽ ex meritis q̃ sine meritis: ergo xps meruit suam beatitudinẽ. Ad hoc argumentum respondet diuus Thomꝫ negando minozẽ: ꝛ dicit q glorioſius fuit xpo habere beatitudinẽ aĩe sine meritis q̃ ex meritis: ratio eiꝰ est qz habuit eam quodãmodo a natura: ideo qz habuit illã in primo instãti sue creationis: ideo videt esse cõsakalis ei: ꝛ hoc est nobilius ꝛ glorioſius. Aliter tñ rsidetur doctor subtilis. q maioꝝ itelligitur qñ talis beatitudo cadit sub merito: modo beatitudo aĩe xpi fuit adeo excellens ꝛ triũphans q non cadebat sub merito: ideo aĩa xpi nec meruit neq̃ potuit mereri illam. Circa istã questionẽ dubitatur vtrũ actus beatificus sit meritoriꝰ. Ad hoc dubiũ rñdetur: q dñs deus bene potest acceptare actũ beatificum ad vitã ẽternã: immo etiã actꝰ indifferentes potest acceptare ad vitã ẽternã: nihilominus eos non acceptat. Nã alias quilibet beatus cõtinuo mereretur ꝛ expñti infinitã gloriam: quilibet beatꝰ meretur quod est oĩno absurdũ: nec concedẽdũ est de actu beatifico aĩe xpi q sit meritorius vitẽ ẽternẽ. Nã per nullũ talem actũ aĩa xpi merebatur ꝛ mirãdum est quõ hoc concedatur ab aliq̃bus doctoꝝ. viso q oẽs doctores ponunt actus aĩe xpi eo mõ quo positi sunt in solutione argumenti. nã notũ est q actus per quos merebat aĩa xpi non erant beatifici: neq̃ pertiõis superiozis propzie siue stricte: sed portionis inferiozis aut superioris large.

¶ Quꝛitur scõo circa eandem distin. Utrũ aĩa xpi in primo instanti sue creationis sui corporis glorificationẽ ꝛ celi apertionem meruerit. Ad hanc quẽstionẽ rñdetur q duas conclusiones quarũ ꝓma est ista. Aĩa xpi a primo instanti suẽ creationis sui corporis meruit glorificationem. Ista conclusio patet auctoritate apli ad ℙhilip. 2. capi. dicentis. Exinaniuit semetipsum formã serui accipiens: ꝛ hũiliauit semetipsũ factꝰ obediẽs vsq̃ ad mortẽ mortez aũt crucis ꝓpter qõ ꝛ deꝰ exaltauit illũ: ꝛ donauit illi nomen qõ est sup omne nomen. Nã talis exaltatio secũdũ magrm ꝛ ẽteros doctores catholicos est resurrectio ad glriaz corpozis. Scõa conclusio est ista aĩma xpi in primo instanti sue creationis celi meruit apertionẽ. Ista cõclusio patet autozitate Aurelij August. super epistolã ad ℍebreos dicentẽ p aliã hostiã non potuit nobis aperiri aditus regni celoꝝ ꝛ fieri salus nisi per mortẽ vnigeniti.

¶ Contra primã conclusionez arguitur sic illud qõ naturaliter sequitur ad aliud exñs sine merito nõ cadit sub merito: sz glozia corpozis xpi naturaliter seqtur ad gloriã aĩe: ꝛ gloria aĩe xpi non cadit sub merito: ergo neq̃ gloria corpozis xpi quẽ naturaliter sequitur ad gloriã aĩmẽ naturalit cadit sub merito. Ad hoc argumentũ respondet doctor subtilis. q gloria aĩe xpi ẽ adeo excellẽs: q non cadit sub merito: sed bñ glia corpozis cadit sub merito: ꝛ xps meruit obstaculũ amoueri: sed reuera melius rñdetur diuꝰ Thomas. s. q gloria corpozis nõ sequitur naturaliter ad gloriã aĩe: sz exordinatiõe diuina: ꝛ dñs deus ordinat q gloria aĩe xpi non redundaret in corpꝰ xpi vt posset genus hũanuꝫ redimere: ideo glia corpozis xpi cadebat sub merito.

¶ Scđo argf contra scđam cō clusionē si xp̄s meruit apertionē paradisi vl meruit apertionez paradisi terrestris vl cœlestis nullū istox est dicendū: igitur ꝓclusio fla: q nō posit dari primū dupliciter probatur: qz helias ⁊ enoc intrauerunt paradisum terrestre ante natiuitatē xp̄i Scđo qz nos non possimus intrare q non possit dari scđm patet: celum nunq̄ fuit clausum: ergo nō meruit apertionē cœli. Ad hoc argumentū rn̄detur negando mi: ⁊ datur secundū: ⁊ ad probationē negat añs: immodico q claudebatur qñ claudebatur paradis⁹ terrestris: rō est: qz si primus parens nō peccasset celū erat ei apertum: ita q post longam vitam i paradiso terrestri sine morte translatū fuisset ad celū ad gl̄az celestez: sed post pctm celum fuit ei clausuz quāuis obisset in gratia gratum faciente.

¶ Tertio arguitur sic: si Christus meruit apertionez regni celox vl meruit merito actionū vl merito pānū nullū istox est dicēdum: ergo non meruit apertionē regni cœlox q nō possit dari primū probatur sequeretur q xp̄s crucifixus fuisset xp̄s: ꝓñs est absurdum: igitur sequela probatur merebatur xp̄s per actionē: ergo superfluū erat ipsum pati. Jam probatur q non possit dari scđm: sequeretur q xp̄s pfessisset in merito: ꝓñs est hereticū: igitur sequela probatur per passionē merebatur: ⁊ ante passionem nō meruerat: ergo profecisset immerito. Ad hoc argumentum rn̄detur negādo minorē: ⁊ do primū membruz: ⁊ ad improbationē negatur sequela: ⁊ ad probationē negatur ꝓña: ⁊ rō est: qz talis passio erat imperata ab actione xp̄i: qua volebat pati mortē p redemptione gn̄is hūani propk deū.

¶ Quarto arguitur sic vl iustū erat regnū celox aperiri vl iniustuz nullū istox est dandū: ergo xp̄s non meruit apertionē regni celox: q nō posit dari primū probatur bene sequitur iustū erat aperiri regnū cœlox: ergo non opus erat q xp̄s illō mereretur: q non possit dari scđm: patet sequeretur q xp̄s mereret rez iniustā: ꝓñs est falsum: igitur sequela probatur meruit apertionē regni celox: ⁊ hoc est iniustū: ergo meruit rem iniustā. Ad hoc argumentū respondetur negando mi. ⁊ dico q iustum erat cœlū aperiri facta satisfactione: quę debebat fieri per xp̄m: si non erat iustū cœlū aperiri ante talem satisfactionē: ⁊ nego q xp̄s meruit rem iniustā: sed bene meruit qō illō: qō erat iniustū ante satisfactionez fieret iustum post satisfactionē. Cōtra istā solutionē arguitur iustuz erat ante incarnationē xp̄i cœlū aperiri: ⁊ ante passionem. ergo iustum erat cœlū aperiri ante satisfactionē añs probatur charitas meretur gloriaz de cōdigno: ⁊ exp̄ñti apertionē regni celox: sed Abrahā habuit magnā caritatē: qñ voluit immolare filium suū vnigenitū ex Sarra: ergo charitas Abrahę merebatur tūc gloriaz de condigno ⁊ exp̄ñti apertionē regni celox ante satisfactionem. Ad hanc replicā rn̄detur negando añs:

⁊ ad probationē distingō q caritas meretur gloriā de condigno vl nō includēdo meritū passiōis xp̄i: ⁊ sic negatur illa maiox vl includēdo meritū passiōis xp̄i: ⁊ sic conceditur illa: ⁊ dico q oēs qui meruerunt ante incarnationē xp̄i meruerūt in fide ⁊ merito passiōis xp̄i exhibēde: ⁊ ideo non debuerunt habere gloriam nisi prius: passio xp̄i exhiberet. Contra istā solutionē arguitur: fides xp̄i ante aduentū: ita introducebat hoīes a culpe statu ad gr̄ę statū sicut post passionē xp̄i: g̃ pari rōne sicut mō fides introducit homīes a gr̄e statu ad gl̄ię statū ita introducebat añs aduētū xp̄i a gr̄e statu ad glorie statum. Ad hanc replicā rn̄detur negando ꝓñaz ⁊ rō est: qz requirebatur exhibitio passionis xp̄i ad collationez glorie non añ requirebatur ad collationē gr̄ę.

Hic qualiter a diabolo ⁊ a peccato nos redemit p mortem. Distinctio. XIX.

Unc ergo queram⁹. quomodo p mortem ipsius a diabolo ⁊ peccato ⁊ a pena redēpti sum⁹. A diabolo ergo ⁊ a peccato per christi mortem liberati sum⁹. qz vt ait apostolus. In sanguine ipsius iustificati sumus. ⁊ in eo q sumus iustificati. id est a peccatis soluti. a diabolo sumus liberati. qui nos vinculis peccatorū tenebat. Sed quō a peccatis p eius mortez soluti sumus? Quia p eius mortē (vt ait ap̄ls) cōmendatur nobis charitas ds. i. apparet eximia et cōmendabil charitas dei erga nos i hoc q filiū suū tradidit in mortē p nobis peccatoribus. Exhibita añt tante erga nos dilectiōis arra. ⁊ nos mouemur accendimurq̄ ad diligendū deū q̄ p nobis tantū fecit ⁊ p hoc iustificamur. i. soluti a peccat⁹ iusti efficimur. Mors ergo christi nos iustificat. dum p eā charitas excitat in cordib⁹ nostris. Dicimur quoq̄ ⁊ aliter p mortem christi iustificari. qz p fidem mortis eius a pctis mundamur. Vñ ap̄ls. Justicia dei ē p fidem Jesu xp̄i. Et itē. Quez deus proposuit ꝓpiatorē p fidem in sanguie ipsius. id est p fidē passionis. vt olim aspicientes in serpentē eneuz in ligno erectū a morsibus serpentum sanabāt. Si ergo recte fidei intuitu illuz respicimus qui pro nobis pepēdit in ligno. a vinculo diaboli soluimur. id est a peccat⁹: ⁊ ita a diabolo liberemur vt nec post hāc vitam in nobis inueniat qō puniat. Morte quippe sua vno ve

rissimo sacrificio quicquid culpa rũ erat vndenos diabolus ad lu enda supplicia detinebat. Chri stus extraxit. vt in hac vita tem ptando nobis nõ preualeat. Li cet eñ nos temptet post christi mortem. quibus modis ante tẽ ptabat. non tamẽ vincere potest sicut añ vincebat. Nam Petr⁹: qui ante Christi mortẽ voce an cille territus negauit. post mor tem añt reges ꝛ presides ductus non cessit. Quare? quia fortior. id est christus veniens in domũ fortis. id est in corda nostra vbi diabolus habitabat. alligauit for tem. id est a seductiõe compescu it fideliũ. vt temptationez que ei adhuc pmittitur nõ sequaꝫ seductio. Jta i xpi sanguine q̃ soluit q̃ nõ rapuit. redẽpti sum⁹ a pctõ: ꝛ p hoc a diabolo. Nã vt ait Au gust. i ipo vincunt inimice nobis inuisibiles põtates vbi vincunt in uisibiles cupiditates. Fuso eñ sãguie sine culpa oim culpaꝝ cy rographa delecta sunt q̃bus de bitores qui in eum credũt a dia bolo ante tenebãtur. Vnde qui pro multis effundetur. Per il lum ergo redempti sum⁹. in quo p̃nceps mũdi nihil inuenit. Vñ August. causam ꝛ modu⁹ nostre redẽptionis insinuãs ait. Nihil inuenit diabolus in xpo vt mo reret. sed p voluntate patris mo ri xps voluit. non habens mor tis causam de peccato: sed ō obe dientia ꝛ iusticia mortẽ gustauit. p quam nos redemit a seruitute diaboli. Jncideramus eñ in p̃n cipez hui⁹ seculi. q̃ seduxit Adã ꝛ suum fecit: cepitq̃ nos quasi vnaculos possidere: sed venit re demptor: ꝛ victus est deceptor. ꝛ q̃d fecit redemptor captiuato ri nostro? Tetẽdit ei muscipulã crucem suã. posuit ibi q̃si escaz in sanguinem suũ. Jlle aũt sangui nem fudit non debitoris p q̃ re cessit a debitoribus. Jlle quippe ad hoc sanguinẽ suum fudit. vt peccata nostra deleret. Vnde er go nos diabolus tenebat. dele tũ est sanguine redemptor⁹. Nõ eñ tenebat nos: nisi vinculꝫ pec catorũ nostrorũ. iste erant cathe ne captiuorũ. Venit ille alliga uit sortẽ vinculꝫ passionis sue. in trauit in domuz eius. i. in corda eorum vbi ipe habitabat. ꝛ vasa eius. s. nos eripuit. que ille iple uerat amaritudine sua. Be⁹ aũt nr̃ vasa eius eripiens ꝛ sua faci ens: fudit amaritudinẽ: ꝛ imple uit dulcedine p mortem suam a peccatis redimens et adoptio nem glorie filiorum largiens.

Cur deus homo ꝛ mortu⁹.

¶ Factus ẽ ergo homo mortaꝫ. vt moriendo diabolu⁹ vinceret. Nisi eñ homo esset q̃ diabolum vinceret: nõ iuste sed violent ho mo ei tolli videretur: q̃ se illi spõ te subiecit. Sed si eum hõ vicit. iure manifesto hominem pdit. ꝛ vt hõ vincat necesse est vt deus in eo sit q̃ eum a peccatis immu nem faciat. Si eñ p se hõ esset. vel angelus in homine: facile pec caret. cũ vtranq̃ naturam per se cõstet cecidisse. Jdeo dei filiꝰ ho minem passibilẽ sumpsit. in quo ꝛ mortẽ gustauit. quo celũ nob⁹ aperuit ꝛ a seruitute diaboli. i. a peccato (seruus eniz diaboli pec catum est) ꝛ a pena redemit.

Quõ ꝛ a qua pena christus nos redemit per mortem.

¶ A qua pena tẽporali ꝛ eter na. Ab eterna q̃dem relaxando debitũ. A tẽporali vo penitus nos liberabit i futuro q̃n nouissi ma mors inimica destruet. Ad huc eñ expectamus redemptio nẽ corporis: scõm̃ aias vero iaz redempti sumus ex parte: nõ ex toto. a culpa: nõ a pena. Nec oĩ no a culpa. Non eñ ab ea sic re demptꝰ sumus vt non sit: sed vt non dominetur.

Quõ penã nr̃az portauit.

¶ Pctã quoq̃ nr̃a. i. penã pec catorum nostrorum dicit in cor pesuo sup lignũ portasse: q̃p ip sius penam quam in cruce tulit. Omnis pena tẽporalis que p peccato cõuersis debet in baptis mo penit⁹ relaxatur vt nulla a baptizato exigat: ꝛ in penitencia minoraꝫ. Non eñ sufficeret illa pena. qua penitentes ligat ecc̃ia nisi pena christi cooperaretur q̃ pro nobis soluit. Vnde pctã iu storum qui fuerunt ante aduen tũ in sustentatiõe dei fuisse vsq̃ ad christi mortem dicit ap̃s ad ostentionem iustitie eius in hoc tẽpore. Ecce aperte expositũ est quomodo ꝛ quid Christus per mortẽ nobis meruit ꝛ ipetrauit

Si solus christus debet dici redẽptor vt solus dicit̃ me diator.

¶ Vnde ipe vere dicitur redẽp tor mũdi: ꝛ dei hoiumq̃ media tor. Sed mediator in scriptura dicitur solus filius. Redemptor vero aliquando etiam pater vel spiritussanctus. Sed hoc prop ter vsum potestatis nõ propter exhibitionem humilitatis ꝛ obe dientie. Nam scõm potestatis simulꝫ ꝛ obedientie vsum filiꝰ p

prie dicitur redemptor qz inse expleuit per q̄ iustificati sumus. & ipam iustificationem est operatus potentia deitatis cū patre & spū sancto. Est ergo redemptor inquantū est deus potestat⁹ vsu inquantum bō humilitatis effectu. Etsep⁹ dicitur redēptor secūdum humanitatem: qz scōm eam & in ea suscepit & impleuit illa sacramēta q̄ sunt causa nr̄e redemptionis: proprie ergo filius dicitur redemptor.

De mediatore.

¶ Qui solus dicitur mediator: non pater vel spiritussctūs. Dc quo aplūs. Vnus mediator dei & hoīm homo christus Jesus. i. est ad componendam pacē. i. reconciliandū hoīes deo. Hic est arbiter quē Job desiderat. Vtinam esset nobis arbiter. Reconciliati em̄ sumus deo vt ait apostolus per mortē christi. Quod non sic intelligendum est: quasi nos ei sic reconciliauerit christ⁹: vt inciperet amare quos oderat sicut reconciliat inimicus inimico: vt deinde sint amici qui ante se oderāt: sed iam nos diligenti deo reconsiliati sumus. Nō em̄ ex quo ei reconciliati sumus per sanguinem filij nos cepit diligere: sed ante mūdum prius⁹ nos aliquid essemus. Quomodo ergo nos diligenti deo sumus reconsiliati? Propter peccatū quz eo habeam⁹ inimicitias: quibabebat erga nos charitatem: etiā cum inimicitias exercebam⁹ aduersus eū operando iniquitatez Jta ergo inimici eramus deo sicut iustitie sunt inimica peccata & ideo remissis peccatis. tales inimicitie finiunt & reconciliantur iustuz quos ipe iustificat. Christus autem dicit mediator eo q̄ medius inter deū & hoīes ipsos recōciliat deo. Reconciliat autē dū offendicula hominū tollit ab oculis dei. i. dum peccata delet. quibus de⁹ offendebatur & nos inimici eius eramus. Sed cum peccata deleat non solus filius: sed pater & spūssanctus quoruz deletio est nostra ad deum recōciliatio quare solus filius dicitur mediator? Nam de patre legit̄ q̄ reconciliauerit sibi mūdum. Ait em̄ aplūs. Deus em̄ erat in Christo mundum sibi reconcilians. Cum ergo recōciliet. Quare nō dicitur mediator? Qz nec medius est inter deum & hoīes: nec in se habuit illa sacramenta quorū fide & imitatione iustificamur. i. recōciliamur deo. Recōciliauit ergo nos tota trinitas vtutus scz dū pctā delet. sz filius solus ipletō ne obediētie in quo patrata sūt scōz hūanā naturā: ea q̄ q̄ credētes et imitātes iustificantur.

Secūdum quam naturam sit mediator.

¶ Unde & mediator dicit scōm humanitatē non ām diuinitatez Non em̄ est mediator int deū & deū. qz tm̄ vn⁹ ē de⁹. sz iter deuz & hoīez quasi inter duo extrema qz medius esse non potest nisi inter aliqua. mediator est ergo in quantum homo. Nam in quantum deus non mediator. sz equalis patri est. Hoc idez qō pater. cum patre vnus deus. Mediat ergo inter homines & deū trinitatē: ām hominis naturā in qua suscepit illa p̄ que reconciliamur deo trinitati et ām eandem habet aliquid simile deo. et aliquid simile hominibus. qō mediatori congruebat. ne per omnia similis hominibus longe esset a deo aut per omnia deo similis longe esse ab hominibus. & ita mediator non esset. Verus ergo mediator christus inter mortales peccatores et immortalem iustum apparuit mortalis cum hominibus. iustus cū deo. p̄ infirmitatem propinquans nobis per iustitiam deo. Recte ergo mediator dictus est: qz inter deum immortalem. & hoīem mortalē est deus & homo. recōcilians hoīez deo. Intantum mediator iquātum est homo. Inquantum autem verbū nō est medius qz vn⁹ cū patre de⁹. Si ergo xp̄s scōm vos o heretici vnam tantuz habet naturam vnde medius erit. Nisi ita sit medius vt deus sit ām diuinitatis naturam. & homo propter humanitatis naturam. Quomodo humana in eo reconciliatur diuinis? Nam ip se viuens prius in se humana sociauit diuinis per vtriusq̄ naturе coniunctionem in vna persona. Deinde omnes fideles p̄ mortem reconciliauit deo dum sanati sunt ab impietate quicunq̄ humilitatem Christi credendo dilexerūt & diligendo imitati sunt. Ecce hic aliquatenus insinuatur quare Christus solus mediator dei dicitur & hoīm. et scōz quā naturā. mediet. s. hūanam. & cui mediet. s. deo trinitati. Trinitati enim nos recōciliauit per mortem per quam etiam nos redemita seruitute diaboli. Nam vt petrus ait. Non coz-

ruptibilibus auro et argento redempti sumus. sed precioso sanguine agni immaculati.

Arca decimā nonā distinc. queritur primo. An xps sua asserbissima passione oibus hoib⁹ qui sunt fuerunt vl' erunt meruit a diabolo peccato ⁊ pena liberationē gratiā ⁊ gloriaz siue cœli apertionem. Pro huius quęstionis enodatione est primo notādū q̄ meritū xpi: vt aliqualiter fuit tactuz in precedenti distincte non solū fuit acceptatū vt exhibitū: sz vt preuissum ⁊ exhibendū. Mā ante incarnationē xpi iam fuit acceptatū meritū passiōis xpi tanq̄ preuissum ⁊ exhibendum tpe ⁊ loco: ⁊ in virtute passiōis preuisse ⁊ exhibēde oēs patriarche ⁊ prophete antiqui testamenti ⁊ legis nature meruerunt gratiā ⁊ gloriam. Inaz oēs habuerunt fidē xpi: ⁊ in signū huj⁹ Abrahā fecit: q̄ famulus suus iuraret super femur eius: quod daret filio suo Isaac vxorē de cognatione ipsi⁹ Abrahe. Scēo est notādū q̄. 2. modis xps meruit gratiam ⁊ gloriaz hoibus: vno mō quo ad sufficientiā ⁊ isto modo oib⁹ meruit. Mā meritū passiōis xpi est taliter sufficiens: q̄ si oēs hoies seruarent mandata dei: oēs haberēt gratiaz ⁊ gloriā in virtute passiōis xpi: immo si infiniti hoies essent ⁊ infinities infinitū pro oibus sufficeret meritum passiōis xpi: ⁊ in hoc oēs doctores conuenerunt: quare egregie. d. dns Bonauentura: vt dictū est superius: q̄ gratia aię xpi in esse gratię est infinita: ⁊ ex pūti sequitur q̄ meritū xpi in esse meriti ē infinitū. Alio mō xps dicitur mereri hoibus quo ad efficiētiā siue efficaciā: ⁊ isto mō non oib⁹ meruit gloriā: sed solū predestinatis. Mā soli predestinati habebunt gloriā. Tertio est notandum q̄ meritū xpi potest considerari: vt est act⁹ xpi: ⁊ isto mō potest dici meritū infinitū. i. meritū persone infinite. Alio mō pōt̄ considerari i esse perfectionis: ⁊ isto modo est finitū: q̄ oīs creatura ē finite perfectā: solum enim deus est infinite perfecta: immo nulla creatura potest esse infinite perfecta: etiā sequeretur q̄ ēet deus. Tertio modo potest considerari meritū xpi extēsiue quo ad effectum. ⁊ isto mō est infinitū: ⁊ quo ad istos tres modos oēs doctores catholici conueniunt. Quarto mō pōt cōsiderari tale meritū: vt est q̄litas quędā intensa siue intēsiue ⁊ de isto modo est controuersia. Mā antiqui doctores dicūt esse finitū intensiue ⁊ moderni docto. dicunt esse infinitum intensiue: ⁊ proportionabiliter dicendū est de merito sicut dictū est superius de gratia.

¶ Istis notatis rñdet ad quęstionē per quinq̄ pclusiones. quarp̄ prima est ista. Christus sua acerbissima passione ade ⁊ toti posteritati eius sufficienter meruit a demone pena ⁊ peccato liberationē gratiā ⁊ gloriā siue cœli apertionē: ista cōclusio probatur multis autoritib⁹. Prima habetur Joannis tertio cap. scz sic deus dilexit mundū vt filiū suū vnigenitū daret vt oīs qui credit in illū non pereat: sed habeat vitā ęternam. Scēa habetur Matthęi. 21. venit filius hoīs dare aiaz suā in redēptionē pro multis. Tertia habetur Lucę. 19. cap. venit filius hoīs quęrere ⁊ saluū facere q̄ perat. Quarta habetur p̄me ad Thimotheū. 1. cap. 1. fidelis sermo ⁊ oñi acceptione dignus: q̄ venit Jesus in hunc mundū pctores saluos facere: multe alie autoritates possent adduci: sz q̄ iste sunt potissime: ⁊ ideo alias omitto. Scēa conclusio est ista. xps sua acerbissima passiōe tanq̄ preuisa meruit precedentibus ipsum remissionē peccatoꝝ ⁊ gratiā: sed vt exhibita aptionē celi. Ista pclusio probatur per illud quod habetur Matthei. 22. cap. 1. q̄ qui precedebant: ⁊ qui sequebantur cantabant idē canticum. s. benedictus qui venit in nomine dñi ad denotādū q̄ oēs illi q̄ precesserūt xp̄m: ⁊ qui sequuntur si saluantur in fide ⁊ merito passiōis xpi saluantur patet etiā auctoritate psalmiste ascendēs in altū captiuā duxit captiuitatem. Tertia conclusio est ista: christus sua acerbissima passione pro infinitis si essent futuri sufficienter meruit gratiā ⁊ gloriā ista pclusio ptz ex notabilib⁹. Quarta conclusio est ista: xps sua acerbissima passione solū efficaciter predestinatis meruit gloriā siue celi apertionez: ista conclusio ptz q̄ soli predestinati habebunt gloriam: ⁊ intrabunt regnū cœloꝝ: vt dilucide declarat aplus in epistola ad dros. Quinta conclusio est ista: licet xps meruerit gratiā ⁊ gloriā oibus pdestinatis efficaciter. Nihilominus in adultis requiritur propria operatio: ⁊ i parvulis aplicatio sacramēti: ista cōclusio ptz autoritate Aurelij Augu. d. qui creauit te sine te non saluabit te sine te.

¶ Contra primā conclusionez arguitur sic aia xpi in primo instāti sue creationis meruit oībus hoib⁹ gratiā ⁊ gloria: ergo non meruit in sua passione: pria probat: nemo meretur illud q̄ est sibi debitū sed gratia ⁊ gloriā holum debebatur xp̄o sīue aie xpi: rōne meriti q̄ habuit in primo instanti sue creationis': ergo non merebat xps hoibus in sua passione gratiā ⁊ gloriā': iam probatur primū asis in primo instāti aia xpi habuit volitionē efficacem qua volebat pati mortē pro redēptione gñis hūani propter deū. immo respectu oīm penalitatū ⁊ passionum habuit volitiones distinctas efficaciter: ergo nis meruit gratiā ⁊ gloriā oībus hominibus. Pro huius argumenti solutiōe est notāda vna distinctio quā ponūt duo gloriosi doctores. s. Bonauen. ⁊ Tho. vl̄z quod triplicit aliquid dr̄ mereri. Primo mō est facere de eo q̄ non est debitū esse debitum: ⁊ isto modo peccator qui conteritur de peccato suo facit de nō debito debitū. Mā ante contritionē non debebatur ei gloria ęterna: ⁊ post cōtritionē debetur ei gloria ęterna: et per pōs meretur isto modo gloriaz

Universidad de Sevilla

ęternā. Scō modo aliquid dicitur mereri qñ de pauo debito facit maius debitū ꝛ big. bonus xp̄ian⁹ existens in gratia si det oīa bona sua pauperibus ꝛ intret religionē: aut patiatur martiriū meretur isto scō modo: qz de parua gloria q̄ sibi debebatur post ingressum religionis: aut martyrij debetur ei maior glia q̄ ante. Tertio modo aliquid dicit mereri quando illud qđ est debituz vno modo vel vna causa fit debituz pluribus modis aut plurib⁹ causis: ꝛ isto modo xp̄s meruit in passione gratiā ꝛ gloriā oībus hoībus: Nam licet iam meruerat in primo instāti creationis aię fecit tñ per suā passionez q̄ alio modo ꝛ alia causa sibi debetur. Isto notato rñdetur ad formam argumenti distinguendo p̄ñs vel capiēdo mereri primo aut scō ꝛ si inferas: ergo conclusio falsa: negatur p̄ña: rō est: qz non taliter capitur mereri in prima cōclusione. Si vero capiat mereri tertio modo: negatio non procedit de merito tertio mō: sed bene de merito primo mō.

¶ Scō arg⁹ contra eandē cōclusionē xp̄s non meruit primā gratiam quā habuit Adā ante peccatū: neq; gloriā q̄ habuisset si non peccasset: ergo prima pclusio falsa: assis probatur nō meruit xp̄s gratiā aut gloriā quā habuerūt boni angeli: ergo neq; meruit primā gratiā quam habuit Adā p̄ña tenet: qz idē est iudiciū de primo parēte ante peccatū ꝛ de bonis angelis quo ad merituz gratię. Ad hoc argumentū rñdetur negando p̄ñam: ꝛ rō est: qz licet xp̄s non meruerit primo parenti illam gr̄az meruit tū illi mītas alias post lapsum. Cōtra istā solutionē arguitur sequerek q̄ Adā haberet aliquā gloriā quā non meruit sibi xp̄s: p̄ñs est absurdū: igitur solutio nulla seq̄la probat: qñ Adā resurrexit a pcto resurrexit ad maiorē gr̄am: ꝛ exp̄ñti ad illā gratiā quā prius habebat vt equalē: ꝛ illi gratię correspondet certa gloria quā modo habet primus parens ꝛ talē gloriā non meruit xp̄s: q̄ aliquā habet gloriā primus parēs q̄ non meruit xp̄s: vltima pars aīis probatur talis gloria correspondet illi primę gratię q̄ habuit primus parens ante peccatū ꝛ talē primā gratiam quā habuit primus parens ante peccatū non meruit xp̄s: vt dictū est in solutione argumēti. ergo xp̄s non meruit gloriā correspondentez illi prime gratię. Ad hanc replicā respondetur negando sequelam: ꝛ ad ꝓbationē negat vltima pars aīis: ꝛ ad probationē negat q̄ talis gloria correspondeat illi primę gratię: sed bene vni equali illi: ꝛ istā gratiā equalez primę Adā recuperauit merito passionis xp̄i exhibende: ꝛ per p̄ñs xp̄s meruit illi illā gloriā. Et si ponas pro maiori apparentia argumenti q̄ dīs deus post contritionē restituat primo parenti eandē p̄mā gratiā nūero quā prius habuit: tūc dico q̄ xp̄s talē recuperationē eiusdez gratię meruit merito sue passionis ꝛ exp̄ñti gloriā tali gratię correspondentē: ꝛ tandē sequit q̄ in virtute passionis xp̄i primus parens habet talē gloriā. Contra istā solutionem arguitur sequeretur q̄ premiū precederet meritū p̄ñs est falsū: igitur sequela probatur Abrahā ꝛ oēs patriarche ꝛ prophete fuerunt premiati pro merito passionis xp̄i exhibende ꝛ nōdū illud meritū xp̄i erat ergo premiū precessit meritū falsitas p̄ñtis probatur sequerek q̄ vn⁹ homo posset alteri mereri gratiam immo posset etiā mereri primā gratiam p̄ñs est falsum: igitur sequela probatur xp̄s oībus meruit primā gratiā: igitur seq̄la vera quo ad ambas sui partes. Ad hanc replicā respondetur cōcedendo sequelā de premio scōario: ꝛ nō vltimato nō tñ cōceditur sequela de premio vltimato ꝛ finali: nec sequela probatur in tali sensu ꝛ negatur minor: ꝛ ad probationē conceditur sequela etiā de homine qui est de⁹. s. de xp̄o: ꝛ de quocunq; alio hoīe puro negatur sequela: dictū ē em̄ in p̄ncipio quarti sentētiax i materia de baptismo: q̄ nullus pur⁹ hō potest alteri mereri gratiam gratum facientem.

¶ Contra tertiam conclusionē arguitur meritū christi fuit finitum ergo nō fuit sufficiens pro infinitis hoībus si infiniti hoīes propagarētur: p̄ña probatur qz finitū non pōt sufficere infinitis maxime si capiantur portiones equales: nā omne finitum per continuā ablationem tādem redit in nihil: tā probatur aīs meritū Christi est creatū: ꝛ omne creatū est finitum ꝛ limitatū igitur et meritū christi ē finitū ꝛ limitatū Ad hoc argumentū q̄uis sint varie

opiniones: an tale meritū sit finite intensum vl infinite intensuz: necessario tñ optz cōcedere scōm q̄cūq; opinionez catholicā: q̄ tale meritū in esse meriti est infinitū veluti diu⁹ Bonauentura subtilr ꝛ ingeniose cōcedit q̄ gratia xp̄i in esse gr̄e est infinita: ꝛ pōt ꝓbari sic qñcunq; aliq̄ meritum acceptatur pro duob⁹ ad vitā eternam est aliq̄liter magnū: ꝛ si acceptek pro .4. ad equalez gl̄iaz in duplo maius: ꝛ si pro .8. hoībus acceptetur ad equalem gloriā est in quadruplo maius tale meritū: ꝛ sic p̄ñter ascendendo in infinitū: ergo postq; meritū passiōis xp̄i pro infinitis hoībus est acceptatū ad vitaz eternā a deo patre: si infiniti hoīes generarentur: sequitur manifeste q̄ tale meritū in esse meriti est infinitū: ꝛ propterea negādū est aīs. s. q̄ meritū passionis christi sit finitū procedendo in esse meriti: ꝛ ad probationem. Iz scōm opinionem antiquox̄ sit tale meritū finite intensum: nō tñ incōuenit q̄ sit infinitum in esse meriti: scōm tñ opinionem modernox̄ negaretur q̄ esset finite intensum: immo est infinite intēsuz ꝛ cum hoc stat q̄ sit finite ꝛ limitate perfectionis.

¶ Contra quartā conclusionē arguitur sic predestinati oēs habuerunt gr̄am ꝛ gl̄iaz vtute predestinationis diuine q̄ fuit ab eterno: ergo christus non meruit sua passione gr̄am ꝛ gl̄am oībus predestinatis. Ad hoc argumētū rñdet gabriel negando p̄ñam: ꝛ reprehēdit doctorē sub. Sed reuera male reprehendit

eum: nã aſis qđ cõcedit eſt falſuz. ſ. q predeſtinati virtute predeſtinationis habuerũt gram z gloriã: naz Auguſt. aſi ſuam cõuerſionem erat iam predeſtinat⁹ ab eterno: z tamẽ aſi ſuaz cõuerſionez: nec habuit gratiaz neqz gloriã. Similr paulus aſi ſuam cõuerſionem erat iam predeſtinatus: z tamen nõ habuit gloriaz ante ſuã cõuerſionem propterea negandũ eſt illud aſis. ſ. q predeſtinati virtute predeſtinationis habuerũt gloriã eternã: ſed bñ habuerũt gloriam eternã virtute paſſiõis chriſti z ſuorũ bonor operum. Cõtra iſtã ſolutionez arguitur ſequerer q xp̃s efficaciter ſolis etiaz predeſtinatis meruiſſet remiſſionẽ oĩm peccatorz z gratiã: pñs eſt falſum. Seq̃la probat chriſtus ſolis predeſtinatis meruit efficacit gloriã: ergo chriſt⁹ ſolis predeſtinatis meruit efficaciter remiſſionẽ pctõrum z gram: pña tenet qz non videtur potior rõ de vno q̃ de alio: iã probat falſitas prime probatis graz z remiſſionem pctõr ruit efficaciter remiſſionem pctõrũ z gram: aſis probatur. Judas ante proditionem habuit remiſſionem peccatorũ z gram gratũ facientez: z ita fuit etiã de multis alijs reprobis: ergo chriſtus reprobis efficaciter meruit remiſſionem peccatoruz z gratiã. Ad hãc replicã rñdetur negando ſeq̃lam: z ad probationẽ negatur pña: z ad probationẽ negat: q nõ ſit potior rõ de vno q̃ de alio z dico q diſcrimen eſt valde latum qz multi reprobi habuerũt remiſſionem oĩum pctõrum ſuor z graz gratum facientez: nulli tñ reprobi vnq̃ habuerunt gloriam.

¶ Queritur ſcõo circa eandẽ diſtin. an ſolus filiꝰ dei ſit redemptor z mediator. Pro hoc queſtiõis intelligentia eſt notãdum. Primo q redemptionis opus biffariã põt alicui attribui: vno modo ſicut principali authori. Alio modo ſicut exequenti: idcirco quãdo aliquis dicit redẽptor põt dupliciter itelligi aut ab authoritate redẽptionis aut ab exequtione. Scõo eſt notandum q differentia eſt inter mediũ z mediatorem. Nã mediũ dicitur cõuenientia cum extremis: ſed mediator vltra cõuenientiã iportat officiũ recõſiliationis. Tertio eſt notandum q trifariã dr aliquid eſſe mediũ inter aliqua duo. Primo mõ qn in eo cõcurrũt due nature ſicut in vna materia. Scõo modo qn in eo cõcurrunt due nature ſicut in vna pſona. Tertio modo qn in eo cõcurrũt proprietates duabus naturis conformes. Iſtis notatis rñdetur ad queſtionẽ per aliqs cõcluſiones. quarũ Prima eſt iſta ſolus filius dei eſt redẽptor ſcõo modo iſta cõcluſio pbatur authoritate apli prime Thimoteũ. 2. cap. d. mediator dei z hoĩum homo xp̃s ieſus q dedit ſemetipſum redẽptionem pro multis. probatur etiã rõne: ſolus filius dei ſcõm naturaz hũanam paſſus eſt mortẽ ergo ſolꝰ exequtꝰ eſt opus redẽptiõis: z per pñs ſolus filiꝰ dei ẽ redẽptor ſcõo modo. Scõa cõcluſio eſt iſta non ſolus filius dei eſt redemptor primo modo: immo pater eſt redẽptor: ſilr z ſpũſſanctus. Iſta cõcluſio probatr ſic. fecit ad opus redẽptionis pater ſicut filius z eque principalr: parifozma z ſpiritus ſanctꝰ: ergo a deo bene pater z ſpũs ſctũs dicũtur redemptores primo mõ ſicut filius: aſis patet expreſſa authoritate Aurelij Auguſt. i libris de trinitate. d. opera trinitatis adextra ſunt indiuiſa. Tertia cõcluſio eſt iſta ſolus filius dei eſt medius z mediator iſta cõcluſio probatur ſolus filiꝰ dei eſt incarnatus: ergo ſolus habet duas naturas in vna pſona z proprietates cõformes duabus naturis z recõſiliauit nos deo patri: ergo ſolus iſte eſt medius z mediator.

¶ Cõtra iſtam concluſionẽ vltimã arguitur ſic: ſi ſolus xp̃s eſſet mediator: maxime eſſet ſm humanitatẽ: ſed hoc nõ eſt dicenduz: igit cõcluſio falſa: minor probatur ſm hũanitatem tenet rõnem extremi: ergo nõ tenet rõnez medij: z p pñs nõ eſt mediator ſcõm hũanitatem. Ad hoc argumentũ rñdetur negando minorẽ cadiendo li ſcõz vt dicat cãm. i. rõnez: z ad probationẽ negatur aſis: rõ eſt qz humanitas chriſti nunq̃ indiguit reconſiliatione.

¶ Scõo arguitur ſic ſpũs ſanctus eſt mediator: ergo nõ ſolus filius dei eſt mediator: aſis probatur ſpiritus ſanctus interpellat pro nobis apũ deũ patrẽ: ergo ſpũs ſctũs eſt mediator inter deũ pfem z nos oĉs: aſis patz expreſſa authoritate Apoſtoli ad romanos. 8. d. de ſpũ pſe interpellat pro nobis ad deum gemitibus in enarrabilib⁹. Ad hoc argumentũ rñdetur negãdo aſis: z ad probationẽ diſtingo q ipe interpellat vl i propria pſona z ſic negatur: nec in iſto modo capit apoſtol⁹ in authoritate allegata vel i pſonis ſanctor virorũ: z ſic cõceditur illud: z negatur pña: z ita intelligit apoſtolus: ſolũ enim vult dicere q ſpũs ſctũs facit viros ſctos lacrimari pro nobis apud deũ: z teſte philoſopho nro: quę per alios facimus per nos ipos videmur facere. Mimirũ ergo ſi apoſtolus illud aſcribat ſpiritui ſancto maxie qz ſpũs ſanctus principaliter monet ipſos ſãctos viros ad orãdum deũ patrem cum lacrimis z gemitibus pro nobis.

¶ Tertio argr ſic: ſicut chriſtus ſcõm diuinitatẽ cõuenit cũ patre z ſpũ ſcto: ita ſcõz hũanitatẽ cõuenit cum hoibus: ſed inquãtũ deus xp̃s nõ eſt mediator: ergo nec rõne hũanitatis. Ad hoc ergumẽtũ rñdetur negando pñam: rõ eſt quia nõ exercuit opus recõſiliationis in diuinitate: ſed in humanitate per ſatiſfactionez. Cõtra iſtã ſolutionẽ arguit chriſtus dr mediator inquãtum recõſiliauit nos: ſed aufferre peccatũ conuenit xpo ſcõz diuinitatez: ergo etiaz eſſe mediatorẽ cõuenit chriſto ſcõm diuinitatem. Ad hanc replicã rñdetur diſtinguẽdo minorẽ vel principaliter z authoritatiue z ſic cõceditur illã z negatur pña vel inſtrumẽ z per modũ ſatiſfactiõis z ſic negatur illa: immo hoc cõuenit xpo ſcõz hũanitatẽ. Et ſi adhuc arguas ſacerdotes ſunt mediatores: ergo nõſo-

lus filiꝰ deest mediatoꝛ: distinguit a sis vl' ministerialr ꝛ sic ꝓcedit illꝰ: ꝛ negatur ꝓña vl' exellenter ꝛ sic negat illa ꝛ talit intelligit cõclusio.

Quod alio modo potuit liberare hominẽ ꝛ quare potius isto. Distinctio. XX.

Si vero q̃ritur vtruꝫ alio modo posset deus hoiem liberare q̃ꝫ per mortẽ xp̃i: Dicim⁹ et aliũ modũ fuisse possibilẽ deo cuius ptãti cuncta subiacẽt sed nostre miserie sanande conuenientiorẽ modum aliũ non fuisse. nec esse oportuisse. Quid eñ mẽtes nostras tantum erigit et ab immortalitatis desperatiõe liberat q̃ꝫ q⁹ tanti nos fecit deus vt dei filius immutabiliter bonus: in se manens quod erat. et a nobis accipiens quod non erat. diguat⁹ nostrum inire ꝓsortiũ. mala nostra moriendo ꝓferret. Est ꝛ alia ratio quare isto potius mõ q̃ꝫ alio liberare voluit. qꝛ sic in iustitia supatur dyabolus. nõ potẽtia. Et qũo id factũ sit. explicabo vt potero. Quadã iusticia dei in potestatẽ dyaboli traditũ genus humanum. peccato primi hominis in omnes originaliter transeunte. et illi⁹ debito obligãte. Unde oẽs homines ab origine sunt sub principe dyabolo. Unde apostolus. Eramus natura filij ire. natura scz vt est deprauata peccato. nõ vt est recta creata ab initio. Modus aũt ille quo traditus est homo in dyaboli potestatem. nõ ita debet intelligi tanq̃ deus hoc fecerit aut fieri iusserit sed q⁹ tantũ permiserit. iuste tñ Illo eñ deserẽte peccãtem: peccati auctoꝛ illico inuasit. nec tamen deus cõtinuit in ira sua miserationes suas. nec hoiem a lege siue potestatis amisit cum in dyaboli potestate esse permisit. qꝛ nec dyabolus a potestate dei est alienus sicut nec a bonitate. Nã qualicũq̃ vita dyabolus vt homo nõ subsisteret nisi per euꝫ qui viuificat oia. Non ergo deꝰ hoiem deseruit vt nõ se illi exhiberet deum: sed inter mala penalia etiã malis multa prestitit bona. et tãdem hoiez quẽ cõmissio peccatorũ dyabolo subdidit remissio peccatorũ per sanguinem xp̃i data: a dyabolo eruit. vt sic iustitia vinceretur dyabol⁹. non potentia. Sed iustitia ihesu xp̃i. Et quomõ victus est ea.

Quia in eo nihil dignum morte inueniens. occidit eũ tñ. et vtiq̃ iustũ est vt debitoꝛes quos tenebat liberi dimittãtur in euꝫ credẽtes. quẽ sine vllo debito occidit. Ideo autẽ potentia vincere noluit. quia dyabolus vitio peruersitatis sue amatoꝛ est potentie. et desertoꝛ oppugnatoꝛq̃ iustitie. in quo hoies magis cum imitãtur qui neglecta vel etiam perosa iustitia: potentie magis student eiusq̃ vel adeptione letantur. vel cupiditate inflãmantur. Ideoq̃ placuit deo. vt nõ potentia sed iustitia vincẽs hominẽ erueret. in quo homo eum imitari desideret. Post vero in resurrectione secuta est potẽtia. qꝛ reuixit mortuꝰ. nunq̃ postea moritur⁹. Sed nõne iure eq̃ssimo vinceretur dyabolus: si potẽtia tñ christ⁹ cũ illo agere voluisset. vtiq̃: sed postposuit xp̃s quod potuit vt prius ageret qđ oportuit. Justitia ergo humilitatis hoiez liberauit quẽ sola potentia equissime liberare potuit.

De causa inter deum ꝛ hominem ꝛ diabolum.

Si enim tres illi in causaz venirẽt. s. deus. dyabolus hõ dyabolus ꝛ hõ quid aduersus deuꝫ dicerent nõ haberẽt. Dyabolus enim de iniuria dei q̃inceretur quia seruũ eius. s. hoiem et fraudulẽter abduxit. ꝛ violenter tenuit. Homo etiã iniuri⁹ deo cõ uinceretur. quia precepta eius contẽpsit. ꝛ se alieno dño mancipauit. De hois etiaz iniuria cõ uinceretur dyabolus. qꝛ ꝛ illum prius fallaci promissiõe decepit ꝛ post mala iferẽdo lesit. Iniuste ergo dyabolus q̃ꝫ tũ ad se tenebat hoim sed homo iuste tenebatur. qꝛ dyabol⁹ nũq̃ meruit potestatẽ habere super hominẽ sed homo meruit per culpã pati dyaboli tyrannidẽ. Si ergo deꝰ qui vtiq̃ preerat potẽtia hoiez liberare vellet. sola iussionis vtute hoiem potuit rectissime liberare. Sed ob causaz premissam iustitia humilitatis vti voluit. Qui dum in carne mortali crucifixus est iustificati sum⁹. i. per remissionem peccatorũ eruti de potestate dyaboli. ꝛ ita a christo iustitia dyabolus victus est nõ potentia. Quomõ autẽ in eius sanguine nobis peccata sint dimissa supra expositum est.

De traditione Christi que dicitur facta a patre ꝛ a filio. a iuda ꝛ iudeis.

¶ Christus ergo est sacerdos idemq; ostia. ⁊ precium nře reconciliationis qui est in ara crucis non diabolo: sed deo trinitati obtulit pro omnibus quantū ad precij sufficientiam: sed ꝑ electis tantum quantū ad sufficientiam: qz predestinatis tm̄ salutē efficit. De quo ⁊ legit q̄ sit traditus a patre: ⁊ q̄ seipsum tradidit ⁊ q̄ iudas eum tradidit et iudei. Ipse se tradidit quia spōte. ad passionē accessit. Et pater eū tradidit. qz volūtate patris imo totiꝰ trinitatis passus ē. Judas tradidit ꝑdēdo et iudei instigando. ⁊ fuit actus iude et iudeorū malus. et actꝰ christi vel patris bonus. Opus xp̄i et patris bonū qz bona patris et filij voluntas. malū fuit opꝰ iude ⁊ iudeorū. qz mala fuit intentio. Diuersa fuerūt ibi facta. siue opera. i. diuersi actꝰ et vna res siue factū. s. passio ipsa. Jdeoq; doctores aliq̄ vniunt in facto illo patrez filiū. iudā. iudeū aliq̄ diuungūt. Respicientes em̄ ad passionem vnum opus illorū dicunt. Attendentes intentiones et actus facta diuersa discernūt. Unde Aug. Facta est inquit traditio a patre facta est traditio a filio. facta est traditio a iuda. vna res facta est.

Quid ergo discernit inter eos? Quia hoc fecit filius et pater in charitate. Judas vero in ꝑditione. Videtis quia non quid faciat homo. sed qua voluntate cōsiderandū est. Jn eodez facto inuenimus deū quo iudam. deuz benedicimus. iudā detestamur. quia deus cogitauit salutem nostram. Judas cogitauit ꝑcium quo vendidit dominū. filius precium quod dedit ꝓ nobis. Diuersa ergo intentio diuersa facta facit. cum tamē fit vna res ex diuersis. Ecce vnā rem dicit ibi fuisse. et diuersa facta qz vna ibi fuit passio sed diuersi actus. Et actus quidem iude ac iudeorum malí quibus operati sunt christi passionē q̄ bonū est ⁊ opꝰ dei est.

Dō christi passio dicit opus dei ⁊ iudeorum. ⁊ quomō.

¶ Passio ergo christi ⁊ opꝰ dicitur iudeoꝝ qz ex actibus eorū prouenit. ⁊ opus dei: qz eo auctoritate. i. eo volente fuit. Dñ Aug. Nemo aufert animā christi ab eo qz potestatē habet ponendi ⁊ sumendi. ecce habes auctorem operis. Ponet animā. ecce habes opus auctoris. Et vt generaliter cōcludam. quotiens in carne christi aliquid patitur opꝰ

autoris est. qz eiꝰ sua voluntate nō alio cogente ꝓpetitur. ipse autor est operis. Cum autē passio christi opus dei sit. ⁊ ideo bonū eamq; operati sint Judas ⁊ iudei. querit an cōcedendū sit eos operatos ibi esse bonū. Hic distinguendum est. Potest em̄ dici. q̄ opati sunt bonuz. qz ex actibus eorum bonū ꝓuenit. i. passio christi. et itē q̄ opati nō sunt bonū sed malū. qz actio eoꝝ non fuit bona sed mala.

Jrca viceciam distin. querit Prio: vtrū deꝰ alio modo potuit hoiez liberare q̄ ꝑ mortē christi. Ad hanc difficultatem rsidet diuus Anselmus in. 2. libro: cur deus hō per. 4. cōclusiones quarū Prima est ista. Necesse fuit hoiez creatū ad beatitudinē lapsuz a iustitia originali repari: qz alias deꝰ frustaretur suo fine. Secūda conclusio est ista: talis reparatio generis hūani nō potuit fieri sine satisfactione: qz alias nō fuisset seruata iustitia. Tertia cōclusio est ista talis satisfactio non potuit fieri perpuꝝ hoiez: qz talis fuisz debitor. Quarta conclusio est ista talez satisfactionem oportuit fieri per deū qui esset homo patet qz non potuit fieri per puram creaturā. Istas. 4. cōclusiones impugnat Doct. sub. sed reuera impugnatio etiā procederet cōtra saluatorē: qui iohānis. 3. d. sicut moyses exaltauit serpentē in deserto sic oportet exaltari filiū hominis ⁊ luce vltimo oportuit xp̄z pati ⁊ ita intrare in gloriam suā: idcirco dicit a doctoribꝰ: q̄ duplex est necessitas scilicet absoluta ⁊ simplr dicta de tali nō loquitur Anselmꝰ: neq; saluatoz. Alia est necessitas cōditionata siue ex suppositione ⁊ de tali necessitate loquūtur saluator ⁊ anselmꝰ: ⁊ vocat necessitas p̄ñe: ꝗre ponūtur ꝯclusiones rñsiue ad q̄stionē quaꝝ Prima est ista Multis modis alijs q̄ per mortem xp̄i dñs deus potuit hoiem liberare a peccato ⁊ iugo demonis. Jsta cōclusio patet per magistrū in p̄ñti distin. ⁊ ex ista sequitur. 2. q̄ deus poterat nō liberare hoiem simplr ⁊ absolute: sicut nec liberauit demonē nec i iuste fecisset si non liberasset: qz nullo mō obligabatur ad hoc: sed ꝓpter nimiā caritatē qua dilexit nos voluit hūanum genus liberare. Scūa cōclusio est ista: necessitate cōditionata ⁊ ex suppositione dñs deus liberauit hoiez per mortē christi: ista cōclusio ꝓbatur: qz ita dñs deus ab eterno ordinauerat ⁊ scientia dñi dei est infallibilis: idcirco bñ sequit dñs deus ab eterno ita ordinauit vt fieret: ergo ita factum est vel fiet ⁊ ꝓptereā ꝓceditur q̄ necessario ita factuz est vel fiet necessitate p̄ñe nō aūt necessitate p̄ñtis: ⁊ si fiat cōditiōalis ex illo añte ⁊ ex illo p̄ñte fiet ꝓpositio necessaria qz ois conditionalis vera est necessaria vt patet

ex logica. Tertia pclusio est ista modus liberādi genus hūanū per xpi passionē iter oēs modos possibiles fuit pueniētissimus: ista pclusio pz authoritate Aurelij augusti .13. de trinitate. d. sanāde nre miserie pueniētior alius non fuit mod⁹ q̄z per christi passionē: potest etiā pbari per multas rōnes. Mā per istū modum deus pater ostēdit ineffabilez charitatez qua dilexit nos iuxta illō Joānis .5. sic deus dilexit mūdum vt vnigenitū filiū suū daret. Insup aiauit nos ad diligendum ipm: tertio incitauit nos ad moriendum pro honore ipius: iuxta illud diui petri: christ⁹ passus est p nobis vobis relinquendo xpm vt sequamini vestigia eius. Quarto mōstrauit summā iustitiā. Ideo nō voluit vincere diabolum potētia: sed summa iustitia: Ideo p hoc q̄ demō occidit hoiem pure ignocentē. s. xpm meruit pdere tirānidez quā exercebat supra genus hūanū: z ita factum est cū rege Frācie respectu regis Dauitod: vt habetur in preconijs gallorū: multe alie rōnes possent assignari: sed iste sunt potissime.

¶ Cōtra primā cōclusionē arguitur sic duabus authoritatibus. Prima est ioannis .12. vbi saluator dixit: nisi granū frumenti cadēs in terrā mortuū fuerit ipz solū manet super q̄ verba august. dixit: q̄ granū frumēti erat saluator nr̄: qui debebat mori z quātum ad hoc ceteri doctores ipm insequūtur. Scōa habetur Matthei .26. vbi saluator ait: pater mi si nō pōt hic calix trāsire: nisi bibā illuz fiat volūtas tua: ergō passio christi non poterat non fieri. Ad istas duas authoritates facile rūdet q̄ loquūtur de potētia opposita ad necessitatem conditionatā z non de potentia opposita necessitati absolute.

¶ Queritur scōo circa eandem distin. an aliq̄ pura creatura potuit satisfacere pro toto genere hūano. Pro huius questiōis declaratione notādū est q̄ titulus questiōis duobus modis pōt intelligi: vno modo quo ad iniuriā: z alio modo quo ad dāpnū. z ideo rūdetur per duas cōclusiones: quarum Prima est ista: Nulla pura creatura potuit satisfacere quo ad iniuriā pro genere hūano: ista cōclusio probatur iniuria est obiecti infiniti quā fecit p̄m⁹ parēs. Nam facta est dño deo: z quicquid habet creatura illud debet dño deo: igitur nulla creatura pōt satisfacere pro genere humano quo ad iniuriā Scōa conclusio est ista: nulla pura creatura pōt satisfacere pro genere hūano quo ad dāpnum: ista pclusio probatur primus parens fecit nos oēs preter sanctissimam virginem filios ire: iuxta apostolū primo ca. ad Ephesios z nulla pura creatura pōt nos regenerare spūal'r: ḡ nulla pura creatura pōt satisfacere p genere humano quo ad dampnum.

¶ Cōtra ambas cōclusiones arguitur sic: aliqua creatura pura potuit totū genus hūanum inficere p culpam: ergo aliqua pura creatura potest per bonū opus satisfacere p genere hūano pbatur tenet: q̄ non videt maior: rō de vno q̄z de alio. Ad hoc argumētum rūdetur negando pbam: rō est q̄ bonū non est ex nobis iuxta illud ossee prophete: exterminatio tua israel saluatio aūt ex me: z philosophus noster in libris topicax facilius est destruere q̄z pstruere: Mirū ergo si pura creatura potuit destruxisse gen⁹ hūanū: z neq̄t ipm regenerare. Cōtra istā solutionem arguitur posito casu q̄ hūanitas christi non fuisset assūpta a verbo diuino: z passa fuisset omnia illa q̄ modo passa est. satisfecisset pro genere hūano: z si nō fuisset assumpta fuisset pura creatura: igitur aliqua creatura potuit satisfacere pro genere hūano: maior probatur talis hūanitas tunc obtulisset seipam in holocaustū pro genere hūano: ergo satisfecisset pro toto genere humano: pbā tenet quia dūs deus longe magis reputat vitā vni⁹ iusti: q̄z vitas omniū peccatorum. Ad hanc replicā rūdetur negādo aīs p maiori z ad probationez negatur pbā: z ad probationē: dato q̄ dūs deus longe magis reputet vitā vnius iusti q̄z vitam oīum peccatorū nō tamē propterea sequitur q̄ talis hūanitas satisfecisset: nam certū est: q̄ nō satisfecisset quo ad dampnū q̄ nō habuisset potestatez regenerādi. Sil'r non satisfecisset quo ad iniuriam: vnum tamē est concedendū q̄ dūs deus simpl'r z absolute poterat talē mortē acceptare quo ad iniuriā.

¶ Scōo arguit sic aliqua pura creatura potest satisfacere p peccato mortali: ergo a fortiori potest satisfacere p peccato originali: pbā tenet per locum a fortiori: q̄ mortale grauius est originali: z aīs probatur pura creatura pōt elicere cōtritionem talis peccati mortalis: ergo potest satisfacere pro tali pctō mortali: insuper pura creatura pōt mereri summū bonum: ergo a fortiori liberationē a culpa. Ad hoc argumentū facile rūdetur distinguendo aīs vl' concurrēte merito passionis christi: z sic pceditur illud cum pbā: vel nō concurrēte: z sic negat illud aīs: nec probat in isto sensu.

¶ Queritur tertio circa eandē distin. an christ⁹ mortē subijerit ex precepto vel consilio. Ad hāc questionem rūdetur per duas pclusiones. quaruz Prima est ista: xp̄s vt obediret precepto dei p̄ris crucifigi z mori voluit: ista conclusio pz ex presla autoritate saluator. Joā. 10. cap. dicentis potestatē habeo ponē di aīam meam: z potestatez habeo iterum sumēdi eam: z hoc mādatuz accepi a p̄re meo. s. ponendi animā meā z̄c. Scōa cōclusio est ista apprime decebat xpm ex obediētia pati mortē: ista conclusio probatur rōnabile est q̄ sicut per vnius in obediēcia pctōres constituti sunt multi: ita per vnius hois obediētiā iusti pstituantur. Insuper hoc fuit pueniēs reconsiliationi dei ad hoīes. vt habetur ad romanos .5. roconsiliati sumus deo per mortē filij eius inquātum. s. ipa mors xp̄i fuit quoddā sacrificiū acceptissimū deo iuxta illud apostoli ad Ephesios .5. tradidit se metipsum pro nobis oblationem z

hostiã dei in odorẽ suauitatis: ꝛ obe dientia oĩbus sacrificijs anteponit iuxta illud primi regũ. 15. cap. melior ẽ obediẽtia ꝙ victima: ideo val de ꝙueniẽs fuit ꝙ sacrificiũ passionis ꝛ mortis xpi ex obediẽtia emanaret. Preterea fuit ꝙueniens victorie qua de morte ꝛ auctore mortis triũphauit saluator noster: non enim miles vincere pot nisi duci obediat: ꝛ ita homo xps victoriã obtinuit pro eo ꝙ deo pri fuit obediens iuxta illud prouerbioꝝ. 21. cap. vir obediens loquetur victorias.

¶ Contra istas cõclusiones arguitur sic: non legitur in sacra pagina ꝙ deꝰ pater dedit tale preceptũ christo: ergo prima conclusio falsa. Ad hoc argumẽtum rñdet ꝙ exauthoritate allegata i pbatiõe prime cõclusiõis elicit satis clare ꝙ deꝰ pr̃ tale preceptũ dedit filio. Insup qñ saluator noster dixit in cruce consummatũ est: voluit dicere: ꝙ oĩa precepta tam moralia ꝙ cerimonialia adimpleuit. Nam cerimonialia erant figura ipsius: ꝛ illoꝝ quę debebat ipse pati: ꝛ ꝙ adimpleuit precepta moralia patet etiam quia adimpleuit preceptum de dilectiõe dei sup omnia ꝛ preceptũ de dilectione proximi in quibꝰ duobꝰ preceptis vniuersa lex pendet ꝛ prophete. Cõtra istaꝝ solutionẽ arguitur sequeretur ꝙ xps ex necessitate passus fuisset: ꝓñs est falsum: igitur seq̃la probat passus ẽ ex necessitate precepti: ergo passus est ex necessitate. Ad hãc replicam rñdetur negãdo sequelaꝝ procedẽdo de necessitate: vt distinguitur cõtra libertatez arbitrij ꝛ ad probationẽ negatur ꝓña semp procedendo de eadẽ necessitate. Nam certũ est: ꝙ talis necessitas precepti oĩbus christi annis incũbit: nec propterea seq̃tur ꝙ boni christiani non libere impleant precepta diuina. Et si arguas cõtra christus passus est ex caritate: ergo nõ passus est ex obediẽtia negat ꝓña. nã ille due ẽntes nullo mõ repugnãt: ĩmo pfecta obediẽtia nõ pot esse sine charitate.

¶ Scõo arguitur sic: sequeret ꝙ christꝰ occidisset seipsum: ꝓñs est absurdũ: qz tunc desperasset: igitur cõclusiones nulle: sequela probatur christꝰ voluit crucifigi ꝛ occidi a iudeis ꝛ Joannis. 12. ait nemo tollit a me aĩam meam: sed ego pono eã: ergo ipse occidit seipsuꝫ. Ad hoc argumentũ rñdet distinguẽdo seq̃laꝝ vel indirecte ꝛ sic cõceditur illa: ꝛ negatur minoꝝ: ꝛ negatur etiã ꝙ desperasset: imo oĩs martires indirecte occiderunt seipsos. vl̃ directe ꝛ sic negatur illa sequela: ꝛ ad probationem negatur ꝓña: rõ est quia ipse nolebat dicere per illa ẽba nisi ꝙ poterat resistere ne moreretur ꝛ noluit resistere: ꝛ ꝙ ꝓñs in mera potestate eius erat crucifigi vel nõ crucifigi. Cõtra istam solutionẽ arguit sequeretur ꝙ nõ violenter fuisset occisus: ꝓñs est falsuꝫ: sequela probat volũtas eiꝰ fuit occidendi: ergo nõ violẽter. Ad hãc replicã rñdetur distinguẽdo seq̃lam vel li violenter capitur. i. cõtra volũtatem xpi liberã: ꝛ sic cõceditur illa: ꝛ negatur minoꝝ vel ly violenter capitur. i. cõtra natu

inclinationẽ ꝛ sic negatur illa: ꝛ ad probationez negatur ꝓña qz ly xps libere volebat crucifigi ꝛ volũtarie tñ refugiebat ꝛ recusabat mortẽ.

¶ Tertio arguitur sic sequere tur ꝙ deus pater tradidisset xpm: ꝓñs est falsuꝫ: igitur sequela ptz ex pressa autoritate apostoli ad roñ. 8 d. proprio filio suo non pepercit: sed pro nobis oĩbus tradidit illũ. iã probatur falsitas ꝓntis iniquũ ꝛ crudele est tradere innocẽtẽ morti: ꝛ xps erat oĩno innocens: ergo deus pat iniquẽ ꝛ impie tradidit illuꝫ morti. Ad hoc argumentũ rñdetur cõcedẽdo sequelã ꝛ negando minoꝝ: ꝛ ad probationẽ distinguitur maioꝝ: vel contra voluntatẽ ipsius innocentis ꝛ sic trãseat illa maioꝝ: ꝛ negat ꝓña rõ est: qz xps volebat deũ patrẽ tradere ipsum morti. Si vero intelligatur maioꝝ simpliciter ꝛ vniuersaliter negatur illa. Contra istã solutionez arguitur Judas: ideo vituperat: qz tradidit xpm morti: pariforma Cayphas: ꝛ Anna: ꝛ Pilatꝰ vituperãtur qz tradiderunt xpm morti: sed deus pater tradidit xpm morti: ergo deꝰ pater venit vituperandꝰ. Ad hanc replicã rñdetur negando simplicit: ꝛ sine addito aũs: ꝛ loquẽdo de causa totali pro maioꝝ parte. sed causa totalis quare Judas vituperatur est: qz tradidit xpm morti ex auaricia ꝛ pontifices vituperantur: qz tradiderũt xpm morti ex inuidia: ꝛ Pilatus vituperatur: qz tradidit xpm morti ex timore mundano ne amitteret officiũ presidis. Existis ptz: ꝙ idẽ opus factũ est a deo patre ꝛ filio ꝛ spiritusancto: ꝛ a pontificibus Anna: ꝛ Cayphaꝛ: ꝛ Juda Scariot: ꝛ Pilato: ꝛ pater ꝛ filius ꝛ spũssanctus propter tale opus infinitis laudibus sunt digni. Alijvero propter idẽ opus eternis cruciatibus cruciabuntur in baratro: ptz de morte xpi ꝙę adeo patrę ꝛ alijs est ꝓpetrata.

¶ Queritur quarto circa cãdẽ distin. An peccatum pontificum crucifigentiũ xpm fuerit grauissimum. Pro huius quęstionis enodatione est notandũ ꝙ grauitas peccati duobus modis potest attendi: vno mõ ex parte obiecti: ꝛ alio mõ ex parte elicientis ipsum peccatũ. Isto nomato rñdetur per duas cõclusiones ad quęstionẽ: quaꝝ prima est ista. Idem catũ pontificũ crucifigentiũ xpm fuit grauissimũ ex parte obiecti. Ista cõclusio patet expressa auctoritate dicti Joannis chrisostomi super illud Matthei. 23. cap. ꝛ vos implete mẽsurã patrũ vestroꝝ. d. quantũ ad veritatẽ excesserunt meniurã patrum suoꝝ: illi eñ crucifixerunt hoies: isti vero maledicti deũ crucifixere. Secunda cõclusio est ista: ex parte personę ꝙ elicitiũ grauissimũ fuit peccatũ pontificũ crucifigẽtiũ xpm: ista conclusio probatur erãt in suprema dignitate constituti ꝛ peccauerũt ex certa malicia: naz nullã habuerunt ignorantiã nisi affectatã quę potiꝰ aggrauat ꝙ excusat: igitur peccatũ eoꝝ fuit grauissimũ ex parte ipsoꝝ elicientium.

¶ Contra ambas conclusiões arguitur sic illud peccatũ qõ habet excusationẽ nõ ẽ grauissimũ: sz pec-

catū pontificū habuit excusatiōnē: ergo nō fuit grauissimū: minor probatur xp̄s excusauit eos. d. in cruce deo patri ignosce illis: q̄ nesciunt quid faciunt. Ad hoc argumētum rñdetur negando minorē: & ad probationē negatur q̄ xp̄s loquebatur de eis: sed solum de Plebeis & Laicis qui non nouerant ppbetias. Contra istā solutionē arguitur: peccatum iude fuit grauiꝰ peccato pōtificū: ergo non fuit peccatū pontificum grauissimū: asis ptz autoritate saluatoris. d. Pilato qui me tradidit tibi maiꝰ peccatū habet. Ad hāc replicā rñdetur negando asis: & ad probationē dico: q̄ xp̄s non loq̄batur de iuda: sed loquebatur de pontificibus. Nā Judas solum tradidit xp̄m pontificibus: & pōtifices tradiderunt eū Pilato: & tunc iā se suspēderat laq̄o maledictus Judas & crepuerat medius: & sic clare constat q̄ xp̄s loquebatur de pōtificibus & nō de Juda. Cōtra istā solutionē argr̄ sic: pontifices non cognouerūt xp̄m ergo sunt excusabiles: & p ons peccatū eoz non fuit grauissimuz: asis ptz expressa authoritate apli primē ad corinth. 2. d. Si cognouissent nūq̄ dñm glorie crucifixissent. Pro solutione huius argumenti est notandum q̄ sicut apud nos xp̄ianos aliqui sunt docti in lege euangelica: et aliqui simplices & valde ignorātes: ita erat apud iudeos. Nā aliq̄ erāt valde doctivt pōtifices scribe: pharisei: & doctores legis bene cognouerunt xp̄m eē messiā in lege promissuz: non tñ crediderunt ipsum esse deū. Nihilominus: si voluissent bene potuissēt cognoscere. Nā xp̄s faciebat miracula asserendo q̄ erat deus: vt ptz de ceco a natiuitate quē illuminauit: & sic de mltis aliis. Insuper tenebantur credere ipsi messie. Nā ita preceperat dñs Deuteronomij. 18. capi. Alias q̄ vlto: existeret: sed maledicti pontifices nolebāt aduertere circa opera ipsius & affectabāt ignorare: & respuebant scientiā ipsi sicut fuerat prophetizatū i lib. Job ysaye: & sapientię. Idcirco dixit eis saluator Joānis. 15. cap. Si non venissem & eis loquut⁹ nō fuissem peccatum non haberent: sed modo nullam habent excusationē. Isto notato rñdet ad formā argumēti: negando añs: & ad pbationez dico: q̄ quāuis nō cognouerūt xp̄m esse deū aperte tamē cognouerūt ipsum esse verum messiam: & circa eius diuinitatē habuerunt ignorātiā affectataz quę non excusat: sed aggrauat vt dictum est: & de tali ignorantia loquitur diuus Petrus actuum. 3. d. scio q̄ per ignorantiā fecistis sicut & pncipes vestri. Et si arguas volēti nō fit iniuria. Sed Christus volebat crucifigi: ergo Christo non facta est iniuria a pontificibus. Ad hanc replicam respondetur negando antecedēs vlr: patet istātia de illo qui occidit seipsum precipiendo alteri: vt liquet de saule: qui ex proprio precepto fuit occiss⁹ a quodā amalechita & nihilomin⁹ rex dauid fecit eum occidi vt habetur in. 2. ca. 2. regum. Insuper quandocunq̄ aliquis occidit volentē occidi facit iniuriaz deo & reip. & ex pñti omnes qui occidūt seipsos faciunt iniuriaz deo & reip.

Si in xp̄o diuisio in morte fuit anime vl̄ carnis a verbo.

Distinctio XXI.

Post predicta considerandu est vtrū in morte a vbo sit separata anima vel caro? Quidā putauerūt carnē sicut ab anima ita a diuinitate in morte fuisse diuisam. Si enim inquiunt anima media diuinitas sibi carnem vniuit. sicut su perius pretaxatuz est. ergo quādo diuisa est caro ab anima. diuisa est etiam a diuinitate. q̄ nō potuit ab aīa seiungi p quam verbo erat vnita. quin a verbo diuideretur. Fuit aūt diuisa ab anima i morte. alioquin vera mors ibi non fuisset. Quia vt ait Augu. Mors quā timēt boies separatio est anime a carne. Mors aūt quam nō timent sepatio est aie a deo. Ultra q̄ vo dyaboli suasu boi ppinata est. Si ergo in xp̄o boie vera mors fuit. diuisa est ibi aīa a carne ac per hoc diuinitas a carne. Huic sue pbabilitati addūt autoritatis testimoniū. Amb. eñ tractās de xp̄i derelictione qui in cruce voce magna clamās dixit. Deꝰ deus meꝰ vt q̄d me dereliq̄sti ait. Clamat hō sepatiōe diuinitatis mortuꝰ. Nā cū diuinitas mortis libera sit. vtiq̄ mors ibi esse nō poterat. nisi vita discederet q̄ vita diuinitas ē. Hic videt tradi q̄ diuinitas sepata sit in morte ab boie q̄ nisi discessisset hō ille mori nō posset. Ad illi ad carnē referūt quā dicunt a vo separatā. Quibꝰ rñdemꝰ illā sepationē sic esse accipiendū. sicut intelligit derelictio q̄ illis vbis significatur. vt q̄d me dereliq̄sti: Quō ergo christꝰ derelictꝰ erat a patre: cum in cruce derelictum se clamabat. Non recesserat deꝰ ab boie ita q̄ eēt soluta vnio dei & hois. Alioquin fuit quoddaz tempus q̄n christus ad huc viuus hō erat & nō deꝰ. q̄ ad huc viuus se derelictum clamabat: non dereliquendum. Si ergo illa derelictio vnionis intelligitur solutio. aīa facta fuit solutio dei & hois q̄ christus mortuus esset. Sed quis hoc dicat? Fateamur ergo deum quodāmodo illum hoiem in morte deseruisse. q̄ potestati persequentiuz eū exposuit ad tēpus: non suā potentiam exercendo illum deffendit

vt nō moreretur. Separauit se diuinitas qz subtraxit ꝓtectionē sz nō soluit vnionē. Separauit se foris: vt non adesset ad defensionem. sed non intus defuit ad vnionez. Si non ibi cohibuisset potentiā sz exercuisset. nō moreretur christus. Mortuꝰ est christus diuinitate recedente id est effectum potentie defendēdo nō exhibente. Hic est hyrcus apōpeyus qui altero hyrco immolato in solitudinem mittebatur vt legitur in leuitico. Duo eñ hyrci humanitas ⁊ diuinitas christi intelliguntur. Hūanitate ergo immolata: diuinitas christi in solitudinem abijt. i. in celū. Uñ Esicius. In solitudinē. i. in celum tempore passiōis diuinitas abijsse dicitur. nō locum mutās sed quodāmodo virtutem cohibens. vt possent impij consummare passionem. Abijt ergo. i. vtutez cohibuit ⁊ portauit iniquitates nostras. non vt haberet sz vt consumeret. deꝰ eñ ignis cōsumens est. Ex his satis ostenditur premissa verba Ambrosij sic esse accipienda vt predixim⁹.

Uliam inducūt autoritatē.

¶ Alij quoq; autoritati innitūtur qui asserunt diuinitatem in morte recessisse ab homine scō in carnem. Ait eñ Athana. Maledictus qui totum hominē quē assumpsit dei filius denuo assūptum vel liberatū: tertia die amortuis resurrexisse nō confitetur. si at fiat Si inquiūt denuo assumptus est homo in resurrectione quem assumpserat in incarnatione. deposuit ergo eum in morte. sepata ergo fuit diuinitas i morte ab hūanitate. quibus rñdem⁹ q; si in his verbis assumptio talis intelligatur que sit scōm vnionē non carnem tantum sed totū hoiem id est aiam ⁊ carnem denuo sibi vniuit in resurrectione. qz non simpliciter hoiem sed totum hominem assumptū dicit. Totum ergo hoiez in morte deposuit. i. aiam ⁊ carnē. Sed q̄s nisi hostis veritatis dicat animaz a verbo depositam? Et tamē si hoc fateantur q; totus homo sit assumptus: non pro eis facit illa autoritas que totum dicit assumptum. Sciendū ē ergo athanasiū id dixisse ꝓtra illoꝝ pfidiaz qui resurrectionē xp̄i negabant. putantes in morte detineri eum qui solus inter mortuos liber ē. Ideo illū maledicit. qui non confitetur totū hoiem denuo assumptuz resurrexisse. i. xp̄m aiam de

nuo corpori cōiunxisse. ⁊ in illis duobus denuo cōiunctis in resurrectione vere scōz hoiem vixisse sicut ante mortez. Nam in morte separata est aia a carne. Unde vere dicit xp̄s mortuꝰ. sed neutrū. separatū ē a vbo dei.

Autoritatibꝰ astruit a verbo carnem in morte nō esse diuisam.

¶ Sicut August. super Joānem docet. tractās illud dñi verbum. Ego pono aiam meam vt iterum sumā eam. Nemo tollit eam a me. sz ego ponā eā. a me ipso potestatē habeo ponēdi eaz et iterū sumendi eam. Hic aiam dicit emissaz. A quo emissa est? a seipsa nō est emissa. qz seipsam non posuit. nec verbū aiam posuit vel carnem. Caro ergo aiaz posuit. sed potestate in se manentis deitatis. Potētia ergo deitatis aia diuisa est carne. sz neutrum a verbo dei. Uñ August. Uerbū ex quo suscepit hoiez. i. carnem ⁊ aiam nunq; deposuit aiam: vt esset aia verbo separata sed caro posuit aiam qua expirauit. qua redeūte surrexit. Mortuꝰ ergo ad tempus carnē ⁊ aiam separauit. sed neutrū a verbo dei. Caro ergo ponit ⁊ sumit aiam: non potestate sua: sed potestate inhabitātis carnē dei tatis. Hic euidenter traditur nec aiam nec carnē a verbo dei in morte esse diuisaz. vt aliquo modo soluta fuerit vnio. Unde Aug. contra felicianū. Absit vt xp̄s sic senserit mortē vt quantū in se est vita: vitā perdiderit. si enim hoc ita esset vite fons aruisset. Sensit ergo mortē participatione humani affectus quez sponte susceperat. si nature sue perdidit potentiā per quā cuncta viuificat. Sic in sepulchro xp̄s carnē suā cōmortiēdo nō deseruit. sicut in vtero virginis ꝓnascēdo formauit. Mortuus est ergo non descendēte vita. sicut passus est non pereunte potentia. nemo tollit aiam eius ab eo: qz potestatē habet ponendi ⁊ sumendi. Ecce ⁊ hic habes xp̄m non deseruisse carnē in morte. ⁊ vitā nō descessisse a mortuo ⁊ q; sponte tradidit spūz nō alꝰ extorsit. Uñ Amb. Emisit xp̄s spūm. ⁊ tñ quasi arbiter eruendi suspēdicꝫ corporis. Emisit spm nō amisit splēdebat i cruce ⁊ oia cōmouebat. Sed vñ emisit: ex carne? quo emisit ad patrem.

Qua ratione christus dicit mortuus ⁊ passus.

Recedente vero anima. mortua ē xpi caro: z qz caro mortua est mortuus est xps. Sicut eñ mortuus dicitur deus. qñ mortuus est homo. ita mortuus hō dicitur qñ mortua est caro. Separatio aīme mors carnis fuit. Propter carnē ergo vnitā verbo que mortua est dicitur deus mortuus. z propter carnē z aiam que vtraq; dolorē sensit dr deus passus. cū diuinitatis ois doloris exors existeret. Unde Augu. Verbū caro factū est. vt per carnē panis celestis ad infātes transiret. z scōm hoc ipsū verbum crucifixū est. sed nō est mutatū in hoiem. hō in illo mutat' est'. vt melior fieret quam erat. Per illud ergo q; hō erat mortuus est deus: z per illud qđ' erat homo excitatus est z resurrexit. Quicquid pass' est homo non pōt dici non passus est de'. qñ de' erat hō. Quomodo potest dicere te non possum iniuriā si vestis tua consc̄indatur. quāuis vestis tua non sis tu. Multomagis ergo quicquid patitur caro vnita vbo: debebat dici de' pati. licz verbū nec mori. nec corrūpi. nec mutari potuerit. Sed quicquid horū passus est: in carne passus est. De hoc etiam Ambrosi' in libro tertio de spiritusancto ait. Quod verbi caro patiebatur. manēs in carne verbum. in se pro corporis assumptione referebat. vt pati diceretur. qz caro patiebatur. sicut scriptuz est. Christo in carne passo. Hic docet qua rōne de' vel dei filius passus vel mortuus dicitur. nō qz mortem senserit in q̄tuz deus est. sed qz caro ei vnita mortua est. Scōm quā rationē dicit. Augus. Si quis dixerit aq; crediderit filium dei deuz passuz anathema sit. Cui' dicti causam et qua intelligentia sumenda est apperiens. in eodē subdit. Si quis dixerit q; in passiōe dolorem sentiebat filius dei deus z non caro tantū cū anima quā sibi acceperat: anathema sit. Sane ergo dici potest q; mortuus ē deus z non mortuus passus est dei filius z non passus. Passa ē tertia persona et nō passa. crucifixū est verbū et nō crucifixum. sed ꝑm alterā naturam passus ē. ꝑm alterā impassibilis. Ut̄i Ambrosi'. Generalis ista est fides. qz xp̄us est dei filius. et natus ex virgine. quē quasi gigantē propheta ꝺscribit. eo q; biformis geminecq; nature vnus sit. cōsors diuinitatis et corpis. Idem ergo patiebat z non patiebat. moriebatur z non moriebat. sepeliebatur et nō sepeliebatur. resurgebat et non resurgebat. Resurgebat ꝑm carnez que mortua erat. non ꝑm verbū. quod apud deū semper manebat.

Circa. 21. distinctionē quēritur primo vtruz statim post mortez xpi a carne vl' aīa fuit separatū ⁊buz diuinuz siue diuinitas. Ad hanc quēstionē rñdet per duas cōclusiōes. Pria ꝯclusio verbū diuinū siue diuinitas nunq; reliquit carnem. Scōa cōclusio verbum diuinum siue diuinitas nunq; reliquit aīam: iste due cōclusiones probāt̄ authoritatib' leōis pape z diui August. cōtra felicianū dicentium tāta est vnio dei z hoīs vt nec suplicio posset dirimi nec morte distingui. Simil' damascenus. d. de verbo q; semel vel assumpsit nūquā dimisit: z li quot tñ valet sicut que z sic sensus quēstionis est q̄ semel assumpsit. s. aīam z carnē nunq; dimisit: probatur etiam rōne illud qđ per gr̄am dei conceditur nunq; sine culpa reuocatur. sz nulla culpa fuit in christo neq; potuit esse z fuit illi cōcessum q; verbū diuinū vnirek eī carni z aīe: ergo nō est reuocatū.

Contra primā conclusiōem arguitur sic authoritate salomonis Matth. 27. d. in cruce: deus deus meus vt quid me dereliquisti: z ambrosius exponit clamabat hō separatione deitatis moritur': ergo verbum diuinū relinquit carnē. Ad hoc argumētum rñdetur: q; saluator nr̄ non loquitur de separatiōe diuinitatis a carne z aīma. sed dicit se esse derelictū: ideo qz diuinitas reliquit pati hūanitatē tñ quātū poterat: z nō iuuabat eā sicut iuuit martires in tormētis z de tali etiā derelictione loquit ambrosi' siue separatiōe Cōtra istaz solutionē arguitur diuinitas vniebat carni mediante aīa: z aīa fuit separata a carne: ergo diuinitas fuit separata a carne: ꝓña tenet qz soluto medio separāt̄ extrema. Ad hanc replicā rñdetur negādo ꝓñam: z rō est quia lz caro actualiter vniebatur aīe erat tamē in proximo vnibilis z ideo propter talem ordinem seu aptitudinē. adhuc diuinitas erat vnita ipsi carni. Contra istaz solutionē arguitur seq̄retur: q; caro viueret in sepulcro siue vixisset: ꝓñs est falsum igitur seq̄la probat caro in sepulcro habebat diuinitatē sibi vnitā: ergo caro viuebat in sepulcro: ꝓña probatur si caro illa xpi habuisset aīam sibi vnitā vixisset in sepulcro: ergo postq; habuit diuinitatem sibi vnitam vixit in sepulcro: ꝓña probatur maior est ⁊t' viuificatiua dei q; aīe. sed nō poterat mori nisi separarek aīa: ergo nec potuit mori nisi separata diuinitate. Sed diuinitas non fuit separata a carne in sepulcro: ergo caro viuebat in sepulcro. Ad hanc replicā rñdetur negādo seq̄lam: z ad probationez ne-

gatur ꝓña. ⁊ ad probationē iterū negatur ꝓña: ⁊ ad probationem negatur prima ꝓña: ⁊ rō est quia deus est virtus vuificatiua effectiue: ⁊ non formaliꝫ. aia vero ē virtꝰ vuificatiua formaliꝫ. ideo requirit separatio aiꝫ a carne ad mortē ipsi⁹ carnis. nō tñ requiritur separatio dei ab ipa carne.

¶ Scō arguitur sic cōtra secūdā ꝓclusionē: saluator Joānis. 10. d. nemo tollit aiaz meā a me: sed ego pono eam: ⁊ iterū sūmo eam: ergo verbum diuinū separauit aiam a se ipo: ⁊ per ꝓña aia fuit separata a diuinitate. Ad hoc argumentū rñdet ꝙ saluator nō intelligebat ꝙ debebat tollere: siue separare aiam a se ipo verbo diuino: sed intelligebat ꝙ haberet eaz semp in sua pōstate ad separādū eā a carne. ¶ Cōtra istā conclusionē arguitur auctoritate Atanasij. d. maledictuz esse: qui totum hoiem quē assumpsit dei filius denuo assumptū vel liberatū. ꝫ. die a mortuis resurrexisse non cōfitetur: ergo verbū diuinū i morte reliquit hūanitatē ⁊ iterū assumpsit eaz in die resurrectionis. Ad hanc replicā rñdetur ꝙ atanasius nō intendit dicere ꝙ verbū diuinum reliquit hūanitatem quoad partes eius: ꝫ solū intēdebat: ꝙ christꝰ desinit esse hō in triduo: ⁊ in die resurrectiōis iterꝫ incepit esse homo. ¶ Cōtra istā solutionē argū seqret ꝙ verbū diuinum fuisset aia in illo triduo: similr ⁊ caro: ꝓña est falsum. igitur seqla probatur verbū diuinum in illo triduo sustētabat aiam in inferno ⁊ sustentabat carnem in sepulchro: ergo in illo triduo verbū diuinū erat caro ⁊ anima. Ad hanc replicā rñdetur negando seqlam ⁊ ad probationē negatur ꝓña ⁊ rō est ꝙ illi termini aia ⁊ caro non taliter capiūtur: sed sicut perētur in talibus significatijs bene posset cōcedi seqla non tñ est cōcedēda simplr: sed semp cū distinctione Et si inferas: igitur tūc xp̄s fuisset due persone: negatur ꝓña. imo dato ꝙ sustētaret. 2. humanitates non esset due persone: sed vna persona.

¶ Queritur scō sirca eandem distin. an statim post mortez christi caro vel anima facta est ipassibilis Pro huius questionis enucleatiōe est aduertendū ꝙ de carne xp̄i non est cōtrouersia apud Doctores catholicos. Nam oēs cōueniūt ꝙ nō facta est impassibilis vsq ad diem resurrectiōis: sed de aia est difficultas. Nam aliqui dicūt ꝙ non statiz fuit facta impassibilis. sed solum in die resurrectiōis: veluti ⁊ caro. Cōtra istam opinionē arguitur sic aia christi imediate post mortē maiorē dignitatē sibi comparauit q̄ anima cuiuscunq alterius iusti: sed multe sunt aiē iustoꝝ que immediate post mortē effecte sunt impassi. ergo a fortiori aia xp̄i in mediate post mortem effecta est impassibilis.: maior est articul⁹ fidei: ⁊ mi patet de martirum alabus q̄ilico post mortē effecte sunt impassibiles ⁊ regnāt in celis. Insup tota causa q̄re anima xp̄i non erat impassibilis ante mortez: erat vt mereretur ⁊ deꝰ specialiter impediebat impassibilitatē eiꝰ. sed post mortē non poterat amplius mereri: ergo se sante causa debebat cesare effectꝰ. s. ipedimentū impassibilitatis. Preterea aia erat passibilis rōne carnis. sed post mortem erat separata aia ab ipsa carne: ergo statim post mortē aia effecta est impassibilis. Propter istas rōnes rñdetur ad q̄stionē per duas cōclusiones. quaꝝ Prima est ista: aia xp̄i in mediate post mortē effecta ē ipassibilis. ista cōclusio ptz ex rōnibꝰ in mediate factis. Scōa cōclusio ē ista: caro xp̄i non statiz facta est impassibilis. sed solū in die resurrectionis: ista conclusio patet ꝙ caro non fuit glorificata nisi vsq ad diem resurrectiōis.

¶ Cōtra primā cōclusionē arguit: caro ex scōa cōclusione nō imediate effecta est impassibilis: ergo nec aia: ꝓña tenet qz nō vr maiorꝫ rōne aia: q̄ de carne. Ad hoc argumētum rñdetur negādo ꝓñaz: ⁊ ad probationē negat añs ⁊ discrimē est: qz aia semp fuit bta ab instanti primo sue creationis ⁊ dñs deus specialr impediebat impassibilitatē eius vt posset mereri. sed post mortem non amplius impediuit postq̄ non poterat amplius mereri: ideo statiz facta est impassibilis: caro autē nūq̄ habuit glorificationē vsq ad diē resurrectiōis. Cōtra istam solutionē arguit: nihil est collatū aiē xp̄i imediate post mortē p qō efficeret impassibilis: ergo nō statiz post mortē effecta est ipassibilis. Ad hoc negatur ꝓña: ⁊ rō ē qz nō oportebat ei aliq̄d cōferri sed satis erat ꝙ deꝰ non impediret impassibilitatē eius ad hoc vt efficeretur impassibilis. ¶ Cōtra istā solutionē arguitur seq̄retur ꝙ statiz volasset ad celū ꝓñs est falsum igit: seqla patet aiē q̄ modo sunt ipassibiles statim volāt ad celū: ergo aia xp̄i postq̄ fuit impassibilis statiz volauit ad celū. Ad hanc replicā rñdetur negādo sequelā: ⁊ ad pbationē negatur ꝓña: rō est qz tūc nondū erat sufficiēter pbata mors xp̄i ⁊ resurrectio: ideo nō fuit ꝓgruū ꝙ statim volaret ad celū. ¶ Cōtra istā solutionez arguit: si ita ꝙ talis aia fuisset vnita carni añ diem dñicū resurrectionis fuisset passibilis: ergo aia in illo triduo erat passibilis: añs probat caro erat tūc passibilis: ergo aia percepisset dolores carnis: ⁊ per ꝓñs fuisset passibilis. Ad hāc replicā rñdetur negādo añs ⁊ ad pbationē negatur iterum añs: immo si aia fuisset tunc vnita carni: caro effecta esset gliosa ⁊ impassibilis. Sed argues adhuc cōtradicta sequeretur ꝙ caro in illo triduo fuisset incinata: ꝓñs est falsū igitur seqla probatur caro erat tunc passibilis: ergo patiebat ⁊ per ꝓñs corrumpebatur ⁊ efficiebatur cinis. Ad hoc respōdetur negando sequelam ⁊ ad probationem negatur cōsequentia: ⁊ ratio est quia dominus deus eam preseruabat iuxta illud dauid psalmo. 15. Non dabis sanctum tuū videre corruptionem.

Si Christus in morte fuit homo.

Distinctio. XXII.

Jc queritur vtrum in illo triduo mortis xp̃s fuerit hō? Quod non videt quibusdaz qz mortuus erat: z homo mortuus non est homo. Addūt etiam q̃ si tunc erat homo: vl mortalis vl immortalis. sed mortalis non qz mortuus. nec immortal qz tñ post resurrectionē. Quibus rñdemus qz ly homo mortuus fuerit. erat tñ in morte deus homo nec mortalis quidem nec īmortalis. z tamē vere erat homo. Jlle eñ z huiusmōi argutie in creaturis locū habent. sed fidei sacramētum a philosophicis argumentis est liberum. Ūñ Ambrosius. Auser argumēta vbi fides querit. Jn ipsis gimnasijs suis iam dialetica taceat. piscatoribus credit nō dialeticis. Dicimus ergo in morte xp̃i deū vere fuisse hominez. z tñ mortuū. z hoiem q̃dē nec mortalem nec immortalē qz vnit⁹ erat aie et carni seiunctis. Alia eñ rō ne ōz deus homo, vel homo deq̃ Martinus vel Joannes. Homo eñ dicit deus z ecōuerso ꝓpter susceptionem hominis id est aie z carnis. Ūñ Augus. Talis erat susceptio illa q̃ deum hominē faceret. z hoiem deum. Cum ergo illa susceptio q mortem non defecerit: sed deus hoi z homo deo: sicut añ vnit⁹ erat: vere z tunc deus erat homo z ē conuerso: qz vnit⁹ erat aie z carni: z homo mortuus erat: qz aia a carne diuisa erat. Propter separationem aie a carne mortu⁹: sed ꝓpter vtriusq̃ semper secū vnionem: homo. Non autez sic erat homo: vt ex anima z carne simul iunctis subsisteret. ex qua ratione dicit aliquis ali⁹ homo z ipse forte ante mortez: hoc etiam mō erat homo, z post resurrectionē fuit. Jn morte vero homo erat tñ ꝓpter aie z carnis secum vnionem: mortuus ꝓpter inter illa duo diuisionem.

Si christ⁹ in morte erat homo alicubi z si vbicunq̃ est homo sit..

Hic querit si christ⁹ in morte alicubi erat homo. z si vbicunq̃ est homo sit: Ad qđ dicimus qz non vbicunq̃ erat homo erat nec modo vbicunq̃ est homo ē: qz vbiq̃ est scōm deitatem: nec vbiq̃ homo: qz non vbiq̃ humanitatem z aiam nō assumpsisset. Sz tamen qz ex quo assumpsit: neutrū deposuit. sed cū vtroq̃ eandē vnionez indesinenter tenuit. quā assumēdo contraxit. Jdeo nō incongrue vbicūq̃ anime vl carni vl vtriq̃ vnitus est: ibi homo esse ōz. quia ibi humanatus est. ergo et in sepulcro erat hō. et in iferno erat hō. qz vtrobiq̃ humanatus erat xp̃s et vnā eandēq̃ cū aia z carne lz separatis: habebat vnionem. z vno eodemq̃ tēpore in sepulcro iacuit christ⁹ z ad infernum descēdit. sed in sepulcro iacuit scōm solam carnē. z in infernū descendit scōm solaz animam. Unde Augus. Quis non est derelict⁹ in inferno. christus? sed in anima sola. quis iacuit in sepulchro? christus? sed in carne sola. quia i singulis christus est. Christum in his omnibus z in singul' confitemur. Ex his euidenter ostenditur q̃ carni iacenti in sepulcro vnit⁹ erat christus. sicut anime in inferno. Alioquin si carni mortue nō esset vnitus. non in ea diceretur iacuisse in sepulcro. Ania ergo ad infernum descendit. Caro in sepulcro iacuit: sapientia cū vtraq̃ permansit. que in inferno positis vt ait Ambro. lumē vite fun

ni vnit⁹: sz vbicūq̃ est scōm hominē ibi homo est. Tēpore aūt mortis z vbiq̃ erat scōm deū: z in sepulcro scōm hoiem: z in inferno scōm animā: z in sepulcro scōm carnem. Jn sepulcro ergo erat homo: qz humanitati vnit⁹ erat z si nō toti: qz carni tantuz: z in inferno erat homo qz būanitati vnitus: sed nō toti qz anime tantuz. Sed si in inferno anime tñ z in sepulcro carni tñ vnit⁹ erat: ergo nec in inferno vnitus erat anime z carni. nec in sepulcro. Quomō ergo ibi vel hic homo esse ōz? Que est ratio dicti. Quia vna eadēq̃ vnione vnit⁹ erat aie in inferno: z carni in sepulcro. Et sic erat illis duobus tunc separatis vnitus: sicut ante separationē id est ante mortē Ad hoc aūt opponit. Si christus animā tñ vel carnem tñ assumpsisset. non fuisset ver⁹ homo sz propter vtriusq̃ assumptionem ver⁹ homo fuit. Sic ergo vbi carnem z animaz sibi vnitam nō habebat. ver⁹ homo ibi non erat. Sed tēpore mortis nusq̃ illa duo vnita habebat: qz nec in sepulcro nec in inferno. nec alibi. Nusq̃ ergo erat homo Ad quod dicimus. qz christus vtiq̃ verus homo nō fuisset: si carnem z aiam nō assumpsisset. Sz tamen qz ex quo assumpsit: neutrū deposuit. sed cū vtroq̃ eandē vnionez indesinenter tenuit. quā assumēdo contraxit. Jdeo nō incongrue vbicūq̃ anime vl carni vl vtriq̃ vnitus est: ibi homo esse ōz. quia ibi humanatus est. ergo et in sepulcro erat hō. et in iferno erat hō. qz vtrobiq̃ humanatus erat xp̃s et vnā eandēq̃ cū aia z carne lz separatis: habebat vnionem. z vno eodemq̃ tēpore in sepulcro iacuit christ⁹ z ad infernum descēdit. sed in sepulcro iacuit scōm solam carnē. z in infernū descendit scōm solaz animam. Unde Augus. Quis non est derelict⁹ in inferno. christus? sed in anima sola. quis iacuit in sepulchro? christus? sed in carne sola. quia i singulis christus est. Christum in his omnibus z in singul' confitemur. Ex his euidenter ostenditur q̃ carni iacenti in sepulcro vnit⁹ erat christus. sicut anime in inferno. Alioquin si carni mortue nō esset vnitus. non in ea diceretur iacuisse in sepulcro. Ania ergo ad infernum descendit. Caro in sepulcro iacuit: sapientia cū vtraq̃ permansit. que in inferno positis vt ait Ambro. lumē vite fun

debat eterne. Radiabat illic lux vera sapientie: illuminabat infernum: sed in inferno non claudebatur. Quis eñ locus est sapientie de qua scriptum est. Ne scit homo vias eius. nec inuenta est inter hoies. De qua abyssus dicit: nõ est in me. mare dicit non est mecum ergo nec in tempore: nec in loco sapientia est cui nec mors tribuenda est. In ligno enim caro: nõ illa operatrix omnium substantia diuina pendebat. Cõfitemur tamẽ christũ pendisse in ligno ⁊ iacuisse in sepulcro sed in carne sola. Et fuisse in inferno: ꝫ in aia sola.

Quod xps vbiqz totus est. sed nõ totũ. vbiqz totus est hõ vel deus sed non totum.

¶ Et vticz totus eodem tẽpore erat in inferno totꝰ in celo. totus vbicz. Persona eñ illa eterna non maior erat vbi carnem ⁊ aiam simil vnitam sibi habebat ꝙz vbi alterum tantũ nec maior erat vbi vtrũcz simꝫ vel alterum tantum vnitum habebat ꝙz vbi erat neutrũ hꝫs vnitũ. Totus ergo christus ⁊ perfectus vbicz erat. Unde Augus. Non dimisit patrem christus cũ venit in vginem: vbicz totus: vbicz perfectus. Uno ergo eodemcz tempore totus erat in inferno totꝰ in celo. Erat apud iferos resurrectio mortuoꝝ. erat super celos vita viuentiũ: vere mortuus vere viuus: in quo mortem suscepit. ⁊ vitaꝫ diuinitas non perdidit. Morte ergo dei filius: ⁊ iaia nõ ptulit. ⁊ i magestate nõ sentit ꝫ tñ participatione infirmitatis ex gl̃ie crucifixꝰ est. Ex his apparet ꝙ xps eodem tempore totus erat in sepulcro. totꝰ in inferno. totꝰ vbi ꝙz sicut et mons totus est vbicz est: sed nõ totũ. Nec in sepulcro vel in inferno totum eras ⁊ si totus sicut christus totus est deꝰ totus homo: sed nõ totũ: qz nõ solum est deus vel homo: sed ⁊ deus ⁊ homo. Totũ eñ ad naturam refertur. totus aũt ad hypostasim: sicut aliud ⁊ aliqd ad naturã. alius vo ⁊ aliquis ad psonam referuntur. Unde Joã. Damas. Totus xps est deꝰ perfectus nõ aũt totum deꝰ est. Nõ eñ solum deꝰ est sed ⁊ homo et totus homo perfectus. Nõ aũt totum hõ. non solũ eniz homo: ꝫ ⁊ deꝰ Totũ eñ nature ẽ repleẽtatiuũ. Totꝰ aũt hypostaseos. sicut aliõ ꝙdẽ aliꝰ ẽ nature aliꝰ aũt hypostaseos: sic ⁊ huiusmodi.

Si ea que dicũtur de deo vl̃ de filio dei. possunt dici de hoie illo vel de filio hoĩs.

¶ Solet etiam queri si congruenter dici possit filius hominis vt ille homo descendisse de celo vel vbicz esse: sicut dicitur filius dei vel deus de celo veniss̃e ⁊ vbi ꝙz esse? Ad quod dicimus si ad vnitatem persone referatur dicti intelligẽtia: sane dici põt. Si vero ad distinctionem naturarum nullatenus cõcedendũ est. Tñ Augus. Una psona est christus deꝰ ⁊ homo. Ideo dicitur. Nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit ⁊c. Si ergo attendas distintionem substantiarũ: filius dei descendit. ⁊ filius hominis crucifixus est. Si vo vnitatẽ psone. ⁊ filiꝰ hois descẽdit. ⁊ filiꝰ dei est crucifixꝰ. Propter hanc vnitatẽ psone nõ solũ filiũ hois descendisse de celo. ꝫ etiam dixit esse in celo cũ loqueretur in terra. ꝓpter hanc eandem ỏz deus glorie crucifixus. q̃ tñ ex forma serui tñ crucifixus est. Non tñ �means hoc ꝙ deus glorie est. ꝑm ꝙ glorificat suos. ⁊ tñ ỏz deꝰ glorie crucifixus. Recte quidez nõ ex virtute diuinitatis. ꝫ ex infirmitate carnis. Quid ergo propter q̃d. ⁊ q̃d ꝑm q̃d dicaĩ. prudens et diligens et pius lector intelligat. Hec de corrigia calciamenti dñici dicta sufficiant. Ne ossa regis idumee consummantur vsqz incinerem.

Circa vigesimam scõam distin. quẽrit primo. Utr xps i triduo fuerit homo. Pro hui° q̃stiõis enodatione est aduertendũ: ꝙ Hugo de sancto victore tenet: ꝙ aia est homo: ⁊ ideo concedit ꝓñr: ꝙ xps i triduo fuit homo: sed hec opinio non solũ est hęretica: sed etiã contra phiam naturalẽ. Nã homo secũdum phos naturales diffinitur diffinitione phica sic: homo est aial cõpositum ex materia ⁊ forma rõli. Propterea magister i pz̃ senti distin. tenet ꝙ aia non est hõ. Nihilominus concedit cũ Ugone: ꝙ xps in triduo fuit hõ: ratio ei° est: qz ad hoc xps dicaĩ homo satis est: ꝙ habeat materiaꝫ ⁊ aiam rõnalem sibi vnitas: sed in hoc magister non tenetur. Nã tũc xps fuisset homo viuus ⁊ mortuus simul ⁊ semel: in sup nulla erat tũc hũanitatẽ xpi: ergo nõ habebat humanitatẽ: ⁊ per ꝓñs non erat homo: añs probaĩ aia nõ vnebatur tunc in illo triduo carni: ergo caro ⁊ aia xpi non constituebant humanitatẽ: ⁊ per ꝓñs nulla erat in triduo hũanitas xpi. Propter istas ra

tiões diuus Thõmas: ⁊ diuus Bõ nauentura: ⁊ doctor Subtilis: ⁊ oēs alij doctores ponũt conclusionē negatiuam ad quęstionem quę satis patet ex notabili: ⁊ p triduũ in proposito intelligimus totum tempus qõ fuit ab hora nona qñ expirauit xps vsq; ad instans resurrectionis: qõ fuit diluculo in die dominico resurrectionis.

¶ Contra istã solutionē arguit Augustin⁹ in primo de trinitate inquit talis erat illa susceptio: q̃ deum hominem faceret ⁊ hoiem deus: sed talis susceptio non cessauit per mortem: ergo in triduo xpi erat homo. Ad hoc argumentũ rñdetur distinguendo mi. vel q̃ non cessauit: q̃ nõ reliquit aiam ⁊ carnez: ⁊ sic concedi tur illa: ⁊ negatur ꝓia: vel q̃ nõ cessauit. i. q̃ tũc hũanitas in illo triduo erat ⁊ sic negat illa minor. Mã i illo trido non sustentabat hũanitas xpi q̃ non erat hũanitas i illo triduo ⁊ propter eandem causam Christus non habuit humanitatem in triduo sibi vnitã: sed verbũ dominum habebat aiam ⁊ carnẽ sibi vnitas. Cõtra istã solutionē arg̃t xps in illo triduo fuit sacerdos q̃ fuit hõ ꝓia tenet: q̃ soli hoies sunt sacerdotes: ⁊ asis probat auctoritate Dauid psalmo. 10. 9. d. Tu es sacerdos in eternum scõm ordinẽ melchisedech: ergo in triduo erat sacerdos. Ad hãc replicã rñdetur distinguendo de sacerdote: vl ad sacerdotẽ requirit humanitas vel sufficit aia hns potestatem sacerdotij. Si secũdũ negatur ꝓia: ⁊ ad probationē negatur q̃ soli hoies sunt sacerdotes. Mã tunc aia dicet sacerdos: ⁊ isto mõ capit dabõ. Si detur primũ negatur illud asis: ⁊ ad probationē dico q̃ regius propheta intelligit de potestate sacerdotali. s. q̃ semper xps in eternũ habebit potestatẽ sacerdotalẽ. Cõtra istã solutionē arguitur quandocũq; aia ⁊ caro vniuntur in vnã hypostasim siue vnã personã faciunt hoiez: sed caro ⁊ aia xpi in triduo vniebãt in vnã hipostasim: q̃ vniebant verbo diuino: ergo caro ⁊ aia xpi in triduo cõstituebãt hoiez. Ad hãc replicã rñdetur negando maiorẽ. Mã nõ suffi. q̃ vniantur in vnũ tertiũ aia ⁊ caro. Ad hoc q̃ cõstituãt vnũ hoiem sed requiritur q̃ aia vniatur carni: alias nunq; cõstituerent vnũ hoiez.

¶ Scõo argt̃ sic auctoritate philosophi. 1. 9. etico. 2. d. q̃ vnuscuiq; hõ est su⁹ intellect⁹: g̃ hõ solũ supponit pro aia intellectiua: sed xps habebat aiaz intellectiuã in triduo: ergo xps in triduo erat hõ. Ad hoc argumentum rñdetur: q̃ pñus nihil aliõ vult dicere nisi q̃ rõne intellectus vnusquisq; 2 hõ. Mã rõne materie certum est: q̃ hoies conueniunt cũ brutis. Contra istã solutionē arguitur: sancta mater ecclesia in letania canit sancte Petre ora pro nobis. sancte Nicolae ora pro nobis. ꝛc. ⁊ non taliter oraret nisi sanctus Petrus esset: ⁊ sanctus Nicolaus esset: ergo homo supponit pro aia rõnali. Sibi conceditur a sancta matre ecclesia: q̃ xps iacebat in sepulchro: ergo tũc xps erat homo. Ad hoc facile rñdet q̃ in illis ē suppositio sinodochica: sicut qñ 2 comedi bouẽ accipit eũ totũ pro parte vnde sensus est aiã quę fuit Petri ora pro nobis: ⁊ sensus alterius est materia quę fuit xpi iacebat in sepulchro. Contra istã solutionē arguitur: sequeretur q̃ qñ iustus moreretur: tunc desineret esse homo: sed hoc est stultũ: igitur mi. probatur: nihil est vltio q̃ homo tũc desinat esse: sz qñ vere incipit esse beatus tunc vere incipit esse: ⁊ hoc contingit qñ iustus moritur: ergo tũc nõ desinit esse postq̃ incipit esse beatus. Ad hanc replicã rñdetur cõcedendo sequelã: ⁊ negãdo minorẽ: ⁊ ad pbationē nego: q̃ tunc incipiat esse beatus: sed bene concedo q̃ aia iusti incipit esse beata: sed non propterea sequitur: q̃ ipse incipiat esse beatus. nã non incipiet esse beatus nisi in die resurrectionis: ⁊ tunc vere incipiet esse. Et si arguas xps habebat aiam rõnalẽ in triduo: ergo xps erat rõnalis in triduo: ⁊ per ꝓns hõ. Ad hoc rñdetur negando ꝓiam capiendo ly rõnale: vt est differẽtia hominis. Mã non sufficit ad hoc q̃ aliquid sit rõnale isto modo q̃ habeat aiam rõnalẽ: sz cũ hoc oportet q̃ talis Anima rõnalis sit vnita carni. ¶ Circa istã quęstionē dubitatur ꝓmo An filius dei siue verbũ diuinũ erat in triduo xps. Ad hoc dubiuz rñdet q̃ si ad hoc q̃ filius dei dicatur xps requiritur q̃ habeat hũanitatẽ sibi vnitã: dicendũ est q̃ nõ erat i triduo xps: si vero sufficiat q̃ habeat aiam rõnalẽ ⁊ carnẽ sibi vnitas: tunc bene primo modo. Dubitat scõo. An vbi biũ rñdetur q̃ xps vbiq; est per essentiã presentiã ⁊ potentiaz: q̃ xps est deus: non tñ xps vbiq; est homo: q̃ non in quolibet loco habet humanitatem ⁊ ex ꝓñti sequitur q̃ xps non est vbiq; xps: quamuis xps vbiq; sit deus: nec sequitur xps vbiq; est deꝰ ergo deus vbiq; est xps propter varietatem appellationis.

¶ Queritur scõo circa eandem distin. Vtrũ corpꝰ xpi fuerit per triduũ in sepulchro. Pro huius q̃stionis enodatione supponẽda est suppositio sinodochica ex logica. Ultio est aduertendũ q̃ nõ expediebat resurrectionē xpi illico post mortẽ fieri: nec etiã expediebat differri vsq; ad diẽ iudicij: rõ est: q̃ nre fidei certitudo qua credim⁹ nos resurrecturos fundata ē supvera resurrectionē xpi. Ad hoc aũt q̃ constet nobis de veritate resurrectionis xpi duo requruntur. Primũ q̃ constet de veritate mortis. Scõm q̃ constet de veritate coniunctionis iterate aię ⁊ carnis: veritas mortis non constituisset nobis: si xps statim resurrexisset nã multi hereſiarche dixissent xpm finxisse se esse mortuũ. sic maledictus Machomet⁹ asserit: q̃ xps nõ fuit mortuus. Pariforma veritas itarate coniunctionis non constitisset. Si xps nondũ resurrexisset. Immo si xps nondũ resurrexisset: fides oino in aplis defecisset: nec aliquis credidisset xpm fuisse deũ: sed purũ hoiez necesse eñ fuit propter nostre fidei firmitatẽ xpm non accelerasse suam resurrectionez: necetiã differri vsq; ad diẽ resurrectionis: necessariũ igitur fuit taliter accelerari vt manifeste

Universidad de Sevilla

stareꝫ veritas mortis: ⁊ veritas resurrectiõis. Idcirco distulit vsq̃ ad tertiũ diẽ ⁊ non amplius: qz per illũ tps sufficiẽter poterat manifestari: q̃ xps vere erat mortuus: ⁊ post illũ tps sufficienter poterat manifestari: q̃ xps vere erat mortuus: ⁊ post illud tps sufficiẽter manifestata fuit veritas resurrectionis xpi. Nam noluit propter eãdẽ causam illico ascẽdere ad celũ post resurrectionẽ. sed per. 40. dies voluit per multa miracula ⁊ experimenta probare veritatem sue resurrectionis. Tertio ẽ notandum vt Aug⁹. refert in lib. de cõsensu euangelistaꝝ q̃ aliqui volunt saluare xp̃m fuisse in sepulchro quo ad corpus: ⁊ in inferno quo ad aiaz per. 3. dies: ⁊. 3. noctes. Isto modo. sez q̃ tps tenebraꝝ ab hora. 6. vsq̃ ad horã. 9. vocant p̃mã noctẽ: ⁊ residuum diei vocant diẽ: ⁊ noctẽ precedentẽ diẽ sabbati scdam noctẽ ⁊ diẽ sabbati scdm diẽ ⁊ noctẽ pcedẽtẽ diẽ dñicũ. 3. noctẽ: sz nequẽt dare. 3. diẽ cũ saluator diluculo diei dñice resurrexit teste psal̃. d. exurge psalteriuz ⁊ cithara exurgã diluculo. Propter ea necessariũ est recurrere ad suppositionẽ sinodochicã. Istis notatis ꝛ̃ idem per duas conclusiones: quaꝝ prima est ista. Corpus xp̃i non fuit in sepulchro per tres dies totales: ⁊ p tres noctes totales sine categorema tice. ista conclusio probatur sepult⁹ est die veneris circa crepusculũ noctis: ⁊ resurrexit die dñico diluculo et a tali crepusculo noctis vsq̃ ad diluculum diei dñici non fuerunt tres dies totales ⁊ tres noctes. Immo solũ fuerunt due noctes: ⁊ vn⁹ dies tõtalis. ſ. dies sabbati: ⁊ solũ corp⁹ xp̃i permansit tale tps: igitur conclusio vera. Scda conclusio est ista: simpliciter ista est concedenda: corpus xp̃i fuit per triduũ in sepulchro ista cõclusio probatur simplr̃ ista cõceditur Joãnes comedit bouẽ vl̃ vitulum: vbi solũ comedit vnũ parũ frustrũ rõue suppositionis sinodochice: ergo propter eandẽ causã ista est concedenda simpliciter corpus xp̃i fuit in triduo in sepulchro.

¶ Contra primã conclusionez arguit: sic saluator noster. Matthei 12. dicit: sicut fuit Jonas in vẽtre cethi tribus diebus ⁊ trib⁹ noctib⁹ ita erit fili⁹ hois trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctib⁹ i corde terre: g̃ corp⁹ xp̃i p tres noctes mansit in sepulchro. Ad hoc argumentũ rsidetur q̃ dictũ saluatoris intelligitur q̃ filius hois erit in corde terre tribus diebus ⁊ trib⁹ noctibus. i. tribus diebus hñtibus tres noctes: ⁊ ly tribus diebus etiaz capitur sinodochice: proportionabilit capitur ly triduũ siue tribus diebus qñ saluator dixit Joãnis. 2. soluite tẽplũ hoc: ⁊ i trib⁹ dieb⁹ siue in triduo excitabo illũ. Proportionabr̃ capit illũ qõ hẽtur in simbolo. ſ. tertia die resurrexit a mortuis.

¶ Scdo arguitur sic: xps siue corpus xp̃i non mansit per. 2. noctes in sepulchro integras: igitur conclusio falsa. asis probatur xps surrexit media nocte diei dñice: ergo nõ mãsit p. 2. noctes integras i sepulchro: asis patet Sanson: vt habetur iudicum. 16. ca. Dormiuit vsq̃ ad mediã noctẽ ⁊ tulit portas ciuitatis vsq̃ ad montẽ: ergo xps media nocte surrexit: pñia tenet qz figura dz correspõdere figurato ⁊ econuerso. Ad hoc argumentũ rsidetur negãdo asis: ⁊ ad probationez negatur itez asis: ⁊ ad probationẽ negatur pñia: ⁊ ad pbationẽ non oportet q̃ figura in oĩbus correspondeat figurato. immo semper est aliqualis dissimilitudo ⁊ sufficit q̃ in aliquibus correspondeat. Contra istã solutionẽ arguitur auctoritate dñi Gregorij in. 18. li. moza. dic. expl̃se: q̃ xps media nocte surrexit. Ad hanc replicã rsidetur a dño Thom. q̃. ſ. Gregorius nõ capit mediã noctẽ nisi pro illo qõ est medium inter noctẽ ⁊ diẽ qõ vocamus crepusculũ diei.

¶ Tertio arguit sic corpus xp̃i statim recessit a sepulchro: ergo nullo modo mãsit per triduũ: asis probatur opus nostre redẽptionis fuit cõsumatũ in morte xp̃i: ergo glorificatio debuit accelerari: ⁊ nõ amplio⁹ differri: ⁊ per pñs corpus xp̃i nõ mãsit per aliquã noctẽ i sepulchro. Ad hoc argumentũ rsidet negãdo asis: ⁊ ad probationẽ negatur pñia: rõ patet ex notabilib⁹. Contra istã solutionem arguitur: aia xp̃i per nullã noctem mansit in inferno: ergo corpus Christi per nullã noctẽ mãsit in sepulchro: pñia tenet: qz non vl̃ potior rõ de vno q̃ de alio: ⁊ asis probatur actuũ scdo habetur de xp̃o quẽ deus suscitauit a mortuis iuxta q̃ impossibile erat detinere eũ: ergo postq̃ nõ potuit detineri illico surrexit: ⁊ per pñs p nullã noctẽ aia xp̃i mãsit in inferno. Ad hãc replicã rsidetur negãdo asis: ⁊ ad probationẽ negat pñia rõ est: qz detineri importat violentiam: mõ aia xp̃i nõ violẽter: sz mere libere ⁊ voluntarie mãsit in inferno vsq̃ ad diez resurrectionis. Contra istã solutionẽ arguitur sequerek: q̃ ania xp̃i fuisset detardata a sua gl̃ia ⁊ impedita: pñs est absurdũ igit̃ solutio nulla: sequela probatur vel aia xp̃i qñ erat in inferno vel appetebat vniri carni vel non appetebat: nullum istoꝝ potest dari: ergo nullomodo mansit in inferno q̃ nõ possit dari primũ ptz: qz tunc rõne talis appetitus fuisset talis aia retardata a gloria ⁊ impedita: ⁊ per pñs sequela vera: q̃ non possit dari scdm patz qz sequeretur q̃ aia xp̃i nõ esset eiusdem speciei cũ nra. Mã teste pho in libris phoꝝ quelibet forma appetit materiã sicut femia vir̃ ⁊ econuerso. Ad hanc replicã rsidetur negãdo sequelã: ⁊ ad probationẽ datur primũ membrum. ſ. q̃ aia xp̃i in inferno appetebat vniri carni: ⁊ nego q̃ propter ima vnio ipsius aiẽ ad verbũ diuinum impediebat talẽ retardationẽ. ⁊ hoc fuit spẽale priuilegiũ aiẽ xp̃i. nã in oĩbus alijs aiab⁹ talis appetitus retardat a gloria.

¶ Queritur tertio circa eandez distinctionẽ. Ad quos iferos xps descenderit. Pro huius quẽstiõis enodatione est notandũ primo: q̃ ante resurrectionẽ xp̃i quadruplex erat infernus. Prim⁹ incipiendo a centro terre erat ⁊ est infern⁹ dãpnatoꝝ: q̃ puniuntur pro suis propriis peccatis actualibus. Scds erat ⁊ est lim-

bus puerox: qui solū puniuntur pro peccato originali. Tertius erat rest purgatorij: in quo puniuntur aię q̃ discesserunt in gratia dei: r non plene satisfecerunt pro suis peccatis. Quartus infernus modo non est: sz erat libus sanctox Patrū siue sin⁹ Abrahe in quo erant oēs sancti homines qui mortui sunt ante resurrectionē xp̃i. Scō est notandū q̃ bis fariam aliquid dr in loco vno mō p suā essentiā: r alio modo per suū effectū: r isto modo vltimo imperator est Valentię: non tū primo modo: sicut militer Romanus pontifex. Tertio est notandū q̃ valde conuenies r rationabile erat q̃ xp̃s descenderet secundū aiaz ad infernos propter quas causas. Prima ē vt adimpleret prophetie: quax prima est regij prophete psalmo. xz. d. Attollite portas principes vestras: r introibit rex glorię. s. xp̃s. Scda est Osee xz. ca. d. Ero mors tua: o mors: ero morsus tuus: o inferne. Tertia est zacharie. 9. ca. d. Tu quoq; in sanguine testamenti tui emisisti victos tuos de lacu: in q̃ non est aqua. Secunda causa est ista propter consolationem victox magna eñ r ingens consolatio fuit sanctī patrū⁹: r prophetī de presentia aię xp̃i: r magna fuit benignitatis dignatio r hūilitatis ofitio q̃ ipse personalr voluit ad eos descēdere. Tertia causa est ista propter confusionē aduersariox: vt ipsi demones confunderētur ex sua presentia: r sicut vicerat eos in terra scōm humanitatē sic aia eī⁹ triūpharet apud inferos ipsos demōes inuitos expoliando iuxta illud apli ad colos. 2. cap. Expoliās principatos r potestates. s. demonū palā triūphās traduxit cōfidenter. Istis notatis rñdetur per quattuor cōclusiones: quax prima est ista. Christ⁹ nō descēdit ad locū dāpnatox: neq; ad limbū puerox per suā essentiā: ista conclusio probatur dampti r pueri qui discesserunt cū peccato originali non erant coniuncti xp̃o per fidem charitate formata: ergo ipis passio xp̃i non profuit: r per ꝓns xp̃s nō descendit ad illos duos infernos post q̃ eos non poterat liberare scōm legem dei ordinatā. Scda ꝓclusio est ista dubiū est apō doctores. An xp̃s descenderit ad purgatorij vt patebit ex sequenti quęstione. Tertia cōclusio est ista: xp̃s descendit ad limbum sanctox patrū per suā essentiā scōm aiam: ista conclusio est articulus fidei. Quarta ꝓclusio est ista xp̃s ad oēs inferos descendit per suū effectū: ista conclusio probatur: q̃ pmo q̃ descenderit ad limbū patrū: r ad purgatorij p suū effectū: ptz qr ex libo oēs sanctos patres liberauit r ex purgatorio ꝯz oēs doctores catholicos: aliquos liberauit superē tū probare q̃ descenderit p suū effectū ad limbū puerox: r ad primū infe. dāpnatox: r de limbo puerox ptz qr cōsolatus est eos. s. q̃ darēt gras deo q̃ nulla pena sēsus puniebāt r dāpnatos r demones reprehēdit de superbia r incredulitate r de ingratitudine ipsox.

¶ Cōtra istas conclusiones arguitur sic xp̃s ad nullos infernos descēdit: ergo ꝓclusiones nulle aīs

probatur infernus sonat in malam partē: ergo xp̃s non descendit ad infernū: aīs probatur expressa autē Aureli august. īepistola ad euodiū d. nec ipos quidē inferos cuspiā scriptorū in bonos apellatos reperire potui. Ad hoc argumentū rñdetur negādo aīs r ad probationē negat ꝓīa r rō est: qr xp̃s non descēdit ad manendū ibi. sed ad liberādū sctōs patres a faucibus demonū. Contra istam solutionē arguitur optimo debetur optim⁹ locus. sed xp̃s est optimus: ergo nullo modo descēdit ad infernuz. Ad hāc replicā rñdetur q̃ xp̃s non descendit ad inferos vt ibi permaneret: sed bene ascendit in celos vt in eis permaneret: nec incōuenit q̃ optimū ens sit in loco malo qū nō est ibi permanēter. Et si arguas corpus xp̃i nūq̃ fuit in inferno: ergo xp̃s non descendit ad inferos: negatur ꝓīa. rō ē qr illa. s. xp̃s descendit ad inferos conceditur per suppositionē sinodochicā r sensus est: aīa q̃ fuit xp̃i descēdit ad iferos. Cōtra istā solutionem arguitur: qō est maius est atribuendū xp̃o: sz maius est triūphare per solā volūtatē r virtutem: q̃ presentia corporali: ergo xp̃s non per essentiā descendit ad inferos. Ad hanc replicā rñdet q̃ non semp illud qō est maius vno mō est atribuēdum xp̃o: nam sz simplr sit maius triūphare per solā virtutem: q̃ presentialr: maioris tamē benignitatis r dignitatis est triumphare p̄sentialiter propter sanctos patres qui detinebantur

¶ Scō arguitur r specialiter cōtra primā conclusionē: xp̃s descēdit ad inferum dapnatox r limbuz puerorū per suam essentiam: ergo illa prima cōclusio falsa aīs ptz: de xp̃o habetur ecclesiastici. 24. ca. penetrabo oēs iferiores partes terre: ergo xp̃s ad oēs inferos descendit. Ad hoc argumentū rñdetur q̃ auctoritas intelligitur quo ad effectuz r non quo ad suā essentiaz. Contra istā solutionē arguitur actuū. 2. cap. inquit petrus: q̃ deus xp̃m suscitauit solutis doloribus inferni: iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo: sed dolores non erāt in inferno siue libo patriarchax ergo xp̃s descendit ad infernū dāpnatorum. Ad hanc replicā rñdetur distinguēdo minorē vel intelligēdo de doloribus emanātibus a pena sensibili. r sic cōceditur illa r negat ꝓīa vel intelligendo de doloribus emanātib⁹ ex dilatione glorie: r sic negat illa vnde prouer. 7. ca. habetur q̃ spes q̃ differtur affligit aīam idcirco iccirco pres mirabili desiderio affectabant gloriam q̃ eis differebatur r sic ad xp̃i passionē. Mirirū ergo si ex tali dilatione habebāt tristitiā: r propterea iacob dicebat lugens descēdam ad inferos. Cōtra istā solutionem arguitur xp̃s descēdit vbi erat Job: sed iob erat in profundissimo inferno: ergo xp̃s descēdit ad profundissimū inferni: mior ptz auctoritate eiusdē iob. 17. d. i profundissimū inferni descendet aia mea. Ad hanc replicā rñdetur q̃ iob vocabat limbuz patrū pfundissimū in ordie ad istas regiones quatuor elementox r non respectu partiū ipius inferni

Circa istã quęstionẽ dubitat primõ: vtrũ xp̃s fuit totus in inferno. Pro huius dubij solutione est aduertendũz q differẽtia est inter istas duas scilicet filius dei fuit totus in inferno ꝛ xp̃s fuit totus in inferno. Naz certũ est q xp̃s non fuit xp̃s in inferno. nã nõ habuit corpus in inferno. Sed bene est concedẽdũ q filiꝰ dei fuit totus in inferno ꝛ hoc expresse cõcedit Aurelius august. in libro de simbolo. d. totus filius apud patrez totus in celo totus in terra totus in vtero v̄ginis totus i cruce totus in inferno totus in paradiso quolatronem introduxit. Nã certũ est q filiꝰ dei nõ habet partes idcirco vbicũq; est: est totꝰ. Scõo dubitat per quãtum tẽpus xp̃s fuit in inferno scõm alam ꝛ in sepulcro. Ad hoc dubium rñdetur per duas cõclusiões. Prima est ista xp̃s fuit in sepulcro scõm corpus per duas noctes ꝛ vnũ diẽ quę faciunt. 36. horas ꝛ hoc expresse. d. Augustinus. i. 4. lib de trinitate: inquit eñ a vespere sepulture vsq; ad diluculum resurrectionis. 36. hore sunt. Scõa cõclusio est ista: xp̃s scõz aiaz fuit in inferno per. 29. horas ꝛ aliqđ de. 4. hora: ista cõclusio ptz hora nona expirauit vt oẽs euangeliste testantur ꝛ ab hora nona q̃ est hora. 5. apud nos vsq; ad diluculũ resurrectiõis sũt. 39. hore cũ aliqua pte. 4. ideo multi doctores dicũt q fuit in inferno per. 40. horas.

¶ Quarto queritur circa eandem distin. quos xp̃s ab inferis liberauit. Pro huius q̃stionis intelligẽtia est notãduz: q xp̃s descendẽs ad inferos operatꝰ est in virtute sue sanctissime passiõis: idcirco eiꝰ descensus ad inferos solũ illis liberatiõis obtulit fructũ: qui fuere passiõi xp̃i coniuncti per fidez charitate formatã per quã peccata tolluntur ꝛ dimittũtur. Scõo est notandũ q asi passionem xp̃i bifariã hoies erãt astricti reatu pene vno mõ pro peccato actuali: q quilibet in sua propria psona comiserat. Alio mõ pro peccato totius hũane nature quod a propio parente in oẽs originaliter euenit cuiusquidẽ peccati originalis duplex est pena. prima ẽ moꝛs corporalis. scõa est exclusio a vita glorie eterne ꝛ ideo christus descendẽs ad iferos virtute sue sanctissime passionis ab hoc reatu. s. exclusione a vita glorie eterne sãctos absoluit vt possent deinceps cetero deũ per essentiã videre i quo cõsistit pfecta hois beatitudo iuxta illud salua Joãnis. 17. hęc est vita eterna vt cognoscant te deũ verum ꝛ quẽ misisti ihesum xp̃m. nam propter reatũ peccati originalis nõ patebat sanctis patriarchis ꝛ pphetis aditꝰ ad gloriã eternã: ideo in inferno detinebãtur. Istis notatis rñdetur per aliquas cõclusiones. quaꝝ Prima est ista xp̃s oẽs sanctos patres patriarchas ꝛ prophetas qui erant in limbo patrũ siue in sinu abrae liberauit ꝛ glorificauit. Ista pclusio est articulus fidei ꝛ ptz etiã auctoritate zacarie pphete. 9. cap. d. tu quoq; in sãguine testamẽti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo nõ erat aqua. Scõa cõclusio est ista xp̃s oẽs aias quas inuenit in purgatorio liberauit ꝛ glorificauit: ista conclusio ponitur a nro cõpatriota diuo Vincentio ꝛ probatur duplici rõne. pria est cõis quę talis est q̃cũq; aliquis rex terrenus facit nouũ ingressum in aliquã vrbez licite ꝛ iuste liberat oẽs icarceratos: ergo a fortiori xp̃s saluator noster qui est rex regum ꝛ dñs dominãtiũ in suo nouo ingressu ad inferos maxime ad purgandum oẽs aias liberauit de purgatorio. Scõam rõnem adiũgo tale bonus latro dimas debitor erat magne pene cum paruam contritionem haberet solũ. n. dixit memento mei dñ veneris i regnũ tuũ: ꝛ saluator nr̃ oẽz penã illi dimisit ita q non intrauit purgatoriũ. ꝛ tota causa ẽ: q passio saluatoris erat recẽs ꝛ voluit eã ipi aplicare: sed eadem est rõ de aiabꝰ existentibꝰ in purgatorio: ergo omnes aias in purgatorio tũc existẽtes liberauit ꝛ glorificauit. Tertia cõclusio est ista xp̃s nullas animas inferni dapnatoꝝ aut limbi pueroꝝ liberauit: ista cõclusio ptz tales aiç non coniũgebãtur xp̃o per fidez charitate formatã: ergo nullas tales liberauit: pria tenet q passio xp̃i solũ poterat prodesse aiabus q̃ coniũgebãtur xp̃o per fidẽ charitate formatam ꝛ propter eandem causam non potuit prodesse demonibus.

¶ Contra primam cõclusionẽ arguitur sic: xp̃s non liberauit sanctos patres de limbo: igitur prima conclusio falsa: aiꝰ probatur augustinꝰ inqt in epistola ad euodiũ: illis iustis qui in sinu erant abrae cũ xp̃s in inferno descẽderit nõduz inueni quid cõtulerit: sed multũ cõtulisset si eos liberasset ergo nullo modo liberauit. Ad hoc rñdetur negando aiꝰ ꝛ ad probationẽ dico q Augustinꝰ loq̃batur cõtra quosdã hereticharchas: qui astruebãt sãctos patres puniri ab igni: ꝛ de tali liberatione ab igni asserit august. q nihil inuenit. Nihilominus bene inuenit de liberatiõe ab inferno ꝛ collatione glorie: nã in eadẽ epla asserit xp̃m eos glorificasse. Cõtra istã solutionem arguit remota causa remouet effectus: sed causa quare sancti patres detinebãtur in limbo erat q̃ non dũ erat soluta passio xp̃i: ꝛ soluta fuit ꝛ cõsumata in die veneris sancta: ergo statiz post moꝛtẽ xp̃i erepti sunt a limbo. Ad hanc replicã rñdetur q statim post moꝛtẽ xp̃i non amplius fuerũt sancti pres detẽti. Nã detentio vt dictũ est i portat quãdã violentiã: mõ q̃ primũ descẽdit aia xp̃i fuerũt oẽs glificati ꝛ spõte mãserũt in limbo vsq; ad diem resurrectionis xp̃i.

¶ Secundo arguitur contra secũdam conclusionem argumẽto diui thome: passio christi nõ habet virtutem tẽporalẽ ꝛ trãsitoriã: sed sempiternã: iuxta illud apostoli ad hebreos. 10. vna oblatione cõsumauit sanctificatos in sempiternũ: sed tũc non habuit maiorem virtutem passio christi q̃ modo habeat: ꝛ modo non liberat aias a purgatorio: ergo nec tũc liberauit omnes aias a purgatorio. Ad hoc argumentũ rñdet negãdo pria: rõ est q passio xp̃i est infinite virtutis quo ad effectũ: sm omnes doctores catholicos ꝛ in mera volũtate xp̃i ẽ aplicare suã passio

nem magis in vnō tēpore ꝯ in alio: ⁊ tūc voluit applicare qz erat rectꝫ sua passio ⁊ propter suum primum descensum siue iucundū aduentuz: sīc etiā aplicuit bono latroni modo aūt nō vult taliter aplicare: ideo nō oportet q nunc aiē liberentur a purgatorio anteꝯ plene satisfecerint.

¶ Contra vltimam conclusionem arguitur sic aliquos dāpnatos christus liberauit ab inferno dāpnatoz: ergo illa cōclusio falsa: añs probat visitauit eos ⁊ nō visitauit nisī ad liberandū aliquos ergo aliquos liberauit: probat maior autoritate ysaye cap. 24. d. congregabūtur in cōgregatione vnius fascis in locuz ⁊ claudētur in carcere ⁊ post multos dies visitabūtur: ⁊ ibi loqtur pphēta de dāpnatis: qui militiā cœli adorauerūt. Ad hoc rīdet negādo añs ⁊ ad probationē negatur minor: sed ideo eos visitauit vt argueret ⁊ confutaret de malitia ⁊ ingratudine ipōrum. Cōtra istā solutionem arguit glosa super illud zacarie. 9. ca. Tu quoqꝫ in sanguine testamēti tui ⁊c. inquit tu eos liberasti qui tenebant vincti in carceribꝰ vbi nulla mia refrigerabat: quā diues ille epulo petebat: ꝫ soli dāpnati icludunt absqꝫ vlla mia ergo liberauit aliquos de inferno dāpnatorū. Ad hanc replicam rīdetur: q̄ glosa illa loqtur añs passionē xp̄i ⁊ solū de sanctis patribus: qui infallibiliter ⁊ sine mia debebāt detineri vsqꝫ ad passionē xp̄i. Cōtra istā solutionem argf: xp̄s nō fuit minoris potētie in inferno ꝯ in hoc mūdo: ꝫ in hoc mūdo de q̄libet statu aliquos liberat: ergo in inferno de quolibet statu aliquos liberauit: ⁊ per p̄ñs de statu dāpnatoruz. Ad hanc replicā rīdetur negando p̄ñam: ⁊ rō est: qz in isto mūdo quilz est capax gr̄ę christi ꝯdiu viuit: sed in inferno dāpnati nō sunt capaces gratię christi: ideo nullos ipōz potuit eripere a faucibus demonum.

¶ Quarto arguitur sic cōtra eādem conclusionē xp̄s liberauit parvulos qui discesserūt cū peccato originali: igitur cōclusio falsa: añs probatur. Pueri non detinebantur nisī pro peccato originali: sicut ⁊ sancti patres: ⁊ xp̄s satisfecit pro peccato originali iuxta illud Joānis baptiste in primo ca. Joānis euāgeliste. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi: ergo sicut xp̄s liberauit sāctos patres: etiā liberauit pueros qui discesserūt cū peccato originali. Contra istā solutionē arguitur sicut Bapᵗˢ. operatur in virtute passiōis xp̄i: ita ⁊ descensus ad inferos: sed bapᵗˢ oēs pueros liberat a peccato originali si eū recipiant: ergo descēsus xp̄i ad inferos oēs pueros liberauit. Ad hāc replicā rīdetur negādo p̄ñaz: ⁊ rō est: qz pueri in inferno non erant capaces descensus xp̄i: qz non vniebātur ipsi xp̄o per fidē: sed in hoc mundo q̄libet puer est capax baptismi. Contra istā solutionē arguitur seq̄rek: q̄ gratia xp̄i nō in plures habūdaret: ꝯ delictū primi parentis: p̄ñs est falsum: ⁊ contra apostolū ad rom. 5. dicentis. Si vniᵒ delicto multi mortui sunt: multo magis gratia dei vniᵒ hois Jesu xp̄i in plures abundauit: igitur solutiō nulla: Sequela probatur delictum primi parentis transiuit in omnes preter Christum ⁊ virginē Mariaz: ⁊ gr̄a christi non in tot holes trāsiuit: igit sequela vera. Ad hāc replicā rīdet concedendo sequelā ⁊ negādo mi. rō est qz apostolus capitli plures loco dicit multos.

¶ Quinto querit circa eandem distinctionē An xp̄s fuerit primitie resurgentiū. Pro huius questiōis intelligētia est aduertendū q̄ propter nos necessariū fuit xp̄m resurgere. 5. rōnibus. Prima est propter cōmēdationem diuine iustitie ad quā pertinet exaltare illos q̄ se propter deū hūiliant iuxta illud marie deposuit potentes de sede ⁊ exaltauit hūiles Scōa est ppt fidei nr̄e instructionez qz p eius resurrectionē confirmata est fides nr̄a circa diuinitatē christi iuxta illud p̄me ad corintios. 15. si xp̄s non resurrexit inanis est predicatio nr̄a ⁊ vanis est fides nr̄a. Tertia est ad subleuationem nr̄ę spei ⁊ incitationem. Nā dum videmᵒ xp̄m resurrexisse qui est caput nr̄m speramus ⁊ nos resurrecturos: vnde p̄me ad corintios cap. allegato habetur: si xp̄s p̄dicat q̄ resurrexit a mortuis: quō quidā dicūt in vobis qm̄ resurrectio mortuoꝝ nō est: ⁊ Job. 19. habet scio q redēptor meus viuit: ⁊ in nouissimo die de terra surrecturus sum: ⁊ rursus circūdaboz pelle mea ⁊ in carne mea videbo deū saluatorē meū. Quarta ē ad informationē vite fidelīū iuxta illud ad romanos sexto quomō xp̄s resurrexit a mortuis per gl̄iam patris: ita ⁊ nos in nouitate vitę ambulem⁹. Quinta ē ad cōplementū nr̄e salutis: qz sicut xp̄s per hoc q̄ mala sustinuit mortē do vt nos liberaret a malis: ita glorificatus est resurgēdo: vt nos promoueret ad bona: iuxta illud apli ad romanos. 4. traditᵒ est propter delicta nr̄a ⁊ resurrexit ppter iustificatiōnē nr̄az. Scōo est notādū q̄ duplex est resurrectio. s. perfecta ⁊ imperfecta: resurrectio perfecta est q̄ fit ad vitā immortalē. resurrectio imperfecta ē: q̄ fit ad vitā mortalē: ⁊ isto mō resurrexerūt illi qui fuerūt suscitati ab helia ⁊ heliseo vt habet i. 3. ⁊. 4. libris regū: similr̄ Lazarus taliter resurrexit. Istis notatis rīdetur per duas cōclusiones: quaꝝ Prima est ista: xp̄s fuit primitie resurgentiū loquēdo de resurrectiōe perfecta: ista cōclusio probatur autoritate ⁊ rōne autoritas habet p̄me ad corin. 15. vbi apostolᵒ inquit resurrexit a mortuis primitie dormientiū: sup quę verba glosa ait: qz primᵒ tēpore ⁊ dignitate resurrexit: rōne probat sic nullus añs xp̄m resurrexit perfecte: Nam oēs illi qui christuz precesserunt ⁊ fuerunt suscitati iterum mortui sunt: ergo christus est primitie resurgentiū procedendo de resurrectione perfecta. Secūda conclusio est ista: christus non est primitie resurgentium procedendo de resurrectione imperfecta: ista cōclusio patet: quia multi alij resurrexerunt resurrectione imperfecta: immō ipse christus ante passionem multos taliter suscitauit qui postea mortui sunt.

¶ Contra primã conclusionem arguitur sic aliqui surrexerũt perfecte ante christũ ergo cõclusio falsa: añs probatur matthei. 27. habetur q multa corpora surrexerũt illa die qua xps expirauit z nõduz christus resurrexerat tũc: z tales resurrectiones erant perfecte: igitur assumptũ verum. ℙro solutione huius argumenti est aduertendũ q magna est cõtrouersia ter Hieronimũ z aure. Augustinũ. Nam august. tenet multa corpora surrexisse ea die qua passus est saluator: z ꝓsequẽter. d. q tales sancti iteruz mortui sunt. Nam tunc mãifeste sequeret q nõ fuisset primitie dormientiũ. Diuꝰ tñ hieronimꝰ tenet oppositũ. s. q nulli surrexerunt illo die: sed bñ post resurrectionẽ christi: z qz expresse matheꝰ in ca. allegato. d. q venerũt post resurrectionem xpi in sanctã ciuitatez idcirco sententia diui Hiero. est preferenda z facile est rñdere ad formã argumẽti negãdo añs z ad probationẽ negatur maior: immo ibi habetur post resurrectionẽ xpi: quare non resurrexerũt ante christum.

¶ Scõ arguit sic si xps esset primitie resurgentiũ maxime esset qz resurrexit tertia die post mortem suã: sed nõ resurrexit teria die: igit non fuit primitie resurgentiũ. maior probat seqretur q nos deberemus resurgere tertia die post mortẽ nrã ꝓsis ẽ absurdũ: igitur seqla probat mẽbra debent conformari capiti: sz christus qui est caput nrz resurrexit tertia die post mortẽ suã: ergo nos debemus ꝛesurgere tertia die post mortem nostrã. Ad hoc argumẽtũ rñdetur negãdo minorẽ: z ad probationem negatur seqla z ad probationem negatur ꝓña: rõ est qz membra non debẽt in oibus conformari capiti sed satis est q conformentur ei in natura. ¶ Cõtra istã solutionem arguitur: sicut christus per suã resurrectionem est causa nre resurrectiõis: ita per suã gratiã est causa nre gratie: sed multi habuerunt gram ante natiuitatez christi. ergo multi surrexerunt añ natiuitatem christi: z per ꝓns xps non fuit primitie resurgentium. Ad hãc replicã rñdetur negãdo ꝓñam: rõ est qz nondũ erat solutum preciũ: z passio xpi ꝓcuissa bñ sufficiebat ad cõferendã gram non añt ad aperiendã ianuam celi.

¶ Tertio arguitur sequeret qõ xps fuisset causa sue resurrectionis: ꝓns est falsum: igitur falsitas ꝓntis probatur: deus pater fuit causa resurrectionis xpi vt habetur actũ. 2. cap. ergo xps non fuit causa sue resurrectionis. Ad hoc argumentũ respondetur negãdo minorẽ: z ad probationez negatur ꝓña. immo ex illo añt sequitur q xps est causa sue resurrectionis. Nã opera trinitatis a dextra sunt indiuisa: teste August. z nihil potest facere pater sine filio et spũsancto: bene tñ vez z q xps non est causa sue resurrectionis scõm humanitatẽ. Contra istã solutionẽ arguitur nihil est causa illius q meretur: sed xps meruit suã resurrectionem: ergo xps nõ est causa sue resurrectionis mi. ꝓtz per aplum ad philippe. 2. cap. Ad hanc replicã rñdet

distinguendo mai. vel scõm diuersas naturas z sic negatur illa: vel secundũ eandẽ naturã: z sic cõceditur illa cũ minori z negatur ꝓña: rõ est. qz xps habet duas naturas. z scõm vnã fuit causa sue resurrectionis. s. scõm diuinitatẽ. z scõm aliã. s. hũanitatẽ meruit suã resurrectionẽ.

¶ Sexto queritur circa eandez distin. An xps vere z gloriose resurrexit. Ad hãc difficultatẽ rñdetur p duas breues conclusiones quaꝝ prima est ista. xps vere resurrexit. ista ꝯclusio ptz p illud saluatoris. Lucę vltimo cap. d. apostolis palpate. qz spũs carnẽ z ossa nõ habet sicut me videtis habere. Scda conclusio est ista xps resurrexit cũ corpore gloso. ista conclusio probatur expressa autoritate apostoli ad philip. 3. c. d. reformauit corpꝰ hũilitatis nre cõfiguratũ. corpi claritatꝰ sue. z ꝑme ad corin. 15. iquit idẽ apostolꝰ seminatur i ignobilitate z surget i gla.

¶ Contra primã conclusionez arguitur sic. Aliquid est de sanguie xpi in terris: z sanguis est de veritate hũane nature: ergo xps nõ vere resurrexit. Ad hoc argumentũ respondet diuus Tho. in. 3. parte negãdo maiorẽ: z dicit q talis sanguis qui ondit xpianis non est xpi: sed fluxit miraculose a quadã imagine xpi percussa a iudeis. Sz cõtra istã solutionẽ est experientia in opposituz. Nã in senobio predicatoꝝ apũ sanctũ Maximinuz in prouincia. i. proẽça. ondit quędã anphora repleta terra z sanguine xpi quẽ collegit ex pede crucis diua Magdalena: q quidẽ sanguis quolibet die veneris sancto ondit in signũ q fluxit a corpore xpi: z ascendit vsq ad orificiũ amphore. sicut in quadã abasia mãtue diui Andreę de ordine diui Benedicti ondit sanguis xpi quẽ collegit sanctus Lõginus qñ dedit ictũ lancee corpori xpi: z illuminati sunt occli eiꝰ ab eodẽ sanguie cũ antea fuisset cecus. cuius Longini corpus ibidẽ venerat pariforma i qua dã abasia diue Marie diocesis Xãtonẽsis ondit verꝰ sanguis xpi propter quẽ orta est mirabilis controuersia ante ptũ scõm nec determinata est talis difficultas. insuper diuꝰ Tho. i. 5. quolibeto articulo. 5. tenet q non totus. sanguis est de veritate humane nature. ideo melius est dicere vno istorum duorum modorũ. s. vel q totus sanguis qui est in terris. s. in locis allegatis nõ est de veritate hũane nature: idcirco illuz nõ assumpsit saluator in resurrectione vel q idẽ sanguis est in celo z in terra. Nã iam conceditur de sanguine consecrato q totꝰ ille sanguis cõsecratus est in celo z in terra. s. in calice. ¶ Contra istã solutionẽ arguitur autoritate apli scde ad corint. 15. d. Caro z sanguis non possidebunt regnũ dei: ergo xps nõ assumpsit carnem neq sanguinẽ. Ad hãc replicaz rñdetur q apostolus non capit sanguinẽ pro humore sanguineo: sed p hoie carnali z amãte carnẽ z consanguineos: quare nõ militat cõtra solutionẽ. Contra istã solutionẽ arguitur: si xps in resurrectione reassumpsisset sanguinem etiam reassumpsisset alios hũores: ꝓsis est falsum

igitur falsitas p̃tis probatur seq̃retur q̃ assũpsisset flegma ꝛ bilim. i. colerã: p̃ns est falsuz: igitur falsitas p̃tis probatur sequeretur: q̃ assũpsisset ea q̃ causat corruptionem p̃ns est absurdũ: q̃ tunc nõ assumpsisset corpus gloriosum. Ad hanc replicã rñdet Aurelius august. in. 13. lib. de ciui. dei: q̃ xp̃s oẽs illos humores q̃ sunt de veritate humane nature assumpsit nullos aũt cansantes corruptionem assumpsit.

¶ Scõo arguitur cõtra eandẽ conclusionẽ: xp̃s non habuit vex corpus post resurrectionẽ: ergo non vere resurrexit: añs probatur vex corpus nõ potest esse in eodẽ loco cum alio corpe: sed corp⁹ xp̃i fuit in eodẽ loco cũ alio q̃ intrauit ianuit clausis: ergo non fuit verus corpus. Ad hoc argumẽtũ rñdetur negãdo añs ꝛ ad probationez distinguit maior. vl de corpore glorioso ꝛ sic negatur illa: vel de corpore nõ glorioso: ꝛ sic cõceditur illa cũ mi. ꝛ negatur p̃ña: rõ est: q̃ corp⁹ xp̃i tunc erat glorioſuz. Et si arguas vex corp⁹ nõ euanescit: sed corp⁹ xp̃i euanuit a p̃spectu ap̃lor sepenumero: ad hoc eodem modo est rñdẽdũ. Et si vlteri⁹ arguas quodlz vex corpus est determinate figure: sed corpus xp̃i nõ est determinate figure: q̃ ī alia effigie aparuit Magdalene. ſ. in specie ortulani: ꝛ in alia effigie discip̃lis eũtibus in castellũ Emaus. ſ. in specie peregrini: ergo non fuit vex corp⁹. Ad hoc negatur p̃ña: rõ est: q̃ licet glorioſũ sit determinate figure. Nihilominus hẽt in sua potestate apparere taliter qualiter vult aĩa ipsius: hz etiã in potestate ip̃i⁹ palpari ꝛ nõ palpari succeſſiue videri ꝛ nõ videri.

¶ Tertio arguitur sic corpus xp̃i post resurrectionẽ est corruptibile: ergo scõa cõclusio falsa: añs probatur corpus xp̃i post resurrectionẽ retinet cicatrices: ꝛ vulnera: ꝛ talia ptinent ad corruptionẽ: ergo nõ gloriose resurrexit. Ad hoc argumẽtuz rñdetur negãdo añs: ꝛ ad probationẽ negatur minor. immo in cicatricibus est mirabilis pulchritudo ꝛ splẽdor. Contra istã solutionẽ arguit⁹ tale corpus non est integrũ post̃ habet cicatrices ꝛ aperturas: ergo nõ est glorioſum. Ad hanc replicã rñdetur negando añs: nã tales aperture non repugnant integritati. Contra istã solutionẽ arguitur: si corp⁹ christi esset fulgidũ visuz fuisset ab apostolis scõm rõnẽ lucis ꝛ non coloris sed videbatur ab apostolis scõm rationẽ coloris: ergo non erat fulgidũ ꝛ per p̃ns non erat gl̃oſum. Ad hãc replicã rñdetur q̃ in potestate aĩmẽ corporis glorioſi est q̃ corpus suuz videatur sub rõne lucis: ꝛ etiã sub ratione coloris sicut ei placet. Nã corpus glorioſum oĩno subijcitur aniẽ. Contrã istã solutionẽ arguitur corpus Christi post resurrectionez fuit aĩale: ergo non fuit glorioſum: añs probatur comedebat: bibebat sicut ap̃li: ergo corpus Christi fuit aĩale post resurrectionem. Ad hanc replicam rñdetur negãdo añs: ꝛ ad probationẽ negatur p̃ña: rõ est: q̃ corp⁹ Christi tunc non indigebat cibo aut potu: sed ideo comedebat ꝛ bibebat

vt ostenderet se vere resurrexisse: ꝛ si li sicut in autoritate dicat oĩmodam similitudinẽ: añs esset negandum. Nã cibus quẽ comedebat xp̃s non conuertebatur in substantiã ipsius sicut cibus apostolor̃ conuertebatur in substantias ipsor̃.

¶ Septimo queritur circa eandem distin. vtrũ xp̃s sufficientibus argumẽtis suã resurrectionẽ probauit. Pro hui⁹ questionis enodatione est aduertẽdũ primo: q̃ argumẽtum bifariã capitur. vno mõ pro ratione causante aliquez asensum veluti sũt silogismi enthimemata ꝛ demostrationes: necnõ ꝛ rõnes topice ꝛ isto mõdo capitur in p̃senti q̃stione. Alio mõ accipitur pro signo sensibili quod inducitur ad alicuius veritatis manifestationẽ: ꝛ isto modo miracula ꝛ prophetie dicunt argumenta. Scõo est aduertendũ q̃ xp̃s. 2. modis suã resurrectionẽ manifestauit: ꝛ qlibet istor̃ modor̃ est sufficientissimus: primus em̃ mod⁹ fuit per testimonia: duplici em̃ testimonio voluit ostendere veritatẽ sue resurrectionis primũ testimoniũ fuit angelor̃ qui mulierib⁹ resurrectionem Christi annũciauere. Scõm testimoniũ fuit prophetiar̃. quas ip̃e proposuit ad ostensionẽ sue resurrectionis: vt habetur Luce vltimo ca. incipiens a Moyse ꝛ oĩbus prophetis: ꝛ vtinã diuus Lucas illas deseripsisset. nã mediãtib⁹ illꝰ facilie cõfutassemus' oĉs iudeos quãuis etiam nunc facile confutentur. Tertio est aduertendũ: q̃ saluator noster non solũ ex parte corporis verũ ex parte aĩe sufficienter probauit suã resurrectionẽ voluit em̃ ostendere q̃ corpus suũ erat solidũ ꝛ palpabile: id circo dixit ap̃lis palpate ꝛ videte q̃ ip̃s carnẽ ꝛ ossa nõ hz. voluit etiã ostẽdere q̃ erat hũanũ suũ corp⁹ p effigiẽ hũanã: pterea voluit ostẽdere q̃ erat idẽ corp⁹ numero. q̃ hẽbat ante passionẽ ꝛ hoc p cicatrices quas retinuit: pariforma voluit probare ex parte aĩe p̃mo per opera vite vegetatiue siue nutritiue comedendo: bibẽdo cũ apostolis. Scõo per opera vite sensitiue. ſ. audiendo ea: q̃ proferebãt apostoli ꝛ rñdẽdo ad interrogata ip̃sor̃. Tertio per opera vite intellectiue vilz afferendo pro phetias ꝛ declarando intellectus ꝛ intelligentias ip̃sarũ. Istis notatis rñdetur ad q̃stionẽ per. 2. cõclusiones quar̃ prima est ista. Christ⁹ nõ sufficienter probauit suã resurrectionem argumentis capiẽdo argumẽtum primo modo ista conclusio probat: q̃ xp̃s neq̃ rõnes topicas: neq̃ demõstratiuas adduxit. Scõa cõclusio est ista saluator noster sufficientissime probauit veritatẽ sue resurrectionis multis ꝛ varijs argumẽtis capiẽdo argumẽtũ scõo modo: ista cõclusio patet ex notabilibus.

¶ Cõtra istam vltimã cõclusionem arguitur sic seq̃ret⁹ q̃ xp̃s debuisset facere suã resurrectionẽ publice: p̃ns ẽ falsuz: igit⁹ pclusio nulla seq̃la pbat: sicut passio ptinet ad nr̃az salutẽ: ita ꝛ refrectio: sz passio facta est publice: g̃ resurrectio ꝺbuit fieri publice. Ad hoc argu. rñdet negando seq̃lã ꝛ ad pba. negat p̃ña: ꝛ rõ ẽ

qz passio facta est virtute humana a nobis visibili resurrectio aūt virtute diuia dei pris. Cōtra istā solutionē arguitur ascensio xpi facta e publice z ascēsio xpi facta est virtute diuina dei patris: ergo resurrectio xpi debuit fieri publice: pīa tenet: qz nō videtur tūc potior ratio de ascensione q̄ de resurrectione. Ad hanc replicā rīdetur negando pīam: z ad probationē negatur aīs: z do discrimē: quia in resurrectione terminus a quo z terminus ad quē erant nobis inuisibiles. Mā termin⁹ a quo erat aīa xpi exis in inferno: z terminus ad quē erat gloria dei patris in ascēsione aūt ly termin⁹ ad quē erat nobis inuisibilis: terminus tñ a q̄ erat visibilis. s. mons Oliueti z propterea apostoli bene viderūt ascēdere nō tñ viderūt ipsum itrare in cœlū impireū. Contra istā solutionem arguitur Lazarus fuit publice resuscitat⁹: ergo resurrectio xpi debuit fieri publice pīa probatur termin⁹ a quo resurrectionis Lazari erat apostolis inuisibilis: sicut terminus a q̄ resurrectionis xpi: ergo si resuscitatio Lazari facta est publice: ita etiā resurrectio xpi debuit fieri publice. Ad hanc replicaz rīdetur negando pīam: z ad probationē negatur iterū pīa: rō est qz licet termin⁹ a quo vtriusq; resurrectionis fuit inuisibilis: terminus tñ ad quē resurrectionis lazari fuit visibilis: qz resurrexit ad vitā mortalē. terminus vero ad quē resurrectionis Christi fuit inuisibilis. Contra istā solutionē argī: si apostoli non vidissent resurrectionem xpi non fuissent boni testes resurrectionis xpi: pīs est falsum: igitur maior probatur: qz testis per auditum non est cōueniens. Ad hāc replicā rīdetur negando maiorē: z ad probationē cōcedo q̄ testis ex auditu non est cōueniēs. apostoli tñ quāuis non viderunt xpm resurgere viderunt eum tamen multoties post resurrectionem.

¶ Scōo arguitur sic si Christ⁹ sufficiēter probasset veritatē sue resurrectiōis debuisset semper cōuersari cū suis discipulis: sed non. contra. cōtinuo habitauit cū eis post resurrectionē: ergo non sufficiēter Christ⁹ probauit veritatē sue resurrectionis maior probatur meli⁹ fuissent apostoli certificati de vitate resurrectionis. ergo debuit conuersari cōtinuo cū apostolis. Ad hoc argumentū respondetur negando maio. z ad probationē negatur aīs procedēdo de resurrectione perfecta. immo crediderunt apostoli si continuo habitasset cū eis: q̄ resurrexisset in perfecte sez ad vitā mortalē. veluti lazarus: ideo non debuit continuo conuersari cum eis debebat eī ostendere q̄ post resurrectionē non indigebat cibo neq; potu: sicuti ante resurrectionem: z q̄ vita sua post resurrectionē erat valde distincta ab illa qua vixerat ante resurrectionē. Contra istaz solutionē argī nullibi cōueniēti⁹ poterat habitare q̄cū discipulis: ergo cōtinuo debuit versari cū discipulis aīs pbatur in illis. 40. diebus post resurrectionē non ascendit ad cœlū ergo nullibi cōueniētius potuit habitare quā cū discipulis. Ad hāc replicā rīdetur negādo aīs: z ad probationē negatur pīa. z si queras in quo loco habitabat tunc: rīdetur q̄ nō est certū. rōnabiliter tñ creditur a doctoribus q̄ habitabat in paradiso terrestri.

¶ Tertio arguitur sic Ambro sius inquit tolle argumenta vbi fides ārīk: sed circa resurrectionē xpi querenda est fides: ergo xps nō probauit vitatē sue resurrectiōis argumētis. Ad hoc argumentū rīdet q̄ Ambrosius loquitur de argumētis primo modo z non scōo modo: quare autoritas ipsius non militat contra conclusionē. Contra istā solutionem arguitur Gregorius inquit fides non habet meritū cū hūana rō prebet experimētū: sed ad Christū non ptinebat meritū fidei euacuare ergo non debuit probare suā resurrectionē p signa experimētalia. Ad hanc replicā rīdet q̄ dictū Gregorij intelligit q̄n talis nō crederet nisi haberet tale experimētū q̄n sufficit causare assensuz: mō experimēta que prebuit saluator non sufficiebāt causare assensuz sine pia affectiōe. Contra istā solutionē arguit sequeretur q̄ Christus prestitisset impedimentum beatitudini. pīs est falsum: igitur sequela probat Johānis. 20. habet beati qui non viderunt z crediderunt: ergo xps offendendo seipsum apostolis prestitit impedimentum beatitudini. Ad hanc replicaz rīdet negando sequelā intelligendo de p se: z ad probationē negat pīa. rō est qz apostoli poterant habere talē voluntatē vl̄z q̄ sto q̄ non vidissent xpz credidissent ipsum resurrexisse: sz de ista difficultate p amplius videbit in sequenti questione.

¶ Quarto arguit testimoniuz mulier non est sufficiens: sed Christus probauit suā resurrectionē per testimoniū mulier. s. Magdalene z Marthe: ergo nō sufficienē pbauit suā resurrectionē. Adhoc argumentū rīdet negando pīam. z ratio est qz non solū probauit suā resurrectionez testimonio mulier: sed etiā testimonio angelor z sacre pagine. Contra istā solutionē argī. corp⁹ Christi nō erat tale vt posset tangi. ergo nō sufficienē pbauit suā resurrectionez: aīs probat dixit Magdalene. Noli me tangere. Joannis. 20. cap. ergo non erat tangibile. Ad hanc replicā respondet q̄ saluator noster non dixit illa verba nisi ad denotanduz quod Magdalena tunc nō erat digna tangere ipsum propt eius incredulitatem. Nam Magdalena non credebat saluatorē nrum esse ver deuz z habere corp⁹ immortale: idcirco saluator nr repulit eam: z in signū talis repulsionis adhuc manent vestigia digitor Christi in fronte ipsi⁹ dīue Magdalene.

¶ Quinto argī sic oīa argumēta quę fecit Christus ad probandā veritatē sue resurrectionis fecerūt angeli aut potuerunt facere vl̄ ipsis similia: z angeli non habēt vera corpora: ergo Christus non sufficienē probauit veritatē sue resurrectionis: maior patet de. z. angelis quos recepit Abrahaz. Geñ. 18. in hospitio: qui videbant comedere z bibere: z

habere vera cõpora. Patet insup de Raphaele qui cõduxit ⁊ reduxit Thobiaz iuniorem ⁊ videbat come dere ⁊ bibere non tamẽ comedebat nec bibebat: vt ipemet Raphael te stat in libro Thobie. Pariformа vi debat habere verum corpus. immo Thobias senior credebat ipsum esse vez hominẽ: ⁊ ideo offerebat ei me dietatem suorum bonorum. Ad hoc argumentum respondet diuꝰ Tho. q quãuis .ij. vel .iij. argumenta xpi non sufficiant ad probationẽ vitatis refrectionis Christi: omnia tamen simul sumpta sufficiunt ad pbandã veritatẽ refrectionis christi: ⁊ hanc solutionez sequnt ferme oẽs doctores: ista tamẽ solutio neq̃ faciat intellectũ neq̃ videt eẽ va. Nã si oia argumenta vel sibi similia angeli possunt facere. Jam habet q oia si mul sumpta nõ sufficiũt. Propter ea aliꝫ rñdet distinguẽdo maiorẽ vel in atestationẽ q ipi ãgeli habebãt va cora hũana: ⁊ sic negat illa: immo atestationẽ vel ad cõsolationẽ abra ⁊ Tobie ⁊ Jacob ⁊ aliorꝫ sanctorꝫ ⁊ sic cõcedit illa cũ mi. ⁊ negat ꝓña: rõ est qz saluator nr oia talia ar gumẽta fecit l atestationẽ q ipe ha bebat vez corpus hũanũ. Idcirco dico vnũ quãuis mirabile attũ val de vez .s. q qlibet argumẽtũ quã tũcunq̃ paruũ sufficiebat ⁊ sufficit ad probãdam vitatẽ sue refrectionis postq̃ factũ est i huiꝰ modi atestationẽ. Nã deus pr nunq̃ ꝓmisisset talia fieri miracula ⁊ argumẽta: nisi Christus vere resurrexisset. Et ex isto dicto sequit vnuz aliud q qõlibet miraculuz Christi ante passionem, q factum est in atestationez q ipse erat verus Messias: ⁊ verus filius dei erat sufficiens ad inducendam fidem de eius deitate. Nam deus nunq̃ permisisset: sed in mediate apuisset frudẽ: ⁊ desceptionez demonis si non fuisset illud verum quemadmodum apuit de Simone mago: ⁊ de multis alijs maledictis viris.

¶ Sexto arguit sic resurrectio christi fuit ficta: ergo xps non sufficienter probauit veritatẽ sue resurrectiõis: añs ꝓbat xps i alia effigie magdalene apuit: ⁊ duobꝰ discipulis euntibꝰ in castellũ emaus: q̃ habebat: ergo resurrectio christi fuit ficta Ad hoc argumentũ rñdetur negando añs: ⁊ ad probationẽ negat ꝓña: rõ est qz fiebat propter incredulitatem magdalene ⁊ aliorꝫ apostolorũ propter quã erãt idigni videre xpm in propria effigie. Contra hanc solutionẽ replicatur: nihil potest apparere in alia effige quaz habeat nisi occuli intuentiũ aliquibꝰ prestigijs detineãtur: sed talia prestigia fiunt artibus magicis: ⁊ non sunt atribuẽda xpo: ergo christus nõ aparuit in alia effigie quã habebat. Ad hãc replicã rñdetur negãdo ꝓñam: ⁊ rõ est quia christꝰ pmittebat propter peccata ipoꝝ: q occuli ipoꝝ detinerentur a demone: idcirco apud euangelium habetur expresse: q occuli ipso tum tenebantur.

¶ Septimo arguitur sic corpꝰ christi post resurrectionẽ nõ habuit dotẽ claritatis: ergo xps non sufficienter ꝓbauit suaz resurrectionem añs probatur post resurrectionẽ saluatoz nunq̃ oñdit apostolis dotem claritatis: ergo nõ habebat dotem claritatis. Ad hoc argumentũ rñdetur negãdo añs ⁊ ad probationẽ negatur ꝓña: rõ est qz saluator exisse impediebat. Nã non potuissent eaz videre: corpus enim christi est splẽdidius sole ⁊ non possumꝰ videre solem quãto minus apostoli potuissẽt videre corpus christi si oñdisset eis dotem claritatis certum enim est q nullo mõ potuissent aspicere ipz. nã iudei nõ poterãt aspicere facie moy si propter radios qui exibãt a facie ipius ⁊ longe maiores sunt radij facici christi: q̃re nullo modo iudei potuissent ipm aspicere: ideo dedita opera hoc impediebat. Et si arguas quare corpꝰ christi post resurrectionem faciebat aliqua q̃ videbãtur cõtraria vero corpori hũano vl̃z intrare ianuis clausis euanescere ab oculis intuentiũ. Ad hoc rñsum est q ista nõ sunt ptraria vero corpori humano gloriosoq̃ oino subicitur volũtati ipius aie gloriose: sed bñ sunt contraria corpori non glorioso.

¶ Octauo queritur circa eãdẽ distinctionẽ vtrũ resurrectio christi sit causa nre resurrectiõis. Pro huius q̃stionis intelligẽtia est notãdũ q teste pho nro in scdo metaphisice illud qd̃ est primũ in quolibet genere est causa oim illoꝝ que seqũtur in tali genere: primũ aut i genere nre refrectiõis fuit resurrectio xpi iuxta illõ prime ad corint. 15. cap. xps resurrexit a mortuis primitie dormiẽtium: ⁊ per hominem mors intrauit in orbẽ terrarũ ideo rõnabile fuit vt per hoiez fieret resurrectio mortuorum. Nã principiũ hũane viuificatiõis est verbũ dei iuxta illud psal. apud te est fons vite: ⁊ saluator nr Johãnis. 5. cap. inquit: sic pat suscitat mortuos ⁊ viuificat sic ⁊ filiꝰ q̃s vult viuificat habet enim hoc naturalis ordo rerum diuinitus institutꝰ vt qlibet causa primo operet in propinquius ⁊ p illud operetur in alia magis remota: veluti ignis primo calefacit aerem sibi propinquum p quẽ calefacit corpora distãtia sic eẽt ipse deus gloriosus primo illumiat substantias sibi propinquas. scilicz Seraphim ⁊ Cherubin p quas substantias illuminat alias substãtias magis remotas seu intelligentias: vel angelos vt testatur diuus Dionisius in. 13. cœlestis hierarchie. Admiruz ergo si verbũ dei primo elargit vitam immortalem corpori sibi vnito: ⁊ p ipsum opat refrectionem in omnibus alijs corporibus. Ultimo est notandum q resurrectio xpi agit in virtute diuinitatis que quidem se extendit nõ solum ad refrectionem corporum: sed etiam ad resurrectionẽ animaꝝ: a domino deo est enim q anima viuat p gfaz ⁊ corpus viuat p animaz. Idcirco refrectio Christi habet instrumentaliter vtutem effectiuã nõ soluz respectu refrectionis corporum: vez etiã respectu refrectionis animaꝝ: piforma habet rationem exẽplaritatis. Nam ad exemplar eius refgemus Juxta apostolum ad Philip. 3. ca. Istis notatis respondet p cõclusio-

nem affirmatiuam ad quęstionez: q̄ pbat autoritate glo. sup. 15. ca. p̄me epistole ad corint. ponentis ipsam.

¶ Contra istam conclusionem argr̄ sic: si resurrectio Christi esset causa nostre resurrectionis vel esset causa efficiens: vel formalis: vl̄ materialis: vel finalis: sed nulluz istoz est dandū: igitur mi. probatur si eēt aliqua illaz causaz maxime esset efficiens: sed hoc non est dicendū: igitur nulla illaz est: mīor probatur sequeretur q̄ oēs mortui iam resurrexissent: p̄ns est absurdū: igitur sequela probatur teste philosopho nostro posita causa ponitur effectus seclusio impedimento: sed iam est posita resurrectio Christi quę est causa resurrectionis mortuoz: ergo iā mortui resurrexerunt. Ad hoc argumentum rndetur negando mi. z ad probationē itez negatur. mi. z ad probationē negatur sequela: z ad probationem dico q̄ autoritas philosophi intelligitur de causa naturali: z non de causa libera: modo virtus diuina est causa libera ratione cuiꝰ resurrectio Christi agit. Cōtra istā solutionem arguitur iusticia diuina est causa nostre resurrectionis: ergo resurrectio xp̄i non est causa nr̄e resurrectionis: aīs probatur resurrectio mortuoz: iō fiet vt boni premiēt z mali puniāt: sz hoc ad iusticiā diuinā ptinet: ergo iusticia diuīa est causa nr̄e refrectionis. Ad hanc replicā rndet negādo p̄iam: z rō est qz iusticia diuina est causa primaria nr̄e refrectionis: refrectio autē xp̄i est causa instrumentalis z exemplaris. Contra istam solutionē arguit: mors Christi est causa nr̄e refrectionis: ergo resurrectio non est causa. Ad hanc replicam etiam negat consequētia: ratio est: quia mors Christi est causa meritoria: nō autem efficiens.

¶ Scōo arguit cōtra eandē cōclusionē aurelius august. inquit sup Johānem: q̄ corpora hūana resurgent per dispensationē hūanā z aīę per substātiam dei: sed resurrectio xp̄i non ptinet ad substātiaz dei: sed ad dispēsationē hūanā: ergo cuius resurrectio xp̄i sit causa resurrectionis corpoz̄ nō tamen erit causa resurrectiōis aīaz. Ad hoc argumentū rndetur q̄ Aureliꝰ august. loquit quo ad participationē diuinitatis. Nam aīa hūana per beatitudinem efficitur particeps diuinitatis. Cōtra istā solutionem arguit teste philosopho corpꝰ non agit in spm̄: sed resurrectio xp̄i pertinet ad corpus: ergo resurrectio xp̄i non est causa resurrectionis aīaz. Ad hanc replicaz rndetur negādo p̄iam: z rō est quia resurrectio xp̄i nō agit mediāte corpore: sed mediāte ꝟtute diuīa emanante ab ipso verbo diuino. Cōtra istā solutionē arguit aliq̄z animaz refrectio Christi nō est causa: ergo nullaz animaz refrectio Christi est causa quo ad refrectionez: aīs probat refrectio Christi non est causa refrectionis aīaz dāptaz: ergo aliquaz aīaz non est causa: aīs probatur tales aie ibuntin supliciū eternum: ergo aie tales non resurgent: z p̄ns refrectio Christi nō est causa refrectionis talium animarum.

Ad hanc replicaz rndetur negando aīs: z ad probationē negat maioꝛ z ad pbationē distinguo: q̄ tales aīę non resurgent vel perfecte. s. ad gloriā eternā z sic conceditur illud z negatur p̄ia: vel impfecte ad informādum itez corpora: z sic negatur illd̄ z ad probationē negatur p̄ia intelligendo semper de resurrectione imperfecta.

¶ Nono querit circa eandem distinctionem. Utrum Christus super omnes cœlos propria virtute ascenderit. Pro huius quęstionis enodatiōe est supponēdū ex fide catholica: q̄ in Christo sunt due nature. s. natura diuina z natura hūana: idcirco possum⁹ loqui de ꝓpria virtute nature diuine vl̄ de propria virtute nature hūane que adhuc est duplex. Prima est naturalis q̄ fluit a principijs nature hūane. s. intrinsecis materia z forma rōnali. Alia est quę emanat a gr̄ia aie xp̄i: vñ aīa gloriosa habz talē virtutē supra suū corpus q̄d informat q̄ potest ipsum mouere siue mutare in instāti z successiue ita q̄ oīno tale corpus subijcitur voluntati ipsiꝰ aie gloriose tr̄ q̄ quicquid voluerit de ipso facere p libito suo faciet. Istis notatis rndetur p tres cōclusiones: quaꝝ prima est ista xp̄s scōm diuinitatē nō ascendit sup oēs celos nec̄ pōt ascēdere. Ista ꝓclusio ptz qz xp̄s ꝟm diuinitatem est vbiq̄ per essentiā presentiā z potentiā: ergo scōz naturā diuinā non pōt ascendere nec̄ descendere. Scōa conclusio est ista xp̄s scōz humanitatē propria ꝟtute naturali nō ascendit sup oēs celos nec̄ pōt ascēdere. Ista conclusio probatur: qz dato opposito q̄libet nr̄um posset ascēdere sup oēs celos propria virtute naturali. Nā hūanitas xp̄i est oīno eiusdē spēi cū nostra: z si ipsa haberet talē virtutē fluentē a pncipijs ēt q̄lz humanitas nr̄a hēret similē virtutē: z per p̄ns q̄libet nostruz posset propria virtute ascendere super oēs celos. Tertia conclusio est ista xp̄s scōm hūanitatē ascendit super oēs celos propria virtute sue aie gloriose. Ista conclusio ptz autoritatibus z rōne. Prima autoritas est psalmiste psal. 67. dicentis de xp̄o qui ascēdit super celum celi ad oriētē. Scōa est ysaye prophete. 63. cap. dicentis in persona seu personis superioꝝ angelorꝝ de xp̄o. Iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis sue rndebant em̄ tales angeli inferioribus angelis q̄rentibꝰ in die assensionis saluatoris sui q̄s est iste q̄ venit de edō tinctis vestibꝰ de bosra. Tertia autoritas est apostoli. d. de Christo ad Ephesios tertio ascendit super celos vt adimpleret omnia. Quarta est glo. sup quartum capitu. ad Ephesios. di. constat quod Christꝰ secundum humanitatem descendit z ascendit. Quinta est Gregorij in Homelia ascensionis. d. Notandum est quod Helias in curru legitur ascēdisse ad denotādū q̄ hō purꝰ adiutorio indigebat alieno redēptor aūt noster non curru nō ab angelis sublenatꝰ legit̄ qz qui fecerat oīa sup oīa sua virtute ferebatur. Rōne probat sic aīma xp̄i erat gloriosa post resurrectionē

Universidad de Sevilla Biblioteca

ꝛ dñs deus pater post resurrectiõẽ non impediebat redundatiã alc in ipsum corpus: ergo corpus xpi post resurrectiõẽ totaliter subiciebatur voluntati aimę Christi: ꝛ per consequens poterat illud mouere ꝛ mutare successiue: ꝛ in instanti a quolibet loco: in quẽlz locũ veluti ei placebat pro nutu suo.

¶ Contra primã conclusionez arguitur sic xp̃s ascendit sc̃om diuinitatẽ: ergo conclusio falsa añs probatur regius pp̃ia psalmo. 146. inq̃rit ascendit deus in iubilatione: patrizorma Moyses devtero nomi. 33. inquit ascensor cœli auxiliator tuus ergo xp̃s ascendit sc̃om diuinitatez ad celos. Ad hoc argumentũ rñdet negãdo añs: ꝛ ad probationẽ negat p̃nia: ꝛ rõ est. Mã in illis autoritatib⁹ intelligitur sc̃om hũanitatẽ per cõmunicationẽ idiomatũ. Contra istã solutionẽ arguitur xp̃s desc. de celis sc̃om diuinitatẽ: ergo etiã ascẽdit ad cœlos sc̃om diuinitatez: p̃nia tenet: qz eius est ascendere cuius est descẽdere: añs probatur autoritate saluatoris. Joã. 2. d. de se ipso: nemo ascẽdit in cœlũ: nisi qui de celo descẽdit sed xp̃s non descendit de celo secundum humanitatẽ: ergo de scẽdit de celo sc̃om diuinitatẽ: mi. probat nõdum habebat humanitatẽ: ergo nõ descendit de celo sc̃om hũanitatez. Ad hanc replicaz rñdetur negandõ añs: ꝛ ad pbationẽ dico q̃ in illa autoritate saluatoris li descendit non capitur proprie: sed metaphorice p humiliari: ꝛ qz saluator humiliauit semetipsum formã serui accipiens vt testatur apostolus ad Philip. 2. ideo dicitur descendisse de celo. Cõtra istã solutionez arguitur: xp̃s sua assensione ascendit ad patrẽ: sed ad patris equalitatẽ non puenit sc̃om humanitatẽ: ergo ascendit sc̃om diuinitatẽ. Ad hanc replicã rñdet negando consequentiam. Maz sensus maioris est Christ⁹ ascendit ad gloriã dei p̃is.

¶ Scõo argr̃ contra tertiã conclusionez teste pho in. scõo de celo ꝛ mũdo: illa quę optimo modo se habent sine motu possident bonũ suũ: sed xp̃s optime se habebat post resurrectionẽ: ergo non ascendit ad celos sc̃om humanitatẽ. Ad hoc argumentum rñdetur distinguendo mi. vel quo ad diuinitatẽ ꝛ sic cõceditur illa ꝛ negatur p̃nia: vl̃ quo ad humanitatem: ꝛ sic negatur illa. Mã hũanitas xp̃i nõ erat in optimo loco q̃n morabatur in terris: sed bene nunc: qz sedet ad dexterã dei patris in celis. Contra istã solutionẽ arguitur: omne quod mouetur propter aliq̃d melius mouetur: sz xp̃s nihil acquisiuit q̃n ascendit ad celos: ergo xp̃s non ascendit ad celos. Ad hãc replicam rñdetur distinguendo q̃ nihil acquisiuit: vl̃ quo ad gloriã essentialẽ ꝛ sic verꝫ est: vel q̃ ad gliã accidẽtalem ꝛ sic negatur illa minor. Mã acquisiuit dignioꝛẽ locũ. s. celũ. Contra istã solutionẽ arguitur autoritate diui Gregorij. d. 14. libro moralium q̃ corpus xp̃i nõ est in mutatus post resurrectionẽ: sed si ascendisset ad celos fuisset mutatũ: ergo nõ ascẽdit ad celos. Ad hanc replicã rñdet

q̃ Gregorius q̃ illa verba nihil aliõ intendebat: nisi q̃ xp̃s idẽ corp⁹ numero habuit post resurrectionẽ cum illo quod habebat ante passionez et vt hoc ostenderet saluator retinuit cicatrices.

¶ Tertio arguitur sic non fuit cõueniens xp̃m ascendere ad celos: igitur tertia conclusio falsa: añs probatur filius dei naturã hũanã assũpsit ad nostrã salutẽ: sz magis fuisset salutare hoibus q̃ semper cõuersaretur nobiscuz in terris. Mã dixit discipulis venient dies q̃n desideretis videre vnũ diẽ filij hois: ꝛ nõ videbitis: ergo non fuit conueniens xp̃z ascendere ad celos. Ad hoc argumẽtum rñdetur negando añs: ꝛ ad probationem negatur minor. immo vtilius fuit nobis q̃ ascenderet ad celos rõne meriti fidei. Mã magis meremur modo q̃ si non ascendisset: si militer rõne spei: qz maiorem spem habemus de nostra ascẽsione ad celos. Nam ipse iuit vt pararet nobis locũ: sicut ipemet saluator testat. pari jure rõne charitatis. nã magis diligimus eũ modo q̃ diligeremus.

¶ Quarto argr̃ sic Matthei vltimo cap. habet q̃ dñs Iesus post q̃ locutus est discipulis assumpt⁹ est in celũ ꝛ actuũ primo capi. habetur q̃ videntibus illis eleuatus est ꝛ nubes suscepit eũ ab oculis eoꝝ: sz ille qui assumit aut eleuat ab alio assumitur ꝛ eleuatur: ergo non proprie xp̃s ascendit. Ad hoc argumẽtum rñdetur negando p̃nam: rõ est: qz quicquid facit filius facit pater ꝛ sp̃ussanctus ꝛ e diuerso: ꝛ ideo qñ dicitur in cõclusione q̃ xp̃s propria virtute ascendit non excluditur vt⁹ dei patris aut sp̃ussancti vnũ tñ est notandũ q̃ illa nubes quę aparuit lucida non aparuit vt susciperet xp̃m sed in signũ q̃ xp̃s erat verus deꝰ. Contra istã solutionez argr̃ corpori terreno repugnat ascendere sursuz: ergo xp̃s nõ propria virtute: sed cõtra naturã ascendit sursum. Ad hãc replicã facile rñdetur: q̃ añs habet vez de corpore non glorioso ꝛnõ de corpore glorioso. immo est proprium corporis gloriosi penetrare aliud corpus ꝛ esse sim̃l cũ alio corpore. Contra istã solutionem arguitur sequeretur: q̃ xp̃s in instanti ascendisset a monte Oliueti ad celos: p̃nia est cõtra primũ cap. actuũ apostoloꝝ: igitur solutio nulla: sequela probatur nita ꝛ sine resistentia: ergo moueba tur in instanti ꝛ p̃ p̃nis in instãti ascẽdit ad celos. Ad hanc replicã rñdet negando sequelã ꝛ ad probationem negat p̃nia: rõ est: qz talis probatio philosophi habet vez in causis naturalibus non autẽ in causa libera: patet manifesta instantia de voluntate humana que quãuis producat actus suos sine resistẽcia: interdum tñ producit eos successiue: sicut placet ei: scilicet anime.

¶ Quinto arguitur sic regius propheta inquit dñs in tẽplo sancto suo dñs in celo sedes eius: ergo xp̃s non ascendit sup omnes celos: p̃nia tenet: qz illud q̃ est in celo non est super cœlum. Ad hoc argumentum

rñdet q li in cœlo non capit a regiõ ꝓpheta sicut capit a philosophis: quãdo dicitur q aliquid est in loco: nam christus non est cœlo tãq̃ in cõtinente. ¶Cõtra istã solutionẽ arguit sup omnes cœlos non est aliquis locꝰ vt philosophus probat in primo de cœlo ⁊ mũdo: sed omne cõrpus oportet esse in loco: ergo christꝰ non ascendit sup oẽs cœlos. Ad hanc replicã rñdetur q philosophus loq̃tur de corꝓoribꝰ naturalibꝰ non autez de corꝓoribꝰ glorioſis: nec est cõtra naturã corꝓoris glorioſi esse supra oẽs cœlos quãuis sit cõtra naturaz corꝓoris non glorioſi.

¶Sexto arguitur sic sequeret q ascensio christi esset causa nostre ascensionis: sed hoc nõ est dicendũ: igitur cõclusio nulla: minor probat christus nõ meruit per ascensionẽ: immo potiꝰ recepit premiũ: ergo ascensio christi non est causa nr̃e ascẽsionis añs probatur per passionem iuxta illũ apostoli ad hebreos. 10. d. habemꝰ fiducią in introitu sanctoꝝ per sanguinez ipiꝰ. Ad hoc argumẽtum rñdetur negando minorẽ: ⁊ ad probationẽ negatur ꝓña: rõ est quia lz passio christi sit causa meritoria nr̃e ascensionis ascensio tñ christi ẽ causa efficiens ĩstrumẽtalis nr̃e ascensionis. ¶Cõtra istam solutionem arguitur si christus ascendisset sup oẽs cœlos seq̃retur q ꝓpetuo maneret ibi: ꝓñs est falsuz igit falsitas ꝓñtis probatur aparuit paulo lõge post resurrectionẽ. Similr aparuit diuo Johãni ante obitũ suũ: parifȯma descẽdet in nube cũ maiestate ad iudicandum: igitur. Ad hoc argumentũ rñdetur negãdo seq̃laz immo de alijs beatis nõ est cõcedẽdum: sed quãdocũq̃ voluerint exire exibunt: verum tñ est q ꝓ maiori parte ibi manebunt.

¶Septimo arguitur sic seq̃ret q christus etiã ascẽdisset scõm hũanitatem super oẽs creaturas spũales: ꝓñs est falsuz igit falsitas ꝓñtis probatur: inter spm̃ ⁊ corꝓus nõ est cõparatio: ergo christus non ascendit scõz hũanitatẽ sup oẽs creaturas spũales. Ad hoc argumentũ rñdet: concedẽdo sequelã ⁊ negãdo minorem ⁊ ad probationẽ negat ꝓña: rõ est quia lz non sit cõparatio quo ad naturas est tñ cõparatio quo ad locuz: ⁊ loca sunt cõparabilia: vnde in digniori loco est aia xpi ẽ q̃ quicũq̃ angelꝰ. Et si dicas teste aurelio augustin. in libro de vera religiõe: omni corꝓori spũs prefertur. Rñdetur q intelligitur quo ad naturam non autem quo ad locum.

¶Decimo ⁊ vltio q̃ritur circa eandẽ distin. vtrũ xps scõm vtrãq̃ naturã sedeat ad dexterã dei ꝓris. Pro hui⁹ solutiõe est notãdũ ꝓmo: q sedere iter dũ capit pro quiescere ⁊ sic capitur Lucę vltimo vbi dr: sedete vos in ciuitate. Aliq̃n capitur vt idẽ est q habere regiã vl̃ iuditiariã potestatem: ⁊ sic capitur prouer. 20. vbi habetur: rex qui sedet in solio iudicij dissipat oẽ maluz intuitu suo. Scõo ẽ notãdũ q dextera dei ꝓris tripharią solet capi a doctoribꝰ. nã augustinꝰ capit q beatitudine ꝓris

Damascenus vero pro gloria deitatis: ⁊ tertio modo capitur pro iudiciaria potestate. Istis notatis rñdetur per tres cõclusiões: quaꝝ ꝓma est ista: xps scõz diuinitatẽ sedet ad dexterã dei patris: ista ꝓclusio patz expressa autoritate apostoli ad hebreos primo cap. d. de xpo scõm diuinitatẽ qui cũ sit splẽdor glorie: et figura substãtie eius portansq̃ oĩa verbo virtutis sue purgationẽ peccatoꝝ faciens sedet ad dexterã maiestatis in excelsis. Scõa ꝓclusio ẽ ista christus scõm naturã hũanaz sedet ad dexterã dei ꝓris: ista ꝓclusio patet autoritate diui Marci. d. de christo scõm hũanitatẽ vltimo cap. dñs quidẽ ihesus postq̃ locutus ẽ eis ascendit in cœlũ ⁊ sedet ad dexterã ꝓris: patet etiã q ambos simbolos: rõne etiam probatur scõm hũanitatem christus habet iuditiariam potestatẽ vt probatũ est in fine quarti sentẽtiarũ: igitur christus scõz hũanitatem sedet ad dexterã dei patris Tertia ꝓclusio est ista ꝓpzium est christo sedere ad dexterã dei patris ista cõclusio probat expressa autoritate apostoli in cap. allegato epistole ad hebreos. d. ad quẽ aliq̃n angelorum dixit sede a dextris meis: ac si diceret ad nullum ⁊ per ꝓris solus xps dr sedere ad dexteraz dei ꝓris.

¶Contra primã cõclusionẽ arguitur sic sequeret q ꝓfetią sederet ad dexterã filij vl̃ sederet in sinistra parte: similr spũssanctꝰ sederet ad sinistrã: ꝓñs videtur absurdũ: igit seq̃la ptz: pr̃ sedet similr ⁊ spũssctꝰ: ergo ad dexterã vel ad sinistrã: ⁊ ꝓ ꝓñs sequela vera. Ad hoc argumentum rñdetur q de spũ sancto bene cõceditur q sedet ad dexterã patris ⁊ ad dexterã filij: rõ est qz spũssanctus procedit a patre ⁊ a filio: ⁊ ab ipis habet quicquid habet: sed non debemꝰ ꝓcedere q pater sedeat ad dexterã filij vel spũssancti: qz pr̃ nõ procedit a filio vl̃ spũ sancto: similr non debet ꝓcedi q filius sedeat ad dexterã spũssancti: qz filius nõ procedit a spũssancto. Nam sedere ad dexterã alicuius in diuinis importat habere gloriaz ab alio: sed si ad hoc q aliquid dicatur sedere ad dexterã: sufficiat habere gloriaz eternam: tunc q̃z illarũ esset concedenda: nõ tñ debet ꝓcedi sine distinctione aliqua illaꝝ. s. pr̃ sedet ad dexteram filij vel spũssancti: filius sedet ad dexteram spiritussancti.

¶Scõo arguitur cõtra vltimã conclusionem quilbet homo sanctꝰ sedebit ad dexterã dei ꝓris: immo in eodem throno in quo sedet christus: ergo non est propriũ xpo sedere ad dexterã ꝓris: añs ptz expssa autoritate Johãis in. 3. cap. apocalipsis. d. q̃ vicerit dabo ei sedere in throno meo: sic ego vici ⁊ sedi i throno patris mei. Ad hoc argumentũ rñdetur distinguẽdo añs vel capiendo sedere large vt tñ vl̃z sedere a dextris sicut habere gloriã eternaz vl̃ iuditiariã potestatẽ misterialr: ⁊ sic concedit illud añs: ⁊ negat ꝓña: ratio est qz non sic capitur in ꝓclusiõe ⁊ ita capit large in autoritate apocalipsis allegata: ita q sẽꝰ ẽ: q̃ vicerit hẽbit vitã eternã. vl̃ iuditiariam

potestatẽ ministerialẽ: sic ego vici ꝛ habeo iuditiariã potestatẽ pro excellentia: ita ꝙ li sicut non dicit oĩmodã similitudinẽ: sed dũtaxat aliqualem quo ad hoc qõ est habere iuditiariam potestatẽ: quãuis aliter habeat christus ꝛ aliter sãcti vl̃ stricte capiendo ly sedere ad dexteram vt importat iuditiariã potestatem pro excellentia: ꝛ sic negatur illud ãs: nec probatur in tali sensu: ꝛ isto mõ capitur in conclusione.

¶ Tertio arguitur sic actuum septio cap. habet ecce video cœlos apertos ꝛ filiuz hois stantem a dextris vtutis dei: ergo christus non sedet. Ad hoc argumentũ rñdetur negãdo pñam: ratio est: qz saluator noster aparuit diuo stephano in tali figura vt ostẽderet illi ꝙ erat paratus ip̃m iuuare: nã ille qui stat magis est paratus ad iuuãdum sociuz ꝙ ille qui sedet: nã ille qui sedet si vult iuuare socĩ oportet ꝙ surgat. Cõtra istã solutionẽ arguitur xp̃s scõm diuinitatẽ est dextera dei patris: ergo christus non sedet ad dexterã dei pris. Ad hoc argumentuz rñdet negãdo pñam: rõ est qz equiuocatur ex parte de li dextera: nã in ãste tm̃ vz sicut virtus dei patris et non taliter capit in pñte vt dictũ est Cõtra istã solutionẽ ꝛ oẽs preceden tes replicat deus est spũs: simil̃r et angeli: ergo nõ habẽt dexterã nec ꝙ sinistraz pña tenet per p̃bm in primo de cœlo ꝛ mũdo. d. ꝙ dextera ꝛ sinistra sunt differẽtie positionũ respectu corpoꝝ ꝛ nõ respectu spũuz. Ad hãc replicã rñdet negãdo pñaz qz nõ capim⁹ dexterã ꝛ sinis. in presenti questione vt sunt differẽtie positionuz: sed capitur dextera longe aliter: vt dictũ est: immo interdũ capitur dextera pro potioribus bonis dei pris ꝛ in tali sensu cõcedit ꝙ solus christus sedet ad dexteram dei pris ꝛ sinistra semp capitur in malam partẽ. s. pro inferno vel isto mũdo miserabili aliquãdo etiã capitur dextera pro ipo cœlo impireo ꝛ in tali sensu est cõcedendũ: ꝙ oẽs scti sedebũt a dextris dei patris.

Si christus habuerit fidem ꝛ spem vt charitatem.

Distinctio. XXIII.

Um vero supre phibitũ sit xp̃z plenũ gratia fuisse. ñ est sup vacuũ inquirere vtrum fidem et spem sicut charitatẽ habuerit. Si enim his caruit non videtur plenitudinẽ gratiaꝝ habuisse. Ut aũt hec questio valeat apertius explicari. De his singulis aliqua in mediũ proferenda sunt. et primuz de fide. scõm mensuram cuius precepit apostolus vnicuiq; sapere.

Quid sit fides.

¶ Fides est vtus qua creduntꝝ non videntur. Quod tamẽ de omnibus que non videnꝝ accipiendũ est. sed de his tm̃ ꝙ credere vt ait Augus. ad religionez ptinẽt. Multa eĩ̃ sunt ꝙ si christianus ignoret: nihil metuẽdũ est: qz nõ ideo a religiõe deuiat.

Quod modis dicit fides.

¶ Accipitur autem fides trib⁹ modis. scz ꝓ eo quo creditur ꝛ est virtus: ꝛ pro eo quod credit ꝛ non est virtus ꝛ pro eo quod creditur quod aliꝰ est ab eo quo creditur. Unde Augus. inquit Aliud sunt que creduntur. aliꝰ fides qua credunꝝ. Illa eĩ̃ ire bus sunt que vel esse vl̃ fuisse vl̃ futura esse dicuntur. Hec aũt in animo credentis est: ei tm̃ cõspicua cuius est: ꝛ tm̃ nomine fidei censetur vtrũq;: ꝛ illud. s. ꝙ credit. ꝛ id quo creditur. Id ꝙ creditur dicit fides sicut ibi. Hec ẽ fides catholica quam nisi quisq; fideliter firmiterq; crediderit saluus esse non poterit. Fides aũt qua credit si cum charitate fit vtus est. qz charitas vt ait Ambro. Mater est omnium virtutum qui omnes informat. sine ꝙ nulla vera virtus est. Fides ergo operans ꝓ dilectionem virt⁹ est. qua non visa credunt. Hec

est fundamẽtum qꝰ mutari non potest vt ait aplus: que posita i fundamento neminẽ perire sinit Vñ Augus. Fundamẽtum est christus Jesus. id est christi fides. s. que per dilectionẽ operat ꝙ quam christus habitat in cordibus. ꝙ neminem perire sinit. Aliavero nõ ẽ fũdamẽtũ Fides eĩ̃ sine dilectiõe ianis ẽ. Fides cũ dilectiõe xp̃iani est. Alia demonis est. Nam ꝛ demones credunt ꝛ cõtremiscunt. Sed multum interest. vtrum quis credat christũ vel christo vel in christũ Nam ipsum esse Christum demones crediderũt nec tm̃ in christum crediderunt.

Quid sit credere de. vel deũ vec in deum.

¶ Aliud est enĩ credere in deũ. aliud credere deo. aliud credere deũ. Credere deo est credere vera esse que loquitur. qꝰ ꝛ mali faciũt. et nos credimus homini. sz non in hoiem. Credere ðum est credere ꝙ ipse sit deus. quod etiam malifaciunt. Credere in deũ est credendo amare. credendo in eum ire. credendo ei adherere et eius membris incorporari. Per hanc fidẽ iustificat impius. vt ꝺ inde ipsa fides incipiat ꝓ dilectio

nez opari. Ea eñ solo bona opa dicenda sunt. q̄ fiunt p dilectionē dei. Ipsa eñ dilectio opus fidei dicit. Fides ergo quā demones et falsi xp̄iani hñt. qualitas mentis est. Naz et malos fidem hr̄e cū tñ charitate careāt aplus oñdit dicens. Si habuero oēm fidē. charitatem aūt nō habuero ꝛc. Que fides etiam donum dei dici potest quia ꝛ in malis quedam dei dona sunt.

An illa informis q̄litas mētis que in malo christiano. ē fiat virtus cum sit bonus.

¶ Si vero queritur. Utrum illa informis qualitas. Qua'malus' christianus vniuersa credit que bonus christianus. Accedente charitate. remaneat ꝛ fiat virtus. An ipa eliminetur ꝛ alia qualitas succedat: que virtus sit Utrūlibet sine periculo dicipōt. Mihi tamen videt. q illa qualitas que prius erat remaneat ꝛ accessu charitatis virtus fiat.

Ex quo sēsu dicat vna fides

¶ Cuz q diuersis modis dicat fides. fatendum est tñ vnā esse fidem. vt ait aplus. vn⁹ dñs. vna fides. Siue eñ fides accipiatur p eo q credit. siue p eo quo credit. recte dr fides vna si pro eo q creditur accipiat. Ex hac intelligentia dicitur vna fides qua idē iubemur credere. ꝛ vnū idemq̄ est qō credit a cunctis fidelibus Unde fides catholica dr. i. vniuersalis. Si vero accipiat fides p eo quo creditur ea ratiōe vna dicitur esse fides. Non q̄ sit vna numero in oibus. sed genere. id est simulitudine. Uñ Augus. in lib. xiij. de trinita. Fides quā illi habent fideles vocantur ꝛ q̄ non habent infideles. cōmunis ē omnib⁹ fidelibus. sicut pluribus hominibus facies cōmunis esse dicitur. cum tamē singuli suas habeant. Non eñ fides numero ē vna sed genere. Que cū sit i vno est et in alijs: nō ipsa. sed similis. et ꝓpter simulitudinē magis vnā dicim⁹ esse q̄q̄ multas. Sicut eidem volentium dicit vna voluntas. cum tamen cuiq̄ sit suavoluntas. et duorum simili modo dicitur facies vna.

Qō fides est de his que nō vident proprie que tamē videntur ab eo in quo est.

¶ Notandum quoque est. q fides ꝓprie deo nō apparentibus tñ est. Unde Greg⁹. Apparētia nō habent fidem sed agnitio

nem. Idez cum ꝑ Paulus dicat. Fides est substantia rerū sperandarum argumentū non apparētiuz. hoc veraciter dicitur credi. qō non valet videri. Nam credi iaz non potest. qō videri potest. Thomas aliud vidit. ꝛ aliud credidit. hominē vidit. et deum cōfessus ē dices. Deus meus ꝛ dominus meus. De hoc etiaz Augustinus ait. Fidez ipsam videt quisq̄ in corde suo esse si credit. vel non esse si non credit. Non sicut corpora q̄ videm⁹ oculis corporis. et per ipsoꝝ imagines q̄s memorie tenemus etiā absentia cogitamus. nec sicut ea que non videm⁹. Et ex his que videmus cogitatione vt cūcq̄ formamus ꝛ memorie cōmendamus. nec sicut hominē cuius animam et si non videm⁹ ex nostra conijcim⁹ et ex motibus corporis hominē sicut videndo didicimus intuemur etiā cogitando. Non sic videtur fides i corde in quo. est ab eo cuius est. sed eam tenet certissima sciētia. Cum ergo ideo credere iubeamur q̄ id quod credere iubemur videre nō possum⁹: ipsam tamē fidem quando est in nobis videmus in nobis: q̄ ꝛ rerum absentiū presens est fides. ꝛ rerum que foris sunt intus est fides: ꝛ rerum que nō videntur videtur fides. Et ipsa temporaliter fit in cordibus hominum: ꝛ si ex fidelibus in fideles fiunt perit ab eis. His verbis euidenter traditur fidem ipsaz in corde hominis ab ipso homine videri: nō corporaliter. non imaginarie. sz intellectualiter: ꝛ ipsam tamē absentium ꝛ eorum que non videntur eē. Ut eñ Aug. alibi ait. Credim⁹ vt cognoscam⁹ nō cognoscim⁹ ꝛ credam⁹. q̄d eñ ē fides nisi credere quod non vides. Fides ergo est quod non vides credere. veritas quod credidisti videre. Unde recte fides dicitur argumentum vel conuictio rerum non apparentium. Quia si fides est: ex eo cōuincitur ꝛ probat alia esse non apparentia. cum fides nō sit nisi de nō apparētib⁹.

Descriptio fidei.

¶ Ait eñ apostolus fides est substantia rerum sperandarū argumentū vel cōuictio apparentium. Quia per fidem subsistūt in nobis etiam modo sperande. ꝛ subsistent in futuro per experientiam ꝛ ipsa est probatio ꝛ conuictio non apparentium. Quia si quis de his dubitet. per fidem probentur: vt adhuc probat fu

tura resurrectio: qz ita crediderūt patriarche. z alij sancti. Vel probatio est z certitudo qz sint aliqua non apparētia vt supra dictum est. Proprie autem fides dicitur substantia rerum sperandaruz: qz sperandis substat. Et qz fundamentum est bonorum qđ nemo mutare potest.

Si illa descriptio spei conueniat.

¶ Si vero queritur an hec descriptio spei conueniat: sane concedi potest vtrumlibet. Si autē dicatur cōuenire. sunt z alia plura quibus differunt fides z spes sed non improbe dici potest soli fidei cōuenire nō spei. qz fides sola fundamentum dicitur. Non qz fides virt⁹ possit esse sine spe z charitate. Unde Augus. Fides operans p dilectionem vti qz sine spe esse non potest. Nec amor sine spe: nec sine amore spes nec vtrūqz sine fide. z fides sine amore nihil prodest. Potest tñ credi aliquid qđ nō speratur. nihil autē potest sperari qđ nō creditur. Ideoqz credere qđ est actus fidei. naturaliter p̄cedit sperare qđ est actus spei. qz nisi aliquid credatur non potest sperari. Creditur autem qđ non speratur. Unde est qđ scriptura plerūqz reperitur qp fides precedit spem z spes sequitur fidem. non qp virtus fidei precedat virtutez spei tēpore vel causa: sed qz act⁹ fidei naturaliter precedit actum spei: qđ etiam quidam cōcedunt de ipsa virtute fidei vt naturaliter precedat spem non tēpore. Uñ z recte sola dicitur fundamentū oium virtutum z bonorum operum. Non autem fundamentuz est charitatis qz non ipsa charitatis: sed charitas ipsius virtutis fidei causa est. Charitas eñ causa est z mater omnium virtutum. Que si desit. frustra habentur cetera. Si aūt assit habentur omnia. Charitas eñ spūssanct⁹ est vt in superioribus pretaxatū est. Ipsa est ergo causa omniuz virtutum: non ipsius aliqua v̄tutum causa est: qua omnia munera excellit. Uñ Augus. Respice ad munera ecclesie: z vniuersis excellenti⁹ charitatis munus cognosces: que vt oleum nō potest premi in imo sed supererulit. Non ergo eius causa vel fundamentum fides est. Grego. tamē super ezechielem dicit: qz nisi prius fides teneatur nullatenus ad spiritualem amorem attingitur. Non eñ charitas fidē sed fides charitatez precedit. qz nemo potest amare quod non crediderit sicut nec sperare. Sed hoc accipi potest esse dictum de fide: que virtus non est. Ipsa eñ spem z charitatem frequenter precedit. vel de actu fidei qui forte naturaliter actuz charitatis precedit sicut actum spei. Quod verba p̄missa diligenter notate innuunt z ea etiam que addit dicens. Nisi ea iquit que audis credideris. ad amandum ea que audis non inflamaberis. Quetñ de nō visis est: vt ante diximus. Unde Chrisо. Fides in aīa nostra facit subsistere ea que non vident. De quib⁹ proprie fides est. De visis eñ nō est fides sz agnitio.

Irca vigesimā tertiā di. queritur p̄o Utrū in vno intellectu sit vnica fides ponēda. p̄o hui⁹ difficultatis enodatione est aduertendū: qđ scđm Alexandrum de Ales in primo mēb̄o. 84. questionis tertie partis fides multifariaz accipitur. Primo modo p̄o sponsione siue promissiōe: z isto mō capit apostolus in qnto capi. prime ad Thim. d. primā fidē irritā fecit. Scđo modo accipitur p̄o fidelitate z isto modo capit Hieremias. 17. c. d. periit fides z ablata ē de ore eoꝝ. Tertio modo accipitur p̄o conscientia: z isto modo capit apostol⁹ i. 14. cap. ad roñ. d. omne quod nō est ex fide peccatū est. Ma glo. inquit oñe qđ est cōtra ꝓscientiā peccatum est. Quarto modo accipitur p̄o quocūqz assensu: z isto modo capitur qñ dicitur qp argumentuz est rō rei dubie faciens fidē. Quinto modo accipit p̄o noticia patrie celestis: z isto mō capit apostol⁹ ad romanos p̄mo. d. iustitia dei reuelatur ex fide in fidē. Sexto modo accipitur p̄o obiecto siue simbolo fidei: z isto modo capit Athanasi⁹ in suo simbolo. d. hec est fides catholica. ꝛc. Septimo modo accipitur p̄o sacramēto fidei: z isto modo capit Augustinus in epistola ad Bonifaciū. d. qđ ē paruulos habere fidē: nisi fidei sacramēti. s. baptismū. Octauo modo accipitur p̄o habitu informi: z isto modo accipit a diuo Jacobo in. 2. ca. d. fides sine operib⁹ mortua est: nono accipitur per habitu formato: z isto modo accipit apostolus in primo cap. ad romanos. d. iustus ex fide viuit. 10. accipitur p̄o actu credēdi: z istomodo capit idē apostol⁹ in. 10. cap. ad romanos. d. fides est ex auditu: sed regulariter solū fides solet capi obiectiue: vel p̄o habitu vel actu credendi. Scđo est aduertenduz qp duplex est fides capiendo fidez p̄o habitu. sz infusa z acquisita: procedēdo de fide infusa pōnuntur. 2. conclusiones responsiue ad titulū questiōis: quarum prima est ista. Necessariū est secundū fidem catholicā ponere fidez

infusam: ista cōclusio probatur teste apostolo ad hebreos. xi. impōle est sine fide placere deo: ꝫ paruuli baptizati placent deo: ꝛ nō habent fidez acquisitā: ergo habent fidez infusā. Scōa conclusio est ista in intellectu creato vnica est ponenda fides infusa: ista conclusio probatur expressa autoritate apostoli ad Ephe. 4. ca. d. Vnus dominꝰ: vna fides: vnum baptisma.

¶ Contra ambas conclusiōes arguitur sic si esset pōnēda fides infusa. vel inclinaret immediate ad assentiendū oībus articulis fidei vel mediate: nullū istoꝝ est dicendum: igitur nō est ponenda talis fides infusa: q̄ non possit dari primū probatur sequeretur q̄ eque cito habens fidem infusam assentiet vni articulo sicut alteri: ꝓns est falsum. igitur q̄ non possit dari secm probatur sequeretur q̄ fides inclinaret ad assentiendum falso: ꝓns est absurdū: igit̄ seq̄la probatur volo q̄ aliquis christianus formet istū silogismum. ſ. oē latum adeo est vex: ꝛ hoc est reuelatū adeo est vex: ꝛ hoc est reuelatum adeo: igitur hoc est verum: et per li hoc demonstretur vna propositio falsa et heretica. ſ. Abrahaz nō habuit duas vxores: credat tñ talez propositionem esse in sacro canone ideo q̄ rector ei⁹ ita predicauit: tūc talis xp̄ian⁹ assentiet cōclusioni illi⁹ silogismi mediāte fide infusa: ꝛ talis conclusio est falsa ꝛ heretica: igit̄ sequela vera. Pro huius argumenti enodatione est aduertendū q̄ est magna controuersia inter doctores theologos. An fides infusa immediate inclinet ad assentiendū cuilibet articulo. Mā Tho. ꝛ multi antiqui tenēt q̄ fides infusa immediate inclinat ad istā cōclusionē. ſ. omne reuelatū: a deo est vex ꝛ mediate inclinat ad alios articulos: ꝛ iuxta istam opinionem rñdetur ad argumentū negando minorē: ꝛ ad probationē dat ꝙm ſcz q̄ mediate concurrit ad articulos fidei: ꝛ ad probationē distinguit seq̄la vel immediate: ꝛ sic negatur illa nec probatur in tali sensu vel mediate: ꝛ sic conceditur illa sequela ꝛ negatur minor. Contra istā solutionez arguitur sic sequeretur q̄ aliquis assensus fidei causaretur a duobus assensibus: quoꝝ vnꝰ esset fidei ꝛ aliꝰ non esset assensus fidei: ꝓns est falsum: igitur sequela probatur assensus illius mi. ſ. hoc est reuelatum a deo non est assensus fidei: ꝛ semper talis concurrit ad assentiendū articulis fidei scōz istā opinionē: igitur sequela vera: maior probatur non assensio illi minori: q̄ illa minor est reuelata: sed q̄ credo vel opinor asserentē talē propositionē reuelataz esse veracē. iam probatur falsitas cōsequentis: cōclusio per principia logices semper sequit debiliorē partez: ergo impossibile est q̄ assensus fidei causek partialiter a duobꝰ assensibus quoꝝ vnus est fidei: ꝛ aliꝰ non fidei. immo est in euidens. Ad hanc replicā rñdetur concedendo seq̄lā ꝛ negādo minorē: ꝛ ad pbationē dicendū est q̄ non inconuenit q̄ habitus fidei infuse concurrit. Contra istā solutionē arguitur sequerek q̄ immediatius assentirem⁹ huic propōni. ſ. hec est vera quocūq; articlo

demonstratoꝝ ipsi articulo: ꝓns est falsum. igitur sequela probatur semper equalentur formamus istū silogismū. ſ. omne reuelatū a deo est verum: ꝛ hoc est reuelatū a deo: ergo hoc est verum articulo demonstrato: ergo quocunq; tali demonstrato articulo prius assentimus huic cōclusioni hoc est vex q̄ assentiamus ipsi articulo demonstrato. imuio ex tali conclusione. ſ. hoc est vex articulo demonstrato infertur ipse articulus. Nam bene sequitur hoc est vex in tali sensu. ſ. xp̄s est incarnatus: ergo xp̄s est incarnatus: ꝛ ita infertur de quolibet alio articulo. Ad hāc replicam rñdetur concedendo sequelam secludendo illud obiectū ꝑmarium fidei. ſ. omne reuelatū a deo ē vex ꝛ negādo minorē. nā necessario sequitur ex ista opinione.

¶ Alia est opinio doctoris subtilis ꝛ noīalium asserentiū q̄ fides infusa immediate inclinat ad assentiendū oībus articulis fidei: ꝛ secundus istā opinionē rñdetur ad formā argumenti dando primū membrū scz q̄ fides infusa immediate inclinat ad assentiendum oībus articulis fidei: ꝛ ad improbationē conceditur sequela ꝛ negatur minor: ꝛ dicit q̄ō propositis duobꝰ articulis alicui bono christiano eque cito assētiet illis quantuncūq; vnus illoꝝ ex altero inferatur ꝛ deducatur.

¶ Contra istā solutionē ꝛ opinionem arguitur sic sequeretur q̄ fides inclinaret ad assentiendū falso ꝓns est absurdū. igitur sequela probatur: fides infusa quā habebat sanctissima virgō in triduo inclinabat ipsaz ad assentiendū huic filiꝰ meꝰ non est mortuus: ꝛ ista erat falsa sal tem post horā nonā diei veneris sancte. igitur sequela vera: mai. probat ante illud triduuz fides infusa diue virginis inclinabat ipsam ad assentiendū illi filius meus non est mortuus: ergo per totū illud triduū adhuc inclinabat ad assentiendū eidez conclusioni: ꝓna tenet: q̄ teste pho nostro idē inquantū idez semper est natū facere idē: ꝛ maxime de causa q̄ nō est libera ꝛ talis habitus fidei infuse non est causa libera. Ad istaz replicā rñdetur negando sequelam: ꝛ ad probationē dicitur q̄ pbus intelligit de causis pure naturalibus: modo licet talis habitus fidei infuse non sit causa libera est tñ speciale instrumentuz spūssancti: ideo nō agit neq; inclinat nisi scōm voluntatem spiritussancti quare non est mirādū si ante triduū inclinabat ad assentiendū illi: ꝛ in triduo vel post triduū non amplius inclinauit: q̄ non placebat spūisancto. Contra istam solutionē arguitur: sequeretur q̄ eadem causa q̄ non est libera cōcurret ad effectus ꝓtrarios: ꝓns est falsuz. igitur sequela probatur talis fides infusa in diua virgine concurrebat ad assensum illius filius meus non est mortuus ante triduū: ꝛ post triduū cōcurrebat ad assensum istiꝰ filius meus est mortuus: ꝛ isti assensus sunt contrarij siue contradictorij: igitur sequela ꝛa. Ad hanc replicā rñdetur concedēdo seq̄lā ꝛ negādo mi. immo pbs nr̄ cōcedit hoc de sole q̄ liq̄facit quā ꝛ indurescit lutū.

¶ Scõo arguitur contra easdẽ conclusiones sequeretur q̃ si aliq̃s paruulus christianus nutriretur inter sarracenos vel iudeos ⁊ deueniret ad patriã xp̃ianoꝝ ⁊ ipsi proponerentur articuli fidei christiane q̃ talis assentiret illis: ꝓbatur: ꝓns est contra experientiã: immo vidimus in hac vrbe oppositũ de dño perpeniano: igitur ꝓclusiones nulle sequela probatur talis paruulus christianꝰ habet fidẽ infusaz: ergo fides infusa inclinabit eũ ad assentiendũ ⁊ per consequens assentiet. Ad hoc argumentum rñdet ab olbus doctoribꝰ negãdo sequelã: ⁊ ad probationez negat ꝓnã: rõ est: qz cuz fide infusa requiritur aliquid aliõ: ⁊ dñs Guillermꝰ occhã asserit q̃ rect̃ habitꝰ acq̃sitꝰ fidei: sed hoc neq̃t defensari. nã si capiat paruulꝰ xp̃ianꝰ nutritꝰ int̃ christianos q̃ primũ assentit alicui articulo fidei tũc certũ est q̃ fides infusa inclinat ad assentiendũ illi articulo: ⁊ nullũ habet habitũ fidei acquisitum: qz alias ille non esset primus articulꝰ cui primo assentit: ergo nõ requiritur habitus fidei acquisitus sed bene requirit aliquod motiuuz cũ pia affectiõe vlz q̃ ille qui proponit talez artlm credatur esse verax.

¶ Tertio arguitur cõtra easdẽ conclusiones dabilis est aliquis casus in quo fides infusa concurrit ad assensum falsum: igitur conclusiões nulle a⁊ probat: volo q̃ aliq̃s magnus sacerdos celebrando missam non consecret tunc bonus christianꝰ audiens talẽ missam credit: q̃ corpus christi est sub illis speciebus panis ⁊ vini: ⁊ hoc est falsum ex casu: ⁊ ad talẽ assensum concurrit fides infusa. igit assumptũ vez vltima pars añtis probatur si talis sacerdos cõsecrasset fides infusa inclinasset ad talẽ assensum: ergo tũc etiã inclinat ad talẽ assensum: a⁊ probatur talis assensus tunc esset verus: si sacerdos consecrasset: ergo tunc fides infusa inclinaret ad talẽ assensum. Ad hoc argumentuz rñdetur negando a⁊: ⁊ ad probationez negat vltima pars añtis: ⁊ ad probationez negat q̃ talis fides infusa inclinaret ad assiendũ illi: ⁊ ad probationẽ negatur ꝓnã: rõ est: qz fides infusa non inclinat ad quẽlibet assensum vez: ⁊z solum inclinat ad assensum circa articulos fidei: mõ nulla talis ꝓpositio est articulus fidei. s. corpus xp̃i ẽ sub istis speciebꝰ: ⁊z bñ ista ꝓditionalis est de fide. s. corpꝰ xp̃i ẽ sub istis speciebꝰ si sacerdos ꝓtulit verba sacramẽtalia sup tales species triticeas cũ debita intẽtione: et sic de alijs.

¶ Quarto arguitur sic. posito casu q̃ bonus christianꝰ heri habuisset assensum circa istaz antichristus erit: tunc fides infusa cõcurrebat ad illũ assensum: ⁊ possibile est q̃ antichristus non erit: ponatur igitur in esse tũc verũ est dicere q̃ fides infusa concurrebat ad assensum illiꝰ antichristus erit ⁊ illa est falsa ex casu. igitur fides infusa ꝓcurrebat ad falsũ. Ad hoc argumentũ doctores varias dant solutiones altisidioꝛ̃sis. d. q̃ ille assensus. s. respectu illiꝰ antichristus erit in illo casu effectꝰ est assensus sui dictoꝛi. s. istius antichristus non erit. ⁊z hoc videt impossibile quãuis Gregorius videat sentire idẽ cum ipo. Nã tales assensus sunt dictoꝛij ⁊ distinguntur specie: ideo vnus eoꝝ nõ potest trãsire in essentiã alterius. Alias eodẽ modo homo posset transire in naturã asininã vel bouinã ⁊ sic de alijs. Doct. sanctus dicit q̃ non est possibile antichristuz non fore scõm prescientiã diuinã: moderni vero doctores dicunt q̃ posito talicasu. s. q̃ antichristus non erit fides infusa non concurret ad illum assensum quo assensiebat illi antichristus erit: ⁊ si dicatur talis assensus erat maioꝛ q̃z intellectꝰ talis xp̃iani poterat elicere sine iuuamine. Nã supponitur q̃ ex toto conatu suo assensiebat illi antichristus erit: ergo necessariũ est q̃ fides tunc inclinasset ad talẽ assensũ. Ad hoc negatur ꝓnã ⁊ dr̃ q̃ aliquid aliud erat iuuamen quod iuuabat ad productionez talis assensus. Et si vlterius queratur quod erat tale iuuamen respondetur proponez vi debis: ⁊z iste respõsiones sunt obligatoꝛie: ⁊ nõ bñ sonãt in oze doctoꝛ theologi. Idcirco rñdet ad formaz argumẽti q̃ ⁊z illa sit possibilis anti christus nõ erit non tamen est compossibilis illi videlz q̃ talis xp̃ianꝰ ex fide infusa elicuit assensum illius antixp̃s erit: naz illi repugnat: ideo totus casus non est admittẽdus. et quãuis ab aliquibꝰ hoc argumentũ magnificetur mihi tñ videtur vilipendendũ: ⁊ rõ est qz oĩno in eo est similis difficultas: sicut quando dr̃ posito q̃ sortes currit: ista est possibilis sortes non currit: ponatur igit

in esse ⁊ tũc habebit q̃ sortes currit ⁊ sortes non currit: ⁊ certũ est q̃ nemo poneret illã in esse verã. s. sortes non currit cũ illa sortes currit: nam ⁊z ambo sint possibiles non tñ sunt cõpossibiles: imo repugnãt ad iuicẽ

¶ Quinto arguitur sic ⁊z aliq̃ fides infusa inclinauit ad assentiendũ falso: igitur dicta nulla: a⁊ probatur capio vnũ bonũ iudeum incipio insula existentẽ añ natiuitatem christi: tũc talis iudeus assentiebat per multos dies post christꝰ nascet ⁊ talis propositio erat falsa post natiuitatem saluatoꝛis: ⁊ fides infusa inclinabat ad assentiẽdũ illi: igit assumptũ verũ vltima pars añtis probatur añ mediã noctẽ natiuitatꝭ saluatoꝛis fides infusa illiꝰ boni iudei inclinabat ad assentiendũ illi. s. christus nascetur: ergo post dicẽ natiuitatis adhuc fides iclinabat ad assentiẽdũ huic propositioni. s. christꝰ nascetur: ꝓnã probatur talis bonus iudeus habebat ignoꝛãtiaz inuincibilem circa illã conclusionẽ post natiuitatẽ saluatoꝛis: ergo adhuc assẽtiebat illi per eandez fidem infusã. Ad hoc argumentũ rñdetur negando vltimas partes añtis: ⁊ ad pbationem negatur ꝓnã: ⁊ ad probationem iterum negat ꝓnã: rõ est data. qz ⁊z fides infusa nõ sit agens libex est tamẽ speciale instrumẽtũ spũs sancti: ideo nõ põt iclinare ad falsuz

¶ Sexto arguitur sic posito casu q̃ aliquis rector predicet abrahã non habuisse duas vxores: tũc bona vetula credẽs suũ rectoꝛem esse bonũ vir ⁊ doctum assentit illi pro

Universidad de Sevilla

positioni. s. abrahā nō habuit duas vxores: ⁊ fides infusa talis vetule inclinat ipam ad assentiēdū ipi: ⁊ talis propositio est falsa: ⁊ hereticā: ergo dicta nulla. Scōa pars assitis probatur talis vetula meretur per talez assensum suppositō. n. q sit in gra gratū faciēte: ⁊ q assensiat propter deū: ergo ad talē assensuz meritoriū ꝯcurrit fides infusa: añs probatur habet ignorātiam inuincibilez talis vetula ⁊ nihil deest ad assensū esse meritoriū: ergo meretur per talem assensum. Ad hoc argumentuz rñdetur negādo scōam partē assitis: ⁊ ad probationē negat ꝓña nō enim oportet qad quēlibet assensū meritoriū cōcurrat fides. Cōtra istaz solutionez replicatur charitas ꝯcurrit ad illū assensum meritoriū: ergo a fortiori fides cōcurrit ꝓña tenet: qz teste apostolo ꝑme ad corinthios. 13. cap. charitas est maior fide. Jā probatur añs ad quēlibet actū meritorium caritas concurrit. Sed talis assensus falsus est meritoriº: ergo ad talez assensum cōcurrit charitas. Ad hanc replicam rñdetur negādo añs intelligēdo imediate: ⁊ ad probationē distinguit maior vel intelligendo de actu meritorio intrinsece ⁊ sic conceditur illa: ⁊ negatur maior in eodē sensu: si vero intelligitur de quolibet actu meritorio siue intrinsece siue extrinsece negatur illa maior: imo charitas solū concurrit ad actū meritorium intrinsece: idcirco charitas ad nullū actū fidei ꝯcurrit immediate: nā nullº actus fidei est meritoriº intrinsece: sed bñ extrinsece solus enim actº voluntatis ē meritorius intrinsece. Cōtra istā solutionem argr: seqretur q talis vetula in aliquo casu esset martyr: i quo occideret ꝑ hereſi. ꝓñs videt absurdum: igitur seqla probatur volo q illi heretici ⁊ mali xpiani dicāt ipsi vetule q nisi assentiat illi abrahaam habuit duas vxores occidēt eā: ipa tamē mauult credere suo rectori ꝙ istis malis viris quos scit esse hereticos ⁊ occidatur ab eis qz non vult credere: tūc talis vetula erit martir pro hereſi igitur sequela vera. Ad hanc replicā rñdetur cōcedendo seqlam: si dñs deº non illustret siue illuminet talem bonā vetulā ⁊ negat minor aparentia tamen est qō dñs deus in tali casu illuminaret talem bonā vetulā: ⁊ nō permitteret eaz taliter occidi. Tertio est notāndū q intelligendo titulum quæstionis de fide acquisita est magna cōtrouersia apud doctores. Mā diuus Tho. tenet in tertio articulo. 5. questiōis scōe scōe: q nulla est ponēda fides acquisita: sed solū fides infusa.

¶ Cōtra istaz opinionē arguit ipemet: nā hereticus circa vnū articulum dūtaxat habet fidē acquisitā circa alios articlos igit opinio nulla. Ad hoc rñdet ipsemet qō talis hereticus quāuis credat ⁊ assentiat oībus articulis dēpto vno: nō tamē habet fidem acquisitā: rō est qz formalis rō fidei nō remāet in tali hereticō: nā formale obiectū fidei est veritas prima scōm qō manifestat in scriptis sacris ⁊ doctrina ecclesie modo talis hereticus nō assentit articulis fidei qz ecclesia assentit: sed quia sibi placet. Contra istam solutionem replicatur assensus quē habet ipe hereticus est assensus verus ⁊ certus ⁊ ineuidens circa articuluz fidei ergo est fides. Ad hoc negatur ꝓña: sed vltra hoc optz q talis hereticus assentiat illi ideo qz ecclesia taliter docet. Sed replicatur fortº cōtra istā solutionē ⁊ opinionē: si talis hereticus ꝙuertatur ⁊ recipiscat tūc talis ꝓpte ⁊ facile assentiet oībus illis articulis quibº antea assētiebat ⁊ nō adeo prompte assentiet illi articulo circa quē erat hereticus ergo hoc prouēit ideo qz habet habitum vel habitº circa illos articulos fidei: ⁊ nō circa illū circa quem erat hereticº. Jsta ratio est euidens apō ponentes habitº: imo ē ꝑcipua quā ponit philosophº nr̄ i scōo ethicoꝝ.

¶ Scōo arguit contra eandez opinionē paruulus xpianus deueniens ad vsum ratiōis perfectum ⁊ cōpletū non ꝓpte assentit articulis fidei: si sibi proponantur. Sed postꝫ multotiēs elicuit assēsus circa articulos fidei tūc prompte ⁊ delectabiliʳ ⁊ facile assentit articulis fidei: ⁊ hoc nō est ratiōe habitº fidei infuse qz illā fidē ifusaz i baptismate recepit: ergo prouenit ratione fidei acquisite quā ex frequētatibº actibus sibi comparauit ⁊ per ꝓñs ponenda est fides acquisita.

¶ Tertio arguitur argumento ad hoiem tenet doctor sanctº: cū oībus doctoribº ponētibus habitº q habitº cozrūpūtur ꝑ actus contrarios ideo qz sunt ꝓductiui tales actus habituū ꝓtrariozꝝ: tūc arguitur sic ⁊ capio vnū infidelem qui paulatim ⁊ succcessiue icipiat assentire articulis fidei: ita q in primo mense assentiat ꝓmo articulo ⁊ in quolibet die eiusdem mēsis ⁊ in scōo mense pariformia assentiat scōo articulo fidei: ⁊ sic ꝓñr quousqꝫ sit verº fidelis tūc tales assēsus circa articlos fidei ꝑm tho. destruent oēs illos habitus infidelitatis quos habebat talis infidelis: ergo per ipm tales actus fidelitatis sunt productiui habituū fidelitatis postꝫ cozrūpūt ipos habitus infidelitatis.

¶ Postremo arguitur sic teste pho nro opositoꝝ eadē ē disciplina: ⁊ sicut opositū i oppositō ita ꝓpositū in propositō: sed sic est q actus infidelitatis generāt habitū infidelitatis vel habitº: ergo actus fidelitatis generabūt etiā habitū fidelitatis vel habitus.

¶ Propter ista argumēta tenet doctor subtilis ⁊ oēs alij doctores q ponēda est fides acquisita vtra fidem infusam: sed adhuc est cōtrouersia: vtrum sit ponēdus vnicus habitus fidei acquisite vel plures. Jam aliqui ponūt vnicum habituz fidei acquisite veluti in logica vnuz habitum logices. Cōtra istam opinionē arguitur sic seqretur q si paruulus xpianus veniens ad vsum rationis ⁊ sepe numero assentiēs huic articulo deus est: postea cuilibet alteri articulo ꝓpte delectabiliʳ ⁊ facile assentiet: ꝓñs est cōtra experiētiam: igitur opinio nulla: seqla probatur talis paruulus habet habitū fidei acquisite circa oēs articulos ⁊

habet fidem infusam ⁊ nullū est ipedimentū: ergo facile delectabiliʒ et pōpte cuilibet alteri articulo si pro ponatur assentiet: ꝓña tenet qz nihil aliꝰ requiritur ad hoc q aliquis prompte ⁊ delectabiliʒ assentiat articulis fidei.

¶ Scōo arguitur cōtra eandē opinionez nullus idē habitus naturaliter acquisitus inclinat ad actus cōtrarios: sed si esset vnus habitus fidei acquisite circa oēs articulos: talis iclinaret ad effectus cōtrarios igitur nullus talis est ponend⁹ minor ꝓbatur habitus fidei acquisite quem habebat diu⁹ Joseph inclinabat ipm aſi natiuitatē saluatoris ad assentiendū huic articulo. ſ. xps nasceꝛ ⁊ post partū virginis idez habitus inclinabat ad assentiendum cōtradictorio illi⁹. ſ. xps nō nasceꝛ ⁊ per opinionē est vnicus habit⁹ fidei acquisite inclinās successiue ad effectus cōtrarios igitur seqla vera Propter ista argumenta ponendi sunt tot habitus fidei acqsite q sūt act⁹ fidei siue articuli distincti spe. Contra istā opinionē arguitur vnico argumento seqretur q idē habitus numero primo esset fides ⁊ postea non esset fides ꝓña est falsum: igitur seqla probat ille habitus quē habebat diu⁹ Joseph q inclinabat ipm aſi ortū saluatoris ad assentiēdum huic christus nascetur erat fides ⁊ post natiuitatē saluatoris nō amplius erat fides cū iclinabat tūc ad falsuz igit sequela vera. Ad hoc argumētū rñdetur q necessario est concedēda seqla: ⁊ minor negāda: ⁊ sic cōcedendū est q primo erat virt⁹ ⁊ i ortu saluatoris desinebat esse virtus: simile omnino est concedenduz in habitibus moralib⁹ vt inferius videbitur. Et si adhuc insurgas oēs articuli fidei habēt idez obiectū formale quādo bonus xpianus assentit illis. ſ. qz tales sunt reuelati a prima vitate quę est deꝰ iuxta doctrinam ecclie. Ad hoc negat q hoc sit obiectū formale: sed bñ est motiuū principale mouens bonū xpianum ad assentiendum omnibus articulis fidei.

¶ Queritur scōo circa eandem distin. An fides informis sit eadem cū fide formata. Pro huius q̄stiōis intelligētia est aduertendū q charitas vt declarabit in. 27. distin. huius tertij est forma oīm virtutū. Idcirco si in eadē aia sunt fides ⁊ charitas tūc talis fides bz esse formata: si vero solū sit fides in aia veluti in malis xpianis tūc talis fides bz esse informis. Ulteri⁹ est aduertēdū q aliqui doctores antiq̄ aſi diuū Tho. dixerūt q aduenīēte charitate auferꝛ fides informis: ⁊ datur de nouo fides formata: ⁊ si aliqs hēat fidē formatā ⁊ peccet mortaliʒ tūc aufertur ab eo fides formata ⁊ dat ei fides informis. Ista tñ opinio videt irrationalis: nā fides informis est donum dei ideo videt incōuenīēs q deꝰ auferat tale donū a pctōre q̄ cōuertit ad eū. Pariforma videt absurdum q dñs deus det tale donū spūsscti pctōri actualiʒ peccanti mortaliter. Propterea alij dixerūt q fides informis nō auferꝛ: sed simul cuz illa

quādo peccatoꝛ cōuertitur datur fides formata. Sed hęc opinio etiaz nō videtur rōnabilis: nā vna illaruz etiā esset superflua: idcirco oēs doctōres sequūtur diuū Tho. ⁊ ponunt vnicā conclusionē rñsiuā ad titulum quęstiōis q̄ talis est. Eadē fides numero q̄ prius erat informis aduenīēte charitate efficit formata ⁊ si deinde charitas auferatur eadē numero iterū efficitur informis. Ista cōclusio ptz qz nihil aliud est fidē esse formatā q̄ esse in eadē aia cum charitate ⁊ nihil aliud est fidez esse informē q̄ esse ī eadē aia sine charitate.

¶ Cōtra istā cōclusionē arguit autoꝛitate apli ꝑme adcoꝛ. 13. c. d. quō venerit qđ ꝑfectū ē euacuabit quod ex parte est. i. iperfectū: sed fides informis est imꝑfecta: ergo aduenīēte charitate aufertur fides informis. Ad hoc argumētū rñdet q autoꝛitas nō militat ꝑtra pclusionē rō est qz apostol⁹ loqtur ibi de gl̄ia eterna vt ptz intuēti caput allegatū vult enim dicere apostolus q ī gl̄ia eterna siue in patria nō manebūt fides ⁊ spes: qz sunt imꝑfecte: sed loco iꝑꝰ hębimus clarā dei visionē ⁊ securitatē ꝑpetuitatis: sed bene manebit charitas. Cōtra istā solutionē arguitur illud qđ est mortuū nō fit viuū: sed fides informis est mortua iuxta illd Jacobi scōo ca. fides sine operibus mortua est: ergo fides informis nō pōt effici formata: ꝓña tenet qz fides formata est viua ⁊ tunc mortuū efficeret viuū. Ad hāc replicam rñdetur q si fides informis bz mortua a diuo Jacobo hoc ē ꝑ quādam similitudinē videlz q sicut hō mortuus nō opatur. Ita etiā fides informis nihil operat dignum vitę eterne ⁊ de tali mortuo ꝑ similitudinem nō incōuenit q efficiat viuuz. Cōtra istā solutionē argr seqret q gr̄a dei magis oparet circa virū iſi delē q̄ circa virū fidelē qſi ambo ex equali conatu cōuertūt ad dñz deū: ꝓña est falsum igit: seqla ptz si infidelis quertat: deus dabit illi nō solum charitatez sed fidē: sed quādocūq̄ quertitur vir fidelis ad deum nō dabit illi nisi charitatē: ergo gr̄a dei magis operatur circa vir̄ infidelem q̄ circa virū fidelem. Ad hāc replicā rñdetur ꝓcedendo seqlā ⁊ negādo minorē intelligēdo quātū ad collationē nouā donoꝝ. nā si deꝰ nō dat fidem de nouo viro fideli quando cōuertitur a peccato: ideo est qz iam habet ipam fidem: nā si non haberet daret illi: ⁊ ideo si hęreticꝰ cōuertatur non solūz confert charitate sed etiā fidem attū in bono fideli ad deū conuersio cōseruat fidē. Contra istā solutionem arguitur seqretur q accidens alteraretur: ꝓña est falsuz igitur: seqla probatur q̄lz fides est accidens ⁊ q̄lz talis successiue efficitur informis ⁊ formata: ergo accidēs alteratur. Ad hanc replicā rñdetur negādo seqlā: ⁊ ad probationem negatur ꝓña: sed bñ concedit q aia habens fidem alteraretur ad istū sensuz q acquirit aliquā qualitatē: aut deperdit: sed fides nihil acqrit aut depdit per hoc q efficitur informis vel formata: nā non sunt in eadē potētia fides ⁊ charitas quia fides est in itellectu charitas aūt in volūtate

¶ Queritur tertio circa eandez distin. vtrū fides sit prima vt⁹ inter tres ꝟtutes theologas q̄ sunt fides spes: z charitas. ℙro hui⁹ q̄stiōis intelligentia ad aduertendū: q duplex est ꝟtus. s. intellectualis z moralis: intellectualis pertinet ad intellectū: morales aūt ad volūtatez z quelibet istaꝝ adhuc est duplex. s. infusa a dño deo z acquisita p actus humanos frequētatos z laudabiles vlterius est aduertenduz q titulus quēstionis pōt intelligi de fide infusa: similiter z de acquisita. Si intelligatur de fide infusa dicit dn⁹ Tho. in. 5. articulo ārte q̄stiōis scde scde q fides informis nō est virtus: sed bene fides formata.

¶ Contra istā opinionē arguit sic vel intelligit z procedit de virtute morali vl intellectuali. Si primū certū est q nulla illaꝝ est virtus mōralis. si procedit de intellectuali q̄libet illaꝝ est virtus cū diffinitio virtutis sibi ꝙueniat: igitur adeo bene ē virtus fides informis sicut formata Insuper scōm istū doctorē cadez fides numero primo est informis: et postea formata: ergo si fides formata est virt⁹ etiā fides informis erit virtus: ꝓña tenet. Mā alias sequeretur hoc absurdū. s. q quicūq; existit in peccato mortali nullā haberet ꝟtutem sine intellectuale siue morales: immo sequit q non est possibile existentē in peccato mortali habere aliquā virtutē. ℙropterea oēs alij doctores tenent oppositū. s. q quelz fides: infusa siue sit informis siue formata est virtus. Vlterius est aduertendū q possumus loqui bifariā de priozitate vno modo de priozitate perfectionis: z isto modo nulli est dubiuz qui charitas sit prima inter oēs virtutes teste apostolo ꝓme ad corin. 13. d. nunc manent fides spes charitas: tria hec maioz autem horū charitas. Alio modo possumus loq̄ de priozitate tēporis quātū ad eaꝝ generationē siue productionē: z isto modo nulla eaꝝ est prioz altera. nā oēs tres simul infundūtur in baptismate. Sz est magna difficultas: an possit de lege ordinata infundi charitas sine fide z spe. Ad hoc rñdetur affirmatiue. Mā posito casu q aliquis paruulus moziatur per primū non esse q sit etiā primū nō esse prolationis verboꝝ baptismaliū: tunc in aīa talis paruuli infundetur charitas z non infundetur fides z spes sed in isto mundo scōm legez nunq̄ est charitas in puro viatore sine fide z spe: bene tñ fūt frequēter fides z spes sine charitate: vt patet ī peccatoribꝰ. ℙarifozma pōt esse spes sine fide z charitate vt patet in hereticis qui sperant vitā eternā. Sz queres: an est possibile q infundant fides z spes sine charitate scōm legem. Ad hoc rñdetur negatiue. Cōtra istā rñsionē arguitur volo q aliquis sarracenus libere z spontanee baptizetur z qñ baptizatur vult actualiter dormire cū ꝟna meretrice: tunc in tali infundentur fides z spes z non infundetur charitas: igit̄ responsio nulla maioz probatur fozmicatio nō repugnat fidei neq̄ spei: ergo infundūtur: añs ptz. q̄ multi fūt mali xp̄iani fozmicatoꝛes qui habēt fidē z spē. Ad hoc argumentū rñdet negando maiorē: z ad probationē distinguo añs vel quo ad infusionem illaꝝ ꝟtutū de nouo z sic negat illō añs: nec ꝓbatur in tali sensu vel quo ad conseruationē illaꝝ qñ iā sunt infuse z sic conceditur illud z negatur ꝓña: rō est: q̄ non videt esse aliqua apparentiā q dñs deus facienti taz magnā iniuriā sacramēto baptismatis conferat dona spiritussancti tā excellentia sicut sunt fides spes z charitas. Et si arguas talis ē fidelis post q̄z est baptizatus: ergo habet fidem infusam: negatur ꝓña: sed bene concedo q habet caracterē baptismalē z si adesse fidelē requiratur habere fidē infusam negatur añs. s. q talis sit fidelis. Loquendo de virtutibꝰ acquisitis ponuntur cōclusiones respōnsiue ad quēstionē: quaꝝ prima est ista: q̄lz fides ē ꝟt⁹ ista ꝯclusio ꝓbat q̄lz fides ꝑficit ītellectū ipaz habētē z op⁹ ipi⁹ ꝑfecdit bonū: g̃ q̄lz fides ē ꝟt⁹: ꝓña tenet a diffinitiōe ad diffinitū. Scda ꝯclusio ē ista fides acq̄sita ē ꝑma īter oēs ꝟtutes theologas priozitate tēporis: ista cōclusio probatur teste Augustino in visa diligere possum⁹ incognita vero neq̄z: igitur ante quā volūtas diligat aut speret aliq̄d bonuz necessariū est q intellectus prius credat illud: z per ꝓns prioz est fides acquisita oībus alijs. Tertia cōclusio est ista spes acquisita prioz est charitate: ista cōclusio probatur autozitate psalmiste psalmo. 1. 18. d. inclinaui coz meum ad faciendas iustificationes in eternū propter retributionem: ergo anteq̄z diligamus dñm deū necessariū est q speremus ipm tanq̄z quoddā bonum nobis.

¶ Cōtra primā cōclusionē arguitur sic: oīs virtus ordinatur ad bonū quoddā: sed fides nō ordinat ad aliquod bonum: ergo fides non est virtus: minoz probatur: fides ordinatur ad verum: ergo nō ordinat ad bonū. Ad hoc argumentū rñdet negādo minorē: z ad probationem negatur ꝓña: rō est q verū est bonū ipius intellectus: nā ille intellectus dicitur bonus qui inclinat ad verū. Scdo argr cōtra scdam cōclusionez fortitudo est prioz fide: igit̄ scda cōclusio falsa: añs probat autozitate glo. sup. 11. cap. luce. d. q fortitudo est fundamētum fidei. Insup obedientia est prioz fide: igitur cōclusio falsa. Ad ista duo negatur ꝓña: rō est quia fortitudo et obedientia nō sunt ꝟtutes theologice. Cōtra istaz solutionē arguitur spes est prioz fide z est virtus theologa: igitur resp̄ntio nulla maioz probatur autozitate glo. super illud psalmiste noli emulari ꝛc. d. q spes introducit ad fidem ergo spes est prioz fide. Ad hanc replicā rñdetur negādo maiorem z ad probationem dico q glo. intelligit q spes ꝓfirmat z auget fidē z nō itelligit q spes ꝺ nouo ꝓducit fidē. Cōtra istā solutionē replicatur charita vl spes ē ꝑ fide igit̄ solutio nulla: añs ꝓbat ad actū fidei rectificat⁹ volūtat̄ z talis act⁹ volūtat̄ ptiet ad actū charitat̄ vl spei: g̃ spes vl charitas est prioz fide: miꝛ probatur si talis actus volūtat̄ nō expectaret ad charitatem vel spem non esset bonus: sed hoc est incon-

uenies: igit mior probat seqretur q primus actus fidei nūq̄ esset meritorius neq̄ intrinsice: neq̄ extrinsice; ꝓns est falsum: igit seqla probat meritū fidei emanat ab illo actu voluntatis mediāte quo producitur actus fidei: sed ille actus nō est bon⁹: igitur talis primus actus nunq̄ est meritorius. Ad hanc replicā rīdet negādo añs: z ad probationē negat minor: z ad probationē negatur iterum minor: z ad probationē cōcedit seqla. s. q primꝰ actꝰ fidei nō est meritorꝰ: nec hoc debet reputari incōueniēs: secꝰ est de alijs actibꝰ fidei.

¶ Cōtra tertiā cōclusionē argr sic charitas precedit spem: igitur cōclusio falsa: añs probatur seqretur alias q primus actus spei semper esset peccatū mortale: ꝓns ē absurdum: igitur seqla probatur vel per talem actū primū spei diligit deus propter aliud vel propter se: si secꝺ non est actus spei sed charitas. Si primū seqtur q est vsus dei z vltra sequitur q est pctm mortale: ista vltima ꝓnia tenet per augustinū. d. in primo libro de doctrina xp̄iana summa quersitas in rebus est vti fruendis z frui vtendis. Ad hoc argumētū rīdetur negādo añs: z ad probationē dabitur primū: z negatur ꝓnia. s. q sit vsus dei: nā illud non sufficit ad hoc q dicat vsus dei: vt declarabitur altissimo fauēte in prima dist. primi sentētiax: sed hoc argumentum est mirabr forte ptra gregoriū de arimino qui non ponit actū mediū inter vsum z fruitionem: sed de hac difficultate latius videbitur loco allegato. ¶ Cōtra istā solutionē arguitur sic possibile est q ī aliquo casu aliquis habeat actum charitatis priusq̄ actū spei: igit solutio nulla: añs probatur volo q aliqs paruulꝰ baptizatus peruenies ad perfectuz vsum rōnis exerceat se circa fidem assentiēdo articulis fidei: z maxime circa istos. s. deus est sūme bonus: misericors iustꝰ premiās famulos suos vltra cōdignū: tunc talis paruulus pōt velle deū esse summe bonuz: iustū: misericordē z sic de alijs anteq̄ desideret ipz habere: quo dato talis actus est actus charitatis z nōdū habuit spei actū: ergo actꝰ charitatis inter dum est prior actu spei: maior probatur volūtas talis paruuli est libera libertate cōtradictionis z ꝓprietatis z nō necessitatur ad desiderādum deū: ergo pōt prꝰ elicere illū actū. s. volo deū ee sūme bonū. Hec replica inditio meo concludit: q nō est necessariū semp actuz spei: precedere actū charitatis: immo interdū actꝰ charitatis precedit quēlibet actū spei quāuis vt in pluribꝰ actꝰ spei precedit actū charitatis: idcirco ꝯclusio nō est intelligenda vniuersalr: sed regulariter z vt in pluribus.

¶ Tertio arguit cōtra scōaz cōclusionē dabilis est casus in quo actus spei z actus charitatis precedūt quēlibet actū fidei: ergo scōa cōclusio falsa añs probatur volo q aliqs infidelis opinet deū esse summe bonum misericordē: z sic de alijs: tūc talis infidelis pōt velle deū esse sūme bonū z desiderare ipm: quo dato talis infidelis habebit actū fidei igitur assumptū verū: maior ꝓbat

si aliqua xpiāꝰ opinetur aliquē virū esse virtuosum diuitem z sic de alijs pōt velle talem virū esse talem z desiderare eū: ergo itidem pōt facere infidelis de dño deo ꝓna tenet per apostolū ad romanos primo. d. per visibilia huiꝰ mūdi debemus venire ad notitiā alterius mūdi. Hoc argumentū etiā ꝓbat q nō est necessariū semp actū fidei precedere actꝰ spei z charitatis: idcirco scōa ꝯclusio eodē mō est intelligēda sicut tertia.

¶ Quaritur quarto circa eādē distinctionē qualiter generat aut deperditur fides. Pro huius ꝗstionis intelligētia ē notādū q titulꝰ quēstiōis pōt itelligi bifariā vno mō ꝺ fide infusa: z alio mō de fide acquisita: si intelligatur scōo mō idez est dicendū sicut de alijs xtutibꝰ hūanis. s. q fides acq̄sita generatur ꝙ frequētatos actꝰ fidei z deperditur per actus cōtrarios. s. ꝙ actus infidelitatis. Si vero intelligitur titulus de fide infusa dicendum est q a solo deo effectiue generat siue creatur z depditur meritorie tñ acq̄ritur per bonos actus: z etiā demeritorie depdit ꝙ aliquos actꝰ malos: imo interdū sine discēsu alicuiꝰ articli fidei vez quō aliqs dubitat: nā dubiꝰ infide ifidelis ē vt hētur extra ꝺ hereticis cap. primo: imo q fortiꝰ est pōt interdū deperdi assentiēdo oībus articulis fidei: verbi gratia posito casu q aliquis xp̄ianꝰ assentiat oībus articulis fidei z circa vnū illorum habeat demōstrationē: z istud nolle. s. nollē assentire tali articulo quātuncūq̄ ecclesia preciperet nisi haberem rōnem demōstratiuā: tūc talis assentit oībus articulis fidei: z non habet fidez infusam: nā per talē nolle demeretur: z iō dñs deꝰ aufert ab eo fidem infusaz: qꝺ probat sic bonꝰ doctor theologus inueniēs aliqs demōstrationes circa aliquos articulos fidei z habēs istꝺ velle. s. ego vellē assentire z adhuc assentirē quāuis nō haberē rōnes ꝺmōstratiuas talis bonꝰ doctor habet fidē infusaz z mereꝝ hr̄e. ꝓpt̄ tale bonū vellē gr̄ aliꝰ ꝙ oppm̄ demereꝝ z pdit fidem infusam: añs ptz de diuo paulo post raptū similr ꝺ z aliis apostolis circa aliquos articulos de quibus habuerūt euidentiaz ꝙ visum. Existis ptz q euidētia non destruit fidem infusaz: nā paulus z alij apostoli de multis articlis habuerūt euidentiā: nō tñ perdiderūt fidem infusam. Sed dubitabis añ quilz dubiū rīdetur negatiue: imo nō quilz dissentiens articulis fidei perdit fidem infusaz: sed solū ille qui habet pertinatiam. Et si queras quid est pertinatia: respōdetur q nihil aliꝺ est quā velle psistere in suo assensu vl dissensu vl dubitatiōe cuius ecclesia determinet oppositum. Existis ptz q nō quilibet assentiēs hereti ē hereticꝰ: nā ad esse hereticū nō sufficit defensare heresim: sed vltra hoc requirit q habeat pertinatiā. Idcirco aurelius augustinꝰ solebat dicere hereticare potero hereticus autē nunq̄ ero. Scōo dubitat. An xp̄ianus semp quādo aduertit circa aliquem articulum tenetur tunc assentire tali articlo. Ad hoc rīdet bona-

uentura cū aliis doctoribꝰ affirmatiue: ratio sic est: qz tunc talis xpianus si nō assentiret esset dubius z pōs infidelis: hec tamē rōsio nō vr mihi vera: nā preceptū de credēdo est preceptū affirmatiuū: z pcepta affirmatiua z si obligent ad semper nō tñ obligant pro semp vt inferius declarabitur: z ideo dato q bonus xpianus aduertat z nō assentiat nō dicitur peccare qz nō obligatur pro tunc assentire: z ad suā rationē patz rōsio ex dict: nā illud nō sufficit ad esse infidelez: sed vltra hoc req̄ritur pertinatia quā nō hz bonꝰ xpianus ¶Tertio dubitatur An actus infidelitatis effectiue corrūpāt fidem infusam. Ad hoc dubiū respōdet guillelmꝰ ochā in. 7. questione. 3. quolibeti qō potest deffensari habitū fidei infuse corrūpi effectiue ab actibus infidelitat:. Jsta tamen rōsio nequit defensari: nā si tales actus infidelitatis destruerēt fidem infusam cum hoc habeāt a naturis ipōz: seq̄retur pōs est falsum. igitur falsitas pōtis probatur si non assit pertinatia non destrūt fidez infusam: igitur actus infidelitatis nō corrūpunt effectiue fidem infusam: asis ptz multi sancti de Cipriano martire: z augustino z multis alijs z tales actꝰ nō destruxerunt fidez infusam in talibꝰ sctis: ideo qz nō habebāt pertinatiā: igit actus infidelitatis nō corrūpūt effectiue fidem infusam. ¶Propterea dicēdum est ad dubiū aliter. s. q actꝰ infidelitatis cū pertinatia demeritorie corrūpunt fidē infusam ita q fides infusa a solo dño deo corrumpit effectiue ppter demeritū viatoris. Quarto dubitatur. An obiectū fidei sit cōplexum: an hoc dubiū respondet duus tho. in scō articulo questiōis prime scōe scē q duobꝰ modis pōt obiectū fidei cōsiderari: vno mō ex pte rei credite: z sic obiectū fidei ē res simplicissima. s. dīs deus: Alio mō pōt cōsiderari ex pte credētis: z sic est qōdā cōplexum. s. articulus fidei qui est cōclusio catholica. Anomialibꝰ autē assignat. 5. obiectū. s. propinquū remotū z remotissimū: obiectū ppinquū est ipe articulus cui intellectꝰ assentit p fidē: obiectū remotū ē termini ipius articuli: remotissimū est res adextra significata per terminos articuli.

¶Quinto z vltio q̄rit circa eā dē distin. An fides sit certior sciētia. ¶Pro hꝰ q̄stiōis enodatiōe est notādū: q sciētia vno mō capit pro apta z certa visione dei in patria z de tali sciētia nō est q̄stio quin p̄cedat ī certitudie ipaz fidē sic gl'ia p̄cellit gfaz z statꝰ patrie statuz vie. Alio mō ōr sciētia assensus euidēs quē quis habet in via: z ista sciētia adhuc est duplex aut respectu illorum respectu quorū est fides: aut respectu alioꝝ. Ulterius notat diuus bonauētura: q duplex est certitudo. s. speculois z ad hesionis. Jstis notatis respondet q fides est certior certitudie adhesionis quacūq scientia viatoruz: ratio eius est: nā vera fides magis facit adherere ipm credentem veritati catholice q̄z aliqua scientia veritati scite: videmus enim veros fideles nec per argumenta: nec per tormenta nec per blādimenta inclinari posse vt veritatē quā credūt saltem ore tenus negēt q nemo sciens sane mētis faceret per aliquod qō cognoscit euidēter nisi inquantum doctrina ecclesie dicit nō esse mētē dum stultus nāq esset geomatra q̄ pro quātūcūq cōclusiōe certa geometrie auderet subire mortem z verus fidelis p quacūq fide catholica parat esse subire centuz mortes.

¶Contra istā opinionē arguit sic firmius adherem⁹ aliquibus sctis q̄z fidei catholice: igit opinio nulla aīs probatur firmius aderem⁹ z assentim⁹ primis principijs per se notis quā quibuscūq articulis creditis. imo non est possibile q aliqs aduertat circa principia per se nota quin assentiat illis z tñ valde facile est discētire articulis fidei cū in mera ptāte voluntatis sit credere Augustino testāte cetera pōt hō nolēs credere aūt non nisi voles: ergo firmius adherem⁹ p̄clusionib⁹ q̄cūq sctis quā conclusionibus creditis. Jn super multum differunt certitudo z firmitas. Mā multi heretici firmiter adheserūt suis heresibus etiā vsq ad mortē vt ptz de Joāne vs: z Hieronymo de praga p̄maria vrbe regni Boemie qui fuerūt cōbusti a cōsilio p̄stantiensi z certuz est q tales heretici non erant certi in suis heresibus. idcirco ista pōia non valet firmius assentimus: ergo certi⁹. ¶Propterea diu⁹ Tho. in 8. articlo quarte questionis scōe scē aliter rōndet dicit em̄ q biffariā pōt p̄siderari certitudo vno modo ex causa certitudinis z sic illud ōr certius q̄ habet causam certiorē: z isto mō fides est certior scientia: qz fides innititur veritati diuine scientia vero rōni hūane. Alio mō pōt p̄siderari certitudo ex pte subiecti: z isto mō illō ōr certius q̄ pleniusp̄sequitur intellectꝰ ea q̄ sunt fidei sunt supra rōnem naturalē z intellectū hūanum nō autē ea q̄ sunt scientie hūane: sed qz vnū quodq̄ iudicatur scōm suā causam simplr z scōm dispositionē subiecti scōm q̄d ideo est q simplr z absolute fides est certior scientia: scientia aūt scōz q̄d certior est fide z huic sententie fauet Aurelius augu. in p̄mo cap. 15. li. de trini. d. nihil hoi certiꝰ est sua fide. ¶Contra istā resolutionē arguitur sic oē illud quod est magis in permixtū rebus dubijs est certꝰ altero q̄ō est permixtū rebꝰ dubijs sed scientia est magis in permixta. rebus dubijs q̄z fides igitur scientia est certior fide. minor probatur sciētia nullas patitur dubitatiōes fides aūt multas patit dubitationes igit sciētia est magis impmixta rebꝰ dubijs q̄z fides. Ad hoc argumentum rōdetur distinguēdo maiorē vel intelligendo quo ad subiectū z sic negatur illa vl' intelligēdo quo ad causam z sic p̄cedit illa z negatur mior nec probatur in tali sensu. Mā si fides patit aliquas dubitatiōes hoc est rōne subiecti z nō ratione cause.

¶Scdo arguit sic visio est certior auditu: sed scientia est de rebus visis fides aūt ex auditu vt inquit apostolus ad romanos. 10. ergo sciē

ita certior est fide maior ptz nā teste pho inter oēs sensus visus est certissimus. Ad hoc argumētuz rīdetur q̄ procedit soluz ex parte nr̄a scōm nostrā dispositionē nō aūt procedit scōm qō auditus emanat a prima causa q̄ certior est omni visu.

Quomō itelligit qō scriptū est cū factū fuerit credatis.

Distinctio. XXIIII.

Ic querit si fides tantum de nō visis ē quomodo veritas apostolis ait. Nūc dico vobis priusq̄ fiat vt cum factum fuerit credat⁊. vbi innui videtur. q̄ fides illis fuerit de factis ꝛ visis Super quo Augus. mouet q̄stionem ꝛ absoluit ita inquiens. Quid sibi vult: vt cum factū fuerit credatis? Hec est laus fidei. si q̄ credit nō videt. Nā ꝛ Tho. cui dictuz est quia vidisti me credisti. non hoc credidit qō vidit. Cernebat eñ ꝛ tangebat carnez viuentem quam viderat morientē: ꝛ credebat deum in carne ipsa latentem. Credebat ergo mente qō nō videbat per hoc quod sentib⁹ corporis apparebat. Si vero dicuntur credi que videntur sicut dicit vnusquisq̄ oculis suis credidisse: nō ipsa est q̄ in nobis edificatur fides sed ex reb⁹ q̄ videnť agitur in nobis vt ea credā tur q̄ non videntur. Ex his apte intelligit: q̄ proprie fides nō apparentium est. Nec illa est fides qua in christo edificamur q̄ dicimus vsitata locutiōe nos ea credere que videmus. Alibi tñ dicit. Augus. fidem esse de rebus presentibus qō erit in futuro. cū q̄ speciem deum presentem contēplabimur: que tamen non proprie dicitur fides ſz veritas. Et inquit fides qua creduntť ea que nō videntur. Sed tamē est etiaz fides rerum: qñ non verbis: sed rebus ipsis presentib⁹ creditur. Quod erit cū per speciez manifestam se contēplandam sanctis p̄bebit dei sapientia. Sed nō proprie hec dicit fides imo fidei merces ad quam credendo peruenit vt ex fide verborum transeat iustus in fidem rerum.

Si petr⁹ habuit fidē pōnis qñ vidit hoiem illū pati.

Si vero querit vtrum Petrus fidem passionis habuerit. cum hoiem christum oculis pati cernebat: Dicim⁹ eum fidem passionis habuisse. non in eo q̄ credebat hominem pati qz hoc videbat. sed in eo q̄ credebat deum esse qui patiebat. Nō eñ virtus fidei erat q̄ credebat homo pati ꝛ mori qō iudeus cernens credebat: sed q̄ credebatur deus esse qui patiebatur. Vnde Augus. super illum psalmi locū. Respādet ei in via virtutis sue. La⁹ fidei est nō qz credit hominē illū mortuum quod ꝛ paganus credit: sed qz credit eum glorificatū ꝛ verū deum. Credit ergo fides deū mortuum ꝛ hoiem glorificatum. Nō ergo fuit Petro fides credere hominē illuz mori quod oculis cernebat. Sz credere deum esse qui moriebatur. Nec nobis etiam fides in hoc meret q̄ credimus hoiem illum mortuū quod ꝛ iudeus credit. sz qz credimus hoiem deum mortuum.

Si aliq̄ sciunť q̄ creduntur.

Post hoc queri solet cū fides sit de non apparentibus ꝛ nō visis. Utrū etiaz sit de incognitis tantū? Si eñ de incognitis tñ est. Be his videtur esse tñ q̄ ignorant. Sed siendum est. q̄ cū visio alia est interior alia exterior non est fides de subiectis exteriori visioni. Est tamen de his que

visu interiori vt cunctis capiunť. Et quedam sic capiuntur vt intelligantur ꝛ si non vt in futuro quedam autem nō: quia cum fides sit ex auditu nō modo exteriori sed interiori: non potest esse de eo quod omnino ignoratur q̄ ipsa ad sensum corporis non pertinet. Vt ait Augusti. dicens. Quāuis ex auditu fides i nobis sit: non tñ ad eum sensum corporis pertinet qui dicitur auditus qz non est sonus: nec ad vllū sensum corporis. qñ cordis est ista: non corporis. Quedam ergo fide creduntť q̄ intelliguntť natura li ratione. Quedā vero que non intelliguntť. Uñ prophēta. Nisi crediderīs non intelliges. Nō Augus. aparte distinguit. Alia sunt inquit que nisi intelligam⁹ non credimus. Alia q̄ nisi credamus nō intelligemus. Nemo tamen potest credere in deum nisi aliquid intelligat cuz fides sit ex auditu predicationis. Idem in libro de trini. Certa fides vt cū q̄ inchoat cognitionem. Cognitio vero certa nō perficitur nisi post hanc vitam. Ambro. quoq̄ ait. Ubi fides: nō statim cognitio est fides precedit. Ex his apparet aliqua credi que non intelliguntť vel sciuntur nisi prius

credantur. Quedã vero intelligi aliquãdo etiam anteꝫ credãtur. Nec tamen sic intelliguntur modo in futuro scientur: ꝛ nunc etiam ꝙ fidem qua mũdant cor da amplius intelligunt: qz nisi per fidem diligat deus. nõ mundatur cor ad sciendum eũ. Unde Augus. Quid est deum scire nisi eũ mente conspicere. firmeꝫ percipere. Sed ꝛ priusꝫ valeamus perspicere. ꝛ percipere deũ sicut percipitur a mundis cordibus nisi per fidem diligatur: nõ poterit cor mundari quo ad euz videndũ sit aptum. Ecce hic apte habes qz nõ potest sciri deus nisi prius diligẽdo credat. Supra aũt dictũ est. ꝙ nemo potest credere in deũ nisi aliquid intelligatur. Unde colligit non posse sciri ꝛ intelligi credẽda quedã nisi prius credant: ꝛ quedã nõ credi nisi prius intelligant. ꝛ ipsa ꝙ fidem amplius intelligi. Nec ea que prius credunt quã intelligantur penitus ignorantur: cũ fides sit ex auditu. Ignorantur tamẽ ex parte qz nõ sciunt. Creditur ergo qõ ignoratur sed nõ penitus sicut etiam amatur qõ ignoratur. Unde Augus. Sciri aliquid ꝛ nõ diligi potest. Diligi vero qõ nescitur quero vtrũ possit? Si nõ potest nemo diligit deũ anteꝫ sciat. Ubi autem sunt illa tria. Fides/Spes/charitas: nisi in animo credente qõ nondum scit. ꝛ sperante ꝛ amante quod creditur. Amatur ergo ꝛ qõ ignoratur: sz tamen credit.

Circa vigesimaz quartã distĩ. queritur. Utꝫ est possibile habere scientiã ꝛ fidẽ de eodẽ obiecto ppinquo. Pro huius qstionis intelligentia est aduertẽdũ: ꝙ scientia capitur in proposito large. s. pro assensu euidenti alicui⁹ cõclusionis siue fuerit necessaria siue contingens: ꝛ nõ capitur scientia ꝙ assensu euidenti causato per demõstrationẽ precise: sed indifferẽter accipitur pro quocunqꝫ assensu euidẽti. Ulteri⁹ est notãdũ ꝙ circa productionẽ actus fidei tres sunt opiniones. Prima est Guillermi occhã tenentis actũ fidei causari a solo imperio voluntatis. Scõa opinio est Roberti ollhot tenentis actũ fidei pduci a sola rõne ꝓbabili. Iste due opiniones satis fuerunt impugnate in posteriozib⁹. Tertia opinio ẽ doc. sancti ꝛ alioꝝ doctoꝝ tenẽtiũ: ꝙ imperiũ voluntatis non sufficit ad productionẽ actus fidei neꝫ rõ probabilis sufficit: sed illa duo bene sufficiunt. s. rõ thopica siue probabilis sine motiuũ ꝛ pia affectio siue imperium voluntatis: ꝛ pro ista opinione

est experientia. Nã si fiant miracula coram duobus: ꝛ vnus sit bene affectatus ꝛ alius praue affectat⁹ in primo producetur fides ꝛ non in scõo. Sed queres si iudeus qui vidit qualiter saluator suscitauit Lazaꝝ quatriduanũ habuisset assensum formidolosum circa istaz propõem hic hõ est deus xpo demonstrato: an peccauit mortaliter. Ad hoc rñdetur affirmatiue. Contra hoc arguit nõ erat dubius circa illã propõem nec dissẽsiebat: ergo non peccauit mortaliter. Ad hoc rñdet ꝙ duobus modis aliquis dicitur esse dubius vnomõ qñ neꝫ assentit neꝫ dissentit: ꝛ aliomõ qñ aliquis assẽtit cũ formidine mõ talis iudeus quãuis non erat dubi⁹ primo mõ: erat tñ dubius scõo mõ. Contra istã solutionẽ arguitur talis assensus formidolosus naturaliter causatur: ergo non est peccatũ: ꝓia tenet: qz teste August. in lib. de lib. arbitrio: peccatũ ideo ẽ ꝛ peccatũ qz voluntariũ. Nã si non esset volũtarium nullo modo esset peccatum.

Ad hanc replicã rñdetur negãdo ꝓiam: ꝛ ad probationẽ dico ꝙ Aurelius Augu. intellexit de voluntario intrinsece vel extrinsece: modo ille assensus licet intrinsece nõ sit liber est tñ extrinsece liber. Nã in potestate illius iudei erat habere illũ assensum vel non habere. Nã si habuisset piã affectionẽ nõ habuisset illũ assẽsum formidolosum: sed habuisset assensum fidei: ꝛ hoc sufficit ad hoc qõ ille assensus sit peccatũ. s. ꝙ talis assensus sit liber extrinsece. Nã alias nullius actus exterioꝝ esset peccatũ cũ nullus talis actus exterioꝝ sit intrinsece liber: sed solum intrinsece. Ulteri⁹ est aduertendũ ꝙ titulus qstionis potest intelligi de actu vl̃ de habitu vel indifferenter de vtroꝫ. Sed queres quid est fides actualis Ad hoc rñdet diuus Paulus in. xi. cap. ad hebreos. d. fides. s. actualis est ſba rez sperandaꝝ argumentuz non apparentiũ. ista diffinitio scõm oẽs doctoꝛes magi. scõm Thom. ꝛ Bonauẽturã dat de fide actuali. nã Fides actualis ẽ firma adhesio rez sperandaꝝ non apparentiũ. Naz ly substãtia tñ vz sicut adhesio ꝛ ly argumẽtũ tñ vz sicut firmũ ꝛ sub aliis verbis diffinitur cõiter a theologis sic fides actualis est assensus verus ꝛ certus ꝛ in euidens veritatis reuelate a deo ecclesie: ꝛ si bene aspiciaꝝ omia ista tanguntur in diffinitione Pauli. Istis notatis rñdetur ꝙ aliquas conclusiones: quaꝝ prima est ista. Possibile est hẽre habitũ fidei infuse: ꝛ scientiã tã actualẽ ẽꝫ habitualẽ de eodẽ obiecto ppinquo. ista patet de doctoꝛe theologo qui innuenit aliquas demõstratiões circa aliquos articulos fidei ꝛ parat⁹ est assentire eisdẽ articulis quãuis nõ haberet tales demonstrationes. Naz in tali doctoꝛe theologo gñabit habitus scientie circa illos articulos ꝛ cõseruabit fidẽ infusã propter illud bonũ ꝓpõum qõ habet. igit̃ cõclusio vera. Scõa cõclusio est ista: possibile est habere fidẽ acquisitã ꝛ scientiã actualẽ de eodẽ obiecto propinquo. ista conclusio ptz de eodem doctoꝛe theologo qñ primo inuenit demonstrationẽ. Nã tunc in illo primo instanti in quo inuenit demonstratio-

nem habebat actualē scientiā ꝛ habebat fidē acquisitā circa eundē articulum. Mā nondū talis habitus fidei acquisite erat destructus: qz vn⁹ actus scientie nō suffi. destruere habitum fidei acquisite radicitus: igit conclusio vera. Tertia conclusio est ista non est possibile habere habituz fidei acquisite ꝛ habitū scientificuz de eodē obiecto propinquo. ista pclusio probatur si primo sit productus habitus fidei acquisite necessarium est anteq̄ producatur habitus scientific⁹ de eodē obiecto propinquo q̄ destruatur talis habitus fidei acquisite. Mā actus scientifici nunq̄ producēt habitū scientificū nisi pri⁹ destruatur habit⁹ fidei acqui. de eodē obiecto veluti ignis nunq̄ producet calorē nisi prius expellat frigus: igitur conclusio vera. Quarta cōclusio est ista non est possibile de eodē obiecto propinquo habere fidē actualez ꝛ scientiā actualē: ista conclusio probatur: qz actus fidei ꝛ actus scientie de eodē obiecto propinquo cōtrariātur: igitur conclusio vera.

¶ Contra istā vltimā cōclusionem arguitur sic de isto articulo deus habet fidē ꝛ scientiā: igitur conclusio falsa q̄ habeat fidē probatur talis pñs est bonus xp̄ian⁹: ergo credit oēs articulos: ꝛ per pñs illas duas. iā pbatur q̄ habet scientiā tales articuli demonstratur in pñia: ergo talis bonus pñs habet scientiaz de illis. Ad hoc argumentū aliq̄ antiq̄ doc. veluti altisiodorēsi. ꝛ sibi similes rident q̄ nō incōuenit eandē cōclusionē esse scitantem per vnuz mediū ꝛ creditā per vnuz aliud. sed hec rñsio nō placet Thom. doc. sub. ꝛ alijs doc. Ideo alr rñdetur supposito q̄ tales articuli sunt demonstrabiles. Mā hoc in primo sñiaꝝ discutetur deo fauēte. negando q̄ bonus pñs xp̄ian⁹ habeat fidē actualez de illis articulis: ꝛ ad pbationē distinguo pñs q̄ credat oēs articlos fidei vel actualiter: ꝛ sic negatur pñia vel habitualiter: ꝛ sic conceditur pñia cū pñte: sed hoc non destruit quartam conclusionē: sed corroborat primaz conclusionē. Cōtra istā solutionem arguitur talis philosophus bonus xp̄ianus habet fidez actualē de illis articulis: igitur rñsio nulla: afis probatur talis philosophus bon⁹ xp̄ian⁹ habet causas productiuas fidei circa illos articulos: ergo producit in eo fides actualis circa illos articulos: afis probatur habet rōnē thopicam ꝛ piam affectionez postq̄ est bonus xp̄ianus: ꝛ iste sunt cause sufficientes producere fidē actualē: ergo producitur in eo fides q̄ habeat rōnez thopicā ptz: qz antea habebat anteq̄ inueniret demonstrationē ꝛ non repugnāt adinuicē: ergo adhuc hēt. Ad hanc replicā rñdetur negando afis: ꝛ ad pbationē negat pñia ꝛ rō est: qz est impedimētū rōne scie tie actualis quam habet circa tales articulos.

¶ Scdo arguitur cōtra eandē cōclusionem volo q̄ aliquis doctor theologus habuisset solū semel demonstrationē circa aliquē articulū ꝛ non amplius recordetur de tali demonstratione: ꝛ proponatur ei talis articulus: tunc talis doctor theologus habebit scientiā de tali articulo ꝛ habebit fidē. igitur quarta conclusio falsa: mai. probatur recordat se habuisse scientiā circa illū articulum ergo assentiet euidenter tali articulo. iam probatur min. habet causas sufficiētes producere fidē de tali articulo ꝛ nullū est impedimētū: ergo producent fidē. Ad hoc argumentū rñdetur admittendo illū casum ꝛ distinguēdo maio. vel talis doctor euidenter recordatur se habuisse scientiam de tali articulo ꝛ sic conceditur maior: ꝛ negatur minor: ꝛ ad probationem negatur q̄ nullū sit impedimentum. immo impedimentū ē illa euidens recordatio qua recordatur se habuisse sciētiā de illo articulo. si vero non recordetur euidēter negatur illa maior: ad probationē negatur pñia: rō est: qz non euidēter recordatur. Cōtra istā solutionē argr̄ posito casu q̄ aliquis doctor theolog⁹ habeat fidē acquisitā circa aliquē articulū ꝛ inueniat demonstrationem circa talē articulū ita q̄ assentiat byna vice euidenter tali articulo: tunc si tertia vice assentiat euidēter habebit habitū sciētie acquisitū ꝛ adhuc habet habitū fidei acquisite de eodē articulo qui natus est producere actualiter fidē: ergo simul ꝛ semel habebit fidē actualē ꝛ scientiā actualē de eodē articulo maior probatur talis doctor in. 3. vice pōptius assentiet tali articulo euidēter: ꝛ ista pōptitudo non prouenit nisi rōne habitus scientie acquisite: ergo habet habitū scientie acquisitū. Ad hāc replicā rñdetur negando maiorē: ꝛ ad probationē negatur mi. immo dico q̄ puenit: ideo qz pmi duo act⁹ scie tifici destruxerunt aliquā partez de habitu fidei acquisite ꝛ ideo promptior assentit euidenter tali articulo: sed nunq̄ producetur habitus scientificus quousq̄ totaliter sit destructus habitus fidei acquisite.

¶ Tertio arguitur sic prophete habuerunt scientiā ꝛ fidē de articulis fidei actuales: igit pclusio nulla: afis ptz regius propheta habuit fidē de articulis passionis ꝛ resurrectionis xp̄i ꝛ habuit scientiā actualē de eisdē igitur assumptū vez minor probat autoritate ipsiusmet i. 23. c. scōi regū. d. de seipso spūs dñi loquutus est per me sicut lux auroze oriēte sole mane absq̄ nubibus rutilat: igitur euidenter assentiebat regius propheta supradictis articlis. Pro huius argumenti solutione est aduertendum q̄ dñs deus. 2. modis reuelabat prophetis futura vno mō per q̄sdā visiones imaginarias ꝛ figuratiuas sicut patet de Hieremia q̄ videt ollam succēsam q̄ quā figurabit ptz de Ezechiele: Daniele: ꝛ ysaya prophetis. Alio mō deus reuelabat causādo i ipis notitias futuroꝝ sine visionibus obscuris: ꝛ isto mō reuelauit dñs deus futura regio prophete: sed nō est necessariū dicere q̄ tales notitie fuerint euidentes. Nam certū est q̄ Adā in statu innocentie habuit clariorē notitiā dñi dei q̄ habeam⁹. immo angeli habuerūt clariorem q̄ Adā in primo instāti crea

ationis illoꝝ ⁊ nulla istaꝝ fuit intuitiua siue euidens: ⁊ ita est possibile de regio propheta de Moyse aũt sividit essentiã diuinã veluti testatur diuus August. necessariũ est dicere ꝙ habuit notitias euidentes de mꝰtis articulis quos videbat intuitiue in essentia diuina: ꝫ tunc non habebat fidem actualẽ respectu illoꝝ articuloꝝ. Ex istis facile est rñdere ad formam argumenti ꝙ nunq̃ simul ⁊ semel de eodẽ articꝰlo aliquis ꝓpheta hũit scientiã actualẽ ⁊ fidẽ actualẽ. Mã si hẽbat aliqs ꝓpheta sciẽtiã actualẽ habitus fidei non poterat producere actualem fidem ꝓpter impedimentũ scientie actualis.

¶ Quarto arguitur sic videns miracula ⁊ audiens predicationem habet scientiã ⁊ fidẽ de ꝓclusiõe: igitur quarta ꝓclusio falsa: aſis probat suppoſito ꝙ sit pie affectatus tunc certũ est ꝙ talis habebit fidem ⁊ ꝙ habeat scientiã probatur si solũ audiret predica. ⁊ nulla videret miracula haberet fidem postq̃ est pie affectatus: ergo postq̃ videret miracula ⁊ est pie affectatus maiorẽ assẽsum acquirit q̃ sit fides: sed nullus ergo acquirit scientiã. Ad hoc argumentum rñdetur negando aſis ꝓ illa parte. ſ. ꝙ acquirit scientiã: ⁊ ad probationem negatur ꝓña: sed bene verꝫ est ꝙ acquirit maiorem assensũ fidei q̃ si non videret miracula. Cõtra istã solutionem argꝝ Tho. apꝰs videndo miraculũ resurrectiõis xp̃i habuit fidem ⁊ scientiam de resurrectione xp̃i: igiꝝ solutio nulla aſis probatur autoritate saluatoris. dicit ipsi Thome: quia vidisti Thom. credisti: ergo Thomas vidit et credidit ꝫ mediãte visu acqrit scientia: ergo habuit fidem ⁊ sciẽtiã de resurrectione xp̃i: idem argumẽtuꝫ põt fieri de aliis apostolis respectu misteriouꝫ xp̃i. Ad hanc replicã rñdetur negando aſis: ⁊ ad probationẽ rñdet diuꝰ Gregoriꝰ ꝙ tho. vnũ vidit: ⁊ aliud credidit. Mã vidit ꝙ erat idẽ corpꝰ nũero qõ fuerat aũ passionẽ: nõ tñ videbat diuinitatez: ⁊ hoc credidit: naꝫ rñdit tho. saluatori: dñs meꝰ et deus meus idcirco negãda est ꝓña. ꝓportionabiliꝝ est rñdendum ad illud qõ tãgitur õ aliis apostolis. ſ. ꝙ apostoli nõ habuerũt fidem de illo vel illis de quibus habuerũt scientiam: sed de aliquibꝰ habuerũt sciẽtiaz: ⁊ de aliis habuerũt fidẽ. Circa istã questionẽ dubitatur: an xp̃icola audiens predicatorem ⁊ argumẽta probãtia articꝰlos fidei cogiꝫ de necessitate credere. ꝓ huiꝰ dubij declaratione est aduertẽtum ꝙ duplex est necessitas. ſ. simpliciꝝ dicta: ⁊ scõm quid siue ex suppoſitione. Jſto notato rñdetur ꝙ xp̃icola simpliciꝝ nõ necessitatur ad credẽdum: ⁊ hoc asserit Augustinus. d. cetera põt hõ nolẽs credere aũt non nisi volens ꝫ xp̃icola bene necessitatur per argumẽta suppoſita vitate sacrę pagine.

De fide antiquorum.

Distinctio. XXV.

Redict ad ijciẽduꝫ est de sufficiẽtia fidei ad salutẽ. Illis eñ qui precesserũt aduentum christi ⁊ qui sequuntur: videtur profeciſſe scõm temporis processum: sicut profecit cognitio. Fides quippe magna dicit cognitione ⁊ articuloꝝ quantitate vel constantia ⁊ deuotione. Est aũt quedam fidei mensura sine qua nunq̃ potuit esse salus. Unde apostolus. Oportet accedentem credere. qꝫ deus est: ⁊ ꝙ remuneratoꝛ est sperantium in se. Sed querit vtrũ hoc credere ante aduentum ⁊ ante legem ad salutez sufficerit? Nam tempore gratie cõstat certiſſime hoc non sufficere. Oportet eñ vniuersa credi q̃ in symbolis continent. Sed nec ante aduentum: nec ante legẽ videt hoc suffeciſſe: qꝫ sine fide mediatoris nullum hominẽ vel ante vel post fuiſſe saluum sanctoꝝ autoritates cõtestantur. Unde Augus. ad optatum. Illa fides sana est qua credimus nullũ hominẽ siue maioris siue parue etatis liberari a contagione mortis ⁊ obligatione peccati quod prima natiuitatate contraxit: nisi ꝙ vnum mediatoꝛem dei ⁊ hominũ Jesum christum. Cuius hominis eiusdẽq̃ dei saluberrima fide etiam illi iusti salui facti sunt qui priusq̃ veniret in carnẽ: crediderunt in carnem venturum. Eadem eñ fides est ⁊ illoꝝ est nostra. ꝓ inde cũ omnes iusti siue ante incarnationem siue post: nec vixerint nec viuant: nisi ex fide incanationis xp̃i. ꝓ fecto quod scriptum est non esse aliud nomẽ sub celo in quo oporteat saluari nos: ex illo tempore valet ad saluandum genus humanum ex quo in adam viciatũ est. Jdez. Nemo liberatur a dãnatione que per Adam facta est nisi per fidem Jesu christi. Jdẽ. Eadem fides mediatoris q̃ nos saluat. saluos iustos faciebat antiquos pusillos cuꝫ magnis. qꝫ sicut credimꝰ xp̃m in carne venisse. Jta illi vẽturũ. Et sicut nos mortuũ: ita illi morituꝝ: ⁊ sicut nos resurreꝛiſſe. ita ille resurrecturũ. ⁊ nos ⁊ illi ad iudiciũ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ vẽturuꝫ Greg. sup Ezechielẽ. ⁊ q̃ precibunt ⁊ q̃ sequebant clamabãt dicẽtes: osãna filio dauid ⁊c. qꝫ oẽs electi q̃ in iudea esse poterũt. siue q̃ nũc ī

ecclesia sunt. in mediatorē dei ⁊ hoim crediderūt ⁊ credūt. His alijsq; pluribus testimonijs ꝓ/picue docet. nullū vnq; salutem esse factam nisi per fidem mediatoris. Oportet ergo accedentez credere que supra dixit apostolus. sed non sufficit.

De fide simplicium.

¶ Quid ergo dicet de illis simplicibus. quibus non erat reuelatum mysterium incarnatiōis qui pie credebant quod eis traditum fuit. Dici potest nullum fuisse iustū vel saluū cui nō esset facta reuelatio vł distincta vł velata in aperto. vł i mysterio. Distincta vt Abrae ⁊ Moysi. alijsq; maioribus qui distinctionem articulorū fidei habebāt. Velata vt simplicibus quibus reuelatū erat ea esse credenda. qui credebāt illi maiores ⁊ docebāt: sz eoz distinctionē apertam nō habebant. Sicut in ecclia aliq; minus capaces sunt. qui articulos symboli distinguere ⁊ assignare nō valent. Omnia tamē credūt q̄ in symbolo continent. Credūt eñ que ignorant habentes fidē velatum in mysterio. Ita ⁊ tūc minus capaces ex reuelatione sibi facta maioribus credēdo inherebant quib⁹ fidem suā quasi cōmittebāt. Uñ Job. Boues arabant ⁊ asine pascebant iuxta eos. simplices ⁊ minoz̄es sunt asine pascētes iuxta boues. q; humiliate maioribus adherendo i mysterio credebāt q̄ ⁊ illi mysterio docebant. qualis forte fuerat vidua sareptana.

Que ante aduentuz christi de mediatore credere sufficiebant.

¶ Sed querit cuz sine fide mediatoris antiquis non fuerit salus sicut nec modernis. Utrum oportuerit illos credere oīa illa de mediatore que nunc credimus? Quibusdā videt q; sufficerit illis quattuor tñ credere. scz natiuitatem: mortez: resurrectionē aduentū ad iudiciū. quod ex premissis verbis Augustini colligunt vbi ista quattuor posuit. Alijs aūt videtur habita fide trinitatis id de mysterio incarnationis fidei sufficisse vt dei filius crederetur nasciturus de homine ⁊ iudicaturus. Qui de Joāne baptista documentū hui⁹ rei assumunt. qui de morte christi ⁊ descensu ad inferos in euāgelio dubitasse videtur scōz expositionē Grego. quādo interrogauit

per discipulos. Tu es qui venturus es an alium expectam⁹. Quasi es tu p te ipsum descensurus ad infernum. An alium ad hec sacramēta missur⁹ es. Quidam tamē dicunt eū nō dubitasse de ignorantia. sed de pietate. id est dubitare se ostendisse non q; ignorauit sed pietat⁊ affectu compassum esse christo ⁊ ei⁹ humilitatem ammirādo insinuasse.

De fide Cornelij.

¶ Solet etiam queri de Cornelio. Utrum fidem incarnatiōis habuerit cū dictū sit ei per angelum. accepte sunt elemosyne tue. et exaudite sunt oīones tue? Si eñ fidem incarnatiōs non habebat tunc. ergo sine fide incarnationis erat ⁊ iustitia. quia de illo scriptū est. q; iustus erat timens deum. Si vero fidez incarnationis habebat. ad q̄d ergo missus est ad eum Petrus? Sane dici potest cuz sicut fidem vnitatis: ita ⁊ incarnationis habuisse dei reuelatione. sed incarnatum iam esse dei filiū ignorasse. ⁊ ideo missus est ad eum Petrus vt iā natum dei filiū ei anūciaret. ⁊ sacramētum regñationis ei conferret Habebat ergo fidē incarnationis. sed an facta vel futura esset non nouerat. Et ita per fidē venit ad opera ⁊ per opera amplius solidatus est in fide. Per fidem eñ vt ait Grego. venit ad opera Cornelius etiaz p̄ finem venit ad opera. Deuz eñ vnū credebat. sed filium ei⁹ nesciebat incarnatū. Per fidem placuerunt deo opera ei⁹. Sine fide eñ impossibile est aliquez placere deo. Augus. vero dicit Cornelio dictum esse p̄ angelum. Accepte sunt elemosyne tue ⁊ oīones tue anteq; in christum crederet. nec tamē sine aliqua fide donabat ⁊ orabat. Nam quomodo inuocauat inquem non credebat. Sed si posset sine fide christi esse salus non ad eum mitteretur architectus ecclesie Petrus Attēdite quid ait sine fide christi non posse esse salutem. ⁊ tamen cornelium exauditū anteq; crederet in christum. Qō ita potest intelligi scz anteq; sciret xpm incarnatuz in quem credebat in mysterio.

De q̄litate fidei. spei. charitatis ⁊ operis que scōz aliquid sunt equalia.

¶ Illud etiā non est pretermittenduz q̄ fides spes ⁊ operatio scōm aliquid equalia sunt in presenti. vñ Gregoriꝰ. Fidē. spem.

charitatē. atq; opationē duz in hac vita viuim⁹ eēles sibi cē apō nos inuenim⁹. qz quātū credim⁹ tñ amam⁹ z quātū amam⁹ tñ de spēm⁹. quisq; eñ fidelis tñ credit quātū sperat z amat. z tñ operat quātuz credit z amat et spat. sz tñ maioz spe z fide charitas dicit. qz cū ad dei speciē p̄nit spes z fides trāsit. sz charitas pmāet. Et qz charitas mater est oīuz vtutūq; nō ideo post fidē z spē ponit q ex eis oriat. sz post illa remanebit aucta. Charitas eñ nunq; excidit. Remissa aūt equalitas proprie scōm interiorum actuū intentionē cōsideranda est. Huic vero qō hic z superius dictū est. s. q charitas non ex fide z spe. sed ecōuerso. videt obuiare qō ait apostolus Finis precepti ē charitas de corde puro et cōscientia bona. z fide non ficta. Quod exponēs Augustinus Cor accipit pro intellectu z cōscientiā pro spe. Qualis iquit charitas est finis precepti proce dens de corde puro id est. de puro intellectu vt nihil nisi deꝰ diligatur. et cōscientia. id est. de spe bona. z fide non ficta. i. similia. Non ergo charitas fidē z spem sed fides z spes charitatē precedere videntur. Hoc ergo ea ratione traditū intellige non q fides z spes causa vel tēpore charitatem oīum bonorū matrē precedant. sed qz charitas sine illis in aliquo esse non potest. sed illa sine charitate possūt esse. Quis nō sit pia fides vel spes sine charitate. Ideo ergo ex fide z spe p cedere dicitur charitas: qz nulli prouenit sine istis.

Arca vigesimāquintā distin. Querit primo vtruz fides creuerit quantum ad articulorum credēdorum multitudinem. Pro huius questiōis enodatione est notādum q articuli nomen ex greco videtur esse diriuatū arto enim in greco qō in latino articulus dicitur significat quādam coaptationē aliquaꝝ partiū distinctarum: ideo particule corporis humani dicūtur articuli: intelligenduz est tñ q articulus de rōne sui nominis dicit ab arctādo qō pōt intelligi bifariā. s. actiue z passiue: passiue quidez quia in se est quid arctatū. Actiue vero quia alios arctat. Primo modo capitur in naturali scientia in qua articuli dicūtur membra: qz ita sūt arctata q in alias ptes nō resoluuntur. Scōo mō capitur in scientia rōnali. Nā est principū discretionis z distinctionis: z vt coq; mō capitur in theologia. vnde z credibilia fidei

xpiane dicūtur per articulos distinguī inquantū diuiduntur in partes habentes aliquā coabtatiōem adinuicem: est aūt obiectū fidei aliquid non visum circa diuina: ideo vbi occurrit aliquid speciali rōne nō visuz sibi est specialis articul⁹ quare bene diffinitur a Ricardo de sancto Victore: articulus est indiuisibilis veritas de deo arctans nos ad credēdū nam vtrūq; tangitur in ista diffinitione. Scōo est aduertendū q ita se habent in theologia articuli fidei sicut principia per se nota in pōia naturali in quibus principijs talis ordo reperitur vt quēdā in alijs implicite contineantur z oīa reducunt ad illud principiū primū. s. de quolz affirmatio: vel negato de nullo simul ambo. i. quodlibet est vel non est. z nullū est z nō est: vt ptz in pōo quarto methaphisice: vñ oēs articuli fidei implicite continentur in primis duobus. s. q deus est z q deꝰ habet prouidentiā circa hoīm salutē: iuxta illud apostoli ad Hebreos. xi. accedētem ad deū oportz credere qz est z q inquirentibꝰ se remunerator sit Vltimo est notandū q duplr pōt intelligi credibilia multiplicari vno mō quantū ad nouoꝝ articuloꝝ additionez. Alio mō quantū ad implicatoꝝ explanationem. Istis notatis rñdetur p. z. ꝓclusiones: quaꝝ ꝑma est ista. Fides quo ad substantiā nō creuit scōm articuloꝝ credendorum multitudinē. ista ꝓclusio probat: qz oēs articuli legis euangelice includebant in articulis legis ātique. Scōa ꝓclusio est ista fides quātū ad explicationē creuit i multitudine articuloꝝ credendoꝝ: ista ꝓclusio ptz: qz plures articuli explicite credunt in lege euāgelica q̄ in lege antiqua. Cōtra vltimā ꝓclusionē argr̄ sic: oīz illoꝝ q̄ ptinent in sacra pagina: ē fides hñda: sz oīa talia nō pñt reduci ad certū nūeꝝ ꝑpter eoꝝ multitudinē: igit ipossibile ē q reducant ad certū nūeꝝ articloꝝ q̄ ꝺbeāt credi. Ad hoc argumētū rñdet distinguēdo mi. vel intelligendo solū de illis de qbꝰ scōz se ē fides z sic negr̄ illa. nā artūs de qbꝰ ꝑm se ē fides sūt pauci numero: vel intelligendo indifferenter de oībus de quibus est fides scōm se vel in ordine ad aliud z sic conceditur illa minoz: nec talia reducūtur a sancta matre ecclesia ad certū nūerū: sed solū illi articuli de quibus scōm se est fides. Contra istaz solutionē arguitur sequeretur cōtra conclusionē q fides non potuit crescere quo ad explicationē pñs ē falsum: igitur sequela ꝓbatur in scītijs hūanis augmētū est ꝑpter defectū cognitionis in primis hoibus qui tales scientias inuenerunt teste pōo in scōo metaphisice: sed doctrina fidei tradita est a dño deo qui ab eterno oīa nouit: ergo nō potuit esse augmentū in explicatiōe articuloꝝ fidei. Ad hanc replicā rñdetur negādo sequelā z ad ꝓbationem negat ꝑsia: z rō est: nā etiā in scientijs hūanis bonus doctoz non explicat in pncipio oīa suo discipulo: sed paulatiz z succesſiue: z ita fecit dñs deus. nā populo Israel qui erat populus dure ceruicis non explicite dedit tot articulos sicut nobis nec consilia euāgelica qz non expediebat. Parifoz

ma Paulus nō dedit corinthijs in principio sue predicationis oia illa que ipsis cōmunicauit postea.

¶ Scōo argr sic contra eandez conclusionē solū est ponēdus vnus articul⁹ fidei: igitur scōa pclusio falsa: afis probatur solū est vnica formalis rō obiecti fidei: ergo soluz est ponendus vnus articulus fidei: afis probatur veritas prima est vnica rō formalis obiecti fidei: igitur assumptū vex. Hoc argumētū magis militat ptra Tho. quā ptra alios. imo non militat aliquo mō contra alios qz alij ab ipso non ponunt vnicā rationē formalē obiectuā fidei. idcirco ipe rndet negādo afis: z ad pbationē equalenter negat pfiam dicit enim quod duobus modis possunt distingui articuli fidei vno mō ex parte rei credite: z sic vnicus est articulus fidei ponend⁹. Alio mō possunt distingui ex parte nostra: z sic ponuntur multi articuli: sed videt oīno oppm. nam articuli potius debent distingui ex pte credendoz: quā ex parte nostra.

¶ Tertio arguitur sic primi patriarche crediderunt explicite oīa q̄ nos credimus z plura: igitur ambe pclusiones nulle: afis probatur apli crediderūt plura explicite q̄ nos credamus: qz fuerunt nobis instructiores: igitur oēs patriarche z prophete fuerunt ꝑmi in lege euangelica. ita etiā patriarche z prophete fuerunt ꝑmi in lege nature z i lege scripta. Ad hoc argumentū rndet negando afis z ad probationē nego q̄ propter illā causam apli fuerint instructiores: sed qz fuerunt propinquiores xpo: z propter eādē causam Joānes baptista credidit plra q̄ sui ꝑdecessores explicite.

¶ Queritur scōo circa eandem dist. An p oi statu fuerit necessaria fides xpi mediatoris. Pro huius q̄stionis intelligentia est aduertendū q̄. 2. modis pōt haberi fides mediatoris vnomō implicite: z hoc est credere z expectare redēptorē futurū. Alio mō explicite z est credere filiū dei assumptuz hūanitatē nasciturū de virgine: passuz in cruce: z resurrectuz tertia die. Istis notatis rndetur per. 2. pclusiones: quaz ꝑma est ista pro statu innocentie non erat necessaria fides mediatoris: quāuis Adā in statu innocentie ipsaz habuerit: prima pars pclusionis probatur sine tali fide mediatoris adā poterat saluari: ergo nō erat necessaria p tali statu: afis probatur si nō peccasset Adā z pseuerasset in amore dei saluatus fuisset sine tali fide mediatoris: igitur nō erat necessaria pro tali statu. scōa pars pclusionis patet Adā spū prophetico dixit. Gen. 2. c. Propter hoc relinquet hō patrez z matrē z adherebit vxori sue. Ham apl⁹ allegat ista verba ad ephe. 5. subiūgens sacramentū hoc magnū est: ego aūt dico in xpo z eccl'ia. Secunda pclusio est ista post lapsuz primi parentis necessaria fuit oībus fides mediatoris tā in lege nature q̄ in lege scripta implicite vel explicite. Ista conclusio probatur nullus post lapsuz nature hūane potuit saluari sine fide mediatoris: igitur cōclusio vera: afis probatur via hoīb⁹ veniēdi ad beatitudinē est misterīū incarnationis z passionis xpi iuxta illud actuū quarto non est datū aliō nomē sub celo in q̄ oporteat nos saluos fieri. rc. q̄ necessariuz erat tale misterīū explicite vl implicite credere Scōo probatur eadē pclusio xps est caput totius vīs ecclesie vt inquit apostolus ad ephe. 1. ergo null⁹ pōt saluari nisi fiat membrū xpi: sed nequit aliquis fieri membrū xpi nisi credat in xpm actualiter vel habitualiter: igitur conclusio vera. Confirmatur hec pclusio autoritate aurelij augustini in libro de correctione z gra. d. nemo liberatur a dāpnatione que per Adā facta est nisi per fidē Jesu xpi: z in libro de nuptijs z concupiscētia inquit eadē fides mediatoris q̄ nos saluat saluos iustos faciebat antiquos pusillos cū magnis z hoc debet intelligi de eadem fide infusa tā scōm Tho. q̄ scōm doc. subtilē z nominales. Silr z Gregorij⁹ sup Ezechielē ait z qui p̄cibant z qui sequebantur clamabant dicētes. Osanna filio Dauid. rc. qz oēs electi qui i iudea esse poterant siue qui nūc in ecclesia catholica sunt im mediatorem dei z hoium crediderūt. notandū tñ est illud qō ponitur in pclusiōe. s. implicite vel explicite. Mā maiores veluti patriarche prophete z sacerdotes credebant explicite filiū dei nasciturū de virgine passuz in cruce z resurrectuz tertia die. Alij vero. scz minores credebant xpm redemptorem: sed ignorabāt qualiter eos debebat redimere z quātum ad hoc referebant se ad fidē maioz: sicut mō

Layci xpiani referunt se in multis ad fidem vīs ecclesie.

¶ Contra scōam conclusionem arguitur primo sic: nullus hō tenet credere ea que angeli ignorabāt: sz angeli ignorabāt misteria xpi: ergo nullus hō tenebatur credere xpm mediatorē: mi. probatur duplici autoritate prima est psalmiste psal. 23. in persona angeloz. d. Quis ē iste rex glorie. rc. Scōa est ysaye. 63. ca. di. Quis est iste qui venit de edō tinctis vestibus de bosra: nā talia verba dixit in persona angeloz qsi xps propria virtute in die ascensionis ascēdit ad celos. Ad hoc argumentū respondetur distinguendo mi. vel intelligendo de aliquibus misterijs: z sic pceditur illa z negatur pfia vl intelligendo de oībus misterijs: z sic negatur illa nec probatur in tali sensu: vnde sicut i ecclesia militāti alicq xpiani sunt instructiores alijs circa fidē z misteria xpi: ita etiā i ecclesia triūphāti angeli superiores instructiores sunt angelis inferioribus z ipsos illuminant z purgant vt egregie declarat Diuus Dionisius in libro de celesti. Hierarchia.

¶ Scōo argr contra easdē conclusiones si aliqs maioz credidisset explicite misteria xpi maxime fuisset Joannes baptista de quo saluator inquit. Inter natos mulierū non surrexit maior: sz Joānes baptista ignorauit misterīū liberatiōis pfuz a limbo: igitur nullus explicite credidit misteria xpi mi. probatur dubitauit illō misterīū Joānes baptista igitur nō credidit: afis probatur mi

sit duos discipulos ad xp̃m querẽs ab eo. Tu es qui venturꝰ es: an aliũ expectamus. vt habetur Math. xi. ca. ergo dubitauit. Ad hoc argumẽtum variẽ rñdent sancti. Mã diuus Ambrosius. d. q dubitatio Joãnis non fuit incredulitas qualis erat iudeoꝝ icredulitas: nec tarditatis qualis erat icredulitas apl̃oꝝ: sed erat admirantis admirabatur eñ Joannes baptista q xp̃s volebat descendere ad infernũ. Diuus Gregorius asserit q Joãnes baptista bene credebat Christum liberaturũ patres a limbo: dubitabat tamen an in pꝛopꝛia persona Christus descenderet ad liberandũ sanctos patres. Hec tamen rẽsponsio non videt conueniens. ideo quia zacharias fuit minoꝛ pꝛopheta Joãne baptista: ꝛ i. 9. capi. sui libꝛi pꝛedixit ꝛ pꝛophetizauit: tu quoq; in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu i quo nõ erat aqua. Quare videt Joãnẽ baptistã non ignoꝛasse talẽ liberationẽ: potest tñ dici q pꝛophetia zacharie poterat intelligi duabꝰ modis: vno mõ q xp̃s in pꝛopꝛia persona debebat liberare sãctos patres. Alio mõ q xp̃s debebat liberare sanctos patres per ãgelũ: poterat eñ saluatoꝛ noster mittere vnũ angelũ quã pmũ moꝛtuus est in cruce ad liberandu sanctos patres: quare Joãnes baptista rõnem habuit dubitandi: hijs tñ non obstantibus. iudicio meo melius rñdent diuus Joãnes crisostomus: ꝛ sanctus Hilarius. s. q Joãnes nullo mõ dubitauit. imo firmit credidit xp̃m in pꝛopꝛia persona descensuꝝ ad inferos: ꝛ liberatuꝝ sanctos patres. Nihilominus voluit cõsulere vtilitati suoꝝ discipuloꝝ erat eñ Joãnes in carcere ꝛ sciebat se in breui decollãdũ ab impio herode ꝛ considerabat inuidiã: ruditatẽ: ꝛ incredulitatẽ suoꝝ discipuloꝝ. Mã fuerunt cõquesti discipuli Joãnis baptiste q xp̃s plures baptizabat quaꝫ Joannes. ideo rñdit illis Joannes optz eñ illũ. s. xp̃m crescere me aũt minui. Sicꝛ pꝛedixerat illis diuinitatẽ xp̃i ꝛ non intellexerunt: qꝛ erãt rudes. Pariforma iunxerũt se pharisei ꝛ reprehenderunt xp̃m dicentes. cur pharisei ꝛ nos ieiunamꝰ: discipuli aũt tui non ieiunant vltius Joãnes pꝛemplabatur in xp̃o. ꝛ. me dicinas per ꝙs poterant sanari moꝛbi suoꝝ discipuloꝝ. s. exempla vite: verba sapientie: miracula glorie ni miꝝ. ergo si Joannes misit eos ad xp̃m. Mã ideo misit vt sanarentur a pꝛefatis moꝛbis videndo exempla vite: miracula glorie: ꝛ audiẽdo verba sapientie: ꝛ huic rẽspõsioni fauet rẽsponsum xp̃i. s. dicite Joanni ceci vident claudi ambulãt ꝛ lepꝛosi mũdantur. ꝛc.

¶ Tertio arguitur sic contra secundã conclusionẽ multi gentilium adepti sunt salutẽ per misteriũ angelorum: vt testatur diuus Dionisiꝰ in. 9. capite celestis Hierarchie ꝛ non habuerunt fidem Christi mediatoꝛis. igitur secunda conclusio falsa. minoꝛ pꝛobatur: tales gentiles non habuerunt legem scriptam vt patet de Pictagoꝛa: Aristotele ꝛ Platõne. Igitur tales non habuerunt fidem Christi mediatoꝛis.

Ad hoc argumẽtum rñdetur negando minoꝛez ꝛ ad pbationẽ rñdet q si aliq; tales fecerũt qꝫ i scipis erat: idcirco dñs deus ipis reuelauit vt: patet de iob qui nõ habuit legem: ꝛ tamen bene sciuit dicere in scõo ca. sui libꝛi scio q redẽptoꝛ meus viuit ꝛ i nouissimo die de terra surrecturꝰ sum. Pariforma multe sybille similia de xp̃o pꝛedixerũt quoꝝ dicta narrat Augustinꝰ in. 19. de trinitate et. 18. de ciui. dei. ꝛ lactãtiꝰ tertio li. diuinaꝝ institutionũ aduersus gentes ꝛ licz aliqui ponãt. 10. 12. tamen fuerũt pꝛima. s. per sicca dixit ecce bestia cõculcaberis ꝛ gignetur dñs in oꝛbe terrarũ ꝛ gremium virginis erit salus populoꝝ ꝛ pedes eiꝰ in valitudine hoĩum inuisibile verbuz palpabitur. Scda lybica dixit ecce venit dies ꝛ illuminabit dñs cõdensa tenebraꝝ ꝛ soluetur nexꝰ sinagoge ꝛ desinẽt labia pꝛophetarũ et videbũt regem viuẽtiũ ꝛ tenebit illũ in gremio virgo dña gentiuz. ꝛ regnabit in mia ꝛ vt erus matris eius erit statera cũctoꝝ. Tertia delphica que ante troiana bella pꝛophetauit sic ait nascetur pꝛopheta absq; maris coitu exvgine. Quarta erit hea i babilonia oꝛta sic dixit in vltia etate humiliabitur deꝰ hũiliabitur pꝛoles diuina vnietur humanitati diuinitas iacebit in fœno agnus ꝛ puellari efficio educabitur deꝰ ꝛ homo. Sigua autẽ pꝛecedẽt apud iudeos mulier vetustissima. s. elizabet puerum cõcipiet stella oꝛbis mirabitur ꝛ ducatum pꝛestabit magis ad oꝛtum xp̃i elegit sibi de piscatoꝛibꝰ de sectis hoĩnibus numerũ duodenariũ vnũq; diabolũ nõ i gladio bello ve eneadem vꝛbez, regesq; subiciet sed in hamo piscatoꝛis delectiõe et pauperie superabit diuitias ꝛ superbiã cõculcabit huic q̃ttuoꝝ alalia surgent in testimoniũ huic contradicet a bestia. Erit autẽ bestia hoꝛribilis ab oꝛiente veniẽs cuius rugitꝰ vsq; ad gẽtes punicas audiet. Quinta fuit samia a samo insula que inquit Ecce venit diues ꝛ nascetur de paupercula ꝛ bestie terrarũ adoꝛabunt eũ clamabũt ꝛ dicent laudate eũ in atrijs celoꝝ. Sexta fuit cumana tẽpoꝛe tarquini pꝛisci ꝛ dixit illud qꝫ ponit virgilius in bucolicis. s. vltima cumei iaz veniet carminis ętas Magnus ab ĩtegro celoꝝ nascitur oꝛdo iaz redijt ꝛ virgo redeunt ꝛ saturnia regna iam noua pꝛogenies celo dimittitur alto in modo nascẽti puero quo ferrea p̃mũ desinet ac toto surget gens aurea mũdo casta fi ne lucina tuus iam regnat apollo. Septima helespõtina in agro troyano nata dixit de excelso celoꝝ habitaculo respexit deꝰ humiles suos ꝛ nascetur in diebus nouissimis de virgine hebꝛea in cunabulis terre. Octaua phrigia ait flagellabit deꝰ potentes terre exolympo excelsus veniet ꝛ firmabitur cõsiliũ in celo ꝛ annũtiabitur virgo in vallibꝰ deseꝛtoꝝ. Nona tiburtina dixit nascet xp̃s in bethleẽ ꝛ annũcibur in nazaret regnante tauro pacifico ꝛ funda toꝛe quietis. i. octauiano augusto q̃ habebat taurũ pꝛo intersignio o felix illa mat cuiꝰ vbera lactabit xp̃s. Decima sibilla europea ait Ecce veniet ille ꝛ transibit montes ꝛ colles

Universidad de Navarra

z latices olympi acregnabit ⁊ pauperte z dñabitur in silentio z egredietur de vtero ẏginis. Undecima agrippa dixit inuisibile verbū palpabitur germinabit vt radix siccabitur vt folium non apparebit venustas eius circūdabit eius aluus materñ z flebit deus letitia sempiterna z ab oibus ꝓculcabitur nascetur ex matre vt deꝰ cōculcabitur vt pector. Duodecima sibilla apellata est chimica in italia nata quę fuit tē pore nūme pōpilij. 21. regis romanorū quę sic ait. In prima facie virginis ascendet puella facie pulchra capillis prolixis sedēs super sedem stratū puerū nutriens dans ei ad comedēdum lac de celo missum q̄ etiā in alio loco clariꝰ dixit in dieb⁹ illis exurget mulier de stirpe iudeorū nomine maria z habebit spōsuz nouū Joseph z pcreabit ab ea sine corruptione viri de spū sancto filius dei nomie ihesus z ipa erit virgo ante z post partuz qui vero ex ea nascetur erit verus deus z verꝰ hō sicut oēs prophete predicauere. ¶ Pariformā legitur i historijs rōanoꝝ q in vētū tana in quo iacebat hō habēs in pectore laminā aureā in qua scriptum erat xps nascetur de virgine z ego credo in eū. O sol iterū sub cōstantini z helene tēporib⁹ me videbis: z ista prophetia fuit adimpleta tēpore magni cōstantini: nā tūc fuit inuētum tale sepulchrum.

¶ Quarto arguitur cōtra eandē cōclusionē apostolus in. 11. ca. ad hebreos determinat illud quod erat fidei oportunum: z ibi nulla est questio de mediatore: igitur scōa cōclusio falsa: minor probaꝫ in. ca. allegato inquit apostolus optz accedēte ad deū credere: qz est z q̄ remunerator est inq̄rētibus se: z ibi nulla fit mētio de fide mediatoris: igitur minor vera. Ad hoc argumētū respōdetur q̄ apostol⁹ in libro allegato non dicit q̄ credere illa dua sufficiant: sed bene dicit q̄ requirit: z iō argumētum nō militat cōtra cōclusionem. Cōtra istam solutionez arguitur: illa fides q̄ sufficienter dirigit ad deū eāmdum z deū sperādū sufficit ad salutē: sz fides qua q̄s credit illa duo. s. deū esse z deum esse remuneratorē sufficiētur dirigit ad deū amandū z deum sperādum: ergo talis fides sufficit circa duos tales articulos z per ꝑs nō requirit fides mediatoris. qō est cōtra scōaz cōclusionem. minor ꝓbatur mediāte tali fide talium duoꝝ articulorum pōt quis diligere deū z ipz sperare: igitur minor vera. Ad hāc replicam rñdetur negādo minorē: z ad probationem negatur añs. sed bene cōcedo q̄ poterit diligere deū. z ipm desiderare: sed tale desideriū non erit spes: nā non sufficit ad actū spei desiderare deum ex meritis passionis xpi qz si desideraret ex meritis proprijs nō esset spes sed presumptio.

¶ Quinto arguitur sic hoīes legis naturalis post naturā lapsaz poterant saluari sine fide mediatoris igitur scōa cōclusio falsa añs probatur tales hoīes poterant adimplere quicquid erat de dictamīe legis naturalis et de dictamine legis naturalis non erat fides mediatoris igit poterāt saluari sine fide mediatoris ꝑña probatur quicūq̄ adimplēt oīa illa quę sunt de dictamine legis euangelice saluantur: pari iure oēs illi qui ante aduētū xpi adimplebāt oīa illa q̄ erāt de dictamīe legis mōysaise saluabātur: ergo eodez modo oēs illi qui adimplebāt ante legem scripture oia illa q̄ erant de dictamine legis naturalis saluabantur. Ad hoc argumētū rñdetur negādo añs z ad probationē distinguit mi. s. q̄ fides mediatoris non erat de dictamine legis naturalis: vel adiute a gra dei: z sic negatur, illa vel non adiute z sic cōceditur illa: z negat ꝑña rō est qz lex scripta z lex euāgelica includūt gram dei: z lex naturalis nō includit: nā si lex naturalis adiuuet a gra iam dictū est q̄ fides mediatoris est de dictamīe legis naturalis adiute a gratia dei.

¶ Ultimo arguitur cōtra eādē cōclusionem seq̄r q̄ etiaz credere misterium sanctissime trinitatis explicite fuisset necessariū in lege nature ad salutē: ꝑns est falsuz: igitur falsitas ꝑntis ptz: qz in lege nature nihil erat expressum de sanctissima trinitate. Ad hoc argumētuz rñdet concedēdo seq̄lā z negādo minorē: z ad probationē dico q̄ multis fuit reuelatū misteriū sanctissime trinitatis vt patet de abrahā: qui tres vidit z vni adorauit ꝓz etiā de primo parēte quō prophetizauit gen. scōo patet etiā de abel: noe z multis alijs

In lege aūt scripta expressum erat misteriū trinitatis in exordio geneseis: nā vbi nos hēmus in principio creauit deus celū z terrā: hebrei habēt in principio creauit heloim qō ē plale de heel: quod significat deū. Similr in eodem ca hētur faciam⁹ hoīez ad ymaginē z similitudinē nr̄am in quib⁹ ẏbis denotatur pluralitas personaꝝ z vnitas essentie per ly ymaginē: nā nō dicitur ymagines. sed ymaginē vt denotet vnitas essētie z in ꝓphetis z psalmista sepe numero explicatur misteriū sanctissime trinitatis. Cōtra istaz solutionē arguitur misteriū trinitatis nunq̄ fuit reuelatū aliquibus añ incarnationem xpi: ergo solutio nulla: añs ꝓbatur diuus Augustin⁹ sup illud Joannis. 17. manifestaui nomē tuū hoībus ait: nō id quo vocaris deus: sed id quo vocaris pater meꝰ ergo anteq̄ xps manifestaret nomen dei patris nōdum erat hoībus manifestatuz. Ad hāc replicā rñdetur negādo añs: z ad probationē negat ꝑña z rō est quia lz antea fuit manifestatum nomē dei patris aliq̄bus illi tñ fuerūt paucissimi: sz saluator noster indifferēter oībus manifestauit nomē dei patris immo nullꝰ xpianꝰ ē quātūcunq̄ simplex si habebat vsū rōnis qui nō cognoscat nomen dei patris tñ mlti erāt filij israel immo ꝓ maiori parte oēs qui ignorabāt nomen dei patris.

¶ Queritur tertio circa eandez distin. vtruz post xpi legē sufficiēter ꝓmulgatā oēs hoīes teneātur credere oēs articulos fidei catholice.

Pro huius questionis enodatione est primo notandū: q bifariā ptingit credere. s. explicite z implicite. Credere explicite aliqd est habere assensum terminatū ad illud vbig. bonus xpiān⁹ tenet credere explicite iesum xpm esse deū z hoiez qz habet assensum terminatū ad istā cōclusionē catholicā iesus xps est deus z hō credere implicite aliqd est habere assēsuz nō terminatū ad ipm: sed aliquā propositionē vlez ex qua sequtur illō saltē cū aliquo vero in bona pfia vbi gra. simplex xpian⁹ credit implicite iacob habuisse q̄ttuor vxores q̄uis nūq audiuit loqui de iacob: nā simplex xpianus assentit huic vli. s. oē reuelatum a deo est verum: z Jacob habuisse q̄ttuor vxores est reuelatū a deo: igr Jacob habuisse quattuor vxores est verum: z ita dicendum est de quocūq alio articulo de quo nūq audiuit loq q credit illum implicite. Nā qlz articul⁹ sequit in bona pfia cū eadē minori ad illā vlez .s. omne reuelatū a deo est verū: cui assentit simplex z bonus xpianus. Scōo est notandū q in eccl'ia fideles sunt i duplici differētia qdā dicuntur maiores vt plati rectores z sacerdotes. Alij vo dicūtur minores. s. simplices laici. istis notatis ponunt. 4 cōclusiones respōsiue ad questionē: quarū Prima est nō oēs fideles tenentur credere explicite oēs articulos fidei: ista conclusio probatur teste Hieronymo anathema est quicūq direrit deū obligare hoiez ad ipossibile: sed ipossibile est q oēs credāt oēs articulos fidei explicite: igit nō tenētur z p pfis cōclusio vera. Scōa cōclusio est ista nō sufficit aliqui credere oēs articulos implicite: ista cōclusio probatur nā alias seqretur q dissētiens oīb⁹ articulis dēpto illo omne reuelatū a deo est verū saluaretur qō est absurdū: nam talis talr dissētiens oēs articulos credit implicite: nā oēs sequūtur cū aliquo vero ad illā vlem omne reuelatū a deo est verū: cui talis talr dissētiēs assētit. Tertia pclusio est ista necessariū est oēs hoies vētes rōne explicite aliquos articl'os credere z reliquos implicite. Prima pars huius cōclusionis patet expssa auctoritate pau. ad hebreos. 11. d. optz accedentē ad deū credere q est: z q inqrentib⁹ se remūeratoz sit. Scōa ps ptz: qz qlz tenetur assentire huic. s. oē reuelatū a deo est verū: ex quo cum aliquo vero qlz articulus sequit i bona pfia. Quarta cōclusio est ista plures articulos tenentur credere maiores explicite q̄ minores: ista cōclusio probat maiores rōne officij vel dignitatis obligātur ad reddēdā rōnem de multis articulis quos nō tenētur credere minores ergo cōclusio vera. ¶ Contra primā cōclusionem arguit sic: ad ea q̄ sunt de necessitate salutis oēs equaliter tenētur: sed explicatio credendoz est de necessitate salutis: ergo ad talem explicationez oēs equaliter tenētur: minor probatur impossibile est aliquē habere salutem nisi ei explicentur articuli fidei: ergo explicatio credēdoruz est de necessitate salutis. Ad hoc argumētū rīdetur distinguēdo minorē vel explicatio aliquoz credēdorum z sic cōceditur illa: z negat pfia vel explicatio oīuz credendoz: z sic negatur illa minor: nec probat i illo sensu. Cōtra istā solutionē arguitur minores siue simplices tenētur credere omnia explicite: ergo a fortiori maiores: z p pfis oēs tenētur explicite credere oīa. Pfis probatur. nemo debet examinari vel interrogari de is q̄ nō tenetur credere explicite: sed interdū simplices siue minores examinantur de multis q̄ nō ponūtur explicite in articlis: ergo simplices z minores oīa tenētur credere explicite: minor ptz q̄ tpe arrij z alioz hereticoz milti simplices fuerunt examinati ab eccl'ia de multis q̄ nō fuerūt explicata i articulis fidei. Ad hāc replicā rīdetur negādo a. s: z ad pbationē distinguitur maior vl'q̄ tales simplices sunt infectiveneno hereticoz aut sūt suspecti ō tali veneno: z sic negat illa vel q̄ nō sunt infecti vel suspecti: z sic cōcedit illa cū minori z negat pfia: z rō est qz arrius multos simplices etiā femīnas suo veneno infecit: nā sororē magni cōstātini imperatoris arrianā reddidit: imo mos est hereticoz ificere simplices qui nō intelligūt suas vsutias z calliditates: nimirū ergo si nra sancta mr eccl'ia interdum examinet tales simplices infectos vl'suspectos. Cōtra istā solutionē arguit seqretur q̄ sufficeret simplices credere in fide maioruz: sed hoc videtur periculosum igitur solutio nulla minor probatur maiores interdū male credūt ergo periculosum est minores siue simplices credere in fide maioz. Ad hāc replicam rīdetur negando minorē z ad pbationē negat pfia z rō ē: qz semp minores siue simplices itelligūt dūmodo maiores recte credant et sint cōformes eccl'ie alias bonus xpian⁹ z simplex nō credit i fide maioz.

¶ Scōo arguitur cōtra eandē cōclusionē qlibet xpianus vtens rōne siue fuerit simplex siue maior tenetur credere oēs articulos explicite: igitur prima conclusio falsa: añs probatur qlibet xpian⁹ vtens rōne tenetur vitare errorē: sed nequit vitare errorē nisi oēs articulos credat explicite ergo oibus articulis fidei quilz xpian⁹ tenet explicite assentire: minor probatur: nā si tali xpiano proponatur aliqs articul⁹ inusitat⁹ nesciet an sit ver⁹ vl'falsus z ō si audiat oppm illi⁹ articli ab aliquo pdicatore assentiet illi: z p pfis errabit: igit nō tenet vitare errorē pfia pbat quia nō est in potestate ei⁹ qui assentiat illi oppsito articuli in vsitati. Ad hoc rīdēt tres famosi doctores .s. altisiodorēsis bonauctura z doc. sub. q talis xpian⁹ nō ōbet assētire sed debet idagare priusq̄ assentiat an ita vīs eccl'ia credat: nā qui cito credit leuis ē corde. Sed hec respōsio nō videtur sufficiens. Nā est possibile q talis predicator sit bone vite z talis reputatus apud oēs z doctissimus inter oēs talis patrie tunc si vetula assentiat vel simplex xpianus oppsito articuli inusitati

predicato a tali famoso doctore nõn videtur q̃ male faciat. Nam alias nunq̃ teneretur assentire illis q̃ talis p̃dicator predicat ꝛ sic talis simplex xp̃ian⁹ ꝺberet esse dubi⁹ semp in predicatione q̃ videtur absurdũ ꝛ patet illud. Mã nõ videtur maior rõ q̃ sit dubius circa vnũ quã circa aliud: ꝛ per p̃ns de oĩbus inusitatis deberet dubitare ꝛ ex p̃nti in casum audiret predicationẽ. Propterea dicendũ est q̃ vbi predicator reputator bone vite ꝛ doct⁹ simplex põt assentire nec peccat si cassẽtiẽdo dũmodo non assentiat cum pertinatia immo est possibile q̃ mereatur ꝛ sit martir vt dictum est supius q̃ talis error est inuincibilis: ꝛ iuxta hãc opinionem rñdetur ad formã argumenti negãdo anꝫ ꝛ ad probationẽ distinguitur maior vel intelligendo de quocũq̃ errore indifferenter siue cum ptinatia siue sine ptinatia: ꝛ sic negatur illa maior: vl intelligẽdo ꝺ errore cum pertinatia solũ ꝛ sic cõcedit illa ꝛ negat minor in tali sensu: nec pbat: nam dato q̃ talis simplex xp̃ian⁹ erret nõ tñ errat cũ ptinatia.

¶ Tertio arguitur cõtra scõaz cõclusiõem ꝛ tertiã nullis articulis simplices tenẽtur credere: igit amb cõclusiones falsę: anꝫ ptz nullus state: sed credere expresse articulis fidei non est in potestate simplicis xp̃iani: ergo nullus simplex xp̃ian⁹ tenetur credere explicite aliquibus articulis: minor pbatur antecq̃ credat necessariũ est q̃ audiat ab altero iuxta illud apostoli ad romanos 10. quo mõ credẽt in illũ quẽ nõn audierunt: ꝛ hoc nõ est in ptãte simplicis xp̃iani: igitur nõ est in potestate simplicis xp̃iani credere articulos fidei. Ad hoc argumẽtũ rñdetur negãdo anꝫ ꝛ ad pbationẽ distinguit maior vel secludẽdo gr̃am dei: ꝛ sic negatur illa vel includẽdo gr̃az dei: ꝛ sic cõceditur illa ꝛ negatur minor ꝛ ad pbationẽ dico q̃ dñs de⁹ semp est parat⁹ facientꝫ q̃ in se est explicare articulos fidei ꝑ se vel ꝑ alium. s. hoiez vl angelũ: ꝛ ideo ẽ in ptãte cuiusq̃ cũ gr̃a dei audire articulos fidei ꝛ ipos credere. Contra istam solutionẽ arguit articuli fidei excedũt rõnem naturalẽ saltẽ alicq̃: ergo nullus simplex xp̃ian⁹ tenet credere illos articulos q̃ excedũt rõnẽ naturalem: p̃nia probatur ad salutez ꝛ perfectionem cuiusꝫ rei ea sufficere vidẽtur: q̃ cõueniũt ei scõz suã naturã: sed tales articli fidei excedũt rõnẽ naturalẽ hoĩs: ergo nullus ꝑ hoc tenetur tales articulos credere. Ad hãc replicã rñdetur negãdo p̃niam: ꝛ ad pbationẽ distinguit maior vel si salus ꝛ pfectio talis rei nõ depẽdeat ab alia supiori natura: ꝛ sic cõceditur illa cũ mi. ꝛ negatur p̃nia vl si depẽdeat: ꝛ sic negatur illa: mõ nature hũane sal⁹ ꝛ pfectio depẽdet a dño deo. Cõtra istã solutionez argit nemo tenetur credere aliqb⁹ de qb⁹ nõ põt iudicare: sed hõ nõ põt iudicare de his q̃ sunt fidei cũ excedunt suã naturalẽ rõnẽ: ergo nõ tenet talib⁹ articulis credere. Ad hãc replicã rñdetur distinguẽdo maiorẽ vel ex puris naturalib⁹ ꝛ sic cõcedit illa cũ minori ꝛ negatur p̃nia vl cum lumine supernaturali: ꝛ sic negatur minor imo sicut datũ ẽ hoi lumẽ naturale ad iudicãdũ de p̃ncipijs naturalib⁹ iuxta illud psalmiste signatũ est sup nos lumen vultus tui dñe: ita datuz est hoi a dño deo lumen fidei super naturale: ꝑ q̃ põt iudicare de his q̃ sunt fidei sine aliquo periculo.

¶ Postremo arguitur cõtra vltimã cõclusionẽ maiores ecclesie nõ se obligarunt ad credenda plura q̃z simplices. ergo maiores ecclesie nõ tenent plura credere quã simplices anꝫ probatur oẽs xp̃iani tã simplices quã maiores equaliter fuerunt obligati in baptismate ad credẽdũ articulos fidei: g̃ maiores nõ se obligarũt ad credẽdũ p̃ra q̃z simplices Ad hoc argumentũ rñdetur negando anꝫ: ꝛ ad probationẽ negat p̃nã nãlz i baptismate oẽs xp̃iani sint eq̃liter obligati. Nihilominus q̃ii acceptauerunt dignitates: officia vl platuras aut gradus tunc se obligauerunt ad credendũ p̃ra explicite quã simplices xp̃iani: rõ est: q̃ rõne dignitatis p̃lature officij: vel grad⁹ tenentur alios docere ꝛ pascere verbo ꝛ exẽplo: ideo plura tenentur credere explicite quã alij ꝛ hoc fuit figuratũ in primo ca. Job vbi habeꝫ boues arabant ꝛ asine pascebantur iuxta illos que vba exponit Gregorius. ꝺ. q̃ per boues intelligunt pastores siue plati ecclesie ꝛ doctores ꝛ per asinas intelligũtur simplices xp̃iani qui debẽt accipere pasturam a p̃latis ecclesie ꝛ pastoribus. Cõtra istã solutionẽ arguitur sequit q̃ multi p̃lati. s. episcopi ꝛ rectores ꝛ archidiocani essent in periculosissimo statu. s. in via perditionis ꝛ dãpnationis ẽterne: p̃ns est falsum: igitur sequela ptz de multis qui nihil sciunt in sacra pagina falsitas cõsequentis probatur: tales p̃lati nõ tenentur oĩa scire: sz satis est aliqua ergo non sunt in statu dãpnationis ꝛ perditionis ẽterne. Ad hanc replicã rñdetur concedendo sequelã: ꝛ negando minorẽ. ꝛ ad probationẽ negatur p̃nia: rõ est: q̃z quilz p̃lat⁹ tenetur scire oĩa illa quẽ incumbunt sue p̃lature vt digne ꝛ laudabiliter eã exerceat cozã deo ꝛ hoib⁹: aliasz ipe tendit ad tartarꝫ infallibiliter. Mã si pastor corporalis ouium corpora iuz punietur ẽternaliter in inferno si non bene custodiat oues brutales per locũ affirmiori pastor ecclie ẽternaliter punietur ꝛ acerbius si nõ pascat ꝛ custodiat oues spũales sibi comissas. Contra ista solutionẽ põt replicari inferendo: q̃ papa non potest dispẽsare cũ puero vt habeat episcopatũ vel beneficiũ curatũ: sed solutio huius replice visa est difuse in q̃stionis. 24. dist. quarti ssiaꝫ. Solũ volo adderevnũ. s. q̃ diu⁹ bernard⁹ rogat⁹ a Theobaldo comite vt haberet vnũ beneficiũ pro filio ipsius a quodã epo rñdit in quadã epistola q̃ ipse diligebat deum ꝛ q̃ comes: ideo diligebat diuũ Bernar. propt dilectionẽ dei ꝛ q̃ volebat filiũ suũ etiã diligere deũ ꝛ si procuraret tale bñficiũ filio ipsi⁹ amitteret dilectionem dei ꝛ ex p̃nti amicitiã ipsius comitis: ne ergo ꝑderet dilectionẽ dei ꝛ amicitiã ipsi⁹ comitis nolebat pro

curare beneficiū filio ipsi⁹ cōmitis malebat enim Bernardus q̄ filius comitis esset in gratia dei sine beneficio quaz i odio dei ꝛ amore diaboli cum pingui beneficio.

¶ Quarto queritur circa eādē distinctionem. An sufficiat simplicibus siue minoꝛibus credere explicite oēs simboli articulos. Pro huius.q. enodatione est aduertendum quod licet omnia credenda in sacra pagina contineantur: tamen q̄ amplissima ē: glorioſi apostoli p quos fides catholica vniuerso oꝛbi annūciauda ꝛ predicāda erat: priusq̄ in omnem terram exiret sonus eoꝛum ꝛ separarentur abinuicem: quasdaz pricipales ꝛ catholicas veritates a fidelibus credendas ad quas reliq̄ facile reduci possent: simul coadunarunt vt sic a fidelib⁹ facilius ꝛ caperentur: ꝛ memoꝛie commendarentur. Hec autem collectio simbolum apostoloꝛum nominatur: vnde simbolum dicitur a sin quod est simul: ꝛ bole quod est sententia secundum alios moꝛsellus vel particula: quia quilibet apostoloꝛum apposuit moꝛsellum vnum siue particulam vnaz ꝛ collectio talium partium siue sententiarum dicitur simbolum: ꝛ i hoc omnes doctoꝛes cōueniunt: scilicet quod primum simbolum conditum est a duodecim apostolis: sed mirabiliter digladiantur quem articuluz quis apostoloꝛum apposuit. Nam diuus Thomas ꝛ doctoꝛ Subtilis astruunt quod primos tres articulos: diuus Petrus in vnum complexus est: scilicet articulum de vnitate essentię diuine: articulū de ōmnipotentia patris ꝛ articulum de opere creationis. Ideo quia Petr⁹ caput et vertex est apostoloꝛum teste Joanne chrysostomo posuit articulos concernentes patrem qui est fons totius Trinitatis Johannes euangelista apposuit articulum de persona filij. Jacobus autem zebedei: qui vocatur maioꝛ apposuit articulos de conceptione ꝛ natiuitate temporali filij. Andreas vero apposuit articulum passionis. Philippus autem articulum descensionis ad inferos. Thomas autem articulum resurrectionis. Bartholomeus articulum ascensionis ad celos. Matheus vero articulum de aduentu saluatoꝛis ad iudiciuz. Jacobus minoꝛ posuit articulum concernentem personam spiritussancti Simon autem apposuit articulum de sanctitate matris nostre ecclesie. Thadeus apposuit articuluz de cōmunione fidelium. Matthias vero articulum de vita ęterna siue beatitudine. Sed diu⁹ Bonauentura bene concedit diuum Petrum posuisse primos tres articulos concernentes personam patris sed asserit. Andream apposuisse ꝛ in iesum Christum filium eius vnicum dominum nostrum: et Joannem apposuisse. Qui conceptus est de spiritusancto ex Maria virgine. Jacobum autem maioꝛem apposuisse Passus sub pontio Pylato: crucifixus: moꝛtuus et sepultus. Thomam autem Descensum ad inferos et resurrectionem tertia die a moꝛtuis. Jacobum minoꝛem apposuisse ascendit ad cœlos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Philippum autē inde venturus est iudicare viuos ꝛ moꝛtuos. Bartholomeū credo in spiritum sanctū. Matheum sanctā ecclesiā catholicā. Simonez sanctoꝝ cōmunionē remissionē peccatoꝝ. Thadeū carnis resurrectionem. Matthiā vero perfecisse addendo vitā ęternam: sed quę istaruz opinionū sit verioꝛ nescitur: q̄ prefati doctoꝛes: neq̄ autoꝛitatez neq̄ rationē adducunt: sed pro libito loquūtur: ꝛ ideo quilibet potest aliter dicere: ꝛ parui aut nihil refert scire quis apostolus quē articulū apposuerit: quoniā vnus est spiritussanctus qui fidē apostolis reuelauit: et hoc est certū q̄ p oēs apostolos spiritussanctus tanq̄ autoꝛ principalis simbolū edidit: ꝛ hoc fuit figuratuz Josue. 4. cap. vbi habetur q̄ duodecim viri tulerunt de medio Jordanis alueo duodecim lapides: vt filij israel intrarent terrā promissionis: per duodecim enim viros significatur. 12. apostol. per. 12. lapides significantur. 12. articuli quos de medio Jordanis alueo. 1. de medio sacrę pagine tulerūt: vt christiani qui sunt vere filij Jsrael per eos intrent terram promissionis. i. vitaz ęternam. Huic autē simbolo apostoloꝝ̄ addita sunt duo alia. s. simbolū concilij Niceni: ꝛ simbolū Athanasij ad maioꝛē fidei explanationē ꝛ hereseuz extirpationē. Nā simbolū Niceuuz ędituꝫ est cōtra Manicheū hereſiarcham qui posuit duo principia vnū bonoꝝ ꝛ aliud maloꝝ: ideo dicitur Credo in vnum deum: factoꝛē celi ꝛ terre. Visibilium omniū ꝛ inuisibilium. Et cōtra errorem Arrij: ideo dicitur ꝛ in vnum dominum Ihesum Christum filium dei vnigenitū Et ex patre natum ante omnia secula. Deum de deo lumen de lumie deum verum de deo vero. Genitum non factum consubstantialem patri per quem omnia facta sunt. Item contra errorem Euticeti ꝛ Nestoꝝ̄ij qui dixerunt spiritumsanctuz esse seruum patris ꝛ filij. ideo additur. Et in spiritumsanctuz dominū viuificantē. Qui ex patre filioq̄ procedit. Qui cū patre ꝛ filio simꝫ adoratur ꝛ conglorificatur: additur etiā Qui loquutus est per pphetas: propter aliquos hereticos qui dixerunt pphetas fuisse phanaticos siue surreptitios: simboluz vero Athanasij principaliter est ędituꝫ contra errorem Arrianoꝝ̄ ꝛ Nebionitarum tenentium Christum fuisse puram creaturam: sed quia simbolum apostoloꝝ̄ conditum est fide nonduz publicata: sed publicanda: ideo dicitur secrete in prima ꝛ completorio. Alia vero duo simbola aperte ꝛ publice cantantur in missa ꝛ prima: q̄ ędita fuere fide: iam promulgata. Secundo notandum est quod aliqua pertinent ad fidem de per se: ꝛ aliqua de per accidens. Illa dicuntur de per se pertinere ad fidē: quoꝝ̄ visione in vita ęterna perfruemur: vel per quę ducemur ad vitam ęternam: illa vero dicuntur pertinere de per accidens: quę reducuntur ad ptinentia de per se ad fidez: duo esse nobis pponūt videnda. s. archanū diuinitat⁹: cui⁹ visio nos bēos efficit

Universidad de Sevilla

ꝛ misterij hūanitatis xp̄i per quod in gloriā filioꝝ dei accessuz habem⁹ vt inquit Apostol. ad Roma. 5. Et saluator noster Joannis. 17. inquit hec est vita eterna vt cognoscant te deū verū: ꝛ quē misisti iesum xp̄m. idcirco prima distinctio credibiliū ē q̄ quędā pertinent ad maiestatē diuinitatis quędā vero ad misterium humanitatis Christi quod est pietatis sacramentū vt habetur ad Timotheū primę. 4. cap. Et doctores theologi vltra istā distin. adhuc bifariā distingunt articulos fidei vno modo ex parte autoꝝ ipsos coadunantiuz: ꝛ sic sunt. 12. articuli: q̄. 12. precise fuere apostoli qui simbolum ędidere. Alio mō distingunt ex parte creditoꝝ: ꝛ sic aliqui ponunt. 14. septē ex parte diuinitatis Christi: ꝛ hoc figuratur in primo cap. Apoca. vbi Joan. ait. q̄ vidit septē candelabra ꝛ in medio septez candelabroꝝ similē filio homis: ꝛ ille habebat ad dexteram septē stellas: per septem nāq̄ stellas luminosas quę sunt de natura cœlesti intelliguntur septem articuli spectantes ad diuinitatem. per septē candelabra aurea quę sūt de terrena materia: verumtamē optima ꝛ depurata intelligunt septem articuli respicientes humanitatem xp̄i. Et ideo dicit q̄ in medio eoꝝ vidit similē filio homis. Alij vero doctores solum ponunt sex ex parte diuinitatis: ꝛ sex ex parte humanitatis sed non curandū est de istis. Nā nulla est vtilitas. immo mere ad placitū est ponere plures aut pauciores. Istis notatis ponuntur due conclusiones responsiue ad. q. Quarū prima est hec. in simbolo apostolorum articuli fidei sufficienter explicant. Ista conclusio probatur: q̄ apostoli spiritusancto repleti tale simbolum edidere: ergo sufficienter in ipso articuli fidei explicantur. Secunda cōclusio est ista non sufficit minoribus siue simplicibus: credere explicite omnes articulos qui ponunt in simbolo apostolorum. ista cōclusio probatur. Necessarium est simplices ꝛ minores credere explicite sacramētum eucharistie. Similiter sacramētum baptismatis: similiter adulterium esse peccatum mortale: ꝛ sic de similibus: ꝛ ista non ponuntur explicite in simbolo apostoloruz: ergo conclusio vera.

¶ Contra primam conclusionez arguitur male ponitur in simbolo apostolorum. Credo in vnū deuz ergo prima conclusio falsa: añs probatur illa quę possunt sciri ratiōe demonstratiua non pertinent ad fidez sed ad scientiam: sed ista duo. s. deū esse: ꝛ deum esse vnum possunt sciri demonstratiue: ergo non debent poni in simbolo apostoloruz minor probatur. philosophus noster in. 12. metaphisices. ꝛ in. 8. phisicoruz demonstrauit vnum deum esse: ꝛ multi alij philosophi idem demonstrauerunt ergo de talibus potest haberi scientia. ꝛ p̄ ꝑs non est habenda fides. Ad hoc argumētū rñdetur negādo añs ꝛ ad pbationē distinguit ma. vl ꝓcedendo de fide acq̄sita ꝛ respectu illoꝝ q̄ hūt demōstrationes: ꝛ sic cōcedit illa ꝛ negat ꝑia: rō est: q̄ pauci sunt tales in cōparatione aliorum

laicoruz qui nō possunt scire tales demōstrationes: vel procedēdo de fide infusa ꝛ sic negatur illa maior.

¶ Scōo arguitur sic cōtra eandem cōclusionem. In symbolo apostoloruz nō ponitur aliquid de omni scientia vel p̄uidētia dei erga creaturas ꝛ necessariū est credere deuz esse omni scientem ꝛ habere curam creaturarū ꝛ ipsis prouidere igit symbolū apostoloꝝ nō est sufficiēs: ꝑia tenet q̄ nō minus est necessariū credere deū esse oīscium q̄ oīpotentē: ergo sicut posit⁹ est articulus de oīpotentia debuit poni vnus articul⁹ de omni sciētia: ꝑia tenet maxime q̄ aliqui ꝓphi ꝓcipui dixere deum nihil aliud intelligere a se. Nā cōmentator au erroris hoc tenet expresse ꝛ philosophus videtur sentire. Ad hoc argumētū rñdetur negādo ꝑiam ꝛ ad probationē negatur iterū ꝑia ꝛ ad probationē concedo q̄ ꝓcipui phi ita tenuerūt: nihilomin⁹ in articulo oīpotētie includit articulus omnis sciētię. Nā certum est q̄ non potest esse oīpotens: nisi omnia sciat.

¶ Tertio arguitur sic nō debebat poni nisi vnus articulus in symbolo pro tribus personis in diuinis ergo male assignantur in symbolo plures: añs probatur vnica est notia patris ꝛ filij ꝛ spūs sancti ergo vn⁹ articulus est ponend⁹ pro ipsis tribus personis añs patet expressa autoritate saluatoris dicentis philippo Joā. 14. philippe qui videt me videt ꝛ patrē Ad hoc argumentum rñdetur negādo añs ꝛ ad ꝓbationē negatur ꝑia: rō est: q̄ tres persone in diuinis habēt varias notitias siue ꝓprietates circa quam cōtingit errare. Immo multi errauerūt. Cōtra istaz solutionē arguit seq̄retur q̄ circa personā patris deberēt poni multi articuli in symbolo sed non ponūtur ergo solutio nulla seq̄la probatur. tot habet notiones siue ꝓprietates persona patris sicut persona filij ꝛ persona spūs sancti ergo sicut ponunt multi articuli circa personas filij ꝛ spūs sancti: ita debent poni multi articuli circa personam patris. Ad hanc replicā rñdet negādo sequelā ꝛ ad probationem negatur ꝑia ꝛ rō est: q̄ multę hereses insurrexerūt circa personas filij ꝛ spūs sancti ꝛ nō circa personā patris. Immo rare aut nulle insurrexerunt circa personā patris. Cōtra istaz solutionē arguitur seq̄retur ad minus q̄ aliquis articul⁹ debuisset poni circa diuinitatē filij sed nullus ponitur in symbolo apostoloruz igit solutio nulla: seq̄la probatur multę hereses insurrexerūt circa diuinitatem filij ergo aliquis articulus erat ponēdus circa diuinitatem filij. Ad hanc replicā rñdetur q̄ iam ponitur in symbolo apostol. vnicū dominū nostrū. Sed hoc pōt calūniari dicēdo q̄ est vnicus dñs post patrē ꝛ li filiuz ibi solū capitur ꝓ filio adoptiuo ꝛ nō nali: immō actualr male dicti iudei: ita dicunt de suo messia quē sperāt: q̄ erit fili⁹ dei adoptiu⁹ ꝛ dñs vnicus totis mūdi: propterea dicēdum est q̄ spūs sanctus sciebat aliud symbolū: imo duo fore ędēda circa diuinitatē filij. Ideo apostoli:

qui regebantur aspiritu sancto nõn expresserũt tantum diuinitatẽ filij sicut patris.

¶ Quarto arguit sic multi sũt articli credẽdi explicite a fidelib⁹ q̃ nõ ponunt i symbolo aposto. exp̃sse igit ꝓma cõclusio falsa: añs ꝓbatur articulus circa sacramẽtum eucharistię ⁊ articulus circa sacramentũ baptismatis ⁊ articul⁹ circa sacramẽtum confirmationis non ponũtur ⁊ sunt necessarij ad salutẽ: similr ẽ necessariũ credere explicite adulteriũ esse peccatũ mortale: similr furtum ⁊ sic de alijs ergo symbolũ apostol. est insufficiens. Ad hoc argumẽtuz rñdetur q̃ illi articuli licet non ponãtur explicite in symbolo apostol. ponũtur tñ implicite ⁊ aliqui doctores reducũt articulũ sacramẽti eucharistię ad articulũ oipotentię: alij vero reducũt ad articulũ passionis x̃pi: qui dixit instituẽdo pręfatum sacramẽtũ hoc facite in meã cõmemorationem. Nã sacramentũ eucharistię memoria est passiõis x̃pi. Ait diuus bonauẽtura reducit ad illũ articulum. s. sanctorum cõmunionem ⁊ etiam in symbolo Niceno addit cõfiteor vnũ baptisma. Cõtra istã solutionem arguit sacra pagina est restrahere licet ergo illicitũ est symbolum cõstituere añs patet deutero nomi. 4. cap. habeꝫ nõ addetis ad verbũ qõ loquor vobis: neq̃ auferetis ab eo. Ad hanc replicã rñdetur negãdo ꝓiam: rõ est qz cõstitutẽdo symbolũ nihil additur neq̃ substrahitur sacrę paginę. Sed explicãtur aliqua: quę implicite continentur.

¶ Quinto arguitur sic in symbolo apostolorũ ponitur credo i deũ ⁊ non sic debet poni talis articulus igitur prima conclusio falsa. minor probatur professio fidei: quę in symbolo cõtinetur pertinet ad oẽs fideles: sed nõ oĩbus fidelibus cõuenit credere in deũ sed solũ illis: qui habent fidẽ formatã ergo nõ bene ponitur talis articulus. Pro huius argumenti solutione est aduertẽdum q̃ Aurel. aug: sup quartũ ca. ioãnis ponit differentiã inter istas loquutiones. s. credo deo: credo deũ: ⁊ credo in deũ. credere deo est credere dictis eius ⁊ isto mõ credimus dictis alicui⁹ viri: quẽ opinamur esse veracem ⁊ isto mõ demones etiã credũt deo credere deũ ẽ. credere deũ esse ⁊ isto mõ credim⁹ de⁹ ẽ papã iperatorem regẽ Frãtię ⁊ sic de alijs. Silr dęmones isto modo credunt deum: credere in deũ est credẽdo in ipm tẽdere per amorez ⁊ isto mõ dęmões non credũt in deũ. Nã non diligunt deum sed oderũt similr mali x̃piani non credunt in deum. Isto notato rñdetur a doctorib⁹ coiter q̃ symbolum apostolorũ dicitur in persona ecclesię ⁊ semp sunt ⁊ erunt in ecclesia qui diligent deũ ⁊ ex p̃sti credẽt in deuz: sed hęc solutio nõ satisfacit argumẽto. Nã certũ est q̃ multi x̃piani dicũt symboluz apostolorũ in ꝑsona propria: imo quilibet x̃pianus tenetur interdũ dicere in ꝑsona ꝓpria Propterea aliter rñdetur q̃ cuius nõ oĩbus x̃pianis cõueniat credere in deum: oẽs tamen x̃piani tenẽtur

credere i deũ sub pena peccati mortalis quolz die dñico ⁊ quolibet die festo: ⁊ si mali x̃piani dicãt credo in deũ ⁊ intelligunt quid dicũt: ipsi mẽtiuntur nec hoc debet reputari incõueniens. Nã itidẽ est cõcedendũ de oratione dñica vt egregie ꝓbat Aurel. august. Maz mali x̃piani qui seruant odia ⁊ rancores in cordib⁹ suis toties mentiuntur sc̃m Augu. quoties dicunt orationẽ dñicã. Contra istam solutionẽ arguitur sequeretur q̃ nõ deberemus dicere. Credo in sanctã ecclesiã: ꝓis est contra cõsuetudinẽ aliquor x̃pianor: ergo solutio nulla: sequela ꝓbatur nõ debemus tendere tanquã in finẽ vltimũ in ecclesiã per amorẽ: ergo nõ debemus credere in sanctã ecclesiaz. Ad hanc replicã rñdetur concedendo sequelã: vnde solũ layci ⁊ ignorantes clerici dicunt. Credo in sanctã ecclesiam. Nã viri docti nõ taliter dicũt sz bñdicunt credo sanctã ecclesiã.

¶ Sexto arguitur sic in symbolo Niceno non ponitur descens⁹ ad inferos: ergo insufficienter fuit conditum. Ad hoc argumentũ rñdetur negando ꝓiam: ⁊ rõ est: qz ille articulus iam fuit positus in primo symbolo: ⁊ non pullularunt hęreses contra illũ articulum ⁊ valde explicite ponitur in primo simbolo. ideo sancti patres non curauerunt ponere illud in simbolo Niceno. Contra istã solutionẽ arguitur: solũ ẽ vna fides vt inquit apostol. ad ephe. 4. cap. ergo solũ debet esse vnũ simbolũ. Ad hanc replicã rñdetur negando ꝓiaz Contra istã salutionẽ replicatur fides sufficienter fuit tradita per primum simbolũ: ergo superuacaneuz fuit alia duo simbola ꝓdere. Ad hãc replicã rñdetur negando ꝓiaz: ⁊ rõ est: qz sicut pullulãt hęreses: ita opz noua simbola condere. Inde est q̃ nos dñi latini contra grecos adinuenimus simbolo Niceno qui ex patre filioq̃ procedit ad eliminandã hęresim grecor⁹ astruẽtiũ spiritũ sanctũ nõpcedere a filio: ⁊ ita ꝓfiter oportebit facere qñ insurgẽt hęreses: quas sc̃m Pauluz necesse est insurgere propter malitiã hoim.

¶ Postremo arguitur sic diuus Paulus: ⁊ diuus Barnabas nullũ articulũ apposuerunt simbolo apostol. ergo illud simbolum est insufficiens: ꝓ̃a ꝓbatur. Paul⁹ ⁊ Barnabas fuerũt vocati: ergo male editum est primũ simbolũ. Ad hoc argumentũ rñdetur negando ꝓiam: ⁊ ad probationẽ dicitur q̃ nondum erant vocati Paulus ⁊ Barnabas ad apostolatũ qñ conditũ fuit illud simbolũ: ideo non debuerunt vocari ⁊ maxime: qz non erant de numero duodecim.

¶ Quinto queritur circa eandẽ distin. ad quẽ spectat ẽditio simboli fidei catholice ⁊ determinare ea: quę fidei sunt. Pro huius. q. enodatiõe est aduertendũ q̃ mirabilis est controuersia inter doctores catholicos circa istã difficultatem veluti de superioritate Papę supra concilium. Nam Joan. de Gerson⁹ ⁊ Galli doctores ⁊ multi alemanor tenent q̃ ad vlẽ cõciliũ pertinet ẽdere simbolum ⁊ determinare ea quę fidei ca-

tholice sunt ⁊ nõn ad papam. Motiua ⁊ rõnes ipsoꝝ: quibus mouent ad tñr opinãdũ adducent ꝓtra ꝓclusiones quas ponemus ⁊ soluemus.

¶ Cõtra istam opinionẽ arguitur sic in omni republica bene ordinata dandus est vnus princeps qui possit sua autoritate facere ea oĩa: sine quibus salus reipub. stare neqt sed respub. xp̃iana est optime ordinata: qz a saluatore nostro qui est infinita sapientia patris: ergo in politia xp̃iana dãdus est vnus supremꝰ hierarcha siue princeps qui sua autoritate possit dirigere xp̃ianos ad ea quę maxime conferunt ad salutẽ ⁊ consequtionẽ vltimi finis: sed notitia credendoꝝ est necessaria ad salutem fidelitũ testante Paulo ad hebreos. xi. sine fide impossibile ẽ placere deo: ergo cũ Romanus põtif. sit suprem⁹ hierarcha ⁊ princeps reipub. xp̃iane ꝙ debet dirigere oẽs christicolas ad gloriã ẽternã: ipsius erit condere simbolũ ⁊ determinare ea quę fidei catholice sunt.

¶ Scõo arguit sic philosophꝰ in. x. methaphisices. inquit omne primũ in vnoquoq; gñe est metrũ ⁊ pontif. est primꝰ ⁊ maximꝰ oĩm prelatoꝝ ecclesie: ergo ipse erit metruz ⁊ mensura ac regula credẽdoꝝ: ⁊ sic oĩm quę ad directionẽ fidelitũ in vitam ẽternam necessaria sunt.

¶ Tertio arguitur in ca. oĩnes xxii. distĩ. habetur ꝙ romana ecclesia est mater fidei. ⁊ Ambro. in eodẽ ca. se in oĩbꝰ seq̃ magistrã sanctã romanam ecclesiã ꝓfitetur. ⁊ in ca. esh ve rõ. xix. dist. habeł ꝙ romana eccl̃ia in exẽplũ ⁊ speculũ p̃posita ẽ: ergo ad rom̃. pont. ꝑtinet determinare ea q̃ fidei catholice sunt.

¶ Quarto arguit autoritatesã ctis. Hiero. in ca. Hęc est fides. xxiv. q. i. inquientis. Hęc est fides papa beatissime quam ĩ eccl̃ia catholica didicimus: quãq; semp tenuim⁹: in q̃ si min⁹ perite aut paz caute aliq̃d positũ est emendari cupimus a te q̃ petri sedẽ tenes ⁊ fidẽ si aũt hęc nostra ꝓfessio apl'atus tui iudicio comꝓbetur q̃cunq; me culpare voluerit se imperitũ aut maliuolũ: vel ẽt nõ catholicũ sz hereticũ ꝓbabit sancta romana eccl̃ia q̃ semp immaculata ꝑmansit dño ꝓtidente ⁊ bto apl'o Petro opẽ ferẽte in futuro manebit sine vlla hereticoꝝ insultatiõe atq; firma immobilis oĩ tpe ꝓsistet: ergo ad romanũ põtif. ꝑtinet determinare ea q̃ fidei catholice sunt.

¶ Quinto argr̃ sic vna fides oz esse totiꝰ vlis eccl'ie iuxta illud apl'i p̃me ad corint. i. cap. idipm dicatis oẽs ⁊ nõ sint ĩ vobis schismata hoc aũt seruari nõ posset nisi q̃stio fidei exorta determinarek ab oĩbꝰ tenenda ⁊ credẽda ꝙ vnũ q̃ toti eccl'ie ꝓest vt sic ei⁹ sñia a tota vl'i eccl̃ia incõcusse teneak: sz Roma. põtif. toti eccl'ie vl'i ꝓest: ergo ad romanũ pontif. ꝑtinet ꝓdere simbolũ ⁊ determiare ea q̃ fidei catholice sunt hec. ꝓclusio ẽt ptz in ca. quoties vẽtilak. xxiv. q. i. ⁊ i ca. sic oẽs distinc. xix. Agatho papa. inqt oẽs sẽctiones aplice sedis accipiende sunt tanq; ipsius diuina voce Petri firmate.

¶ Sexto argr̃ sic autoritate diui bernardi in. vi. ca. scõi ad eugeniũ q̃rtum dicentis. Ipsi pape Eugenio tu es potestate Moyses: sed dictum est Moysi exodi. xviii. Esto tu in populo in his quę ad deuz pertinẽt vt ostendas eis ceremonias ⁊ ritum colendi deũ ergo sicut oẽs q̃stiones emergentes de lege ⁊ cultu dei reseruabãtur moysi determinandę sic oĩa q̃ sunt fidei xp̃ianę reseruant Roma. põtif. determinãdę hinc est q̃ cũ xp̃s alijs apostolis imperaret vt laxarent retia soli petro dixit duc in altũ luce. xv. cap. id est in profundum disputationũ vt glosat diuus Ambrosiꝰ ⁊ habetur in cap. Mõtur betur prime. q. xxiv.

¶ Septimo arguitur sic actuũ xv. diuus paulus detulit q̃stionẽ de cessatiõe legaliũ ad dñm petrũ: quã determinauit diuus petrus dicens Nũc ergo quid tẽtatis deũ imponere iugum sup seruices discipulorum quod neq; nos neq; patres nr̃i portare potuimus ⁊ diuus hieronymꝰ in Epistola ad august. asserit q̃ diuus petrus princeps fuit illiꝰ decreti. s. legem post euãgeliũ nõ esse seruãdaz ⁊ hoc est valde notãdũ cõtra Joãnem de gersono ⁊ alios doctores sequaces ipius. Mã dicit de gersono q̃ iacobꝰ minor fuit princeps talis decreti ⁊ ĩ vna alia epistola ad august. diuus hieronymꝰ inquit tã tę petrus autoritatis fuit vt paulus inscripserit. s. in p̃mo ⁊ scõo cap. ad galatas deinde post tres annos veni hierosolymã videre petrũ ⁊ mãsi apud eum diebus quindeciz ⁊ post annos quattuordecim ascendi iterũ hierosolymã cuz barnaba assumpto ⁊ tito: ascendi autẽ scõm reuelationem ⁊ exposui eis euãgeliũ qõ predico inter gentes: ostẽdens non habuisse securitatẽ euãgelij predicãdi nisi petri sñia roboratuz fuisset ⁊ tñ iam paulus fuerat raptus vsq; ad tertiũ celũ ⁊ viderat archana dei: q̃ non licet homini loqui: ⁊ iam etiam vocatus fuerat vas electiõis a spũ sancto ergo per locũ a fortiori ⁊ maiori si diuus paulus detulit questionem fidei ad romanũ põtificez oẽs alii xp̃iani debent deferre q̃stiones fidei ad romanos pontifices.

¶ Octauo arguitur sic diuus hieronymꝰ in libro de viris illustribus inquit Marcus discipulus ⁊ interpres petri iuxta quod petrũ audierat referentẽ rogatus Rome ꝙ fratribus breue scripsit euãgelium qõ cuz petrus legisse approbauit ⁊ ecclesijs legẽduz sua autoritate tradidit ergo Roma põtif. est dare autoritatem euãgelijs: ⁊ ex ꝓfiti oĩbꝰ illis q̃ sunt de fide ⁊ hęc verba diui hieronymi allegata leguntur in breuiario scõm vsum Romanum.

¶ Nono arguitur sic aurelius augustinus in. lxxix. q. libri de. q. veteris ⁊ noui testamenti asserit q̃ sicut in saluatore erãt oẽs cause magisterij ita ⁊ post saluatorẽ in petro oẽs cõtinentur sed saluatoris erat determinare ea q̃ sunt fidei ergo diui petri ⁊ successoꝝ eius est determinare ea quę sunt fidei.

¶ Decimo ⁊ vltimo arguitur Maximꝰ papa inquit decebat tãtę

dignitatis ⁊ sapientię viruz non ab alio misterij cęlestis archana requirere: nisi ab eo potissimum: quem nō potuit caro ⁊ sanguis instruere: sed cui dominus ipse sua decreta dignatus est aperire beat⁹ es inquit simon bariona: qz caro ⁊ sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus qui est in celis. Hunc enim pre ceteris mortalib⁹ de toto terraruz orbe conditor orbis elegit: cui cathedraz magisterij principaliter possidēdaz tenere perpetuo priuilegij iure concessit: vt quisquis diuinum aliquod aut profundum nosse desyderat: ad huius preceptionis oraculuz doctriuāq recurrat: necilli hūiliter offerre: quod soluendum est: erubescat etiam ⁊ si ipe quod quęrit non ignorat. nunquid enim angelus de celo veniens erat nescius docere cornelium: quando videlicet id quod sibi agenduz esset addiscere destinauit ad petrū mitte inquit viros in iopen ⁊ accersi simonem quēdam qui cognominatur petrus: is dicet tibi qđ te oportet facere poterat plane sanctus Angel⁹ docere hominez gentilem quid sibi opus esset ad salutē: sed eius nolebat vsurpare officium cui docendi nouerat fuisse cōmissum. Quid ergo mirum si sacerdos licet sanctitate cōspicuus: licet eloquijs diuinis vehemēter instructus ad apostolorū principis magisterium misit: ad quem etiam angelus dei docendi gratia primitias gentilium cornelium destinauit ergo per locum a maiori: si bonus angelus ad petrum misit cornelium pro fide sibi comparanda: omnes christicolę ad Romanos pōtifices diui Petri successores pro fide capescenda recurrere debent.

¶ Propter ista igitur argumenta pono conclusiones respōsiuas ad titulum. q. Quaruz Prima est hec ad papam pertinet symboluz fidei condere siue ordinare: hęc conclusio ⁊ si satis sit probata per prefata decem argumenta pro huberiori tamen intelligentia probatur duabus rationibus diui Thome quas ponit in decimo articulo primę. q. secūdę secūde. Prima ratio est talis ēditio symboli fit in sinodo vl̄i: sed synodus vl̄is solū auctoritate Romani pontificis cōgregat vt habetur in cap. synodum regula vestra. Hec licuit. Multis: ⁊ concilia: distinctionis. 17. ergo ad solum papam pertinet symbolū fidei condere. Secūda ratio talis est. Noua ēditio symboli necessaria est ad vitandos insurgentes errores: et ad authoritatem illius spectat ēditio siue ordinatio symboli: ad cuius auctoritatem pertinet sententialiter determinare ea: quę sunt fidei: vt ab omnibus inconcussa fide teneantur hoc autem spectat ad auctoritatem Papę: ad quem maiores ⁊ difficiliores ecclesię questiones referri debēt vt habetur in capitulo. Multis distin. 17. ⁊ in capitulo. Rogamus .14. q. p̄mę idcirco luce. 22. domin⁹ dixit petro: quem summū pontificē cōstituit ego pro te rogaui petre: vt nō deficiat fides tua: ⁊ tu aliquādo cōuersus cōfirma fratres tuos. igit ad Roma. pontif. pertinet condere

2 symbolum fidei catholicę. Scōa cōclusio est hęc ad supremū hierarchā ecclesię spectat interpretari sacram paginam: ⁊ dubia quę emergūt circa diuinum ius aut naturale autoritatiue enuecleare: ista cōclusio probatur ad supremum hierarcham legis veteris pertinebat interpretari sacram paginam: ⁊ dubia circa ius naturale aut diuinū emergentia autoritatiue enucleare ergo per locuz a fortiori ⁊ maiori ad supremū hierarcham legis euangelicę pertinet sacram paginam autoritatiue interpretari ⁊ dubia circa ius naturale ⁊ diuinum emergentia enucleare: cōsequētia probatur supremo hierarcha legis antiquę erat figura ⁊ vmbra ⁊ q̄si nihil respectu Rōma pōtif. erat enim summus sacerdos legis antiquę lanius ⁊ coquus ⁊ in sacrificijs carnes ⁊ sanguinem hircorum taurorum ⁊ vitulorum tractabat ⁊ decoquebat igitur si talia spectabant ad eum a fortiori ⁊ maiori pertinent ad Roma. pontif. qui angelis omnibus dignior est ⁊ maior: quo ad potestatem ecclesiasticam. Iaz probatur primū antecedēs expressa autoritate sacrę paginę. Exodi enim. 17. dominus deus inquit si difficile ⁊ ambiguum apud te iuditiū esse perspexeris inter sanguinem ⁊ sanguinē: causam ⁊ causam: lepram ⁊ non lepraz: ⁊ iuditiuz inter portas tuas videris verba variari: surge: ⁊ ascende ad locū: quem elegerit dominus deus tuus: veniesq ad sacerdotes leuitici generis ⁊ ad iudicem: qui fuerit illo tēpore: quę resq ab eis: qui iudicabunt tibi iudicij veritatē ⁊ facies quodcūq dixerint: qui p̄sunt loco: quem elegerit dominus: ⁊ docuerit te iurta legem eius: sequęrisq sententiaz eorū nec declinabis ad dexteraz: neq ad sinistram. Qui autē superbierit nolens obedire sacerdoti imperio: qui eo tempore ministrat domino deo tuo: ex decreto iudicis morietur homo ille: ⁊ auferes malum de israel cunctusq populus audiēs timebit: vt nullus deinceps intumescat superbia. Scōo probatur eadez cōclusio ea quę determinant consilia nullius sunt valoris: nisi approbentur per Roma. pontif. vt habetur in omnibus cap. 17. distin. igitur cōclusio vera. Dicitur notanter in conclusione autoritatiue. Nam inquisitiue bene spectat ad alios. s. ad doctores theologię interpretari sacraz paginam ⁊ dubia circa ipam emergentia enodare. Sed si sint boni catholici semper sumittunt se ⁊ suas determinatiōes iuditio sedis Romanę. Tertia cōclusio est ista ad supremū ecclesię hierarcham spectat singulorum doctorū opera ad fidē pertinētia approbare ⁊ reprobare: ista cōclusio satis elicitur ex primis duabus expresse tamen habetur in cap. si Romanorum distin. 19. ⁊ propterea Gelasius papa in capitulo sancta Romana ecclesia distin. 15. determinat: quę opuscula sunt recipienda a catholicis: ⁊ quę respuēda Quarta cōclusio est ista decreta romani potifices a cunctis fidelibus cum honore sunt recipienda. hęc cōclusio patet in capitu. allegato. Si romanoꝝ ⁊ in oībus cap. eiusdē. 19.

distinctionis ⁊ duo ipsorū sunt diui Gregorij ⁊ diui August. Sed pbat fortius. ista conclusio autoritate saluatoris nostri dicentis Matthei. 18. Qui vos audit me audit. ⁊ qui vos spernit me spernit. ⁊ Matthei. 23. iubet idem saluator omnia quecunq; dixerint vobis facite. ⁊ diuus Petrus in secundo capi. prime canonice inquit obedite superioribus vestris non solum bonis sed etiam discolis: ⁊ diuus Paulus ad hebreos vltimo ait obedite ꝓpositis vestris ⁊ subiacete illis. ⁊ diuus Gregorius in capit. Si qui distin. 81. inquit peccatum paganitatis incurrit quisq; dum christianum se esse asserit sedi Apostolice obedire contemnit. et in cap. obedientiū. 93. distinctiōis. habetur obedientiam inferiores ex ordine superioris: debent summo pōtifici ea debetur ab omnibus obedientia: vt nulli liceat eī communicare cui ꝓ actibus suis ipse inimicus extiterit. nec in ecclesia esse potest: qui eī⁹ cathedrā deserit. Quinta conclusio est ista Romane sedis inditiū in his que fidei sunt ⁊ ad hūmanam salutem necessaria errare nequit. Quamuis hec conclusio corollarie sequatur ex precedentibus Pro maiori tamen veritatis corroboratione probatur ex promissione saluatoris nostri. Luce. 22. dicentis Petro ecce Sathanas expetiuit vt cribraret vos sicut qui triticum cribrant. Ego autem pro te rogaui: vt non deficiat fides tua: ⁊ hec verba allegat diuus Bernardus scribens. Innocentio pape probās hoc insigne apostolice sedis priuilegiū. inquit enim oportet ad vestrum referri apostolatum pericula queq; ⁊ scandala emergentia in regno dei: ea presertim quę de fide contingunt dignum namq; arbitror ibi potissimum resarciri dāna fidei: vbi fides deffectum habere nequit. Hec quippe prerogatiua est huius sedis: cui enim alteri dictum est: ego pro te rogaui Petre: vt non deficiat fides tua? Idem asserunt diuus Cyrillus ⁊ diuus Chrisostomus: ⁊ diuꝰ Gregorius probatur insuper ratiōe hec cōclusio illius sedis iudicium est cēsendum in his que sunt fidei infallibile ⁊ indefectibile: ad quod omnes questiones fidei sunt referende: et inde determinationē sumpturę firmam ⁊ stabilem: sed ad Romanaꝫ sedem sunt omnes cause fidei referende. ⁊ per eam terminande ⁊ definiende vt patet ex authoritatibus sanctorum allegatis. Et vltra illas autoritate diui Gregorij in cap. preceptis distin. 12. Itidem habetur extra de baptis. ⁊ eius effe. capi. Mariores: ergo cōclusio vera. Preterea quantuncūq; aliquid determinetur per concilium nisi approbetur autoritate Roma. pontif. nullum habet robur: vt patet ex omnibus cap. distin. 17. allegatis: ḡ cōclusio vera.

¶ Contra istas cōclusiones arguit primo sic papa potest errare in fide ⁊ heretica pollui prauitate: ergo non spectat ad papam condere simbolum ⁊ definire ea q̄ fidei sunt. antecedens probatur triplicater primo ratione papa est viator ⁊ non est confirmatus per papatum: ergo

pōtest errare in fide. Secundo probatur autoritate cap. si papa. 40. distin. Tertio probatur exemplis. primum est diui Marcellini martyris qui thurificauit idolis: vt habet in cap. Nunc autem. 21. distin. Scōm exemplum est de anastasio secundo que voluit reuocare Acasium hereticum ⁊ cōmunicauit photino heretico ⁊ assecle. ipsius Achasij vt habetur in capit. Anastasius distin. 19. ergo Papa potest errare in fide. Ad hoc argumentum respondetur distinguendo antecedens vel personaliter: ⁊ sic conceditur illud ⁊ negatur consequentia: ratio est. quia papa non potest errare iudicialiter. si vero intelligatur antecedēs iudicialiter negatur illud. ⁊ ad primā probationem negatur minor intelligēdo semper iudicialiter. Immo dico q̄ ratione papatus est taliter confirmatus q̄ non potest errare iudicialiter quāuis bene possit errare personaliter. Alie due probationes nō procedunt neq; militant contra istū sensum: sed bene pbant q̄ papa potest errare personaliter quod concedimus. Cōtra istam solutionem arguitur possibile est q̄ Papa incidat in heresim damnatam ⁊ eam diffiniat iudicialiter. ergo possibile ē papam errare in fide iudicialiter. Ad hanc replicam respondetur q̄ dōminus deus nunq; permittet q̄ papa iudicialiter definiat aliquam heresim tanquam catholicam. immo eū percutiet veluti percussit Anastasiū secundum vt habetur in capi. Anastasius distin. 19. nec mirandum est de hoc. Nam Balaam ductus fuit ad maledicendum populo Israel: vt habetur numeri. 22. cap. Adominō deo tamen fuit coactus benedicere populo Israel. Pariformia Cayphas prophetizauit: cuꝫ dixit expedit vobis: vt vnus homo moriat. ⁊c Si ergo dīs deus non respexit ad malitiam Cayphe. sed propter dignitatem pontificalem fecit eū prophetizare non debet videri mirādū q̄ dīs deus non permittat papam errare iudicialiter in fide propter dignitatem papalem. Contra istā solutionem arguitur. iam aliquis papa determinauit aliquam heresim tanquam catholicam ⁊ non fuit occisus a domino tunc ergo solutiō nulla: antecedens probatur prefatus Anastasius: vt habetur in cap. secūdum ecclesie catholicel cōsuetudinē distinct. 19. determinauit q̄ hereticī possunt baptizare: ⁊ si attentent conferre ordines episcopi hereticī de facto conferunt ⁊ hoc est hereticum vt Gratianus asserit in cap. allegato ⁊ non fuit tunc punitus a domino deo ergo assumptū vex. Ad hāc replicā rīdet negādo asīs: ⁊ ad probationē nego q̄ illa determinatio q̄ hētur in illo ca. allegato sit heretica. imo est ssia dixit aug. quā vlis eccl'ia amplexat vt declaratū est in. 25. d. 4. ssia. ⁊ dico q̄ gratianꝰ errauit ⁊ nō Anastasiꝰ in illo: sed in alio errauit Anastasiꝰ: qui voluit reuocare Achasiū hereticū ⁊ tūc fuit punitus a dīo deo vt habet in cap. Anastasiꝰ allegato. Contra istā solutionē argt Stephanus papa formosum papam condēnauit ⁊ dēs eiꝰ ordinationes iuditialit. ⁊ postea Joānes nonꝰ condēna-

uit Stephanum papam cum cōsilio quod congregauerat contra formosum papam ergo stephanus errauit vel ioann. nonus postq̄ cōtraria determinauerunt: ꝛ quilibet ipsorum fuit papa: ergo papa iuditialiter errauit. Ad hanc replicam respōdetur q̄ argumentum bene probat q̄ papa errauit in facto ꝛ hoc non est inconueniens: sed non probat q̄ errauit papa in fide iuditialiter: ratio est: q̄ solum erat quēstio inter Stephanū ꝛ Joannem an formosus fuerat ver⁹ papa: ꝛ ista quēstio non est de fide: sed de facto causa dubitationis erat: qa dum formosus erat cardinalis iurauerat se nūq̄ accepturum papatuz ꝛ postea acceptauit. Ideo stephanus papa credebat q̄ formosus non fuerat ver⁹ papa: ideo damnauit ipm ꝛ omnes ordinationes ipius. Joannes vero nonus credebat formosuz fuisse verum papam. Ideo dampnauit stephanum cum suo concilio: non obstante iuramento: quod fecerat formosus. Ex quibus clare constat: q̄ solum erat quēstio de facto ꝛ non de fide.

¶ Secūdo arguitur sic Joannes vicesimus in sua extrauaganti contrariatur Nicolao tertio in sua extrauaganti ergo vnus eoruz errauit ꝛ quēstio est apud eos de fide ergo papa sententialiter potest errare in fide. Quod quēstio apud ipos erat de fide patet: quia erat de paupertate christi. Pro huius argumēti solutione est aduertendum q̄ saluator noster duas paupertates docuit verbo ꝛ exemplo. primam scz paupertatem dominorum minorū docuit verbo dicens Matthei decimo nolite possidere aurum nec argentum: nec pecuniam in zonis vestris: non peram: nec duas tunicas nec calciamenta: nec virgam. ꝛ hāc etiam paupertatem seruauit exemplariter. Nam vt habetur lucę octauo christus tunc nihil habebat in cōmuni: neq̄ in proprio: sed bonę mulieres ministrabant ei. Secundam paupertatem aliorum religiosorum docuit etiam saluator noster verbo lucę. 22. cap. dicēs apostol'. Sed nūc qui habet saculum: tollat: similiter ꝛ perā: pariforma docuit eam exemplo. Nam vt habetur Joānis. 13. iudas loculos habebat. Isto notato respondetur q̄ nulla est cōtradictio inter prefatos dnos papas. Nam nicola⁹ determinauit q̄ domini minores imitantur saluatorē nostrum in paupertate ꝛ hoc est verum de prima paupertate. At ioānes. 22⁹. determinauit esse hereticum christum nunq̄ habuisse aliquid in cōmuni. Nam certum est q̄ parū ante passionem vt habetur in cap. allegato iudas loculos habebat super quę verba inquit Augustin⁹: ꝛ habetur. 12. q. prima habebat ergo dominus loculos a fidelibus oblata conseruās ꝛ suorum necessitatibus ꝛ alijs indigentibus tribuebat: ꝛ hoc est verum quod determinauit dominus Joannes. Nec aliquo modo contrariatur determinationi Nicolai tertij: sed solum habetur q̄ christus aliquando habuit loculos ꝛ aliqñ nō habuit. s. in principio suę pdicationis ꝛ istę

duę solū subcōtrariātur ꝛ nō incōuenit duas subcōtrarias eē veras: vt patet ex logica. Contra istam solutionez arguitur Joānes vicesimus secundus reuocauit ea quę determinauit Nicolaus tertio⁹ videlz q̄ minores in reb⁹ oblatis eis nihil iuris ꝛ dominij habent nisi solum vsu fructum denudatū ab omni iure ꝛ dominio ac proprietate tā in speciali quā in cōmuni ergo nicolaus tertio⁹ errauit vel Joānes. 22⁹. errauit ꝛ p cōsequēs papa errauit iuditialiter in his: quę sunt fidei. Ad hanc replicam respondetur q̄ Joānes. 22⁹. solum declarauit determinationem. Nicolaij tertij non debere intelligi de omnibus rebus ꝛ maxime de rebus vsu consumptibilib⁹ ꝛ nō de alijs rebus idcirco non contradicit Joānes. 22⁹. Nicolao tertio vt patz intuenti ambas extrauagantes.

¶ Tertio arguitur ꝛ precipue contra fundamētum omniuz istarū conclusionum illa autoritas: quę habetur lucę. 22. cap. in qua christus dixit petro Ego rogaui pro te petre ne deficiat fides tua nō potest de fide personali petri intelligi ergo fūdamētum conclusionū nullum: aīs probatur illa verba fuerūt dicta petro ante passionem ꝛ in triduo fides personalis petri defecit quādo negauit christum ergo non potest illa autoritas intelligi de fide personali petri. Ad hoc argumētum respondetur negando antecedēs ꝛ ad probationez negatur cōsia ꝛ ratio est q̄ illa autoritas intelligit de fide personali petri quo ad perseuerantiam finalem. Nazbene sciebat saluator noster q̄ petri fides personalis debebat deficere ꝛ q̄ petrus erat ipm negaturus: idcirco subiungit ꝛ tu aliquando cōuersus cōfirma fratres tuos imediate post illa verba. Cōtra istam solutionē arguitur saltem talia verba non possunt intelligi de fide romanę ecclesię ergo semp conclusiones erunt nullę aīs probatur quādo saluator dixit talia verba petro nō magis erat petrus caput romanę ecclesię: q̄ athiochenę: immo prius fuit caput anthiochenę ecclesię q̄ romanę ergo nō magis debēt intelligi talia verba de ecclesia Romana q̄ Antiochena: ꝛ per cōsequēs fides sedis Antiochenę non defuit neq̄ defecit: quod est contra experientiam. Ad hanc replicam respōdetur negando aīs ꝛ ad probationem negatur cōsequētia ꝛ ratio est: quia non cōtinuauit suam sedem diuus petrus vsq̄ ad mortem Antiochię. Immo domino iubente: vt inquit Anacletus papa ꝛ martyr ꝛ transtulit suam sedem ab vrbe Antiochia ad vrbem Romam in qua perseuerauit vsq̄ ad mortem. Ideo sedes Romana habet tā insigne priuilegium ꝛ non sedes Antiochena ꝛ si perseuerasset vsq̄ ad mortez in sede Antiochena: nunc tale priuilegium habuisset sedes Antiochena ꝛ non sedes Romana. Contra istaz solutionem arguitur doctores catholici glosant illā autoritatem saluatoris de vniuersali ecclesia ꝛ non de sede Romana: ergo male assumitur talis auctoritas pro fundamento istarum conclusionum. Ad

hanc replicam respondetur negando antecedens: immo necessarium est dicere q̄ non intelligitur de vniuersali ecclesia. Nam subiungitur ⁊ tu aliquando conuersus cōfirma fratres tuos: idcirco diuus cirillus ⁊ diuus Chrisostom⁹ ⁊ sanctissim⁹ Hieronymus ⁊ diuus Leo ⁊ beat⁹ Agatho. ⁊ diuus Bernardus. ⁊ Anselmus. ⁊ Albertus magnus. ⁊ diuus Thomas glosant prefataz autoritatem de ecclesia Romana: vt distinguitur ab alijs ecclesijs. Contra istam solutionem arguitur non errare in fide fuit promissum toti ecclesię ergo non fuit promissum ecclesię Romanę: pñs probatur vel per ecclesiam Romanam intelligitur solus Papa vel multitudo Romanorum siue clericorum siue laicorum. aut papa cum collegio Cardinalium: sed quidquid intelligatur semper habebitur q̄ talis congregatio potest errare in fide ergo non promissum est sedi Romanę non errare in fide. Ad hanc replicam respondetur negando cōsequentiaz et ad probationem dico q̄ per ecclesiam Romanam intelligitur dominus Papa cum cœtu dominorum Cardinalium ⁊ omnium fidelium catholicorum diocesis romanę: ⁊ nego q̄ talis congregatio totaliter possit errare i fide: q̄uis aliqua mēbra potuerint errare ⁊ de facto errauerint Impossibile ē tñ q̄ oēs simul errēt in fide propter christi promissionez.

¶ Quarto arguitur sic nulla est ędītio symboli facīēda igitur cōclusiōes nullę: antecedēs probatur ędītio symboli si est necessaria: maxime est propter explicationem articulorum fidei: sed talis explicatio fidei sufficienter facta est in aduentu christi igitur nulla debebat fieri ędītio symboli: minor probatur quāto magis appropinquabat tēpus incarnationis: tanto fiebat maior explicatio articulorum fidei ⁊ in aduentu christi ⁊ maxime in passione omnia misteria fidei aperta sunt ⁊ in huius signum velum templi fissum est ergo post christi passionem non debuit fieri aliqua explicatio articulor fidei ꝓsequētia probatur: quia deficiente causa: debet deficere efectus. Ad hoc argumentum respondetur negando antecedens ⁊ ad probationē dico q̄ vltra illam causam ponitur a doctoribus alia causa: cur debeant fieri symbola explicantia fidem catholicam scilicet ad eliminādas hęreses ⁊ hęc est causa potissima: idcirco nō est mirandū si post symbolum apostolorum alia duo symbola ędita fuere. Contra istam solutionem arguitur sequere tur q̄ vniuersalis ecclesia esset excomunicata: cōsequens est absurdum igitur solutio nulla: sequela probatur in Gestis primi concilij ephesini ⁊ primi concilij Calcedonensis interdicta est noua ędītio symboli sub anathemate vltra symbolum Niceni vnde perlecto symbolo Niceno decretum est in ambobus concilijs aliā fidem nulli licere proferre vel conscribere vel componere pręter definitum a sanctis patribus qui in concilio Niceno congregati sunt cum spiritu sancto ⁊ subditur anathematis pœna: ⁊ facta sunt adhuc alia duo symbola per vniuersalez ecclesiam: ergo vniuersalis ecclesia est excomunicata. Ad hanc replicam respondetur negando sequelam ⁊ ad probationem negatur consequētia ⁊ ratio est: quia par in parem non habet potestatez: ⁊ illa duo concilia non poterant prohibere nec intendebant: ne alia concilia sequentia ędērent noua symbola: si nouę hęreses insurgerent: sed solum illa duo concilia prohibebant particularibus fidelibus ⁊ ecclesijs particularibus. alijs a Romana sede: ne noua symbola condērent. Nam quodlibet concilium legitime congregatum ⁊ vniuersale est tantę autoritatis sicut quodcūq̄ aliud concilium pręteritum: veluti papa qui est modo: tantę est autoritatis quātę fuit petrus. Contra istā solutionem arguitur diuus Athanasius ędidit symbolum ⁊ non fuit papa: sed solum patriarcha alexandrinus ⁊ non fuit excomunicatus: imō sancta mater ecclesia illud cātat hora prima igitur responsio nulla. Ad hanc replicam respondetur negando maiorem: sed bene concedimus q̄ diuus Athanasius condidit quādam doctrinam: quę approbata est per papam ⁊ vniuersalem ecclesiaz ⁊ ordinatū est q̄ talis doctrina cantaretur hora prima: maxime die dominicis: ⁊ ideo talis doctrina diui Athanasij per approbationē papę ⁊ vniuersalis ecclię facta est symbolum: quę antea soluz erat doctrina fidei catholice ⁊ sic patz q̄ Athanasius non fecit symbolum: sed bene aliquam doctrinam: quę effecta est symbolum per approbationem papę ⁊ vniuersalis ecclesię.

¶ Circa istam materiam dubitatur primo An papa vel ecclesia siue concilium generale potest facere nouum articulum. Ad hoc dubium respōdetur negatiue: ratio est: quia vel talis cōclusio est reuelata: vel sequitur ex reuelata in bona cōsequētia: vel nō est reuelata: nec sequitur ex reuelata: si primum iam est articulus ⁊ per cōsequens non fit articulus a papa concilio vel ecclesia: si secundum papa nequit ex tali conclusione articulum condere nec ecclesia nec concilium vniuersale ratio est: quia ad hoc q̄ sit articulus fidei aliqua conclusio necessarium est talez conclusionem esse reuelatam vel sequi ex reuelata in bona cōsequētia. Nā sermo noster ⁊ prędicatio fidei non debet esse in persuasibilib⁹ humane sapiētię verbis vt testat apostolus primę ad corinth. scdo cap. Cōtra istam conclusionez arguitur sic ista conclusio. s. spiritus sanctus procedit a patre ⁊ filio est modo articulus fidei: ⁊ ante determinationē ecclesię nō fuit articulus fidei ergo ecclesia pōt cōdere nouū articulum. Ad hoc argumētum rndetur negādo minorē: imo iam ante determinationē ecclię talis cōclusio erat fidei articul⁹: sed nō tenebamur ei assentire explicite: sed bene iplicite ⁊ hoc pōt facere papa vel eccl̄ia. s. cogere nos ad assentiendum alicui articulo explicite cui antea non tenebamur explicite assentire: sed non propterea talis cōclusio efficit nou⁹ articulus

¶ Contra istam solutionem arguitur quando concilium vniuersale congregatum est primū quod facit est determinare tale conciliuz in spiritusancto legitime esse cōgregatum: tunc talis propositio. s. hoc cōcilium in spiritusancto est legitime congregatū est articulus fidei: z ante congregationem concilij nō erat articulus fidei: ergo ecclesia potest cōdere nouū articulū. maioz probatur post talē determinationē cōcilij vniuersalis. talis conclusio nōn pōt licite dubitari ab aliquo fideli xpiano: ergo est articulus fidei. Ad hanc replicā rñdetur negando maiorē. z ad probationē negatur pñia. patz instantia de ista. ego ero saluat⁹ ex meritis passionis xpi. nō enim licet alicui fideli xpiano dubitare. immo firmiter debet taliter sperare. z nihilominus talis pclusio non est de fide.

¶ Scōo dubitatur vtrū simplices siue minores teneantur vltra articulos simboli apostoloz z septē sacramenta aliquid vltra explicite credere. Ad hoc dubiū rñdet diu⁹ Bonauentura affirmatiue. Nā xpicola quantuncūcz simplex tenetur credere oīa illa de quibus fit speciale festum solēne ab vniuersali ecclesia: z per pñs tenetur credere q xps fuit circuncisus: z q magi adorauerunt xpm: z q xps conuertit aquam in vinum. z q fuit xps baptizatus a Joā ne baptista in iordane. z nullū istoz continetur in simbolo apostoloz ne cz in septem sacramentis.

¶ Sexto queritur circa eandez distinctionem. An confessio fidei sit necessaria cuilibet fideli ad salutem Pro huius. q. intelligentia est presupponenda differentia inter precepta affirmatiua z negatiua quę in fine huius tertij declarabit. Qua presupposita respōdetur per duas breues pclusiones. quaz prima est ista confessio fidei est act⁹ fidei. Ista cōclusio patet authoritate glose super illud secunde ad thessaloniceñ. primo cap. Et opus fidei in virtute. i. confessionem que proprie est opus fidei. Secunda conclusio est ista cōfessio fidei est necessaria cuilibet fideli ad salutem. Ista conclusio patet expressa authoritate diui Pauli ad Romanos. 10. dicētis corde creditur ad iustitiā confessio autem oris fit ad salutem.

¶ Contra istam secundam cōclusionem arguitur. sic illud ad salutem sufficit per quod homo coniungitur vltimo fini. sz per fidē interiorem homo coniungitur prime veritati que est vltimus finis hois: ergo non requiritur confessio vocalis ipsius fidei. minor probatur quocūcz casu dato si homo habeat fidē interiorē semper coniungitur prime veritati ergo. Ad hoc argumētū rñdet distinguendo maiorē vel intelligendo de piunctione quo ad cognitionē vel amorē indifferenter z sic negat illa vel intelligitur de coniunctione per cognitionē z amorē. z sic conceditur illa z negatur minor. z ad probationē dato casu in quo op⁹ est vocaliter confiteri fidē si xpianus tunc non confiteatur: non coniungit deo per amorē: sed bene per cognitionē

sed hoc pax prodest iuxta illud apostoli prime ad Corinthios. 13. capi. si linguis hoim loquar z angeloruz charitatē autez non habuero factus sum velut aes sonans: aut cymbalū tinniens. Contra istā solutionez arguitur per exteriorē confessionē fidei homo fidē suā alijs manifestat: sed hoc non est necessariū nisi illis q tenētur alios instruere in fidę catholica: vt sunt dñi episcopi z archidiaconi z rectores z alij prelati ecclesię ergo nō cuilibet fidei pfessio est necessaria ad salutē. Ad hāc replicārñ detur negādo minorē. immo quādo periclitatur fides cuilibet fideli quātuncunqz simplici necessaria est confessio fidei. idcirco multi nobiles ex equestri ordine effecti fūt martyres z multe virgines vt patet legēti historias. Contra istā solutionē arguitur illud quod potest fieri scandaluz alioz non est necessariū ad salutem sed confessio fidei aliqñ fit in scādaluz fidei: z per eā magis prouocantur in fideles contra fidē: ergo cōfessio fidei non est necessaria ad salutē maior probatur expressa authoritate Pauli prime ad corit. 10. dicentis. Sine offensione stote iudeis z gentibus z ecclesie dei. Ad hanc replicā rñdetur q confessio fidei precipitur affirmatiue: z ideo solū obligat qñ sequitur aliqua vtilitas ecclesie vel honor dei. Propterea si xpicola videt qñ est inter sarracenos vel alios infideles q nulla sequetur vtilitas ecclesie necz honor dei tunc non tenetur confiteri: non tamē potest negare se esse Christianum: ratio est: quia precepti de non negando chri

stum est negatiuum: z ideo pro semper obligat. Nā saluator inquit. Si quis negabit me cora hoībus negabo eū coram patre meo qui est in celis. potest tamen tacere postcz non interrogat. idcirco saluator noster Matthei septimo inquit nolite dare sanctum canib⁹ necz margaritas vestras spargere ante porcos: sed si christicola videt quod sequet; vtilitas ecclesie: aut honor dei debz cōfiteri quantunqunqz sequatur scandalum: quia tale scandalum est passiuum: quod est floccipendendū iuxta sententiā saluatoris Matthei. 15 dicentis. Apostolis sinite eos cęci sunt z duces cęcoz.

¶ Secundo arguitur sic sequeretur q credere esset meritorium: cōsequens est falsum: ergo falsitas cōsequētis probatur sequeretur quod scire z opinari esset meritoria: consequens est falsum. ergo sequela prorari ab actu volūtatis meritorio: ergo scire z opinari sunt meritoria sal tem extrinsece. Ad hoc argumentū respondetur concedendo sequelam procedendo de merito extrinseco: z negatur minor: z ad probationē iterum conceditur sequela z negatur minor: sz regulariter magis est meritorium credere quam scire vel opinari; quia magis habet de libertate z voluntario quam scire z opinari. Contra istam solutionem arguitur nunquam credere est meritorium extrinsece. ergo solutio nulla: antecedens probatur: vel talis credens habet rationem sufficientem

indicere fidem vel non habet: si primus non libere assentit ergo nō meretur extrinsece: si scōm talis est leuis iuxta illō eccle. decimo octauo. Qui cito credit leuis est corde ergo non meretur per talem credulitatē. Ad hanc replicam respōdetur negādo assis & ad probationem datur primum: negatur tamen cōsequētia ratio est: quia talis ratio nō necessitat sed bene sufficit cum imperio voluntatis producere fidē. & quia non quilibet habet piam affectionem: ideo non respectu cuiuslibet talis ratio sufficit producere fidem.

¶ Tertio arguitur sic si actus fidei esset meritorius & necessarius ad salutez: sequeretur q ratio inducta ad ea quę sunt fidei diminueret meritum: ꝓns est falsum igitur sequela probatur autoritate diui Gregorij in quadam homelia paschę dicētis Fides nō hz meritū: cui ratio hūana pbet experimentū: iāpbatur falsitas ꝓntis: seqrek q malefacerēt doctores theologi q̄rētes rōnes & argumentationes pro articulis fidei & sic malefacerēt sacrę paginę vacā dō consequēs est absurdum & cōtra illud diui Petri in. 3. capitulo scōę parati dare rationem omni poscenti de eis: quę sunt fidei: igitur sequela probatur meritū taliū doctorum diminuitur q̄ zo male faciunt inuestigando rationes. Ad hoc argumētum respōdetur distinguendo sequlā vel si talis credit ꝓpter rōnes & non alias & sic conceditur illa & negatur minor: & ad probationem negatur sequela & ad probationem negatur q meritum talium doctorum diminuatur: immo augetur & causa est: quia tales doctores theologi nō assentiunt articulis fidei propter rationes: quas inueniunt per exercitium theologicum. Nam dato q nō inuenirent: adhuc assentirent & tota causa quare tales rationes perquirunt est vt possint instruere rudes & confundere hęreticos & infideles: si vero talis non credat soluz propter rationem: sed etiam crederet sine tali ratiōe negatur illa sequela & ad probationem dicō q diuus Gregorius intelligit: quando talis non assentiret nisi propter talem rationē vt patet intuenti locum allegatum. Contra istam solutionem arguitur quicquid diminuit rationem virtutis: diminuit rationem meriti. Sed ratio inducta diminuit rationez virtutis: ergo ratio inducta minuit rationem meriti: minor probatur ratio inducta reddit talem credulitatem faciliorem ergo diminuit rationem virtutis: consequētia tenet: q teste philosopho nostro ars & virtꝰ circa difficile versantur & ideo quanto aliquod opus est difficilius: si sit laudabile tanto est magis virtuosum. Ad hanc replicaz respondetur distinguendo minorem vel in quolibet christiano & sic negatur illa nec probatur in isto sensu. Nam doctor theologus qui est bonus christianꝰ nō facilꝰ credit ꝓpter talē rōnē ꝯ si eaz nō haberet: sed bene verū est q in aliquibus xp̄ianis diminuit rōnē virtutis ratio inducta. Ideo si minor intelligatur ꝓticulariter ō aliquo vl aliquibus xp̄ianis cōceditur illa cuz ꝓnte. Contra istā solutionē replicat contrariaꝝ causaꝝ contrarij sunt effectus: sz id quod inducitur in ꝓtrarium fidei auget meritū: ergo id qō inducit in fauorē fidei diminuit meritū. Ad hanc replicā rīdetur distinguēdo minorē: vel si tale qō inducit in contrariū fidei auget difficultatē & sic cōceditur illa & negatur ꝓsia intelligendo ꝓns vl̄r: vel si nō afferat difficultatē negatur illa.

¶ Postremo arguit sic primꝰ actus fidei non est meritorius: ergo non est necessarius ad salutez: & per ꝓns nullus actus fidei est meritoriꝰ aut necessariꝰ ad salutē: assis probatur dato tali ꝑmo actu fidei necessarium est si sit meritorius q voluntas quavult assentire tali fidei sit moraliter bona: sed hoc est impossibile: ergo primus actus fidei nunq̄ est meritoriꝰ minor probatur necessariū est q talis voluntas imperans talez actū si sit bona reguletur per dictamē prudentiale: sed hoc nō est possibile: ergo minor probatur vel tale dictamē prudentiale erit certū vel formidolosum si scōm non sufficit ad hoc q talis voluntas sit bona moraliter si primū sequitur q tale dictamen est fides siue actus fidei: & per ꝓns aliꝰ non erat primus actus fidei: qō est ꝓtra hipothesim. Ad hoc argumentum aliqui doctores rīdent negādo ꝓsiam: rō eoz est. qz requiritur dictamen prudentiale esse certū & nō sufficit esse opinatiuū: sed hęc rīsio nequit defensari. Nā si bonus xp̄ianꝰ det eleemosynā alicui: quē opinatur esse pauperem virtuose & meritorie operatur & tñ dictamē eius prudentiale quod habet. s. dāda est eleemosina huic paupi nō ē certū sz opinatiuū siue formidolosū igit. ꝓpter ea aliter rīdetur negando assis: et ad probationē negatur minor: & ad probationem negatur itez minor: & ad probationē datur scōm membrū & negatur qō illud non sufficiat. immo in multis operibus virtuosis satis est habere dictamē opinatiuū.

¶ Queritur septimo circa eandem distin. an infidelitas sit maximum peccatoꝝ. Pro huius. q. intelligentia est aduertendū q infidelitas capitur bifariā. Uno mō negatiue. ita q infidelitas dicitur illud qō non est fidelitas. Alio mō capit contrarie. s. pro illo qui habet assensum contrariū fidei aut ipsam fidē contēnit. Isto notato rīdet per aliquas conclusiones quaꝝ ꝑma est ista. Aliqua infidelitas ꝑmo mō est pctm̄: & aliq̄ nō est pctm̄ ꝑma ps huiꝰ pclusionis patet de quocunq̄ errore circa fidē cū pertinatia scda pars patz de quocunq̄ alio actu: ab actu fidei virtuoso. Nā quilibet talis actꝰ virtuosus est infidelitas primo mō: et nullus talis est peccatū. Scda conclusio est ista ois infidelitas scdo mō est peccatū. ista conclusio probatur ois infidelitas scdo modo est actus contrarius actui fidei & ois actus fidei est virtuosus: ergo ois actus qui est infidelitas scdo mō est peccatū. Tertia conclusio est ista infidelitas non est maximū peccatoꝝ. ista conclusio probatur odiū dei ē maximū

peccatoꝝ:ergo nõn infidelitas. aſis probatur odiũ dei contrariatur optimo actui: ſcilicz dilectioni dei ſuper omnia:ergo odium dei eſt maximũ peccatorum.

¶ Contra ſcõam concluſionez arguitur ſic. Nemo peccat in eo qõ vitare non potest: ſed nõ eſt in potestate hoĩs vitare infidelitatez: ergo infidelitas non eſt peccatum maior patet auctoritate. Aurelij auguſti. in lib. de libero arbitrio dicẽtis: q̃ peccatũ ideo eſt peccatũ qz voluntariũ z ſi non eſſet volũtariũ nullo modo eſſet peccatũ: minor probatur cum primũ hõ naſcitur eſt infidelis: ergo non eſt in poteſtate hoĩs vitare infidelitatẽ inſuper. apoſtol dicit ad romañ. 10. Quõ credent ei quẽ non audierunt: quõ autẽ audiẽt ſine prędicante. Ad hoc argumentũ facile reſpondetur q̃ non militat cõtra ſcõaz concluſionem: ſed ſoluz probat primã cõcluſionem. ſ. q̃ aliqua infidelitas non eſt peccatũ: non tñ probat q̃ infidelitas ſcõo mõ non ſit peccatũ.

¶ Scõo arguitur contra eãdẽ concluſionẽ ſequeretur q̃ oĩs actio infidelũ eſſet peccatũ: ꝓĩs eſt falſuz: ergo z ſequela probatur oĩs actio infidelũz emanat ab infidelitate: quę eſt peccatũ: ergo oĩs actio infidelũ eſt peccatũ. inſuper gloſa ſuper illõ ad roma. 14. ſ. omne qõ non eſt ex fide peccatũ eſt: dicit oĩs infidelũ vita eſt peccatũ z ex iſta ſequitur alia ſcz oĩs actio infidelũ eſt peccatũ: ergo ſequela vera iam probatur falſitas ꝓĩtis poſſibile eſt q̃ ſarracenus det eleemoſinaz chriſtiano pauperi amore dei: tunc talis datio eleemoſine propter deũ nõ eſt peccatũ. immo eſt actꝰ virtuoſus z laudabilis z quilibet ſarracenus eſt infidelis: ergo non oĩs actio infidelũ eſt peccatuz. Ad hoc argumentũ rſidetur negando ſequelã: z ad probationẽ primam negatur aſis: immo aliq̃ emanat ab amore dei: vt probatũ eſt ad aliã probationẽ dico q̃ illa gloſa intelligitur de operatiõe quę refertur in maledictã ſectã ipoꝝ: z talis operatio propꝛie dicitur vita infidelũ. Cõtra iſtã ſolutionẽ arguitur ſides dirigit intentionẽ: ſed nõ poteſt eſſe aliqua bona operatio niſi intẽtio ſit recta: ergo poſtq̃ infideles non habent fidẽ: non poſſunt habere intentionẽ rectã: z per ꝓĩs nõ poſſunt habere bonã actionẽ ſiue operationẽ. Ad hanc replicaz rſidetur negando ꝓĩam: z rõ eſt ſcõm Thomã: qz habent lumen naturale: qõ poteſt dirigere bonã intẽtionẽ iuxta illud pſalmiſte pſal. 4. ſignatũ eſt ſuper nos lumen vultus tui dñe. At ſcõm doctorẽ ſubtilẽ z notales dicendũ eſt q̃ talis ſarracenus habet fidẽ adquiſitam reſpectu illius articuli. ſ. q̃ eſt vnus deus premiator bonoꝝ z punitor maloꝝ: z talis fides poteſt dirigere ſarracenũ ad aliquã bonã actionem. Contra iſtã ſolutionẽ arguitur deſtructo priori deſtruitur poſterius. ſed fides eſt prima oĩm virtutum: ergo ipſa deſtructa deſtruitur oĩs operatio ſtudioſa. ſed infidelis non habet fidẽ. ergo non poteſt habere alias virtutes. immo nullã actionem ſtudioſam põt habere. Hec replica maiorẽ habet apparentiam contra diuũ Thomã quã contra doctorẽ ſubtilẽ z notales. Mã diuꝰ thomas tenet q̃ fides eſt ꝑma virtus. z alij doctores non tenẽt q̃ fides eſt prima virtus inter oĩs virtutes: ſz ſolũ aſſerunt qõ eſt prima inter virtutes theologas: ideo rſidetur conformiter ad opinionẽ diui Thome: q̃ quãuis fides ſit prima inter oĩs virtutes perfectas: non tamen ẽ prima inter oĩs virtutes tã perfectas quã imperfectas. idcirco non oportet q̃ ſi nulla eſt fides nulla ſit actio virtuoſa ſaltẽ imperfecta. Alio mõ rſidetur iurta ſtiam alioꝝ doctoꝝ q̃ fides ſolũ eſt prima iter theologas virtutes. Idcirco nõ oportet q̃ ipa deſtructa deſtruatur oĩs actio ꝟtuoſa: qz multe ſunt alie virtutes diſtincte a virtutibus theologicis.

¶ Octauo queritur circa eãdẽ diſtinct. que ſpecies infidelitatis eſt grauior. Pro huius. q. intelligẽtia eſt aduertẽdũ q̃ vnicuiq̃ virtuti opponuntur plures ſpecies vicioꝝ: qz tẽſte diuo Dioniſio in. 4. cap. de diuinis nomibus z pho in. 2. ethicoꝝ. bonũ vno mõ contigit. Mã eſt ex integra cauſa malũ vero multifariam accidit: qz eſt ex ſingulis defectibꝰ: idcirco virtuti fidei opponuntur infidelitas paganoꝝ: infidelitas ſarracenoꝝ: infidelitas iudeoꝝ. hereſis: apoſtaſia: z blaſphemia. Unde infidelitas gentiliũ ſiue paganoꝝ eſt illorum qui nolunt credere vnuz eſſe deũ: ſed plures credunt z colunt: infidelitas aũt ſarracenoꝝ eſt non credentiũ xpm eſſe deũ z fuiſſe crucifixum: nec recipientiũ ſacramenta eccleſie infidelitas iudeoꝝ eſt recipiẽtiũ figuras ſine vmbrã z nõ recipiẽtium rem figuratã ſiue veritatẽ euãgelicã quę eſt tanquã rota in medio rote. ſ. in medio legis antique vt habetur Ezechielis primo cap. Hereſis ſcõm Hieron. ſuper epl'am ad Galat. z recitatur. 24. q. 3. cap. inter hereſim z ſchiſma ſic diffinitur. Hereſis eſt puerſum dogma. idest dogma falſum fidei orthodoxe ptrariũ. Apoſtaſia contingit tripharia. vno modo retrocedẽdo a religione quaz profeſſus eſt: z iſto mõ idẽ eſt quod hereſis. Scõo mõ ẽ retrocedere ab ordine quẽ ſuſcepit. Tertio mõ contigit qñ aliquis totis viribus nititur repugnare diuinis mãdatis blaſphemia eſt maledicere deo vocaliter vl mẽtaliter. Iſtis notatis rſidetur ad q. per aliquas concluſiones. Quaꝝ ꝑma eſt iſta blaſphemia eſt grauioꝝ oĩbus aliis ſpeciebus infidelitatis. Iſta cõcluſio probatur blaſphemia eſt odiũ dei ſaltẽ equialenter: ergo concluſio vera. Scõa cõcluſio ẽ iſta apoſtaſia tertio mõ eſt grauioꝝ hereſi z infidelitate iudeoꝝ: z infidelinoꝝ. Iſta cõcluſio probatur apoſtaſia tertio mõ ſpectat ad idolatriã z vltra aliquid addit videlicet ingratitudinẽ z ſuperbiã: ergo concluſio vera. Tertia concluſio eſt iſta hereſis peioꝝ eſt infidelitate iudeoꝝ z infidelitate paganoꝝ. Iſta cõcluſio patet: qz hereſis cuenit poſt veritatẽ cõgnitã. z contra votũ quod fecit xpianus recipiendo ſacramentum baptiſmatis. Quarta cõcluſio eſt iſta infidelitas iudeoꝝ peioꝝ eſt infidelitate ſarrace

nor: z infidelitate paganor. ista cō clusio ptz: qz iudei equiualenter obli gauerunt se ad seruandā legē euangelicā ideo: qz lex euangelica continet in antiqua lege sicut rota in medio rotę vt dictū est. Quinta conclusio est ista infidelitas gentiliuz siue paganor grauior est z peior infidelitate sarracenor. Ista cōclusio probatur. non magis obligantur sarraceni ad suscipiendā legē euangelicā quā gentiles siue pagani. z gentiles sunt idolatre. sarraceni vero nō sūt idolatre. immo venerantur vnum deū. z multa de xpo z beata virgine fatentur z ipsos post xpianos mirabiliter venerant. igitur pclusio vera.

¶ Contra notabile arguitur sic non sunt ponende plures species infidelitatis: ergo notabile falsū. añs probatur solū ē vnū obiectū formale infidelitatis: ergo solū debet poni vnica species z non plures: añs probatur. Fides habet vnicū obiectū formale. g infidelitas hz vnicū obiectū formale ꝓña tenet: qz testes ꝓbor oppositor eadem est disciplina. Hoc argumentū solū habet apparentiā contra opinionē diui Thome. nullā tamen habet apparentiā contra opinionem doctoris subtilis qui nominalū. Maz doctor subtilis z nolales varias ponunt fides adq̄ sed doctor sanctus nō ponit nisi vnā tam fidē. ideo argumentuz videtur militare contra ipsum. non tamē cōcludit. Ad diuus Thomas notat q̄ duplicit: ratio formalis peccati pōt accipi vno mō scōm rōnē mali: z isto mō vnicū est obiectū formale infidelitatis. z isto mō solū est ponēda vnica species infidelitatis. Aliomō pōt accipi scōm intentionez peccātis. et isto mō varie sunt species infidelitatis. Nā varia sunt obiecta formalia ideo q̄ tot quot sunt intentiones peccantiū siue errantiū in fide tot sunt obiecta formalia infidelitatis. z ex ista distictione solutio ptz ad formā argumenti. Contra istā solutionem arguitur sequeretur q̄ infinite sunt species infidelitatis. ꝓns est falsum ergo sequela ꝓbatur infinite sunt vel possūt esse intentiones errātiū in fide: ergo infinite sunt vel possūt esse species infidelitatis. Ad hāc replicā rndetur concedendo sequelaz z negando minorē. nec mirandū est qz malū est ex singulis defectib⁹ tē ste pho nostro infinitis modis cōtingit peccare. Contra istā solutionem argr sequeretur q̄ idez hō inueniret sub varijs speciebus infidelitatis. ꝓns est falsum. ergo sequela. ptz de hoie qui varios habet errores in fide. Ad hanc replicā rndetur pceden do seqlā z negando minorē: z rō est qz sicut non incōuenit q̄ idem hō varias species morbor corporaliū habeat: ita nō incōuenit q̄ idem hō varias species vitior spūaliū habeat.

¶ Contra cōclusiones argr sic infidelitas gētiliū siue paganor ceteris speciebus infidelitatis est grauior siue peior. ergo pclusiones nulle. añs probatur. Infidelitas paganorum cōtrariatur illi: qō est principale in fide. ergo infidelitas paganor cęteris est peior. añs probatur infidelitas paganorum ꝓtrariatur vnitati diuine essentie z hoc est principale in fide ergo. Hoc argumentū solū probat infidelitatē paganor scōz genus esse grauiorē non tñ simpliciter. Nā cōsiderando alias circunstātias sunt multe circunstantie aggrauantes infidelitatē hereticor z infidelitatē iudeor: vt dictū est in pbationibus conclusionū. Contra istaz solutionē arguitur inter hereticos il le est detestabilior qui circa plures articulos errat. ergo infidelitas paganor est peior infidelitate hereticor aut iudeor. ꝓña probat pagani siue gentiles circa plures articulos errant q̄z heretici vel iudei. ergo infidelitas paganor ē peior infidelitate iudeor aut hereticor. Ad hāc replicā rndetur negādo ꝓnam: z ad probationē negatur. ite ꝓña z rō ē: qz heretici vel iudei habent circūstātias aggrauantes rōne promissiōis formaliter vel equiualenter: z qñ est cōparatio de hereticis oia sunt paria ex parte promissiōis. idcirco ille hereticus qui circa plures articulos errat peior est alio. Contra istā solutionē arguitur bonū est diminutiuū mali: sed heretici z iudei aliquos articulos credūt. ergo talis credulitas diminuit malitiaz ipsor: z per ꝓns infidelitas paganor peior est infidelitate iudeor aut hereticor. Ad hanc replicaz rndetur q̄ quāuis illa circunstantia diminuat: sunt tñ alie circunstantie multū aggrauātes. id circo infidelitas hereticor aut iudeorum peior est infidelitate paganor aut sarracenorum.

¶ Queritur nono circa eādem

disti. vtrū infideles disputationib⁹ sunt conuincendi: aut simpliciter ad fidē cōpellendi. Pro huius. q. enodatiōe est aduertēdū q̄ duo sunt cōsideranda in disputatione fidei vnū ex parte disputantis: aliud ex parte audientium. ex parte disputātis attendenda est intentio si ea disputat tanq̄ de fide dubitans z veritatem fidei prō certo non supponēs: sed argumentis experiri intendēs peccat tanq̄ dubius in fide. si ea disputet ad confutandos errores vel gratia exercitij laudabile est. ex parte audientiū ꝓsiderandū est: si auditores sint firmi aut titubantes. Scōo est aduertendū q̄ infideliū quidā sunt: qui nunq̄ susceperunt fidē formaliter: sicut sunt gētiles: sarraceni: z iudei. Alij sunt qui aliquando susceperūt fidē catholicā formaliter vt heretici. Istis notatis rndetur ad. q. per aliquas cōclusiones. Quaz prima est ista. Licet gratia exercitij disputare coram firmis fidelibus. Ista conclusio probatur: qz tunc veritas magis eluceſcit z nullum sequitur inconueniens: ergo conclusio vera. Secunda conclusio est ista licet rationibus z disputationibus conuincere z confutare infideles. Ista conclusio ptz: qz ita factū est in cōciliis vbibus sancte matris ecclesie. Nam Athanasius disputauit publice cōtra Arrianos. similiter diuus Hilari⁹ qui cō seruauit fidē catholicā in ecclesia latina. Pariforma diuus Augustin⁹ publice superauit manicheos. similiter Hieronymus de praga: z Joānes Hus fuerunt superati in concilio constantiensi. z quia redierunt

ad vomitū ꝓbusti sunt pari iure grecī cū suo impatore palęologo fuerī victi ꝛ cōfutati rōnibus a latinis in cōcilio œcumenico florētino celebrato sub Eugenio.4. cuius pedes osculati sunt ꝛ pmiserūt iureiurando de cętero obedire pōtif. Romano, ꝛ credere spiritū sanctū procedere a patre ꝛ filio: nihilominus quāprimū redierūt ad vomitū tāq̄ canes Quare capti fuerūt a turchis ꝛ ille idē imperator paleologus fide fragus trucidatus fuit ab equis ꝛ multitudine turcharuꝫ in introitu portę constātinopolitanę: duꝫ arripuerat fugam. Tertia cōclusio est ista non licet disputare dubitando de fide: ꝛ experiri argumētis veritatē fidei catholicę. Ista cōclusio probatur: quia dubius in fide infidelis est. Quarta cōclusio est ista hęretici sunt cōpellēdi corporalr: vt adimpleāt qđ promiserūt: ista conclusio patet in cap. displicetur. 23.q.4. ꝛ sequētib⁹.ca. vsq̄ ad sextā questionē: patet etiam in cap. de iudeis. 45. distin. patet etiaꝫ autoritate diui Hieronymi in cap. reseeādę.24.n.3. dicētis Resecandę sunt putridę carnes: ꝛ scabiosa ouis a caulis repellenda: ne tota dom⁹ massa corp⁹ ꝛ peccora ardeāt corrūpātur putrescāt intereāt arri⁹ in allexandria vna scintilla fuit sed qꝛ nō statim oppressus est totū orbē eius flāma populata est. Quinta cōclusio est ista paganī iudei ꝛ sarraceni nō sunt minis ꝛ terroꝛib⁹ cogēdi ad fideꝫ catholicā suscipiēdam: ista cōclusio patet autoritate diui Gregorij scribētis paschasio Epo Neapolitano ipam ponentis ꝛ habet in cap. qui syncera intētiōe distin. 45. allegatę inquit eniꝫ q illi qui minis ꝛ terroꝛib⁹ cogūt infideles nō causas dei sed propias agūt: patꝫ etiā autoritate ecclesię in cōcilio toletano ꝛ habet in cap. de iudeis iaꝫ allegato. Ptꝫ pręterea autoritate clemētis.5. in ca. Sicut iudei extra de iudeis ꝛ sarracenis ꝛ diffusi⁹ est probata in scōa.q.4. disti.4. nr̄i ſnap.

¶ Cōtra istas cōclusiōes argr̄ sic nullo mō est disputādum de fide catholica igitur cōclusiones nullę. aſis pbat autoritate Apostoli scōę ad timoth. scōo cap. dicentis Moli cōtēdere vbis. ad nihil cſt vtile est: nisi ad subuersionē audiētiū: sed disputatio cū ifidelib⁹ nequit fieri sine cōtēnōe igit nō est disputādū cū infidelib⁹. Ad hoc argumētū rndet negādo aſis ꝛ ad probationē dico q apostol. solū phibet disputatiōes: q fiūt cūpteruia ꝛ nō alias disputationes. Cōtra istā solutionē argr̄ nō lz disputare de ijs: q semel sunt determinata p sanctā matrē ecclīaꝫ g̃ solutio nulla: aſis pz autoritate Gelasij papę i ca. maiores nr̄i 24.q.1. pmę Ad hanc replicā rndet distinguēdo aſis vel gr̃a exercitij ꝛ sic negat illō nec pbat in isto sensu vl̄ vertēdo in dubiū ꝛ sic pcedit illō ꝛ negat ꝓna.

¶ Scōo argr̄ sic apostoli nūq̄ petierūt a principib⁹ q iserēt vim hęretici ergo hęretici nō sū t cōpellēdi nec ꝛburēdi. Hoc argm̄ē maledicti Lutheri ꝛ nullius est valoris: rō est quia tēpore apostolorum nulli erāt reges aut imperatores christiani. Quare non habebāt a quib⁹ quęrerent: legim⁹ tñ actuū.5. cap. q diu⁹ petrus decidit Ananiam ꝛ zaphiraꝫ vxorem eius pro defraudatiōe pręcij ergo a fortiori licet occidere pro defraudatione fidei catholicę. pariforma legitur in quarto libro ecclesiasticę historię q diu⁹ Joānes euāgelista cuꝫ reperisset in balneis cherinthum hęreticum exilijt: ꝛ dixit socijs suis fugiam⁹ hinc: ne balneę corruant: in quibus est cherinthus inimicus veritatis: similiter habek actuum.19.cap. q combusti sunt libri valētes quinquaginta millia denariorum: ne boni christiani infice rentur per tales libros: ergo a fortiori hęretici sunt comburendi: qui multo facilius possunt inficere bonos christianos: quā libri. pariforma christianissim⁹ constātinus magnus exilio dānauit Arrium ꝛ eius sectatores: pari iure Magnus theodosius eliminauit omnes hęreticos ratione etiam probatur. Nam si fures sunt occidendi solum: quia perturbant rempublicā a fortiori hęretici: qui magis perturbāt rempublicam sunt occidendi ꝛ comburendi. Contra istā solutionē arguitur nos debemus conformare voluntatem nostraꝫ volūtati diuinę: sed domin⁹ deus non vult mortem peccatoris vt habetur Ezechielis.18.cap. ergo nos nō debemus velle mortem hęreticorum. Ad hoc argumentū respōdet Aurel⁹ august. sup Joannē dicēs nos catholici xpiani nolum⁹ aliquē perire: sed nō pōt habere pacē dom⁹ dauid nisi Absalon filius ei⁹ in bello quo rebellauit cōtra patrem sit extinctus. Cōtra istaꝫ solutionēꝫ arguitur autoritate eiusdem Augustini dicētis cętera pōt homo nolens: credere autē non: nisi volēs ergo nullo modo sunt cōpellēdi hęretici. Ad hāc replicā respōdetur q sicut vouere est voluntatis reddere aūt necessitatis: ita etiā credere est volūtatis: sed seruare fidem semel receptā est necessitatis.

¶ Tertio arguit sic Matthei .13. saluator noster prohibet erradicare zizania ꝛ diuus Chrysostom⁹ super ista verba dicit q nō oportet interficere hęreticos: ergo hęretici non sunt cōpellendi. Ad hoc argumentū respondet q saluator noster nō prohibet simpliciter: sed quādo est periculū: ne erradicetur triticuꝫ ꝛ hoc expresse subiungit saluator in cap. allegato pariforma chrysostomus subiūgit: q si oēs hęretici occiderētur: necessariū esset multos sanctos occidi cum illis. Cōtra istaꝫ solutionem arguitur Hieremię.3. ca. ex persona dei dicitur synagoge tu fornicata es cum amatoribus multis tamē reuertere ad me dicit dns ꝛc. ergo hęretici semp sunt recipiendi a catholicis. Ad hanc replicā respōdetur negando ꝓnam ꝛ ratio est: quia dns deus intuet corda hoim ꝛ cognoscit quādo tales hęretici vere cōuertūtur: idcirco semp recipit eos si vere cōuertātur ecclesia tñ nō pōt hoc cognoscere: qꝛ solū iudicat de exteriorib⁹: idcirco si hęreticus iteruꝫ relabak bñ recipit ipꝫ quātū ad absolutionē: nihilomin⁹ tradit eū iudici sęculari: qꝛ ꝑsumit eū nō vere conuersū. Cōtra istā solutionē replicak saluator nr̄ rndēs petro Matth.18.

dicit. Nō dico tibi septies: sz septuagesies septies: ergo toties quoties hereticus reuertitur est recipiēdus. Ad hanc replicā rñdet diuus Hieronymus q̄ saluator loquitur de peccato p̄misso in p̄pria persona z nō de alijs peccatis: potest tñ aliter dici q̄ autoritas intelligitur in foro interiori. s. quo ad absolutionez sacramentalē.

¶ Quarto argr̄ sic auctoritate apostoli. 2. ad timo. 2. cap. dicentis. Seruū dei oportet mansuetū eē cū modestia corripientez eos qui resistunt veritati. neq̄ det illis dō pnitentiā ad cognoscendā veritatē: z resipiscant a laqueis diaboli: sed si heretici cōburantur auferet eis facultas pœnitendi: ergo non sunt cōburendi. Ad hoc argumentuz rñdetur q̄ apostol loquitur ibi de p̄ma correctione z non de alijs. Nā ipsemet ad titū. 3. cap. inquit hoiem post primam z scḋam correctionez deuita. Contra istā solutionē arguitur illud quod est necessariū non est auferendū. sed hereses sūt necessarie iuxta illud apostoli. 11. cap. p̄me ad cor. Oportet hereses esse vt z qui probati sunt manifesti fiant in vobis: ergo heretici non sunt auferendi ab ecclesia. Ad hanc replicā rñdetur distinguendo maiorē vel intelligendo de necessario simpliciter z sic concedit illa z negatur minor. nec ita capit diuus Paulus vel intelligendo de necessario ex suppositiōe: z sic negatur illa. mō hereses non sunt necessarie simplr̄ sed suppositā malitia hoim necessariū ē hereses z scādala oriri.

¶ Decimo querit circa eandez dist. an infideles p̄nt dñari fidelib⁹. Pro hoc. q. solutione est notandū q̄ bifariā possum⁹ loq̄ de dñio vno modo de dñio de nouo instituēdo. Alio mō de dñio iā p̄z existente. Isto notato rñdetur ad. q. per duas p̄clusiones. quaz prima est ista. Ecclesia nō dz p̄mittere q̄ de nouo instituatur aliq̄ dñium infidelitū super fideles. Ista p̄clusio probatur ecclesia tenet vitare scandala que pōt impedire z periculā: sed si permitteret tale dñiuz sequeretur magnū scandalū z magnū periculū xp̄ianoz: ergo ecclesia non debet p̄mittere tale dñiuz infidelitū de nouo instituī super fideles q̄ sequeretur scandalū ptz: q̄z infideles cognoscerent defectus z vitia fidelitū: z sic scandalizarentur z retraherent a susceptione fidei catholice: immo ipsam vilipenderent. Ad hoc sequitur periculū ptz: q̄z multi mali xp̄iani vt haberēt gr̄am taliū dñoz infidelitū relinquerēt fidē catholicā z amplecterentur ritus infidelitū sicut factū est tēpore Juliani apostate. pz etiā p̄clusio autoritate Pauli p̄me ad corin. 6. dicentis. Audet aliq̄s vr̄m habens negociū aduers⁹ alterū iudicari apud iniquos infideles z nō apud sanctos. Scḋa p̄clusio est ista ecclia p̄mittit dñiū p̄z existens infidelitū sup fideles quāuis posset auferre et transferre tale dñium in viros fideles z catholicos. ista p̄clusio ptz quo ad p̄mā partē: q̄z ita factū ē tpe apostoloz z multoz martyz. Scḋa ps patet: q̄z iā in aliquib⁹ ita facit. Nā si seruus alicui⁹ iudei efficiat xp̄ianus: ipso facto est liber z si nō faciat

in omnibus: hoc est ad vitandū scādalū: aut propter aliā rōnabilē causam. Cōtra istas p̄clusiones argr̄ autoritate apo. p̄me ad tim. 6. c. dicēt⁹ q̄cūq̄z sunt subiugo serui dños suos oi honore dignos arbitrent z diuus Petr⁹ in. 2. ca. p̄me canonice inq̄t. serui subditi stote supiozib⁹ vr̄is nō solū bonis: sed z discolis. ergo lz habere dños infideles: z per p̄ns lz de nouo instituere eos. insup multi boni xp̄iani subdebant Neroni z alijs imperatorib⁹. infidelibus. Pariter ma diuus Joseph fuit subdit⁹ pharaoni regi Egipti. ergo de nouo lz instituere dños infideles. Ad hoc argumentū rñdetur q̄ ille autoritates ap̄loz intelligunt de dñis ifidelib⁹. qui iā erant instituti: z non de illis q̄ sunt instituendi de nouo. Eodē mō rñdetur ad rōnez adductā de bonis xp̄ianis z de sancto Joseph.

¶ Scḋo argr̄ sic seq̄retur si nō liceret de nouo instituere dñm infidelē super fideles q̄ nō liceret cōicare cū infidelib⁹. p̄ns est falsuz: ergo p̄clusiones nulle: sequela probatur imminet periculū xp̄ianis si cōmunicēt cū infidelib⁹. ne conuertantur ad ip̄loz ritus: ergo nō licet fidelib⁹ cōmunicare cū infidelib⁹ probat insup autoritate dñi dei dicentis. Deuteronomij. 7. ca. Non inibis fœdus cū eis: nec miſereberis eoz: neq̄ sociabis cū eis cōubia: ergo nō lz cōmunicare cū ifidelib⁹. iā probat falsitas p̄ntis autoritate apost. 1. ad corin. 10. ca. dicentis. Si q̄s vocat vos infideliū ad cenā. z vultis ire: oē q̄d vobis apponit manducate. ptz etiā autoritate diui Joā. chrisostomi super ep̄lam ad hebreos: z habetur in cap. ad mensam. 11. q. 3. dicētis. Ad mensam paganoz si volueris ire sine vlla p̄hibitione permittim⁹ probatur etiā ratione licitū est fidelē habere in seruū infidelē siue iudeū: siue sarracenū: siue paganū. sed non pōt fidelis vti seruo: nisi ei cōicādo saltē verbo: q̄z dñs mouet seruū per imperiū: ergo lz cōicare cū infideli. Ad hoc argumentū rñdetur distinguendo sequelā vel intelligendo de fidelib⁹. qui sunt firmi i fide catholica: z sic negatur illa: z ad p̄bationez nego q̄ imminеat periculū. immo ē apparentia magna q̄ tales boni et firmi xp̄iani p̄uertent alios potius: q̄z ab eis subuertantur. Ad aliā probationē dico q̄ illa autoritas siue p̄hibitio facta est iudeis qui erant debiles in fide z p̄roni ad idolatriā: sī vero intelligatur sequela de illis fidelib⁹ qui sunt debiles z leues cōcedit illa z negatur minor. z ad probationē dico q̄ ille autoritates due solū intelliguntur de fidelib⁹ firmis in fide z nō de alijs. Ad aliā probationē proportionabilr̄ rñdetur q̄ nō est licitū fidelē debilē in fide habere seruū ifidelē qui possit eū subuertere: sed solū licituz est fideli firmo in fide. Contra istā solutionē argr̄ non licet cōmunicare cū hereticis: ergo non licet cōmunicare cū iudeis sarracenis vel paganis. p̄ma tenet: q̄z non videtur potior rō de vnis q̄z de alijs. Ad hanc replicā rñdetur negādo p̄mam z ad probationē negat q̄ non sit potior rō. ꝛc. immo ē magnū discrimen: q̄z heretici sunt excōicati

Universidad de Navarra

r si xpianus participat cū eis extra casus pcessos a iure efficitur excōica r⁹. sed iudei: sarraceni: r pagani nō sunt excōicati. Rimix: ergo si licitū sit cōicare cū eis: r ecclesia nō excōi cat infideles ideo: qz Paulus ꝓme ad cor̄i. 15. inqt nihil ad me de hijs qui foris sunt.

¶ Undecimo queritur circa eā dem distin. Utrū rit⁹ infideliū sint tolerādi in terris xpianoꝝ. Pro hu ius. q. solutione est notandū q humanū regimē deriuatur a diuino re gimine r ipsuz debet imitari. vnde dīs deus quāuis sit oīpotens r infi nite bonus ac infinita sapiētia mul ta: tū vitia r mala permittit in isto mundo que impedire posset ne eis sublatis maiora bona tollerenk: vel etiā peiora mala sequerētur sic etiā in regimine humano illi qui pēsūt licite permittunt vel tollerāt aliqua mala: ne aliqua bona impediantur: gie inquit August. in libro de ordie manis: r oia libidinibus turbabis. Isto notato rñdetur per aliquas cō clusiones: quaꝝ prima est ista. Rit⁹ iudeoꝝ licite tolerari possūt. ista cō clusio probat autoritate psalmiste. psal. 58. dicentis. In persona salua toris nostri deus ostēdit mihi super inimicos meos: ne occidas eos: ne qñ obliuiscantur populi mei vñ est mirabile testimoniū: testimoniū ad uersarioꝝ. mō quādiu viuunt iudei ipsi testantur contra oēs alios q sal uatoꝛ noster crucifixus est ab eis. ap probāt etiā prophetias meditātib⁹ quibus ipsos r oēs alios confundim⁹. Secūda pclusio est ista. Ritus hereti coꝝ nō sunt tollerandi in terris xpia noꝝ: nisi propter maius periculū vi tandū siue malū. Ista pclusio pro batur heretici sunt cōpellendi r com burendi nisi resipiscant vt probatū est in precedentibus questionib⁹: er go non sunt tollerandi. rc. notanꝫ di citur: nisi propter maius malū vitā duz: qz tunc licitū esset ad tēpus tol lerare. Tertia pclusio est ista. Rit⁹ siue sarracenoꝝ: siue iudeoruz: siue paganoꝝ prohibendi sunt ne fiāt al ta voce r in loco publico. Ista pclu sio patet in illa clemētina de iudeis r sarracenis libri quinti que incipit Cedit quidē in offensaz dei. rc. Maz ibi roma. pontif. Clemens in psilio Uiēnensi prohibet tales ritus fieri publice. Quarta pclusio est ista in se creto possunt tales rit⁹ tollerari pro pter maius malū vitandū. Ista cō clusio sequitur ex notabili. Quitacō clusio est ista. Nulli sarraceni aut pa gani siue gentiles sunt tollerandi a pncipib⁹ xpianoꝝ i suis terris. imo tenenk principes xpiani eos expelle re: nisi secrek aliqō ingēs detrimen tum reipu. xpiane ex taliū infideliū expulsione. Ista pclusio probak prin cipes xpiani tenenk impedire pcā primoꝝ si cōmode illud possunt ma xime in suis terris. sed sarraceni et pagani sūt primi nīi: ergo pncipes xpiani tenenk impedire: ne tales in fideles perpetrent peccata in terris suis: r per dīs conclusio vera.

¶ Contra istas conclusones ar guit sic iudei peccāt obseruādo suas

ceremōias: ergo pncipes xpiani tol lerando eos peccāt mortaliꝫ dīa pro bak. tales pncipes xpiani psentiūt pctō mortali: ergo peccant mortaliꝫ. dīa tenet q illō apo. ad rom. 1. Cīm qui talia agūt digni sunt morte. nō solū q ea faciūt: sed etiā q psentiūt facientib⁹: r añs probak pōt impedi re pncipes xpiani r nō impediūt. er go psentiunt pctō vel pctis ipsoꝝ iu deoꝝ. Ad hoc argumentū rñdet ne gando pīam: r ad probationē nega tur añs r ad probationem negatur dīa. ratio est: qz nō tenentur impe dire vult eīm dīs deus q semp sint iudei vsq ad finē mundi: ne obliui scamur sanctis. passionis saluatoris nīi: vt allegatū est ex regio prophe ta in psal. 58. Cōtra istā solutionem argr. nō lz pncipib⁹ xpianis tolera re sarracenos vel paganos in terris suis: ergo nō lz pncipib⁹ xpianis to lerare iudeos: dīa tenet. qz nō videk potioꝛ rō de iudeis: quā de sarrace nis vel paganis. Ad hāc replicā rñ detur negādo pīam: r ad probatio nez negatur q nō sit potioꝛ rō de iu deis: quā de sarracenis: quā de pa ganis. immō est discrimē. Mā rit⁹ r ceremonie iudeoꝝ afferūt magnam vtilitatē eccl'ie: qz reddunt testimo niū legi euangelice. Mā sunt vmbre r figure veritatis euāgelice. i. sacra mentoꝝ ecclie r misterioꝝ passiōis xpi: sed ritus paganoꝝ aut sarrace noꝝ nullā afferunt vtilitatē legi euā gelice. idcirco sarraceni r pagani ex terminandi sunt a terris xpianoꝝ. Cōtra istā solutionē argr iudei blas phemāt publice nomē saluatoris et eiꝰ sanctis. matris: ergo nō sunt tol lerandi. dīa tenet: qz dīs deus pre cepit occidere blasphemos. Ad hāc replicā rñdetur q pncipes xpiani debēt punire tales iudeos blasphe mantes. immo debent ipsos cōbure re: bene tū possunt permittere q ser uent ceremonias suas. Pariforma pncipes xpiani debent cōburere il lum libz̄ū qui vocatur Thalmud: qz in ipso sunt multe blasphemie ꝓtra saluatorē r beatā virginē. Cōtra istā solutionē argr. ritus iudeoꝝ cōpara tur idolatrie: sed idolatre non sunt tollerādi: ergo nec iudei sunt tollerā di. añs pz per glosam super quintū cap. ad galat. Ad hanc replicā rñde tur q lz sit aliqualis similitudo inē tū r ingens est discrimen. ideo dīa est neganda. Contra istā solutionez arguitur. oēs iudei sunt infideles: er go nullo mō sunt tolerandi. dīa pro batur peccatū infidelitatis cē de gra uioꝛibus: r fures: r homicide nō to lerantur: ergo nulli infideles possūt tolerari. Ad hanc replicā rñdetur ne gando pīam. r ad probationē nega tur etiā dīa. Mā nō incōuenit q pec cata minus grauia acerbius puniā tur in isto mundo cū peccata grauio ra: rō est: qz sunt magis ꝓturbatiua reipu. propterea in alemania fures crudelissime puniuntur in quadā ro ta plena nouaculis.

¶ Duodecio r vltio circa istaz dist. queritur an princeps ppt apo stasiā a fide catholica amittit domi nium quod habet in suos subditos. Ad hāc difficultatē rñdetur p duas pclusiones quaꝝ prima est ista prin ceps nō statim amittit dīnium: quod

habet in suos subditos quãdo apostatat a fide catholica. Ista cõclusio patet: quia si resipiscat ante sñiam Romani põtificis habet verum dominiũ z non de nouo adquirit ergo ante habebat. s. anteq̃ resipiceret asis patet de childerico rege Franciç. Secũda cõclusio est ista tunc princeps perdit dominiũ quãdo sententialiter est excomunicatus propter apostasiaz a fide catholica. Ista cõclusio patet in cap. ad abolendã libz quinti extra de hęreticis.

¶ Contra istam vltimã conclusionem arguitur sic Hieroboam et multi reges ysrael z salomon z multi reges tribus iuda fuerunt apostatę a fide z non perdiderũt dominiũ immo fuerunt veri reges ergo conclusio falsa. Ad hoc argumentũ respondetur negando consequẽtiam z ratio est: quia summus sacerdos legis antiquç non habebat potestatẽ priuandi reges sicut habet summꝰ sacerdos legis euangelicę. Contra istam solutionẽ arguitur Julianus apostata fuit imperator verus temporalis legis euangelicę ergo solutio brosij dicentis in cap. Julianus. ii. q. 3. Julianꝰ imperator quãuis esset apostata habuit tamẽ sub se christianos milites: quibus cũ dicebat producite acies pro defensione reipub. obediebant ei igitur princeps non perdit dominiũ in lege euangelica propter apostasiaz a fide catholica Ad hãc replicã rñdetur q summus sacerdos legis euãgelicę non ausus fuit proferre sentẽtiaz cõtra illũ maledictũ Julianũ: ne versus in rabiẽ occidisset oẽs xpianos vel aliquam mirabilem multitudinẽ poterat tamen ipz expoliare ab imperio z priuare: ideo ꝓnia est neganda. nec militat hęc replica contra cõclusionez: quia in cõclusiõe dicitur quãdo sententialiter est excomunicatus. Contra istam solutionẽ arguitur: sequeretur q per quodlibet peccatũ mortale perderetur dominium: ꝓnis est falsum igitur solutio nulla: sequela probatur per quodlz peccatũ mortale homo recedit a deo sicut per apostasiaz ergo per quodlibet peccatum mortale pditur dominiũ. Pro huius replicę solutione est aduertẽdum q multi fuerũt hęretici dicentes q dominiũ fundatur in gr̃a gratum faciẽte ita q ꝫ primũ aliquis labitur in peccatũ mortale amittit dominiũ: sed hoc est hęreticum. Mã dauid multa peccata mortalia perpetrauit nõn tamẽ amisit dominiuz similiter sequeretur q ante incarnationem xpi nulli fuissẽt veri domini nisi filij ysrael: immo sequeretur q nesciremus quis esset rex z imperator. Immo de nobis metipsis nesciremus. An sumus domini alicuius rei: nam nescimus: an sumus in gratia vel in peccato mortali: pdpterea multi talium hęreticorũ fuerunt combusti z determinatum est per sanctam matrẽ ecclesiam q nõ requiritur gr̃a ad hoc q alicꝫ dicat ꝺsi alicui⁹ rei. Isto notato rñdet ad formã replicę negãdo seq̃lã z ad pbationẽ dato asite: negf ꝓnia. rõ ẽ: qz nõ qlibz exis in peccato mortali est sñialiter excomunicatus.

De spe quid sit.

Distinctio. XXVI.

Est autem spes virtꝰ qua spũalia z eterna bona sperãtur. i. cũ fiducia expectant. Est eñ spes certa expectatio future beatitudinis veniens ex dei gr̃a z ex meritis precedentibus vel ipsam spem quam natura preit charitas vel rem sperataz. id est beatitudinem eternaz. Sine meritis eñ aliquid sperare nõ spes sed presumptio dici potest.

De quibus sit spes.

¶ Et sicut fides. Ita z spes est de inuisibilibus. Unde Augus. Fidem apellamus earum rez q̃. non videntur. De spe quoq̃ dicitur. spes q̃ videtur nõ est spes. Quod eñ videt quis quid speret: quod attinet ad non videre vel que creduntur: vel que sperãtur fidei: speiq̃ cõmune est. Distinguitur tamẽ fides a spe sicut vocabulo ita rationabili differẽtia. Est eñ fides malarũ rerũ z bonaruz. qz z bona creduntur z mala. z hoc fide bona non mala. Est etiam fides z preteritarũ rerum z presentiarũ z futurarum. Credimus eñ mortez christi q̃ iam preterijt. credimus sessionez que nunc est. Credimus ventu rũ ad iudicandum qꝫ futurũ est Item fides z suarum rerum est z alienarũ. Nam z se quisq̃ credit esse cepisse nec fuisse vtiq̃ sẽpiternum. Et alia atq̃ alia non modo de alijs hoĩbus multa q̃ ad religionem pertinent verum etiã de angelis credimus. Spes autẽ nõ nisi bonarum rerum est. nec nisi futuraruz z ad eum pertinentium qui earum spem gerere peribentur

Redit ad premissaz questionẽ. s. An fides z spes in christo fuerint.

¶ Post hoc supereſt inuestigari vtrum fides z spes in christo fuerint vñ tractatꝰ iste sumpsit exordium. Quibusdã non indocte videt fidem virtutem z spem in eo nõ fuisse. sicut in sanctis iaz btificatis. vel in angelis nõ sunt z tñ sancti credunt z sperant resurrectionez futurã. z angeli eandẽ credũt nec tamẽ in eis fides vel spes virtus est. qz z deo per speciem contẽplando fruunt. zi dei verbo resurrectiõem futurã siue

indicium: non p speculū in enigmate. sed predarissime inspiciūt Si enī qz credūt resurrectionez futuram. Ideo vez est eos fidē habere. ergo ea consumata post iudiciū similiter z fidē habere dicent qz credēt eaz preteritā. Sz sicut tunc credēt. nec tñ fidē que fideles facit habebūt. qz non credent absqz scientia. q̄ nō erit enigmatica sed per speciē. ita z mō credunt z sperāt resurrectionez. nec tamen fidē habēt qz credendo cognoscūt. Venit enī eis qō perfectū est z euacuatū est qō ex parte est. Venit enī cognitio et euacuata ē fides. Venit species z desijt spes. Ita z xp̄s in quo fuerūt bona patrie credidit quidem z sperauit resurrectionē tertia die futurā. pro q̄ z patrē orauit. nec tamen fidē virtutem vel spem habuit. qz nō enigmaticā z specularē. sz clarissimā de ea cognitionē habuit. qz nō perfecti⁹ eā cognouit preteritā q̄z intellexit futurā. Speraut tñ xp̄s sicut in psalmo ait. In te dñe speraui. nec tamen fidē vel spem virtutem habuit qz per speciē videbat ea q̄ credebat. De antiquis vero patribus qui apō inferos vsqz ad passionē tenebātur non incōgrue dici pōt q̄ fidē z spem virtutē habuerint. qz credebāt z sperabāt se visuros deū per speciez qualiter eū tunc nō videbāt qz non patuit eis cognitio dei p speciem ante passionē xp̄i. Qua cōsummata. a fide trasierunt ad speciem.

Circa vigesimā sextaz distī. queritur Primo vtrū spes sit virtus theologica distincta a fide z charitate. Pro huius. q. intelligēdū est notāduz q̄ spes interdum capitur pro passione appetitus sensitiui. s. pro quodā desyderio rei absentis z conuenientis ipsi appetitui sensitiuo z isto modo capitur a pō in scō ethicoz z boetio in primo de cōsolatione philosophica vbi numerat quattuor passiones. s. gaudiū: dolor: spes: z timor. Alio modo accipitur pro desiderio volūtatis siue fuerit respectu boni tēporalis siue spiritualis. z isto mō capitur a paulo p̄me ad corinth. 9. ca. quādo dicit debet in spe q̄ arat: arare: z qui triturat in spe fructus percipiendi. Tertio mō pro re sperata. s. pro glia eterna z isto modo capitur ab eodē apostolo ad titū. 2. cap. vbi dicit expectātes beatā spez z istis notatis tribus modis nō capit in proposito. Quarto mō accipitur pro volūtatis desyderio: quo desyderatur bonum eternū. s. dñs deus z isto modo capitur in proposito. et summitur adhuc bifariaz. s. pro spe habituali vel pro spe actuali. Et iterum spes habitualis est duplex. scilicet infusa z adquisita. z sicut est magna controuersia inter doctores an sit vnica fides adquisita. ita etiam est magna difficultas an sit ponenda spes adq̄sita z an sit vnica spes adquisita vel plures. sed quia proportionabiliter est dicendum sicut de fide. Ideo breui loquij amore omittit discussio ambaz difficultatū.

¶ Alterius est notandum qō aliqui antiqui doctores dixerūt spē esse quoddam aggregatum ex fide et charitate. Et secundū istos spes non est vnus habitus. sed duo omnino distincti. quorum vnus. scilicet fides est in intellectu z alter. scz charitas est in voluntate. sed ista opinio est expresse contra diuum Paulum prime ad Corinthios. 13. dicentem. Fides: Spes: Charitas. tria hec maior autem horum charitas. Alij vero doctores dixerūt quod actus spei est quidam actus fidei. scilicet habebo beatitudinez ex gratia z meritis Christi: sz ista opinio etiā est contra diuum Paulum in loco allegato. Insuper absurdum est dicere quod ille assensus. scilicet habebo beatitudinem ex gratia et meritis Christi sit assensus fidei. Nam talis assensus in reprobo est falsus et impossibile est fidei subesse falsuz ergo talis assensus in reprobo non est assensus fidei propter ista Guillelmus occā in quodlibetis tenet quod spes est quidam actus qui necessario sequitur ad actum fidei et charitatis. ita quod necessario presupponit actus spei actum fidei: et actum charitatis. sed etiam ista opinio est contra diuum Paulum. Nā tunc super fluum esset ponere habitum spei. Nam habitus fidei z habitus charitatis sufficiēter inclināt ad actum spei. Immo secundū istū doctorem necessario ipsum causant mediantibus suis actibus. insuper hec opinio videtur esse contra experientiam. Nam possibile est habere actum fidei z actum charitatis non habendo actum spei. Preterea sequeretur quod nulla esset bonitas in actu spei: sed tota emanaret ab actu fidei: z actu charitatis. Diuꝰ etiam Bonauentura in presenti distin. videtur etiam ponere duos actꝰ. quorum vnus spectat ad intellectum: z alter ad voluntatem. sed hec opinio etiaz nō est conformis doctrine pauli. Propterea omnes doctores sequuntur diuum Thomam z doctorem subtilem asserentes quod actꝰ spei non est actus fidei: neqz actus charitatis: sed est quidam actꝰ partis concupiscibilis ipsius voluntatis

¶ Istis notatis respondetur p aliquas cōclusiones. quaz prima est ista. spes est virtus. ista cōclusio probatur. spes cōsistit in medio duoz vitioz extremoz. s. inter presumptionē z desperationē: ergo spes est virtus. Secūda cōclusio est ista spes ē virtus theologa. ista conclusio probat habet dñm deū pro principali obiecto. ergo est virtꝰ theologa. Tertia cōclusio est ista. spes est virtꝰ theolo

ga distincta a fide z charitate. Ista conclusio patet ex autoritate pauli allegata in notabili.

¶ Contra istas conclusiones argu qlibz actus spei est peccatu mortale ergo nulla spes est virtus: aßis probatur quilibet actus spei est vsus dei ergo quilibet actꝰ spei est peccatum mortale. ꝓßia tenet per aureliuz augustinu in libro de doctrina xpiana dicente ſſima peruersitas est in rebus frui vtendis z vti fruendis: sed deo est fruendu ergo nullo mo est vtendum. Jam probatur aßis mediante quolibet actu spei diligitur deus propter aliud ergo qlibet actꝰ spei est vsus dei: ꝓßia tenet a diffinitione ad diffinitu. Hoc argumentu est fortissimu contra Gregoriu de arimino: qui non ponit actu mediu inter vsum z fruitione. Nam manifeste sequitur q quilibet actus spei est vsus: vel oportet fingere nouas diffinitiones: sed contra alios doctores. s. Thoma Bonauenturam z doctore subtilem z alios dnos notiales non est magni ponderis vnde est aduertendu q dns deus licite pot amari a creatura rationali bifaria: vno mo amore amicitie: z alio mo amore concupiscentie. tuc enim deus amatur amore amicitie a creatura rnali: qñ diligitur tanq summu bonu z infinitu: tunc vero diligit a creatura rnali amore concupiscentie: qñ diligit dns deus a creatura rnali tanq bonu ipius creature rnalis. Isto notato rndet ad formam argumenti negando aßis z ad probationem negatur iteru aßis z ad probationem negatur ꝓßia z ad probationem negatur q illa sit diffinitio vsus. Ma ad hoc q aliquis actus sit vsus requiritur q diligat aliquid ppter aliud maius bonu z tanq vltimꝰ finis mo licet deus per actus spei diligat propter aliu: no tñ propter aliud maius bonum z summe amatum zc.

¶ Scdo arguit sic si spes esset virtus distincta a fide z charitate sequeretur q aliquis desperas actualiter haberet actu spei ꝓßia est falsuz z impossibile igit conclusiones nulle seqla probatur si querat ab illo qui actualr desperat z occidit seipm: an vult esse beatus: rndebit affirmative z tale desyderiu est actꝰ spei igit seqla vera: ia pbatur falsitas ꝓßis actus spei z actus desperadi contrariatur ergo no possunt esse in eodez subiecto adequate. Ad hoc argume tu rndetur negando sequela z ad probatione negat minor ro est: q ad actum spei no sufficit velle beatitudine ex meritis z gra xpi zc. sed oportet habere velle efficax respectu beatitudinis zc. mo tale desiderium in desperate no est velle efficax. Nam tuc no occideret seipz sed laboraret ad merendu: vt tande adipiscere glia eterna: sed vocat velleitas vt egregie dicit doctor subtilis.

¶ Tertio arguitur sic actꝰ quo ego volo mihi beatitudine ex meritis z gra xpi est actus spei z est actꝰ charitatis ergo spes non distinguit a charitate minor probatur mediante illo actu diligo meipm ergo est actus charitatis. Ad hoc argumentu rndetur negando minorꝫ: z ad probationem negatur ꝓßia z ro est: q ad hoc q aliquis actus sit charitatis requiritur q diligatur aliqd ppter deum vel ipsemet deus ppter seipm. Contra istam solutionem arguit: talis actus pot esse meritoriꝰ ergo erit tuc actꝰ charitatis z no desinet esse actꝰ spei ergo tuc simul z semel erit actꝰ spei z actus charitatis. Ad hac replicaz rndetur distinguendo, aßis vel intrinsece z sic negat vel extrinsece z siccoceditur illud z distinguitur ꝓßis: vel elicitive z sic ꝓßia negatur vel imperative z sic conceditur ꝓßia cu ꝓßite z concedit q talis actus est actus: spei elicitive nec hoc incouenit: imo quilibet actus virtutis siue virtuosus pot esse charitatis imperative.

¶ Quarto arguit sic actꝰ quo ego volo petro beatitudine ex meritis et gra xpi est actus spei z est actus charitatis elicitive ergo spes no distinguitur a charitate. maior probatur ille actus est eiusde speciei cu illo actu mediate quo ego volo mihi beatitudine ex meritis z gra xpi z iste est actus spei ergo alius erit etia actus spei. Ad hoc argumentu rndet doctor Subtilis dicens solutione quere. Quida tñ qui fecit quasdam additiones sup scotum rndet q li mihi z tibi variat speciem: sed hec solutio nullius est valoris. Ma deduca argumentu de istis duobꝰ actibꝰ scz volo Joanni beatitudine ex meritis z gra xpi: volo petro beatitudinem ex meritis z gra xpi z per Joanes intelligo meipm: qui vocor Joanes: tuc isti duo actus sunt eiusdem speciei vt notu est z primꝰ est actus spei igitur z secundus, ppterea aliter rndetur cu diuo Thoma in. 3. articulo. 7. q. scde scde cocedendo q talis actus est actꝰ spei. Ma sicut mediante charitate diligitur deus z proximus propter deu: ita etia mediante spe no solu spero mihi beatitudine: sed etiam proximo negatur tñ q talis actꝰ sit charitatis elicitiue Replicantur tñ insolubiliter probando q idem actus est actus spei z charitatis elicitiue capio vnu actum: quo ego desidero beatitudine proximo ex meritis z gra xpi propter deum tuc talis actus est actus spei elicitiue: z est actꝰ charitatis elicitiue igit ide actus est actus charitatis z spei elicitiue. Propter hoc necessario oportet cocedere q idem actꝰ est actꝰ spei z charitatis elicitiue z tenendo opinionem doctoris subtilis z notabilium cocedendu est: q idem habitꝰ adquisitus inclinat ad actus spei z charitatis: z sic erit talis habitꝰ charitas adquisita z spes adquisita.

¶ Quarto arguitur sic spes habet visionem z fruitionem pro obiecto ergo no hꝫ deuz z per ꝓßis spes non erit virtus theologa antecedens probatur mediante actu spei ego desidero beatitudinem: z beatitudo cosistit in fruitione z visione: ergo spes habet fruitionem z visionem pro obiecto. Pro huius argumenti solutione est aduertendum q solus durandꝰ ponit obiectu spei ce quoda creatu: sz ocs alij doctores tenent oppositu ideo sm eos rndet ad formam argumenti negando aßis z ad pbationem distinguit q beatitudo cosistit

in fruitione ꝛ visione vl obiectiue ꝛ sic negatur illud: immo consistit in ipo deo: vel formalr ꝛ sic cõceditur illud ꝛ negatur ꝓsia. Mã principalr mediãte spei actu desyderam⁹ ipm deũ tanq̃ summũ bonũ nobis. Cõtra istaz solutionẽ arguitur seq̃tur q charitas spes ꝛ fides non distinguerẽtur ꝓsis est cõtra cõclusiones igitur solutio nulla: seq̃la probatur habent idẽ obiectuz. s. dim deũ ergo nõ distinguũtur. Ad hãc replicã rñdetur negãdo sequelã ꝛ ad probationem dicitur q non habẽt idẽ obiectum sub eadẽ rõne. Mã fides habet deũ pro obiecto prout est sũma veritas charitas habet deũ pro obiecto vt est quoddã bonũ in se spes habet deũ pro obiecto inquãtuz est quoddã bonũ nobis. Cõtra istã solutionẽ arguitur in symbolo magno concilij Niceni habetur: expecto resurrectionẽ mortuoꝝ ꝛ vitam venturi ſeculi: ergo eadez virtus est fides ꝛ spes: ꝓsia tenet: qz in symbolo solum ponũtur articuli fidei. Ad hanc replicam rñdetur q li expecto illic tantũ valet quãtum credo. Contra istaz solutionẽ arguitur spes est certa expectatio futurę beatitudis veniens ex dei gratia ꝛ ex meritis ꝛc. teste magistro in prẽsenti distin. sed certitudo spectat ad intellectũ ꝛ maxime ad fidem ergo spes est fides. Ad hanc replicã rñdetur q li certa in diffinitione magistrl capitur cauſaliter itaq̃ q spes presupponit certitudinẽ fidei. Mã ad hoc q aliquis speret gloriã ęternã necessarium est q certitudinalr assẽtiat huic beatitudo ẽ possibilis ex meritis ꝛ gra xpi.

¶ Postremo arguit sic ipossibile est habere actũ spei ergo cõclusiones nulle: aſis pbatur ad hoc q aliquis habeat actũ spei requiritur q desideret deuz absentẽ: sed deus est presens cuilibet rei per essentiaz presentiã ꝛ potentiã ergo impossibile est habere actũ spei. Ad hoc argumẽtũ rñdetur negãdo aſis ꝛ ad probationẽ distinguo q de⁹ sit absens vel reali presentia: ꝛ sic negatur q requiratur desiderare deũ absentes reali presentia vel presentia beatifica ꝛ sic conceditur q deus est nobis absens presentia beatifica. Contra istã solutionẽ arguitur mediãte spe desyderam⁹ multa alia bona ergo non desyderamus deũ absentẽ presentia beatifica. Ad hãc replicã facile rñdetur distinguẽdo aſis vel principaliter ꝛ sic negatur illud vel minus principalr ꝛ secũdario ꝛ sic cõceditur illud ꝛ negatur ꝓsia.

¶ Queritur scõo circa eandem distin. in qua potentia aię subiectat spes. Pro huius. q. intelligẽtia est notãdum: q licet sit vnica aia rõnalis in hoie: varias tamẽ habet potẽtias. s. memoriã: intellectũ: ꝛ voluntatẽ: q̃ oꝛ appetit⁹ intellect⁹: ꝛ sicut appetitus sensitiu⁹ diuiditur in ꝓcupiscibilẽ ꝛ irascibilem: ita etiam appetitus intellectiuus siue voluntas diuiditur in cõcupiscibilẽ ꝛ irascibilez. Sed est magna difficultas iter diuũ Thomã ꝛ diuũ Bonauẽturaz ꝛ Doctorẽ subtilem de obiecto cõcupiscibilis ꝛ irascibilis: quãuis Thomas nõ vult cõcedere voluntatez diuidi in cõcupiscibilẽ ꝛ irascibilẽ: nisi

large cõsentit tamen cũ bonauentura q obiectũ partis irascibilis est bonum arduum ꝛ obiectũ cõcupiscibilis potẽtię est bonũ nõ arduũ: ꝛ ideo isti duo doctoꝛes collocant spem in potentia irascibili. Maz spes habet obiectũ: arduũ: imo summe arduũ Sed doctoꝛ subtilis collocat spem in potentia cõcupiscibili: vnde dicit q duplex est obiectũ volũtatis: quoddã est obiectũ: quod habet in se rationem cõcupiscibilitatis vel fugibilitatis: ꝛ aliud est obiectũ quod nõ habet in se talem rõnem: sed solum ꝓpter aliũ cuius est mediũ ꝛ postq̃ spes habet obiectũ: quòd i se habet rõnẽ cõcupiscibilitatis: ideo dicit q spes est collocãda in potentia cõcupiscibili ꝛ oẽs isti doctoꝛes bene dicunt: sed nõ conueniũt in diffinitiõe potẽtię ꝓcupiscibilis ꝛ potẽtię irascibilis: idcirco disputatio ẽ ad nomẽ.

¶ Istis notatis rñdetur q aliquas cõclusiões: quarũ Prima est hęc spes non est collocãda in intellectu: hęc conclusio pbatur spes est quoddã desyderiũ: sed nullũ desyderiũ spectat ad intellectũ igitur cõclusio vera. Scõa cõclusio est hęc spes collocãda est in voluntate: hęc cõclusio pbatur quodlibet desiderium spectat ad volũtatẽ: sed spes est quoddã desyderiũ igitur ꝓclusio vera. Tertia cõclusio est, ista taliter põt diffiniri potẽtia cõcupiscibilis q spes in ea collocabit ꝛ taliter põt diffiniri q nõ collocabitur in ea sed in potẽtia irascibili. Ista conclusio patet ex notabilibus.

¶ Cõtra istas cõclusiões argr sic spes est ponẽda in intellectu ergo nõ in volũtate: aſis pbatur si spes nõ poneretur in intellectu: sed in volũtate: tũc plres ỽtutes theologas haberet volũtas q̃ intellectus: sed hoc nõ est dicendũ igitur nõ est collocãda in volũtate mino pbatur nõ est dabilis rõ: quare volũtas habebit duas ỽtutes theologas ꝛ intellectus solũ vnã: ergo sicut voluntas habet duas ỽtutes theologas: ita intellect⁹ habebit duas. Ad hoc argumentũ rñdetur negãdo aſis: ꝛ ad probationẽ negatur minoꝛ: ꝛ ad probationẽ negatur aſis ꝛ dico q rõ est: qz intellectus solũ fertur in suũ obiectum sub vnica rõne. s. sub rõne veri volũtas autem fertur in suum obiectũ sub duplici rõne. s. sub rõne boni in se ꝛ sub ratione boni respectu alterius: nimirũ ergo si voluntas habet duas virtutes theologas ꝛ intellectus vnicã dumtaxat. Contra istam solutionẽ arguitur charitas sufficienter perficit volũtatem: ergo superuacaneũ est ponere spez in voluntate: aſis pbatur. fides sufficienter perficit intellectũ ergo charitas sufficiẽter perficit voluntatem: ꝓsia tenet: quia charitas excellentioꝛ est fide. Ad hanc replicã respondetur distinguẽdo aſis vel quõ ad vnam rationẽ boni: ꝛ sic cõcedit illud ꝛ negat ꝓsia: vel quo ad vtrãq̃ rationem boni ꝛ sic negatur illud: ꝛ ad probationem negatur ꝓsia: ꝛ ad probationez data est iam ratio. s. q intellectus solum fertur in suum obiectum sub vna ratione veri: non autem voluntas: sed duabus rationibus boni.

¶ Scõo arguit contra eandem cõclusiones autoritate Glose super illud primę ad corinth. primo cap. finis precepti charitas de corde bono & cõscientia bona: glosantis .i. de spe: sed conscientia pertinet ad intellectuz ergo pondera est spes in intellectu. Ad hoc argumẽtũ rñdetur q̃ li conscientia capitur large in autoritate allegata ꝓportionabiliter est dicendum ad aliquas autoritates sanctorum q̃ videntur asserere: q̃ spes pertinet ad intellectũ. Nam multoties definiũt sancti spem per fidez: & e diuerso: vt patet legẽti. Augustinum in libro de ciuitate dei.

¶ Queritur tertio circa eandez distin. an fides & spes fuerũt in xp̃o aut in angelis & primo parente cum primũ fuerunt cõditi: & an nunc sint in oĩbus angelis. Pro huius intelligentia est aduertẽdum q̃ de ratione fidei est obiectũ nõ visuz: & tamẽ aliqui dixerũt q̃ angeli & prim⁹ parens non habuerũt fidem propter contẽplationem diuinorum: sed hec respõtio nequit defensari: quia vel talis contẽplatio diuinorũ erat euidens vel enigmatica: si scõm tunc erat fides: si primuz fuisset beati saltem transitorie. Nam vidissent essẽtiam diuinam & hoc est omnino absurdum. Nam demones nũq̃ viderunt essentiã diuinaz: nec vnq̃ videbunt propterea ponũtur conclusiones ad. q. respõsiuę: quarũ Prima est hec: i xp̃o nõ fuit fides: neq̃ spes Prima pars probatur aia christi oĩa videbat clare & cuidenter in verbo diuino ergo non habuit fidem. Maz fides importat notitiã obscuram & enigmaticaz. Scõa pars patet aia christi in primo instanti iuę creationis fuit beata ergo nõ habuit spem ꝓria tenet: q̃ spes est respectu obiecti absentis modo dñs de⁹ erat presens presentia beatifica aię christi. Scõa conclusio est ista fides & spes fuerũt in oĩbus angelis & primo parente: ista conclusio probatur: quia dñs deus dedit ipis notitiã clariorẽ quã habemus: nõ tamẽ dedit eis notitiam euidẽtem: respectu suiꝓius. Insuper sperauerũt beatitudinem & nondũ habebãt tunc igitur cõclusio vera. Tertia pclusio est ista: mõ nulla est fides aut spes in bonis angelis aut viris beatis. Ista cõclusio probatur fides & spes sunt virtutes imperfecte: ergo quãdo venit perfectum scilicet beatitudo: euacuantur vt inquit Apostolus primę ad corinthios. 13. capitulo. Quarta cõclusio est ista indemomb⁹ est fides adquisita: sed nulla ẽ spes. Prima pars patet authoritate diui Jacobi in secũdo capitulo suę canonicę dicẽtis: demones credunt & contremiscunt. Scõa pars patet demones euidenter assentiunt q̃ sunt damnati & firmiter assentiũt q̃ ꝑpetuo cruciabũt ergo ipossibile est eos habere spez.

¶ Contra primaz cõclusionem arguitur in xp̃o fuerũt virtutes morales ergo i xp̃o fuerũt fides & spes ꝓria probatur fides & spes sunt nobiliores virtutibus moralibus: ergo si virtutes morales fuerunt in christo fides & spes etiam fuerunt in christo. Jam probatur primum

dñs xp̃s fuit tẽptatus in cibo & potu & prudens in respõsis & fortis in aduersis & in oĩbus suis operibus ostẽdit iustitiã quę teste pho nostro in .5. ethicoꝝ virtutes in se continet oĩs: ergo in xp̃o fuere oĩs virtutes morales posset etiã probari: idem aĩs per multas autoritates sacre pagine quę breuiloquij amore omittunt Ad hoc argumentũ rñdetur negando ꝓriam: & ad probationẽ negatur ꝓria ratio est quia licet fides & spes sint excellentiores oĩbus virtutibꝰ mozalibus important tamen quendam defectũ qui non poterat cõpetere xp̃o: ideo xp̃s non habuit tales virtutes theologas quales sunt fides & spes: nec etiã beati eas habẽt cũ importẽt imperfectionẽ & oĩs imperfectio ꝑbet tolli ab illo statu beatitudinis cũ teste Boetio sit status oĩm bonoꝝ aggregatione perfect⁹. Contra istã solutionẽ arguitur xp̃s docuit fidẽ & spẽ: ergo habuit fidẽ et spem: ꝓria probatur autoritate diui Luce actuũ primo ca. d. incepit Jesus facere & docere. Ad hãc replicaz rñdetur negando ꝓriam: & ad probationẽ dico q̃ autoritas Luce intelligitur de oĩbus illis operibus q̃ docebat & poterant ipsi cõpetere: mõ fides & spes non poterant competere xp̃o: propter defectũ quẽ importãt. Contra istã solutionẽ arguitur autoritate ꝑalmiste in persona xp̃i. d. in multis ꝑalmis. Jn te dñe speraui: igitur xp̃s habuit spẽ. Ad hãc replicam rñdetur q̃ ꝑalmista non capit spem ꝓprie sicut capitur in ꝓposito: sed large & isto mõ bene concedimus q̃ xp̃s sperauit gloriã sui corꝓis & victoriã contra luciferum & ascensionem ad celos.

¶ Scõo arguitur contra scõaz conclusionẽ in primo parente & angelis ante lapsum nõ fuit aliqua obscuritas: ergo non fuerunt fides et spes in eis: ꝓria ptz: q̃ fides est assẽsus enigmaticus & obscurus: iã ꝓpbatur aĩs obscuritas ẽ pena peccati: sed ipsi nondũ peccauerant tunc. ergo tunc non habuerunt fidẽ & spẽ. Ad hoc argumentũ rñdetur distinguendo aĩs vel intelligendo de obscuritate naturali: & sic negatur illꝰ nec ꝓbatur in tali sensu: vel intelligendo de obscuritate q̃ est pena peccati: & sic conceditur illud & negatur ꝓria: nec probatio procedit ꝓta istũ sensum. Contra istã solutionẽ arguitur teste Paulo ad romanos. 10. fides est ex auditu: sed solus erat primus parens quã primũ fuit creat⁹: ergo nõ poterat audire ab alio hoie & per ꝓis non habuit fidẽ. Ad hanc replicã rñdetur: q̃ ly primus parẽs non audiuit ab alio hoie audiuit tñ spirationẽ diuinã: & ita dicenduz est de angelis.

¶ Tertio arguitur cõtra tertiã conclusionẽ qui sunt in celo sperantis & electis ex merito & gratia xp̃i: ergo sancti habent spez: aĩs probatur rogãt sancti dñm deũ pro salutione electoꝝ & predestinatoꝝ. ergo ꝓsiderant sancti beatitudinẽ electis & ꝑdestinatis. & per ꝓis sperant sancti electis & predestinatis beatitudinem ex meritis & gratia xp̃i. Ad hoc argumentũ rñdetur negando ꝓiaz:

rō est. qz charitas excellens quā habent sancti sufficit producere in eis tale dēsiderīū respectu electoꝝ siue predestinatoꝝ nec requiritur spes. immo non possunt habere spē propter eius imperfectionē. concedēdū est tū scōm ponentes habitus acquisitos q beati habent spem acquisitā respectu viatoꝝ. nō tū respectu ipsorum. Nam ex talibus actibus spei frequentatis generatur habitꝰ spei acquisite. Cōtra istā solutionē argū beati sperant beatitudinē ipsoꝝ corpoꝝ. ergo habēt spē respectu ipsoꝝ. Ad hāc replicā facile rīdetur q beati non sperāt proprie. sed large beatitudinē suoꝝ corpoꝝ.

¶ Contra quartā conclusionē arguit. Job ~~quarto~~ habetur de diabolo ecce spes eius frustrabitur eī ergo demones habent spē. Ad hoc facile rīdetur. q spes in auctoritate allegata accipitur in proprie pro desiderio quo desiderāt demones vincere electos ⁊ predestinatos: ⁊ non capitur proprie pro desiderio glorie eterne. Contra istā solutionē arguit demones habent fidē dicente Jacobo in scō ca. sue canonice demōes credunt ⁊ ptremiscūt. ergo demōes habent spem. ꝓia patet: qz non vī potior rō de fide quaz de spe postq̄ vtrūq̄ est donū dei. Ad hanc replicam rīdet negando ꝓiam. ⁊ ad probationē dico q discrimē est. qz spes repugnat actui quē habēt demōes scz huic iudicio. ego ppetuo cruciabor fides aūt nulli actui quē habent demones repugnat. insuper fides ē tam respectu bonoꝝ q̄ maloꝝ spes aūt soluz est respectu bōnoꝝ glorie eterne. idcirco demones bene habēt fidē. nō tū spem.

¶ Queritur quarto circa eandem distinctionē vtruz in xp̄o fuerit prophetia. Pro huiꝰ questionis intelligentia est notādum q prophetia pertinet ad cognitionē siue intellectū: nā in. 9. cap. primi regū habet qui esī propheta dicitur hodie olim vocabatur vidēs, ꝛvisio pertinet ad potentiā cognitiuā siue intellectum igitur prophetia pertinet ad intellectum: vnde propheta dr. quasi procul fans vel procul vidēs inquātum scilicet cognoscit ⁊ loquit ea q̄ procul sunt oībus sensib⁹ sicut august. dicit in. 16. li. ꝯra faustū ⁊ gentiles vocabāt prophetas vates a vi mētis. Est tū aduertendū q non dicit aliquis propheta ex hoc q annūciat ea que sunt illis procul cū q̄bus ipse nō est. Nā si aliq̄s exīs in siria siue palestina annūciaret nobis pere plam ea que fiunt in palestina non est propheta: sed si esset nobiscū ⁊ annūciaret ea q̄ fiunt in palestina tunc videretur esse ppheta. veluti belizeꝰ annūciauit gezei ea q̄ fecerat cū namā leproso vt habet in. 4. cap. 4. regū. Vltimo est aduertendū q nō est de rōne prophetie q sit cognitio enigmatica. sed aliq̄n capit prophetia p q̄dā cognitiōe enigmatica ⁊ obscura.

¶ Istis notatis rīdet p aliq̄s ꝯclusiones. quaꝝ ꝓma est ista. in xp̄o fuit ppheta. ista cōclusio ꝓbat xp̄s fuit ppheta. g̃ i xp̄o fuit ppbia. añs ptz de ipo ꝛ deutorono. 18. cap. propheta suscitabit vobis deus de fratrib⁹ vestris. Insuper matthei. 13. ⁊ ioā. 4. xp̄s dicit de seipo nō est propheta sine honore nisi i pria sua igitur xp̄us fuit propheta. Scda cōclusio est ista in xp̄o non fuit prophetia capiendo pro enigmatica cognitiōe ista cōclusio probatur aia xp̄i oia videbat clare i ✠bo ergo nō habuit notitiam enigmaticā ⁊ obscurā. Contra primā cōclusionē arguitur sic fides ⁊ spes non fuerunt in xp̄o: ergo nec prophetia fuit in xp̄o ꝓia patet. sicut fides ⁊ spes sunt respectu reruz absentiuz ita etiā prophetia. ergo si fides ⁊ spes non fuerūt in xp̄o propheti etiā non fuit in xp̄o. Ad hoc argumentū rīdetur negādo ꝓiam ⁊ ad ꝓtionē negatur iterū ꝓia ⁊ rō est: qz fides spes importāt quēdā deffectū qui non pōt conuenire xp̄o non aūt prophetia. Cōtra istā solutionem arguitur oia erāt presentia xp̄o ergo nulla erāt absentia: ⁊ per ꝓis non habuit prophetiā. Ad hāc replicā rīdetur negādo ꝓiam vltimā rō ē: qz ly oia erāt presentia aīe xp̄i multa erāt remota abs̄ib⁹ exterioꝝ q̄ xp̄s sciebat ⁊ ppbetizabat Contra istam solutionē arguitur sequeretur q xp̄s fuisset minoꝝ minio angelo ꝓis est absurdū igitur seq̄la ꝓbatur quilibet angelꝰ saltē beatꝰ est maioꝝ quocūq̄ propheta huius patrie igitur est maioꝝ xp̄o añs: ptz expressa auctoritate saluatoris. d. qui minoꝝ est in regno celoꝝ maioꝝ est illo. s. ioāne baptista. Ad hāc replicā rīdetur negando sequelā ⁊ ad probationē distinguitur añs vel intelligēdo de propheta qui soluz est viatoꝝ ⁊ sic illud est verū vel de propheta q̄ est viatoꝝ ⁊ cōprehēsoꝝ ⁊ sic negatur: modo xp̄s nō solū erat viatoꝝ. Sz cōprehēsoꝝ ⁊ saluatoꝝ noster solū loquebatur de propheta q̄ erat purus viatoꝝ qualis erat ioānes baptista ⁊ nō loquebatur de viatore ⁊ cōprehensore qualis erat xp̄s.

¶ Querit quinto circa eandez distin. vtrū prophetia sit habitꝰ naturalis solū respectu futuroꝝ cōtingentiū. Pro huius questionis intelligentia est notādum q cognitio futuroꝝ pōt dīffariam haberi: vno mō scōm q̄ō sunt in seipis: alio mō scōz q̄ō sunt in causis. Recognoscere futura scōm q̄ō sunt in seipis est proprīū diuini intellectꝰ cuius eternitati oia sunt p̄sentia: ⁊ talis cognitio futuroꝝ nequit esse ab aīa sed solū ex reuelatione diuina. Precognoscere futura naturaliter scōm quod sunt in suis causis pōt fieri naturaliter: sīc medicꝰ precognoscit morte infirmi ⁊ astrologus pluuias ⁊ serenitates.

¶ Isto notato respōdetur per aliquas cōclusiones quarū Prima est ista prophetia nō est habitꝰ: ista cōclusio probatur teste ꝓho in secūdo ethicoꝝ habitib⁹ vtimur cū volumus: sed propheta nō pōt vti ppheteia semp cum vult: vt patet de heliseo quē cum ioſaphat de futuris requireret ⁊ prophetię spīritus ei de esset psalterīū fecit applicari: vt prophetie spūs per laudez psalmo die descēderet in eum: atq̄ eius animū de venturis repleret vt Gregorius dicit super ezechielem: igitur prophetia non est habitus.

Scōa ꝓclusio est ista ꝓphetia nō est naturalis. ista ꝓclusio ptz expꝛes sa autozitate diui Petri in ꝑmo ca. sue canonice. non em̄ volūtate hūana allata est, prophetia aliqñ: ꝫ spū sctō inspirati loquuti sunt sancti dei hoies. Tertia ꝓclusio est ista ꝓphetia est quedā reuelatio a spūsctō alicui facta. ista ꝓclusio patet autozitate casiodozi diffinientis ꝓphetiaꝫ per diuinā reuelationē. Quarta conclusio est ista prophetia nō solū est futuroꝝ contingentiū. ista conclusio ptz expꝛessa autozitate diui Gregozi super Ezechielē. di. q prophetia quedā est de futuro: sicut illa ysa. 7. Ecce virgo concipiet. ꝛc. quedā de preterito: sicut illa Moy si in principio creauit deꝰ celū ꝛ terrā. ꝛc. quedam de ꝑsti veluti qñ saluatoꝛ reuelabat cogitationes phariseoꝝ. ꝛ diuus Petrus reuelauit cogitationes Simonis magi. ꝛ gloziosus Vincē tius conterraneus noster reuelauit aductū iudeoꝝ qui actualiter veniebant ad audiendā predicationē eiꝰ. sili reuelauit aduentuꝫ illiꝰ infirmi ꝓpe. vbē Illerdēsez regi Aragonū.

¶ Contra primā conclusionez arguitur sic. prophetia non est potē tia. neq passio. ergo est habitꝰ: ꝑma tenet. qz teste pho nostro omne qō est in aīa est potentia passio vel habitꝰ: ergo cū prophetia sit in aīa cū non sit potentia neq passio erit habitus quidaꝫ. iam probatur prima pars aīis. si prophetia esset potentia oībus hoībꝰ ineſſet: sed ꝓphetia non oībus hoībꝰ inest. ergo prophetia non est potētia. iā probatur scōa pars aīis: prophetia non est appetitꝰ sensitiui. sed passio expectat ad appetitū sensitiuū. ergo prophetia non est passio. Ad hoc argumentum facile rīdetur q ꝑs ꝓcedit de is que naturaliter nobis insunt: ꝛ non de illis que in sunt nobis super naturaliter. modo prophetia ineſt hoībus super naturaliter. Contra istaꝫ solutionē arguitur. si prophetia non esset habitus neq potētia. sequeretur q nō semper denoīaret suū subiectū. ꝑs est falsum: igitur falsitas ꝑtis probatur siue propheta dormiat. siue comedat: siue bibat. semper vocatur propheta: ergo prophetia semper denoīat suū subiectum. Ad hanc replicā rīdetur negādo sequelā: rō est: qz ꝓphetia quāuis non sit habitus derelinquit: tū quandaꝫ dispōsitionē rōne cuius dispositiōis noīatur propheta ly actualiter non prophetizet. Et si insurgas adhuc prophetia est gratia. ergo ē habitꝰ: distinguitur aīis vel gratia gratū faciens: ꝛ sic negatur illud vel gra gratis data. ꝛ sic cōceditur illud: ꝛ negatur ꝑtia. nā multe sunt gratie gratis date que non sunt habitus.

¶ Contra scōam cōclusionē arguitur sic autozitate Augu. in. 12. li. super Geñ. d. q aīe hūane scōm qō a sensibus cozpozis extrahitur competit futura previdere. Pariformа Gregoriꝰ in. 4. dialogoꝝ: inquit qō aīa taliter se habet iterdū q vis eiꝰ sua subtilitate aliquid previdet. insuper hō est pfectioꝛ brutis sine cōparatiōe: sed m'ta bruta cognoscūt futura: vt patet de piscibus q̄ cognoscunt tēpestates ꝛ procellas maris ergo a fortioꝛi hoies possunt precognoscere futura. Insuper aīe cogniscio magis viget vigilando quā dormiendo: sed dormiendo quidā previdēt futura: ergo vigilādo a fortioꝛi hoies poterunt previdere futura. Ad oīa ista vnico verbo rīdetur q nulla talū cognitionū ē prophetia rō est: qz non prevident res in se ipsis: sed in suis causis.

¶ Contra tertiā conclusionē arguitur sic sequeret q propheta oīa cognosceret per diuinā reuelationē ꝑs est falsuꝫ. Nā heliseus prophe ta non cognouit amaritudinē sunamitis. immo dixit q dns celauerat igitur cōclusio falsa. sequela probat amos tertio cap. habetur non faciet dns deꝰ verbū nisi reuelauerit secretum suū ad seruos suos prophetas igitur oīa cognoscūt ꝓphete per diuinā reuelationē. Ad hoc argumētū rīdetur negando sequelā. ꝛ ad probationē dico: q illa autozitas intelligitur solū de illis que sūt necessaria ad salutē. ꝛ non intelligitur de oībꝰ. Contra istā solutionē arguitur deuteronomij. 32. habetur dei perfecta sunt opera. sed prophetia est diuīa reuelatio. ergo prophetia est perfecta. sed nō esset perfecta nisi oīa prophetabilia prophetis reuelarētur. Nā pfectū teste pho i tertio phisicorum dicitur esse illud cui nihil deest igitur oīa reuelātur prophetis. Ad hanc replicam respondetur q nulla creatura est perfecta simpliciter: ꝫ solum scōm quid ꝛ illud deuteronomij. intelligitur quod dei perfecta sunt opera scōm quid in suis speciebus. immo interdū prophetia ipoꝛtat quandam imperfectionez: idcirco euacuabitur in patria. Contra istā solutionē arguitur prophetia perfectioꝛ est scientia naturali siue naturaliter ꝛ humanitus acquisita. sed si aliquis habet talē scientiam cognoscit omnia que pertinent ad talem scientiā: vt patet de gramatico: logico. ꝛ sic de aliis. ergo pari iure si aliquis est propheta cognoscit oīa que pertinent ad prophetiam. Ad hanc replicam respondetur negando consequentiam. ꝛ ratio est. qz logicꝰ vl gramaticus cognoscit sua principia euidenter. nimiꝝ: ergo si cognoscat omnia illa que pertinent ad suā scientiam: sed propheta nō cognoscit ꝑn cipiuꝫ prophetie euidēter quod quidem principiū est dns deus. sed solum cognoscit enigmatice ꝛ obscure non mirandum igitur est si nesciat propheta omnia illa que expectant ad prophetiam.

¶ Secundo arguitur contra eandem conclusionem sequeretur: si prophetia esset diuina reuelatio quod propheta semper cognosceret quando loquitur secundum spirituꝫ prophetie. consequens est falsum: igitur sequela probatur magna est differentia inter spiritum prophetī cum: ꝛ inter spiritum humanitus acquisitum. ergo propheta semper potest discernere de seipo. an loquitur secundum spiritum prophetīcum. Jam probatur falsitas consequentis. Mathā propheta. vt habetur. 17. ca. ꝑmi palipemenō dixit Regi

Dauid oia quę in corde tuo sunt fac
to eñ tecū est: z credebat loqui ꝛ
spū propheticū: z non loquebatur.
Nā dñs apparuit ipsi eadem nocte
precipiens ꝙ diceret Dauid oppñ
vt ꝙ non edificaret sibi domum: qz
vir sanguinis erat: ergo nō semper
ppheta discernit an loquit scōm spi
ritum propheticū. Ad hoc argumē-
tum rñdetur negando sequelā: z ad
probationez negatur ꝓia. Nā ꝛ sit
magna differentia inter tales spūs
multotiens tñ nō cognoscitur ab ip
so propheta. Contra istā solutionez
arguitur sequeretur ꝙ ppheta non
reuelaretur ab angelo ꝓñs est falsū
igit sequela ꝓbat si ppheta reuelaret
p angelos tūc deberet dici reuelatio
angelica: ꝛ nō dr̄ angelica. imo diuina
ergo non fit per angelos. ꝛaz probatur
falsitas ꝓñt̄ autoritate diui dio
nisij in quarto ca. celestis hierarchie
d: diuinas visiones gloriosi patres
nostri adepti sunt per medias virtu
tes celestes: z apostolus ad Roma
nos. 13. Inquit que adeo sunt ordi-
nata sunt. ordo aūt diuinitatis ſm
Dionisiū in libro allegato est vt infi
ma per media disponat. angeli au-
tē medij sunt inter deū z homines: igit
disponit homines per angelos deus: z
per ꝓñs dñs deus per angelos reue
lat hoibus prophetias. Ad hanc re
plicā rñdetur negando sequelā: z ad
probationē negat ꝙ debeat dici re
uelatio angelica. rō est: qz operatio
debet atribui principali agenti z nō
instrumēto: modo angeli sunt instru
menta mediantibus quibus deꝰ re
uelat: ideo non debet dici reuelatio
angelica: sed diuina. Contra istā so-
lutiónez arguitur. sequeretur ꝙ nul
la esset prophetia a demone ꝓñs est
contra illud qđ habetur in tertio li-
bro regū de prophetis Baal. igitur
solutio nulla. sequela patet: qz dñs
mediantibꝰ angelis bonis reuelat:
z non mediantibus malis. Ad hanc
replicā rñdetur concedendo sequelā
loquendo de propheta absolute ne-
gando minorē. Nā in tertio libro nō
vocantur absolute prophete: sed cū
isto addito Baal ꝙ est determina-
tio diminuens z distrahens. Et si
replices tunc tales prophete Baal
semper dicerent falsum. Naz demō
mendax est z pat mendatij. Ad hoc
rñdet Beda ꝙ nulla est falsa doctri
na quę non aliqñ aliqua vera falsis
intermiſceat. z ita facit demō alias
nunquā crederetur ei.

¶ Contra quartā conclusionez arguitur sic. si prophetia esset de fu
turo tunc posset esse falsa. Sed hoc
est absurdū. igitur prophetia nō est
de futuro. maior ꝓz: qz futuꝝ cōtin
gēs potest non euenire. Ad hoc faci
le rñdetur ꝙ ista duo non stant ꝙ sit
prophetia z aliter eueniat. immo si
aliter euenit ꝛaz non est prophetia.
Contra istā solutionē arguitur ysa
yas ppheta, ppheticauit. d. rege eze
chie dispone domui tue. qz morieris
tu z nō viues. vt habetur ysaye. 38.
z in. 2. ca. 4. regū z aliter euenit: er-
go solutio nulla. Ad hanc replicam
rñdet. vno mō ꝙ talia verba erāt co
minatoria z itelligebātur eñ nisi age
ret penitētiā. Alio mō rñdetur z me
lius iudicio meo ꝙ ysayas solū intē
debat per illa verba ꝙ rex Ezechias

non poterat naturaliꝫ euadere mor
tem. z hoc erat veꝝ. Nā dñs deꝰ mi
raculose z per medicinā ꝓtrariā cu-
rauit eum.

¶ Queritur sexto circa eādē. d. Vtrū ad ꝓphetiā requiratꝫ dispo-
sitio naturalis z bonitas moꝝ. Ad
hanc difficultatē rñdetur per. 2. con
clusiones. quaꝝ ꝓma est ista. Ad pro
phetiā non requiritur dispositio na
turalis. ista ꝛclusio ꝓbatur autori
tate diui gregorij. d. in homel. pen-
thecostes. spūsanctꝰ implet zita re-
dū pueꝝ z psalmistā facit. iplet pa-
storē armentoꝝ cicho moros vellicā
tem: z prophetā facit. ꝓbatur etiā
rōne dñs deus in agendo nō ꝓpt̄ exi
git materiā neq; aliquā materie dis
positionē: ꝛz oia simul pōt produce-
re: ergo non requiritur aliqua natu-
ralis dispositio ad ꝓphetiaz. Scōa
ꝛclusio est ista ad prophetiā non re-
qr̄itur bonitas moꝝ. ista ꝛclusio ꝓz
habetur Mat. 7. ca. ꝙ saluator nr̄ re
spondebit in die iudicij illis q̄ dicūt
Dñe nōne in noīe tuo ppheta uim⁹.
nunq; noui vos. sed dñs cognoscit
oēs oues suas. z oues sue sunt bone
z solū tales. ergo multi sunt prophe
te qui nō sunt boni. z per ꝓñs boni-
tas moꝝ nō reqr̄itur ad prophetiā.
ꝓz etiā exēplū de rege Saule z Ba
laā z multis alijs malis ꝓphetis.

¶ Cōtra primā ꝛclusionē argr̄ sic: si aliqs careret lingua z vsu rō
nis propter irā vel vehemētē ꝛcupi
scentiā talis nō posset prophetizare
ergo requiritur naturalis dispositio
ꝛz ꝓbatur talis ira vel concupi-
scentia vehemēs siue defectꝰ rōnis
impedit ne propheta ꝓphetizet: er-
go hō hñs aliquē istoꝝ defectuū ne-
quit prophetizare. Ad hoc argumē-
tum rñdetur negando ꝛz ad pro
bationē dicitur. ꝙ quāuis illud ip-
diet respectu operatiōis procedētis
ab agente naturali, non tñ respectu
operationis emanantis a dño deo: q̄
oia pōt simul reparare z infundere.

¶ Scōo arguitur contra scōaz conclusionē secreta non reuelantur:
nisi amicis dei: sed mali hoies sunt
inimici dei. ergo impossibile est ali-
quē malū hoiem esse prophetā veꝝ
mai. ꝓbatur saluatoꝛ nr̄ Joan. 15.
inquit: vos aūt dixi amicos: qz oia
quecunq; audiui a patre meo nota
feci vobis: ergo secreta nō reuelant
nisi amicis dei. Ad hoc argumētū rñ
detur negando maiorē: z ad ꝓbatio
nem negatur ꝓia: rō est. Nā non in
conuenit ꝙ aliqua pauca reuelentur
malis ꝓphetis. Cōtra istā solutio
nem arguitur ꝓbs ait in lib. de som-
no z vigilia: ꝙ si diuinatio somnioꝝ
est a dño deo incōueniens est eā im-
mittere ꝗbus ꝛz z nō optimis viris
ergo solū boni viri sūt prophete. im
mo optimi. Ad hāc replicā rñdet ꝙ
autoritas ꝓbi est intelligenda nōde
optimis viris simpliciter: ꝛz de op-
timis vel optime dispositis. quo ad
hoc ꝙ in eis cōicetur. prophetia.

¶ Queritur septimo circa eādē dem distinctionē. An visio prophe-
tica semper fiat cuz abstractione a
sensibus. Pro huius quęstionis de
claratiōe est notādū ꝙ quadrifariā
prophetica reuelatio accipitur. vno
modo scōm influxū intelligibilis lu

minis per qȝ lumen potest prophe
ta discernere ⁊ iudicare de rebus qd
significent ⁊ quis sit sensus eaȝ. et
istud lumen habuit castissimus Jo
seph. qui interpretat⁹ est somnia re
gis Pharaonis vlȝ somniū. 7. boū
piguiū: ⁊. 7. macroȝ: ⁊ sōniū. 7. spi
caȝ pulcherrimaȝ: ⁊. 7. sterilīū. Se
cundo modo potest accidere per im
missionē specieȝ intelligibiliū: sicut
habuit eggregius prophetа: vt ip
semet testatur in. 23. capi. 2. regum.
Tertio modo scōm impressionē foꝛ
maȝ imaginabiliū. vt patet de Na
buchodonosoꝛ qui vidit statuā: cuiꝰ
caput erat aureum. ⁊ Pectus: ⁊ bra
chia argentea vēter ⁊ femoꝛa eȝ ere
pedum quedā pars ferrea: qdā autē
terrea: vt habet Danie. 2. ca. Quar
to modo scōm expressionē formarū
sensibiliū vt patet de rubo quē vidit
Moyses vt habetur. exodi. 3. capite
Isto notato respondetur per conclu
siones quaȝ prima est ista. Prophe
tica reuelatio que fit per spēs intel
ligibiles fit sine abstractione a sens
bus. ista cōclusio patet de regio pro
pheta: ⁊ de Moyse qui habebāt pro
phetias scōo modo ⁊ non erāt alie
nati a suis sensibus. Scōa cōclusio
est ista prophetia scōm impressionē
foꝛmaȝ imaginabiliū fit cū abstra
ctione a sensibus. ista conclusio patꝫ
de ysaya: Hieremia: ⁊ Ezechiele p
phetis. Tertia conclusio est ista pro
phetia: scōm impressionem foꝛmaȝ
imaginabiliū fit sine abstractione a
sensibus. ista conclusio patet tūc sen
sus operantur: ergo talis prophe
tia non fit cū alienatione a sensib⁹.
Quarta conclusio est ista prophetia
que fit per lumen intelligibile fit sī
ne abstractione. ista cōclusio ptꝫ de
Daniele prophetа qd declarauit re
gi Nabuchodonosoꝛi quid significa
bat illa statua quā vidit in somnis.
Similiter declarauit ⁊ legit illā scri
ptuꝛam. scilicet mane tatel phares
regi Baltasari.

¶ Contra istas cōclusiones aꝛ
guitur sic habetur numeri. 12. capite
Si quis fuerit inter vos pphetа dñi
in visione: apparebo ei vel per som
niū loquar ad illū. sed talis visio vl
loquutio per somniū est alienatio a
sensibus: igitur semper pphetia fit
cum abstructione a sensib⁹. Ad hoc
argumentū rñdetur qdñs ibi loque
batur de prophetis ꝓmunibus ⁊ nō
de maioꝛibus: ⁊ regulariter tales p
phete alienant a sensibus. Contra
istā solutionē arguitur maioꝛes pro
phete semper alienantur. ergo solu
tio nulla. añs probatur qñ vna potē
tia aduertit circa suū obiectum alia
abstrahitur a suo obiecto: sꝫ in visio
ne prophetica intellect⁹ maioꝛis p
phete multū aduertit circa visionez
siue reuelationē: ergo alia potentia
sez sēsitiua abstrahitur a suo obiecto
Ad hanc replicaꝫ rñdetur negando
añs ⁊ ad probationē negatur maioꝛ
⁊ si probes per pb̄m. d. pluribus in
tentus minoꝛ est ad singula sensus:
hoc habet veruꝫ qñ talis potentia
mouetur a suo obiecto ⁊ a seipsa se
cus est si moueatur a ꝑma causa cō
fortante ipsam potentiā. Cōtra istā
solutionē arguitur: impossibile est si
mul idem ad opposita moueꝛi: sꝫ in
reuelatione prophetica mens con

uertitur ad superioꝛa: ergo nōn po
test simul conuerti ad sensibilia: et
per consequens semper abstrahi
tur a sensibus. Ad hanc replicam
respondetur quod maioꝛ haberet ve
rum si moueretur potentia a se ipsa
secꝰ qñ mouetur a dño deo ⁊ mediā
tibus rebus sensibilibus. Nam tūc
per sensibilia ⁊ visibilia huius mun
di intelligit inuisibilia alterius mū
di: vt inquit apostolus ad romanos
primo capitulo.

¶ Queritur octauo circa eādē
distinctionē que prophetia est nobi
lioꝛ ⁊ altioꝛ illa que fit per visionem
intellectualē: vel illa que fit per ima
ginariā vel illa que fit per visionem
intellectualē tñ. Pro huiꝰ questio
nis intelligentia est notandū qꝺ no
bilitas medioꝛ ordinatoꝛum ad ali
quem finē maxime attēditur ex isto
fine. finis aūt prophetie est manife
statio veritatis supra hoiez exītis.
vnde quāto talis manifestatio ē me
lioꝛ ⁊ maioꝛ tanto prophetia est no
bilioꝛ ⁊ excellentioꝛ. modo notū est
qꝺ manifestatio diuīe veritatis que
fit per nudā contēplationē ipsiꝰ ve
ritatis nobilioꝛ est illa que fit per si
militudinē reꝝ coꝛporaliū. Isto no
tato ponitur conclusio responsiua.
Prophetia que fit solū per intelle
ctualē visionē nobilioꝛ ⁊ maioꝛ est
alia prophetia. ista conclusio patet
talis prophetia magis apropiquat
ad visionem patrie secundum quā
in verbo diuino ⁊ veritas cōtempla
tur: igitur conclusio vera. Insuper
Regius propheta laudat seipsum:
ideo quia habuit prophetiam que
solum fit per intellectualem visio
nem. di. enim in. 23. capitu. secūdi.
regum dixit vir cui constitutū est de
xpō dei Jacob egregiꝰ psaltes in is
rael spiritus dñi loquutus est ꝓ me
⁊ sermo eius per linguā meam dixit
Deus Israel mihi loquutus est foꝛ
tis Israel dominatoꝛ hoīum: sicut
lux auroꝛe Oriente sole mane abs
qꝫ nubibus rutilat: igitur conclusio
vera.

¶ Contra istam conclusionem
arguitur sic autoꝛitate Augustini. d.
in. 12. libro super Genesim minoꝛ est
prophetа qui rerum signatarum so
lo spiritu videt imagines: ⁊ maioꝛ ē
qui solo intellectu earum est predit⁹
sed maxime prophetа est qui i vtro
qꝫ precellit: ⁊ hec eadem autoꝛitas
habetur in glo super illud. 14. capi.
prime ad corinthios. scilicet spiritꝰ
loquitur misteria: igitur cōclusio fal
sa. Ad hoc argumentū respondetur
qꝺ Augustinus intelligit de prophe
tia que fit per similitudines nō aūt
de illa que fit per species intelligibi
les. Contra istam solutionem argꝝ
Hieronymꝰ in prologo galeato di
stinguit prophetas contra agiogra
phos et iter vltios ponit Dauid: igi
tur conclusio falsa. consequentia
tenet. qꝫ si prophetia que fit solum
per visionem intellectualez esset no
bilioꝛ altera prophetia non enume
rasset diuus hieronymus inter agio
graphos Dauid. sed inter prophe
tas. Ad hanc replicam respondetur
quod diuus hieronymus capit pro
phetam stricte. scilicet ꝓ illo qui hȝ
visionem imaginariam ⁊ non habet

visionem intellectualē: ⁊ ideō non enumeratur dauid īter prophetas.

¶ Contra istā solutionē arguit dionisi⁹ in primo cap. celestis ierarchie inquit ipossibile est nobis sup lucere diuinū radium nisi varietate sacrorū velaminū circūuelatuz: sed pphetica reuelatio fit p imissionē diuini radij. q̄ neq̄t eē sine phātasmate: siue ymaginaria visione ipa prophetia: ⁊ per ꝓns nulla est prophetia quę ficit solum per intellectualē visionem. Ad hanc replicā rīdetur negādo ꝓsiam: ⁊ rō est: qz lz prophetia quę solū fit p intellectualē visionem sit enigmatica ⁊ obscura respectu visiōis patrie: ē tū clariōr q̄z sit illa q̄ fit per ymaginariā visionem: siue p similitudinē fantasmatum.

¶ Queritur nono circa eandez distin. qualiter diuiditur prophetia Pro huius questionis intelligētia presupponendū est illud qđ. d. philosophus noster in scđo ethicorū. s. q̄ habitus distinguūtur per actus ⁊ actus p obiecta: ⁊ ideo species prophetie debent sūmi penes obiecta: vnde duplex est obiectuz prophetie scz absolutū: ⁊ conditionatū: videlz nisi cōuertātur vel perseuerēt. Isto notato rīdetur ad questionē p vnaz cōclusionez q̄ talis est due sunt spēs prophetie. s. prophetia presciētie ⁊ prophetia cōminationis: ista cōclusio pbatur solū sunt duo obiecta. s. obiectū absolutū ⁊ obiectū cōditionatum: ergo solum sunt due species prophetie. Cōtra istā solutionez arguitur: in glosa sup matthеū ponit triplex pphetia. s. pdestinatiōis prophetia prescientie ⁊ prophetia cōminationis: ergo plures sunt ponē de species q̄z due. Ad hoc argumentum rīdetur q̄ prophetia predestinationis cōprehēditur in prophetia presciētie. Mā prescientia est taz respectu predestinatoꝝ q̄z reprobozuz quāuis presciꝰ sumat in malā partem. s. pro reprobo. Cōtra istā solutionem arguitur sicut aliq̄d prophetizatur p cōminationez: ita etiā per pmissionē: ergo sicut ponit vna species prophetie q̄ dicatur pphetia promissionis. Ad hāc replicā rīdetur q̄ prophetia promissionis cōprehenditur sub prophetia comminationis: naz prophetie promissionis obiectū est cōditionatū. Cōtra istā solutionē arguit autoritate ysidori in li. ethimologiaruz ponentis. 7. species: igitur plures spēs sunt ponende quā due. Ad hāc replicā facile est rīdere q̄d uꝰ ysidoꝝ diſiguit pphetiāꝑ varios modos prophetandi: ⁊ non penes obiectum.

¶ Queritur decimo circa eandem distin. vtruz moyses fuerit eximius prophetarū. Pro huius quęstionis intelligētia est aduertenduz q̄ multi sunt gradꝰ pphetie. ¶ Primus ⁊ infimus est q̄ aliquis p lumen intelligibile dirigit ad ea agēda que pertinent ad humanam conuersationem: ⁊ istū graduz habuit sanson habek eñ iudicum. 15. irruit spūs dñi in eum: ⁊ sicut solent ad ardorez ignis ligna cōsumi: ita ⁊ vincula quibus ligatus erat dessipata sunt ⁊ dissoluta. Scōus gradus est q̄ aliquis per lumen intelligibile illustratur ad cognoscēdū aliqua que non excedunt limites naturalis cognitionis: ⁊ istū gradum habuit rex Salomon: habetur eñ in. 4. cap. 3. regū q̄ loquutus est Salomō parabolas ⁊ disputauit super lignis a cedro qui est in libano vsq̄ ad hyssopū qui egreditur a pariete ⁊ diseruit de iumentis ⁊ volucribus ⁊ reptilibꝰ: ⁊ piscibꝰ. ⁊ hoc habuit ex diuina inspiratione. Tertius gradus est q̄ p lumen intelligibile manifestatur alicui veritas supernaturalis per imaginariā visionē in somno vel in vigilia. ⁊ istū gradū habuit Joseph q̄ somniauit q̄ Sol ⁊ Luna: ⁊. 12. stelle adorabant ipsum. Similiter Miceremias q̄ vidit ollā succensam per quā significabatur cōbustio Hierlm futura. ⁊ iste gradus adhuc diuersificatur scōm diuersitatē signoꝝ imaginabiliū. Mā signa maxime expresiua intelligibilis veritatis sunt verba. ideo altior gradus prophetie est q̄ propheta audit verba exprimentia intelligibilē veritatē quā videndo imagines repsentatiuas aliquarum rerꝝ. Pariforma diuersificatur iste gradus ex parte loquentis. Mā altiorꝰ est gradꝰ si videtur loquēs in spē angeli: quā in spē hois. ⁊ altior ē gradus si videatur loquens in spē dei. sicut vidit ysayas vt habek ysaye. 6. ca. quā in spē hois vel angeli. Quartus gradus est q̄ manifestat veritas sup naturalis absq̄ imaginaria visione: ⁊ si talis manifestatio fiat immediate in ipsa essentia diuina que manifestatur ipsi creature rōnali est altissimꝰ gradꝰ inter oēs gradus prophetie. Et si arguas cōtra istos gradus: vnus ⁊ idē propheta habet. 2. ⁊. 3. gradꝰ prophetie: vt patet de Salomone. ergo tales gradus non distinguntur: negatur ꝓsia: ⁊ rō est: qz lz isti gradus distinganꝰ spē non tñ cōtrariantur quin possint cōpeterevni ⁊ eidē prophete.

¶ Istis notatis respondetur affirmatiue ad questionem. Ista cōclusio probatur autoritate sacre pagine habetur enim deuteronomij vltimo capitulo. Non surrexit vltra propheta in israel. sicut Moyses et rōne probatur solꝰ Moyses cognouit veritates spirituales immediate in ipsa essentia teste August. in lib. de videndo deū ad paulinū: ⁊ in. 12. super Gene sim. ergo solꝰ Moyses habuit altissimū gradū prophetie: ⁊ tay. isuper habuit imaginariā visionem ad nutū suū ⁊ videbat loquentem vigilando in spē dei. Mā ex odi 23. habetur q̄ loquebatur et dñs facie ad faciē sicut solet loq̄ hō ad amicum suū. igitur ꝓclusio vera.

¶ Cōtra istā conclusionē argꝝ autoritate glo. super psalteriū. d. q̄ Dauid dicitur propheta per excellētiam. ⁊ q̄si audimus propheta dicit hoc intelligimus dauidē ⁊ nō Moysen. igitur Dauid est maioꝝ prophetą q̄z Moyses. Ad hoc argumentuz rīdetur negando ꝓsiam ⁊ rō est: qz Dauid habuit vnā excellentiā. s. q̄ clarius ⁊ copiosiꝰ cognouit ⁊ expresit misteriū incarnatiōis: ⁊ passiōis: ⁊ resurrectionis: ⁊ assensionis xpi: ⁊ missiōis spūsancti: quā aliqs alius

pphēta: ideirco apud nos xpicolas ppt illā excelētiā: quō ōz pphēta. d. hoc intelligimus regiū prophetaz sed i rei veritate moyses fuit maioz vt probatū est in cōclusione. Scōo arguitur sic ioānes baptista fuit maioz q̄ moyses igitur cōclusio falsa: aīs patet autoritate saluatoris. d. matthei. 7. inter natos mulierū nō surrexit maioz ioanne baptista. Ad hoc argumentū facile rīdetur: q̄ cō clusio intelligitur de prophetis anti que legis: modo ioānes baptista expectat ad nouū testamentum.

Tertio arguit sic: si Moyses esset prōpheta eximius ideo q̄z cognouit multas veritates supnales videndo essentiā diuinā sequeretur q̄ oēs angeli z oēs beati essent pphete: pīs est falsum igitur: seq̄la probatur oēs angeli z oēs beati cognoscūt multas veritates supernales videndo essentiā diuinā: ergō oēs angeli z oēs beati sunt prophete: iam probatur falsitas pātis teste aposto lo pme ad corithios prophetie euacuabuntur in patria: ergo angeli z beati nō sunt prophete. Ad hoc argumentū rīdetur q̄ difficultas solum est ad nomē: nā si ad prophetā reqratur q̄ sit viatoz tūc nullus angel⁹ erit prophēta: si vero sufficiat q̄ cognoscāt veritates ex reuelatiōe diuina tūc oēs angeli z beati sunt prophete: z marie: q̄z de saluatore nr̄o simpliciter cōcedim⁹ q̄ fuit prophēta attū alia eius in primo instāti sue creationis fuit beata.

Undecimo queritur circa eādem distin. vtrū desperatio sit grauioz presumptione. Pro huius difficultatis intelligētia est aduertendū q̄ teste philosopho nr̄o opposita habent fieri circa idem subiectū z presumptio: z desperatio opponuntur spel q̄ subiectatur in volūtate: ideo desperatio z presumptio in volūtate debent collocari.

Cōtra hoc notabile arguitur desperatio est collocāda in potētia intellectiua: igitur notabile falsum: aīs probatur ille q̄ desperat negat infinitatē dei: z oīpotētiā: iuxta illō geneſis. 4. cap. maioz est iniquitas mea q̄ vt veniā merear: ergo desperatio est collocanda in intellectu. Ad hoc argumentū rīdetur q̄ desperās nō negat nisi in particulari. s. respectu sui ipius z nō respectu oīz. Cōtra istā solutionē arguit: desperans incidit in hęresim nouitianorū qui dicūt peccata nō remitti post baptisma: ergo desperatio pertiet ad intellectū. Ad hanc replicā rīdetur negādo pīam. Insup prophē non incidūt desperātes in hęresiz nouitianoz: nā nouitiāi dicūt nulla peccata remitti post baptisma: sed desperās solū credit de pctis suis q̄ nō pūt remitti propter eoz grauitatez z multitudinē: sed bñ credit ō pctis aliox q̄ remittuntur. Istis notatis rīdet per talē cōclusionē. s. desperatio est grauioz presumptiōe: ista cōclusio pbatur maioz iniuria fit deo per desperationē q̄ per presumtionem igitur desperatio est grauioz: Insup oēs doctores dicūt q̄ maledict⁹ iudas grauiꝰ peccauit desperādo q̄ pdēdo xpm igit pclusio xa.

Cōtra istā cōclusionem arguitur sic desperatio non est peccatum: ergo non est grauius peccatuz quā presumptio: z per pīs cōclusio falsa: aīs probat illud q̄ ō emanat ex bona radice non est peccatū: sed desperatio emanat a bona radice: ergo desperatio nō est peccatū: minoz probatur desperatio emanat ex horore z multitudine peccatoz ergo emanat a bona radice. Ad hanc replicam rīdetur negādo aīs z ad probationez distinguitur maioz vel directe z sic cōceditur illa z negatur minoz vel indirecte z sic negatur illa maioz nō enim incōuenit q̄ ex virtutibus oriatur indirecte peccatū: imo multoties oritur supbia indirecte: ꝓportionabilr est intelligēda illa auctoritas saluatoz. Matth. 7. d. s. nō pōt bona arboz malos fructus facere. s. directe: sed indirecte z occasionaliter bene pōt. Cōtra istā solutionem arguitur omne pcm est cōuersio creature ad cōmutabile bonum: sed desperatio nō est cōuersio creature ad cōmutabile bonū ergo desperatio nō est peccatū: minoz patet quia desperās tendit ad sui annihilationem. Ad hāc replicā rīdetur distinguēdo minorem vel intelligēdo de vero bono cōmutabili z sic cōceditur illa z negatur pīa vel intelligendo de bono apparēti z sic negat illa. Contra istā solutionem arguit desperatio in damnatis nō est peccatuz: ergo nulla desperatio est peccatū pīa tenet: quia nō videtur pōtioz ratio de vno quam de alio. Ad hanc replicam respondetur distinguendo aīs vel intelligēdo de peccato non imputabili z sic negat illō vel de peccato imputabili ad nouaz penā z sic cōceditur illud: z negatur pīa: z ad probationem nego: q̄ non sit potioz ratio: imo diſrimen est latum: quia dāpnati sunt extra statuz merēdi z demerēdi nō aūt viatores

Secūdo arguitur sic nullus potest desperare: ergo cōclusio pre-supponit falsum: aīs patet nullus potest nolle beatitudinem: ergo nullus potest desperare: pīa tenet q̄z nihil aliō est desperare q̄ nolle beatitudinem. Jam probatur aīs teste philosopho in pmo cap. primi ethi corū omnia bona appetunt: sed beatitudo est supremū bonū: ergo summe appetitur z desideratur z p pīs nemo pōt nolle beatitudinem. Hoc argumentum petit vnam difficultatem. s. an volūtas potest nolle obiectum presentatū sub oīmoda ratione boni: z sunt due opiniones circa istā difficultatē de quibus late videbitur in scōo sententiarū: scōm opiniones antiquorū oportet dicere ad argumētum: q̄ ad hoc q̄ aliquis desperet sufficit q̄ iudicet q̄ beatitudo sit sibi impossibilis vel q̄ iudicet q̄ dāpnabitur. Scōm opinionē inuentibilis doctoris facile est respōdere ad argumentū. s. q̄ volūtas potest nolle beatitudinē: z ad pīm respondetur q̄ ipse procedit de appetitu naturali z non de libero.

Tertio arḡ sic p̄sumptio nō est pctū igit pclusio falsa: aīs pbat per presumptionē nullus exaudit: sed iudith fuit exaudita q̄ presumptionē igit presumptio nō est pctū

mi. ptz habetur Judith. 6. cap. exaudi me miserā deprecantem: ⁊ de tua mia presumentē. ⁊ fuit exaudita: vt habeł in eodē ca. igił. Ad hoc argumētū rñdeł negādo aīs. ⁊ ad probationē negatur minor: ⁊ ad probationē dicitur q li presumentē illic tātum vz sicut sperantē. Nā desideriū humanū si consideretur non habito respectu ad mīam ⁊ bonitatē dei vr presumptio quantuncūq; sit rectū. Contra istā solutionē arguitur illud quod diminuit peccatū non est peccatuz: sed presumptio diminuit peccatū. igitur non est peccatū presumptio minor ptz autoritate magistri in. 22. d. 2. ſñaq; dicentis q Adā minus peccauit. qz sub spe venie peccauit. Ad hanc replicā rñdetur negando maiorē: ptz instantia de ignorantia crassa que est peccatū ⁊ diminuit peccatum. nam excusat a tanto: sed nō a toto.

¶ Duodecimo ⁊ vltimo queritur circa eandē dist. Utrū dñs deus potest alicui viatori revelare suā dānationē. Pro huius questionis enodatione est notandū: q duplex ē revelatio. s. exterior ⁊ interior. Revelatio exterior est illa que fit per verba vel per aliq̄ signa exteriora. Revelatio interior est qñ causatur a dño deo assensus alicuius propōis siue veritatis in aīa viatoris. Istis notatis rñdetur ad q̄stionē per. 2. conclusiones: quaq; prima est ista dñs deus ex lege suā potest revelare revelatiōe exteriori alicui viatori suā dānationem. ista conclusio probatur. Jam dñs deus revelauit: ergo a fortiori potest revelare: aīs patet Joan. 8. saluator noster revelauit pharisēis suā dānationē. dicēs in pctis vris moriemini. Siłr Mathei. 26. revelauit maledicto iude. d. ve aūt hoi illi per quē filius hois tradetur bonum erat ei. si hō ille natus non fuisset. Scōa conclusio est ista dñs deus nō potest alicui viatori revelare revelatione interiori suā dānationē scōm legem ordinatā. bene tñ potest de potentia absoluta. Prima pars huius cōclusionis patet sequeretur dato oppositō q dñs deus obligaret viatorem ad impossibile: ꝓñs est contra illud Hieron. anathema sit. quicūq; dixerit deū obligare creaturā ad impossibile. igitur prima pars vera sequela probatur dato tali viatore q̄ habet assensum firmū respectu sue dampnationis talis tenetur scōz legem dei sperare beatitudinē. ⁊ non potest sperare beatitudinē stante tali iudicio respectu sue dampnatiōis ergo obligatur ad impossibile. Secunda pars patet quicquid non implicat contradictionē deus pōt facere de potentia absoluta. sed nullā implicat contradictionē deū revelare alicui suā dānationē revelatione interiori seclusa lege. ergo scōa pars cōclusionis vera.

¶ Contra ambas conclusiōes arguitur sic. non est potior. rō q deꝰ revelet revelatione exteriori quam interiori alicui suā dampnationem de potentia ordinata. ergo si vnum potest deꝰ ⁊ aliud. Ad hoc argumētum rñdetur negando aīs. ⁊ rō est: qz revelatiōes exteriores intelligūtur conditionaliter: ⁊ assensus circa tales cōditiōnales nō repugnāt actui spei: revelatiōes aūt interiores sunt categorice: ⁊ absolute ⁊ repugnāt actui spei. Cōtra istā solutionē arguitur iudas tenebatur assentire illi. s. bonū erat ei si natꝰ non fuisset ⁊ tale iuditiū repugnabat actui spei igitur solutio nulla: maior patet iudas sciebat xp̄m dixisse illā veritatez: ergo tenebatur assentire illi. Ad hanc replicā respōdetur q iudas nō tenebatur assentire illi nisi sub hac conditione. s. si non ageret penitentiam de suis peccatis: nā semper tales revelationes siue comminationes exteriores debent intelligi cōditionaliter vt clare elicitur ex. 33. ca. ezechielis ⁊ ideo: nulli tali revelationi debet xp̄icola assentire categorice: sed subintelligēda ē cōditio.

¶ Scōo arguitur cōtra scōam cōclusionem seq̄retur q posito tali iuditio in sorte respectu sue dānationis nō posset sperare: ꝓñs est falsum: igitur falsitas ꝓñtis probatur potest adhuc velle beatitudinē: ergo potest sperare. Si dicas q non pōt velle efficaciter: sed bene ineffi caciter. Cōtra hoc arguit q̄uis sortes habeat iuditiū i intellectu suo q nō curret: adhuc pōt velle efficacit currere: ergo posito iuditio respectu sue dānationis pōt velle efficacit beatitudinē. Ad hanc vltimā replicam respondetur negando ꝓñam: ⁊ ratio est: qz media currēdi non sunt in potestate sortis media autez beatitudinis sunt in potestate voluntatis sortis.

De charitate qua diligitur deus ⁊ proximꝰ que in xp̄o ⁊ in nobis est.

Distinctio. XXVII.

Um autez xp̄s fidem ⁊ spē nō habuerit dilectionem tñ habuit in quātuz bō tantā. quam maior esse non valet. qui ex charitate eximia aīam posuit pro amicis ⁊ inimicis. Habuit enim in corde charitatē quā opere nobis exhibuit. vt exhibitiōis forma nos ad diligendū instrueret Hic aliquid dicendū est de charitate. ⁊ modo ⁊ ordine diligendi deum ⁊ proximum.

Quid sit charitas.

¶ Charitas est dilectio qua diligitur deus propter se. ⁊ proximꝰ propter deū vel in deo. Hec habet duo mandata vnū pertinēs ad dilectionē dei. qđ est maximū in lege mandatū. ⁊ alterum pertinens ad diligēdum proximum illi simile. Primū est. diliges deum ex toto corde. ex tota mente. ex tota aīa. Quod scriptū est in Deut. Scōm est dili

ges proximū tuum sicut teipm. In his duobus preceptis tota lex pēdet ⁊ prophete Finis eīn precepti ē dilectio. ⁊ ea gemina id est dei ⁊ proximi est.

Si eadē charitate diligitur deus ⁊ proximus.

¶ Hic queritur si ex ea ipsa dilectione diligitur deus qua diligitur proximus. An alia sit dilectio dei. ⁊ alia proximi. Eadem sanc dilectio est. Qua diligitur deus ⁊ proxim⁹ q̄ spūssanct⁹ est vt supra dictū est. quia de⁹ charitas est. Vñ aug⁹. Joānes ait ſlō potest deū diligere quē non videt. qui fratrē quē videt nō diligit. Sed si euz quē videt būano visu spūali charitate diligeret videret deū qui est ipa charitas visu interiori quo videri potest. Qui ergo fratrē quē videt nō diligit. deū qui est dilectio qua caret qui fratrē nō diligit quō pōt diligere. Ex vna eīn eadēq; charitate deū proximūq; diligim⁹. sed deū propter deū. nos vero ⁊ proximū propter deū. Si vero eademq; charitas est dei ⁊ proximi: quare dicitur gemina? ſPropter duo dilecta. i. deū ⁊ proximū. Et si vna sit charitas. duo tamē diuersa ea diligūtur. ſ. de⁹ ⁊ hō. vel angel⁹. ſPro quo etiā duo sunt mādata. qz cum eadez charitas vtroq; cōmendetur: diuersa tñ diligi precipiūtur. Vñ Aug⁹. arbitroz ideo spūsanctū bis datū. semel in terra. ⁊ iterum de celo. vt cōmendarētur nobis duo precepta charitatis. ſ. dei ⁊ proximi. Una ē charitas ⁊ duo precepta vnus spūs ⁊ duo data qz alia charitas nō diligit proximū nisi illa q̄ diligit deum. Qua ergo charitate proximū diligimus ipa deū diligim⁹. Sed qz aliud est de⁹. aliud est proxim⁹. ⁊ si vna charitate diligūtur. ideo forte duo precepta dicūtur ⁊ alterū maius ⁊ alterū minus. vel propter duos motus qui in mēte gerūtur. dum de⁹ diligitur et proximus. Mouetur eīn mēs ad diligēduz deū. mouetur ⁊ ad diligēdū proximū. ⁊ multo magis erga deū quā erga ꝓximū.

De modo diligendi.

¶ Consequēter modū vtriusq; dilectiōis aduertam⁹. Hec regula vt ait Augus. dilectionis diuinit⁹ constituta est. vt deū ꝓpter se ex toto corde et ꝓmum diligas sicut teipm. i. ad qō ⁊ ꝓpter qō teipm diligere debes. In bono ergo et ꝓpter deum teipm diligere debes. In bono ergo diligendus est proximus nō in malo ⁊ propter deū. ſProximū vero omnem hoiem oportet intelligi. qz nemo est cū quo sit operāduz male. Qui ergo amat homines vel qz iusti sunt. vel vt iusti sint amare dz. hoc est i deo vt propter deū. Sic eīn ⁊ seipsum amare debet. ſ. in deo vel propter deum. i. qz iustus est vel vt iustus sit. Qui enim aliter se diligit. iniuste se diligit. qz ad hoc se diligit vt sit iniust⁹. Ad hoc ergo vt sit malus: nos ergo iam se diligit. Qui eīn diligit iniquitatem odit animā suam. Modus ergo diligendi precipiēd⁹ est homini. i. quomō se diligat: ⁊ proſit sibi Qui aūt se diligat. ⁊ ꝓdeſse sibi velit: dubitare de mentis est. Modus autē precipitur cū ait. sicut teipm vt proximū diligas ad quod te ipm. Si ergo te non ꝓpter te diligere debes: sed ꝓpter illum vbi dilectionis tue rectissime finis est: non succenseat alius aliquis homo: si ⁊ ipsuz ꝓpter deū diligis. Hui⁹ dictionis modum veritas insinuat dicens. Mandatuz nouū do vobis vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. i. ad qō dilexi vos sez vt filij sitis ⁊ vitam habeatis.

De modo diligendi deum.

¶ Dilectionis aūt dei modus insinuat cū dicit: ex toto corde: id est ex toto intellectu: ex tota anima. i. ex tota voluntate: ex tota mente. i. memoria. Ut oīes cogitatiōes ⁊ oēm vitam ⁊ oēm intellectum in illum conferas a quo habes ea que confers. Hec dicens nullam partē vite nostre reliquit q̄ vacare debeat: sz quicq̄d venerit in aīm: illuc rapiatur quo dilectiōis īpet⁹ currit: ⁊ diligere deū ꝓpter se mod⁹ est diligēdi ꝓpt deū: ⁊ sunt isti duo modi diligēdi deū vt q̄busdā placet.

De impletōne illi⁹ mādati

¶ Illud aūt preceptum nō penitus implet ab hoie in hac mortali vita: sz ex parte non ex toto. qz ex parte diligimuz sicut ex parte cognoscimus. In futuro aūt implebit ex toto. Unde Augus. Cum adhuc est aliquid carnalis cōcupicentie: nō omni modo ex tota aīa diligitur deus. Caro aūt nō dicitur concupiscere nisi qz aīa carnaliter cōcupiscit. Cū aūt venerit qō perfectū est vt destruat qō ex parte est. i. vt iā nō ex parte sit sed ex toto: charitas nō auferet sed augebit ⁊ implebitur. In qua plenitudine illud

preceptem charitatis implebit. Diliges dñm deū tuum ex toto corde ⁊c. Tunc erit iustus sine peccato: qz nulla erit lex repugnãs menti. Tunc prorsus toto corde: tota aia: tota mẽte. Diliges deū. qđ est summū ꝓceptū.

Que de precepti ratione.

¶ Sed cur precipitur hoi ista perfectio cū in hac vita cã nemo habeat? Quia nõ recte curritur si quo currẽdū est nesciat. Quõ autez sciretur si nullis preceptis ostenderetur. Ecce habes cur illud preceptū est qđ hic penit⁹ impleri nõ potest. Impletur tñ ex parte. ſ. scõm pfectionẽ vie. Alia est eñ pfectio currentis. alia peruenientis. Facit hoc mandatuz vt cursor: qui deū ante oĩa ⁊ pre oĩbus diligit. nec tñ oĩno ꝓficit.

Quod alterum mandatuz in altero est.

¶ Cũ autez duo sunt precepta charitatis. pro vtroq; sepe vnũ ponitur. nec imerito: qz nec deꝰ sine proximo nec proximus sine deo diligi põt. Vñ apostol⁹ oẽ mãdatũ legis dicit instaurari. i. cõtineri ⁊ impleri in hoc verbo. Diliges proximũ tuũ sicut teipsum. Et xp̃s dilectionẽ proximi specialiꝰ ꝓmemorat dicẽs. Mãdatum nouũ do vobis vt diligatis inuicẽ sicut dilexi vos. vbi illud maius mandatũ dilectiõis dei videtur prętermissum. ſz bñ intelligẽtibus vtrũq; inuenitur in singulis. qz qui diligit deū nõ potest eũ contẽnere quẽ deꝰ precipit diligi. ⁊ qui diligit proximũ quid in eo diligunt nisi deū. Ipsa est dilectio ab omni mundana dilectione discreta. Quã distinguens dñs ait: sicut dilexi vos. Quid eñ nisi deū dilexit in nobis: non quẽ habebamus sed vt haberemus: sicut medicus egrotos ⁊ quid in eis diligit nisi salutez: quã cupit reuocare. nõ morbum quẽ venit expellere. Sic et nos inuicẽ diligamus: vt quantum possum⁹ inuicẽ ad hẽndũ in nobis deū ex dilectiõe attrahamus.

Que caritate diligẽda sint.

¶ Sed que hac dilectione diligenda sint. iã inquiramus. Nõ eñ oĩa vt ait Aug. quibus vtẽdum est diligenda sunt sed ea sola que vel nobiscũ societate quadam referuntur in deū sicut ẽ hõ vel angelus: vel ad nos relata: beneficio dei per nos indigẽt. vt corpus. quod ita precipiẽdũ est diligi: vt ei ordinate prudẽterq; consulatur.

Arca vigesimã septimaz distin. quęritur Primo: vtrum charitas sit vna virt⁹ excellẽtissima collocanda in volũtate. Pro huiꝰ quęstionis intelligentia est notãduz qꝺ charitas diffinitur a magistro in presenti distinctione sic. Charitas est dilectio qua diligit deus propter se ⁊ proximꝰ propter deū: ⁊ est duplex charitas. ſ. actualis ⁊ habitualis: sicut fides ⁊ spes ⁊ sicut est difficultas inter diuũ Thomã ⁊ alios doctores an sit ponenda fides acquisita: ⁊ spes acquisita: ita etiaz est difficultas: an sit ponenda charitas acquisita. Mã diuus thomas negat charitatez acquisitã. Sz doctores ꝑ. ⁊ nobiles oĩs ponũt charitatem acquisitã ⁊ rõnabiliꝫ iuditio meo: nã dabilis ẽ aliqs xp̃ianꝰ: q̃ ferme oĩa precepta adiplet preter illud. ſ. non fornicaberis: talis xp̃ianus dãs elemosinã pauperi propter deū ⁊ exercens alia opera pietatis ꝓpter deū diligit deū ⁊ ex talibꝰ frequẽtatiꝫ actibus generatur habitus dilectiõis dei qui est charitas acquisita: q̃uis non diligat deū super oĩa: igitur ponenda est charitas acquisita. Alterius est notãduz qꝺ presupponendũ est illud qđ dictum est superiꝰ qꝺ est duplex appetitus. ſ. sensitiuus ⁊ intellectiuꝰ: qui dicitur volũtas: ⁊ vriusq; obiectũ est bonum: sed diuersi mode. Mã obiectũ appetitus sensitiui est bonum per sensum apprehensum. Charitatis autẽ obiectũ nõ est aliquod bonum sensibile: sed bonuz quod solo intellectu est apprehẽsibile Istis notatis rñdetur ad questionẽ per quattuor cõclusiones. quarum Prima est ista. Charitas est virtus relij augustini in libro de moribus ecclesie. d. charitas est virtꝰ quę cuz nra affectione rectissima coniungit nos deo qua deū diligimꝰ. Probat etiã rõne charitas habẽtem pficit ⁊ opus eius bonũ reddit: ergo est virtus pña tenet a diffinitione pbi ad diffinitum. Scda conclusio est ista: charitas est virtus vna ⁊ specialis: ista cõclusio patet qz cõnumeratur fidei ⁊ spei ab apostolo prime ad corin. 13. Probatur etiã rõne charitas habet obiectũ distinctũ ab aliis virtutibus: ergo est virtꝰ vna ⁊ specialis. Tertia cõclusio est ista charitas est excellentissima oĩm virtutũ: ista cõclusio ptz expressa autoritate pauli. d. loco allegato tria hęc maior autez horũ charitas. Quarta cõclusio est ista charitas collocãda est in voluntate: ista cõclusio probatur charitatis obiectũ est bonũ per intellectũ apprehẽsibile ⁊ non potest collocari in appetitu sensitiuo quia nõ potest apprehẽdi a sensu: nec põt collocari in intellectu qz obiectũ intellectus est verũ vel falsum ⁊ nõ bonũ: ergo charitas collocãda est in volũtate.

¶ Cõtra primã cõclusionem arguitur sic: nulla amicitia est virtus ois charitas est amicitia: ergo nulla charitas est virtꝰ: pña est incelarẽt ⁊ maior est phi i. s. ethicoꝝ. Ad hoc

argumētū rīdetur a diuo Thoma q philosophus nō negat amicitiam esse virtutē: sed oppositū huius cōstat legenti .8. librum ethicoz: nam expresse .d. q amicitia nō est virtus Propterea alr rīdeo q philosphꝰ loquitur de amicitia humana ꝛ non de amicitia supnaturali q̄ est hois ad deuz: qualis est charitas. Cōtra istam solutionē arguitur: oīs virtus est habitꝰ accidētalis: sed charitas nō est habitꝰ accidētalis ergo charitas non est virtus: minoz probatur nullum accidēs est perfectiꝰ aīa rationali: ergo charitas nō est habitꝰ accidētalis. Ad hanc replicā rīdet a diuo Thoma distinguēdo de charitate vel scōm se vel inquātum procedit a spū sancto: sed mirādum est de tali distinctiōe. Mā aīa nostra rōnalis in mediate pcedit a spū sancto Propterea negatur mīoz ꝛ ad probationē negatur q charitas sit simpliciter perfectioz anima. Immo nulla est comparatio inter charitatem ꝛ ipsam aīam rōnalem cū charitas sit quoddam accidens ꝛ anima sit substantia facta ad ymaginē et sīlitudinē scīssime trinitatis.

¶ Cōtra scōaz cōclusionē argr̄ sic autoritate diui Hieronimi .d. vt breuiter oīm virtutū diffinitionem cōplectar virtus est charitas qua diligitur deus ꝛ proximus: ergo charitas nō est virtus specialis. Ad hoc argumentū rīdetur: q diuꝰ Hieronimus describit virtutē per charitatem. Ideo quia loquitur de virtute perfecta q̄ per charitatem ordinat ad vltimū finem. Contra istā solutionem arguitur charitas se extēdit ad opera oīum virtutum: ergo charitas non est virtus specialis: aīs probatur expressa autoritate pauli prime ad corin. 13. charitas patiēs benigna. Ad hanc replicaz rīdetur distinguendo: aīs vel elicitiue ꝛ sic negatur illud: nec probatur in tali sensu vel imperatiue ꝛ sic conceditur illud: et ita intelligit Diuus paulꝰ in loco allegato ꝛ negat pīa.

¶ Tertio argr̄ sic contra eandē cōclusionez charitas habet duo obiecta distincta specie: ergo nō est vna virtus specialis pīa tenet: qz teste philosopho in scōo libro ethicorum habitus distinguitur per actus ꝛ actus per obiecta: ꝛ aīs probatur charitas habet deū ꝛ proximū pro obiectis ꝛ deus ꝛ proximꝰ distinguūt specie: ergo habet distincta obiecta specie. Ad hoc argumentū rīdetur distinguendo aīs: vel equę principaliter: ꝛ sic negatur illud nec probatur in tali sensu vel vnuz principaliter ꝛ aliud scōarīū ꝛ sic cōcedit illō ꝛ negatur pīa: ꝛ ad probationez dico q philosophus intelligit de obiectis principalibus ꝛ nō de vno obiecto primario ꝛ alio scōario. Cōtra istaz solutionē arguitur quāuis deꝰ sit obiectū primarium ꝛ principale charitatis: ꝛ primꝰ obiectum scōz: nihilominus multe sunt rōnes diligendi deum: ergo charitas non est vna virtus: aīs patet vna ratio diligendi deū est: qz creauit nos ꝛ alia: qz redemit alia est: qz in dies cōfert nobis multa bona igitur varie sunt rationes diligendi deum. Ad hanc

replicam respōdetur q vnica est ratio principalis diligendi deum. s. quia est summe bonus: alie vero rationes sunt secūde ꝛ sufficit ad hoc q charitas sit vna virtus specialis q sit vnica ratio principalis diligēdi deum. Contra tertiam conclusionem arguitur altioris potentie est altioz virtus: sed intellectus est potentia nobilioz voluntate: ergo fides quę ponitur in intellectu est nobilioz quā charitas quę ponitur in voluntate. Hoc argumentum est forte contra diuum Thomam qui tenet intellectum esse potentiaz nobiliorem voluntate. Sed contra doctores subtilem: ꝛ nominales nullo modo militat. Nam doctores ꝛ nominales tenent voluntatem esse potentiam nobiliorem intellectu. Sed respondendum est secundum Thomam q maioz intelligitur de virtutibus acquisitis ꝛ non de infusis. Secundum vero doctores subtiles: ꝛ nominales concedenda est maioz simpliciter: ꝛ neganda est minoz. Contra istam solutionem arguitur fides operatur per charitatem: ergo fides est nobilioz charitate: consequentia tenet: quia minister per quem dominus operatur inferioz est ipso domino: ꝛ antecedens patet expressa autoritate pauli ad Galatas quinto illud asserentis. Ad hanc replicam respondetur distinguendo antecedens scilicet q fides operetur per charitatem vel tanq̄ per instrumentum: ꝛ sic negatur illud: nec ita capit diuus Paulus vel per aliquid quo ad iuuans ipsam fidem: ꝛ sic conceditur illud ꝛ negatur concequentia. Immo charitas omnes virtutes iuuat et dirigit ad vltimū finē.

¶ Queritur secundo circa eandem distinctionem An charitas sit forma virtutum. Pro huius questionis intelligentia est aduertendum q in moralibus forma actus principaliter attenditur ex parte finis cuius causa est quia moralium actuum principium est voluntas: cuius obiectum est quasi forma ꝛ finis semper autem forma actus: sequitur formā agentis. Quare necessariū est in moralibus q id quod dat actui ordinem ad finem: det ei formam: ꝛ liquet quod per charitatem referuntur ꝛ ordinantur actus aliarum virtutum ad vltimū finem. Ideo charitatis dat formā actibꝰ oīm aliaꝝ vtutū. Isto notato respondetur affirmatiue ad questionem. Ista conclusio probatur charitas ordinat omnes actus aliarum virtutum ad vltimum finem: ergo charitas est forma omnium virtutum.

¶ Contra istam conclusionem arguitur si charitas esset forma omnium aliarum virtutum vel esset exemplaris vel essentialis: nullum istorum potest dari: igitur non est forma: q non possit dari: primum probatur sequeretur q charitas esset eiusdem speciei cum alijs omnibus virtutibus: consequens est falsum: igitur sequela patet omnes alie sunt ad exemplar ipsius: ergo est eiusdem speciei cum omnibus:

q̄ non possit dari scōm probatur sequeretur q̄ charitas a nulla virtute distingueretur: immo esset pars cuius lz virtutis: pñs est absurdū igit. Ad hoc argumentū rñdetur negando maiorē: sed solū est forma effectiue. Nā dat formā actibus oīm aliarū virtutū ordinādo eos ad vltimū finē. Contra istā solutionē arguit. charitas habet rōnez materie respectu oīm virtutū: ergo nō habet rōnē forme. aīs probatur: charitas est radix z fundamentū oīm aliaꝝ virtutū iuxta illō apostoli ad ephesios. z in charitate radicati z fundati: ergo charitas habet rōnem materie. Ad hanc replicā rñdetur negando pñaz naz dicit charitas esse fundamētū. ideo q̄ fouet: nutrit: z auget omnes alias virtutes. Et si arguas charitas est finis: ergo non est forma: negatur pña semp procedēdo de forma effectiua.

¶ Scōo arguitur sic charitas non est forma fidei z spei: ergo non est forma oīm virtutum: aīs probatur cōdiuiditur charitas fidei z spei ergo non est forma fidei z spei. Ad hoc argumentuz rñdetur negando aīs: z ad probationē negatur pña. z si pbes fides est in intellectu: ergo charitas que est in voluntate nō est forma fidei. negatur pña semp procedendo de forma effectiue. nam de forma essentiali bene valeret.

¶ Tertio arguitur sic si charitas esset forma omnium virtutum sequeretur q̄ sine charitate nulla esset vera virtus: pñs est falsum igit: sequela probat nulla res potest subsistere sine sua forma: ergo nulla vera virtus potest nobilitare sine charitate: patet etiam auctoritate apostoli prime ad corinthios. xiij. capit. o. si linguis hominum loquar z angelorum charitatem autem non habeaz factus sum velut es sonans aut tinpanum tinniens: z si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas: z si tradidero corpus meum: vt ardeam charitatem autem nō habeam nihil mihi prodest. Jam probatur falsitas consequētis romani ante aduentum Christi habuerunt veras virtutes z non habuerūt charitatem: igitur vera virtus potest cē sine charitate. Ad hoc argumentuz respondet diuus Thomas q̄ Romani non habuerūt veras virtutes ideo q̄ non ordinauerunt eas ad vltimum finem. Sed contra hanc solutionez est replica de malo christiano qui adimplet omnia opera pietatis propter deū: z nihilominꝰ fornicatur: tūc videtur q̄ talis malus christianus habeat veras virtutes postq̄ ordinat eas ad vltimum finē z non habet charitatem: igitur dabilis est vera virtus sine charitate. Propterea dicendum est quod ad veram virtutē requiritur quod prosit ad vitam ęternam: z ista est intētio Pauli in loco allegato: z certum est quod nulla est isto modo virtꝰ sine charitate. Contra istam solutionem arguitur scientie: z artes sunt vere virtutes sine charitate: ergo solutiō nulla. antecedens probatur charitas non requiritur ad sciētias. z artes esse veras virtutes: igit sciētie z artes sunt vere ℞tutes sine charitate. Ad hanc replicam respondet Tho. negando consequentiam: z rationem assignat: q̄z scientie z artes ordinātur ad itellectuale bonū: z non ad finē humane vite: sed hec rēspōsio non videtur sufficiēs: quia pariforma scientie z artes possunt ordinari ad finē humane vite. Propterea dicendum est q̄ neq̄z scientie neq̄z artes sunt vere virtutes: nisi referantur ad finem hūane vite.

¶ Queritur tertio circa eandez distinctionem. An p̄ceptum de dilectione dei possit adimpleri in hac vita: z pro quo tēpore obligat. Pro huius questionis enodatione est aduertendū q̄ de vtero nomini i. 6. ca. habetur. Audi Jsrael dominus deꝰ tuus vnus est diliges dominū deū tuum ex toto corde tuo: z ex tota anima tua: z ex tota fortitudine tua: et Matthei. 22. habetur. Diliges dominum deum tuuz ex toto corde tuo z ex tota anima tua: z ex tota mente tua: z Marci. 12. additur huic precepto ex tota ℞tute tua: z Luce. 10. habetur. Diliges dominum deum tuū ex toto corde tuo: z ex tota anīa tua ℞ ex omnibus viribus tuis: z ex omni mente tua. Sed queres quid intelligatur per istos terminos ex toto corde: ex tota anima. ꝛc. Ad hoc respondetur a doctoribus vario modo: immo tot quot sunt doctores tot sunt responsiones distincte: sed illis omissis rationabilioz expositio iudicio meo est ista: scilicet q̄ per ly corde toto intelligatur intellectus. iuxta illud saluatoris. Matthei. 7. ca. de corde hominum male cogitatio-

Mathei. 15

nes procedunt. Nam cogitatio expectat ad intellectum: z isto modo etiam exponit Aurelius augustinꝰ in primo de doctrina xp̄iana. Per ly tota anima intelligitur voluntas per ly tota mēte intelligitur memoria: per alias tres particulas q̄ eodem accipiuntur intelligunt omnes vires inferiores: scilicet pars sēsitiua z pars vegetatiua. Secundo est notandum quod quadrifariam potest intelligi super omnia vnomō actu maioꝝ: z ista maioritas pōt. z. modis intelligi: vno mō penes intētionē: z alio modo penes perfectionem essentialem. Secundo modo: quia maiꝰ bonum desideratur deo quam alicui creature. Tertio modo quia firmius z naturalius diligitur deus quam aliqua creatura. Quarto modo intelligitur apresiatiue. scilicet quod potius est relinquēda dilectio cuiuscunq̄z creature quam dilectio dei. Tercio est notandū quod z. modis potest adimpleri aliquod preceptum: vno modo perfecte. scilicet quod creatura quo ad omnes suas potentias inseparabiliter vniatur deo per charitatem: z alio modo potest adimpleri preceptum imperfecte sic taliter quod non reputetur transgressor ipse viator per talē implectionem.

¶ Jstis notatis respōdetur ad questionem per conclusiones. quaruz prima est ista. Nequit adimpleri perfecte preceptū dilectionis dei super omia in hac vita a nobis. ista conclusio patet. Nam dum summ viatores non vnimur deo insepara

biliter ad sensū tertij notabilis: igitur conclusio vera. Secunda conclusio est ista preceptum dilectiōis dei super omnia potest adimpleri imperfecte a nobis in hac via: ista conclusio probatur: si nō possit a nobis adimpleri imperfecte tunc non obligaret nos: ꝛ ex consequenti nō esset preceptum igitur potest a nobis saltem imperfecte adimpleri. Tertia conclusio est ista. preceptum dilectionis dei super omnia potest adimpleri a nobis in hac via quo ad illas particulas ex toto corde ex tota anima. ꝛc. pro aliquo paruo tempore: licet non pro magno tempore. prima pars huius conclusionis patet: quia possibile est in hac via quod aliquis pro aliquo paruo tempore ita sit raptus in amorem dei quod non consurgent in eo alique concupiscētie. igitur prima pars conclusionis vera. Secunda pars patet: quia in magno tempore semper insurgunt alique cōcupiscentie iuxta illud Augustini. impossibile est quin viris tā gamur: igitur secunda pars conclusionis vera. Quarta cōclusio est ista creatura rationalis obligatur diligere deum super omnia secundo et quarto modis. Ista conclusio probatur: quelibet creatura rationalis tenetur velle maius bonum domino deo quaz alicui alteri. Similiter obligatur preferre amorem dei cuicunq; alteri amori: igitur conclusio vera. Quinta cōclusio est ista: creatura rationalis non obligatur diligere deuz super omnia primo ꝛ tertio modis. Ista conclusio probatur dominus deus ad nullam intensionem gradualem nos obligauit secūdum omnes doctores. immo si diligamus deum actu intenso vt vnum satisfacim⁹: ꝛ si diligamus actu intēso: vt semis satisfacimus: et si vt quarta pars gradus: satisfacimus ꝛ sic conseq̄nter: igitur nō tenemur diligere deum actu perfectiori essentialiter quam sit dilectio creature. Nam idem actus nūero est dilectio dei super omnia ꝛ creature propter deum. Insuper naturalius diligimus nos ipsos: igitur conclusio vera. Sexta cōclusio est ista preceptum dilectionis dei super omnia obligat quemlibet Christianū etiā habētem rōnem p quolibet die dominico: ꝛ festo sub pena peccati mortalis. Ista conclusio probatur quilibet christicola vtens ratione tenetur sanctificare diē dominicum ꝛ diem festuz ex tertio precepto decalogi: ergo tenetur se reddere sanctum in die dominico vel festo: ꝛ hoc non potest fieri nisi diligēdo deū super omnia: igitur tenetur diligere deuz super omnia quolibet die dominico ꝛ festo. Ex ista conclusione sequitur quod quilibet christicola vtēs ratione tenetur scrutari ꝛ indagare suam conscientiam quolibet die dominico ꝛ festo: ꝛ videre si est reus alicuius peccati mortalis ꝛ si sit reus debet querere veniam a domino deo ꝛ habere propositum confitendi tempore ꝛ loco deputato per sanctam matrem ecclesiam: ꝛ si non sit reus debet agere gratias altissimo pro tanto beneficio.

¶ Contra primam conclusionem arguitur autoritate diui Hieronymi. d. in libro de expositione fidei catholice anathema sit qui. di. deum ad impossibile obligare. Insuper Augustinus in quadam Homelia de communi confessorum: inquit seruum pigrum non dampnaret dominus deus: si ea q̄ nullo modo fieri poterant imperaret: igitur possibile est adimplere illud preceptum perfecte: ꝛ per consequens prima conclusio falsa. Ad hoc argumētum respondetur negando cōsequētiam: ꝛ ratio est: quia dominus deꝰ non obligat nos ad talem adimpletionem perfectam. idcirco non peccamus quamuis non adimpleam⁹ tale preceptum perfecte.

¶ Contra tertiam conclusionē arguitur Augustinus in libro de perfectione iusticie asserit q̄ preceptuz de dilectione dei ex toto corde ꝛ ex tota anima. ꝛc. non potest adimpleri in hac via: igitur tertia conclusio est falsa. Ad hoc argumentum facile est respondere q̄ Augustinus intelligit de adimpletione perfecta: ꝛ ad talem non obligamur in hac via vt dictum est.

¶ Contra quintam conclusionem arguitur: si nō obligarent diligere deum ad aliquem certum gradum sequeretur q̄ si aliquis omitteret dilectionem dei in aliquo die dominico ꝛ festo non peccaret mortaliter: consequens est contra vltimam conclusionem: igitur ista conclusio falsa: sequela probatur si essent infiniti homines: ꝛ dominus deus obligaret primum illorum ad diligēdū ipsum ad gradū vt quatuor ꝛ secundum hominem ad gradum vt duo ꝛ tertiū ad gradum vt vnum ꝛ sic cōseq̄nter diminuendo. tunc si omnes isti omittant diligere deum primus ipsorum aliqualiter peccat mortaliter ꝛ secundus in duplo minus ꝛ tertius in quadruplo: ꝛ sic p̄seq̄nter ille qui ad nullum gradum obligat minus peccat quam aliquis istorum infinitorum: ergo iste qui ad nullum gradū obligat i infinitū pat peccat vl nullo mō peccat omittendo dilectionē dei in die dominica. Ad hoc argumentum respondetur negādo sequelam: ꝛ ad probationem nego q̄ si primus illorum in duplo minus peccet q̄ prim⁹. immo est possibile q̄ grauius peccet. nam ignoramus quanta obligatione deꝰ obligat ꝑm hoiem aut primū nō em̄ sequitur ad actū k duplo intēsiorē: g̃ in duplo magis obligat. Et si q̄ras post quam non obligamur ad aliquē gradum quomodo cognoscemus grauitatem omissionis respectu dilectionis dei. Ad hoc respondet q̄ penes obligationem ad tantam vel tantaz penam. nam licet dominus deꝰ nō obligauit nos ad aliquem gradum minauit certā penā in inferno pro illo qui omittit diligere ipsum in die dominico ꝛ festo.

¶ Contra vltimā conclusionē arguitur: sic turpe est doctori theologo dicere creaturā rationalē obligari ad aliquid ꝛ non dare autoritatez vel rationē quare taliter obligetur: sed nō pōt dari autoritas: aut ratio

quare creatura rōnalis obligat quō-libet die dñico vel festo ad dilectionem dei super omnia sub pena peccati mortalis: igitur conclusio falsa.

Ad hoc argumentū rñdetur negando minorē: immo est expressa autoritas in multis locis sacre scripture scz terciū preceptū decalogi quod ē de sanctificatione sabbati pñstat esse quod quelibet creatura rōnalis vtēs ratione tenetur sanctificare diē sabbati: z nō potest sanctificare nisi reddendo seipsam sanctaz z non potest reddere seipsam sanctam nisi diligendo deū super oīa: igitur tenetur diligere deū super omnia die dñico z festo. Insuper preceptū dilectionis dei super oīa licet non obliget p quolibet tēpore: qz est affirmatiuū obligat tñ pro aliquo tempore z nō potest dari tale tēpus nisi dies dñicus vel festus: igitur obligat pro die dominico z festo.

¶ Queritur quarto circa eādē distinctionez. vtrū creatura rōnalis ex solis naturalibus potest diligere deū super oīa. Pro huius questionis intelligētia est notandū q diuꝰ Tho. in secūdo articulo. 24. questionis. 2. 2. tenet q charitas est quedaz amicitia hois ad deū fūdata super cōmunicatione beatitudinis eterne hec aūt cōmunicatio nequit fieri secundū dona naturalia: sed dūtaxat scōm dona gratuita. quare charitas facultatē nature excedit: ideo volūtas scōm sua naturalia non pōt eā acquirere: z p pñs volūtas rōnalis ex solis naturalibꝰ nequit diligere deuz super omnia.

¶ Contra istā opinionē argr̄ sic. cuilz dictamini recto voluntas pōt se pformare ex solis naturalibꝰ: sed istō dictamen est rectū. s. diligendꝰ est deꝰ sup oīa: ergo illi dictamini recto voluntas rōnalis poterit se pformare ex solis naturalibꝰ: z per pñs pōt diligere deū sup oīa ex solis naturalibus. Si dicas q non pōt hēre tale dictamen ex solis naturalibus. Contra hoc argr̄ intellectus hūanꝰ pōt cognoscere ex solis naturalibus q maius bonū est magis diligendū q̄ minꝰ z ex pñti cognoscit q summū bonū est sūme diligendū. z tale summum bonū est dñs deus: ergo dñs deus est summe diligēdꝰ: z per pñs super omnia.

¶ Secundo arguitur sic volūtas rationalis potest diligere aliquam creaturam super omnia: ergo per locum a maiori potest diligere dñm deū sup oīa: añs pz de illis hoibꝰ q̄ dilexerūt herculē toue mercurīū: z sic de aliis idolis. Sīr de saracenis obstinatis q̄ sunt pteriti mori pro suo maledicto Machometo. Tertio arguitur voluntas potest velle deum esse omnipotentem infinitum redemptorem: z sic de aliis: et hoc est diligere deum super omnia igitur. Quarto arguitur sic fortis eques z politicus diligit rēpublicā: super omnia ex solis naturalibus: ergo pōt talis eques diligere deum super omnia. antecedens patet de multis romanis qui mortui sunt pro republica romana offensanda. Propter ista argumēta tenent doctore subtilis. Guillelmus occham z nominales preter Gregoriū de arimino z dionisiū: q voluntas hūana ex solis naturalibꝰ pōt diligere deū super omnia: ista opinio liqt ex quatuor argumentis tactis.

¶ Cōtra istā opinionez arguit̄ sequeretur q quilibet xp̄ianꝰ posset adimplere precepta dei sine gra: pñs est falsum igitur: seqla probat xp̄ianus potest adimplere preceptū de dilectione dei sup oīa ex solis naturalibus: ergo xp̄icola ex solis naturalibꝰ pōt adimplere oīa precepta. Jam probatur falsitas pñtis est expresse determinatio in oppositū cōsilij melinitani in quo fuit presens diuus augustinus cū anselmo legato romane sedis z recitatur de cōsecratione distinctione. 4. cap. vltimo placuit: vbi habetur q qui dixerit q sine gratia mandata dei adimplet per libez arbitrium anathema sit. Ad hoc argumentū rñdetur negando sequelā: nā non est possibile adimplere mādatum de sumēda carne filij hois sine gratia sive charitate. Sīr non est possibile adipiere precepta de alijs sacramētis: z ad pbationem dato q xp̄icola ex solis naturalibꝰ eliciat dilectionē dei super oīa. Nihilominus statim infundit charitatem sive gratiam deus. Et occasione istius argumenti queritur quinta questio.

¶ Querit̄ quinto circa eandez distinctionē an dilectio dei sup oīa stet in xp̄icola cuz peccato mortali. Ad hanc difficultatē rñdetur ab aliquibus affirmatiue. Contra istā responsionem arguitur multis autoritatibꝰ habetur zacharie primo cap. conuertimini ad me: z ego cōuertar ad vos: sed nulla est melioz conuersio creature ad deum quā si diligat deum super omnia: igitur cum dilectione dei sup omnia non stat peccatum mortale. Scda autoritas habetur Hieremie. 29. s. quū quesieritis me in toto corde vro inueniar a vobis: sed nulla est melioz inquisitio dei quā diligendo ipm super omnia igitur. Tertia autoritas habet̄ psalmo. 21. qui requirēt eum viuent coz da eorum in seculuz seculi. Quarta habetur Jacobi. 4. appropinquate deo z appropiquabit vobis: sed nō possumꝰ magis appropiquare deo quā diligere ipz super omnia igitur sed vltra istas auctoritates iuditio meo est vna alia saluatoris nostri Johannis. 14. quę magis videtur militare. s. siquis diligit me sermonem meum seruabit z pater meꝰ diliget eum z ad eum veniemus z mānionem apud eum faciemus: certuz enim est q ista autoritas intelligit de dilectione dei super omnia: ergo si aliquis ipam habeat pater saluatoris nostri diliget eum: ergo tunc non erit in peccato mortali. s. quando habebit talem dilectionem dei super omnia.

¶ Propter istam igitur autoritatem pono conclusionem responsiuam ad titulum questionis. s. dilectio dei super omnia nequit stare in xp̄icola cū pctō mortali: z pro vberioꝛi huiꝰ questiōis intelligentia est aduertēdū: q diligere deū sup oīa

Universidad de Barcelona

nõ est velle deũ esse summe bõnuz infinitũ z sic de alijs: nã certũ est q̃ quilibet xp̃ianus quãtuncũq̃ sit irritus multis peccatis mortalibus vult dũm deum esse oĩpotentẽ: summũ bonum z infinitũ z sic de alijs: sed diligere deum super oĩa est preferre dilectionẽ dei cuicũq̃ dilectiõi cuiuscũq̃ creature. Idcirco non est possibile q̃ diligat deum super oĩa z habeat aliquod peccatũ mortale xp̃icola qz si hz aliq̃ pctm̃ mortale tam amat magis creaturã q̃ deũ: z vltra sequeretur q̃ nõ prefert dilectionem dei cuicunq̃ dilectioni: cuiuscũq̃ creature: z per p̃s non diligit deũ super oĩa. Cõtra istã conclusionem arguitur sic: si dilectio dei super oĩa nõ staret cuz peccato mortali tunc nõ esset cõsulendũ peccatoribus q̃ recolligerẽt peccata ipozuz sed satis esset dicere ip̃is q̃ diligerent deũ sup oĩa: p̃s est cõtra cõmunem cõsuetudinẽ dñoz predicatoz: igitur rñsio nulla: seq̃la probatur facilius diligent deũ sup oĩa pctõres xp̃iani quã recolligent sua pctã: ergo potiº est dicendũ ip̃is q̃ diligãt deum super oĩa: quã q̃ recolligant sua peccata. Ad hoc argumentũ respondetur q̃ dñi p̃dicatores quando dicũt pctõribº q̃ recolligãt sua pctã z conterãtur de ip̃is dicũt ip̃is pctõribus q̃ diligãt deum sup oĩa: cum ois cõtritio sit detestatio oĩm peccatorum propter deum. Contra istaz solutionem arguitur possibile est q̃ bonº sacerdos sit raptus circa dilectionem dei sup oĩa z q̃ obliuiscat dicere horas suas canonicas i tẽpore pro quo tenetur tunc talis bonus sacerdõs in tali tẽpore diligit deuz super oĩa: z est in peccato mortali igitur solutio nulla: minoz probatur omittit dicere horas pro tẽpore pro quo tenetur ergo peccat mortaliter Ad hãc replicã rñdetur q̃ dñs deus non obligat ip̃m ad dicendũ horas canonicas pro tali tẽpore pro quo est taliter raptus erga dilectionem dei sup oĩa: ideo negatur q̃ pro tali tpe teneat dicere horas canonicas.

Si illo p̃cepto iubemur diligere totum proximum et totos.

Distinctio. XXVIII.

Ic põt queri vtruz illo mãdato dilectiõis proximi totum proximũ. i. aiam z corpº nosq̃ ip sos totos diligere percipiamur Ad qõ dicimus omne genus diligendarũ rerũ in illis duobº mãdatis cõtineri. Quattuor eñ diligenda sunt vt ait Aug. vnum qõ supra nos est. s. deus. Alterq̃ qõ nos sumº. Tertiũ qõ iuxta nos est. s. proximũ. Quartũ qõ infra nos est scz corpº. De scõo z quarto nulla precepta danda erant scz vt diligeremus nos vt corpus nr̃m. Precipitur aũt de

us diligi z proximus. Vt autẽ quisq̃ se diligat precepto nõ est opus. Quãtũlibet eñ homo excidat a veritate. remanet illi dilectio sui z dilectio. qz nemo vnq̃ carnem suam odio habuit. Naz viri iusti qui corpus suũ crucĩãt nõ corpus sz corruptiones eiº z pondus oderunt. Hic videtur Augus. tradere. q̃ ex precepto non teneamur diligere nosmet ipos vel corpus nostruz. Nõ si est: nõ omne genus diligendarũ rerum illis duobus preceptis continet. qz cuz z nosipos z corpus nr̃m diligere debeamus. ad qõ necessariũ est preceptũ cũ scriptũ sit. Qui diligit iniquitatem odit aiam suaz. Sed speciale de hoc preceptũ nõ erat dandũ nec speciali precepto opº erat id tradi. vt quisq̃ se vel corpus suũ diligeret. qz hoc i illo precepto cõtinet: diliges proximũ tuũ sicut teip̃sum. Ibi eñ z proximũ totum. z te totũ intelligere debes. Unde Augus. in eodem. Si te totum intelligas. i. aiam z corpº z proximũ tuũ id est aiam z corpus. homo eñ ex aia constat z corpore. nullum rerum diligendarũ genus in his duobus preceptis preter missuz est. Cũ eñ precurrat dilectio dei: ciuscũq̃ dilectionis modus prescriptº appareat. z sequatur dilectio proximi: de tua dilectiõe nihil dictum videt. Sed cũ dictum est. Diliges proximum tuum sicut teip̃sum simul z tui. abs te dilectio p̃ termissa nõ est. Ecce hic aperte dicit in illo precepto non tantũ modo proximi. sz z mei dilectionem contineri z totiº primi totiuscũq̃ mei. Ex quo apparet q̃ dictum est de scõo z quarto id ẽ de dilectione nostri z corporis nostri. nulla precepta danda. ita est intelligendũ. s. specialia z diuisa: qz in illo vno totũ continet. z qz id qõ sumus. z qõ infra nos est ad nos tamen pertinens naturelege diligumº que in bestijs etiam est. Ideoq̃ z de illo qõ supra nos est. z de illo quod iuxta nos est. diuisa precepta sumpsimus. In quorum altero eiº qõ sumus z illiº infra est dilectio cõtinetur. Sic condita est mens humana vt nunq̃ sui non meminerit. nũ q̃ se nõ intelligat. nũ q̃ se non diligat. sed qm̃ qui odit aliquẽ nocere ille studet. Non ut merito z mens hois quãdo sibi nocet se odisse dr̃. Nescient eñ sibi vult male. dũ non putat sibi obesse qõ vult. sed tamẽ male sibi vult qm̃ illud odit quod obsit

sibi scōm illud. Qui diligit iniq/tatē odit aiam suam. Qui ergo diligere se nouit deū diligit Qui vero non diligit deum. etiam se non diligit. qō ei naturaliter in/ditum est. tamē nō incongrue se odisse dicit cum id agit quod si/bi aduersatur. Et se ipsuz tanq̄ suus inimicus insequitur.

Si in illo precepto continetur dilectio angelorum.

¶ Oritur autē hic de angelis q̄/stio. Utrum ad illud preceptuz dilectionis proximi etiam dile/ctio pertineat angelorz. Nam q̄ nullum hoiem excperit qui p̄/cepit proximum diligere. dns in parabola semiuiui relicti ostēdit eum dicens proximū qui erga il lum extitit misericors. Deinde subdit vade z tu fac silr. Ut enim cum proximū intelligamus cui vel exibendū est officium miseri cordie si indiget. vel exibendum esset si indigeret. nullum vero ex ceptum esse cui misericordie ne/gandū sit officium quis non vi/deat. cum vsq̄ ad inimicos etiā porrectum sit dño dicente. Dili gite inimicos vestros z benefa/cite bis qui odiunt vos. Manifestum est ergo omnē hoiem p/ximum esse deputandū. Proxi mi vero nomē ad aliquid est. nec quisq̄ esse proximus nisi proxi/mo potest. Ad cōsequēs est cui prebendū z a quo prebenduz est officium mie recte proximū di/ci. Manifestū est ergo precepto dilectionis z proximi etiā scōs angelos contineri. Aquibus tā ta nobis mie impediunt officia. Ex quo z dns proximuz se nr̄m dici voluit. vt in parabola saucij ostēdit z in propheta. Quasi p/ximum z quasi fratrē nr̄m sic cō placebam. Sed qz excellētioz ac supza nr̄am naturam est diuina substantia. preceptum dilectio/nis dei a proximi dilectione di/stinctuz est. Idcoq̄ lz nobis de us omnia impēdat beneficia. nō tamē noie proximi includit in il lo precepto. quē nō sicut nos di ligere debem⁹ sed pluscq̄ nos to to corde z aia. Christuz vero in quantuz homo est. sicut nos di ligere debemus eiusq̄ scōm ho/minem dilectio illo continet mā dato. quez etiā scōm hoiem ma/gis q̄ nos. sed non quātum de um debemus diligere. qz in quā tum est homo: minor est deo.

Quib⁹ modis dr primus.

¶ Hic notandum est proximū dici diuersis modis. s. condicōe

prime natiuitatis. spe conuersio nis. propinquitate cognatiōis. ratione beneficij exhibitionis.

Arca vigesimā octauam distin. querit vtrū so lus deus sit ex charitate diligendus. Pro hoc q̄stio nis intelligē tia ē notādū q̄ charitatis ē duplex obiectū. s. p̄mariū z scōariū: obiec tū p̄mariū z pricipale charitatis est dns deus qui amatur tāq̄ summuz bonum: z vltimus finis creature rō nalis: nā dns deus est alpha: z. o. vt habetur in primo cap. apocalipsis z multis alijs eiusdez lib. i. est prin cipium z finis creaturę. Obiectum scōariū est creatura capax beatitu dinis z ē duplex. s. capax formaliter z sic sola creatura rōnalis est diligen da ex charitate: alio modo dr capax participatiue quia suscipit in se effe ctum beatitudinis z isto modo cor pus nr̄m dicitur esse capax beatitu dinis: qz pōt suscipere in se effectū glie eterne. s. quattuor dotes. Qua re egregie inquit augustinus in pri moli. de doctria xp̄iana: q̄ quattuor sunt diligēda a nobis: vnū quod est supza nos. s. dns deus: alteruz quod nos sumus. Tertiū quod iuxta nos est. s. proxim⁹. Quartū quod infra nos est. s. corpus nr̄m. Sed contra istud dictū augustini arguit sic corpus xp̄i est diligēduz ex charitate z non cōprehēditur sub aliquo istorum quattuor igitur: dictū augustini nul lū. ¶ Si dicas q̄ dilectio corpis ~~proximi~~ ideigh includit in dilectiōe proximi: iō qz prim⁹ ponit ex corpe z aia z ppte rea si diligim⁹ primū diligim⁹ aiaz z corpus: tunc sequitur etiā: q̄ dile ctio corporis nr̄i includitur in dile ctione nostra postq̄ nos summ⁹ cō positi etiaz ex corpore z aia: z q dns si diligimus nos ipos diligim⁹ etiā animas z corpora nostra. Propte rea dicēdum est: q̄ augustin⁹ voluit vnum cōprehēdere z non aliud: z si cōprehendisset bene fecisset z mere voluntarium erat ipi augustino.

¶ Istis notatis ponunt due cōclusiones: quarū Prima est ista. Ex charitate solus deus est diligen dus primarie: ista cōclusio ptz quia solus deus est primariū z principa le obiectum charitatis. Scda cōclu sio est ista: secūdario tria sunt diligē da. s. nos: proximus z corpus nr̄m: ista cōclusio probat qz ista tria sunt capatia beatitudinis primū z scōm formaliter z tertium participatiue.

¶ Contra scōam cōclusionem arguitur sic. Impossibile est q̄ aliquis diligat seipm ex charitate: igit scōa te dicti Gregorij in quadā homelia haberi non pōt. Insup charitas est ad seipm: vt inquit philosophus. 8. ethicorū igitur. Ad hoc argumentū rīdetur negādo ans: z ad probatio nem dico q̄ diuus Gregor⁹ loqtur de charitate scōm cōmunem rōnem amicitie: z tūc certū est q̄ nulli⁹ ad

seipm est charitas: qz nullius ad seipm est amicitia: sed aliquid maius amicitia sicut intellectus principiorum est aliquid maius scientia: sed in proposito non taliter capitur charitas: sed vt se extendit ad deū z ad quācunqz creaturā rationalē capacē beatitudinis. Cōtra istā solutionem arguitur amare seipm est vituperabile ergo charitas non se extendit ad talem amorē: pīa tenet per apostolū prime ad corinthios. 13. d. charitas nō agit perperā. i. male: z afis probatur autoritate eiusdē pauli scribe ad timoteū. 3. in nouissimis diebo instabūt tēpora periculosa: z erunt homines amantes seipos igitur amare seipsum est vituperabile. Ad hanc replicam rīdetur distinguendo afis: vel amare seipm super oīa: z sic cōceditur illud z negat pīa: rō est qz charitas nō se extēdit ad talez amorem vel amare seipm propter deū z sic negatur afis z ad pbationem dico q paulus non procedit de tali amore: sed solum de amore super omnia.

¶ Secūdo arguitur sic contra eandem cōclusionem corpus nostrū non est diligēdū ex charitate: igitur conclusio falsa: afis probatur illud cui conuiuere nolumus nō est diligēdum ex charitate: sed homines habentes charitatem refugiūt conuictum corporis: igitur corpus non est diligendum ex charitate minor patet autoritate pauli ad romanos. 7. d. quis me liberabit de corpore mortis huius z ad philipēses primo coarto autem duobus desideriū habens dissolui z esse cuz xpo. Ad hoc argumentum respōdetur negando afis z ad probationem distinguitur minor vel quo ad naturaz ipius corpoz z sic negat illa nec probatur in tali sensu vel quo ad corruptionem z penalitates ipi corporis z sic cōceditur illa z negatur pīa vnde sancti nolunt totaliter spoliari: sed supvestiri vt ipemet paul testatur. Cōtra istam solutionem arguitur amicitia charitatī fundatur sup cōmuni catione diuine fruitionis: sed corp non est capax diuine fruitionis igit corpus non est diligendum ex charitate: insuper charitas est quedam amicitia ad eos q re amare possunt sed corpus non potest reamare: ergo corpus non est diligēduz ex charitate. Ad hanc replicā respōdetur q quāuis corpus non sit capax diuine fruitionis est tamē capax effect diuine fruitionis: vt dictum est in notabilibus z satis est q aīa ex qua informatur possit reamare. Contra istam solutionez arguitur sequeretur: q creature irrationales essent diligende ex charitate: cōsequēs est falsum igitur sequela probatur creature irrationales magis conueniūt nobiscū cp corpa nra: ergo creature irrationales sunt diligende ex charitate. Pro huius replice solutione est aduertēduz q aliqui heretici voluerunt dicere q nō possum occidere creaturas irrationales: sed hoc ē manifeste hereticū z cōtra illud dñi dei. d. genesis. 9. cap. hoc: omne qō mouetur z viuit erit vobis in escam quasi olera viuentia tradidi vobis omnia. Ideo respondetur aliter

ad replicam negando sequelam: z ad probationem negatur consequētia z ratio est quia creature irrationales non sunt capaces beatitudinis: neqz formaliter: neqz participatiue.

¶ Tertio arguitur sic sequitur q demones z dampnati erunt diligendi ex charitate: consequens est falsum igitur sequela probatur angeli boni sunt a nobis diligendi ex charitate ergo z demões: consequētia probatur quia multi demones sunt eiusdem speciei cum angelis bonis. Ad hoc argumentū respondetur negando sequelam: z ad probationem negatur consequentia: ratio est quia quāuis angeli z demones sint eiusdem speciei: tamen demones non sunt capaces beatitudinis eterne secundum legem dei ordinatam: idcirco non possumus diligere demones aut animas dampnatas ex charitate. Contra istam solutionem arguitur sequeretur q reprobi non erunt diligendi ex charitate: consequens est falsum igitur sequela probatur reprobi erūt dampnati: ergo non sunt diligendi ex charitate. Jaz probatur falsitas cōsequentis sequeretur q nulli essent diligendi ex charitate: consequens est absurdum igitur: sequela probatur non possum cognoscere qui sunt reprobi vel predestinati: ergo nullos debemus diligere ex charitate. Ad hanc replicam respondetur negando sequelam: z ad probationem negatur cōsequētia: nam semper debemus diligere. Immo bene sperarare de aliquo quamdiu viuit postcp non scimus voluntatez dei. Contra istam solutionem arguitur posito quod deus reuelet alicui christiano de socio suo quod est reprobus: tunc sequeretur quod talis Christianus cui facta esset talis reuelatio non posset diligere sociuz suum ex charitate: consequens est falsum: igitur sequela probatur: talis Christianus scit certitudinaliter quod alter erit damptus: ergo non debet eum diligere ad gloriam eternam. Ad hanc replicam respondetur concedendo sequelam. Immo vt habetur in primo regum. Dominus deus prohibuit Samueli orare pro Saule rege. Ideo quia reuelauerat ipsi quod proiecerat euz a facie sua. Similiter prohibuit hieremie orare pro populo iudeoz propter eandem causam.

¶ Quarto arguitur: sic demones sunt diligendi ex charitate: igitur conclusio falsa: antecedens probatur demones: teste Aurelio Augustino in decimo libro de ciuitate dei temptando nos coronas nobis fabricant: ergo demones nobis impendunt officium: z per consequēs: demones sunt proximi: z vltra sequitur quod sunt diligendi ex charitate. Ad hoc argumentum respondetur negando antecedens: et ad probationem distinguo: quod demones temptando nos fabricent nobis coronam vel directe z ex intensione ipsoz z sic negatur nec ita intendit Aurelius augustinus: vel indirecte: z sic conceditur illud z nega

tur ꝓxia semper procedendo directe in ꝓxte. Et si arguas demō indirecte nobis impendit aliqd officium: ergo est proximus: z per ꝓxis diligēdus. Ad hoc negatur ꝓxia: nā adhoc q aliquis dicatur proximus noster oportet q ꝺirecte impendat nobis aliquod officiū misericoꝛdie: vel qꝺ nos ipsi impendamus z hoc est conformiter ad illud quod. ꝺ. Augustinus in primo libro de doctrina xpiana. s. q ille cui prebēdū a nobis est. vel a quo nobis prebēdū est officiuz mie recte proxim⁹ dicitur. Ex istis sequit q qlibet angel⁹ bon⁹ est proximus noster: qz licet nos nō impēdamus angelis bonis officiuz mie. ipsi tñ multa nobis officia mie prebent. Sequit scꝺo q qlibet hō siue xpianus siue iudeus siue sarracen⁹ siue idolatra est proximus noster patet: quia cuilibet homini in hac vita est prebendum a nobis officiuz misericoꝛdie.

¶ Quinto arguitur sic xpiani peccatoꝛes non sunt ex charitate diligendi: igitur conclusio falsa: aſis ꝓbat autoꝛitate psalmiste. ꝺ. psalmo. 18. inimīcos odio habui: ergo pctoꝛes odio sūt habēdi. Ad hoc argumenti solutiōe est cōsideranda. s. natura z vicium siue peccatū: quo ad naturā peccatoꝛes sunt diligendi: qz sunt hoīes sicut z nos: quo ad vicium siue peccatū. i. inquātū sunt peccatoꝛes odio sunt habēdi. Ista notato rñdetur distinguēdo aſis vel ea rōne qua sunt hoīes: z sic negatur illud nec probat in isto sensu vel ea rōne qua sunt peccatōres: z sic conceditur illud z negat ꝓxia. Cōtra istā solutionē arguitur debemus desiderare q peccatoꝛes damnentur. ergo nullo mō debem⁹ eos diligere ex charitate: aſis probatur. Dauid habebat tale desiderium. naz dicebat conuertantur peccatoꝛes in infernū: ergo nos debemus habere simile desiderium cū psalmista. Ad hanc replicā rñdetur negando aſis: z ad probationē ꝺico q illa loquutio psalmiste non est desideriuz: sed est loquutio cōminatoꝛia: z ita proportionabiliter est dicendū ad similes autoꝛitates. Contra istā solutionez arguitur teste pho in. 8. ethicoꝝ primū est amicoꝝ conuiuere: sed non debemus habitare cū peccatoꝛibus ergo non debemus habere ad eos amicitiā charitatis: minoꝛ patet autoꝛitate apostoli iubētis corinthijs. 2. ad corint. 6. ca. recedite de medio eoꝝ. s. peccatoꝝ. Ad hanc replicā respondetur distinguendo mi. vel deꝺ xpianis debilibus in fide. z sic conceditur illa: z de talib⁹ loquitur aplis loco allegato: vel de illis qui sūt fortiores in fide z sic negatur: nec de talibus loquitur apostolus. immo bonum est q fortes in fide habitēt cuz peccatoꝛibus vt ipsos conuertāt ad dñm deū. Contra istā solutionē arguitur: charitas facit amicos de eisdem gaudere: sed sancti z peccatoꝛes non gaudent de eisdē. ergo non est amicitia charitatis ad peccatoꝛes. Ad hanc replicā rñdetur q licz non gaudeant de oībus iustis: z peccatoꝛes tñ iusti volunt z desiderant immo laboꝛant vt de eisdē gaudeāt

t hoc sufficit ad hoc qꝺ sit amicitia charitatis inter eos. Cōtra istā solutionē arguitur nos debemus imitari dñm deū: sed dñs deꝰ nullo mō diligit peccatoꝛes: ergo nos nullo modo debem⁹ eos diligere: minoꝛ probatur. Dñs deus precipit q occidantur vt habetur exodi. 22. capi. ꝺ. ex⁹ ibi expresse malificos non patieris viuere. igit deus non diligit eos Ad hanc replicā rñdet negando minoꝛem: intelligendo quo ad naturā: z ad probationē negat ꝓxia. immo rex vel iuꝺex iubēdo tales occidi ipsos diligit. nam conuertentur vel si sint obstinati nō perpetrabunt amplius mala rōne quoꝝ punirentur acriꝰ in inferno. Cōtra istā solutionem arguitur sequeretur: q peccatoꝛes non diligerēt seipsos: ꝓxis est falsum: igitur sequela probatur autoꝛitate psalmiste. ꝺ. qui diligit iniquitatem odit aiam suā: iam probatur falsitas ꝓxtis illud qꝺ est principium peccati maxime inuenitur in peccatoꝛibus: sed amoꝛ sui est principium peccati. immo scōm Augu. facit ciuitatē Babilonis siue diaboli: igitur peccatoꝛes diligunt seipsos. Ad hanc replicā rñdetur distinguēdo sequelā vel carnaliter: z sic negatur illa: nec ꝓbatur in isto sensu. immo maxime peccatoꝛes diligunt se ipsos carnaliter vel spiritualiter et charitatiue. z sic conceditur illa: z negatur mi. nec probatur de tali amoꝛe spirituali z charitatiuo: sed bene de carnali z freno. Et si arguas peccatū non tollit naturā: sed naturale est vnicuiq ꝺiligere seipsum: ergo peccatoꝛes diligunt seipsos. Ad hoc rñdetur q lz peccatum nō tollit naturam peruertit tñ eā nimiz. ergo si peccatoꝛ non diligat seipsum spiritualiter z charitatiue. Circa istam questionē ꝺubitatur. An charitas sit diligenda ex charitate. Pro huius ꝺubij solutione est aduertendū qꝺ ꝺuplex est charitas. s. increata q est ꝺñs deus: z alia est creata. s. infusa: vel acquisita z habitualis: vel actualis si intelligatur ꝺubiū de charitate increata non est ꝺubiuz qui sit talis charitas ꝺiligēꝺa ex charitate: si vero intelligatur ꝺubiuz de charitate creata proꝓxie non est ꝺiligenda ex charitate. Nā nullū bonū eternū volumus ipsi charitati create. Sed bene volumus q ipsa charitas creata habeatur a proximo. Et isto modo etiam volumus quod proximus habeat creaturas irrationales z bona temporalia.

¶ Queritur secundo circa eandem distinctionē. An ꝺilectio ꝺei sit melioꝛ ꝺilectione proximi. Pro huius questionis intelligentia est notādum q potest fieri ꝓparatio: vt seoꝛsum consideretur. vtraq; ꝺilectio: et potest etiā fieri comparatio capiendo ꝺilectionē ꝺei seoꝛsum ex vno latere: z ex altero latere ꝺilectionē proximi coniunctim cū ꝺilectione ꝺei. ita q capiatur ꝺilectio proximi propter deū. Isto notato ponuntur. 2. cōclusiones: quaꝝ prima est ista ꝺilectio ꝺei est melioꝛ ꝺilectione proximi seoꝛsum sumpta z separata a ꝺilectione ꝺei. Ista cōclusio probatur obiectū ꝺilectiōis ꝺei ē in infinitū nobiliꝰ obiecto alteriꝰ. Imo nō pōt ꝺilectio pro

ximi esse bona: nisi in ordine ad dilectionē dei: igitur conclusio vera. Secunda conclusio est ista dilectio proximi propter deū est melior dilectione dei seorsum sumpta: ista cōclusio patet: qr charitas perfecta extēdit se ad dilectionē proximi.

¶ Contra istam vltimā conclusionē arguitur sic illud est melius q̄ apostolus magis elegit: sed apostolus magis elegit dilectionē proximi seorsum quā dilectionē dei: igitur dilectio proximi seorsum sumpta est melior dilectione dei: mi. patet auctoritate ipsi⁹ apostoli ad romanos. 9. d. optabā anathema esse a xp̄o pro fratribus meis. ergo apostolus preferebat dilectionē proximi. s. fratrum dilectiōi dei. Ad hoc argumentū respondetur negando minorē: ad probationē negatur ꝓsia. Nā Paulus solū volebat ad tēpus priuari visione diuina: vt lucrifaceret ffes suos iudeos: & in hoc diligebat deū. nam tale desideriū habebat propter honorem dei. Contra istā solutionem arguitur: diligere amicū est minus quā diligere inimicū: sed deꝰ est maximus amicus noster. ergo diligere deū est minꝰ quā diligere proximū. Ad hanc replicaz rñdetur negando ꝓsiam: & rō est. qr oīs operatio virtuosa habet laudabilitatem a dilectione dei si debeat esse meritoria. Et si adhuc arguas facilius est diligere deum quam proximum. ergo diligere deum est minus quā diligere proximum: negatur etiam. cō sequentia propter excellētiā obiecti scilicet domini dei.

De ordine diligēdi quid prius quid posterius.

Distinctio. XXIX.

Est predicta ō ordie charitatis agēduz est. qr dicit spō sa. Introduxit me rex in cellā vinariam. & ordinauit in me charitatem. Videamus ergo ordinez quid prius: quid posterius esse debeat. Peccat eīn q̄ preposterе agit. Nam scire quid facias & nescire ordinem faciendi. non est pfecte cognitionis. Ordinis nā q̄ ignorantia conturbat meritorum formā. Ordinem aūt diligendi Augus. insinuat dicens. Ipse est qui ordinataz habet dilectionem. ne aut diligat qō non est diligendū. aut nō diligat qō diligendum est. aut eque diligat qō minus vel amplius diligēdū est aut minꝰ vel amplꝰ quod eq̄ diligendū est. Omnis peccator inquantū peccator est. nō est diligendus. & oīs homo inquantū est homo diligendus est propt deum. Deus vero propter seipsum. & deus propter se omni homine amplius diligendus est. & amplius quisq̄ debet deū diligere q̄ seipsum. Item amplius alius homo diligendus est q̄ corpus nr̄m. qr propter deū omnia ista diligenda sunt. & potest nobiscum deo homo perfrui. qō nō potest corpus. qr corpus p̄ animā viuit qua fruimur deo. Audisti aliqua de ordine charitatis vbi expressum est nos amplius debere diligere deū q̄ omnes homines vel nosipsos. & amplius animā alicuius hois q̄ corpus nr̄m. In enumeratiōe etiā quatuor diligendorū superius posita: prius ponitur qō supra nos est. Secūdo quod nos sumus. Tertio qō iuxta nos est. Quarto quod infra nos est. vbi ordo diligendi insinuari videt ex rōne numerationis. Non est aūt aptum vt q̄ oēs homies pariter diligere debeamus & tantum quā tum nos vel minus.

An omnes homines pariter diligendi sunt.

¶ Unde etiam super hoc sepe mouet questio quam perplexaz faciunt sctōrum verba varie prolata. Quidam eīn tradere videntur q̄ pari affectu oēs diligendi sint. sed in effectu. i. in exhibitiōe obsequij distinctio obseruanda sit. Vñ Augus. Omnes hoies eque diligendi sunt. Sed cū oibus prodesse nō possis his potissimuz cōsulendū est. qui p̄ loco rum & tēporū vel quarūlibet rerū oportunitatibus cōstricti⁹ tibi quasi quadā sorte iunguntur. Pro sorte eīn habendū est quoquisq̄ tibi temporaliter colligatus adheret ex quo legis potius illi dandū esse. Idem sup eplam ad Gal. Operemur bonū ad oēs. maxime aūt ad domesticos fidei id est ad christianos. Oibus eīn pari dilectione vita eterna optāda est. & si non oībus eadem pñt exhiberi dilectionis officia q̄ fratribus maxime sunt exhibenda. qr sunt inuicem mēbra qui hñt eundē patrem. His alijsq̄ testimonijs innituntꝰ qui dicunt oēs hoies pariter diligēdos esse charitatis affectu. sed in operis exhibitione differentiam.

Quē his repugnare videt.

¶ Quibus obuiat illud preceptum legis de diligendis parentib⁹. Honora patrem tuū & matrem vt sis longeuus super terrā Ut quid eīn specialiter illis preciperet de parentib⁹ nisi maiori dilectione forēt diligēdi. Sed hoc illi referendum dicūt ad exterio

rem exhibitionē. in qua prepo-
nendi sunt parentes. Unde ho-
nora dixit nō dilige. Obuiat eti
am illud qđ Hieron⁹. su⁹ Eze
chielem ait. s. vt ordine charitat
sicut scriptum est. Ordinauit in
me charitatez. Post oīm patrē
deūcarnis quoq⁹ pr̄ diligat. tma
ter t filius. t filia frater t soror.
Ambro. quoq⁹ diligendi exprī
mens ordinem super illud can
ticoꝝ capitulo primo. Ordina
uit in me charitatē ait. Multoꝝ
charitas in ordinata est qđ in p̄
mo est ponūt tertiū vel quartū.
Primo deus diligend⁹ est. secō
parentes. inde filij post domesti
ci qui si boni sunt. malis filijs p̄
ponēdi sunt. Scōm hoc in euā
gelio ad cuiuscz dilectionez. pro
prīū ponit. Diliges dñm deum
tuū ex toto corde tuo t ex oībus
viribus tuis. Et proximū tuū si
cut teipsum. t inimicos non ex
tota virtute. non sicut te ipsum:
sed simpliciter. sufficit em̄ q⁹ dili
gimus t nō odio habemus. Ec
ce ex premissis aperte insinuatur
que in affectu charitatis distin
ctio sit habēda. vt differenti affe
ctu nō pari hoies diligamus. t
añ oia deū. secōo nosipos tertio
parentes. inde filios t fratres.
post domesticos. demum inimi
cos diligamus. Sed inquiunt
illi q̄ de ordine dilectionis vt su
pra dicuntur esse referenda ad o
perū exhibitionē. que deferēter
proximis exhibenda sunt. Pri
mo parentibus. inde filijs. post
domesticis. demū inimicis. Be
um vero tam affectu cz obsequij
exhibitione. ante oīa diligendū.

Nō aliqui eorūdem tantuz proximos quantum nos debere diligere tradunt.

Quorū etiam non nulli tra
dūt affectu charitatis tm̄ proxi
mos esse diligēdos quantū nos
ipsos diligimus. Quod confir
mant autoritate Augus⁹. qui ait
Nec illa tā questio moueat. quā
tum charitatis fratri debeamus
impendere quantū deo. Incom
parabiliter pl⁹ deo cz nobis. fra
tri vero quantū nobis. Nos au
tem tantomagis diligim⁹: quā
tomagis diligimus deū. Ex hoc
t ex premissis testimonijs Au
gus⁹. asserūt oīnes hoīes pariter
esse diligendos a nobis. t tantū
quantū nos. deū aūt plusz nos
corpus vero nostrum minus cz
nos vel proximos. Nec in enu
meratiōe premissa quattuoꝝ dili
gendoꝝ ordinem diligēdi assig
nari dicūt. sed tm̄ q̄ sūt diligēda.

Scōm alios non pari affectu oēs diligendi sunt.

Verū qz premissa verba Am
brosij ordinem diligendi scōm af
fectum magis cz scōm effectum
diligenter intuentibus explica
re videntur nō indocte alij dicūt
nō modo in exhibitione operis.
sed etiaz in affectu charitatis or
dinē differentē esse statutum. vt
ante oīnia diligamus deū. scōo
nos. tertio parentes. quarto fili
os vel fratres. t huiusmodi. po
stea domesticos. demū inimicos
Q vero Augusti. dicit pariter
oēs esse diligendos. t pari dile
ctione omnib⁹ vitam optandā.
ita accipi potest vt paritas non
ad effectum referat. sed ad bonū
qđ eis optatur. qz charitatē om
nibus optare debem⁹ vt paria
bona mereant. Sic apl⁹ dicit.
Volo oēs homines eē sicut me.
Optāda est em̄ minoribus per
fecto maiorū vt ipsi fiant perfe
cti. t sic parē mereant beatitudi
nē vel pari dilectione. i. eadez di
lectiōe oīnes diligendi sunt. Itē
qđ ait. vt tantū diligamus fra
tres quantū nos. ita intelligi po
test. i. ad tantū bonū diligamus
frēs ad quantū nos. vt tantum
bonū eis optemus in eternitate
quantū nobis. t si non tanto af
fectu. Vel ibi cz tum similitudi
nis est. non cz tatis.

Questio de parentibus bonis t malis.

Solet etiā queri si parentes
nr̄i mali sint. vel filij vel fratres.
An magis vel minus diligendi
sint alijs bonis. hac rōne nobis
nō copulat. Nā qz magis sunt
diligēdi boni. q̄ nobis carne non
sunt coniuncti cz mali carne cō
iuncti: qz nobis sunt coniuncti
corde. glutino charitatis. San
ctio: est em̄ copula cordiū cz cor
porū. Vñ Beda. de illis verbis
dñi. Mater mea t fratres mei hi
sunt q̄ verbum dei faciūt. ait. Nō
iniurioſe negligit matrē. nec ma
ter negatur que etiā de cruce co
gnoscit. sed religiosiores monē
strantur copule mentiū cz cor
porū. Verūtamen latebrosa q̄
stio est hec. nec a nobis plene ab
soluenda. pperantibus ad alia.
Mouemur ei super verbis illis
q̄bus inimicos non ex tota vir
tute. nō sicut teipsum iubet dili
gere. sz simplr. Sufficit enim q⁹
diligimus t non odio habem⁹.
Qđ non ita accipiendū est qua
si sufficiat tibi diligere inimicum
t nō tibi teipm. qz oēs t amicos

et inimicos sicut teipm diligere debes. Sed ad ostendēdū gradus diligēdi deum ⁊ ꝓximū. ⁊ inimicū q̄ tñ ꝓximus est. qz dñs ponit cū ait. Diliges deū ex tota virtute tua ⁊ ꝓximū sicut teipm. Non ait ex tota virtute vt oñdat ꝓximū diligendū minus q̄ deū. Dicit etiam diligite inimicos. nec addit ex tota virtute nec sicut teipm sz simplr. Sufficit enī q̄ diligim⁹ ⁊ nō odio habem⁹. id est sufficit dicere vt diligamus ⁊ non odio habeamus. non q̄n eos diligere debeam⁹ sicut nos. qz ꝓximi sunt. sz sufficit si eos min⁹ diligim⁹ q̄ alios ꝓximos. qđ dilectiōis gen⁹ innuit.

Questio Augus. libro retractationum.

Queri etiā solet cur dñs preceperit diligere inimicos. cuz alibi ꝑcipiat odio habere parentes et filios? Ad qđ dicēdū est duo esse diligēda in homine. naturaz ⁊ virtutē. vitium vo ⁊ pctm̄ odiendū. Et parētes ergo inq̄tum mali sunt odiendi sunt. ⁊ inimici diligendi inq̄tū hoīes. Diligam⁹ ergo inimicos lucrandos in regno dei ⁊ odiamus ꝓpiquos si impediunt nos a regno dei et in omnibus cōmuniter naturaz diligamus. quam deus fecit.

De gradib⁹ charitatis.

Sciendū quoq̄ est diuersos esse gradus charitatis. Est enīz charitas incipiens. ꝓficiens ꝓfecta perfectissima. Ait Augus. Perfecta charitas hec ē vt quis paratus sit ꝓ fratribus etiā mori. Sed nūq̄d mox vt nascit iam prorsus ꝓfecta est. imo vt ꝓficiatur nascit. cū fuerit nata nutrit. cū fuerit nutrita roborat. cū fuerit roborata ꝓficit. cuz ad perfectionē venerit dicit. cupio dissolui. ⁊c. Hic aperte ꝓgressus ⁊ ꝓfectio charitatis insinuat. Quā ꝓfectionē etiā veritas commendat dicēs. Maiorē hac dilectionē nemo hz q̄ vt aiam suam ponit q̄s ꝓ amicis suis. Qđ vtiq̄ dictū ē ope dilectionis. qz maior dilectiōis effect⁹ non ē. q̄ ponere aiam ꝓ alijs. Nec te moueat qđ ait ꝓ amicis. q̄ enī ponit aiaz pro amicis. ponit ⁊ pro inimicis ad hoc ipsi fiant amici.

Irca vigesimānonā distinctionem quer̄itur: an in charitate sit ponēdus aliquis ordo diligendoruz. Prō huius questionis intelligētia est ad

uertendum q̄ ordo in presenti questione nō importat prioritatē tēporis sed ꝓfectionis: pōt tamen talis perfectio bifariam cōsiderari. s. quantum ad quātitatem affectus: ⁊ stabilitatem: ⁊ quātum ad quātitatē siue magnitudinem voliti: ⁊ ista duo nō necessario se cōsequūtur: pōt enī aliquis actu multū firmo ⁊ feruēti velle alicui impendere modicū bonum qualia sūt bona corporis ⁊ fortune quę scōm beatū Augustinū sunt minima: potest etiā aliquis affectu debili ⁊ non feruēti velle alicui maxia bona. s. gram ⁊ gloriā eternā. Isto notato rñdetur ꝓ aliquas ꝓclusiōes quarū Prima est ista de necessitate salutis ordo charitatis est seruād⁹ ista cōclusio ꝓbatur diuus Ambrosius inquit super illud cāticoz ꝓrio ordinauit in me charitatem q̄ multoz̄um charitas est in ordinata: nam q̄ in ꝓrio est ponūt tertio vel quarto loco. Primo enim deus est diligēdus scōo parentes inde filij post domestici q̄ si sint boni malis filijs sunt preponēdi: sed oīs charitas inordinata est fugiēda de necessitate salutis: ergo ordo charitatis de necessitate est seruād⁹ ⁊ ꝓ ꝓclusio vera. Scōa cōclusio est ista deus aīa oīa est diligēdus ista cōclusio probatur in ordine diligēdoruz dñs deus est quoddā primū ⁊ principale: imo oīa alia propter ipm sunt diligēda: nam dilectio ipsius est metrum et mensura respectu oīm aliozuz: igit dñs deus aīa oīa est diligend⁹. Tertia cōclusio est ista dñs deus est diligēdus magis q̄ ꝓximus ista cōclusio ꝓbatur in casu oīa sunt odio habenda propter deū: iuxta illud saluatoris luce. 14. si quis venit ad me ⁊ non odit patrē ⁊ matrē ⁊ vxorez ⁊ filios ⁊ fratres ⁊ sorores nō potest meus esse discipulus: ergo dom⁹ deus magis est diligendus q̄ ꝓximus. Quarta cōclusio est ista: quilibet homo ex charitate tenet diligere magis deū q̄ seipm: ista cōclusio probatur quilibz hō tenetur diligere seipm propter deū: ⁊ teste philosopho propter vnūquodq̄ tale: ⁊ illud magis: ergo qlibet hō magis debet diligere deū q̄ seipm. Quinta cōclusio est ista: quilibet homo tenetur plus diligere seipsum quam ꝓximū: ista cōclusio probatur leui tici. 19. ⁊ matthei. 22. habet diliges ꝓximū tuū sicut teipm ergo dilectio sui ipsius est exemplar dilectiōis ꝓximi: sed omne exēplar potio⁹ est quā exēplatū ergo quilibet hō magis tenetur diligere seipm q̄ ꝓximum. Sexta cōclusio est ista: quilibet hō ex charitate magis tenet diligere ꝓximū q̄ corpus ꝓprium: ista cōclusio probatur expressa auctoritate augustini ipam ponētis in ꝓmo libro de doctrina xp̄iana: probatur etiā rōne quilibet homo in casu tenetur exponere corpus suum pro ꝓximo pro saluatione ꝓximi: igitur conclusio vera.

Contra primā cōclusionem argr̄ sic in alijs virtutib⁹ a charitate nō est ponēd⁹ ordo: ḡ nec i charitate est ponēd⁹ ordo: ꝓña tenet qz nō videtur potior rō de fide q̄ de charitate: maxime qz etiam fides habet deum pro obiecto: similiter ⁊ spes

Ad hoc argumentū rñdetur negando aīs. imo ponēd⁹ est ordo in fide. nā prius optz credere in deū: z deīn de alia que cōsernunt fidē catholicā vt egregie deducit Paulus in epistola ad hebreos. ¶Cōtra istā solutionem arguitur ordinare: ptinet ad intellectū ergo non est ponēd⁹ ordo in charitate: pīa tenet: qz charitas subiectatur in voluntate: z non in intellectu. Ad hanc replicā rñdetur negando pīam. sed bene infertur q charitatis non est ordinare sed bene ordinari: ideō Salomon cantico. primo dixit ordinauit in me charitatē: z per pīs charitas habet ordinem.

¶Contra tertiā conclusionem arguitur sic ecclesiastici. 13. oīe animal diligit sibi simile: sed proxim⁹ est nobis magis similis q̄ deus: ergo magis tenemur diligere proximū quā deū. Ad hoc argumentū rñdet negando pīam: z rō est qm pīs de⁹ causa est similitudinis q̄ est iter nos z proximū. ¶Contra istā solutionem arguitur autoritate Joānis in quarto cap. prime canonice. d. qui nō diligit fratrē suū quē videt: deū quē nō videt quomō potest diligere: ergo illud qō est magis visibile est magis diligibile: sed proximus est magis visibilis q̄ deus: ergo proximus est magis diligendus q̄ pīs deus. Ad hanc replicā rñdetur negando pīaz primā: sz bene infertur q illud q est magis visibile diligit pr⁹ proprietate tēporis: z hec est intentio Joānis in loco allegato. ¶Contra quintā conclusionē argī sic in locis allegatis p ſ. cōclusionis pbatiōe habetur q deus nō vult nos diligere proximū sicut nos ipsos: ergo nō debem⁹ diligere nos ipsos magis quā proximū. Ad hoc argumentū rñdetur negando pīaz rō est: qz pīs deus nihil aliud intendit p illud preceptū nisi q diligam⁹ proximū ad idē bonū. ſ. ad beatitudinē. ¶Cōtra istā solutionē argī teste ap'lo. 1. ad cor. 13. charitas non emulatur nō q̄rit q̄ sua sūt: ergo nō inclinat nos ad diligendū nos ipsos magis quā proximū. Ad hāc replicā rñdetur negando pīam. nā ex hoc q̄ ego diligā magis me ipsuz q̄ proximū nō sequitur q charitas mea sit emula siue inuida: nec sequit' q querat' q̄ sua sunt ad intentionē Pauli. Cōtra istā solutionē argī inqrendo noduz huj⁹ difficultatis sequeretur quod si diligerē proximuz sicut meipsum quod ego peccarem: consequens est falsum: igitur falsitas cōsequentis probat: posito casu quod ego velim proximū meū habere tā taz beatitudinē quātā volo mihi nō pecco: igitur licite possum diligere tantum proximum sicut meipsum. Ad hanc replicam respondetur distinguendo sequelam vel ly tantum dicit quantitatem voliti z sic negatur illa: vel ly tantum. d. firmitatez z apresiationem: z sic concedit illa z negat minor: nec pbat in isto sensu vnde si ego deberē relinquere dilectionem mei vel primi poti⁹ deberē relinquere dilectionem proximi q̄ mei: quia magis sum obligatus a dño deo ad conseruandam salutem spiritualem meam quā ad conseruandam salutem proximi: z inde est q aurelius Augustinus dixit q nemo potest mentiri pro saluatione totius mūdi z elicitur ex illa autoritate pauli ad romanos. 3. ſ. nō sunt facienda mala vt inde eueniāt bona.

¶Contra sextā cōclusionē arguitur sic magis debemus diligere aiam nīam q̄ aiaz proximi: sed corpus proprīū est ppinqui⁹ aīe nr̄e q̄ proximus: ergo magis debem⁹ diligere corp⁹ proprīū quā proximū. Ad hoc argumētum rñdetur negando pīam: z ratio est qz proxim⁹ nr̄ est capax beatitudinis essentialis. ſ. visionis z fruitionis diuine: nō autē corpus nostrū. ¶Contra istā solutionem arguit sēq̄retur q deberemus diligere magis corp⁹ proximi quā corpus proprīū pīs est falsum igit sequela probatur magis debemus diligere proximū quā corpus proprīū z in proprio includit corp⁹ proximi: ergo magis debem⁹ diligere corpus proximi quā corp⁹ nostruz. Ad hanc replicā rñdetur negādo: sequelā: z ad probationē negat pīa: ratio est qz tota rō quare debem⁹ diligere magis proximū quā corpus proprīū est propter aiaz proximi: z non propter corpus eius: z ideo nō sequitur q debeamus diligere corp⁹ proximi tm̄: sicut corp⁹ proprīū. ¶Contra istā solutionē arguitur sēq̄retur q deberem⁹ ponere vitā pro salute proximi: pīs est falsuz igitur falsitas pīis probat ponere vitaz pro salute proximi est op⁹ supererrogationis: z ad op⁹ supererrogationis siue cōsilij non obligamur: ergo nō tenemur ponere vitā p salute primi Ad hāc replicā rñdetur cōcedēdo sequelā in aliquo casu: nam aliquādo est op⁹ p̄cepti: vt patet de bono rectore vel ēpo q tēpore pestifero teneī ministrare sacramēta suis ouibus: z negatur minor z ad probatiōnē cōcedo q aliqñ est opus supererrogationis z tunc non obligamur: sed interdū est de precepto z tunc bene obligamur.

¶Circa eandem distinctionem querit scōs an ex charitate oēs proximi sunt eq̄liter diligēdi. Pro huius questionis enodatiōe ast aduertendum q proxim⁹ ita describit aurelio augustino in p̄mo de doctrina xp̄iana. Proximus est ille a quo prebēduz est officiū miē vel cui prebēdū est officiū misericordie prima particula pōitur ad cōprehēdendū angelos: nā lz nō prebeam⁹ eis officia mie: ipi tñ prebēt nobis. Scōa particula ponit ad cōprehēdenduz boies viatores z aīas existentes in purgatorio vnico tñ v̄bo pōt diffiniri sic. Proxim⁹ est creatura rōnalis capax beatitudis scōz legē dei ordinatā: vltima particula ponit ad excludēduz demones z dāpnatos: qui licet sint capaces simplr beatitudinis non tñ scōm legē dei ordinataz. Alteri⁹ est aduertēdū q duplex est velle. ſ. velle cōplacētie z velle desiderij velle complacētie est respectu boni iam habiti verbi gra: velle quo volum⁹ gl'osaz virginē exaltari super choros angelor̄ z archāgelorum est velle complacentie. Velle desiderij est velle respectu boni futuri vt illud velle quo volumus fratrez vel amicum saluari. Vltimo est aduertendum q durandus respon-

det ad hanc questionem affirmative: ratio eius est qz per charitatem diligimus creaturas inquātuz sunt capaces diuini boni: z oēs creature intellectuales saltez eiusdē speciei sunt capaces equaliter boni diuini: igitur omnes creature intellectuales sunt equaliter diligende.

¶ Contra istā opinionē arguit sequerek q deberē velle oēs hoies habere tantā gloriā quantam habet xp̄s vel eius sanctissima mater: ꝓbatur quia est absurdum. Si dicas q intelligit conditionaliter si deo placeat z deo non placet q aliquis habeat tantaz gloriā sicut xp̄s vel bēa virgo. Contra hoc arguitur sequerek ad minus q deberē magis diligere quēlibz angelū quantuncūz paruū z infimuz quā meipsum: ꝓbatur quia est manifeste falsuz: igitur sequela probatur quilibz etiā infimi ordinis z infime hierarchie est capacior beatitudinis anima mea: igitur magis debeo ipsum diligere quā meipsum.

¶ Propterea teneo cum diuo Tho. z aliis doctoribus partē negatiuā z pono. 2. cōclusiones quaz prima est ista. Propinqui sunt magis diligendi quā extranei. ista cōclusio patet: qz sunt nobis magis coniūcti ergo magis tenemur ipsis quā aliis Secunda conclusio est ista: illi qui sunt propinquiores sunt magis diligendi quā alij propinqui. ista cōclusio patet ex prima conclusione z expressa autoritate Augu. in primo li. de doctrina xp̄iana.

¶ Contra ambas conclusiones argr̄ sic extranei meliores sunt magis diligendi quā propinqui: igitur ais probatur nos debemus imitari deum: sed dominus deus magis diligit meliores extraneos quā ppinqs: ergo nos eōdē mō magis debemus diligere meliores extraneos quā propinquos. Ad hoc argumentū rn̄detur negando ais: z hoc supposito q propinqui nō sunt valde mali. nā possunt esse valde mali ita q extranei essent ꝓferendi illis sicut Ambrosi⁹. d. de malis filijs q domestici sunt preferēdi ipsis: z ad probationē pcedo q proportionabiliter debemus imitari deū. nā sicut deus diligit sibi ꝓpinquos. i. sanciores. ita nos debem⁹ diligere nobis propinquiores. Cōtra istā solutionē argr̄ autoritate Aurelij augustini. d. in primo li. de doctrina xp̄iana q oēs hoies sunt eque diligendi ergo propinquiores nō sunt magis diligendi quā extranei. Ad hanc replicā rn̄detur q Aurelius augu. intelligit q oēs hoies sunt diligendi ad idē bonū diuinū. i. ad beatitudinem eternam.

¶ Scōo argr̄ sic amic⁹ est magis diligendus quā cōsanguineus: ergo conclusiones nulle: ais probatur. prouerbioz. 18. habetur vir amicabilis ad societatē magis erit amicus quā frater: ergo amic⁹ est magis diligēdus quā ꝓsanguine⁹. Ad hoc argumentū rn̄detur negando ais: z ad probationē optz ponere cetera paria. nā possibile est q hō receptit tot z tāta beneficia ab amico q magis obligetur eū diligere: quā ꝓsanguineū suū: sed posito q nō recepe-

rit beneficia a deo magna semp debet hō magis diligere r̄ez quā amicum suppositio etiā q frater nō fuerit valde malus. Contra istā solutionē arguitur autoritate diui Ambro sij in primo lib. officioz. d. nō min⁹ vos diligo quos in euāgelio vos genui quā si incōiugio suscepissem nō enim vehementioz est ad diligendū natura quā gratia: igitur oēs xp̄iani equaliter sunt diligendi. Ad hāc replicā rn̄detur q Ambrosi⁹ intelligit quo ad instructionē fidei catholice. sz q nō minus tenetur eos instruere quā si eos inconiugio suscepisset. Contra istā solutionē arguitur in casu tenetur homo succurrere regi vel duci potius q̄ suis ꝓsanguineis. immo potius tenetur talis homo diligere extraneos quā consanguineos ais patet in bello bonus subdit⁹ tenetur potius succurrere regi vel suo duci quā patri vel suis ꝓsanguineis igitur tunc tenek potius diligere ducem vel regē q̄ ꝓprium patrē. Ad hanc replicā rn̄detur negando ꝑmā ꝓbam: rō est: qz illud nō ꝓuenit propter maiorē amorē quē habeat vl'teneatur habere erga regē vel ducē. sz ideo: qz bonū cōmune est quoddam bonū diuinū: teste pho in libris ethicoz: ergo ꝓferēdū est bono particulari

¶ Queritur tertio circa eandez distin. an hō ex charitate magis debeat diligere patrē aut matrē q̄ filiū. Pro huius difficultatis enodatione est aduertēdū q ly magis nō debz dicere q̄ntitatē voliti aut quātitatem intētionis: sed solū firmitatē actus aut apr̄ehensionē. Isto notato ponitur vnica conclusio. s. hō magis tenetur diligere patrē z matrez ex charitate quā ꝓpriū filiuz. ista cōclusio ꝓbatur: homo magis est obligatus ꝓprio patri z maxime matri quā filio suo cū magna beneficia acceperit a patre et matre: ergo magis tenetur diligere patrē z matrem quā filiū. Exista cōclusiōe sequitur q si hō haberet patrē z filiuz constitutos in extrema necessitate z non posset succurrere ambob⁹ tenek succurrere potius patri quā filio.

¶ Contra istā rn̄sionē arguitur illū debet hō magis diligere ex charitate cui magis tenetur benefacere sed hō tenetur magis benefacere filijs quā patri: ergo magis tenek hō diligere filios quā ꝓpriū patrē: mi. patet autoritate apostoli. 2. ad cor̄i. 12. d. non debēt filij thesaurizare parentibus: sed parētes filijs. Ad hoc argumētū rn̄detur negādo: mi. z ad probationē data autoritate Pauli non sequitur q hō magis teneak magis benefacere filis quā patri: sed ꝑparentes debent tesaurizare filijs: hoc ideo est: qz filij in principio infantie z pueritie nō possunt se iuuare: sz si pater esset in necessitate tūc filius debet ipsi succurrere totis viribus. Contra istam solutionem arguitur. Gratia non destruit naturaz sed illam perficit: sed naturaliter homo magis diligit filium quam patrem: ergo charitas magis inclinat ad diligendum filium quam patrē. Ad hanc replicā rn̄detur distinguendo maiorē vel intelligendo de natura viciata: z sic negatur illa. nam ta

lis natura: vt habetur Gen. 8. prona est ad malū vel intelligēdo de natura integra: & sic p̄ceditur illa & negatur mi. in p̄portionabili sensu: vñ in statu nature integre homes nalr dilexissent plus parētes q̄ filios.

¶ Querit septio An vir pl' teneat diligere vxorē quā filiū. p̄o solutione huius difficultatis p̄supponēda est equalitas bonitatis ex parte vxoris & filij. naz a deo mala posset esse vxor & filius a deo bonus q̄ filius esset p̄ponend⁹. Similiter econuerso posset esse filius a deo malus & vxor valde virtuosa q̄ vxor tūc esset p̄ponenda: idcirco p̄supponenda est eq̄litas bonitatis i vtroq̄ Quo supposito rñdet q̄ vir plus tenetur diligere vxorē quā filiū. Ista conclusio p̄batur vir plus obligat vxori q̄ñ longe maiora beneficia accepit ab vxore quā a filio: igitur magis tenetur diligere vxorē quā filiū. Contra istā conclusionē potest fieri. simile argumentū sicut factū est in p̄cedenti questione de naturali affectione & p̄portionabiliter est soluendum.

¶ Queritur quarto circa eādē distinctionē. An hō ex charitate magis debeat diligere patrē quam matrem. P̄o huius questiōis declaratione est aduertendū q̄ pōt esse magna differentia inter mores patris & mores matris potest enim esse pater a deo bonus & mater a deo mala & tunc nulla est difficultas quin pat sit magis diligēdus quā mater: pōt etiā cōtingere q̄ mater sit a deo bona & pater valde malus sicut fuit de sancta mōnica matre August. & p̄e eius: & tunc non est dubiū quin b'us Augustin⁹ magis tenebatur diligere matrē quā patrem: sed supposita equali bōitate ex parte vtriusq̄ ponitur conclusio rñsiua ad questionē. scz homo ex charitate magis tenet diligere patrē q̄ matrē: ista cōclusio patet expressa autoritate diui Hieronymi super Ezechielē. d. post dñz deū oim patrē diligendus est pater carnalis. deinde mater: postea filij: & postea fratres & sorores: & sic p̄sir.

¶ Contra istā cōclusionē argr filius debet diligere magis matrez quā patrē: igitur cōclusio falsa: ans p̄batur: filius debet diligere magis amantē ipsum: sed mater magis diligit filium quā pater: ergo filius magis debet diligere matrē quā patrem: mi. patet expressa autoritate phi in. 9. ethicoz expresse illud asserentis. Ad hoc argumentū rñdetur negando ans: & ad p̄bationē negatur maior: non em̄ oportet q̄ diligam⁹ magis illū vir qui magis diligit nos. Contra istā solutionē argr: magis laborauit p̄o filio q̄ pater: ergo mater est magis diligēda. Ad hanc replicā rñdetur q̄ vez est tēpore infantie: sed postea patres magis laborāt regulariter p̄o educatione filioz. Contra istā solutionē arguit: mater continuo ministrat materias quādiu filius est in ventre ipsi⁹ & pater non p̄ducit aiam rōnalem: ergo magis est diligēda mater quā pater Ad hanc replicā rñdet negando cōsequentiā: & rō est: q̄ pater deditvir tutē seminalē ratione cuius organizatur corpus.

¶ Queritur sexto circa eādem distinctionē. An hō ex charitate debeat potius diligere vxorē q̄ patrē aut matrē. P̄o huius questionis intelligentia supponēda est equalitas bonitatis ex parte patris & matris vxoris. Isto p̄supposito rñdetur q̄ hō magis tenetur ex charitate diligere patrē & matrē q̄ vxorē p̄priā ista conclusio p̄z ex autoritate Hieronymi allegata in p̄cedenti questione: potest etiam p̄bari rōne: q̄z hō magis obligatur patri & matri q̄ vxori quū longe plura & potiora bñficia accepit a patre & matre quā ab vxore: igitur magis tenet diligere patrē & matrē quā vxorē. Contra istā resolutionē arguitur autoritate apostoli ad ephesios. 5. d. viri debēt diligere vxores sicut seipsos: & sicut q̄s dilexit ecclesiā & seipsum tradidit p̄o ea: igitur hō magis tenetur diligere vxorē quā patrē & matrem. Ad hoc argumentū rñdetur negando p̄iam: q̄z ly sicut non dicit omnimodā similitudinē: sed aliqualē: et hoc sit vez p̄z: q̄z apostolus in eodem capite allegato. d. q̄ vir debet diligere vxorē sicut carnez & corpus p̄priū. Contra istā solutionē argr nullus debet relinquere aliquā rem nisi p̄o aliqua alia re magl dilecta sed homo tenetur relinquere patrez & matrē p̄pter vxorem: vt habetur Gen. 2. cap. igitur magis hō debz diligere vxorē quā patrē & matrē. Ad hanc replicā rñdetur distinguendo maiorē vel quo ad habitationē: & sic negatur illa vel quo ad amicitiā: et sic conceditur illa & negatur minor: nec p̄batur in isto sensu: sz solū in primo. s. quo ad habitationē plures essi rōnes sunt diligendi patrē & matrē quā vxorē. idcirco magis est conseruanda dilectio patris & matris q̄ vxoris.

¶ Queritur septimo circa eandem dist. Vtrū ordo charitatis maneat in patria. P̄o huius difficultatis intelligentia est p̄supponenda distinctio superius posita de ly magis. s. vel apreciatiue: vel quātū ad quantitatē boni voliti. Isto p̄supposito rñdetur per. 2. conclusiones: quaz p̄ima est ista. Hō manet ordo charitatis in patria quātū ad quantitatē boni voliti: ista conclusio p̄batur in patria quilibet beatus volet maius bonū melioribus se. ergo nō remanebit in patria ordo charitatis quantū ad quantitatez boni voliti. Scda conclusio est ista: ordo charitatis manebit in patria quantum ad apreciationē: ista conclusio p̄batur quilibet beatus debet potius omittere dilectionē cuiuscunq̄ alterius beati quā sui ipsi⁹: si aliquā illaz deberet omittere. Similit deberet p̄ius omittere dilectionē extraneoz quā sibi propinquoz si aliquaz ipsaz deberet omittere: igitur remanebit ordo charitatis i patria q̄ntū ad apreciationē. Contra istas conclusiones non possunt fieri aliq̄ argumenta quin semper p̄bēt p̄mam vel scdam ipsaz: ideo breuilo qui causa ea omitto.

¶ Queritur octauo circa eādē distinc. qui sunt gradus charitatis.

Pro huius questionis enodatione est aduertendū q̄ a doctoribus theologis comparatur augmentū charitatis augmēto corporali. nā sicut in fantie etas dicitur antequā aliquis habeat vsum rōnis: ⁊ postea sequit alius status q̄n vtitur rōne ⁊ loquit perfecte: ⁊ post istum sequitur vnus alius status: q̄ndo potest generare. Sic etiā distinguntur gradus charitatis scōz diuersa studia: ad que hō perducitur per charitatis augmentum. nam primo incūbit homini studium principale recedendi a peccato: ⁊ resistendi concupiscentijs que contra charitatē insurgūt: ⁊ hoc pertinet ad incipientes: in quibus charitas est nutrienda ⁊ fouenda ne destruatur. Scōm aūt studiū succedit q̄n homo principaliter intendit ad hoc: q̄ in bono proficiat ⁊ roboretur ei⁹ charitas: ⁊ hoc expectat ad proficientes. Tertiū studiū ⁊ vltimum in hac vita succedit: q̄n homo ad hoc principaliter laborat: vt deo inhereat ⁊ eo fruatur: ⁊ hoc pertinet ad perfectos qui cū Paulo ad philip. primo cupiunt dissolui ⁊ esse cum xp̄o. Isto notato rādetur per vnicā conclusionē q̄ talis est: tres sunt gradus charitatis. s. charitas incipiens: charitas proficiens: ⁊ charitas perfecta. ista conclusio probatur expressa autoritate diui Augustini super primā canonicā Joānis. d. charitas quum fuerit nata nutritur q̄ ptinet ad incipientes q̄n fuerit nutrita roboratur q̄ pertinet ad proficiētes: ⁊ q̄n fuerit roborata perficitur q̄ ptinet ad perfectos.

¶ Cōtra istā cōclusionem arḡ sic: iter p̄ncipiū charitatis ⁊ ei⁹ finē sunt multi grad⁹: imo infiniti: ergo non sunt ponendi solū. 3. gradus charitatis: a3is probat charitas pōt augeri in infinitū: ita q̄ q̄cunq̄ charitate viatoris data dabilis est vna alia maior: ergo infiniti gradus mediant inter p̄ncipiū charitatis ⁊ eius finē. Ad hoc argumentū rādetur negando p̄iam: ⁊ rō est: q̄ ois illi gradus infiniti p̄hendūtur sub illis tribus assignatis in cōclusione. Contra istā solutionē arguitur: quā primum est aliqua charitas quantumcunq̄ parua incipit proficere: ergo charitas incipiens non distinguitur a proficiente: a3is probatur quantū cūq̄ sit parua charitas in aliqua aīa talis aīa pōt elicere actū meritorū ex tali charitate: igit talis charitas est proficiens. Ad hāc replicā rādet negando p̄iam: ⁊ rō est: q̄ non dicitur proficiens q̄ proficit: sed q̄ p̄ncipale studiū eius est proficere: imo dolz charitas incipiens proficiat tñ principale studiū eius non est proficere: sed recedere a peccato ⁊ resistere concupiscentijs insurgentib⁹ contra charitatem.

¶ Tertio arguitur sic nulla est dabilis charitas perfecta: igitur cōclusio nulla: a3is probatur. si esset dabilis aliqua maxime esset charitas quā habuit Paulus: sed illa nō fuit perfecta. ergo nulla est dabilis charitas perfecta in hac vita. minor probatur autoritate eiusdem Pauli ad philippen. 3. d. non quod iam cōprehenderim aut perfectus sim: ergo charitas eius non fuit perfecta. Ad hoc argumentum rēspōdetur negā do antecedens: ⁊ ad probationē negatur minor: ⁊ ad probationē negatur consequentia: ⁊ ratio est: q̄ beatus Paulus loquitur de perfectiōe charitatis patrie: ⁊ certum est q̄ illa non potest haberi in hac vita: ⁊ de tali perfectione charitatis nō loquitur cōclusio: sed solum de illa perfectione que potest haberi in hac vita. Cōtra istam solutionem arguitur quelibet charitas in hac vita potest augeri: ergo nulla est pfecta: antecedens patet quelibet talis charitas potest cōcurrere ad actum meritorum: ergo quelibet talis potest augeri. Ad hanc replicam rēspondetur negando consequentiam loquēdo semper de perfectiōe charitatis que potest haberi in hac vita. Nam illud est impertinens quod potest augeri: sed sufficit ad hoc quod sit charitas perfecta q̄ principaliter intēdat deo inhererе: ⁊ eo frui.

hoc argumentum rēspōdetur negā do antecedens: ⁊ ad probationē negatur minor: ⁊ ad probationē negatur consequentia: ⁊ ratio est: q̄ beatus Paulus loquitur de perfectiōe charitatis patrie: ⁊ certum est q̄ illa non potest haberi in hac vita: ⁊ de tali perfectione charitatis nō loquitur cōclusio: sed solum de illa perfectione que potest haberi in hac vita. Cōtra istam solutionem arguitur quelibet charitas in hac vita potest augeri: ergo nulla est pfecta: antecedens patet quelibet talis charitas potest cōcurrere ad actum meritorum: ergo quelibet talis potest augeri. Ad hanc replicam rēspondetur negando consequentiam loquēdo semper de perfectiōe charitatis que potest haberi in hac vita. Nam illud est impertinens quod potest augeri: sed sufficit ad hoc quod sit charitas perfecta q̄ principaliter intēdat deo inhererе: ⁊ eo frui.

Si melius est diligere amicos q̄ inimicos vl econuerso. Distinctio. XXX.

Solet q̄ri q̄d potiꝰ sit pluriscq̄ meriti diligere amicos an diligere inimicos? Sz hoc cō paratio implicita est. Si em̄ cōferat dilectio amicoꝝ tantū: dilectioni amicoꝝ ⁊ etiā inimicorū. pspicua ē absolutio. Sz si in aliquo vno hoie q̄ diligit simℓ amicuz ⁊ inimicum q̄d hoꝝ potiꝰ sit q̄rat. obscura est rñsio. qz ō motu mentis agit. de quo nō est nobis facile iudiciū. An vnꝰ ⁊ idez motꝰ sit erga amicū ⁊ inimicuz. sz erga amicū intensiorꝝ. an duoꝝ vnꝰ erga inimicum. q̄ ōz difficiliorꝝ. alit erga amicū q̄ videt feruentior. Nec incongrue putat meliorꝝ q̄ est feruentiorꝝ. vel si vnꝰ idez cq̄ est idē potiorꝝ vbi est ardētiorꝝ: nō improbe eximat. Augusꝰ tñ sentire videtur maiꝰ esse diligere inimicū cq̄ amicū q̄ pfectoꝝ esse dicit diligere inimicos ⁊ bñfacere eis. neq̄ hoc a tanta multitudine ipleri quāta exaudit in oratione dñica cum ōz. Dimitte nobis debita nr̄a sicut ⁊ nos dimittimꝰ debitoribꝰ nostris. Illam em̄ sponsionē dicit a multis impleri qui modum diligūt inimicos. Dit em̄ sic. Magnū ē erga deū qui tibi nihil mali fecerit esse beniuolū ⁊ bñficium. Illō mlto grādiuz ⁊ magnificētissime bonitatis est. vt tuum inimicū diligas. et ei qui tibi maluz vult ⁊ si pōt facit. tu sp bonum velis faci aslq̄ qō possis. audiēs dicentem jesum. Diligite inimicos vestros

et bñfacite his q̄ odiunt vos ⁊ o
rate pro persequentibus et ca/
lumnitatibus vos. Sed quo/
niã perfectoꝝ filiorũ dei ẽ illꝰ.
quo q̄dem se dꝫ ois fidelis extẽ/
dere. ⁊ humanũ animuꝫ ad hũc
effectũ orãdo deũ secũq̄ agẽdo
luctãdoq̄ perducere. tñ qz hoc
tã magnũ bonum tãte multitu/
dinis nõ est quãta credim⁹ exau
diri cum dr in oratione. Dimit
te nobis debita nr̃a sicut ⁊ nos
dimittim⁹ debitoribus nostris.
Proculdubio verba spõsionis
hui⁹ implentur si homo q̄ non/
dum ita profecit vt etiaꝫ diligat
inimicum. tñ qñ rogatur ab ho/
mine q̄ peccauit in eum vt dei di
mittat. dimittit ex corde. q̄ etiaꝫ
sibi roganti vult dimitti. cũ orat
et dicit. sicut et nos dimittimus
debitoribus nr̃is. Quicũq̄ vo
rogat hoiem in quẽ peccauit si
pctõ suo mouetur vt roget. non
ẽ ad huc deputãdus inimic⁹: vt
euꝫ diligere sit difficile. sicut erat
quãdo iimitias exercebat. Quis
quis vero rogãti et penitẽti nõ
dimittit. non estimet a dño sua
peccata dimitti. qz mẽtiri veri/
tas nõ potest. Que cũ docuisset
orationẽ hãc in eam positã sentẽ
tiam cõmendauit dicẽs. Si di/
uiseritis hoibus pctã eoꝝ di/
mittet ⁊ vobis pater vester. Si
vero non dimiseritis. nec pater
vester dimittet vobis pctã vr̃a.
Ecce hinc haberi videt q̄ ⁊ pre
taxauimus .s. maioris virtutis
esse diligere inimicũ ⁊ benefacere
ei q̄ illũ qui nihil mali fecit no
bis vel amicũ. Quod si quis cõ
cedere simpliciter noluerit dicẽs
intẽsius diligitur amicus q̄ ini
micus. ⁊ ideo illud potius isto.
determinet ista scõm permissam
intelligẽtiam dicẽs. ibi cõpara/
tionẽ factã inter dilectionẽ qua
diligitur tantũ amic⁹. ⁊ illã qua
amic⁹ ⁊ inimicus diligit. Illud
vo q̄ sequitur magis nos mo/
uet q̄. s. dicit non esse tãte mul
titudinis diligere iimicos quã/
ta exauditur cũ dicit. Dimitte
nobis debita nr̃a ⁊c. vbi dat in/
telligi q̄ alicui a deo dimittũtur
peccata nõ diligẽti inimicũ. si tñ
fratri rogãti quid in se peccauit di
mittit. Sed cũ pctã nõ dimittã
tur alicui adulto nisi charitatem
habeat. sequitur vt charitatem
habeat qui nõ diligit inimicuꝫ.
Quõ ergo noie proximi ois hõ
intelligitur in illo mãdato. Dili
gas proximũ tuuꝫ sicut teipm.
Si eñ ois hõ proxim⁹ est. tunc
inimicus? precipimur ergo ⁊ ini
micos diligere. Et q̄ illud pre/
ceptum generale est. omnibus
precipitur oẽs homines dilige/
re etiam inimicos. Quidam q̄
hic dicit simpliciter tenere volen
tes illud preceptum determinãt
dicẽtes. illic perfectis dari i pre
ceptũ diligere omnem hominez
etiam inimicũ. Minoribus ve
ro in cõsiliuꝫ. In preceptum ve
ro diligere qui nihil mali fecerũt
eis et inimicos non odire. Sed
melius est vt intelligatur omni/
bus illo mandato precipi cun/
ctos diligere etiam inimicos. cui
sensui attestantur superius po/
site autoritates ⁊ alie multe. Ille
vero Augustinus. Nouissime
positum de perfecta charitate di
ctum intelligitur que tãtum est
perfectoꝝ. Qui non solum a
micos sedetiam inimicos perfe
cte diligunt eisq̄ bene faciunt.
Que perfectio dilectionis non
est tante multitudinis quanta
exauditur in oratione domini/
cali. Et hoc reuera grande est ⁊
eremie bonitatis. scilicet perfe/
cte diligere inimicum. Ita ⁊ cũ
dicit impleri verba illius spon/
sionis ab homine. Qui non ita
perficit vt diligat inimicum.
De dilectione perfecta accipien
dum est.

Circa trigesi
mam distin.
querit primo
vtrum dile/
ctio inimici
sit melior di
lectione ami
ci. Pro hui⁹
difficultatis
enodatione est aduertẽdũ q̄ titul⁹
questiõis nõ intelligitur de dilectio
ne inimici sub rõne qua est inimic⁹:
nã certũ est q̄ sub tali rõne nõ est di
ligendus: sed odio habẽdus sed ti
tulus questionis intelligitur de dile
ctione inimici sub ea ratione qua est
proximus. Ulterius est aduertẽdũ
q̄ potest fieri cõparatio iter magnã
dilectionem amici ⁊ paruã dilectio
nem inimici vel ediuerso: ⁊ tũc non
est difficultas in hac questione: sed
difficultas est quãdo tales dilectio
nes sunt, equaliter magne. Ulteri⁹
est aduertẽdum q̄ diuus tho. rñdet
ad hanc difficultatẽ cum distinctio
ne. s. vel ꝓsiderãdo tales dilectiões
ex pte proximi qui diligit vl ex pte
rationis propter quã diligit si pri
mũ. d. q̄ dilectio amici est melior: si
scõm dilectio inimici est prestatior:
quia tota rõ qua diligitur inimicus
est dñs deus. Hec rẽsponsio ⁊ si sit
bona nõ tñ satiat intellectum quia
adhuc sup est difficultas que illarũ
simpl̃r est melior: ideo põitur talis
cõclusio. Dilectio inimici simplicit
est melior q̄ dilectio amici suppos
ta equali magnitudĩe ambaꝝ. Ista
cõclusio probatur p rationes quas
adducit diuus tho. Prima est ois
actus ad cuius ꝓductionẽ requirit

maior conatus est melior ⁊ magis meritorius: sed ad productionē dilectionis inimici requirit maior conatus quā ad productionē dilectionis amici igitur dilectio inimici est prestātior dilectione amici. Maior ptz autoritate philosophi in primo ethi cox dicēt circa difficile ꝓsistūt ars ⁊ virtus. Scōa ratio talis est ois ille actus est magis meritorius cuius tota ratio reducitur in charitatem: sed tota causa diligēdi inimicū est charitas in deū: ergo dilectio inimici prestātior est dilectione amici. Tertia ratio que me magis mouet fundat in autoritate saluatoris matthei. v. dicētis si diligitis eos q̄ vos diligūt quā mercedē habebitis per que ꝝba vult innuere saluator: qō paruam aūt nullā mercedē habebunt illi qui diligunt amicos: sed illi q̄ diligunt inimicos habebunt magnam mercedem in celo: ergo dilectio inimici prestātior est dilectione amici.

¶ Cōtra istā cōclusionem argr sic ille actus est melior cuius oppositus est deterius: sed omissio dilectionis amici ē deterior quā omissio dilectionis inimici: ergo dilectio amici prestātior est dilectione inimici: ⁊ per ꝓns conclusio falsa. Ad hoc argumentū rndetur negādo maiorez instātia ptz manifeste: si aliquis teneatur dare elemosinā ex precepto ⁊ vnus alius patiatur martirium ex cōsilio: certū enim est q̄ ppetio martirij longe prestātior est datione elemosine: ⁊ tñ omissio datiōis elemosine est grauior ⁊ deterior quā omissio martirij: immo in tali casu omissio martirij non est mala postq̄m martirium est de ꝓsilio ⁊ tali casu. Et si arguas melius est diligere meliorē q̄m malū: sed inimic⁹ est malus: ⁊ amicus est bonus: ergo melius est diligere amicū q̄m inimicū. Ad hoc negatur maior maxime quando talis dilectio mali elicitur ꝓpter deū: ita q̄ tota rō talis dilectiōis est dns de⁹.

¶ Queritur secūdo circa eandem distinctionē: an sit de necessitate salutis diligere inimicos ex charitate. Pro hui⁹ q̄stionis enucleatione est aduertēdum q̄ leuitici. 19. habetur diliges amicū sicut teipm: ⁊ pharisei addiderūt ⁊ odio habebis inimicū: idcirco q̄ exo. 17. precepit dns filijs israel q̄ persequerent inimicos: ⁊ Deuteronomij. 7. habetur nō inibis cū eis fedus nec miserereberis eox: ⁊ exodi. 23. dixit dns de⁹ inimic⁹ ero inimicis tuis: ⁊. 15. cap. primi regū habetur q̄ saul peridit regnuz quia pepercit inimico suo agag. regi amalechitarū: nam exodi. 13. habet si occurris bouī inimici tui: auta sino erranti reduc ad eum: si videris asinū odientis te iacere sub honere nō pertrāsibis: sed subleuabis cū eo: ⁊ prouerbioꝝ. 25. habetur si esurierit inimicus tuus ciba illū: si sitit da aquā illi bibere: pruinas eī congregabis sup caput eius: ⁊ dns reddet tibi. Ex quibus autoritatib⁹ liquet q̄ in antiqua lege inimici erant diligēdi. Ulterius est aduertendum q̄ trifariā dilectio inimicoruz pōt considerari. Primo mō vt inimici diligātur inquantum sunt inimici: alio mō pōt haberi dilectio inimicorū quātum ad naturā scilicet inquātum sunt proximi nri: ⁊ adhuc bifariam: primo mō in vli ⁊ in cōi siue in confuso: vt puta quando aliquis diligit proximum in vli. secūdo mō potest diligi inimicus in particulari: ita q̄ hō habeat particulārē amorē ad ipz inimicū. Ulteri⁹ est aduertēdum q̄ talis dilectio inimici potest intelligi vel quātum ad bona corporalia vel quātū ad bona spūalia. Istis notatis rndet ad questionem per aliquas conclusiones. Prima nemo tenetur diligere inimicum ea rōne qua est inimic⁹: ista cōclusio probatur diligere inimicuz ea rōne qua est inimicus est peruersum ⁊ cōtrariū: igitur nemo tenetur diligere inimicū ea rōne qua est inimicus: aūs ptz q̄ diligere inimicuz ea rōne qua est inimicus est diligere iniquitates ipius. Scōa cōclusio est ista nō tenemur diligere inimicū extra necessitatē quo ad bona tēporalia: imo possum⁹ desiderare ipis multa mala tēporalia ex charitate: ista cōclusio patet expressa autoritate diui Gregorij l. 22. libro moraliū dicētis euenire plerūq̄ solet vt nō a misa charitate etiā inimici nos ruina letificet: ⁊ etiā sine inuidia eius gloria nos cōstristet: cū ruēte eo quosdam bene erigi credimus: ⁊ proficiēte eo plerosq̄ opprimi iniuste formidamus. Ex ista cōclusione sequitur quod bonus Christicola licite pōt desiderare famē: bella: ⁊ alia tēporalia incōmoda turcis ⁊ infidelibꝰ. Sequitur scōo q̄ bon⁹ xpicola licite pōt gaudere de morte magni turce qui reliquit filiū. 8. annox: ne sequatur detrimētum xpianitati. Sequit tertio q̄ bonus xpicola pōt licite gaudere q̄ aliquis malus xpicola oprimatur ⁊ auferātur ab eo bona tēporalia ne noceat alijs. Tertia cōclusio est ista bonus xpicola tenet dare panē ⁊ alia subsidia inimico suo existenti in extrema necessitate: ⁊ p ꝓns tenetur tunc diligere quoad bona tēporalia: ista cōclusio ptz q̄ alis tunc talis xpicola esset homicida: iuxta illud diui Ambrosij si non pauisti occidisti. Quarta cōclusio est ista in vli ⁊ cōmuni: quilibz xpicola tenetur diligere inimicos suos quantuz ad bona spūalia. Ista coclusio patz expressa autoritate saluatoris nri precipiētis nobis mathei. 5. diligite inimicos vros. Quinta cōclusio est ista extra necessitatem null⁹ xpicola tenetur diligere inimicū suum in particulari quo ad bona spūalia: ista cōclusio probatur null⁹ xpicola tenetur habere circa alios ꝓximos extra necessitatē amorē in particulari: ergo a fortiori neq̄ circa inimicos sed bene debet habere preparationez in aio q̄ si vigeret necessitas haberet in particulari amorez. Sexta cōclusio est ista in necessitate quilibz xpicola tenetur diligere in particulari inimicū suū quo ad bona spūalia: ista cōclusio probat tenemur diligere inimicū quo ad bona tēporalia in necessitate: ergo a fortiori tenemur diligere q̄ ad bona spūalia in necessitate: vt puta si idigeret instructiōe fidei inimic⁹ ⁊ esset in articlo mortis: tūc teneremur succurrere ei ⁊ instruere eū in fide. Et si quicere a nobis q̄ oraremus deum pro

eo teneremur orare.

¶ Cōtra istas cōclusiones argr̄ sic impossibile est habētem charitatem diligere inimicū suū: igitur cōclusiones nulle: añs pbatur charitas nō tollit naturā: sed potiº iuuat ois añ res siue irratiōalis siue insensibilis naīr odit suū cōtrariū: vt frigus calorē ꝛ ouis lupū: ergo impossibile est habētem charitatē diligere inimicū suū. Ad hoc argumentum rīdetur negādo añs: ꝛ ad pbationē distinguitur mior vel ea ratione qua est cōtrariū ꝛ sic pceditur illa vel alia ratiōe ꝛ sic negatur illa: vnde si Charitas inclinat ad diligēdum inimicū nō inclinat ea rōne qua est inimicº: sed ea ratione qua est proximus. Contra istā solutionē arguitur: diligere inimicos est malū ꝛ charitas nō agit perperā teste aposto. prīe ad corin. 13. igitur charitas non inclinat ad diligendū inimicū: maior pbatur Joab in. 19. ca. scōi regum exprobādo dixit ad dauid diligis odiētes te ꝛ odio habes diligētes te: ergo diligere inimicos est malū ꝛ vituperabile. Ad hanc replicā rīdetur negando maiorē ꝛ ad pbationē dico q illa ẏba sunt Joab q̄ erat vnº pditor. Nihilominº iuste reprēdit dauid q̄ flebat absalon dignū suspēdio: ꝛ iō exponebat se magno piculo ne populus discederet a dauid ꝛ eligeret vnū aliū regem: id circo fuit coactus dauid relinquere fletº ꝛ lachrimas ꝛ suscipere cū gaudio armigeros suos: vnde propter scandalū vitanduz homo aliquādo nō debet ostēdere signa amoris inimicis quāuis diligat eos: ꝛ in hōc errauit dauid quare iuste fuit reprehensus a suo principe militie ioab.

¶ Queritur tertio circa eandez distinctionē: an ex charitate tenemur de necessitate salutis signa amoris inimico ostendere ꝛ exhibere. Pro huius difficultatis declaratione est notādum: q sicut diligere inimicuz in cōmuni ꝛ vlī est de necessitate salutis: nō autē in particulari ꝛ singulari nisi necessitas occurrat: ita etiā exhibere in vlī ꝛ cōmuni signa amoris inimicis est de necessitate precepti: in particulari vero ꝛ singulari non est de pcepto nisi necessitas vrgeat. Istis notatis rīdeī q aliqs cōclusiones quarū prima est ista extra necessitem homo non tenetur ostendere signa amoris in particulari inimicis: ista cōclusio probatur autoritate glose super illud mathei. 5. benefacite is qui oderūt vos. Dicētis q benefacere inimicis est cumulus perfectionis: sed illud quod pertinet ad perfectionez charitatis non est de necessitate ipius: igitur conclusio vera. Scōa conclusio est ista homo tenetur exhibere signa amoris in cōmuni inimicis: ista conclusio patet quia homo tenetur orare pro omnibus siue amicis siue inimicis ꝛ maxime si sit sacerdos aut prelatus. Tertia conclusio est ista: homo tenetur ex charitate ostendere signa amoris inimicis: si necessitas vrgeat in particulari ꝛ singulari: ista conclusio patet ex precedenti questione. Nam si homo tenetur succurrere corpori inimici a

fortiori tenetur succurrere anime si necessitas vrgeat.

¶ Contra istas cōclusiones arguitur sic: preceptum saluatoris est benefacere inimicis: ergo homo tenetur ostendere signa amoris inimicis: antecedens probatur. Matthei quinto cap. Saluator inquit diligite inimicos vestros benefacite hijs qui oderunt vos: sed diligere inimicos est de precepto ergo benefacere inimicis est etiam de precepto. Ad hoc argumentum respondetur concedendo q benefacere inimicis est de precepto: sed est preceptum affirmatiuum. Idcirco non obligat pro semper: sed pro aliquo tempore: vt dictum est in conclusionibus. Contra istam solutionem arguitur autoritate diui Joānis in tertio cap. prīme canonice. d. non diligamus verbo neq̄ lingua sed opere ꝛ veritate: sed diligere opere est exibere signa ꝛ affectus dilectionis: ergo homo tenetur extra necessitatem ostendere signa amoris inimicis. Ad hanc replicam respondetur negando consequentiam: ratio est: qz quando bonus christianº desiderat inimico suo gratiam ꝛ gloriam: ꝛ habet preparationem in animo quod si inimicº esset in extrema necessitate succurreret illi tunc diligit opere ꝛ veritate.

Si charitas semel habita amittatur.

Distinctio. XXXI.

Illudquoq̄ non est pretereūduz q quidam asserūt charitatem semel habitā ab aliquo non posse excidere. nullūq̄ dānandum hāc aliquādo habere. Qui hanc traditionē sub dictis munūt testimonijs Apostolª ait. Charitas nūq̄ excidit Au. etiā inqt. Charitas q̄ deseri pōt nūq̄ vera fuit. Itē charitas est fōs ꝓpriª ꝛ singularis bonoꝝ. cui non cōicat alienª. alieni sunt oēs q̄ audituri sūt nō nouiuos. De hoc fōte scriptura ait. Fōs aque viue sit tibi ꝓpriª. ꝛ nemo alius cōmunicet tibi. Si autez alieni sunt qui audituri sunt illā vocē. non ergo huic fonti cōmunicat dānandi. Itē aug. sup epl'am Joānis. Radicata ē charitas. securus esto. Nihil mali procedere pōt. Itē greg. in moralibus. Valida est vt moꝛs dilectio. vtuti eī moꝛtis dilectio cōparatur. qz nimirū mētē quā semel ceperit: a dilectione mūdi fundituª occidit. Itē Augª sup epl'am Joānis. Unctio inuisibilis charitas est. q̄ in quocunq̄

fuerit radix illi erit. q̄ ardēte sole arescere non pōt nutritur calore solis non arescit. Jtē Beda super Joānem. Querēdū est quō spūale filij dei agnoscēdi signum fuerit q̄ super eum descēderit et manserit spūs. Quid magni est filio dei q̄ in ipso manere spirit⁹ astruatur. Notandūq̄ qz semp in dño manserit spūs. Jn sanctis vo quādiu mortale corp⁹ gestauerit. ptim semp maneāt ptiz reditur⁹ secedat. Manet autē apōs vt bonis isistāt actib⁹. Recedit vo ad tps ne sup infirmos curandi mortuos suscitandi demones eijciendi. vel etiam prophetisandi habeant facultatē. Manet ergo super vt possint habere virtutes vt mirabiliter ipi viuāt Venit ad tēpus vt etiaz alijs p miraculorū signa quales sint in tus effulgeāt. Jtem grego. Jn sanctorū cordib⁹ scōm quasdaz virtutes semp manet spūs. scōz quasdā recessurus venit et vēturus recedit. Jn his virtutibus sine quibus ad vitā non peruenitur in electorum suorū cordibus permanet. Jn his vero per quas sanctitatis virtus ostenditur. vt in exhibitione miraculoruz. aliquando adest. aliquando se subtrahit. Jtē Ambrosi⁹. Ficta charitas est que in aduersitate deserit. Hec innuere videntur q̄ charitas semel habita nō amittatur. Jdeo quidam in pretaxata tam psilierunt audaciā dicentes charitatē a damnandis non haberi. nec a quoq̄ habitam posse amitti. quos ratio vincit t auctoritas. Quidā eñ ad temp⁹ sunt boni. qui postea fiunt mali. t econuerso. Unde quorundaz nomina Christus dicit scripta i libro vite. qui tamē postea abierūt retro. Sed scripta dicit nō ꝑm prescientiā. sed ꝑm presentem iustificiam cui deseruiebāt. quia digni erant tunc illo bono quod habituri sunt prescripti ꝑm prescientiam. Ait Ambrosius. Quibus dā gratia data est in vsuz t Saul et Jude. t illis discipulis quibus dominus dixit. Ecce nomina vestra scripta sunt in celis. et post abierunt retro. Sed hoc dixit propter iusticiaz cui deseruiebant quia boni erant. Frequenter eñ ante sunt mali qui futuri sunt boni. t aliquotiēs ꝑus sunt boni. qui futuri sunt t pmansuri mali. propter quod dicūtur scribi in libro vite t deleri.

Determinatio autoritatum predictarum.

Quod vo apostolus ait. charitas nūq̄ excidit. nullatenus ꝑ illis facit. Dignitatē enim charitatis ostendens dicit eam nō excidere q̄ hic t in futuro erit. Dz fides t spes euacuabūtur t sciētia. Jtem quod dicitur charitas nunq̄ fuisse vera que deseri potest. Non ad essentiā charitatis refertur. sed ad efficientiaz. quia nō efficit charitas q̄ deseritur. hominem vere beatū. non perducit ad verum bonū. Huic etiā fonti: alieni idest. dānandi non communicant scz in fine quia non perseuerant. Potest tamē hoc t cetera que ꝺ charitate dicta sunt: ꝺ perfecta intelligi. quam soli pfecti habent. que semel habita non amittitur. Exordia vero charitatis aliquando crescunt. aliquādo deficiunt. Sunt eñ virtutis exordia t perfectus t perfectio. quos gradus ille discernit q̄ parabolam illā intelligit. Sic est regnuz dei quemadmodū si iactet homo semen in terra t dormiat. t exurgat semē t germinet t crescat. tc. Si ergo perfecta charitas sic radicata est vt amitti nequeat. incipiens tamē et proiecta amitti potest t sepe amittit. Sed dum habetur non sinit habentē criminaliter peccare. Augustin⁹ ostendit inquiēs. qz radix oium malorum est cupiditas. et radix oium bonoz ēcharitas. Simul ambe esse nō possunt. nisi vna radicit⁹ euulsa fuerit. alia plantari nō potest. Sine causa conatur aliqs ramos incidere. si radicē nō ꝓtēdit euellere. Quare fides t spes t scientia dicunt euacuari t nō charitas. cum ea ex parte sit.

Aduertendū etiam est quomodo fides. spes. et scientia dicantur euacuari. qz ex parte sunt et non charitas cum et ipsa ex parte sit. Ex parte eñ id est. impfecte diligim⁹ sicut ex parte scimus vt ait Esicius sup Leuiticū. Cū ergo omne quod ex parte ē euacuet. cur charitas excipitur q̄ dicitur nunq̄ excidere? Charitas quidez etiam ex parte est vt sepe sancti docent. qz ex parte diligim⁹ nūc. t ideo ipsa euacuabitur inquantū ex parte est. quia tollet̄ imperfectio t addetur perfectio. Remanebitq̄ ipsa aucta et actus eius et modus diligēdi vt diligas deū ꝓpter se ex toto corde. et proximū tuuz sicut teipm. Sed impfectionis mod⁹ eliminabitur. Fides vero t spes penitus euacuabunt. Scientia vero ꝑm actum t modum suuz q̄ nūc

est. non p̃m sui essentiam tollet. Ipsa eñ vtus sciẽtie remanebit ꝫ alium tenebit vsum ꝛ modũ.

Si christus ordinem charitatis prescriptuꝫ habuerit.

¶ Hunc iã superest inuestigare Si christus p̃m q̃ homo ordinem diligẽdi p̃scriptum seruauerit? Quod si est. omnẽ hominẽ sicut seipsum dilexit. Omnibus ergo vitã optauit. omnesq̃ saluos fieri voluit. Sed non oñes salui sunt. ꝛ ita nõ est factum qõ optauit. Sz non est ignorandũ in eo fuisse charitatẽ iuxta modũ patrie: non vie. eũq̃ ordinẽ diligẽdi implesse qui seruatur in patria: nõ in via. Qui eñ in patria sunt. id est. iã beatificati sunt: a deo iusticie dei additi sunt vt nihil eis placeat. nisi qõ deo placet Ac per hoc illorum tantũ salutẽ diligunt ꝛ volũt quos deꝰ saluari vult. eosq̃ solos sicut se diligũt. Ita ꝛ xp̃s electos tãtũ sicut se dilexit eorũq̃ salutẽ optauit.

Circa trigesimã primã distinctionẽ queritur primo. An charitas semel habita possit amitti. Pro huius q̃stiõis enodatione est notandũ q̃ fuere quidã heretici vt magister refert in p̃ti distinctione qui asseruerunt charitatẽ semel habitam non posse deperdi ꝛ mouebantur propter illã autoritatem apostoli prime ad cor. 13. s. charitas nũq̃ excidit: sed hec opinio similis est insanie socratis astruẽtis q̃ habẽtes scientias peccare nõ possunt: nec errare: quaꝫ pbs nobiliter in. 8. ethicorum cõfutat ꝛ reprobat. Per hoc q̃ sñia est vniuersaliũ ꝛ opiniones circa particularia ꝛ singularia versantur. Idcirco tales sciẽtes errare possunt: sed ostendo hãc opinionẽ esse hereticã exẽplis ꝛ autoritatibus. Primũ est de angelis malis qui habuerũt charitatẽ ꝛ postea eam perdiderunt. Scõm exẽplum est de primis parentibꝰ: qui habuerunt etiam charitatẽ cũ iusticia originali ꝛ eã perdiderunt. Tertiũ exẽplum est de Saule. nã fuit in charitate q̃ fuit electꝰ in regẽ Israel: vt habetur in. 10. cap. primi regum: et deinde perdidit eã: vt habetur. 15. c. eiusdẽ libri in quo dicit: q̃ dñs proiecit eũ a facie sua: ideo q̃ non obediuit dño deo super occisione amalechitaꝝ. Quartũ est de rege dauid de quo dñs deꝰ in. 13. cap. primi regum dixit. inueni virũ scõm cor meũ ꝛ multotiẽs deperdidit charitatẽ (ꝛ eam recuperauit) scz per adulteriũ homicidiũ: periuriũ: ingratitudinẽ: falsam sententiã: contra filiũ Jonate: ꝛ per superbiã in numeratiõe populi: vt habetur in scõo libro regum. Quintũ est de Juda ꝛ apostolis: et mꝫis aliis discipulis qui habierũt retro: vt habetur Joannis. 6. prima

autoritas est apostoli prime ad cor. 10. q̃ stat videat ne cadat. Scõa autoritas est Joãnis in scõo cap. apocalipsis dicẽtis. habeo aduersum te pauca q̃ charitatẽ primã reliquisti. Ulterius est aduertẽdũ q̃ charitas potest trifariã cõsiderari: primo mõ ex parte spiritussancti mouentis eã ad diligendũ deũ ꝛ proximuꝫ. scõo modo scõm propriã inclinationẽ ipsius charitatis. tertio modo ex parte subiecti in quo est quod est vertibile scõm liberi arbitrij libertatẽ.

¶ Istis notatis rñdetur p̃ aliquas conclusiones: quaꝝ prima est ista. Charitas semel habita potest amitti. ista ꝯclusio satis pbata est per autoritates et exẽpla adducta. scõa conclusio est ista charitas neq̃t amitti per peccatũ veniale. ista conclusio patet peccatũ veniale nõ reddit hoiem inimicũ deo: ergo non destruit charitatẽ. Tertia conclusio est ista per quodlibet peccatũ mortale amittitur charitas. ista cõclusio pbatur quodlibet peccatũ mortale reddit hoiem inimicũ deo: ergo quodlꝫ peccatũ mortale destruit charitatemꝫ p̃ñia tenet: q̃ charitas reddit hoiemꝫ amicũ deo ꝛ impossibile est scõm legem dei ordinatã q̃ idẽ hõ sit amicus ꝛ inimicus dei.

¶ Contra istas conclusiões arguitur sic autoritate apostoli prime ad cor. 13. d. charitas nũq̃ excidit ergo charitas non amittitur per aliquod peccatũ siue mortale: siue veniale. Ad hoc argumentũ rñdet negando p̃iam: rõ est: q̃ intentio apostoli est ponere differentiã inter fidẽ spẽ: ꝛ charitatẽ. Per hoc q̃ fides et spes euacuabuntur: ita q̃ si aliquis bonus xp̃ianꝰ moriatur cũ fide: spe ꝛ charitate: fides: ꝛ spes destruẽtur: sed charitas perseuerabit in patria ꝛ sic patet q̃ autoritas Pauli nõ militat contra istas conclusiones. Cõtra istã solutionẽ arguitur posito q̃ aliquis habeat charitatẽ qui postea peccabit mortaliter: tũc talis habẽs charitatẽ est filius dei: ergo est scriptus in libro vite: ꝛ vltra sequitur q̃ non potest deleri: sed si amittat charitatẽ per peccatuꝫ mortale delebit de libro vite: ergo talis non potest amittere charitatẽ. Ad hanc replicã rñdetur distinguendo p̃ñs p̃ie secz q̃ sit scriptus in libro vite vel secundũ eternã dei predestinationem ꝛ sic negatur prima p̃ña: vel scõm presentẽ iusticiã: ꝛ sic conceditur prima p̃ña cũ p̃ñte: ꝛ negatur scõa p̃ña nam ille qui est scriptus scõm p̃sentem iusticiã bene potest deleri de libro vite.

¶ Scõo arguitur si charitas posset amitti maxime amittentur p̃ peccatũ mortale: vt. d. 3. conclusio: sed habens charitatẽ nõ potest peccare mortaliter: igitur charitas non potest amitti: mi. probatur autoritate Joãnis in tertio cap. prime canonice. d. oĩs eñ qui natus est ex deo peccatũ non facit: q̃ semen ipsius in eo manet: ꝛ non põt peccare q̃m ex deo natus est: sed oĩs habens charitatẽ est natus ex deo: ergo oĩs habens charitatem nõ potest peccare. Ad hoc argumentum respondetur negando minorem: ꝛ ad probationẽ

dicō: q Joānes intelligit q habens charitatē non potest peccare si operet hō secundū inclinationē charitatis: sed hō non semper taliter operatur. Contra istā solutionē arguitur sequeretur q talis charitas non esset vera: pñs est falsum: igitur sequela patet autoritate Aurelij augustini in epistola ad Julianū. d. charitas que defficere potest nunq̄ vera fuit sed quelibet charitas pōt defficere per peccatū mortale: ergo nulla talis fuit vera charitas. Ad hāc replicam rñdetur negando sequelā: z ad probationē dico q Aurelius augustinus intelligit si talis deffect⁹ proueniat ratione Charitatis non autem si proueniat ex parte libertatis z voluntatis. Contra istā solutionē arguitur sic teste diuo Gregorio in quadā homelia penthecostes: omis charitas vera magna operatur: sed talis charitas nihil operatur: immo destruitur ratione peccati mortalis ergo non est vera charitas. Ad hāc replicā rñdetur distinguendo maio. vel actualiter z sic negatur illa: nec ita intelligit diuus Gregorius. naz certū est q vir sanctus dormiens veram habet charitatē: z tñ non operatur actualiter vel intelligendo scōm inclinationē charitatis z habitualit z sic cōceditur illa z negatur minor intelligendo semper habitualiter z scōm inclinationē ipsi⁹ charitatis.

¶ Tertio arguit sic ois amor vnit amantem cum amato: z quanto est maior tanto magis vnit: sed charitas est maior amor quā amor naturalis z excellentior z amor naturalis vnit indissolubiliter: ergo per locum a fortiori charitas vnit indissolubiliter: z per pñs charitas neq̄t amitti q amor naturalis vniat indissolubiliter patet: qz nullus odit naturaliter illud quod naturaliter amabat. Ad hoc argumentum respondetur negando consequentiam primam: ratio est: qz natura est determinata ad vnum: sed subiectum charitatis quod est liberuz arbitrīū siue voluntas non est determinatū ad vnum: idcirco quamuis charitas sit excellentior amore naturali non tamē oportet quod indissolubiliter vniat. Contra istam solutionem arguitur liberum arbitrium non inclinatur ad peccandum nisi per aliq̄ motiuum aliciens ipsum ad peccandū: sed charitas excludit omnia talia motiua: ergo impossibile est q̄ aliquis amittat charitatem. Ad hāc replicam respondetur ab aliquibus q charitas habitualis non excludit omnia motiua ad peccandū: sed bene charitas actualis: sed ista resp̄sio non valet. nam cum charitate actuali stat peccatū veniale: z a fortiori stabit aliq̄ motiuū alicies ad peccatum mortale. Propterea negandum est simpliciter q charitas excludat oīa motiua ad peccandum. Et si replices charitas est fortior in bonum q̄ peccatū in malo: ergo charitas non potest destrui per peccatuz mortale: negatur pña: rō est. qz sol⁹ deus eā destruit: z peccatū mortale solū est causa sine qua nō. Contra istam solutionez arguitur qui habet charitatē habet xp̄m pro fundamēto: z spiritū sanctū p̄o adiutorio: q̄z nihil potest infringere firmitatem xp̄i nec virtutē diuini adiutorij superare: ergo impossibile est: quod charitas amittatur per peccatum mortale. Ad hanc replicam respōdetur negando consequentiam: z rō est: qz spiritussanctus non iuuat: nisi initi volentem.

¶ Queritur secundo circa eandem distinctionem. An fides: spes: z charitas: z scientia euacuentur in patria. Pro huius questionis intelligentia est supponēdum: qd̄ titul⁹ questionis potest intelligi de actib⁹ talium virtutum vel de habitibus z intelligendo de habitibus potest intelligi adhuc bifariam vel de infusis vel de acquisitis. Isto notato respondetur per aliquas conclusiones. quarum prima est ista. Possibile ē de potentia dei absoluta: q oēs iste virtutes maneant tam quo ad act⁹ quam quo ad habitus. Ista conclusio probatur quicquid non implicat contradictionem est attribuendū domino deo: sed istud nullo modo implicat cōtradictionem: ergo est attribuendum dño deo. Secūda conclusio est ista non manebūt in patria fides: spes: siue quo ad act⁹ siue quo ad habitus. Tertia cōclusio est ista non manebit in patria scientia. iste due conclusiones patēt expressa autoritate apostoli prime ad cor. 13. c. Quarta conclusio est ista non manebit in patria charitas acquisita: ista conclusio probatur teste apostolo in loco allegato tūc euacuabitur quod ex parte est. i. imperfectū: sed charitas acquisita euacuabitur. Quinta conclusio est ista: in patria remanebit charitas infusa. ista cōclusio probatur expressa autoritate Pauli in loco allegato. d. charitas nunq̄ excidit. i. charitas perseuerat in patria.

¶ Contra scōam conclusionez arguitur sic: beati habent fidē actualem de aliquibus articulis: z ex tali fide frequentata generatur habit⁹: ergo in patria remanēt fides actualis z habitualis: maior probat beati assentiunt. istis articulis. s. resurrectio mortuoꝝ erit: dies iudicij erit antixp̄s erit: z sic de alijs: z nō assentiunt euidenter: ergo assentiunt assensu fidei. Ad hoc argumētū rñdet negando maio. z ad probationē negatur minor. immo clare talia vidēt in verbo diuino. nimiz si euidenter assentiant. Contra istā solutionē arguitur Paulus in raptu vidit essentiam diuinā z nō perdidit fidē. ergo quāuis beati videant essentiā diuinam non propterea perduntfidem. Ad hanc replicā rñdetur negando p̄iam: rō est: qz Paul⁹ indigebat fide: beati aūt nō indigent ea.

¶ Scōo arguitur sic contra eā dem conclusionem. Omnes beati habent spem: ergo spes remanet in patria: antecedens patet autoritate sacre pagine habetur enim sapientie tertio capitulo. Spes illoꝝ immortalitate est plena. Ad hoc argumentum respondetur negando antecedens: z ad probationem dico q ly spes in autoritate allegata non capitur p̄o habitu spei: de quo loquimur in proposito: sed solum p̄o

re sperata: ita q sensus est beatitudo que est res sperata est immortalis t eterna. Cōtra istā solutionem arguit: vbi est desiderīū ibi est spes sed angeli habēt desiderīū: similr t beati: ergo angeli t beati habēt spē: minor patet autoritate diui petri in primo ca. prime canonice. d. in quē desiderant angeli prospicere. Ad hāc replicā rīdetur distinguēdo maiorem vel intelligēdo de desiderio summi boni: t sic cōceditur illa t negatur maior: nec probatur in isto sensu vel intelligēdo de desiderio cuiuscūq boni indifferēter: t sic negatur illa. Et si arguas aiē sperāt solam scām: ergo habent spem: negatur pīa: similr negatur ista: aiē cōfidūt in deū: ergo habent spem: rō est q spes solū est respectu summi boni t nō respectu aliorū bonorū nisi large Cōtra istā solutionē arguit dāpnati habent desperationē: ergo beati habēt spem: pīa tenet q si propositū in pposito: t oppositū in opposito. Ad hanc replicā rīdet negādo pīaz t ad probationē nō habet illud vez nisi in vere t realr oppositis: modo dāpnatus t beat⁹ sunt eiusdē spēi t dīs de⁹ ad maiorē punitionē dānatorū permittit q dāpnati habeant cōtinuā desperationē: t ad maiorez premiationē beatorū nō vult: q habeant spem: imo ab eis ipām aufert dādo seipz eternalr ipīs beatis. Et si dicas certitudo non tolletur impatria g neq spes: negat pīa: t rō est quia vltra certitudinē spes importat desiderīū: t tale desiderīū auferetur t aufertur a beatis.

¶ Tertio arguitur sic cōtra tertiam cōclusionē scientia euacuabit in patria: ergo charitas infusa euacuabitur: pīa probatur q non vidētur potior ratio de scientia q̄ de charitate. Insuper si sciētia destrueret vel destrueretur per obliuionē vel q aduētuz cōtrarij: sed in patria nulla erit obliuio et nullū erit cōtrarium scientie: ergo scientia nō destruetur pīa tenet per pīm. d. q oīs habit⁹ destruitur per obliuionē aut per aduentum cōtrarij. Itē beati scient ea que sciebāt: ergo scientia nō euacuabitur. Insup xps erat beatus t multorum habebat scientiam. Igitur scientia nō euacuabitur. Preterea sequeretur q stultū esset laborare p sciētia cōparāda in hoc mūdo: pīs est absurdū igitur. Propter ista argumēta necessariū est dicere q sciētia quo ad habitū non euacuabitur: sed solū quo ad vsum t actus: nā in patria quilibet beat⁹ simplici intuitu sciet que voluerit videndo verbum diuinū. Et cōclusio tertia itelligitur de sciētia quo ad actū t vsum t non quo ad habitum.

¶ Queritur tertio circa eandez distinctionē: vtrū xps seruauit ordinem charitatis. Pro huius questionis intelligētia est aduertendum q duplex est ordo charitatī. s. vie t patrie ordo charitatis patrie sequitur cōformitatē diuine volūtatis in volito: sed non sequitur ordo charitatī vie. nā ego licite diligo magis pīez meuz: quā vnū aliū extraneū melior em pīe meo. Isto notato rīdetur per duas cōclusiones: quarū prima esta ista: xps seruauit ordinē charitatis vie. Ista cōclusio pbatur: xps magis dilexit petruz quā simonem aut thadeū: qui erant cognati eius: ergo xps nō seruauit ordinē charitatis vie. Scda cōclusio est: xps seruauit ordinez charitatis patrie: ista conclusio patet xps ab instāti creationis aiē fuit beatus: ergo habuit volūtatem suam conformē semper volūtati diuine: t per pīs seruauit ordinem charitatis patrie.

De charitate dei.

Distinctio. XXXII.

Remissis adijciēduz est de dilectione dei qua ipe diligit nos q̄ non alia ē quam illa qua diligimus eū. Dilectio autem dei diuina vsia est. eademq̄ dilectione pater t filius: t spīritussanct⁹ se diligūt t nos. vt supra disseruimus. Cuiq̄ eius dilectio sit immutabilis et eterna. Alium tamē magis: alium minus diligit. Vnde Augus. Incomprehensibilis est dilectio dei atq̄ immutabilis qua de⁹ i vno quoq̄ nostruz amat quod fecit. sicut t odit quod fecimus. Miro ergo t diuino modo etiā quādo odit diligit nos. Et hoc quidem in omnib⁹ intelligi potest. Quis ergo digne' potest eloqui quantum diligat membra vnigeniti sui. t quanto amplio⁹ vnigenitum ipsum. De ipso etiam dictum est. nihil odisti eorum q̄ fecisti. Et his percipit q deus oēs creaturas suas diligit. quia scriptuz est. nihil odisti eorū que fecisti. Et item. vidit deus cuncta q̄ fecerat. t erāt valde bona: Si oia q̄ fecit bona sunt. t oēs bonū diligit oia ergo diligit q̄ fecit. t inter ea magis diligit rationales creaturas. t de illis eas amplius que sunt membra vnigeniti sui. Et multomagis ipm vnigenitum.

Ex qua intelligētia dicitur magis vel minus diligere hec vel illa.

¶ Cum autem dilectio dei immutabilis sit. t ideo non intenditur vel remittitur. si queritur que sit ratio dicti cū dicitur magis vel minus diligere hoc q̄ illud. t cum dicit deus omnia diligere? Dicimus dilectionez dei sicut pacem exuperare omnē sensum humanum. vt ad tante altitudinis intelligentiam vix aliq̄tenus aspiret humanus sensus. Potest tamē sane intelligi ea ratione dici oīa diligi a deo que

fecit. Quis omnia placent ei. oia approbat inquantū opera eius sunt. nec tunc vel prius vel amplius placuerunt ei cū facta sunt scz anteq̄ fierēt. immo ab eterno omnia placuerunt ei non minꝰ quam postq̄ esse ceperūt. Q. vero rationales creaturas. i. homines vel angelos. alios minus diligere dicitur. nō mutabilitatem charitatis eius significat. sed q̄ alios ad maiora bona. alios ad minora dilexit. Alios ad meliores vsus. alios ad minꝰ bonos. Omnia eñ bona nostra ex eius dilectiōe nobis proueniūt. Electorū ergo alios magis. alios minꝰ dilexit ab eterno et diligit etiam nunc. quia alijs maiora. alijsq̄ minora ex dilectione sua preparauit bona. alijsq̄ maiora t alijs minora bona confert in tēpore. Unde magis vel minus dicitur hos vel alios diligere.

Quod duobus modis inspicienda est dilectio dei.

¶ Consideratur enim duobus modis dilectio dei. ſm essentiaz t ſm efficientiā. non recipit magis vel minus ſm essentiam sed tm̄ ſm efficientiam vt magis dilecti dicantur quibus ex dilectione ab eterno maius bonū prepararauit et in tēpore tribuit. et minꝰ dilecti quibus non tantū. Inde etiā est q̄ aliqui quando conuertunt t iustificant dicuntur tunc incipere diligi a deo. Non q̄ deus noua dilectione quēq̄ possit diligere. imo sempiterna dilectione dilexit ante mundi constituri onē quoscunq̄ diligit. Sed tūc dicuntur incipere diligi ab eo. cū eterne dei dilectionis sortiuntur effectuz. s. gratiam vel gloriam. Unde Augus. Absit vt deꝰ tēporaliter aliquid diligat q̄si noua dilectione que in ipso añ non erat. apud quez nec preterita trāsierunt. et futura iam facta sunt. Itaq̄ omnes sanctos suos ante mundi constitutionez dilexit sicut predestinauit. Sz cum conuertuntur t inueniūt illuz. tunc incipere ab eo diligi dicuntur vt eo modo dicatur quo pōt humano affectu capi quod dicit. Sic etiā cum iratus malis dicitur et placidus bonis: illi mutantur et nō ipse. vt lux infirmis oculis aspera firmis lenis est. ipsorum scz mutatione. non sua. Ita cuz aliquis p iustificationē incipit esse amicꝰ dei. ipse mutat non deus.

Si quis magis vel minꝰ diligatur a deo vno tpe q̄ alio.

¶ Si vo querit de aliquo vtrū magis diligatur a deo vno tempore q̄ alio? Distinguēda est dilectionis intelligentia. Si enim referatur ad dilectionis effectū: concessibile est. Si vero ad dilectionis essentiā: inficiabile est.

Si deus ab eterno dilexit reprobos.

¶ De reprobis vero qui preparati nō sunt ad vitam sed ad mortem. Si q̄ritur vtrum debeat cōcedi q̄ deꝰ ab eterno dilexit eos? Dicimus de electis solis simpliciter hoc esse concedendū q̄ deꝰ ab eterno eos dilexit quos ad iustificā t coronā preparauit. De nō electis vero simplr est p̄cedēdū q̄ odio habuit. id est. reprobauit. Sicut legit Jacob dilexit: esau odio habui. Sz nō ē simplicit dicendū q̄ dilexit. ne predestinati intelligantur. sed cum adiectione dilexit eos inquātuz opus ei futuri erant. id est quos t quales facturus eos erat.

Jrca trigesimā secundaz distinctionez: queritur primo: an deꝰ eternalit et gratuit oia ex charite diligat. Pro huius questionis enodatione est nō tādū: q̄ dīs deus non dicitur creaturam diligere rōne affectionis: sed ratione cōmunicationis alicuius boni: ita q̄ dilectio dei erga creaturaz potius dicitur dilectio effectꝰ quam affectus: nā dīm deum diligere aliquā creaturā nihil aliud est quā dīz deum cōmunicare ei aliquod bonū vel velle ei cōmunicare t talis cōmunicatio diuine volūtatis cōsiderat in duplici genere effectꝰ vlz in effectibus nature: t effectibus gre t glorie: pmꝰ effectus. s. nature oibꝰ creaturis est cōmunis: sed effectꝰ gre t glorie non oībus est cōmunis: sed solum electis. Isto notato rfidetur per duas cōclusiones quarū Pria est ista: dīs deus eternaliter t generaliter dilexit oēs creaturas quātuz ad effectū nature: ista cōclusio patz duplici autoritate: prima habet genesis primo cap. s. vidit deus cūcta que fecerat t erāt valde bona. scōa habetur sapientie. 11. s. diligis oia dñe et nihil odisti eorum que fecisti. Scōa cōclusio est ista dīs deꝰ quātum ad effectum gre quosdā diligit t quosdā odit: ista cōclusio patet triplici autoritate. prima habetur sapientie. 14. s. similr abominabilis ē deo ipius t impietas eius. scōa habetur ecclesiastici. 12. altissimꝰ odio habet peccatores. Tertia habet malachie primo ca. Jacob dilexi esau autē odio habui.

¶ Contra primā cōclusionē arguitur sic deꝰ ante creationē mūdi non dilexit creaturas: igitur deꝰ nō eternaliter dilexit oia: a sic pbatur

ante creationez mūdi creature non erant bone: ergo non diligebātur a deo ante creationē mūdi: aīs probatur creature non erant entia ante creationē mūdi: ergo non erāt bone pīa tenet quia ens ⁊ bonū conuertuntur. Ad hoc argumētuz rīdetur negādo aīs: ⁊ ad probationē negatur pīa rō est: qz tz tunc creature nō erant bone quia non erāt: erāt tamē future bone: ⁊ hoc sufficit ad hoc q dicerētur diligi a deo. Nā dictū est in notabili q sufficit ad hoc q deus diligat aliquid q velit ei cōmunicare aliquod bonū. Contra istā solutionez arguit: amor est copula amātis ⁊ amati: ergo si ante creationem mūdi erat amor dei ergo creaturā: sequitur q erat copula inter amans ⁊ amatū: ⁊ per pīs res amata erat. Ad hanc replicā rīdetur q illud habet verū de amore qui est affectio: ⁊ quedā passio: modo amor dei erga creaturā nihil aliud est quā vsia siue essentia diuina.

¶ Scōo arguit sic dilectio dei vt dictum est in notabili est dilectionis est ex tēpore: ergo deus non diligit creaturas eternaliter. Ad hoc argumentū rīdetur distinguēdo mitis sit ex tēpore vel loquēdo de effectu in actu ⁊ sic conceditur illa: ⁊ negatur pīa vel loquēdo de effectu in potētia ⁊ sic negatur illa: imo effectus diuine bonitatis in potētia sunt ab eterno. Contra istā solutionē arguitur: si ante creationē mundi dīs diligebat craturas vl' vtebatur illis vel fruebat: nullū istoz potest dari: igitur dīs deus non dilexit creaturas ab eterno: minor probatur ⁊ primo q non fruebatur creaturis: dīs deus solū seipo fruebatur: ergo nō fruebatur creaturis. Jā pbatur q non vtebatur creaturis ante creationem mūdi nulle erāt creature: ergo nō vtebatur creaturis dīs deꝰ ante creationem mūdi. Ad hanc replicā rīdet negādo minorē: ⁊ dico q vtebatur creaturis ante creationez mūdi: ⁊ ad probationē negatur pīa: rō est qz ad hoc q deus vtatur aliqua creatura non requritur q talis creatura sit: sed sufficit q dīs deus velit ei cōmunicare aliquod bonū: nam vocat ea quę non sunt tanq̄ ea quę sunt ad hebreos quarto.

¶ Queritur scōo circa eandem distinctionē. An dīs deus equaliter diligat oēs creaturas. Pro huius questionis intelligētia est notādum q ly equaliter potest dicere equalitatem actus volēdi: ⁊ potest etiā dicere equalitatē boni voliti. Jsto notato rīdetur ad questionē per duas cōclusiones: quarū Prima est ista Dīs deus oēs creaturas equaliter diligit vt ly equaliter dicit equalitatem actus volēdi: ista conclusio probatur dīs deus vno ⁊ eodē simplicissimo actu diligit oēs creaturas: q quidem actus est sua essentia diuina: igit prima conclusio vera. Scōa conclusio est ista dīs deꝰ non equaliter diligit oēs creaturas vt ly equaliter dicit equalitatē boni voliti: ista conclusio probatur dīs deus maiora bona vult ⁊ cōmunicat vni creature quā alteri: ergo non eq̄liter diligit oēs creaturas ⁊ per pīs pclusionē.

¶ Cōtra istā scōam cōclusionē arguitur sic: dīs deus equalē habet curā de oībus creaturis: ergo equalit diligit oēs creaturas vt ly equaliter dicit equalitez boni voliti: aīs patet expressa autoritate sacre pagine habetur enim sapiētie. 6. ca. pusillum ⁊ magnū ipe fecit: ⁊ equalit est ei cura de oīb⁹. Ad hoc argumētum rīdetur q sapiens per illā autoritatem nihil aliud intelligit: nisi q deus nō est acceptator personaꝝ vt patet legēti illud capitulū. Pōt etiā dici q intelligit de cura quo ad prouidētiā in naturalibus. s. q dīs deus vnicuiq̄ prouidet scōz suā naturam quo ad naturalia: prima tī solutio ē pformior ca. allegato. Cōtra istā solutionē arguit: dīs deꝰ vniformiter se habet ad oīa: ergo ipossibile est q diligat vnā creaturā magis quā aliā: aīs probatur dīs deꝰ vno ⁊ eodez modo semp se habet ⁊ non mutat iuxta illud malachie primo cap. ego deus ⁊ nō mutor: ergo dīs deꝰ vniformit se habet ad oīa. Ad hanc replicā rīdetur distinguendo aīs vel ex parte essentie diuine ⁊ sic cōceditur illud ⁊ negatur pīa vl' ex parte creature ⁊ sic negatur illud nec pbatur in illo sensu.

¶ Scōo arguitur cōtra eandez conclusionem dīs deus oīa equalr cognoscit: ergo dīs deꝰ oīa equalr diligit: aīs probatur dīs deus non clarius aut melius cognoscit vnam creaturā quā aliā: imo oēs eque clare ⁊ distincte cognoscit: ergo dīs deꝰ oīa equaliter cognoscit. Ad hoc argumentū rīdetur negādo pīam: rō est quia cognitio nihil ponit in re cognita: sed dilectio pōit cōmunicatio nem alicuius boni in ipa re dilecta. Cōtra istā solutionē arguitur: si claritas cognitionis facit ad excellentiam dīi dei: ita etiā magnitudo dilectionis: ergo si dīs deꝰ oīa equalit cognoscit etiā oīa equalr diligit. Ad hanc replicā rīdetur distinguēdo pīs vel quo ad equalitatē actus volendi ⁊ sic concedit pīa cū pīte. nam dilectio qua dīs deus diligit oīa est a deo excellens q non potest esse aliqua alia excellentior ipsa: si vero intelligatur pīs quo ad equalitatē boni voliti negatur pīa.

¶ Tertio arguitur sic: sequeret q dīs deꝰ magis diligeret angelos quā hoīes: pīs est falsum igitur: sequela pbatur dīs deꝰ maiora bona contulit angelis quā hoībus: ergo magis dilexit ãgelos quā hoīes aīs probatur dīs deꝰ contulit maiorem potentiā ⁊ fortitudinē ⁊ agilitatē ⁊ meliora naīa angeli quā hoībus: ergo plura cōtulit angelis dīs deus quā hoībus. Jnsuper angelus est simlior deo quā hō: ergo plura bona contulit angelis quam hoībus: tam pbatur falsitas pīti dīs deus plura bona contulit hoībus quā angelis: ergo magis dilexit dīs deꝰ hoīes quā angelos: aīs probatur deus factꝰ est homo ⁊ non factus est angelus: iuxta illud apostoli ad hebreos primo: nusq̄ angelos apprehēdit: sed semē abrae: ergo plura bona contulit hoībus quam

angelis: ꝓia tenet per Aurelium augustinū. d. q vnio hipostatica est sūma gratia quā deus potest conferre creature. Insuper dñs deus non solū humanitatē xpi veruz gloriosam virginē oibus angelis z archangelis pretulit. ergo dñs deus plura bona contulit hoibus q̄z angelis. Pro huius argumēti solutione est notandū q̄ duobus modis possum⁹ loqui de bonis que dñs deus contulit hoīb⁹ z angelis: vno modo quantū ad cōditionē nature. Et alio modo quantum ad reparationē siue restaurationem. si loquamur primo modo magis dilexit dñs deus angelos quaz hoies. si vero loquamur scdo modo magis dilexit dñs deus hoies quaz angelos. Et si queras quos magis dilexit simpliciter'. rñdeo q magis dilexit hoies simpliciter: quā angelos. nam potiora: bona contulit hoīb⁹ quam angelis maiorē enim gratiam z gloriā dedit dñs deus hūanitati xpi z virgini gloriose quā oibus angelis simul sumptis. Existis patet solutio ad argumentū.

¶ Quarto arguitur sic sequeretur: q dñs saluator noster magis dilexisset Joannē q̄z Petrum: ꝓns est falsum. igitur sequela probatur auctoritate ecclesie canentis in quodaz rñsorio: virgo est electus a dño ac inter ceteros magis dilectus: z in vno alio rñsorio canit hic est Joannes q̄ preuilegio amoris ceteris altius a domino meruit honorari. Insuper gl'o super vltimū cap. Joannis que est August. d. quod Petrus magis amabat. Joannes vero magis amabatur. Insuper Joannis. 19. habetur hic est discipulus ille quem diligebat Jesus quod dicitur per excellentiam. Preterea maiora signa ostendit saluator noster Joāni quā Petro. Nam Joāni reuelauit proditionem iude z nulli alteri z suam sanctissimam matrē ipsi cōmēdauit in cruce: z tandē in propria persona ante. 8. dies mortis ipsius Joannis ipsum Joannem ad epulas celestes inuitauit. igitur magis dilexit saluator noster Joannem quam Petrum. Jam probatur falsitas consequentis saluator noster Joannis vltimo dixit Petro. Simon Joannis diligis me plus ijs: z certum est q non quesiuisset nisi Petrus plus dilexisset ipsum quam ceteri apostoli ergo Petrus plus dilexit Christuz quam ceteri apostoli: z ex isto consequenter sequitur cum christus nō sit ingratus z prouerbiorum. 8. habet ego diligentes me diligo q xps pl⁹ dilexit Petrum quaz omnes alios apostolos. Insuper saluator noster ecclesiam vniuersalem cuius beata virgo erat membrum beato Petro cōmendauit: igitur cōmendauit beato Petro saluator noster beatā virginem z Johannem euangelistam. Pro huius argumenti solutione est aduertendū q Aurelius augustin⁹ super Joānem rñdet ad difficultatē huius argumenti q est dilectio in signo exteriori: z dilectio in affectu interiori si loquamur de ꝑma dilectione dicit: quod magis diligebat saluator noster Joannem quam Petrum. si loquamur de secunda magis diligebat saluator noster Petrum

quam Joannem. Ex ista solutione Augustini sequitur manifeste q saluator noster magis diligebat Petrū quam Joannem simpliciter. Et si objcias saluator noster debebat illi ostendere maiora signa dilectiōis quem magis diligebat secundū veritatez: sed magis diligebat Petrū quam Joānem: ergo maiora signa dilectionis debebat ostendere Petro quam Joanni. Ad hoc respondet Augustinus loco allegato quod per Joannem z Petrum significatur duplex vita: per Petruz vita activa que transit per Joannem vero contemplatiua que manet vnde Petro dictū est sequere me. de ioāne vero sic eum volo manere: z qm̄ activa liberaliora z fructosiora est: contemplatiua puriora z iocundiora, z ad significandum huius duplicis vite differentiam familiarius se exhibebat Johanni quam Petro: in cuius rei signum cōmisit saluator matrez suam Joanni custodiēdam. Petro vero curam pastoralez. Inde infert Augustinus quod Petrus erat melior: sed Joannes felicior. Alius est modus diui Bernardi respondentis q Petrus dilexit feruenti⁹ z fortius diligebatur Joannes vero dulcius dilexit z diligebatur familiari⁹ Ex isto modo etiam sequitur quod saluator plus dilexit Petrum quaz Joannē. Alius est modus diui Bonauenture respondentis quod Petrus magis dilexit deum in proximo Joānes vero magis dilexit deū in se. quare Petrus accepit curam regiminis Joannes autem gratiaz contemplationis. Ex isto modo sequitur quod Saluator plus dilexit Joannem quam Petrum. z isti modi insurrexerunt ꝓpter auctoritates adductas. Nam aliqui fauent Joāni: z aliqui Petro z non potest iciri quis istorum modorum est melior. Unum tamen scimus ex fide catholica quod ille est altior in celis qui finaliter maiorem charitatem habuit in terris: z magna est apparentia, q Joanne. Nam diutius vixit quam aliquis apostolorum non tamen temere est diffiniendum quis istorum est beatior: sed hoc expectare debemus in patria vbi clare sciemus qs eorum alterum excedit in gratia et gloria. Proportionabiliter potest fieri difficultas de Joanne baptista z de Joāne euāgelista quis eorum beatior est altero: sed quia prohibitum fuit ab ipsis duobus doctorib⁹ theologis disputare de gloria ipsorum. idcirco non est disputandum: sed si aliqui sunt multum auidi talia scire debent laborare ad comparandam vitam eternam in qua omnia ista manifestabuntur.

¶ Queritur tertio circa eandē distinctionem. Utrum domin⁹ de⁹ magis dilexit Christum quam genus humanum. Pro huius questionis declaratione est aduertendū qd Christus duas habet naturas. s. diuinitatem z humanitatem: z ideo titulus questionis potest intelligi de xpo scdm diuinitatē z potest etiā intelligi de xpo scdz hūanitatē. Istis notatis rñdetur per aliquas cōclusiones: quarū prima est ista dñs de⁹ magis dilexit xpm scdm diuinitatē

quã totum genus hũanum: ista conclusio non eget pbatione. Scõa conclusio est ista: Dñs deus magis dilexit xp̃m scõm humanitatẽ quã totuz genus humanũ. Tertia cõclusio est ista dñs deus absolute: z simplr magis dilexit xp̃m quã totũ genus humanuz. Iste due cõclusiones probãtur autoritate ioãnis in. z. cap. d. de xp̃o datus est ei spũs non ad mensuram: ergo dñs deus maiorẽ gfam z glriaz ddit xp̃o quã toti gñri hũano: z per ꝓns magis dilexit xp̃m quam totũ genꝰ humanũ. Insup ad phili penses scõo habetur de xp̃o: datum est illi nomẽ quod est sup omne nomen vt in nomine ihesu oẽ genu flectatur terrestriũ celestiũ z infernoꝝ igitur magis dilexit dñs deus xp̃m quã totũ genus humanum.

¶ Contra istas duas vltimas conclusiones arguitur sic. Dãs aliquid pro aliquo magis diligit illud pro quo dat quã illud qõ cõmutat: sed deus pater pro genere humano dedit xp̃m iuxta illud ioannis. z. sic deus dilexit mũdum vt filiũ suum vnigenitũ daret ꝛc. igitur deus pat magis dilexit totũ genus humanũ quã xp̃m. Ad hoc argumẽtuz rñdet q maior habet vez̃ qñ dans alienat dominiũ a se: mõ deus pater quãuis dedit filiũ suum pro genere humano: non tamen alienauit a se. Contra istã solutionẽ arguitur: non prudenter agit qui ꝓmutat rem maioris valoris pro re minoris valoris sed deus pater cõmutauit xp̃m pro genere humano: ergo dñs deus pater non prudenter egit: vel genꝰ humanũ est maioris valoris quã xp̃s. Ad hanc replicam rñdetur q maior habet vez̃ de mercatore qui vult se ipsum ditare: non aũt de ipso q̃ vult subleuare indigentiã alteriꝰ: domo deus pater nolebat seipsum ditare qñ dedit xp̃m pro genere humano: sed intendebat subleuare indigẽtiã generis humani. Contra istã solutionẽ arguitur genus humanum est maioris valoris q̃ xp̃s: igitur añs probatur xp̃s est finite bonitatis et genus humanum est multiplicabile per infinitas personas bonas: igitur genꝰ humanum est maioris valoris quã xp̃s. Ad hanc replicã rñdetur negando añs: z ad probationez negatur vtraq̃ premissaz̃ de lege. nam certũ est q xp̃s est infinite bonus: z certũ est q de lege genus humanũ non multiplicabitur in infinitum. Contra istã solutionẽ arguitur deus pater propter genus humanũ dedit xp̃m: ergo magis dilexit deus pater genus humanum q̃ xp̃m: cõsequẽtia tenet autoritate phi in primo cap. primi posteriorũ: propter vnũ quod q̃ tale z illud magis. Ad hanc replicã rñdetur negando ꝓnaz z ad probationẽ dico q illa maxima philosophi intelligit quando ly pro opter dicit causam efficientem aut finalem z non quando dicit causam inducentem siue motiuam.

De quattuor virtutibꝰ principalibus.

Distictio. XXXIII.

Ost predicta de quattuor virtutibus q̃ ꝑncipales vel cardinales vocant̃ dis serẽduz est que sunt. iustitia. fortitudo. prudentia. tẽperantia. De quibus Augus. ait. Justitia ẽ in subuẽniẽdo miseris prudentia in ꝑcauendis insidijs. fortitudo in ꝑferendis molestijs. tpantia in coercendis delectationibꝰ prauis. De his ꝺr in li. Sapiẽtie. Sobrietatẽ et prudentiaz docet iusticiam z veritatẽ. Sobrietatem vocat temperantiã. z veritatem vocat fortitudinem. De virtutes cardinales dicunt̃ vt ait hieronymꝰ quibus i hac mortalita te beneviuitur. et post ad eternã vitaz puenitur. Que in xp̃o plenissime fuerũt z sunt. de cuiꝰ plenitudine nos accepimꝰ. In quo habuerunt vsus eosdez̃ quos in patria habẽt z quosdã etiaz vie. Verũtamen an be virtutes cuz z ipse in animo esse incipiãt q̃ cũ sine illis prius eẽt. tamen anumꝰ erat desinãt esse cuz ad eterna ꝑduxerint. nonnulla questio est. Quibusdã visum est eas esse desituras. et de tribus quidez prudentia. s. fortitudine. et tempantia cum hoc dicitur nõ nihil dici videt Justicia enim immortalis est. et magis tunc ꝑficiet in nobis q̃ eẽ cessabit. Cũ beate viuemus cõtemplatione nature diuine q̃ creauit oẽs ceteras q̃ instituit naturas. qua nihil meliꝰ z amabilius est. Cui regẽti subditũ esse iustitie est. Et ideo imortalis est oĩno iustitia. nec i illa beatitudine esse desinet: sed talis ac tãta erit. vt ꝑfectior z maior esse non possit. Fortassis z alie tres virtutes prudẽtia sine vllo iam periculo erroris. fortitudo sine molestia tollerãdoꝝ malorũ: tẽperãtia sine repugnatione libidinum erũt in illa felicitate vt prudentie ibi sit nullũ bonũ deo ꝓponere vel equare fortitudinis ei firmissime coherere tẽperãtie nullo ꝺfectu noxio ꝺlectari. Qõ vero nunc agit iustitia in subueniendo miseris qõ prudentia in precauẽdis insidijs. qõ fortitudo in preferẽdis molestijs. qõ tẽperãtia incoercẽdis delectationibus prauis. nõ erit ibi oĩno vbi nihil mali erit Jsta ergo virtutum opera huic mortali vite necessaria sicut fides ad quã referẽda sunt in preteritis habebũtur

Ecce aperte hic dixit Aug⁹ q̄ predicte virtutes in futuro erūt sed alios vsus tūc habebūt quā modo. Cui Beda assentit sup exodū ita dicens. Colūne ante quas expāsum est velū. ptātes celi sunt. quattuor eximijs virtutibus preclare. id est. fortitudie. prudentia. tēperantia. iustitia. q̄ aliter in celis seruātur ab angelis z aīabus sanctis quā hic a fidelibus. Et cōsequēter assignat Beda vsus illarū virtutū scōm presentem statū z futurū imitās Aug⁹ in p̄missis assignatiōib⁹.

Circa trigesimātertiaz dictionē querit primo quō differant virtutes cardinales a theologicis. pro huius intelligentia est notanduz q̄ virtus teste p̄ho in primo ca. 6. libri ethicorum prima sua diuisione diuiditur in virtutē moralē: z intellectualē: virtus intellectualis: est virtus apta nata inherere intellectui: virtus moralis dicitur a more: q̄ per cōsuetudinem acquiritur: z ista est expressa intentio p̄hi in ca. allegato: z sic ptz q̄ illi doctores theologi q̄ dicunt virtutem: ideo dici moralē q̄ importat quādā naturalē inclinationē vel quasi naturalē aperte contradicunt p̄ho z regulariter virtutes morales vocantur ille que apte nate sunt inherere voluntati: notāter dicitur regulariter ad excludendū prudentiam que vocatur moralis virtus: attū nō est nata inherere volūtati sed intellectui. Sed insurges contra hoc: seq̄retur q̄ quelibet virtus intellectualis esset moralis: p̄ns est falsum: igitur sequela patet: quelibet virtus intellectualis acquiritur per consuetudinem ex frequentatis actib⁹: ergo quelibet virt⁹ intellectualis dicitur moralis. Ad hoc rñdetur q̄ quelibz virtus intellectualis potest dici moralis. Nihilominus non ita vocatur z rō est: q̄ maius exercitiū: z maior consuetudo requiritur ad producendum virtutes in voluntate quam in intellectu. ppter rebellionē appetitus sensitiui. ideo per excellentiam a maiori cōsuetudine z exercitio virtutes voluntatis vocantur morales non autem virtutes intellectus. Vlterius insurges nulla virtus intellectualis est virtus: ergo notabile nullum: aīs probatur quelibet virt⁹ intellectualis est indifferens ad bonū z malum: ergo nulla talis est virtus aīs probatur quelibet virtus intellectualis potest referri in bonū finē: z in malū finē: si in bonū finem erit bona: si in malū finem erit mala. igitur quelibet virtus intellectualis est indifferēs ad bonū z ad malū. Hoc argumentū aliqui ponderant: sz nō est ponderandū: rō est: q̄ eodē mō potest deduci de virtutibus moralibus. Nam quelibet virtus moralis potest referri ī vltimū finē: z sic erit bona: vel in malū finē. s. vanā gloriam z sic erit mala. Propterea respondeo ad argumentū negādo aīs z ad probationē distinguo q̄ sit indifferens ad bonū: z ad malū vl ad istū sensum q̄ potest fieri extrinsece bona z mala: z sic conceditur illud z p̄ns. q̄ idē cōtingit de qualibet virtute morali: vel q̄ possit fieri intrinsece bona z mala: z sic negatur illud nec probatur in tali sensu. Vlterius est notandū q̄ inter virtutes morales quattuor solū vocantur cardinales. i. principales. nam veluti circa cardinem voluitur ostiū. ita circa ipsas virtutes cardinales tota vita nostra versatur humana. Tertio est notādum q̄ ex dictis diui Tho. elicitur. 2. differentie inter virtutes theologas z cardinales. Prima differētia est q̄ virtutes theologice a solo deo infunduntur: morales vero a nobis cōparantur: sed hec differētia superius est impugnata. nam probauimus q̄ est ponenda fides acquisita: z charitas acquisita: z iste non infunduntur a deo: sed a nobis cōparantur: z tamen sunt virtutes theologice. Scōa differentia est: q̄ virtutes theologice habent deū p̄o obiecto non autem morales. Sed cōtra seipsum arguit diuus Tho. de sapiētia. nam sapientia habet deū p̄o obiecto z non est virtus theologa igit. Ad hoc rñdetur q̄ licet sapientia habeat deū p̄o obiecto habet ipsuz in quātū est a nobis cognoscibile per rationem naturalē: z hoc non sufficit ad hoc q̄ sit virtus theologa: sed oportet q̄ habeat deū p̄o obiecto ī quantū excedit rōnem nostrā naturalem z cognitionē. Sed adhuc īsurges de spe que nō habet deū p̄o obiecto: sed beatitudinē eternam. z tñ est virtus theologa. Ad hoc rñdetur negādo maiorem. immo habet deū p̄o obiecto inquantū deus est summum bonū ipsi creature rōnali.

¶ Istis notatis rñdetur q̄ vnā conclusionē que talis est ad questionem virtutes cardinales differunt a theologis penes obiecta. ista cōclusio probatur nulla virt⁹ cardinalis habet deū p̄o obiecto: quelibet virtus theologa habet deū p̄o obiecto ergo differunt abinuicē penes obiecta: z per p̄ns conclusio vera.

¶ Contra istā cōclusionē arg̃ sic conclusio p̄supponit q̄ tēperātia z fortitudo sunt virtutes. sed nulla ipsaꝝ est virtus. ergo pclusio p̄supponit falsum: minor probat. ois virtus versatur circa difficile: sed tēperantia non versatur circa difficile nam versatur circa delectationes tactus z gustus: igitur tēperantia non est virt⁹: maior est philosophi in primo libro ethicoꝝ. Ad hoc argumentum rñdetur negando minorē: z ad probationē negatur itez minor. immo teste August. nulla sunt acriora bella q̄ circa venerea in quibus est continua pugna z rara victoria z de fortitudine nulli dubiū est quin versatur circa pericula belli quibus difficile est resistere.

¶ Queritur scōo circa eandem distinctionē. Vtrū virtutes cardinales maneant in patria. Pro huius questionis intelligentia est aduertēdum q̄ quattuor assignātur a p̄his z doctoribus theologis virtutes cardinales. s. prudētia: iustitia: fortitu-

Universidad de Navarra Biblioteca

dō: ꝛ temperantia. Prudētia est directiua oīm aliaꝝ virtutū moraliū: ideo vocatur auriga virtutū moralium. Justitia versatur circa distributionem premioꝝ ꝛ penaꝝ: ꝛ ꝓmutationē rex. Fortitudo versatur circa pericula belli. Temperantia aūt circa delectationes gustus ꝛ tactus videt tamen mirabile q̄ prudentia enumeretur inter virtutes morales viso q̄ sit inter virtutes intellectuales. nam scōm oēs doctores prudētia collocatur in potentia intellectiua siue intellectu. ideo queritur quare numeratur inter virtutes morales. Ad hoc rñdetur q̄ causa est q̄ materia oīm virtutū moraliū est obiectū ipi⁹ prudentie. Insup sine ipa nulla potest esse virt⁹ moralis. Sz maioꝛ ē difficultas de obiectis ꝛ subiectis istaꝝ. 4. virtutū cardinaliū.

¶ Quātum ad primū tenet doctoꝛ sanctus q̄ iustitia habet opationes ꝓ obiecto semp fortitudo aūt ꝓ obiecto. Cōtra istā opinionem arguitur sic dabilis est aliqua tēperantia que non habet passionez ꝓ obiecto igitur opinio nulla: añs probatur iste actus volo sobrie comedere ꝛ bibere (supposito q̄ nulla insurgat passio ꝓ isto tpe) est temperātia ꝛ non habet passionez ꝓ obiecto igitur. Simiłr iste actus volo iejunare: similr iste nolo cenare hodie vt melio⁹ studeā est tēperātia ꝛ nullo istoꝝ actuū habet passionē ꝓ obiecto igitur aliqua tēperantia nō habet passionez ꝑ obiecto. Preterea iste actus volo hinc ad. 2. dies egredie pugnare in bello est fortitudo ꝛ non habet passionē ꝓ obiecto: ergo dabilis est aliqua fortitudo q̄ nō habet passionem ꝓ obiecto. Jam probatur q̄ non oīs iustitia habeat operationē semp ꝓ obiecto: iste actꝰ est iustitie. ſ. volo cōdēpnare istū latronē ad mortē nō obstātibus precibus valentinis ꝛ habet passionem ꝓ obiecto: ergo dabilis est aliqua iustitia q̄ habet passionē ꝑ obiecto. Insuper volo q̄ alicui iudici bono christiāo presenteꝝ alique magne pecunie ꝛ insurgat passio in tali iudice nihilominus eliciat istū actum non obstāte ista passione agā conformiter ad leges ꝛ cōscientiā meā: talis actus est iustitia: ꝛ habet passionē ꝓ obiecto: igit dabilis est actꝰ iusticie habens passionem ꝓ obiecto. Propt̄ ista argumēta reales ꝛ nominales tenēt q̄ interdū tales virtutes habent passiones vel operationes ꝓ obiecto vel obiectis vt clare probatum est.

¶ Quātum ad scōaz difficultatem. ſ. de subiectis istarū virtutum oēs doctores cōueniunt in hoc. ſ. q̄ prudētia subiectat in ipō intellectu ꝛ iustitia in volūtate: sz digladiant de alijs. 2. ſ. de fortitudine ꝛ tēperātia: nam diuus tho. tenet: q̄ iste due virtutes. ſ. fortitudo ꝛ tēperātia collocantur in parte sensitiua ꝛ non in volūtate videlz fortitudo in irascibili ꝛ tēperātia incōcupiscibili: rō eius est q̄ quātūcūq̄ alia operatio emanat ab aliquia potētia scōm q̄ō mouetur ab alia potētia oportet vtrāq̄ illarū potētiaꝝ esse perfectā ad hoc

q̄ operatio sit perfecta ꝛ nō potest vtraq̄ potentia esse perfecta nisi habeat virtutē: ergo posterioꝝ potētia sensitiua mouetur ab intellectiua necessariū est in potentia sensitiua ponere aliq̄ virtutē ꝛ cōtra istā rōnem arguit ipemet doctoꝛ Tho. Si ista rō esset bona seq̄retur q̄ in corpore eēt ponenda virtus siue in carne: ꝓns ē absurdū: igitur seq̄la probatur operatio procedit a corpore scōz q̄ mouetur ab alia potētia: ergo per rōnē oportet ponere quandā virtutem. Ad hoc rñdet diu⁹ Tho. negādo sequelā: ꝛ ad probationē negat ꝓnam ꝛ dat discrimen: q̄ aīa dñat corpori dñio despotico, vel sicut dñs dñatur seruo: ꝛ ideo corpus non pōt repugnare aīe: ꝛ q̄ non pōt repugnare aīe. ideo non est ponenda virt⁹ in ipso: secus est de parte sensitiua. nā aīa dñat parti sensitiue dominio politico quo regunt liberi. nā pars sensitiua habet motus q̄bus interdū repugnat rōni: ideo collocāda est virt⁹ in pte sēsitiua ne pugnet aduers⁹ rōnē

¶ Contra istā opinionē arguit diuus bonauētura: actus partis sensitiue non sunt virtuosi: ergo habit⁹ partis sensitiue nō sunt virtutes: añs probatur tales actus nō sunt liberi: ergo nō sunt virtuosi nec meritorij ꝛ hoc est ꝓtra fidē catholicā. nā martirū expectat ad fortitudinē: ꝛ inter oēs actus virtuosos est maxime virtuosus ꝛ meritorius. Insuper volūtas elicit actꝰ tēperantie ꝛ habet difficultatē tales eliciēdi: ꝛ maxime circa venerea. Pariforma elicit actus fortitudinis interdū cū magna difficultate maxime si habeat ꝓxorem filios ꝛ filias: ꝛ ex talibus frequētatis actibus generantur in voluntate habitus temperantie ꝛ fortitudinis igitur necesserīū est ponere fortitudinē ꝛ tēperantiā in voluntate.

¶ Propter ista argumenta tenent Bonauētura reales ꝛ nōiales q̄ tales virtutes. ſ. fortitudo ꝛ tēperantia collocande sunt in voluntate. Nihilominus in parte sensitiua ponendi sunt aliqui habit⁹: attū tales habitus non sunt virtutes. nam solū habitus intellectus ꝛ voluntatis dicuntur virtutes.

¶ Jstis notatis rñdetur ad q̄stionē per vnicā conclusionē que talis est. Oēs virtutes cardinales manent in patria celesti. ista conclusio probatur aīa xp̄i fuit perfecte bēa i hoc mūdo ꝛ habuit oēs virtutes cardinales: vt Ambrosius ꝛ ceteri sancti testātur ꝛ magister post ipsos: ergo ✠tutes cardinales non repugnāt beatitudini pfecte: ꝛ per ꝓns remanent in patria.

¶ Cōtra istā cōclusionē arguit prim⁹ parēs i statu innocētie nō habuit quatuoꝛ ✠tutes cardiales: ergo a fortioꝛi btī nō habēt ✠tutes cardinales: añs ꝑbat ꝑm⁹ parēs nō hūit aliquā difficultatē in statu innocētie circa materias ✠tutū cardinaliū: ergo sup vacaneū est in ipō ponere tales virtutes: añs ꝑbat appetit⁹ sensitiu⁹ i ꝑmo parēte cū oīb⁹ viribus inferioꝛib⁹ sub debat rōni ꝑ iustitiā oꝛiginalē quā hēbat: ergo ꝑm⁹ parens nullā hūit difficultatē circa materias ✠tutū cardinaliū. Ad hoc argumētū rñdet negādo añs ꝛ ad ꝑbationē ne

gak itex afis : ⁊ ad ꝓbatiõẽ negak ꝓña: rõ est quia ꝓim⁹ parẽs mirabi liter amabat vxorem suam ⁊ ex tali amore causabatur difficultas in eo quando obtulit ei pomũ vetituz ad comedendũ: nã ne cõtristaret eã comedit pomũ illud maledictum.

De septẽ donis spũssancti. Distinctio. XXXIIII.

Unc de septez donis spũssancti agenduz est vbi pri⁹ cõsiderandũ ẽ an hec dõa vtutis sint. Secundo an in futuro desitura sint vel oia vel hoꝛ aliqua. Deinde an in xꝑo fuerint cũcta hec dona. Hec dona virtutes eẽ nec i futuro desitura Amb. ostendit ea septem foze vtutes dicens et in angelis abundantissime esse sic. Ciuitas dei illa hierlm. celestis nõ meatu alicui⁹ fluuij terrestris abluit. sed ex vite fonte ꝓcedẽs spũssancti cuius nos breui satiamur haustu in illis celestib⁹ spiritibus redundantius videt effluere. pleno septem virtutũ spiritualiũ feruens meatu. Si enim fluuius ripaꝝ crepidinibus editis supfusus exundat. ꝙtomagis spũs omnez supueniens creaturã cum nostre mentis archana tangẽs inferiora ꝓstringat celestem illam angelorũ naturã effusione quadã sanctificationũ vbertate letificat. Deinde sanctificationẽ exponens subdit. His aũt sanctificationibus significat plenitudo septem spiritualiũ virtutum quas enumerat. Esaias dicẽs. Spiritus sapientie ⁊ intellectus spiritus ꝯsilij ⁊ fortitudinis. spũs scientie et pietatis. ⁊ spiritus timoris dñi. Unum est ergo flumen spirituſſancti. sz multi spiritualium donoꝝ meatus. Quãuis ergo multi dicant spiritus. vt spiritus sapientie ⁊ intellectus. ⁊c. vnus tñ est dei spiritus sue libertatis arbiter omnia ꝓ autoritate voluntatis diuidẽs singulis. Hic exꝑsse traditum ẽ septẽ dona et virtutes esse sanctificatiõesqz fidelium mentium et in futuro non desitura cum sint et in angelis.

Quod in christo fuerunt illa septem dona.

¶ In christo etiã hec eadez fuisse Esaias ostendit dicẽs. Egredietur virga ỏ radice iesse. ⁊ flos de radice eius ascendet et requiescet sup eũ spiritus dñi. spiritus sapiẽtie ⁊ intellectus spirit⁹ consilij et fortitudinis. spiritus sancte ⁊ pietatis et replebit eum spiritus timoris domini.

Qõ videt obuiare ꝓmissis

¶ His autez videt obuiare. qõ Beda de timoze dñi dicit super parabolas scz q⁹ ois timoꝛ in futuro cessabit. Dit eñ sic supza illum locũ. Timoꝛ domini ꝓncipiũ sapientie. Duo sunt timoꝛes dñi. seruilis q̃ ꝓncipium sapientie est. et amicalis qui pfectionez sapiẽtie comitatur. Seruilis ꝓncipium sapie est. qz q̃ post errata sapeincipit. primo timoze coꝛripit diuino ne puniatur. sed hũc perfecta charitas foras mittit. Succedit huic. timoꝛ domini sãctus pmanẽs in seculum seculi. quẽ nõ excludit charitas sed auget. quo timet filius ne vel i modico oculos amantissimi patris offendat. vterqz in futuro cessabit. charitas ỏ nunqz excidet. Augusti. ỏ super illũ locũ psalmi. Adorabo ad templũ sanctũ in timoze tuo. timoꝛem dei desiderũ dicit sic. Timoꝛ dñi est magnũ ꝓsidium ꝓficientibus ad salutem. sed peruenientibus foras mittitur. Non ergo timent iam amicũ cum. s. ad id quod repꝛomissum est perducti fuerint. Exhis autoꝛitatib⁹ significatur q⁹ timoꝛ nõ erit in futuro. Si autẽ timoꝛ non fuerit in futuro. ergo nec septez dona erunt nec modo sunt in angelis siue i animabus sanctis. Ad quod dicimus autoꝛitatũ premissarũ que videtur repugnantiã dirimentes. q⁹ septẽ illa dona et in angelis modo sunt et in animabus sanctis feliciter viuentib⁹ et in nobis erunt in futuro. sed non habebunt omnia hos vsus siue hec officia que nũc habẽt. vt verbi gratia. Timoꝛ filialis mõ facit timere ne offendamus quẽ diligem⁹ et ne separemur ab eo: fecit etiã nos reuereri eundem. In futuro vero faciet nos reuereri quando non timebimus separari vel offendere. Non ergo metus separationis vel offensionis nunc est i angelis vel in animab⁹ sanctis. nec in nobis erit in futuro. sed reuerentia que est mixta cum subiectiõe dilectionis. que etiã in christo fuit sicut apostolus dicit i epistola ad hebreos loquẽs de christo. Qui exauditus est ꝓ sua reuerentia. Quidam tñ scõm effectum timoꝛem in xꝑo. ⁊ in angelis tñ esse contendunt.

Plena timoꝛũ distinctio.

¶ Et quia de timore tractandi nobis occurrit locus. Sciendū est quattuor esse timores. s. mūdanū siue humanū. seruilem initialem. castum vel filialem siue amicabilē. Humanus timor ē vt ait Cassiodorus. quando timemus pati pericula carnis. vel p dere bona mundi ꝓpter quod ō linquimus. Hic timor malus ē q̄ in primo gradu cū mundo deseritur quem dominus ꝓhibet i euangelio dicēs. Nolite timere eos qui occidūt corpus. ꝛc. Timor aūt seruilis ē. vt ait Augus. cū p timorē gehenne continet se homo a peccato quo p̄sentiaz iudicis et penas meruit. et timore facit quicquid boni facit. non timore amittēdi eternū bonuz qō nō amat. sed timore patiēdi malum quod formidat. Non timet ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi. sed timet ne mittatur in gehennam. Bonus est iste timor et vtilis. licz insufficiēs per quē fit paulatim cōsuetudo iusticie. et succedit initialis timor q̄ incipit qō duruz erat amari. ꝛ sic icipit excludi hulis timor a charitate. et succedit deide timor castus siue amicalis. quo timem⁹ ne spōsus tardet. ne discedat. ne offendamus. ne eo carea⁹. Timor iste de amore venit. Ille q̄dem seruilis est vtilis. sed nō p manens ineternum vt iste. Timor diuinus comes est per omnes gradus.

Collatio predictorum.

¶ Et attende qō quattuor hec distinguunt timores cuz supra. Beda duos dixerit eē. Sz Beda humanū timorē p̄termisit. et nomine seruilis duos quos hic distinximus complexus fuit sz seruilem ꝛ initialem. Amicabilē vero castum dixit. Augustinus quoq; seruilē etiā castum timorem aperte discernit. dum epistole ad Romanos illum locum exponit. Nō em̄ accepistis spiritū seruitutis iterum in timore. sz accepistis spīn adoptiōis filiorum dei: ita dicēs. Duo timores insinuantur hic vnus qui est in p fecta charitate sz timor castus. alter qui non est i charitate. s. seruilis. in quo q̄uis deo credatur. nō in deū. ꝛ si bonum fiat non tñ bene. Nemo em̄ inuitus benefacit etiam si bonū est quod facit.

De casto ꝛ fuili pleni⁹ agit tāgens interdū de iniciali.

¶ De his eisdē timoribus latius disputat Augus. dicēs Cepit aliquis credere diem iudicij. cepit credere. cepit et timere. Sed qz adhuc timet. nondū habet fiduciam in die iudicij. nondum est in illo perfecta charitas. Si perfecta in illo esset charitas: non timeret. Perfecta em̄ charitas faceret perfectam iusticiaz ꝛ non haberet vnde timeret. imo haberet quare desideraret vt trā seat iniq̄tas ꝛ veniat regnū dei. ergo timor non est in charitate. Sz in qua charitate? non i ichoata? In qua ergo. in pfecta? pfecta inquit charitas foras mittit timorem. ergo incipiat timor. qz inicium sapientie timor domini. Timor em̄ quasi locum p̄parat charitati. Cū autem ceperit charitas habitare pellit timor qui ei p̄parauit locū. Quātum em̄ illa crescit. ille decrescit. ꝛ quātum illa fit iterior. timor pellitur foras. maior charitas. minor timor. minor charitas maior timor. Si autem nullus est timor: non ē quo intret charitas. sicut videmus p fectam introduci linū qñ aliquid fuit. seta p̄us ītrat ꝛ nisi exeat nō succedit linū. Sic timor p̄mo occupat mentē. non aūt ibi remanet timor qz ideo intrauit vt introduceret charitatem.

Quod videtur predictis aduersari.

¶ Est aūt alia sententia que videtur huic esse contraria. si non habet piuz intellectorē. Dicitur em̄ in psal. Timor domini casꝰ permanet in seculuz seculi. Eternum quendā timorem nobis ostendit. s. castum. Quod si ostendit ille nobis eternū timorē. nūquid contra dicit illi ista epistola que dicit. Timor non est i charitate. sz perfecta charitas foras mittit timorem. Hoc em̄ dictuz est per Johannem. illud dictuz est per Dauid. Sz nolite putare alium esse spiritū. Si em̄ vnꝰ flatus inflat duas tibias. nō potest vnus spiritꝰ implere duo corda et agitare duas linguas. Si spiritu vno. i. vno flatu implente: due tibie consonant. implete due lingue spiritu dei dissonare possint. imo ē ibi quedam consonantia. est quedā concordia. sed auditorem desiderat studiosum nō ociosum. Ecce mouit duas linguas spiritus dei. et audiuimus ex vna timor non est in charitate. audiuim⁹ ex alia timor domini castus pmanet in seculū seculi. Quid ē hoc? Dissonat. Non? Excute aures intende melodiā. non sine causa hic addidit castꝰ. illic non addidit. quia est timor aliquis q̄ dicitur castus. est alius

timor q̄ non dicitur castus: Discernamus istos duos timores et intelligam⁹ consonantiam tibiarum. Quomodo discernim⁹? Attendat charitas vestra. Sūt homies q̄ propterea timent deum ne mittantur in gehennā ne forte ardentē cū diabolo in igne eterno. ipe est timor q̄ introducit charitatem. ꝫ sic venit vt exeat. Si eñ propter penas times deū. nondū amas quē sic times. non bona desideras. ꝫ mala caues. Ꝫ ex eo quia mala caues corrigis te ꝛ incipis bona desiderare. q̄ cū desiderare cepis. erit in te timor castus. Quid est timor castus? Timere ne amittas ipsa bona timere deū ne recedat a te. Cum autem times deū ne te deserat. presentiam eius amplecteris. eum ipso frui desideras.

Quomodo distēt duo timores. per similitudinem duarum mulierum ostendit.

¶ Non potes melius explanare quid interfit iter duos istos timores q̄ si ponas duas mulieres maritatas. quarum vnā constituas volentem facere adulteriuz sed timet ne dampnet a marito. Timet maritum qz adhuc amat neq̄ciam. huic non grata ē sed onerosa mariti presentia. et si forte viuit nequiter. timet maritum ne veniat. Tales sunt q̄ timent diē iudicij. Fac alterā amare virum. debere illic castos amplexus. nulla se adulterina īmundicia maculare velle. ista optat p̄sentiam viri. Illa timet. et ista timet. Jam ergo interrogent q̄re timeant Illa dicet. Timeo virū ne veniat. illa dicet. timeo virū ne discedat. illa dicet. timeo virū ne damnet. illa dicet. timeo virū ne deserat. ¶Pone hec in animo ꝛ inuenis timorē quē foras mittit charitas. et alium timorez castum pmanentem in seculum seculi. Illum timorem pfecta charitas foras mittit. q̄a ille timor tormentū habet. torquetur conscientia peccatorum nondum facta est iustificatio. Est ibi quod titillat mentem. quod pūgat. qō stimulat. Stimulat ille timor: ꝫ intrat charitas que sanat quod vulnerat timor. timor castus facit securitatem in animo. Audiuimus duas tibias. scz Johānem ꝛ Dauid consonantes. illa de timore dei dicit quo timet anima ne damnetur. illa de timore quo timet anima ne deserat. Jlle est timor quem charitas excludit. ille est timor q̄ permanet i seculum seculi. Ecce in his verbis predictis aperte ostēdit Augu. quis sit timor castus ꝛ q̄s seruilis. et qualiter differant. Jn q̄b⁹ etiam inicialē timorem significauit q̄ nec ex toto est seruilis. nec ex toto castus. sed tanq̄z medius aliquid de seruili. et aliquid ō casto timore habet. facit eñ seruire parti timore pene. parti amore iusticie. per quē timemus puniri ꝛ timemus offendere. Jste timor est i inchoata charitate nō in perfecta. et quātū crescit charitas tantuz decrescit iste timor. quantum ad metum pene id est. quantuz ad id quod facit timere penam ꝛ quantū ad tormentuz conscientie. Nā quātomaius diligimus tantominus timemus. Jste timor notatur in illis verbis Augus. vbi non negat timorem esse in charitate inchoata sed perfecta. Quod nō posset dici de seruili. quia vt ipse supra dixit seruilis timor non remanet veniente charitate. nec intrat charitas nisi prius ille timor exeat. nec in illo timore aliquis credit in deuz. et si credat deo: nec benefacit. etiam si bonū est quod facit. Non ē ergo timor ille in charitate etiaz inchoata. qz omnia q̄ charitatez habet: licet non perfectam. et ī ō

culum seculi. Ecce in his verbis predictis aperte ostēdit Augu. quis sit timor castus ꝛ q̄s seruilis. et qualiter differant. Jn q̄b⁹ etiam inicialē timorem significauit q̄ nec ex toto est seruilis. nec ex toto castus. sed tanq̄z medius aliquid de seruili. et aliquid ō casto timore habet. facit eñ seruire parti timore pene. parti amore iusticie. per quē timemus puniri ꝛ timemus offendere. Jste timor est i inchoata charitate nō in perfecta. et quātū crescit charitas tantuz decrescit iste timor. quantum ad metum pene id est. quantuz ad id quod facit timere penam ꝛ quantū ad tormentuz conscientie. Nā quātomaius diligimus tantominus timemus. Jste timor notatur in illis verbis Augus. vbi non negat timorem esse in charitate inchoata sed perfecta. Quod nō posset dici de seruili. quia vt ipse supra dixit seruilis timor non remanet veniente charitate. nec intrat charitas nisi prius ille timor exeat. nec in illo timore aliquis credit in deuz. et si credat deo: nec benefacit. etiam si bonū est quod facit. Non ē ergo timor ille in charitate etiaz inchoata. qz omnia q̄ charitatez habet: licet non perfectam. et ī ō timor seruilis non est timor ille quez in charitate inchoata forte cōcessit. et quem crescente charitate ō crescere dixit. Sed ille est timor inicialis quem non negat esse in charitate nisi perfecta sit.

Q. timor seruilis et inicialis dicitur inicium sapientie sed differenter.

¶ Sciendū tamen est q̄ vterq̄z timor scz seruilis ꝛ inicialis. i scripture diuersis locis dicit iniciuz sapientie. ꝛ ita forte comperies si diligenter annotaueris loca scripture in q̄bus de timore domini fit mentio. ex alia tamen ratione et causa diuersa dicitur seruilis timor iniciū sapientie et ex alia inicialis. Seruilis eñ ideo dicitur iniciū sapientie. qz p̄parat locuz sapientie et ducit ad sapientiam: sed tamen non remanet cum eo imo foras exit. Jnicialis vero dicitur iniciū sapientie. qz est ichoata sapientia. quem cum q̄s habere incipit. sapientiā ꝛ charitatem habere icipit. Jnde etiaz est q̄ vterq̄z timor dicit inicialis. q̄ inuenire poteris per diuersa scripture loca. Vterq̄z etiam timor interdū dicit seruilis. qz ꝛ ipse inicialis q̄ est in charitate inchoata

aliqđ habet de seruili.s. angorez pene. sicut ꝛ aliqđ habet ꝺcasto. scz ꝙ timet offẽdere ac separari.

De hoc qꝺ Augustinꝰ dicit castũ timorẽ esse eternum.

¶ Illud quoqz diligenter ẽ notandum ꝙ in supioribus Augustinus dicit castum timorez esse eternum ꝙ quod confirmatur ꝑ missa sententia scz ꝙ spiritꝰ timoris erit in futuro sicut et alia dona spiritussancti. sed nõ habebit omnem illum vsum quez modo habet. Faciet eñ tunc nos reuereri deum non timere sperari vel carere. Fuit ergo et in christo timor ille. sed iuxta vsum illũ quẽ habebit in futuro i sanctis. Non eñ timuit christus separari vel offendere deum sed cum ꝓe omnibus reueritus est.

An timore pene qui fuit in christo fuerit seruilis vel inicialis vel alius.

¶ Cum autem fuerit in xꝓo timor pene. querit an iste tior fuerit mũdanus. vel seruilis vel inicialis Ad qꝺ dicimus nullũ eorum fuisse i xꝓo. qz timor mundanus malus est vt supra dictũ est. et in ꝓmo gradu cum modo deserit. Seruilis vero vel inicialis ꝑfecta charitate nõ est. Nullus ergo timor istorũ fuit i xꝓo. Qui ergo fuit timor iste quo penaz timuit? Potest timor ille dici naturalis vel humanus q̃ oibus hoibus inest: quo horretur mortes ac formidat pena. Et ꝺr timor iste naturalis non qz accesserit homini ex natura ꝺm ꝙ prius fuit instituta. qz non fuit iste timor concretus homini nec de bonis naturalibus sed qz ex corrupta natura ꝙ peccatum oibus aduenit. cui correptio inoleuit: tanqz esset naturalis. et est iste timor effectꝰ peccati vt ꝓdictuz ẽ.

Circa trigesimã quartam distinctionez querit ꝓmo: an dona ẽtitudies ꝛ fructꝰ distinguãtur a virtutibꝰ. Ꝓro huius questionis intelligẽtia est notandum ꝙ. 7. dona spũs sancti enumerantur ab ysaia in. 11. s. spũs. sapiẽtie. ꝛ intellectus. spũs consilij ꝛ fortitudinis. spũs scientie ꝛ pietatis. spũs timorꝭ ꝺñi: ꝛ a saluatore nro. s enumerãtur beatitudines matth. 5. cap. 5. beati pauperes spũ: beati mites: beati qui lugẽt: beati q̃ esuriũt ꝛ sitiunt iustitiã: beati misericordes beati mundo corde: beati pacifici: beati qui persecutionẽ patiunt ꝓpter iustitiã. Et a diuo paulo ad galatas. 5. xij. fructus ponũtur. s. charitas: gaudiũ: pax: patiẽtia: benignitas: bonitas: lõganimitas: manituꝺo: fides: modestia: cõtinentia: castitas. Ulterius est aduertẽꝺũ ꝙ bipartita est opinio rũtiũ ad titulum questionis. Prima est diui Thom. diui Bonauẽture ꝛ antiquoꝝ doctorum tenentiũ partem affirmatiuaz: ratio eorũ est: qz a duobus põt aĩa mouere ad bonũ primo a rõne hũana scm dictamẽ rõnis naturalis: ꝛ ad hoc disponendũ ponũtur in aĩa virtutes morales q̃ naturaliꝝ inclinant aĩam ad cõformiter agendum iurta dictamen naturalis rationis. Scõo mouetur aĩa ad bonũ ab aliquo eleuante ipam sup naturalẽ rõnem: ꝛ ad bonũ supernaturale ꝛ ad disponendã aĩam ad tale bonũ sup naturale ꝺñs deus infundit dona. Sed contra istã opinionẽ arguitur ad tale bonum supnaturale aĩa nra sufficienter mouetur per. 3. virtutes theologas: ergo supuacaneũ est ponere dona distincta ab ipis virtutibus theologis. Propter hoc argumentũ doctoꝝ sub. ꝛ oẽs nominales tenent partẽ negatiuã: ꝛ maxime qz paulus met in cap. allegato ad galatas ponit inter fructus charitatez fidem ꝛ castitatem q̃ sunt virtutes.

¶ Contra istã opinionẽ arguit sic in patria manebũt virtutes ꝛ nõ manebũt dona: ergo virtutes distinguũtur a donis minor probatur in patria nõ manebit timor: ergo non manebũt dona spũs sancti: aĩs ptz beati sunt securi de sua beatitudine ꝙ perpetuo ipam habebũt: ergo nihil possunt timere: ꝛ per ꝑ̃s timor

non manebit in patria. Ad hoc argumentũ rñdetur negãdo minorez rõ est quia aĩa xꝑi in primo instanti sue creationis fuit perfecte beata ꝛ tñ habuit. 7. dona spũs sancti: ꝛ per ꝑ̃s beati in patria retinẽt. 7. dona spũs sancti: ꝛ ad probationẽ negat aĩs intelligendo de timore casto: ꝛ ad probationẽ negatur ꝓa: nam timor castꝰ teste psalmista psal. 18. permanet in seculum seculi.

¶ Queritur scõo circa eandem diſt. vtrũ timor charitati aduersek. Pro solutiõe huiꝰ questionis est notandum ꝙ quadruplex. ponitur timor a magistro in ꝑsenti distinctiõe Primꝰ est mũdanꝰ siue humanꝰ. Scõus est seruilis. Tertiꝰ est initialis. Quartus est castus vel filialis siue amicabilis siue coniugalis: siue sanctus: timor mũdanus siue hũanus est qñ propter euitationem ꝺãni tẽporalis deserit ꝺñm deũ: ꝛ iste timor semp est malus: idcirco phibetur a saluatore nro matthei. 10. dicẽte nolite timere eos qui occidunt corpus aĩam aũt nõ possunt occidere: hunc timorẽ habuit adam: nã vt nõ displiceret vxori comedit pomũ ꝛ ꝺñm deũ dereliquit. Similr aarõ habuit hunc timorẽ: nã ne occideret a filijs israel fecit vitulum aureũ vt habetur exodi. 13. similr saul habuit hunc timorẽ: nã ne displiceret principibus filioꝝ israel non occidit oues ꝛ boues amalechitaꝝ ꝛ trãsgressus est ꝓceptũ ꝺñi dei: idcirco ꝺñs deꝰ abstulit ab eo regnũ ꝛ dedit dauid ꝛ proiecit eum a facie sua: vt habetur in. 15. ca. 1. reguz. Pariforma petrꝰ

ppter istū timorē negauit xp̄s salua tores nr̄m: parimodo pilat⁹ habuit hunc timorē quādo dictum est illi si hunc dimittis non est amicus cesaris: pari iure rex Hieroboā ppt̄ istū timorē fecit duos vitulos vt filij israel ipos adorarēt: vt habetur .i.12. cap. tertij libri regū. Timor seruilis est quando propter penā aliquis adimplet p̄cepta dei: nō audet trāsgredi iuxta illud oratij oderunt peccare mali formidine pene: oderunt peccare boni virtutis amore. Timor initialis est quando simul propter penā, z offensam hō adimplet p̄cepta z cū isto timore incipit charitas idcirco dicitur initialis. Timor castꝰ vel filialis siue amicabilis siue cōiugalis siue sanctus. Est qū propter solam offensam vitādaz aliquis adimplet p̄cepta: z iste timor dicitur manere in patria. Alterius est aduertendū q tēporibus nr̄is maledictus Luther cineres extinctos suscitauit: nā quādam hęresim ab egregio Doctore bzulifero reprobatam z cōfutataz renouauit: dixit enim q penitētia nō pōt erat ichoari a timore seruili: sed necessario debebat inchoari ab amore: z hoc fuit primuz virus diffusuz tēporibꝰ nr̄is ab ipo male dicto qua re volo ostendere q hoc venenū redūdauit in blassemiā dñi dei. Seq̄retur q dñs deus male fecisset incutiēdo talem timorē filijs israel p̄ns est absurduz: igitur z hęresis illi⁹ maledicti: seq̄la probat exodi. 20. cap. habetur cūctus autez populus videbat voces z lāpades z sonitū buccine montēq̄ fumantē. z perterriti ac pauore cōcussi stetерunt procul filij israel dicētes móysi loquere tu nobis z audiemus: nō loquar nobis dñs ne forte ¦moriamur z ait moyses ad pp̄z: nolite timere vt enim probaret vos venit deus z vt terror illius esset in vobis z non peccaretis. Ex istis sequitur manifeste q dominus deus voluit q timor seruilis esset i filijs israel vt ex illo timore deuenirēt ad amorē dei: z ideo vocatur lex vet⁹ lex timoris z seruitutis: ergo penitētia bene pōt inchoari a timore seruili vl si nō pōt dñs deus male fecit incutiēdo talez timorē filijs israel. Insup dñs deꝰ exigit a nobis timorē seruilez: ergo penitētia pōt ichoari a timore seruili vel dñs deꝰ male exigit quod est absurdū: ais probat malachie p̄mo cap. habetur filius honorat patrez: z seruus dñm: si ergo ego suz pater vbi est honor meꝰ: z si ego dñs vbi est timor: z propheta psal. 118. petebat talem timorem a dño dicēs cōfige timore tuo carens meas: z psal. 110. Initiū sapiētie timor dñi sup q verba glosa ordinaria: z glosa interlinealis dicunt metus iuditij ianua est conuersionis: si addatur discretio dilectionis in quibus verbis clare habetur q cōuersio siue penitētia inchoatur a timore: z diuꝰ Augustꝰ super. 8. cap. ad romanos. d. hunc timorem seruilē esse bonum z vtilē: z diuus Bonauētura expresse affert q timor seruilis est donū spūs sci z elicitur ex glosa super. 8. cap. ad romanos allegatū. Pariforma prouerbioz. 15. habet q timorez dñi declinat oīs homo a malo. Sed cōtra istos timores arguit magister in fi-

ne istius distinctionis. Dabilis est aliquis timor qui non est aliqs istorum quattuor: igitur necessariuz est addere adhuc vnū aliū timorē: ais probatur xp̄s habuit timorē mortis vt habetur mathei. 26. z talis timor non erat mūdanꝰ neq̄ seruilis neq̄ initialis neq̄ castꝰ ergo necessariuz est addere vnum alium timorem. Propter hoc argumētuz magister addit vnū alium timorē vltra istos quattuor. Vnde timor naturalis est quādo natura horret mortē z sibi nociua. Pro maiori intelligētia huius questiōis est notādū postremo q timor seruilis a doctoribꝰ sanctis capitur bifariā vno modo quādo includit quādā difformitatē z alio mō vt illā nón includit. v. g. timor seruilis aliquādo capitur pro aggregato ex nolitione qua aliqs vult pecare aut trāsgredi mādata dei propter timorē gehēne ifernī z volitiōe qua vellet peccare si deus non puniret eum: z dolore quo dolet dñm deum punire peccata. Alio modo capitur solum pro illa nolitione qua aliquis nult frangere mādata dei propter timorem gehēne infernalis. Primo mō capiendo timorē seruilez. s. pro illo aggregato semp est malus: nā habz difformitatem annexam.

¶ Sed scōo modo est bonus: z ita capit augustꝰ quādo dicit eum esse bonū z vtilē. Istis notatī rndet per aliquas conclusiones quarū prima ē ista timor naturalis nullo mō aduersat charitati: ista cōclusio probatur ania christi habuit perfectissimam charitatem z habuit istū timorem naturalem: igitur cōclusio vera Scōa conclusio est ista: timor mundanus aduersatur charitati. ista cōclusio probatur quodlibet peccatum mortale aduersatur charitati timor mundanus est peccatū mortale: igitur timor mundanus aduersat charitati. Tertia cōclusio est ista. timor seruilis p̄mo modo aduersatur charitati: sed non scōo modo: p̄ia pars conclusionis patet rōne deformitatis annexe: scōa pars patet. q illa sola nolitio stat cū charitate. immo si incipiat aliqualiter diligere deuz talis timor efficitur initialis: z se habet sicut seta respectu fili. nam sicut seta introducit filū z filum remanet z seta expellitur extra calceuz: ita ēt timor iste introducit charitatē z charitas remanet z timor tandē expellitur. Quarta cōclusio est ista timor initialis nō aduersatur charitati incipienti: sed bene cōtrariatur charitati perfecte. ista cōclusio quo ad ¦p̄mam partē patet ex notabilibus: et quo ad scōam patet autoritate Joānis in. 4. ca. 1. cano. d. perfecta charitas foras mittit timorē. Quinta cōclusio est ista timor castus siue filialis nulli charitati aduersatur. imo perseuerat in patria. ista cōclusio patet expressa autoritate psalmiste. d. psal. 18. Timor dñi sanctus permanet in seculū seculi: z propter istam autoritatē psalmiste z alterā Joannis necessariū est: vt egregie infert Augu. ponere distinctionē ¦p̄fataz de timore als sibi otradicerēt regiꝰ ppheta: z Joā. euāgelista admonicē.

¶ Contra tertiā conclusionē ar

guiturſic:omne donū ſpiritusſancti poteſt ſtare cuꝫ charitate:ſed timoꝛ ſeruilis eſt donum ſpiritusſancti: ergo timoꝛ ſeruilis poteſt ſtare cū charitate. Ad hoc argumentū rñdetur a diuo Bonauentura negando maiozem ponit enim triplex donū ſpiritusſancti. Primū quod pꝛeparat locū ſpiritusſancto. ⁊ tale donū quāuis ſit a ſpiritusſancto non tñ manet cū eo vt timoꝛ ſeruilis. Scōm donū eſt a ſpiritusſancto: ⁊ aliquādo manet cū ſpiritusſancto: ⁊ aliqñ nō vt donū pꝛophetie. Tertiū donū eſt a ſpiritusſancto ⁊ nō poteſt manere ſine eo vt charitas. Beatus tñ Tho. negat timoꝛē ſeruilē eſſe donū ſpiritusſancti: ſed pꝛo amboꝝ concordia poteſt dici q timoꝛ pꝛimo modo nō eſt donum ſpiritusſancti. ſ. vt includit illā diffoꝛmitatē: ſꝫ bene ſcōo modo eſt donū ſpiritusſancti ⁊ timoꝛ ſcōo mō bñ manet cū charitate. Contra iſtā ſolutionē arguitur amoꝛ dei pꝛopt beneficia nō eſt donū ſpiritusſancti: ergo nec timere deū pꝛopter penas eſt donū ſpiritusſancti: ꝓñia tenet qꝛ non videt potioꝛ rō de vno quaꝫ de alio. Ad hanc replicā rñdetur negādo añs: immo talis amoꝛ eſt donuꝫ ſpiritusſancti. alias nō diꝛiſſet pſalmiſta pſal. cxviii. Inclinaui coꝛ meum ad faciendas iuſtificationes tuas in eternum pꝛopter retributionē. Contra iſtā ſolutionē arguit timoꝛ quez habꝫ latro qñ vult furari pꝛopter timoꝛē ſuſpendij nō eſt donū ſpiritusſācti: ergo nec timoꝛ ſeruilis: ꝓñia tenet: qꝛ idē iudiciū videt eſſe de amboꝫ. Ad hanc replicā aliter rñdet Bonauentura. ⁊ aliter Tho. nā Bonauentura negat ꝓñam: rō eſt: quia ad talē timoꝛē latronis non requirit virtus ſuper naturalis. ſed bene ad timoꝛē ſeruilē: requirit eñ fides ad hoc q credat infernū eſſe pro malis ⁊ reꝓbis. Diuus Tho. rñdet q talis timoꝛ latronis etiā eſt a ſpū ſancto ſi talis latro conſideret iudicem inquantū habet poteſtate a dño deo ⁊ vtraqꝫ ſolutio eſt ſuſtētabilis. Contra iſtā ſolutionē replicatur autoꝛitate Auguſtini ſuper illud pſal. cxviii. ſcꝫ confige timoꝛe tuo carnes meas. q. timoꝛ ſeruilis carnē nō crucifigit qꝛ vnitur in eo peccandi voluntas ⁊ ſequeretur opꝰ ſi ſperaretur impunitas mallet eñ licere ⁊ dolet non licere q lex vetat. Ad hanc replicā facile rñdetur q Auguſtinus loquit de timoꝛe pꝛimo modo: ⁊ nō ſcōo mō.

¶ Scōo arguitur cōtra eandē concluſionē per timoꝛē ſeruilē timetur deus principaliter ꝓpter gehēnā ergo timoꝛ ſeruilis etiā ſcōo mō eſt malus ꝓñia pꝛobatur amare deū ꝓncipaliter pꝛopter tēpoꝛalia eſt malum ⁊ pꝛohibitū. ergo timere deum principaliter pꝛopter gehēnā eſt malum. Ad hoc argumentuꝫ rñdetur a Bonauentura negando ꝓñam: ⁊ ad pꝛobationē negatur item ꝓñia: rōnez aſſignat: qꝛ in amoꝛe illo amat creatura magis q̄ deꝰ: ⁊ hoc eſt dānabile ⁊ pꝛohibitū: in timoꝛe aūt ſeruili deus principaliter timetur: qꝛ eſt inflictius taliū penaꝝ. Contra iſtā ſolutionē arguitur: ſequeretur q talis timoꝛ ſcōo modo non expelleret aduenīente charitate: ꝓñia eſt falſum ⁊ igitur ſequela pꝛobatur talis timoꝛ ſcōo modo non habet diffoꝛmitatez aliquā: ergo aduenīēte charitate nō expellitur: falſitas ꝓñtis patet autoritate Auguſt. quē allegat magiſter in pꝛeſenti diſtinctione. Ad hanc replicā rñdetur diſtinguendo ſequelā vel de charitate perfecta: ⁊ ſic negatur illa. immo vt allegatū ē ex Joāne in quarto ca. pꝛime canonice charitas perfecta timoꝛē expellit: ⁊ ad pꝛobationē ſequele negat ꝓña. ſi vero intelligatur ſequela de charitate incipiente: conceditur illa ⁊ negatur minoꝛ: ⁊ ad pbationē dicitur quod Aug. intelligit de charitate proficiēte vel perfecta ⁊ non de incipiente. Cōtra iſtā ſolutionē arguitur. timoꝛ inicialis manet cū charitate: ergo ⁊ timoꝛ ſuilis: ꝓñia tenet: qꝛ timoꝛ inicialis includit timoꝛē ſeruilem ſcōo modo. Ad hanc replicā rñdetur concedendo ꝓñam cū ꝓñte: ſed ſi charitas proficiat ⁊ augeatur paulatim vterqꝫ timoꝛ expellitur. Cōtra iſtā ſolutionē arguitur. timoꝛ caſtus nō expellitur a charitate quantuncūqꝫ pfecta: ergo nec timoꝛ ſeruilis vl inicialis ꝓñia pꝛobatur fides informis non expellitur aduenīente charitate perfecta: ergo nec timoꝛ ſeruilis nec inicialis expellitur a charitate perfecta: ꝓñia pꝛobatur ſicut ſe habent fides informis ⁊ fides formata: ita ſe habent timoꝛ ſeruilis ⁊ inicialis ⁊ timoꝛ caſtus: ergo ſi fides informis manet aduenīente charitate perfecta: ita etiā timoꝛ inicialis ⁊ ſeruilis manebūt aduenīente charitate perfecta. Ad hanc replicā rñdetur negādo ꝓñam: ⁊ ad pꝛobationē negat iterum ꝓña: ⁊ ad pꝛobationez negatur añs: rō eſt: qꝛ fides informis ⁊ fides formata habent omnino idē obiectū ſed timoꝛ ſeruilis ⁊ inicialis ⁊ caſtꝰ non habent idē obiectū. imo habēt obiecta diſtincta ſpē.

¶Quomō differāt ſapiētia ⁊ ſcīa. Diſtictio. xxxv.

Oſt pmiſſa diligenter conſiderandū eſt. in quo differat ſapientia a ſcientia. Be hoc Augu. ita ait. ¶Philoſophi diſputantes de ſapiētia diffiniebant eam dicentes. Sapientia ē rerū humanarū diuinarūqꝫ ſcientia. Ego quoqꝫ vtrarūqꝫ rerū cognitionē. i. diuinaruꝫ ⁊ humanarū ⁊ ſapientiam ⁊ ſcientiā dici poſſe nō nego. Verū iuxta diſtinctionez aplī qua diꝛit. alij datur ſermo ſapientie. alij ſermo ſciētie illa diffinitio diuidenda eſt. vt reruꝫ diuinarū cognitio ſapientia ꝓprie nuncupetur. Humanaꝝ vo rerum cognitio pꝛopꝛie ſcientie nomen obtineat. Neqꝫ vo q̄c quid ſciri ab homīe poteſt in rebus humanis. vbi plurimū ſupuacue vanitatis ⁊ noxie curioſitatis eſt. huic ſcientie tribuo. ſed

illud tantū quo fides saluberrima que ad verā beatitudinē ducit gignitur, nutritur ōfenditur. roboratur qua sciētia non pollēt fideles plurimi. cuius polleāt ipsa fide plurimū. Aliud est eñ scire tantūmodo q̄d homo credere debeat propter adipiscendā vitam beatā. aliud est scire quomodo hoc ipsum ex pijs opituletur vel contra ipios ōfendatur. quepp̄o vocabulo appellat scientia. De his quoq; duabus virtutibus idē Augus. differentiaz inter eas assignans sup psal. ait. Distat sapientia a scientia. testāte sctō Job q̄ quodam modo singula diffinitēs ait. Sapientia est pietas. scientia vero abstinere a malis. Pietatē v̄o hoc loco posuit dei cultuz. que grece dicitur theosebia. q̄ est in cognitione et dilectione eius quod semp est et incōmutabiliter manet quod deus est. Abstinere vero a malis ē in medio praue nationis prudēter conuersari. Idē quoq; inter hec duo aperte distinguens ait. Distat ab eternoz̄ contemplatione actio qua bñ vtimur tēporalibus rebus. et illa sapiētie hoc scientie deputat q̄uis et illa que sapia est possit nūcupari sciētia. vt aplus asserit vbi dicit. Nunc scio ex pte. quam sciam profectō contēplationis dei vult intelligi.

In hoc ergo differētia est. qz ad contemplationē sapientia. ad actionem vero scientia ptinet. Ecce aperte demonstratū est in quo differant spiritus sapiētie et spiritus sciētie scz vt sapientia diuinis: scientia humanis attributa sit reb⁹. et vt docet Augus. vtrū q̄ agnoscimus i christo. s. et rem diuinam et rē humanam. et ideo de ipso habemus sapientiā et scientiam. Cum eñ legit: verbum caro factum est. in verbo intelligitur verus dei filius. i carne agnoscitur verus hominis filius. Item cuz dicitur. vidimus plenum gratie et veritatis. gratiaz referam⁹ ad scientiam. et veritatem ad sapientiā. qz i christo sapientia et scientia fuit plenarie et nos scientiā et sapientiā de eo habem⁹ q̄ est deus et homo.

In quo differat sapiētia ab intellectu.

¶ Ostēsa differentia iter scientiam et sapiam. q̄d distat inter sapientiam et itellectū videamus? In hoc differunt illa duo. qz sapientia prop̄e est de ceteris que veritati eterne contēplande itendit. Intelligentia v̄o non modo de eternis est. sed etiam ō rebus inuisibilibus et spiritualibus tēporaliter exortis. Per eam eñ et natura summa que fecit oñes naturas. id est. diuina considerat⁹. et que post ipsam sunt spirituales et inuisibiles nature. vt angeli et omnes anime bone affectiones conspiciūtur. In hoc ergo differentia est. qz sapientia creatoz tantū conspicitur. intellectu v̄o et creatoz et creatura q̄dam. Item intellectu itelligibilia capimus tantū. Sapientia vero nō modo capim⁹ superiora sed etiā incognitis delectamur. Sic ergo distingui potest inter illa tria scz itellectum scientiā et sapientiam. Scientia valet ad rerū temporaliū rectam amministrationem et ad bonā inter malos conuersationē. Intelligentia v̄o ad creatoris et creaturarū inuisibiliū speculationez. Sapientia v̄o ad solius eterne beatitudis cōtemplationem et delectationem.

Quod intellectus et scientia ō quibus hic agitur non sunt illa que naturaliter habet homo.

¶ Et notandū qō intellectus et scientia que dicuntur dona spiritussancti. alia sunt ab intellectu et scientia que naturaliter sunt in anima hominis. hec eñ virtutes sunt que p gratiam ifunduntur animus fidelium. vt p eas recte viuāt. Illa vero naturaliter habet homo ex beneficio creationis a deo tamen. Per has autē virtutes que dicuntur dona spiritussancti illa naturalia reformantur atq; adiuuantur. vt v̄bi gratia. Intellectus naturalis peccato obtenebratus: p virtutem quandam et gratiaz que dicitur spiritus itelligentie reformat atq; adiuuat ad intelligendū. Ita et per illam virtutem quem dicitur spiritus sapientie iuuat atq; erigitur mentis ratio ad contemplationem et delectationem eterne veritatis.

Quod sapientia ista dei est nec est illa que deus est.

¶ Illud etiā sciendū est q̄ sapientia de qua nunc disserim⁹: nō est illa sapientia dei. vt ait Augustin⁹ que deus est sed hominis sapientia. veruntamen q̄ p̄m deū est. ac verus et precipue cultus eius est. Si ergo colat mēs hominis deū cuius ab ea capax facta est et cui⁹ esse particeps potest. sapiens ipsa fit. et non sua luce sed summe illius lucis partici

patione sapiēs fit. Ista ergo hominis sapientia etiam dei est. verum nō ita dei est. vt ea sapiens sit deꝰ. Non enī participatione sui sapiens est deus. sicut mens participatione dei. Sic etiam dicit iusticia dei nō solum illa qua ipse iustꝰ est. sed etiā illa quā dat homini cū iustificat ipium.

Circa trigesimā quintā distinctionē queritur quō differunt sciētia sapientia ⁊ intellectꝰ. Propuiꝰ questionis intelligētia est aduertendū q̄ sapientia: sciētia: ⁊ intellectus non capiunt in proposito: vt sunt habitus intellectuales de q̄bus abūde tractat phs in. 6 lib. ethicoꝝ: sed capiunt vt sunt quedam dona spiritussancti ⁊ probatuꝛ est superius in. 34. distinctione q̄ dona ⁊ beatitudines nō differunt a virtutibus: idcirco sapiētia vt est donū spiritussācti dicitur esse in aliquo qñ considerat diuina ⁊ eterna cū amore dulcedine ⁊ suauitate percipit. sciētia vero vt est donū spiritussancti dicitur esse in aliquo qñ cōsiderat creaturas ⁊ ipas contemplatur propter amorē dei. Intellectꝰ aūt vt est donum spiritussancti dicitur esse in aliquo qñ considerat qualiter est operanduz circa creaturas propter dei amorē. Ex istis patet rñsio ad titulum questionis.

¶ Cōtra istud notabile arguit sic: sequeretur q̄ sapiētia non staret cū peccato mortali: ꝓbatur ꝓ̄is est falsum: igitur notabile nullū. seq̄la ꝓbatur sapiētia ꝓesupponit charitatē: sed charitas nō potest stare cū peccato mortali: ergo sapientia nō potest stare cū peccato mortali. iaz ꝓbatur falsitas ꝓ̄tis multi ꝓsiderant diuina in peccato mortali iuxta illō apostoli ad romanos primo veritatem dei in iniusticia detinent: ergo sapiētia potest stare cuz peccato mortali. Ad hoc argumentū rñdetur cōcedēdo sequelā: ⁊ negādo minorē. procedendo semper de sapientia vt est donum spiritussancti: ⁊ ad probationē negatur ꝓ̄ia. nā illud nō sufficit ad hoc q̄ tales habeant sapientiā vt est donuz spiritussancti: sed bene sufficit ad hoc vt habeant sapientiā prout ē quidā habitus intellectualis acquisitꝰ. Contra istā solutionē arguitur sequeretur q̄ sapientia esset excellētior charitate: ꝓ̄is est contra apostolum prime ad corī. 13. igitur solutio nulla: sequela probatur sapientia includit charitatē ⁊ diuidit inter filios regni ⁊ filios perditionis eterne: ergo sapientia excellentior est charitate. Ad hāc replicā rñdetur cōcedēdo seq̄lā. pcedēdo semp de sapiētia put est donū spūssancti. nam tunc sapiētia est quoddam aggregatū ex habitu charitatis ⁊ habitu fidei: ⁊ tale aggregatū excellētius est charitate ⁊ negatur minor. nam apostolus cōparat charitatē ad fidē ⁊ spem: ⁊ ad quālibet alīā virtutē ⁊ non cōparat

ipsam cū aggregato duaꝝ virtutū. ita q̄ apostolꝰ solū intendit q̄ charitas qualibet alia virtute est excellētior: ⁊ hoc est verū nec est aliquo pacto contra concessionē sequele. Contra istā solutionē arguitur sequeret q̄ licitū esset gloriari de tali sapientia: ꝓ̄is est falsuz: igitur solutio nulla. sequela probatur autoritate apostoli scōe ad corīn. 1. ca. d. gloria nostra hec est testimoniū cōscientie ꝛ̄no stre. iam probatur falsitas ꝓ̄tis autoritate Hieremie. 9. cap. d. nō glorietur sapiens in sapientia sua. Ad hanc replicā rñdetur concedendo sequelā ⁊ negando mi. ⁊ ad probationem dico q̄ Hieremias loquitur de sapientia humana ⁊ mundana: ⁊ nō loquitur de sapientia vt est donū spiritussancti.

¶ Scōo argr sic sequeretur q̄ sapientia esset in oībus habentibus gratiā gratū facientē: ꝓ̄is est falsuz igitur sequela patet: qz. 7. dona spiritussancti infunduntur simul cū gra gratū faciēte siue charitate. iam probat falsitas ꝓ̄tis pueri ⁊ dementes baptizati hēnt gratiā gratū facientē ⁊ nō hēnt sapiētiā. igit sapiētia non est in oībus habentibus gratiā siue charitatē. Ad hoc argumentū rñdet concedendo sequelā intelligēdo de sapientia habituali ⁊ negādo minorem: ⁊ ad probationē negatur mi. intelligendo semper de sapientia habituali. si vero intelligatur sequela de sapiētia actuali negatur illa: nec probatur in isto sensu. Cōtra istam solutionē arguitur teste phō in prio lib. metaphisice sapiētis est ordinare alios: sed multi sunt adulti qui habent donū sapientie ⁊ nesciūt alios ordiare seu regere: ergo solutio nulla. Ad hanc replicā rñdetur q̄ satis est q̄ sapiens sciat regere seipsum: ⁊ ita debet itelligi phs. s. q̄ est sapiētis regere seipsum vel alios. Cōtra istā solutionē arguitur non oēs habētes gratiā sunt perfecti ⁊ soli perfecti habent donū sapientie: igitur solutio nulla: minor probatur autoritate Pauli. 1. ad corīn. 2. cap. d. sapiētiā loquimur inter perfectos. Ad hanc replicā rñdetur negando mi. ⁊ ad probationē dico q̄ Paulus non capit ibi sapientiā vt est donū spūssancti: sed pro quibusdā archanis fidei catholice ⁊ legis euangelice.

¶ Tertio arguitur sic sequeret q̄ oēs habentes charitatē haberent donū intellectus: ꝓ̄is est falsum: igitur falsitas ꝓ̄tis probatur donū intellectus datur contra hebetudinez mentis: sed multi habentes charitatem patiuntur hebetudinē mentis: ergo multi habentes charitatē non habent donū intellectus. Ad hoc argumentum rñdetur negando minorē: ⁊ ad probationē distinguit minor vel circa necessaria ad salutē: ⁊ sic negatur illa. naz vnctio docet tales vl circa agibilia humana: ⁊ sic concedit illa ⁊ negatur ꝓ̄tia: rō est: qz donum intellectus datur solū cōtra hebetudinē mētis circa ea que sunt necessaria ad salutē. Contra istā solutionē arguitur sequeretur etiā q̄ solum habentes charitatē haberēt donum intellectus: ꝓ̄is est falsum: igit falsitas ꝓ̄tis: probatur multi sunt pseudo prophete qui habent donuz intellectus ⁊ non habent charitatē.

igitur non solū habentes charitatez possident donū intellectꝰ: mai. probatur autoritate Danielis prophete in tertio cap. d. q intelligētia opꝰ est in vissione prophetica. Ad hāc replicā rsidetur concedendo sequelā ꝛ negando mi. ꝛ ad probationē negat maiorē: ꝛ ad probationē negat qō in autoritate Danielis intelligentia capiatur pro dono intellectus: sed capiatur pro cognitione.

De connexione virtutū que non sperantur.

Distinctio. XXXVI.

Olet etiaz queri vtrū vtutes ita sint sibi cōiuncte vt sepatim non possūt possidere abri aliquo. sz q vnam habet oīnes habeat? De hoc etiam Hiero. ait. Omnes virtutes sibi herent vt q vna caruerit oibꝰ careat. Qui ergo vnam habet omnes habet. Qō qdem probabile est. Cum eīn charitas mater sit omniū virtutum. in quocunqz mater ipsa est. s. charitas. et cuncti filij eiꝰ. i. vtutes recte fore esse credūtur Uñ Augus. Ubi charitas est: qd est quod possit desse. Ubi autez non est: qd est quod possit p desse. Cur ergo non dicimus q hanc virtutez habet omnes hz. cuz plenitudo legis sit charitas. que qz tomagis est in hoīe tanto magis ē vtute preditus. Quanto vero minus tanto minꝰ inest vtus. ꝛ quanto minus inest virtꝰ tanto magis inest viciū.

Si cūcte vtutes pares sintin quocunqz sunt.

Utrū vero pariter quis omnes possideat vtutes. an alie magis alie minus i aliquo feruent questio ē? Quibusdam eīn videtur q alie magis alie minus habeantur ab aliquo sicut in Job patientia emicuit. in Dauid humilitas. i Moyse mansuetudo. q etiaz concedunt magis aliquē mereri p aliquam vnā virtutem qz p aliam. sicut eā plenius habet qz aliā. Non tū magis p aliquā mereri dicunt qz p charitatē. nec aliquam plenius a quoqz haberi qz charitatē. Alias ergo magꝭ et alias minus i aliquo esse dicunt. sed nullam plenitꝰ charitate que ceteras gignit. Hasqz dicunt esse multas facies qs memorat apostolus dicens. Ex ꝓsonis multarū facierum ꝛc. Alij verius dicūt omnes virtutes ei similes et pares esse in quocūqz

sunt. vt q in vna alteri par extitit. in oibus eidem equalis sit. Unde Augus. Virtutes q sunt in aio humano. qz uis alio ꝛ alio modo singule itelligantur. nullo modo tamen separantur ab inuicez. vt qcunqz fuerit equales. verbi gra. in fortitudie. equales sint et prudētia et iusticia ꝛ tpantia. Si eīn dixeris equales eē istos in fortitudie. sz illum prestare prudentia. seqtur vt huius fortitudo minus prudens sit. Ac p hoc nec fortitudie equales sunt. qz est illius fortitudo prudentior. Atqz ita de ceteris virtutibꝰ iuenies. si omnes eadē consideratione percurras. Ex his clare scit omnes virtutes nō modo esse conexas sed etiaz pares i animo hominis. Cum ergo dicitur aliqs aliqua preeminere virtute vt abraā fide Job patientia. ꝝ vsus exteriores accipienduz est. vel in cōparatione aliozuz hominū. qz vel humilitatꝭ habitū marie prefert. vel opus fidei. vel alicuius ceterarū virtutū precipue exeqtur. Unde ꝛ ea p alijs polle re vel inter alios homīes singulariter excellere dicit. Scōm hūc modum sez ꝝ rationem actuū exterioz vt alibi Augus. dicit in aliquo aliam magis esse virtutez aliam minus. ꝛ vnā esse non alteram. Dit eīn sic. Clarissima disputatione tua satꝭ apparuit non placuisse autoritatibus nostris. imo veritati ipsi oia paria eē peccata. etiam si hoc de virtutibus verum sit quia et si vez est euz q habet vnā omnes virtutes habere. et eum q vnam non habet nallā habere. nec si peccata sunt paria. qz vbi virtus nulla est. nihil rectū est. nec tamen ideo non est prauo prauius distortoqz distortius. Si aūt quod puto esse veriꝰ sacriscz litteris cōgruentius. ita sunt anime itentiones vt corporis membra. nō qz videantur locis sed qz sentiant affectibꝰ et alius illuminatur amplius. alius minꝰ. alius omnino caret lumine. profecto vt qscz illustratione pie charitatis affectꝰ est. i alio actu magis. i alio minus. in aliquo nihil sic dici pōt habere aliā ꝛ aliam non habere ꝛ aliā magis aliā minus. Nam ꝛ maioz est in isto charitas qz i illo. et ideo recte possumus dicere ꝛ aliqua in isto: nulla i illo: qz tum ptinet ad charitatē que pietas est. ꝛ i vno homīe qdem qz maiorem habeat pudicitiā qz patientiā. et maiorē hodie qz beri si ꝓficit. ꝛ adhuc nō habeat continentiā ꝛ ba

beat nō quam misericordiaz. Et vt generaliter breuiterq; complectar quā de vtute habeo notionem. vtus est charitas qua id qđ diligendum est diligitur. Hec r i alijs maior et alijs minor. et in alijs nulla ē. Plenissima vero q̄ iam non possit augeri q̄ diu hic homo viuit i nemine est. Micisinuari videtur. q̄ aliqs ea ratione possit dici habere vnam virtutem magis q̄ aliā qz per charitatem magis afficit i actu vnius vtutis q̄ alterius. r ꝓpter differentiam actuū ipsas vtutes magis vel minus habere dicit. pōt r aliquā non habere. cuz tamen simul omnes r pariter habeat q̄tum ad mentē habitum vel essentiam cuiusq;. Jn actu vero aliaz magis aliam minus habet. aliam etiam non habet. vt vir iust⁹ vtens coniugio non habet continentiam in actu quam tamen habet i habitu. Cur ergo non dicētur paria peccata? Forte quia magis facit contra charitatem q̄ grauius peccat. minus: q̄ leui⁹. Nemo enim peccat nisi aduersus illam faciendo que est plenitudo legis. Jdeo recte dicitur. Qui offenderit in vno factus ē oīum reus. i. contra charitatē facit in qua pendent omnia.

Repetit de charitate vt ad dat quo modo tota lex in ea pendet.

¶ Cum duo sint ꝑcepta charitatis in q̄bus vt ꝑtaxatū est tota lex pendet et ꝓphete. Aduertendū ē quomodo hoc sit cū i lege r ꝓphetis multa fuerunt cerimonialia mādata q̄ si ad charitatis sanctificationē ptinuissent. viderent non debere cessare. Qz vero non iustificationis gratia quā facit charitas instituta sunt sed in figura futuri. et in on⁹ posita. ideo clarescente veritate cessauerunt velut vmbra. Verum tamen et ipsa cerimonialia ꝫ spiritualem intellectū quem continent. r oia moralia ad charitatē referūtur. Pertinent eñ omnia ad decem mandata i tabulis scripta vbi oīuz summa pstringitur ex q̄bus certa emanant sicut i sermone domini octo virtutes premittuntur ad quas cetera referūtur. Et sicut ad decē mandata ō calogi cetera referunt. ita et ipsa decē ad duo mādata charitatis. Oia ergo ad duo mandata charitatis ptinent: qz charitatez implent. r ad charitatē tanq̄ ad finez referri debent. Uñ Augus. Totam magnitudinē r amplitudinē diuinoꝝ eloquioꝝ posset charitas q̄ deū ꝓximūq; diligimus q̄ radix est oium bonorū. Uñ veritas ait. Jn his duobus mandatis vniuersa lex pendet et prophete. Si ergo nō vocat omnes paginas sanctas perscrutari omnia iuiolata sermonū inuoluere. tene charitatē vbi pēdent omnia. qz pfectio est r finis omniuz. Tunc eñ r precepta r consilia recte fiunt cum referunt ad diligendū deum r proximuz ꝓpter deum. Quod vero timore pene vel aliqua intentione carnali fit vt nō referatur ad charitatem. nondū fit sicut fieri oportet q̄uis fieri videat. Jnimicus eñ iusticie est q̄ pene timore non peccat. Amicus vō iusticie qui eius amore nō peccat. Omniuz ergo hec summa est vt intelligatur legis r omnium diuinarum scripturarum plenitudo esse dilectio dei et proximi.

Jrca trigesimam sextā distinctionē. q̄ritur primo. An virtutes theologales sint cōnexe. Ad hanc questionez rñdet per aliquas conclusiones. quaꝝ prima est ista. Quantū ad primā infusionem virtutes theologales cōnectunt. ista conclusio ptz: qz in prima infusione oēs. 3. virtutes theologales simul ifundunt: vt ptz in baptismate siue flumis: siue flāmis: siue sanguinis. Scōa ꝓclusio est ista: quātum ad alias ifusiōes virtutes theologice non connectuntur. ista conclusio probatur aliqñ sola charitas infunditur: vt patet qñ xp̄ianus exfis in peccato fornicatiōis aut vsure cōuertitur ad dñm deū. nam tunc sola charitas infunditur. Pariforma si aliquis xp̄ianus desperet: et postea conuertatur tunc charitas r spes infunduntur r nō fides. nam fides nō fuit deperdita. igitur cōclusio vera. Tertia ꝓclusio est ista virtutes theologice non cōnectuntur quātum ad conseruationē: ista conclusio patz fides: r spes in dies conseruantur in malis xp̄ianis sine charitate. Pariforma fides cōseruātur in desperāte sine spe r charitate. igitur conclusio vera. Quarta conclusio est ista. charitas ita cōnectitur alijs virtutibus q̄ non potest haberi in hac via sine ipsis. ista cōclusio patet: qz charitas in hac via presupponit fidē et spē. nā teste apostolo ad hebreos. 11 sine fide impossibile est placere deo Unū tñ est aduertēdū q̄ iste ꝓclusiones intelliguntur scōm legē dei ordinatā. nam de potentia dei absoluta nulla est ꝓnexio inter eas: qz dñs deus quālibet ipsaꝝ potest infundere r conseruare sine alia vel alijs.

¶ Contra vltimā conclusionez arguitur sic aīa xp̄i in primo instan-

ti sue creationis habuit charitatē: et nunquā habuit fidē vel spē: igit conclusio falsa. Ad hoc argumētū rīdetur negando pīam: ⁊ rō est: qz cōclusio intelligitur de puro viatore ⁊ nō de cōprehensore: modo xps erat viator ⁊ cōprehensor. Contra istā solutionē replicatur de paruulo cui⁹ primum non esse est vltimū instās p latiōis vbox sacramētaliū baptismatis talis em puul⁹ hēbit charitatē ⁊ nō hēbit fidē aut spē: igit solutio nulla: mi. probatur in illo instanti quod est primū non esse eius erit beatus: ergo non habebit fidē vel spē: sed bene charitatē. Ad hanc replicā rīdet negando pīam: rō est. qz talis puer nō erit viator tūc postq̄ erit mortu⁹

¶ Queritur scōo circa eandem distinctionem. an virtutes morales sint cōnexe. Pro huius questionis enodatiōe est supponēdū q̄ a pbis moralibus tres assignātur gradus in qualibet virtute. s. gradus cōtinētie gradus tēperantie ⁊ grad⁹ heroicus. Grad⁹ continētie est quādo in aliquo insurgūt vehemētes passiones cōtra rōnez talis tamē sequitur rōnem ⁊ cōformiter agit ad eam cō tēpnendo passiones. Gradus tēperantie est quādo aliquis sequitur rōnem ⁊ pauce insurgūt passiōes propter longū exercitiū in actibus virtuosis. Gradus heroic⁹ dicitur esse in aliquo quādo rare aut nulle insurgunt passiones ⁊ talis est paratus potius mori quā agere contra rectā rationem. Isto supposito est aduertendū q̄ aliqui tā pbi morales quā theologi astruūt virtutes morales esse connexas in gradu heroico. Doctā tamē sub. tenet q̄ in nullo gradu sūt connexe: ⁊ istū sequūtur ferme oēs nōiales. Sed tho. bonauētura ⁊ antiqui doctores tenēt cum pho q̄ virtutes morales sunt connexe cui fauet quattuor colūne eccīe: vnde diuus Ambrosi⁹ sup lucā inquit connexe sibi sunt cōcatenateq̄ virtutes vt qui vnā habeat plures habere videat. Et diuus hieronym⁹ sup ysayā oēs virtutes sibi herēt: vt q̄vna caruerit oībus careat. Et aureli⁹ aug⁹ in. 6. libro de trinitate inquit virtutes q̄ sunt in aīo hūano quāuis alio ⁊ alio modo singul⁹ intelligūtur nullo mō tū separātur ab inuicem. Et diuus gregorius. 13. moraliū dixit q̄ vna virtus sine alijs aut oīno nulla est aut imperfecta. Et beatus bernard⁹ ad augeniū quartuz asserit vnā virtutē ex alia dependere. ⁊ fons eloquētie in scōo libro de tuscūlanis q̄stionibus inquit si vnā virtutē cōfessus es te non habere necesse est nullam te habiturū. Ideo ex mēte aristotelis ⁊ ferme oīm sanctoz ⁊ phoz moraliū dicēdū ē q̄ duplex est virt⁹ maxime ex autoritate allegata diui gregorij. s. perfecta ⁊ imperfecta. Virt⁹ perfecta est virtus inclinās ad bene prompte ⁊ facilr agendū scōm totā latitudinem sue materie obiectiue ⁊ ad facile resistēdum tēptationibus circa eandē materiā accidētibus vel contingētibus. Virtus imperfecta est virtus q̄e nō prōpte ⁊ facilr inclinat ⁊c. Ulterius est aduertēdum q̄ quelibet virtus moralis est perfectio extrinseca alteri⁹ virtutis moralis sīue cardinalis. ita q̄ habēs oēs virtutes cardinales facili⁹ ⁊ prōpti⁹ ⁊ delectabili⁹ potest operari scōm vnāquāq̄ virtutē q̄z si haberet dūtaxat vnā. v. g. si aliquis habeat perfectū habitū iustitie facili⁹ cōmittet actū iniustitie propter cōcupiscētiam suā cōplendā cū pulcra muliere: aut propter auaritiam quā si simul haberet tēperātiaz alias virtutes: ⁊ isto mō tēperancia perficit iusticiā ⁊ ecōuerso quāq̄ perfectione extrinseca: qm vna virtus non est de essentia alterius.

¶ Istis notatis respondet per aliquas cōclusiones: quaz Prima est ista: nō oēs virtutes morales sūt cōnexe ista pclusio probatur possibile est q̄ bon⁹ religiosus habeat oēs quattuor virtutes cardinales ⁊ non habebit magnificentiā aut magnanimitatē: qz vsunt ei facultates: igit nō oēs virtutes morales sunt pnexe. Scōa cōclusio est ista: quattuor virtutes cardinales sunt connexe: ista cōclusio ptz ex autoritatib⁹ sanctoz ⁊ philosophi allegatis.

¶ Cōtra istā scōam cōclusionē arguitur sic aliquis potest se exercere circa materiā vnius virtutis vt puta tēperantie nō exercēdo se circa materiā iustitie aut fortitudinis ⁊ talis si se exerceat circa materiaz tēperantie acquiret virtutē tēperantie ⁊ non acquiret fortitudinē aut iustitiā: igitur virtutes nō sunt pnexe q̄ talis acquirat virtutē temperātie probatur ex frequētatis actibus tēperātie generatur virtus temperātie vbi nullū est impedimētuz. Sed in tali hoie nullū est impedimentū ergo talis homo acquiret virtutem temperātie. Ad hoc argumētū facile rīdetur ex notabilibus. s. q̄ talis acquiret virtutē imperfectā temperātie. Nūq̄ tū acquiret virtutē perfectaz temperātie nisi se exerceat circa materiaz fortitudinis ⁊ iustitie ⁊ scōa conclusio intelligit de virtutib⁹ perfectis ⁊ nō de imperfectis. Contra istā solutionē arguit alique virtutes sunt ptrarie ergo virtutes pfecte non sunt pnexe: aīs pbatur dabiles sunt duo act⁹ virtutū cōtrarij: ergo virtutes ex talibus emanātes erūt cōtrarie aīs ptz de actu vtutis virginitatis ⁊ de actu castitatis pūgalis ⁊ de multis alijs circa materiam temperātie. Ad hanc replicaz rīdetur negādo pīam ⁊ ratio est qz non oportet si aliquis habeat tēperantiā perfectā q̄ quālibet speciē tēperātie hēat ptz de Abrahā q̄ hūit pfectā tēperātiā nō tū hūit vgitatē.

¶ Scōo arguitur sic cōtra eandez cōclusionem vitia nōn sunt pnexa: ergo vtutes nō sunt pnexe: pīa tenet qz non videtur potioz ratio de virtutibus quā de vitijs aīs probatur multi sunt auarī qui non sunt luxuriosi ⁊ multi sunt luxuriosi qui nō sunt auari. Pariforma multi sunt superbi qui non sunt auari aut luxuriosi ergo vitia non sunt pnexa. Ad hoc argumentum rīdetur negando pīam ⁊ ad probationē negatur aīs ratio est ⁊ discrimē quia vitia sibi inuicem contrariātur ⁊ maxime vitia principalia non aūt virtutes principales quāuis alique spēs ptrarientt rare tamen sunt tales.

¶ Contra istā solutionē arguit

autoritate diui Jacobi in scõ cap. dicẽtis qui offenderit in vno factus est oĩum reus ergo vitia sunt ꝓnexa Insuper ecclesiastes. 9. ca. habetur qui peccauerit in vno multa bona perdet. Ad hanc replicã rñdetur negãdo ꝓñam ratio est qz diuus Jacobus loquebatur ꝓtra phariseos qui astruebant hoiem posse saluari cum peccatis mortalib⁹ dũmodo plura bona haberet quã peccata mortalia ⁊ sic intẽtio diui Jacobi ẽ q ille qui offendit in vno a deo re⁹ est quo ad penã dãpni ac si in oĩbus offẽdisset non tamen quo ad penam sensus. Potest etiã dici q diuus Jacobus intelligit q reus est oĩum collective maxime qz oĩa p̃cepta dependẽt ex primo precepto legis. s. diliges dñm deuz tuũ ex toto corde tuo ⁊c.

¶ Tertio arguitur sic virtutes intellectuales non sunt ꝓnexe ergo nec virtutes morales. Si dicas virtutes morales habent vnũ commune principiũ nõ autẽ intellectuales. ¶ Cõtra hoc arguitur oẽs v̊tutes intellectuales habẽt vnũ principiũ. s. quodlibet est vel nõ est tanc̃ cõmune oĩbus igitur solutio nulla. Propter hoc datur aliud discrimen. s. q virtutes morales habent vnã virtutez quę est directiua oĩum aliaruz. s. prudentiã nõ tamen virtutes intellectuales habent vnã virtutem quę sit directiua oĩum aliarum virtutuz intellectualiũ. ¶ Cõtra istã solutionez arguit: si v̊tutes essent ꝓnexe maxime esset propter prudentiã vt dictũ est: sed nõ est necessariũ v̊tutes esse cõnexas prudentie: igit solutio nulla minor ꝓbat aliqs potest esse prudens circa materiã vni⁹ virtutis: vt puta temperãtie: ⁊ non circa materiam alterius virtutis. s. fortitudis: igitur virtutes non sunt ꝓnexe prudentie. Ad hanc replicã rñdetur cõcedendo maiorem: ⁊ negãdo minorem: ⁊ ad probationez distinguitur aũs vel loquendo de prudentia pfecta ⁊ sic negat illud vel de prudẽtia impfecta ⁊ sic cõcedendũ est illud ⁊ negatur ꝓña qz cõclusiones intelligũtur de virtute pfecta vt dictũ est.

¶ Queritur tertio circa eandez distinctionẽ: vtruz omnes virtutes sint pares siue equales. Pro huius questiõis intelligentia est aduertendum q diu⁹ tho. distinguit titulum q̃stionis: nã põt intelligi duob⁹ modis: q virtutes sint pares: vel scõm rationem spẽi: vel scõm participationem subiecti pro vt intenditur aut remittitur virtus in subiecto. Si intelligitur titulus questionis primo modo dicit q virtutes non sunt pares: imo vna ẽ maior alia. Si vero intelligatur titulus questionis scõo modo dicit q oẽs virtutes sunt pares eq̃litate proportiõis inquãtum equaliter crescũt in hoĩe: sicut digiti manus sunt inequales scõm quantitatem: sed sunt equales scõm proportionem cũ proportionabiliter augeãtur.

¶ Contra istã opinionẽ arguit sic posito q aliqs habeat oẽs q̃tuor virtutes cardinales pfectas: talis si se exerceat solũ circa materiã tẽperantie: ⁊ non circa alias. s. circa fortitudinẽ ⁊ iustitiã augebit in eo v̊tutẽperãtie ⁊ non augebitur in eo v̊tus iustitie aut fortitudinis: ergo talis nõ habit virtutes pares siue eq̃les. Propter hoc argumentũ aliter rñdet diuus Bonauẽtura distinguẽdo etiam titulũ questionis. s. q virtutes sunt pares aut respectu gr̃e informãtis aut respectu liberi arbitrij: si intelligat titulus questionis scõo mõ dicit virtutes non esse eq̃les: qz vt probatũ est liberũ arbitriũ põt se exercere circa. 2. virtutes cardinales non exercẽdo se circa alias. Si intelligat primo dicit oẽs virtutes esse equales qz gr̃a informans reddit ipas equaliter meritorias. Sed hec opinio ẽ oĩno absurda: nã certum est q actus temperãtie ⁊ actus fortitudinis ⁊ iustitie non sunt equaliter meritorij in habẽte gr̃am: magis enim meretur habens gr̃am exercendo actus iustitie ⁊ fortitudinis in bello quã cõmedendo vnũ bonum caponez. Propterea aliter rñdetur ad questionẽ q aliquas conclusiones: quarũ Prima est ista virtutes infuse in prima infusione oẽs sunt equales quo ad intensionẽ: ista cõclusio ꝓbatur qz dñs deus in baptismate tm̃ infundit de fide aut de spe sicut de charitate. Scõa ꝓclusio est ista nõ oportet v̊tutes siue theologas siue morales siue ifusas siue acquisitas esse equales quo ad intẽsionem: ista cõclusio patet bon⁹ christianus habens tales virtutes tam theologales quã morales tam infusas: quã acquisitas põt se exercere circa. 1. vel. 2. virtutes non exercendo se circa alias: ⁊ tũc certũ est q tales virtutes augebũtur ⁊ nõ alie: ergo tales virtutes non sunt pares sic ue equales quo ad intensionem.

¶ Queritur quarto circa eandem distinctionẽ: vtrũ quelibet v̊t⁹ morals sit ꝓnexa prudẽtie. Ad hãc questionẽ rñdetur per aliquas cõclusiones: quarũ Prima est ista. Non suffict ad actũ virtuosum cõformitas ad prudẽtiã aptitudinalẽ. Ista cõclusio ꝓbatur seq̃retur q aliqs actus simul esset peccatũ mortale ⁊ actus virtuosus ꝓñs est absurdum: igitur conclusio vera. Sequela ꝓbatur volo q aliquis habeat cõscientiam erroneã. s. nõ est ieiunandum die iouis sctã. ⁊ vellit ieiunare tunc talis volũtas ieiunãdi est peccatũ mortaliterqz cõtra cõsciẽtiã ⁊ est actus virtuosus qz cõformis prudẽtie aptitudinali: igit ꝓclusio vera. Scõa cõclusio est ista non sufficit ad actuz virtuosuz cõformitas ad prudentiã habitualem: ista conclusio patet ex diffinitione virtutis quã ponit ph̃s in scõo libro ethicoz. Tertia cõclusio est ista ipossibile est aliquẽ actuz esse laudabilẽ sine prudẽtia actuali: ista cõclusio sequitur ex duabus ꝓmis. Quarta cõclusio est ista quelz virtus moralis est ꝓnexa prudentie ita q non põt esse sine prudentia. Ista conclusio ꝓbatur virtus generatur ex actibus virtuosis. Sed impossibile est aliquẽ actum esse virtuosum sine prudentia actuali ⁊ sicut ex actibus virtuosis frequẽtatis producit habitus virtuosus: ita etiã ex actib⁹ prudentie frequẽtatis generatur habitus prudentie: igitur conclusio vera.

¶ Contra istã vltimã cõclusio

nem:ꝛ tertiā arguitur sic dabilis est aliquis actus virtuosus qui non est cōformis dictamini ꝓudentiali.ergo dabilis est virt⁹ moralis sine ꝓudentia:ans ꝓbatur. volo q aliqs bon⁹ xp̄ianus habeat istud iudiciuz opinatiū.s.dāda est elemosina huic pauperi ꝛ voluntatem dandi elemosinā.tunc talis voluntas.dandi elemosinā est actus virtuosus:ꝛ nō est cōformis dictamini ꝓudentiali:igitur ans vex:minor ꝓbatur si esset conformis talis actus alicui dictamini ꝓudētiali maxime esset illi iudicio.s. danda est elemosina: sed tale iudiciū nō est ꝓudentiale. igitur non est conformis dictamini ꝓudētiali:minor ꝓbatur tale dictamen est opinatiuz ex hipotesi.ergo nō est dictamen ꝓudētiale. ℙropter hoc argumentū aliqui phi morales voluerunt dicere q non sufficit ad actū virtuosum dictamen opinatiuz: sed necessario requirit dictamen certū. Sed hec opinio nō est defensabilis sequeretur enim q rex Anglie q est doctor theologus esset perplex⁹ in casu in quo sibi ꝓsentaretur aliqs innocens quē scit esse innocentē: et tñ ꝓbatur nocens per testes oñi exceptione maiores:ꝓñs est falsum ꝛ absurdū in lege nostra euangelica igitur opinio nulla. sequela ꝓbat ꝓblema est inter Alexandrum de ales:ꝛ doctorē subtilē: ꝛ diuū Tho. scz. An iudex debet iudicare scōm allegata ꝛ ꝓbata.ergo qualitercūq rex Anglie iudicet semper cōformabit se dictamini opinatiuo ꝛ illud nō sufficit ad actū laudabilē:igitur semper male aget.ꝛ per ꝓñs rex anglie qui est doctus theolog⁹ erit perplexus semper in lege euangelica. Ad circo aliter rñdetur negando añs:et ad ꝓbationē negatur minor:ꝛ ad ꝓbationē itex negatur minor:ꝛad ꝓbationē negat ꝓña.rō est: q dictamen ꝓudentiale non requiritur q sit certū: sed satis est q sit vex et opinatū cū alijs condicionibus. Cōtra istā solutionē argr̄ seqret q ante quā in voluntate esset aliquis actus bonus necessario precederent aliq actus non boni:ꝓñs est falsum. igit sequela ꝓbatur. antequā sit aliqs actus bon⁹ in voluntate necessariū est q sit dictamen ꝓudentiale post quam intellectus libere componit ꝛ diuidit ad qō necessario seqtur aliquis actus in voluntate.tunc quero de illis actibus vel sunt conformes dictamini ꝓudentialivel nō. Si primum sequitur q est processus in infinitū, si scōm sequitur q tales act⁹ non sunt boni.ergo necessario quelz actū bonū ꝛ virtuosum precedūt alii qui actus non boni. Ad hanc replicam necessario est cōcedenda sequela:attū tales qui precedunt talē actum bonū non sunt mali:sed sunt actus indifferētes qui eliciuntur a voluntate nostra hūana ex simplici apprehensione intellect⁹ vt inquit doctor subtilis quē sequnt:oēs nōiales.

¶ Scōo arguitur sic aliqs dñs ꝓudens potest precipere aliquē actum virtuosum suo seruo: tunc si seruus eliciat talē actū virtuosum habebit actū virtuosum sine ꝓudētia actuali:ꝛ si multotiens frequētet talem actū gñabitur habit⁹ virtuosus in tali seruo sine habitu ꝓudentie: igitur cōclusiones nulle:añs ꝓbat non est necessariū q talis seruus habeat aliqō dictamen ꝓudentiale in suo intellectu:sed sufficit q obediat suo dño:igitur habebit virtutez sine ꝓudentia.Ad hoc argumētū rñdet distinguendo q talis seruus eliciat actū virtuosum vel si habeat dictamen ꝓudentiale in suo intellectu: ꝛ sic conceditur:ꝛ sicut ex frequentatis actibus virtuosis gñabitur habitus virtuosus in tali seruo: ita etiā ex talibus dictaminibus ꝓudentialibus gñabitur in eo habitus ꝓudētie:et sic nūq̄ dabitur virtus moralis sine ꝓudentia.Si vero talis seruus nō habeat dictamen ꝓudentiale negatur q talis ser⁹ eliciat actū virtuosuz quāuis agat illud qō ꝑcipit dñs eius.nam idē est iudiciū de tali seruo sicut de paruulo añ annos discretionis qui licet det elemosinā :ꝛ audiat missaz ꝛ faciat alia bona opera ex genere non tamen elicit aliquē actum virtuosum.¶Contra istā solutionem arguitur multi sunt plebei qui non dictant dandā esse elemosinaz: nec eliciunt bona opera per talia dictamina:qz nesciunt silogizare:ꝛ tñ virtuose agunt: ergo acquirunt virtutes sine ꝓudentia.Ad hanc replicam rñdetur q quāuis multi plebei nesciant quid est silogizare aut dictamen ꝓudentiale silogizant tñ ꝛ habent dictamina ꝓudentialia.immo nunq̄ habent op⁹ virtuosum qui habeant dictamen ꝓudentiale. Et si arguas ꝓudentia nullius virtutis moralis est pars essentialis: ergo q̄libet alia virtus potest esse sine ipa. negatur ꝓña:rō est:qz necessariō q̄lz alia virtus moralis ꝓsupponit ipsam ꝓudentiā naturaliter loquēdo. nam supza naturaliter deus bñ posset cōseruare quālibet virtutē moralem sine ipsa ꝓudentia. Et si dicas naturaliter multi sunt tēperati ꝛ fortes sine ꝓudentia.igit quelibet virtus moralis potest esse sine ꝓudentia.Ad hoc rñdetur q vex est q naturaliter aliqui sunt inclinati ad fortitudinē ꝛ alij sunt inclinati naturaliter ad temperantiā: ꝛ alij ad iustitiam:sed tales non sunt tēperati:fortes.aut iusti:postq̄ ex frequentatis actibus non cōparauerūt sibi tales virtutes.

¶ Tertio arguitur sic volo qō aliquis eliciat aliquē actū virtuosuz multū intensum:ꝛ habeat dictamen ꝓudentiale valde remissuz:ꝛ sic cōsequenter eliciat similē actū virtuosum valde intensum ꝛ simile dictamen ꝓudentiale valde remissū:tūc adducatur multotiens dictamen cōtrariū illi dictamini ꝓudētiali: tūc destruetur ꝓudentia genita ex illo dictamine frequentato ꝛ nō destruetur virtus genita ex illo actu virtuoso frequentata: ergo dabit virt⁹ moralis sine ꝓudentia. Hoc argumētū euidenter concludit q dabilis est virtus habitualis in ꝑfecta sine ꝓudentia non tñ ꝑbat q sit dabilis virtus perfecta sine ꝓudentia. ¶Cōtra istā solutionē arguitur ꝓudētia pōt esse sine alijs virtutibus. ergo alie virtutes possunt esse sine ꝓudentia añs ꝓz aliquis pōt recte dictare circa natūrā cuiuscūq̄ virtutis.ꝛ cōtra

rio modo semper agere ad dictamē prudētiale. quo dato talis acquiret prudentiā ⁊ nullā virtutē acquiret: igitur añs patet de incōtinente q̄ teste pho nō in. 7. li. ethicoꝝ recte de ōibus agendis iudicat vincitur tñ a passionibus insurgentibus. Hec replica etiā concludit q̄ dabilis ē prudentia perfecta sine alijs virtutibꝰ moralibus: non tñ probat q̄ sit dabilis prudentia perfecta sine alijs virtutibus. Potest fieri argumentū de ignorantia inuincibili regulante actum virtuosum: sed rñsio patet ex quarto sententiaꝝ.

De decez preceptis quomodo contineantur in duobus mandatis charitatis.

Distinctio. XXXVII.

Ed iam distributio ō calogi q̄ in duobꝰ mādatis completur cōsiderāda est Habet eñ decalogus decē precepta q̄ sunt decacordū psalteriū. q̄ sic sunt distributa. vt tria que sunt in prima tabula pertineāt ad deum. s. ad cognitionē ⁊ dilectionē trinitatis. Septē que sunt in secūda tabula ad dilectionem proximi.

De primo precepto.

Primū in prima tabula est. Non habebis deos alienos. nō facies tibi sculptile neq̄ oēm similitudinē. ⁊c. Hec Origenes dicit esse duo mādata sed Augustinum. hoc eñ ipsum quod dixerat non habebis deos alienos p fectiꝰ explicat cum prohibet conlisigimenta. s. idolū vel similitudinem alicuius rei. Que duo Origenes ita dicit distare vt idoluz sit quod nihil habet simile sui. similitudo vero quod habet spēm alicuius rei. vt verbi gr̄a. Si q̄s in auro vel in ligno vel alia reformaciat speciē serpentis vel auis vel alicuius rei. Et statuat ad adorandū. non idolū sed similitudinem fecit. Qui vero facit speciē quā non vidit oculus sed animꝰ sibi finxit. vt si quis būanis mēbris caput canis vel arietis formet vel in vno habitu hominis duas facies. nō similitudinez sed idolum facit. q̄ facit q̄ non habet aliquid simile sui. Ideo dicit apl's. q̄ idolū nihil est in mundo. Non eñ aliqua ex rebus cōstantibus assumitur species sed q̄ mens ociosa et curiosa reperit. Similitudo vō est cum aliquid ex his que sunt in celo vel in terra vel in aquis formatur. Augustꝰ. vero ita exponit illud. Idolum nihil ē in mūdo. i. inter

creaturas mundi non est forma idoli. materiā eniz formauit deꝰ sed iustitia hoīum formā dedit. Quecūq̄z facta sunt naturaliter facta sunt per verbuz. sed forma hoīs in idolo non est facta per verbū. sicut peccatū non est factum per verbū sed est nihil. ⁊ nihil fiunt hoīes cuz peccāt. Sed queritur quomō hic dicatur forma idoli nō esse facta per verbuz cū alibi legatur. Omnis forma. omnis cōpago. omnis cōcordia partim facta est per verbū. Hoc a diuersis varie soluitur. Quedam enim dicunt oēm formam: ⁊ quicquid est a deo esse inquantum est. ⁊ formā idoli inquātuz est vl' inquātum forma est a deo esse. sed non inquātuz idoli est. i. posita ad adorāduz. In hoc eñ non est creatura sed puersio creature. Sicut illud qō peccatū est inquātum peccatū est nihil est. ⁊ hoīes cum peccant nihil fiunt q̄z ab illo qui vere est seperātur. Unde hieronyꝰ. Quod ex deo nō est. qui solus vere est. nō esse dicitur. Ideoq̄z petiñ quod nos a vero esse abducit. nihil esse vel non esse dicitur. Alij vero dicūt omnē formā que. s. naturaliꝫ est. ⁊ omne quod naturaliꝫ est esse a deo. sed forma idoli nō est naturaliter. quia nature iustitie non seruit. Id enim naturaliter esse dicitur. quod simplici nature iustitieque deus est mulitat. nō resultat. ⁊ naturā creatā. Secūdū preceptū est. Nō assumes nomē deitui inuanū. Quod est dicere p̄m litterā. Nō iurabis pro nihilo nomē dei. Allegorice vō precipitur vt nō putes creaturā esse xp̄m dei filiū. q̄z ois creatura vanitati subiecta est. sed equalē patri. Tertiū vō est. Memēto vt diem sabbati sanctifices vbi sciz litterā precitur sabbati obseruantia. Allegorice vero vt requiem ⁊ hic a vitijs. ⁊ in futuro ī dei cōtēplatiōe expectes ex spūsancto id ē. ex charitate ⁊ dono dei. nō q̄ spūssanctus sine patre ⁊ filio hoc operetur. Accepit vtiq̄z ecclesia hoc donū vt in spūsancto fiat remissio peccatorū. quā remissionē cū trinitas faciat. proprie tamen ad spiritūsanctū dicitur ptinere. q̄z ipe est spūs adoptionis filiorū. Ipse est patris ⁊ filij amoz ⁊ cōnexo vel cōmunitas. Ideoq̄z iustificatio nr̄a ⁊ reqes ei attribuitur sepiꝰ. Hec sunt tria mandata prime tabule ad deū pertinētia. Et primū quidem quod est de vno deo colendo: pertinet ad patrez in quo est

vnitas vel autoritas. Scōm ad filiū in quo est equalitas. Tertiū ad spiritūsanctum in quo est vtriusq; communitas.

De mandatis scōe tabule.

¶ In secunda vero tabula septem erant mādata ad dilectionē primi pertinentia quorū primū ad patrē carnalem refertur sicut primū prime tabule ad patrē celestem. Quod est honora patrē tuū ⁊ matrē tuā vt sis longeuus super terrā. s. viuentiū parentes vero sic sunt honorādi vt eis debita reuerentia exhibeatur. ⁊ necessaria ministrētur. Scōam est non occides. vbi scōm litterā actus homicidij prohibetur. scōm spiritū vero etiā voluntas occidendi. Unde huic mādato scōz litterā fit superadditio in euāgelio quia littera euangelij exprimitur. quod legis littera non exprimebatur. Euāgelij littera exprimit intelligētiā spiritualē. i. quā spirituales habent. ⁊ scōm quaz spiritualiter viuitur. Littera legis sensum carnalē. i. quē carnales habēt. ⁊ scōm quē carnaliter viuitur cui facta ē superadditio. Tertiū est nō mechaberis. i. ne cuilibet miscearis excepto federe matrimonij. A parte eīn totū intelligit. Noīe ergo mechie omnis concubitus illicitus. illoruz quoq; membroꝝ non legitim⁹ vsus prohibitus debet intelligi. Quartū est nō furtū facies vbi sacrilegū ex rapina ois prohibet. Non enim rapinā permisit qui furtū phibuit. sed furti noīe bñ intelligi voluit omnem illicitam vsurpationē rei aliene. Sacrilegium tribus modis cōmittitur. quādo. s. vel sacrum de sacro vel non sacrū de sacro. vel sacruz de non sacro auferetur. Sacrū vero dicitur quicquid mācipatuz est cultui diuino vt ecclesia vel res ecclesie. Hic etiaz vsura phibet que sub rapina cōtinetur. Unde hierony. vsuras querere vel fraudare. aut rapere nihil interest. Cō moda fratri tuo et accipe quod dediſti. ⁊ nihil superfluū queras quia superabūdātia in vsura cōputatur. Est enim vsura vt ait Augusſt. Cuz quis pl⁹ exigit in iniuria vel qualibet re quā acceperit. Itē hierony. Putant aliqui vsurā tm̄ esse in pecunia. sed intelligāt vsurā vocari superabūdātiā. s. quicquid est. si ab eo qō dederit plus est. vt si in hyeme debem⁹ decē modios. ⁊ in messe. xv. recipiamus. Si vero q̄rit de filijs israel qui dño iubēte ab egyptijs mutuauerūt vasa aurea ⁊ argētea ⁊ vestes pretiosas ⁊ asportauerūt. vtrū furtū cōmiserint. Dicimus eos qui vt parerent deo iubente illud fecerūt nō fecisse furtū. nec oīno pecasse Unde aug⁹. Israelite nō furtuz fecerūt. sed deo iubente ministerium prebuerūt Hoc eniz deus iussit qui legez dedit sicut minister iudicis sine peccato occidit quē lex precipit occidi. Sed si id sponte faciat homicida est. etiaz si eum occidat quez scit a iudice occidendū. Infirmi autē qui ex cupiditate egyptios deceperūt magis permissi sunt hoc facere illis qui iure talia passi sunt quā iussi. Hic opponitur q̄ etiā boni in isto opere peccauerunt: q̄ naturalē legē cui concordat euāgeliū ⁊ lex moralis preceptiōis transgressi sunt. Que est. Quod tibi non vis alij ne feceris. Quā veritas scripsit in corde homis. ⁊ q̄ non legebat in corde. iterautut in tabulis vt voce forinsecus admota: rediret ad cor ⁊ ibi inueniret quod extra legeret. Hanc ergo illi preuaricari videntur in illo facto alijs faciētes qō nolebant sibi fieri. Sed ibi subintelligendū est iniuste vt nō alij scz iniuste facias qō tibi non vis fieri.

Alioquīm huius preuaricator est iudex dum punit reū nolens aliquid tale sibi fieri. Ita etiam ⁊ illud dñi verbū. Oia quecūq; vultis vt faciāt vobis hoīes ⁊c. De bonis accipiēdum est q̄ nobis inuicem exhibere debemus. Quintū preceptū est Nō loqueris contra proximū tuuz falsum testimoniū. vbi crimen mēdatij ⁊ periurij prohibetur. Solet autem queri. vtrū prohibituz sit oē mēdatiū? Quidā dicūt illud tm̄ prohiberi quod obest ⁊ nō prodest ei cui dicitur. Tale enim nō est aduersus proximū. vt ideo videatur hoc addidisse scriptura. Sed de mēdatio magna q̄stio ē que nec cito explicari potest.

Circa trigesimā septimaz distin. querit primo ad quez expectat ꝓdere legē. Secundo quis pl⁹ questionis intelligētia est aduertendū q̄ in ca. lex prime distinctiōis habetur q̄ lex est constitutio scripta ⁊ in ca. lex scōe distinctiōis in decretis diffinitur ab ysidoro sic lex est cōstitutio populi qua maiores natu simul cū plebibus aliquid sanxerunt maiores natu scōm gloziā dicuntur nobilitate: antiquitate: dignitate: et scientia. sed hec diffinitio non cōpe

tit legi diuine: aut naturali. idcirco diffinitū ipsius debet esse hoc totuz scz lex humana: z ysidoz⁹ in. 5. libro ethimologiaz: iquit ois lex aut permittit aliquid vt vir fortis petat premium: aut vetat. vt sacraz virginū nuptias nulli petere liceat: aut punit: vt qui cedē fecerit capite plectatur: sed lex permissoria aut consultoria non dicitur lex nam non obligat. propterea lex proprie capiendo sic diffinitur. Lex est constitutio dei vl creature vel populi habentis autoritatē dei aliquē vel aliquos ad aliqd agendū vel non agendū obligans. Et si queras quare leges facte sunt rñdetur ab ysidoro in ca. facte distī. quarte: q ideo facte sunt vt eaz metu humana coerceatur audacia tutaqz sit inter probos innocentia: et in ipsis improbis formidato supplicio refrenetur audacia z nocendi facultas. Et si queras vlterius condiciões legis rñdetur ab eo in ca. erit distinctiõis allegate erit añt lex honesta: iusta: possibilis scõm naturaz z scõm consuetudinē patrie loco tẽporiq conueniens necessaria z vtilis manifesta quoq ne aliquid p obscuritatē incautū captione cõtineat nullo priuato comõ: sed pro cõi ciuium vtilitate conscripta.

¶ Cõtra diffinitionē istā legis sic arguitur sequeretur q lex iniqua imperatoris non esset lex: ꝓñs ē falsum: igitur falsitas ꝓñtis probatur imperator potest cogere suos subditos ad seruandā talē legē: ergo lex iniqua erit lex. iam probatur sequela talis lex iniqua non obligat apud deū: ergo simpliciter non obligat: z per ꝓñs non est lex. Ad hoc argumentum rñdetur cõcedendo sequelā z negando minorē. z ad probationē distinguo añs vel licite: z sic negat illō vel illicite: z sic conceditur illud z negatur ꝓña. Ex ista solutiõe infertur q secta machometica nõ est lex: nec secta gentiliū: nec iudeoz quo ad cerimonias z iudiciaria qz nulla istaz obligat. Contra istā solutionē arguitur sequeretur q lex semper ordinaretur ad bonuz cõmune: ꝓñs est falsum. igitur falsitas ꝓñtis probatur leges ordinantur ad bona priuata z singularia: ergo non semper ordinantur ad bonū cõmune. Insup lex dirigit hoiem ad agendū actus humanos: sed actꝰ humani sunt i particularibus: ergo leges ordinantur ad bona priuata z particularia. Ad hanc replicā rñdetur concedendo sequelam z negando minorē: z ad ambas probationes dicitur q licet homines ordinēt ad bonū priuatū ipsas leges intentio tamen legislatoris est ordinare ad bonū cõmune.

¶ Scõo arguitur cõtra eandē diffinitionē sequeretur q promulgatio legis esset de rõne ipsius legis: ꝓñs est falsuz: igitur diffinitio nulla sequela patet autoritate Aurelij augustini in libro de vera religione: et recitatur in cap. in istis tẽporalibꝰ legibus distinctionis quarte. d. eñ ibi Augustinus q leges tunc instituuntur quū promulgantur. iam probat falsitas ꝓñtis lex naturalis nunquā fuit promulgata: ergo non est de ratione legis promulgatio. Ad hoc argumentū rñdetur cõcedendo sequelam z negando minorē. z ad probationē distinguo q lex naturalis non fuit promulgata vel exteriꝰ: z sic cõcedo illud z nego ꝓñam vel interiꝰ: z sic negatur illud. nam dñs deꝰ vnicuiq inspirauit legē naturalē. Contra istā solutionē arguitur multi obligantur ad aliquas leges corā quibꝰ non est promulgata lex vt patet de illis qui non fuerunt presentes: ptz etiā de futuris. igitur promulgatio non est de ratione legis. Ad hanc replicā rñdetur q quāuis apud tales non fuerit facta promulgatio peruenit tñ ad eos per relationem alioz: aut per scripturā: z hoc sufficit. nam si nõ peruenisset ad eos non obligarentur z hoc supposito q non fuerit ex culpa eoz. Contra istā solutionē arguitur. paruuli z dementes obligantur ad baptisma z promulgatio legis baptismalis non peruenit ad eos. igitur solutio nulla: añs probat pro maiori parte. si paruuli aut dementes non baptizantur z moriunt damnabuntur. ergo obligātur ad legem baptismalē. Ad hanc replicā respondetur negādo maiorē: z ad probationē negatur ꝓña: rõ est. qz pueri z dementes non dānabuntur: qz transgressi sunt legē de suscipiendo baptismate: sed ideo damnabuntur qz mortui sunt cū peccato originali. Contra istā solutionē arguitur oēs machometiste: z iudei: et gentiles: adulti obligantur ad legē baptisma lem: z multis talū non est facta promulgatio: ergo promulgatio nõ est de rõne legis maioz ptz: si tales moriantur damnabuntur. qz non susceperunt sanctuz baptisma. igitur oēs tales obligantur ad legē baptismalem. Ad hanc replicā rñdetur q tales sunt in culpa. Nam si faciant q in eis est dñs deus mittet angelos vel hoies ad eos. sicut misit ad corneliū. z ad eunuchū regine cādalis. Unde est aduertēdū pro maiori intelligentia q qñcūq aliquis paruulus peruenit ad vsum rõnis dant ei inducie vt quertat se ad dñm deū z si faciat dñs illuminabit ipsum: si vero non conuertat se ad dñm deū: tunc non facit quod in ipso est. nimirum si dñs deus relinquat eū.

¶ Tertio arguitur sic data est lex Abrahę: vt habetur Geñ. 22. ca. de immolando filio z non obligauit eū ad immolandū filiū: ergo male ponitur illa particula obligās in diffinitione legis. Ad hoc argumentū rñdetur q illud preceptum non obligabat Abrahā ad immolandū filiū obligabat tñ ipsum Abrahā vt faceret quicquid in eo erat ad immolandum filium suum.

¶ Quarto arguitur sequeretur q conscientia erronea in principe esset lex: ꝓñs est falsuz. igitur sequela probatur obligat ipsum ad agendū cõformiter ad eā. igitur est lex: añs probatur si agit contra eā peccat ꝑn ceps. ergo obligatur agere cõformiter ad eam. Ad hoc argumentū respondetur negādo sequelā: z ad probationē negatur añs. z ad probationem negatur ꝓña: rõ est. qz potest talem conscientiū deponere. z tūc agēdo contra eā non peccabit.

¶ Quito arguitur lex pōtifitia

excõmunicãs percussientẽ clericum obligat multos quibus non est promulgata: ergo non requirit promulgatio: añs patet multi sunt rustici q̃ nunq̃ audierũt loqui de tali lege: ꝛ si scienter percusciãt clericũ vel sacerdotem sunt excõmunicati: igitur obligat illos quib⁹ non est promulgata. Ad hoc argumẽtum rñdetur q̃z formal̃r talis lex non sit pmulgata tñ quo ad pmulgationẽ legislatoris quę est prohibere talem actuz equalit̃er est promulgata. Nam quodlibet peccatũ mortale est prohibituz: idcirco quãuis talis rustic⁹ vel paganus nesciat legez excõmunicatiõis scit tñ q̃ talis act⁹ est phibitus. Istis notatis rñdetur ad questionem per .2. cõclusiones: quarum Prima est ista: Ad dñm deum principaliter ꝛ autoritatiue expectat cõdere leges: ista cõclusio patz q2 dñs deus habet potestatẽ obligãdi creaturã rationelem ad omne illud q̃ voluerit. Scõa cõclusio est ista ad cõmunitatem vel principẽ cõmunitatis ptinet ꝑdere leges ministerialit̃ ista conclusio ptz q2 cõmunitas vel princeps habet potestatem a dño deo: vt saluator testatur ioãnis. 19.

¶ Cõtra ãbas cõclusiões argr̃ sic quilibet homo potest ꝑdere leges igit̃ cõclusiones nulle: añs probatur intentio legislatoris est inducere hoies ad virtutẽ vt inquit phs in scõo ethicoꝝ: sed quilibet homo potest inducere aliũ ad virtutez: ergo quilibet homo potest cõdere leges. Ad hoc argumẽtũ rñdetur negando añs: ꝛ ad probationez distinguitur minor vel per potestatem cõhercitiuã ꝛ sic negatur illa vl̃ per rõnẽ persuasiuã ꝛ sic conceditur illa ꝛ negatur ꝓña. ¶ Contra istã solutionem arguitur sic autoritate apostoli ad romanos scõo. d. quũ gẽtes quę legem non habent natural̃ ea quę legis sunt faciũt ipi sibi sunt lex: ergo quilibet homo potest cõdere leges. Ad hãc replicã respondet̃ q̃ apostolus nihil aliud intẽdit: nisi q̃ hoies naturaliter possũt regulare seipos: ꝛ nullo modo intendit q̃ oẽs hoies possunt cõdere leges. ¶ Contra istam solutionem arguit̃: ad minus sequeretur q̃ quilibz paterfamilias posset cõdere leges: ꝓs est falsuz igit̃ sequela probatur sicut princeps est gubernatoꝛ ciuitatis ita pater familias est gubernatoꝛ domus. sed quilibet princeps potest condere leges in sua ciuitate: ergo etiã quilibet paterfamilias poterit condere leges in sua domo. Ad hanc replicã rñdet̃ negando sequelã: ꝛ ad probationez negatur ꝓña: sed bene conceditur q̃ paterfamilias i sua domo potest facere aliqua statuta: sed talia statuta nõn erunt leges. nam non respiciũt bonũ cõe sz priuatũ.

¶ Querit̃ scõo circa eãdẽ distĩ. An diuisio legis i eternã: naleꝛ: diuinã: ꝛ hũanã sit bona. Pro huiꝰ q̃stionis enodatione est aduertendũ primo q̃ Aurelius augustinus in libro de vera religione inquit q̃ menti nostre concessum est videre legẽ veritatis immutabilẽ siue eternaz. nam si queratur a quolibet. Utrũ impressũ sit aĩe siue ꝛ notũ q̃ iustũ est q̃ oĩa sint ordinatissima dicet vtiq̃ qõ sic ꝛ si q̃ras q̃d est lex eterna Aurelius

Augustinus dat tres diffinitiones siue descriptiones in libro allegato ꝛ in libro de libero arbitrio. Prima est q̃ lex eterna est incommutabilis veritas q̃ est lex oĩm artiũ ꝛ lex omnipotẽtis artificis. Scõa est lex eterna est ea qua iustũ est vt oĩa sint ordinatissima. Tertia est ista lex eterna est summa: rõ cui obtemperandũ est per quã mali miseriã: boni bonã vitã merentur per quã illa que tẽporalis ẽ recte fertur rectęq̃ mutatur.

¶ Contra istã vltimã diffinitionem arguitur sic bon⁹ christicola nõ tenetur obtẽperare legi eterne: ergo diffinitio nulla. añs probatur bon⁹ filius xp̃ianus vult licite patrẽ suuz viuere quem lex eterna dictat mori: igitur non semper optemperãdum est legi eterne. Ad hoc argumentuz rñdetur negãdo añs. ꝛ ad probationem distinguitur ꝓns vel quo ad volitum: ꝛ sic conceditur ꝓña cũ ꝓnte: vel quoad modũ volẽdi: ꝛ sic negat ꝓña cũ ꝓnte. immo lex eterna dictat q̃ iste bonus filius christianus tenetur velle patrẽ suũ viuere.

¶ Scõo argr̃ cõtra eãdẽ diffinitionẽ nõ meremur p legẽ eternã: ergo illa ꝑticula ẽ male posita i diffinitiõe legis eterne. añs probatur meremur per actus virtuosos: ergo nõ meremur p legẽ eternã. Ad hoc argumentũ rñdetur distinguẽdo añs vel formaliter: ꝛ sic conceditur illud ꝛ negatur ꝓña vel obiectiue. ꝛ sic negatur illud. nã certuz est q̃ volendo adiplere legẽ meremur vitã eternã si simus in gr̃a. ꝛ ad probationẽ negatur ꝓña. non enim inconuenit q̃ meremur formaliter p actus virtuosos ꝛ obiectiue p legẽ ꝛ ẽ liductiue.

¶ Tertio arguit̃ sic lex eterna non est vna rõ. igitur diffinio nulla: añs probatur rõnes rex in mẽte diuina sunt plures. ergo lex eterna nõ est vna rõ. añs patet expressa autoritate Aurelij augustini in lib. 83. q. d. q̃ dñs deꝰ singula fecit proprijs rõnibus. Ad hoc argumentũ rñdet̃ q̃ lex eterna dicitur esse vna rõ vnitate ordinis. nã oĩa ordinãtur ad bonum cõmune.

¶ Quarto arguit̃ sic nulla lex precipiens contraria est immutabilis: sed lex eterna successiue precipit contraria: ergo nõ est immutabilis. minoꝛ ꝓbatur Olim precipiebat mlta cerimonialia ꝛ iudiciaria: ꝛ modo non precipit. immo ꝓhibet. igitur successiue lex eterna precipit cõtraria. Ad hoc argumẽtũ rñdet̃ distin. maioꝛ vl̃ si talis lex precipiat scõz vnã rõnẽ. ꝛ sic negatur illa vel si precipiat scõm varias rõnes. ꝛ sic cõceditur illa ꝛ negatur minoꝛ ineodem sensu. nam scõm vnã ꝛ eandẽ rõnez lex eterna precipit contraria. Scõo est notandũ q̃ creatura rõnalis excellentioꝛi modo diuine prouidẽtie subiacet quã creatura irratiõalis in quantũ ipsa creatura rõnalis fit prouidentie particeps sibi ipsi ꝛ aliis puidens. idcirco participeps est legis eterne per quã habet inclinationem ad operationes honestas ꝛ laudabiles: ꝛ ad debitũ finẽ: ꝛ talis participio legis eterne in creatura rõnali lex naturalis dicitur. ideo cũ regiꝰ propheta dixisset psal. 4. sacrificate

sacrificiū iustitie subiunxit multi dicunt quis ostendit nobis bona ⁊ posuit rñsionem dicēs. Signatū est super nos lumen vultus tui dñe. i. lumē rōnis naturalis quo discernim⁹ bonū a malo: ⁊ sic patet q̄ lex naturalis in nobis nihil aliud est q̄ participatio legis eterne: ⁊ in prima distinctione lex naturalis sic describitur ab ysidoro. Jus naturale est cōe oīm nationū eo q̄ vbiq̄ instinctu nature non constitutione habet aliqua ⁊ cōcidit ista diffi. cuz iure gētiū vt p̄z itucti q̄re melio⁹ diffinit sic lex naturalis est dictamē practicū euidēs vel dictamē inde euidēter deductū.

¶ Cōtra istā diffinitionē arguitur sic lex naturalis non est potētia passiovel habitus. igitur non est ponenda in creatura rōnali. p̄ma tenet per p̄m. d. in. 2. etichoz q̄ solū illa tria sunt in aīa. Propter hoc argumentū aliqui distingūt de habitu vl̄ per essentiā vl̄ per similitudinē: sed nō est distinguēdū. nā certū est q̄ talia dictamina practica euidētia sunt actus siue operationes intellect⁹ et ex talibus frequentatis generantur habitus.

¶ Scō arguitur sic sufficiēter homo gubernatur per legē eternaz: ergo superuacaneū est, ponere legē naturalē. Ad hoc argumentū rñdet negando p̄iam: ⁊ rō est: q̄ lex naturalis quedā p̄ticipatio est legis eterne. Contra istā solutionē arguitur q̄ legē homo ordinatur in suis actib⁹ ad finē debitū: sed ordiatio hūanorum actuū ad finē debitū nō est per naturā: ergo superuacaneū est ponere talē legē naturalē. Ad hanc repliccam respondetur distinguendo minorem. s: q̄ talis ordinatio humanorum actuū ad debitū finē nō sit per naturā vel q̄ talis ordinatio non naturaliter producitur vt distinguitur ly naturaliter contra libex ⁊ sic conceditur illa ⁊ negatur p̄ia vl̄ ad istū sensum q̄ non emanet mediantib⁹ p̄cipijs legis naturalis: ⁊ sic negatur illa. Tertio est notandū q̄ lex diuina est lex a dño deo mediate vel immediate homini data vel lex inde euidēter deducta. ponitur ly mediate p̄opter legē antiquā q̄ nō data est immediate a dño deo. Sed q̄ angelos: ⁊ q̄ multi hoc ignorant p̄bo triplici autoritate. Prima est dicti Stephani p̄thomartyris actuū. 7. dicēt̄. accepist̄ legē in dispositione angelox ⁊ nō custodistis. Scōa autoritas est eiusdē in eodē ca. d. de Moyse hic est qui fuit in ecclesia et in solitudine cū angelo qui loquebatur ei in monte Sinay. Tertia autoritas est apostoli ad Galat. 3. di. lex propter trangressiones posita est donec veniret semen cui promiserat ordinata per angelos in manu mediatoris. s. Moysi. ⁊ ad hebreos. 2. Si enim qui per angelos dictus est sermo factus est firmus super que ẏba glo. d. sermo dei qui per angelos dict⁹ est ad Moysen ⁊ ceteros fratres ex quibus autoritatibus lucet q̄ lex antiqua non data est immediate a dño deo. Dicitur in diffinitione immediate propter legē euangelicā q̄ data est a saluatore nostro Iesu xp̄o qui est verus deus ⁊ homo: vt eggregie notat diuus Matthеus. d. in. 5.

capite. ascendit Jesus in mōtem ⁊ aperuit os eius voluit em̄ euangelista Matthe⁹ declarare excellentiaz legis euangelice super legē antiquā in hoc. s. q̄ lex euangelica data ē immediate a dño deo alia vero nō. Ex ista diffinitiōe lucide īferē q̄ duplex est lex diuina. scz vetus et nōua siue euangelica: ⁊ huius legis diuine siue veteris siue noue tres gradus solent a doctoribus assignari. Prim⁹ gradus est q̄n aliquid expresse continetur in sacra pagina. Scōus gradus iuris diuini est q̄n aliquid sequitur euidenter ex contento vel contētis in sacra pagina: vt est ista xp̄us habuit pulmonē vel cor. Terti⁹ gradus est q̄n habem⁹ extraditiōe apostolox vel ecclesie catholice sicut de forma consecrationis vini. Pariformia q̄ in ecclesia dz esse vn⁹ summ⁹ pōt. ⁊ multa alia q̄ possūt assignare circa sacramenta que sunt extraditione apostolox ⁊ ideo talia sunt de iure diuino in tertio gradu.

¶ Contra istud notabile arguitur sic dñs de⁹ se habet respectu totius gñris hūani sicut rex in regno suo: sed vnius regis in regno suo est vna lex: ergo etiā dñi dei debet esse vna lex diuina respectu tot⁹ gñris hūani: ⁊ p̄ñs male assignātur due leges diuie. Pro hui⁹ argumēti solutione est aduertendū q̄ aliqua differūt vnō mō ſm spēm: ⁊ alio mō ſm magis pfectū ⁊ min⁹ pfectū vñ lz hoies nō differēt scōz spēm differēt tñ ſm magis pfectū ⁊ min⁹ pfectū. nā hoies legi euāgelice pfectiores sunt hoīb⁹ legis antiq̄. nimix ergo si dñs de⁹ dedit nobis legē pfectiorē q̄ dederit filijs isr̄l. nā certū ē q̄ bonus p̄familias aliqua p̄cepta dat pueris ⁊ alia dat adolescentib⁹ ⁊ seniorib⁹. Ex istis ptz solutio ad argumentū. Cōtra istā solutionē arguitur oīs lex ordinat ad finē quem legislator intendit in eis q̄b⁹ legem fert. sed dñs de⁹ eundē finē in oīb⁹ hoīb⁹ intēdit: ergo eandē legē oīb⁹ dedit: mi. patet expressa autoritate apl̄i. 1. ad thi. 2. ca. d. deus vult oēs hoies saluos fieri ⁊ in agnitionē veritatis venire. Ad hāc replicā rñdet negādo p̄iam. rō est: q̄ nō est datū aliud nomē sub celo i quo oporteat nos saluos fieri nisi nomē Jesu xp̄i vt habet actuū. 4. c. Idcirco oportebat expectare aductū ipsi⁹ ad habē dā legē p̄fectā. Cōtra istā solutionē argī lex diuina est ppinqor legi eterne q̄ lex nalis: sz solū fuit ⁊ est vna lex nalis: ergo solū fuit vna lex diuina. Ad hāc replicā rñdetur negādo p̄iam: ⁊ rō est: q̄ lex nalis hēt p̄ncipia cōia tā pfectis q̄ impfectis non aūt lex diuia. Quarto est notādū q̄ lex hūana est lex p̄ncipis vl̄ ppli habētis aūctem: ⁊ diuidit in Cesareā: ⁊ pōtificiā: q̄lz istax pōt diuidi i militarē ciuilē sacerdotū. ⁊ sic de alijs vt diuidit Gracian⁹ in. 1. dist.

¶ Hijs notatis rñdet affirmative ad q̄stionem hec rñsio pōt p̄bari per conditiones bone diuisionis.

¶ Contra istā rñsionē argī sic aliq̄ est lex q̄ nec ē eterna: nec nalis nec diuia: nec hūana: ergo rñsio nulla: a sis p̄bat fomes pcti originalis siue lex carnis ē lex: ⁊ nulla illax est igit diuisio cū rñsione nulla: ma. ptz

Universidad de Deusto Biblioteca

expressa autoritate diui Pauli ad rom. 7. d. video aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mentis mee. Ad hoc argumētū rñdetur negādo aīs: z ad probationē negat maior immo est pena transgressionis legis. z ad diuū Paulū dico: q vocat legē fomitē carnis. ideo q sicut est cōis omnibus hoībus. ita fomes carnis z communis omnibus hominibus preter Christum z eius sanctissimā matrem.

¶ Querit tertio circa eādē dist. vtrū lex naturalis sit vna apud oēs z immutabilis. Pro huius q̄stionis declaratiōe est notādū q̄ sicut i speculatiuis sunt aliqua principia per se nota z sunt alique p̄clusiones ex talibus principijs primis deducte z talia prima principia sunt oīb⁹ euidētia. Conclusiones vero non oīb⁹ sūt euidentes. ita etiā in practicis agibilib⁹ sunt aliqua principia practica q̄ oīb⁹ sunt nota z alique sunt p̄clusiones ex talibus principijs deducte q̄ non oībus sunt note: vnde duo assignantur precepta iuris nalis vnum affirmatiuum q̄ ponitur a saluatore nr̄o. Mat. 7. cap. s. oīa q̄cunq; vultis vt faciāt vobis hoies: z vos facite illis. Aliud negatiuū ponit Tho. 4. ca. s. non facias alijs q̄ tibi nō vis fieri z ex istis duobus eliciūtur oīa alia precepta q̄ sūt de iure naturali. Contra hoc arguit̄ si duo essent precepta iuris naturalis sequeretur q̄ non esset vna lex naturalis: p̄ns est falsum: igitur sequela probatur. tot quod sunt p̄cepta tot sunt leges naturales: sed duo sunt precepta iuris naturalis. vt dictū est: ergo due sūt leges naturales. Ad hoc argumētū rñdetur q̄ lex naturalis non ōr esse vna: q̄r vnicū duntaxat habeat p̄ceptum: sed ideo ōr vna: q̄r oīa p̄cepta iuris naturalis habēt quēdā ordinē adinuicē. immo reducūtur ad p̄mū preceptum affirmatiuum quod tradidit saluator noster loco allegato. Secundo notandum quod bifariam potest intelligi legē naturalez posse mutari. vno mō q̄ hoc q̄ ei aliquid addat alio mō per hoc q̄ aliq̄d substrahat. z isto scōo mō adhuc pōt intelligi dupliciter. vno mō quantū ad prima principia iuris naturalis: z alio mō quantū ad cōclusiones ex talib⁹ principijs deductas. Istis notatis rñdetur per aliquas p̄clusiones quaꝝ prima est ista. Lex naturalis quo ad prima principia est vna z eadē apud oēs. ista p̄clusio patz ex ysidoro i p̄ma. d. Scōa p̄clusio est ista lex naturalis quo ad p̄clusiones deductas ex primis principijs non est eadē apud oēs: ptz ista p̄clusio. nam apud germanos teste Cesare in cōmētarijs olim reputabātur furta iusta z licita: z certū est q̄ furtū est cōtra ius naturale: sil̄r apō multos. s. sarracenos: iudeos reputatur licitū habere p̄res vxores z eas repudiare: z ista duo sunt cōtra ius naturale Tertia cōclusio est ista. lex nature p̄mo mō pōt mutari. ista p̄clusio ptz dīs de⁹ eā mutauit: ergo pōt mutari: aīs pbat dīs de⁹ multa p̄cepta addidit legi nali in vtroq; testamento: ergo lex nalis pōt mutari primo mō. Quarta p̄clusio ē ista. lex nalis neq̄t mutari. 2. mō q̄ ad p̄ma p̄incipia: sed bñ q̄ ad p̄clusiones deductas p̄ma ps huius p̄clusionis patz i. 1. c. 5. d. scōa ps patz dīs de⁹ mutauit legē naturalē quo ad p̄clusiones deductas: q̄ pōt mutari: aīs patz: q̄r fecit eē licitū hēre p̄res vxores z eas repudiare.

¶ Cōtra p̄mā cōclusionē arg̃ sic lex euāgelica nō ē cadē apō oēs: nec lex antiqua fuit eadē apō oēs et vtraq; ista q̄ legū est lex nalis: ergo p̄ma p̄clusio falsa: mi. pbat auctorita te gratiani i p̄mo. c. p̄me distinctionis. d. ius nale est q̄ in lege z euāgelio p̄tinet: ergo vtraq; lex est lex nalis. Ad hoc argumētū rñdet dist. mi. vl̄ quo ad aliqua p̄cepta. z sic p̄cedit illa: et negat p̄ia vel quo ad oīa p̄cepta: et sic negat illa: z ad probationē negat p̄ia. nā ius nale p̄tinet in lege et euāgelio nō tñ seq̄tur ex hoc q̄ d̄cd p̄tinet in euāgelio sit lex naturalis.

¶ Scōo arg̃ sic ea q̄ sunt legis nalis sunt recta z iusta: sed nihil est a deo iustū q̄n possit diuersificari apō aliquos. ergo lex naturalis nō ē eadē apud oēs: mi. ptz ex p̄ssa auctoritate p̄bi illō asserentis in. 5. ethi. Ad hoc arḡm rñdet dist. mino. vel itelligēdo de p̄clusionib⁹ deductis ex primis p̄incipijs: z sic p̄cedit illa z negat p̄ia vel itelligēdo de p̄mis p̄incipijs legis nalis: z sic negat illa: z ad pbationē dico q̄ p̄bs nō intelligit de talib⁹ p̄mis p̄incipijs sed solū de p̄clusionib⁹ ex ipis deductis. Et si arguas ea ad q̄ hō nal̄r inclinat ptinēt ad legē naturalē z hō nal̄r inclinat ad p̄cupiscētias z p̄cupiscētie nō sunt cadē apō oēs: ergo lex nalis nō ē eadem apō oēs. Ad hoc rñdet q̄ solū ea ad q̄ hō incliat sm rōnē ptinēt ad legez naturalē z nō alia.

¶ Tertio arg̃ cōtra quartā cōclusionē illō q̄ pōt corrigi est mutabile: sz lex nalis pōt corrigi. ergo lex nalis pōt mutari: mi. p̄z aūcte glose sup illō Eccl. 17. addidit eis disciplinā z legē vite dicēs. legē littere quā tū ad correctionē legis nalis scribi voluit. Ad hoc argumētū rñdet dis. minorē vl̄ quo ad p̄ma p̄incipia. z sic negat illa nec de talib⁹ itelligit glosa vel q̄ ad p̄clusiones deductas z sic p̄cedit illa cū p̄ite. Cōtra istā solutionē replicat occisio innocētis est p̄tra p̄mū p̄incipiū legis nalis z dīs de⁹ eā p̄cepit. igit solutio nulla: mi. patz in. 25. c. Gen. in quo p̄cepit dīs de⁹ Abrahe q̄ immolaret filiū suū innocētē. Insup furari ē p̄tra p̄ma p̄incipia legis nalis z dīs de⁹ illō p̄cepit. vt habet Exo. 11. igit lex nalis pōt mutari q̄ ad p̄ma p̄incipia. preterea fornicari est p̄tra prima principia legis naturalis z dīs de⁹ illud p̄cepit: vt habet Oze. 1. c. nā dixit illi q̄ acciperet vxorē fornicariā: z faceret filios fornicationū. igit lex nalis quo ad prīa p̄incipia pōt mutari. Ad p̄mū istorū rñdet dist. maior vl̄ aūcte dei. z sic negat illud: vel auctoritate ppria: z sic cōcedit illa: sed nolebat Abrahā occidere filiū suū aūcte ppria sz auctoritate dei z q̄ necessario sit dicendū patz: q̄r alias p̄incipes iudices z lictores agerēt p̄tra ius nale occidēdo malefactores. Ad scōm rñdet negādo q̄ dīs de⁹ p̄cepit filijs isr̄l furari nā furari nō est accipe alienū iuuito dño p̄ticulari. nā als si aliqs i extrema necessitate accipet panē a sorte iuuito

furaretur q̄ est absurdū: sed furari est accipere alienum inito domino deo cui⁹ est terra ⁊ plenitudo eius. Idcirco filij Israel accipientes mutuo: vasa: aurea: ⁊ argētea ab egiptijs non furabantur. immo accipiebant q̄ ipsor erat. nam dñs ded⁹ dederat illis pro laboribus quibus iniuste opprimebantur ab Egiptijs Ad tertium' proportionabiliter ſ respondetur quod illa] femina quam accepit Prophetа Oze effecta est vxor ei⁹ p hoc q̄ dñs ded⁹ p̄cepit illi q̄ acciperet eā: q⁹ dñs deus quālz feminā potest tradere in vxorem cuicunq̄ voluerit.

¶ Quarto arg̃ sic de iure naturali a oia sunt cōia ⁊ lex hūana mutauit talē legē naturalē vt habet. s. distinctiōe. igitur cōclusio nulla. Ad hoc argumētū rñdetur a diuo Tho. q̄ nō est p̄ceptū iuris naturalis oia esse cōia: sed solū est quedā pmissio: ſ lex hūana pōt prohibere illa que permittit lex naturalis. nā lex hūana pōt prohibere illa q̄ pmittit lex diuina phibet em̄ lex hūana q̄ fiāt matrimonia in. 3. ⁊. 4. gradib⁹ ꝓsanguineitatis tū lex diuina illud pmittit. Per locū ergo a fortiori lex hūana pōt phibere illa q̄ pmittit lex naturalis. Alr rñdet doc. sub. ⁊ bñ q̄ illud nō ē p̄ceptū pro statu nature lapse. nec talr dictat rō nal⁹ pro tali statu. ſz bñ est p̄ceptū pro statu nature integre. Circa istā q̄stionē dubitat. an lex naturalis possit a corde hoīs aboleri. Ad hoc dubiū rñdet q̄ lex naturalis nō pōt aboleri quo ad prima principia: sed bene quo ad aliqs ꝓclusiones deductas. Pria pars huius rñsionis pt⁹ autoritate Aurelij aug. in. 2. li. ꝓfessionū dicētis. furtū dñe punit lex tua ⁊ lex scripta in cordib⁹ hoīm quā nec vlla q̄dē delebit iniq̄tas. Scōa pars pt⁹ ex probatione ꝓclusionū. Cōtra istā rñsionē arguit sic autoritate gl'o sup illud ad rom̄. 2. cū gentes q̄ legē non habent dicentis. q̄ interiore hoīe p gr̄az in nouato lex iustitie inscribit quā deleuerat culpa: sed lex iustitie est lex naturalis: igitur lex naturalis pōt deleri. Ad hoc argumētū facile rñdet q̄ gl'o intelligit quo ad p̄cepta scōaria ⁊ nō primaria. Et si arguas lex gr̄e est efficatior quam lex naturalis sed lex gratie deletur per culpam: ergo lex naturalis etiam delebitur per culpā: negat consequentia: ⁊ rō est: q⁹ p̄cepta legis nalis sunt p se nota. Circa istā q̄stionē posset adduci difficultas de sigillo secreti nalis ⁊ sigillo ꝓfessiōis. Sed q̄a admodū reuerēd⁹ pr̄ dñs Arnald⁹ albertin⁹ canonic⁹ maioricen̄. necnō heretice prauitatis in hoc regno Valētie inq̄sitor dignissim⁹ tractatū de sigillo secreti oī laudū p̄fatiōe dignū nupiis dieb⁹ edidit. ideo supuacaneū duxi imp̄sētiaz afferre.

¶ Queritur quarto circa eandem distinctionem. Vtrum lex humana imponit homini necessitatem in foro conscientie. Pro huius questionis declaratione est aduertendū q̄ duplex est lex. s. iusta ⁊ iniusta. titulus vero questionis solum intelligitur de lege iusta. nam lex iniusta non pōt imponere necessitatem nisi

propter scandalū vitandū. nam tūc necessariū est talē legē iniustā adimplere. ⁊ ideo homo tenetur dare aliquas pecunias quas non debet. et sic fecit saluator noster quando soluit tributū pro ipso: ⁊ diuo Petro. Vlterius est notandū q̄ duplex est opinio respondentiū ad titulū q̄stionis vna est opinio Joannis de Jar ſono in tertia parte tractatu de vita spirituali lectione secūda. ⁊ in quarta dicēt ſ: q̄ lex hūana nō pōt obligare ad pctm̄ mortale: neq̄ lex naturalis. ⁊ cepit ex durādo i trac. ō legib⁹

¶ Contra istā opinionē arguit sequeretur q̄ christian⁹ nullomodo impeditus non peccaret mortaliter quāuis non audiret missam die dñi co. Similiter nō peccaret bon⁹ christianus quāuis non ieiunaret in quadragesima quantuncunq̄ esset san⁹ ⁊ facile posset ieiunare. Ista videntur esse absurda. igitur ⁊ opinio. Ad hoc argumentū rñdet negando seq̄lam ⁊ dat rōnem: q⁹ lex humana imbibit legē diuinā. s. illā que habetur. Luce. 10. cap. qui vos audit me audit: qui vos spernit me spernit. Similiter ⁊ lex naturalis: ⁊ sic resoluto rie dicit q̄ licet lex humana obliget in foro cōscientie ea ratione qua imbibit legem diuinam. non tamē ea ratiōe vt est humana. Similiter lex naturalis obligat ea ratione qua imbibit legem diuinam. non tamen ea ratione qua est naturalis ⁊ datur ab eo analogia de medico qui si prohibeat aliquid infirmo tenetur ifirm⁹ non facere illud sub pena pctī mortalis non propter preceptum medici: sed propter preceptum iuris naturalis de ꝓseruanda vita. Sed hec analogia est multum dissimilis. naz medicus non habet potestatem precipiendi: sed consulendi. Princeps vero habet potestatem precipiendi a deo iuxta illud saluatoris Joānis 19. dicentis. Pilato nō haberes aduersum me potestatem vllam nisi tibi datum esset desuper. Alia est opinio diui Thome: ⁊ ferme oīm doctorum respondēsium ad q̄stionem per conclusionem affirmatiuam: ista responsio siue conclusio probatur. ad romanos. 13. habetur omnis potestas humana a deo est. ideo qui potestati resistit in hijs que ad potestatis ordinem ptinent ordinationi dei resistit. sed quicunq̄ resistit ordinatio dei peccat. igitur lex humana imponit necessitatē in foro cōscientie.

¶ Contra istā opinionē arguit inferior potestas non potest imponere legē in iudicio superioris potestatis: sed potestas que fert legē humanā est inferior potestate diuina. ergo potestas hūana non potest ferre legē obligantē in foro cōscientie. Insuper nulla potestas potest obligare ad penā quā nequit infligere: sed potestas humana nō potest infligere penā eternā: ergo potestas humana non potest ferre legē obligantem sub pena eterna. Iste sunt fortissime rationes que possunt fieri in hac materia propter quas aduersarij tenent oppositum. Nihilomin⁹ facile soluuntur distinguendo ambas maiores ambarum rationū vel autoritate dei; ⁊ sic negatur vtraq̄

illaz ꝛ negatur ꝓia vtraq; : qz satis est q autoritate dei potestas hūana illud possit. Et si dicas frequēter leges humane ingerūt calūniam ꝛ iniurią hoibus. dico q vex est de legibus iniustis ꝛ iniquis. ideo maledicunt cōditores taliū legū ab ysa. 10. cap. dicente. Ve qui condunt leges iniquas. titulus aūt questiōis intelligitur de legibus iustis.

¶ Scdo arguitur sic si lex hūana obligaret sub pena peccati mortalis sequeretur q ꝓsuetudo nō posset auferre legē humanā : ꝓns ē falsum: igitur sequela probatur consuetudo non pōt auferre legē naturalē: ergo consuetudo non potest auferre legez hūanam: ꝓna tenet: qz vtraq; obligat sub pena peccati mortalis. Ad hoc argumentū rndetur negando sequelā: ꝛ ad probationez negat ꝓna: rō est: qz lex naturalis imediate dependet a voluntate diuina non aūt lex hūana. Cōtra istā solutionē argt ex multis malis nō potest fieri vnū bonū. sed ille qui primo agit cōtra legē male agit. sltr scds ꝛ tertiꝰ: ergo multiplicatis talibꝰ actibꝰ malis nō pōt fieri vnū bonū: ꝛ per ꝓns non potest fieri bona ꝓsuetudo. Ad hanc replicā rndetur concedendo q ex talibus malis actibus non efficit aliq̄ bonū tanq; ex partibus ipsum integrantibus: attn mali actus sunt in causa vna cum assensu superioris q̄ consuetudo sequens efficitur bona. nā cessat tunc obligatio legis. Cōtra istā solutionē arguit ferre leges ptinet ad publicas psonas: sed ꝓsuetudo inuale scit per actꝰ priuatarum personaꝝ. ergo consuetudo nō

potest abrogare legē: nec facere vim legis. Ad hāc replicā rndetur negando eqlā: ꝛ ad probationē negatur ꝓna. rō est: qz intentio legislatoris solū est inducere hoies ad obseruantiā talis legis ꝓpter eiꝰ magnā vtilitatē: nec intendit legislator q lex sua humana non possit abrogari: sz qz timet ptrariā ꝓsuetudinē abrogatiuam sue legis iō addit illas pticulas vt ostendat sūū magnū ōsiderū erga obseruātiā talis legis hūane.

¶ Quito q̄ritur circa eādē dist. vtr vetꝰ lex sit data a bono ꝑncipio s. dño deo. Pro huiꝰ q̄stionis itelligētia est aduertendū q fuit q̄dā heresis manichei ꝛ fortunati quez publice supauit Aurel. aug. astruentiū duplex ꝑncipiū vnū respectu bonoꝝ ꝛ aliū respectu maloꝝ: ꝛ ꝓr dicebāt legē veterē eē datā a ꝑncipio maloꝝ s. a ꝑncipe tenebraꝝ ꝛ nō a dño deo.

¶ Cōtra istā heresim argt auctoritate saluatoris Matt. 5. d. nō veni soluere legē sed adimplere : sz xps nō venit vt adimpleret legē diaboli: ergo venit vt adimpleret legē dei ꝓris sui. Insup saluator nr Mathei. 15. dixit phariseis quare vos trāsgredimini mandatū dei ppt traditionē vram: deꝰ enim. d. honora ꝓrem tuū. ꝛc. i qui bꝰ verbis saluator apte vocat legez antiquā: legē dei ꝓris sui. Preterea Luce. 18. iuueni q̄renti q̄d faciendo vitā eternā possidebo: rndit dns mā data nosti. nō occides: nō mechaberis. ꝛc. ergo lex vetꝰ data est a deo. Si dicas q vex est quātū ad moralia ꝛ iudiciaria: sed nō quantū ad cerimōialia. Cōtra hoc argt Mat. 8. c dixit dns Leprosovade offer munꝰ

las particulas. Ad hāc replicā rndetur negando eqlā: ꝛ ad probationē negatur ꝓna. rō est: qz intentio legislatoris solū est inducere hoies ad obseruantiā talis legis ꝓpter eiꝰ magnā vtilitatē: nec intendit legislator q lex sua humana non possit abrogari: sz qz timet ptrariā ꝓsuetudinē abrogatiuam sue legis iō addit illas pticulas vt ostendat sūū magnū ōsiderū erga obseruātiā talis legis hūane.

¶ Quito q̄ritur circa eādē dist. vtr vetꝰ lex sit data a bono ꝑncipio s. dño deo. Pro huiꝰ q̄stionis itelligētia est aduertendū q fuit q̄dā heresis manichei ꝛ fortunati quez publice supauit Aurel. aug. astruentiū duplex ꝑncipiū vnū respectu bonoꝝ ꝛ aliū respectu maloꝝ: ꝛ ꝓr dicebāt legē veterē eē datā a ꝑncipio maloꝝ s. a ꝑncipe tenebraꝝ ꝛ nō a dño deo.

¶ Cōtra istā heresim argt auctoritate saluatoris Matt. 5. d. nō veni soluere legē sed adimplere : sz xps nō venit vt adimpleret legē diaboli: ergo venit vt adimpleret legē dei ꝓris sui. Insup saluator nr Mathei. 15. dixit phariseis quare vos trāsgredimini mandatū dei ppt traditionē vram: deꝰ enim. d. honora ꝓrem tuū. ꝛc. i qui bꝰ verbis saluator apte vocat legez antiquā: legē dei ꝓris sui. Preterea Luce. 18. iuueni q̄renti q̄d faciendo vitā eternā possidebo: rndit dns mā data nosti. nō occides: nō mechaberis. ꝛc. ergo lex vetꝰ data est a deo. Si dicas q vex est quātū ad moralia ꝛ iudiciaria: sed nō quantū ad cerimōialia. Cōtra hoc argt Mat. 8. c dixit dns Leprosovade offer munꝰ q ꝓcepit Moyses i testimoniū illis ꝛ talis oblatio erat cerimōialis. igit q̄ ad cerimōialia lex antiq̄ erat data a deo. Insuper saluator nr comedit agnū paschalē cū discipl'is suis: ꝛ hoc erat cerimōiale igit. Itē Hiere. 31. habet ecce dies veniūt dicit dns ꝛ feriā domui isrl'ꝛ domui iuda fedꝰ non usū nō ꝑm pactū q pepigi cū ꝓribus vr̄is i die q̄ apphēdi manū eoꝝ vt educerē eos de terra egipti: igit lex antiqua data ē a deo. Itē ad rom. 7. lex sctā: ꝛ mādatū sctm: ꝛ iustū: ꝛ bonū. ꝛ volēti mihi facere bonū suenio, legem. ꝛ. 1. ad thimotheuz. 1. c. bona ē lex si ds ea legitime vtat. ꝛ Jacobi 4. vnꝰ est legislator q̄ pōt pdere: ergo nō fuerunt duo legislatores. ꝛ q ꝓns lex data est a dño deo. Prop̄ ista igr ponit ꝓclusio rnsiua ad q̄stionē. s. lex vetꝰ data est a dño deo ꝓr saluatoz nr̄i mediante tñ. s. q̄ angelos vel angelū. Pria ps vniꝰ ꝓclusiōis ptz ex argumēt̄ fact̄ ꝛ autoritatibꝰ aduct̄. scda ps ptz ex pa q̄stiōe huiꝰ distinctiōis: vñ sic est hereticū dicere q lex vetꝰ data ē a ꝑncipe tenebraꝝ ita ēt ē hereticū dicere q lex huiꝰ data ē imediate a dño deo. nā apte ptra dicit diuo Pau. ꝛ diuo Stephano. vt ptz intuēnti q̄stionē allegatā.

¶ Cōtra istā cōclusiōez argt sic lex vetꝰ ē ptraria legi diuie. g̃ nō est data a dño deo: añs pbat lex diuina iubet a morē auertere a tpalibꝰ bonis ꝛ ꝙuertere ad bona eterna: sz lex vetꝰ cōuertit aīaz ad bona tpalia. igr lex vetꝰ ē ptraria legi diuie: mt. ptz ysa. 1. ca. habet: si volueritis ꝛ audieritis me bona terre comedetis. Itidē habetur in multis alijs locis sacre pagie.

Ad hoc argumentū rñdetur negando aīs: ⁊ ad probationē distinguit minor vel minus principaliter ⁊ nō vltimate ⁊ sic conceditur illa ⁊ negatur ꝓīa vel principaliter ⁊ vltimate ibi sistēdo: ⁊ sic negatur illa nec probatur in tali sensu. nā si dñs deꝰ promittit bona temporalia filijs israel hoc erat vt induceret eos ad amorē sui. Idcirco habetur deuteronomij 10. cap. Audi israel quid dñs deꝰ petit a te nisi vt timeas dñm deū tuū ⁊ ambules in vijs eiꝰ ⁊ diligas eū. Contra istam solutionem arguitur lex vetus precipit legez talionis. s. oculū pro oculo dētem pro dente: similr lex vetus dicit odio habebis inimicos ⁊ concedit libellū repudij: oīa autem ista prohibet hūana: ergo lex vetus cōtraria est legi diuine Ad primū istorū rñdetur ꝙ lex vetꝰ non absolute illud precipiebat. Sz supposito ꝙ non aliunde reꝰ possit satisfacere: ⁊ hoc etiaz permittit lex diuina. Ad aliud dictū est iam supra ꝙ illud nō habetur in veteri lege: immo habetur oppositū sed additum fuit ex doctrina pharisayca. Ad tertium rñdetur ꝙ lex vetus nō precipiebat libellū repudij: sed permittebat ⁊ non inconuenit ꝙ lex humana prohibeat licite illud qđ permittit lex diuina.

¶ Scđo arguitur sic nullū irrationabile datū est a dño deo: sed lex vetus irrationabilis ē: ergo nō fuit data a dño deo: minor probatur lex vetus continet multa irrationabilia igitur est irrationabilis aīs ptz: cōtinet ꝙ nemo debet vestiri lana ⁊ linō: similr prohibet ꝙ hedꝰ decoctā in lacte matris sue: ⁊ illa sūt irrationabilia igitur. Ad hoc argumentū rñdetur negando minorē: ⁊ ad probationem negatur aīs: ⁊ ad probationem nego ꝙ illa sint irrationabilia immo nihil est in lege antiqua quī possit dari optima rō. Idcirco saluator noster Mathei. 5. ait iota. aut apex vnus non transiet a lege quin oīa fiant: vnde ratio quare dñs prohibuit vestiri lana ⁊ lino est vt filij israel abominarentur ⁊ abhorrerēt a cōmixtiōe variarū specieꝝ ⁊ ex ꝓīti a peccato sodomitico bestiali. Rō quare prohibuit eduz decoqui in lacte matris sue est vt abhorrerent a rebus crudelibus. Contra istā solutionem arguitur lex fuit infirma ⁊ inutilis ergo non fuit data a dño deo: aīs ptz autoritate apostoli ad hebreos. 7. dicētis reprobatio fit precedentis mādati propter infirmitatem: ergo in vtilitatem. Ad hanc replicam rñdetur negādo aīs intelligendo ante passionem xp̄i ⁊ ad probationem dico ꝙ apostolus non loquebatur pro illo tēpore: sed pro tēpore legis euangelice: ⁊ certū est ꝙ nunc lex vetus est infirma ⁊ inutilis Contra istā solutionez arguitur lex vetus ante passionem xp̄i erat inutilis ⁊ īfirma: ergo solutio nulla: aīs probatur lex vetus ante passionem xp̄i non sufficiebat ad salutez ⁊ dñs deus vult oēs homines saluos fieri vt inquit apostolus prime ad thimoteum scđo cap. ergo lex vetus ante passionem xp̄i erat inutilis. Ad hāc replicā rñdet negādo aīs: ⁊ ad probationem distinguo aīs vel sic sola ꝙ sic conceditur illud: ⁊ negatur ꝓīa vel cum fide mediatoris. s. saluatoris nostri ⁊ sic negatur illud: immo quicunqz seruabat legem et habebat fidem Christi venturi explicite vel implicite fuit saluatus. Contra istā solutionē arguit nullū imperfectū emanat a dño deo iuxta illud deuteronomij. 32. dei perfecta sunt opera: sed lex vetꝰ est imperfecta: ergo non emanauit a dño deo minor ptz autoritate oīum doctorū catholicorum: Insuper si non fuisset imperfecta deus non dedisset aliā legem. Ad hanc replicā rñdetur distinguēdo maiorē vl'ly imperfectū capitur vt opponitur ad perfectū simplr: ⁊ sic negatur illa: īmo quicquid emanat a deo in creaturis est īperfectuz isto modo: naz solus deus est pfectꝰ simplr: ⁊ ad probationem dico ꝙ in illa autoritate deuteronomij capit scōm quid ⁊ non simplr. Si vero in maiori capiatur ly imperfectum vt opponitur ad perfectū scōm quid: cōceditur illa ⁊ negatur minor: ⁊ ad primā probationē dico ꝙ doctores catholici non taliter capiūt imperfectū quādo dicūt legē antiquā fuisse imperfectā: sed capiunt vt opponit ad ly perfectū simplr. Ad aliā probationē negatur aīs: nā non incōuenit ꝙ sit perfecta scōz quid ⁊ ꝙ dñs deus det vnā aliam perfectiorem. Cōtra istā solutionē arguitur lex antiqua nō perseuerat modo: ergo nō fuit a dño deo: ꝓīa tenet p illud qđ habetur ecclesiastici. 3. cap. s. didici ꝙ oīa opera q̄ fecit deus perseuerēt in eternuz. Ad hanc replicā rñdetur negādo ꝓīam: ⁊ ad probationē dico ꝙ in illa autoritate est distributio ac cōmoda siue pro generibus singulorum: ita ꝙ soluz intelligitur de illis operibus q̄ deus vult pseuerare in eternum.

¶ Tertio arguitur sic nullū maledictū datur a dño deo hoibus ad salutem: sed lex antiqua fuit maledicta: ergo lex antiqua non fuit data a dño deo: minor ptz autoritate apostoli ad galatas. 3. d. quecunqz sunt sub opibꝰ legis sub maledicto sunt. Ad hoc argumentū distinguo maiorē vel de maledictione pene: ⁊ sic negatur illa: īmo omne malū pene est a dño deo iuxta illud amos. 3. cap. si est malū in ciuitate qđ non faciet dñs: sed vo intelligat de malo cl'pe conceditur illa ⁊ negatur minor nec probatur in isto sensu. Cōtra istam solutionē argutur lex antiqua nūqz fuit bona ergo fuit semp maledicta maledictiōe culpe: aīs ptz expressa autoritate dñi dei. per prophetam ezechielem. 20. ca. d. dedi eis precepta non bona ⁊ iuditia in qbus non viuent. Ad hanc replicā rñdetur negando aīs: ⁊ ad probationē dico ꝙ dñs deus vocat p̄cepta illa nō bona qz sine fide mediatoris nihil psunt ad salutē: ⁊ propterea subiūgitur: ⁊ iuditia in quibus non viuūt qz p talia non poterāt acquirere vitā spūalem sine fide: nā iustus ex fide viuit vt egregie probat paulus in epistola ad hebreos de omnibꝰ sctis: qui fuerūt a principio mūdi vsqz ad ipz paulū. Attū talia precepta erāt bona scōm quid: nā cuz illis ⁊ fide mediatoris acquirebatur vita eterna:

erant tamē data illi pōpulo in penā ⁊ seruitutē: ideo vocatur lex seruitutis. Mimiruz ergo si vocetur a diuo paulo maledicta maledictiōe pene quāuis possit dici q paulus intelligebat legez esse maledictā post promulgationem legis euāgelice. Cōtra istā solutionez arguitur ad bonitatem legis pertinet vt cōmuni saluti proficiat: sed lex vetus non fuit salutifera: imo mortifera: ergo fuit non bona ⁊ maledicta maledictiōe culpe: miōr ptz autoritate diui pauli ad romanos. 7. d. sine lege peccatum mortuū erat ⁊ virt⁹ peccati lex ⁊ ad romāos. 5. lex subitrauit vt habūdaret delictū. Ad hanc replicam rīdetur negādo minorē intelligēdo ante passionez xpi: ⁊ ad probationē dico q apostolus volebat dicere in primis. 2. autoritatibus q lex declarauit multa esse peccata q̄ ignorabātur: in vltima autoritate ly vt nō dicitur causam sed seqlā. s. q ad dationez legis sequuta est abūdātia delictorū ex ruditate ⁊ malitia filiorum israel: ita q lex fuit occasio multorū peccatoz nec ad legislatorez ptinet auferre oēs occasiōes pctōz. Cōtra istā solutionē arguitur lex vet⁹ fuit ipossibilis ergo non fuit data a deo pīa tenet qz alias dīs deus obligaret nos ad impossibile qō est contra diuum hieronymū. d. anathema sit quicūq dixerit dīm deuz obligare aliquē ad impossibile ⁊ aīs ptz expīssa autoritate diui petri in. 15. cap. actuū. d. quid tēptatis deū impone re iugum super seruices discipulorum quod neq nos neq patres nr̄i portare potuimus. Ad hanc replicā rīdetur negādo aīs: ⁊ ad probatiōnem dico q diuus petrus capit ibi impossibile pro difficili: naz ea que sunt multū difficilia vocam⁹ impossibilia ⁊ qz lex vet⁹ erat multū difficilis ad seruāduz: ideo diuus petr⁹ vocat eam impossibilem.

¶ Sexto queritur circa eandē distinctionē an lex vetus oībus hoībus fuit necessaria ad salutez. Pro huius questionis declaratione ē notandū q scōm oēs doctores catholicos in lege veteri cōtinebātur tria genera preceptorū. s. moraliū: iudicialiū: ⁊ cerimonialiū: moralia dicūtur precepta de calogi. et cerimonialia vocātur illa q̄ existūt ad cultum vni⁹ viri dei. Judicialia vo existūt ad cōuictū filioz israel inter se.

¶ Cōtra istud notabile arguit sic aug⁹ in li. ptra faustū solū ponit duo genera pceptorū. s. pcepta vite agēde ⁊ pcepta vite significāde: sed precepta vite agēde sunt moralia: ⁊ preceptavite significāde sūt cerimonialia: igit solū sunt duo genera preceptoz. Ad hoc argumētū rīdet q aureli⁹ aug⁹ sub pcepto vite agēde nō solū cōprehēdit pcepta moralia sed etiā iudicialia. Cōtra istaz solutionē arguit iudicialia ptinēt ad moralia ergo sufficit ponere duo genera pceptoz: aīs pbat act⁹ iustitie ptinēt ad moralia: sed iudicialia sunt act⁹ iustitie: ergo iudicialia pertinēt ad moralia. Ad hāc replicā rīdetur negādo aīs: ⁊ ad probationē distinguitur maior vel intelligēdo de vniuersalib⁹ actib⁹ iustitie ⁊ siccōcedit illa: ⁊ negatur minor in tali sensu:

vel intelligēdo de actib⁹ iustitie ī particularibus: ⁊ sic negat illa maior.

¶ Scōo arguit ptra idē notabile plra sūt genera pceptoz q̄ tria igit notabile nullū: aīs pbat deuteronomij. 11. habet ama dīm deum tuū ⁊ observa ei⁹ precepta ⁊ cerimonias ⁊ iuditia atq mādata: sed pcepta ptinēt ad moralia: ergo mādata ad aliqd aliud ptinēt. Insup deuteronomij habet in. 16. ca. custodi precepta dīi dei tui ⁊ testimonia ⁊ cerimonias: ergo in lege preter pcepta ⁊ cerimonias cōtinētur testimonia. Preterea in lege sunt iustificatiōes vt ptz psalmo. 118. ineternū nō obliuiscar iustificationes tuas: ergo plura sunt genera preceptorū quā tria. Ad hoc argumētū rīdetur negādo aīs ⁊ ad tres probatiōes dicitur q eadē dicūt pcepta: mādata: ⁊ testionia: ⁊ iustificatiōes diuersis tū rōnib⁹. Dicūt pcepta ꝓz hierōy. ppt obtū iustitie: ⁊ mādata ppt debitū charitatis ⁊ iustificationes ppt premia ⁊ punitiōes: ⁊ testimōia dicūtur quia erūt i iuditio allegata ptra iudeos.

¶ Istis notatis rīdet ad titulū q̄stiōis p tres cōclusiōes: quaz Pria est ista: lex vet⁹ q̄tū ad moralia pcepta oīb⁹ hoīb⁹ fūt ⁊ fuerūt necessaria. Ista cōclusio pbat pcepta legis nature oīb⁹ hoīb⁹ fūt ⁊ fuerūt necessaria: sed pcepta moralia sūt pcepta legis nature iuxta illō ap̄li ad romanos scōo gētes q̄ legē nō habēt nat̄r ea q̄ sunt facīūt: qō optz intelligere de hijs q̄ ptinent ad bonos mores: ergo lex vet⁹ quātū ad pcepta moralia oīb⁹ fuit ⁊ ē necessaria. Scōa cōclusio est ista lex vet⁹ quātum ad precepta iuditialia ⁊ cerimonialia nō oīb⁹ fuit necessaria: ista cōclusio ptz qz naman pnceps militie exercitus Regis sirie fuit saluat⁹ vt hētur in. 5. ca. quarti regū ⁊ nō fuauit cerimonias legis antiq̄. Pariforma nabucodonozor fuit saluatus vt ptz ex daniele pphēta: ⁊ in ca. nabucodonosor in decret⁹ ⁊ nō fuauit pcepta cerimōialia: aut iuditialia legis antique: idē ptz de multis alijs phis: pari iure Job fuit saluatus sine observātia cerimōialiū legis antique igitur cōclusio vera. Tertia cōclusio est ista lex vet⁹ solū fuit necessaria ad sal.. tē populo israel: ista cōclusio ptz qz sine ipa nullus de pp̄lo israel potat saluari aī aduētū xpi: ⁊ soluz ipi tenebāt adeā expacto qō pepigerūt cū dīo deo qñ liberauit eos ō captiuitate egiptioz: igit cōclusio va.

¶ Cōtra primā cōclusionē arg⁹ nō oēs obligabant ad fuādū sabbatū: q̄ lex ātiq̄ nō obligabat oēs q̄ ad pcepta moralia: pīa pbat pceptū ō fuādo sabbato est pceptū morale legis ātiq̄: igit lex antiq̄ nō obligabat oēs quo ad pcepta moralia. Jā probat aīs: namā ⁊ iob ⁊ multi pbi fuerūt saluati; ⁊ nō fuauerūt sabbatū: ergo nō oēs obligabant ad fuāduz sabbatū. Ad hoc argm̄ rīdet distinguēdo aīs vel quo ad illō qō est morale in tali pcepto: ⁊ sic negat illud: nec pbat in isto sēsu vel quo ad illō qō est cerimoniale ⁊ sic pcedit illud ⁊ negat pīa: vnde in pcepto de sabbato seruādo includūtur duo. s. colere deū aliquo die. i. amare deū super dīa aliquo die: ⁊ icludit determiatio diei. s. dies sabbatin⁹: quo ad p̄muz

est preceptū morale ⁊ obligabat nā ⁊ iob ⁊ oēs philosophos: quo ad iccm inclusum est cerimōiale ⁊ solū obligabat filios israel. Cōtra istā solutionem arguitur preceptū de non assumēdo nomie dei in vanū est preceptū oīno morale ⁊ non obligabat oēs: igitur solutio nulla. Insup preceptum de non cūcupiscendo rē proximi est oīno morale: ⁊ non obligabat oēs: igitur minor ptz ꝙz reputatur doctissimus inter iudeos et non obligabat ipm: nā nō credebat actum interiorē esse peccatū: igitur non oēs obligabat: minor ptz ꝙz reꝑhēdit polibiū historiographū assērētem regem anthiocū illustrez miserabilr mortuū: ideo qz volebat expoliare tēplū diane: rōnem assignabat qz nullus actus interior est peccatum. Ad primū istorum rīdetur negādo minorez: imo non est aliqs sane mētis quin rō naturalis dictet non esse assumendū nomē dei in vanum. Ad aliud rīdetur proportiōabilr: nec mirāduz est de ioſepho: nā malitia eorū excecauit eos ⁊ ꝓphetizatū erat per ꝓphetā ysaiaz. 6. ca. dicentez excecа cor populi huius et aures eiº agraua ⁊ oculos eiº claude ne forte videat oculis suis ⁊ auribus suis audiat ⁊ corde suo intelligat ⁊ cōuertatur ⁊ sanē eum.

¶ Scōo arguit sic cōtra scām cōclusionem quicūqꝫ subdūtur regi subdūtur eiº legi: sz dñs deº est rex oīs terre teste psalmista in multis psalmis: ergo oēs subdebātur legi antique: ⁊ per cōs oēs obligabātur ꝓña tenet qz lex antiqua est lex dei. Ad hoc argumētū rīdetur negādo maiorem: sed solū habet verū talis maior quādo talis rex vult oēs obligare modo dñs deus nolebat oēs obligare sed solū filios israel. Contra istā solutionem arguitur seqret ꝙ peior esset conditio filiorū israel quā gentiliū ꝓñs est falsum igitur: sequela ptz filij israel obligabāt ad legem antiquā ⁊ gentiles non obligabantur: ergo peior erat conditio filioꝝ israel quā gentiliū. Ad hāc replicaz rīdetur negādo sequelā: ⁊ ad probationem negatur ꝓña ⁊ datur manifesta instātia: nā dñi religiosi ⁊ sacerdotes ad plura obligātur ꝙz laici non tamē sunt peiorīs cōditiōis: immo meliorīs. Contra istā solutionem arguitur gentiles obligabant ad legem antiquā: ergo solutio nulla: añs probatur seqretur ꝙ gētiles inuanū trāsiebāt ad ritus iudeorum ꝓñs est falsum igitur: seqla ꝓbatur poterant gentiles saluari sine lege iudeorū: ergo inuanū transibant ad legem iudeorū. Ad hanc replicā rīdetur negādo añs: ⁊ ad probationē negatur sequela: ⁊ ad probationem negatur ꝓña: ⁊ rō est: nam lz gētiles poterāt saluari sine lege iudeoꝝ magis tamen merebantur transeundo ad legē ⁊ eam obseruādo quā nō trāseundo ⁊ viuendo in lege nature: iō non inuanum transibant.

¶ Contra tertiā cōclusionē arguitur sic: lex vetus disponebat ad salutem quę dāda erat per xp̄m: sed talis salus nō solū erat futura in populo iudeorū: sed etiā in populo gētiliū: ergo lex vetus necessaria erat

populo gentiliū. Ad hoc argumentum rīdetur negādo ꝓñam: ⁊ rō est quia dñs deus sicut disposuerat dare salutē per xp̄m: ita etiam disposuerat ꝙ ex iudeis deueniret salus ad gentiles. Contra istā solutionez arguitur sequeretur ꝙ deº esset acceptator ꝓsonarū: ꝓñs est cōtra illō diui petri actuū. 10. d. in veritate cōperi ꝙ deus non est acceptator ꝓsonaruz. Et cōtra illud Jacobi in sua canonica: apud deū non est acceptatio ꝓsonarū: igitur solutio nulla: sequela ꝓbatur dedit legem veterē filijs israel ⁊ non dedit populo gentiliū: ergo deus est acceptator ꝓsonarum. Ad hoc argumentū rīdetur ad aliquibus negādo sequelaz: ⁊ ad probationem negatur ꝓña: ⁊ ratio assignatur ab eis qz populus israel meruerat habere legem: ⁊ nō populus gētilis: sed hec ratio est hęretica ⁊ contra illud qō habetur deuteronomij. 9. ca. scito ꝙ nō propter iustitias tuas dñs deus tuus dederit tibi terrā hanc optimā in pōsessionē quum durissime ceruicis sis populus: ⁊ ibi pretermittitur ratio quare dñs deus dedit eis legem ⁊ terram promissionis: nā ratio est quia dñs deus promisserat abrahe ⁊ semini eius: vt egregie tāgit apostolus ad galatas. 3. dicēs Abrahe dicte sunt promissiones ⁊ semini eius. Sed ꝓ maiori intelligentia huiº replice est aduertēdū ꝙ dñs deus nemini obligatur: ⁊ ad hoc ꝙ aliqs sit acceptator personarū requiritur ꝙ vnā ꝓsonā alteri ꝓsone ꝑferat iniuste. i. ꝓtra illō ꝙ obligatur. v. g. quādo episcopus cōfert bñficiū cōsanguineo suo non idoneo dicitur acceptator personarum qz prefert cōsanguineū suuz viro docto ⁊ idoneo in iuste: nā episcopus obligatur iure naturali ⁊ diuino conferre beneficiū viro idoneo ⁊ sic talis epūs facit contra illud ad quod obligatur: sed dñs deus quāuis preferat vnuz populū alteri vel vnaz personā alteri ꝓsone non facit contra illud ad ꝙ obligatur qz nemini obligatur vt dictū est: ⁊ si aliquā personā eligat vel predestiet vel aliquem populū nemini facit iniuriaz postꝫ nemini obligatur: ⁊ maxime qz oēs nascimur filij ire preter xp̄m ⁊ diuā virginem: sed oīdit suā mīficordiā: iuxta illud apl'i ad romanos: cuius vult miseretur ⁊ quē vult indurat. ¶ Propterea rō negatiōnis ꝓñe debet assignari: qz dñs deus nemini obligat. Cōtra istā solutionez arguit seqretur ꝙ dño deo non esset equalis cura de oībus: ꝓñs est cōtra illud sapiētie. 6. equalis est ei cura ō oībus: igitur solutio nulla: sequela ꝓbatur maior cura fuit dño deo ō populo israel quā de populo gētili: ergo non fuit equalis cura de oībus añs ptz qz accepit populū israel in populū peculiarē vt habetur in exodo leuitico nūeri ⁊ deuteronomio. Ad hanc replicā rīdetur distinguendo sequelā vel quātum est ex parte dñi dei ⁊ sic negatur illa: nec ꝓbat in isto sensu vel ex parte hoīum ⁊ sic cōceditur illa ⁊ negatur minor: quia illa autoritas nō intelligitur in isto sensu sed in alio. Contra istā solutiō nē arguitur maior est cura deo aiarum quā corporum: sed de corporibus est equalis cura: ergo ⁊ de aia-

bus aſis patz autozitate ſaluatozis matthei. 5.d. de patre ſuo qui ſolez ſuū ozīri facit ſuper bonos z malos Ad hāc replicā rſidetur negādo mi noꝛē:nā maiozem curā habet de coꝛ poꝛibus iuſtoꝝ quā alioꝛū: vt ſalua toꝛ noſter teſtat in multis locis euā gelij:bñ vez eſt q quo ad aliqua cō munia equalē curaz habet. Contra iſtā ſolutionē arguit:ſeqꝛetur q an gelus populi gentilis fuiſſet negli gens:ꝓñs eſt falſum igitur:ſequela ꝓz angelus populi iſrael dedit legē filijs iſrael: z angelus populi gētilis nō dedit legem gētilibus:ergō angelus populi gentilis fuit negligens. Ad hāc replicā rſidetur negādo ſeqlam:z ad pꝛobationē negatur ꝓña ratio eſt qꝛ dñs deus nolebat: pꝛopterea angelus pſaꝝ laboꝛabat totis viribus: vt populus iſrael ma neret apō pſas qꝛ multi perſarū cō uertebātur ad cultū veri dei.

¶ Septimo querit circa eandē diſtinctionē vtrū cōgruo tēpoꝛe fue rit data lex vetus moyſi. Pꝛo huiꝰ q̄ſtiōis declaratiōe eſt aduertēdū q q̄z lex duobꝰ gñibꝰ hoīz ꝓponitur. ſ. duris z ſupbis q̄ p legem cōpeſcun tur z domātur:z bonis qui p legē in ſtructionē adiuuātur adiplendū q̄ intēdūt. Iſto notato rſidet affir. ad titulū q̄ſtiōis: iſta cōcluſio ꝓbat ge nus hūanū rōne pcti ꝓmi parētꝫ in ciderat in duplex malū:hēbat enim ſupbiā z ipotētiā:idcirco ꝓgruū fuit vt relinq̄ret q aliq̄ tēpus ſuis vir bus vt cognoſceret ſuā ignoꝛantiā z impotētiaz z tpe moyſi cognita erat ſufficiēter ignoꝛātia generis hūani z impōtētia: deuenerat eſſ ad tāta ignoꝛātiā q adoꝛabat aialia bꝛuta z inſenſibilia. ſ. lapides:aurū z argē tū z ſic de aliis:igit tpe moyſi bene fuit data lex.

¶ Cōtra iſtā ſolutionē argf: aſſ pctū ꝓmi parētis debuit dari lex:er go nō ꝓgruo tpe fuit data:aſis ꝓbat bonus medicꝰ nō ſolū dat medicinā curatiuā:ſz etiā pꝛeſeruatiuā:g̃ quiꝫ dñs deꝰ ſit ſupmꝰ medicꝰ vt ipe te ſtat i euāgelio seq̄t q debuit dare le gē ante pctū. Ad hoc argumentum rſidetur negādo aſis: z ad ꝓbationē negat ꝓña: z rō eſt qꝛ lex data eſt ad refrenādas ꝓcupiſcētias:z aſi pctū nulle erāt ꝓcupiſcētie: z dñs deꝰ de derat medicinā pꝛeſeruatiuā. ſ. iuſti tiā oꝛiginalē q quā ꝓſeruabat ne ſen ſualitas inſurgeret adūſus rōnē. Cō tra iſtā ſolutionē argf: admiꝰ ſeq̄ ret q lex ōbuit imediate poſt pctū ꝓmi parētis dari:ꝓñs ē falſū igit:ſe q̄la ꝓbat quādiu ē moꝛbꝰ tpe ē me dicine:g̃ imediate poſt pctū debuit dari lex ꝓña tenet q illō apli ad ro mānos. 4. d. p legē eſt cognitio pcti. Ad hāc replicā rſidet negādo ſeq̄la: z ad ꝓbationē negat ꝓña z rō ē: qꝛ i ꝓncipio naturalia hoīs non erant a deo offuſcata ſicut poſtea fuerunt. Cōtra iſtā ſolutionē argf: ſeq̄ret ad miꝰ q ōbebat dari lex pax aſi diſſu uiū:ꝓñs ē falſuz igit: ſeq̄la ptz tunc ois caro coꝛrupat viā ſuaz vt habet geneſis. 6. c. ergo tūc ōbuit dari lex ꝓña tenet qꝛ teſte apoſtolo ad gala tas. 4. lex ꝓpter trāſgreſſionē poſi ta eſt. Ad hāc replicā rſidet negādo ſeq̄la: z ad ꝓbationē negat ꝓña: z rō

eſt:qꝛ nondū deuenerat genꝰ hūa nū ad ſummā ignoꝛātiā:nā peccatū ydolatrie nondū fuerat cōmiſſuz aſi diximus. Cōtra iſtā ſolutionē arguit ſeq̄retur adminus q debuiſſet dari tēpoꝛe abꝛahe:ꝓñs eſt falſuz igit:ſe quela ꝓbatur qꝛ tā tūc erat cōmiſſuz pctū ydolatrie:imo ferme oēs erāt idolatre: pꝛeter Abꝛahā z loth. Ad hanc replicā rſidetur negādo ſeq̄laz rō eſt qꝛ nondū erat populꝰ fidelis: nā ad populū requirūtur decē admi nus:modo abꝛahā z loth nō conſti tuebāt populū fidelē:data tamē ſūt aliqua pꝛecepta abꝛahe.

¶ Octauo querit circa eandez diſtinctionē: vtrū recte fuerūt tradi ta decez pꝛepta de calogi a dño deo in duabꝰ tabulis lapideis. Pꝛo hꝰ q̄ſtiōis declaratione eſt notāduz: q̄ ſicut p̄cepta legis hūane oꝛdināt hoīez ad cōmunitatē hūanā z ad ꝓn cipē illiꝰ cōmunitatis:ita p̄cepta le gis diuīe oꝛdināt hoīez in oꝛdine ad cōmunitatē fideliū:z ad deū q̄ ē ꝓn ceps cōmunitatꝫ fideliū inde eſt: q ad hoc q aliq̄s i aliqua cōmunitate habitet paſſitice duo req̄runt ꝓmo q bñ ſe hēat erga pꝛincipē talis cō munitatis. Scōz q bñ ſe hēat erga hoīes talis cōmunitatꝫ:idcirco optz q in lege diuia ꝓmo ferātur p̄cepta oꝛdinātia hoīez ad deū q̄ ē ꝓnceps: ſcōo optz q ferant p̄cepta oꝛdinātia hoīez erga alios fideles. ¶ Pꝛinci pi aūt alicui⁹ cōitatꝫ tria debētur. ſ. fidelitas:reuerētia:z famulatꝰ:ꝓ pterea tria ponūtur p̄cepta oꝛdinā tia ad deū. Pꝛimū eſt nō habebis deos alienos z i iſto tāgit fidelitas. Scōm eſt non aſſumes nomen dñi dei tui in vanū z in iſto tangitur re uerētia. Tertiū eſt memēto vt diez ſabbati ſanctifices z in iſto tangitur famulatus. Quātum ad pꝛoximos vnuſquiſq̄ ſe habet ſpecialr z gene ralr:ſpecialr aūt aliquos quoꝛū eſt debitoꝛ:idcirco ponit p̄ceptū de ho noꝛatione parentū: generalr aūt ſe debet habere vnuſquiſq̄ erga oēs: vt nulli nocumentuz offeratur neq̄ opere:neq̄ oꝛe: neq̄ coꝛde:z ꝓpter iſta dātur ſex pꝛecepta. ſ. nō occides nō mechaberſ:nō furtū facies. nō lo quaris cōtra pꝛoximū tuū falſuz te ſtimoniū:nō cūcupiſces domū pꝛo ximi tui:nō cōcupiſces vxoꝛē pꝛoxi mi tui. Vlterius eſt aduertēdū q̄ ꝛz habeam⁹ ex. 31. z. 32. ca. exodi: q̄ de cem pꝛecepta fuerūt ſcripta in dua bus tabulis lapideis: magna tamē eſt cōtrouerſia inter doctoꝛes catho licos z hebꝛeos:nā aliqui hebꝛeoꝛū ponūt. ſ. in vna tabula: z q̄nq̄ i alia. Alij vero doctoꝛes hebꝛeoꝛū ponūt quattuoꝛ in pꝛima z ſex in ſcōa: naz ex duobus pꝛeceptis pꝛohibitionis cō cupiſcētie faciūt vnū z addūt pꝛime tabule iſtud pꝛeceptū. ſ. ego ſuz dñs deus tuus: q̄ expꝛeſſe fuit datum a dōmino deo pꝛimum ante omnia: vt patet legenti. ſcōm cap. exodi. Doctoꝛes tamen catholici ꝓ maiꝛi parte ſequuntur diuum Augu ſtinum ponētē tria pꝛecepta in pꝛi ma tabula z ſeptem in ſecunda quā uis in variis operibus eius diuer ſimode talia pꝛecepta aſſignauit. Et puta ſuper geneſim z in que ſtionibus veteris z nouitestamenti

et egregie notauit dñs Alexander de ales: ⁊ vt saluemus Augustinū a contradictione dicendū est q̄ loquebatur insequendo opiniones alioꝝ: ſz re vera magna est apentia q̄ solū debeat poni vnū preceptū de prohibitione concupiscentie vel quod debeāt poni .4. aut .5. Nam sicut i .20. cap. exodi continentur duo prefata precepta ita etiā subiungitur ibidez nō concupisces seruū non ancillā ⁊ sic de alijs. Insuper illud preceptū ego sum dñs deus tuus fuit primo prolatū a dño deo per angelū: ergo addendū est prime tabule tanq̄ primariū ⁊ principale preceptū. Propter ista igitur valde probabile est ponere quattuor in prima tabula et sex in scōa. Istis notatis ponitur cōclusio rūsiua ad titulū questionis affirmatiua ista pclusio patz expressa autoritate sacre pagine. nā deutero nomij .32. habetur dei perfecta sunt opera: ergo postq̄ talia p̄cepta tradita sūt a dño deo recte tradita sūt.

¶ Contra istā conclusionē arguitur plura sunt ponenda precepta decalogi quā decē. ergo conclusio nulla. afis probatur vltra illa est ponendū istud preceptū. s. non facies sculptile: ergo plura sunt ponenda quā decē. Ad hoc argumentū rñdet q̄ illud preceptū cōprehenditur sub illo non habebis deos alienos. Cōtra istā solutionē arguitur ponendū est vltra illa istud preceptū. s. ego sū dñs deus tuus: ergo ponenda sunt plura quā decē p̄cepta tenet: qz preceptum affirmatiuū non includitur in negatiuo: sed bene econuerso negatiuum includitur in affirmatiuo. Ad hanc replicā necessario oportet dicere q̄ tale preceptū negatiuū sit pcepta includens affirmatiuū: alias egregie concluditur q̄ est ponendū quartū preceptū in prima tabula.

¶ Scōo arguitur sic vltra illa precepta sunt ponenda tria precepta triū solemnitatū: ergo plura sunt ponenda quā decē: afis probatur: sicut ad cultū dei pertinet obseruatio sabbati. ita ad eundē cultū dei pertinet obseruatio triū solēnitatū. s. pasche q̄nquagesime ⁊ senophegie. seu tabernaculoꝝ. ergo sicut ponit preceptū de obseruatiōe sabbati. ita debebat poni preceptū de obseruatiōe .3. solemnitatū. Ad hoc argumentū rñdetur negādo afis: ⁊ ad probationem negatur p̄ia: ⁊ rō est: qz preceptum de obseruatione sabbati datū est ꝓpter bñficiū vniuersale. s. creationis mundi. Alie tres solemnitates vero solū sunt institute propter beneficia particularia ppli Israel.

¶ Tertio arguitur sic datuz est preceptū de parentibus: ergo etiaz debuit dari p̄ceptū de filijs. ⁊ p p̄ia plura sunt ponenda precepta decalogi quā decē: p̄ma p̄ia tenet: qz nō videt potior rō de parentibus quaz de filijs. Ad hoc argumentuz rñdet negando p̄iam: ⁊ ad probationē negatur afis. immo latū est discrimen naz hoīes naturaliter nimis sunt inclinati ad diligendū filios: ⁊ non parētes: ⁊ ꝓpter eandem causam non datū est preceptū hōmini in decalogo de dilectione sui ipsius.

¶ Quarto arguit sic male fuerūt ordinata precepta decalogi. igitur conclusio falsa: afis probat. pri⁹ debebant poni precepta de dilectione proximi quā dei: ergo male fuerūt ordinata: afis probatur dilectio proximi est prior dilectiōe dei iuxta illud Joannis in .3. ca. 1. cano. d. qui fratrē suū non diligit quē videt deū quē non videt quomodo potest diligere. ergo p̄ius erant danda precepta de dilectione proximi quam dei Ad hoc argumentum respondetur negando antecedens: et ad probationem negatur iterum antecedēs: et ad probationem negatur cōsequentia: ⁊ rō est: qz licet quo ad sensum dilectio proximi sit prior quam dilectio dei: attū dilectio dei est tota causa dilectiōis proximi: ideo pri⁹ erat dandū preceptū de dilectiōe dei q̄ proximi. Cōtra istā solutionē arguitur. adminus p̄ius debebant poni p̄cepta de p̄hibitiōe cordis q̄ opis: ſz non fuerunt posita p̄ius. igit̄ precepta decalogi non fuerunt bene ordinata: maior probatur p̄ius est actus cordis siue peccatū cordis: quā peccatū operis vel oris: ergo p̄ius debuit dari preceptū de prohibitione peccati cordis quā de prohibitione peccati oris vel operis exterioꝝ. Ad hanc replicaz rñdetur negando maiorē: ⁊ ad probationē negat p̄ia rō est: qz lz peccatū cordis sit p̄ius tēpore quā peccatū oris vel operis exterioris: non tñ est p̄ius in cognitione peccati. nam multi sunt adhuc tales qui credunt q̄ nullum est peccatum in corde: sed solum in opere exterioꝝ vel ore.

¶ Quinto arguitur sic in decalogo nullum ponitur preceptū prohibens iram: ergo precepta decalogi non sunt bene ordinata: p̄ia probatur sicut in hoīe est potētia concupiscibilis: ita etiā est potentia irascibilis: sed dāda sunt precepta prohibentia concupiscentiā: ⁊ nullū est datum preceptum prohibens iram ergo precepta decalogi non fuerūt bene assignata. Ad hoc argumentū rñdetur negando p̄iam: ⁊ ad probationem negatur ita q̄ p̄ia: rō est: qz homo naturaliter horret obiectū ire scz interficere aliquez aut ledere: nō tamen horret obiectum cōcupiscentie. s. vnam pulchram mulierez: aut vnum pulchrū caponem. immo naturaliter appetit obiecta concupiscētie. ideo nimiq̄ si datuz est preceptū p̄hibitiū p̄cupiscētie ⁊ nō datū ē p̄ceptū p̄hibitiū ire. Cōtra istā solutionē arg̃: admin⁹ debebāt poni in decalogo precepta negatiua p̄iusq̄ affirmatiua: sed nō fuerūt posita p̄ius maxime in scōa tabula: ergo nō fuerūt recte ordinata: maior probatur secundū p̄m ⁊ Boetiū: p̄ius sunt extirpanda vicia quam cōparentur virtutes. ⁊ per p̄cepta negatiua extirpātur vicia. ⁊ per precepta affirmatiua cōparantur virtutes: ergo pri⁹ debebāt poni precepta negatiua q̄ affirmatiua. Ad hanc replicā rñdet negādo maiorem: ⁊ ad probationē negatur p̄ia: ⁊ ratio est: qz etiā per precepta affirmatiua extirpant vicia. nam quodlibet preceptum affirmatiuum includit vnum negatiuū. v. g. istud preceptum primū scōe tabule. s. honora parentes tuos inclu-

dit istud negatiuū. s. non facies iniuriā parentibus tuis: bene enim sequitur. tu es obligatus ad honorādū parentes: ergo tu es obligat⁹ ad non faciendū parētib⁹ tuis iniuriā.

¶ Sexto arguitur sic ois lex ratione constat: sed non ponitur ratio nisi in. 2. preceptis decalogi. s. in primo et in tertio: ergo alia precepta decalogi sunt male assignata. Ad hoc argumentū rñdetur negando ꝓñaz et rō ē: qz ꝑmū et tertiū ꝑcepta sūt colligata. ita q dñs de⁹ nō dedisset tertiū ꝑceptū nisi ꝓpt ꝑmū: et ī tertio includit aliquid: vt dictū ē q nō est de iure naturali. s. dies sabbati. ideo in talibus. 2. preceptis ponitur rō et nō in alijs. nam alia sunt de iure naturali. Contra istā solutionē arguit non ponitur promissio in oībus preceptis decalogi: ergo non sunt recte assignata: ꝓña patet: quia per obseruantiā preceptoz meretur vnusquisq; ꝓmia. Ad hanc replicā rñdetur negādo ꝓñam: et rō est: qz in illis preceptis in quibus ponitur promissio non videbatur hoīb⁹ aliqua vtilitas ex obseruātia illoz sequi. et ideo posita est promissio vt hoies allicerentur ad obseruantiā talīū preceptorum. Contra istā solutionē arguit in oībus preceptis decalogi debuit poni pena timoris: et non posita est: nisi in duobus: ergo non sunt bñ ordinata ꝑcepta decalogi: maior probatur. lex vetus dicitur lex timoris: et pena posita est in duobus preceptis: ergo debuit poni in oībus. Ad hanc replicam respondetur negando antecedens: et ad probationē negatur consequentia: et ratio est. quia populus ille Jsrael erat prōnus ad idolatriā: et ad iuramēta que sunt de grauioribus peccatis. ideo dñs: vt refrenaret eos a talib⁹ grauissimis peccatis adhibuit penam in primo precepto et in secūdo. Et si adhuc arguas in tertio precepto ponitur memento. et primū preceptū debuit haberi in tanta memoria sicut tertium et non positum est ibi memento. igit precepta decalogi sunt male ordinata. Ad hoc negatur ꝓña: et ratio est: qz dñs deus voluit q recordaremur duoz maximoz beneficioz: primus est beneficium creationis mundi. secundum est beneficium redemptionis generis humani. sciebat ēm dominus deus abeterno q dies sabbati mutandus esset in diez dñicū propter resurrectionem saluatoris. Jd circo posuit memento in tertio precepto et non in alijs.

¶ Nono queritur circa eandez distinctionē. Utrū dñs deus potest dispensare in ꝑceptis decalogi. pro huius questionis enodatione est notandum q in decalogo duplicia sūt ꝑcepta. s. affirmatiua et negatiua: et magna est differētia inter ea quo ad obligationē. nam affirmatiua obligant ad semper: sed nō pro semper idest de quocunq; viatore vez est dicere q est obligatus semper ad tale preceptum affirmatiuū: sed nō pro quolibet tempore. v. g. de quolibet xpiano vez est dicere q est obligat⁹ die veneris ad diligendū deū super omnia: et est similiter obligatus ad honorandu3 parentes suos: tamen non est obligat⁹ pro die veneris. nā quāuis non diligat deū super omnia die veneris aut non honoraret parētes suos nō peccare mortaliter omittendo talia duo. Precepta vero negatiua obligāt ad semper et ꝓ semp v. g. ꝑceptū de nō mechādo obligat vnūquemq; xpicolā ad semper et ꝓ semper. nam de quolibet verum est dicere quod est semper obligat⁹ ad non mechandum: et pro quolibz die vel tempore.

¶ Contra istud notabile arguitur sic sequeretur q quilibet xpian⁹ existens in gratia mirabiliter mereretur nullū actū habendo: ꝓñs est absurdum: igitur sequela probatur. quilibet talis xpianus adimplet oīa precepta negatiua. nam est obligatus ad semper et pro semper quāuis nullū actū habeat: ergo quilibz xpianus exñs in gratia mirabiliter meretur nullū actū habēdo. Ad hoc argumentū rñdetur negando sequelā et ad probationē distinguitur añs: vl' impropꝛie ad istū sensum q nō agit contra precepta negatiua et cōformiter se habet ad illa: et sic cōceditur illud et negatur ꝓña vel propꝛie: et sic negatur illud añs. nam ad hoc q aliquis adimpleat aliquod preceptuz propꝛie requiritur q habeat aliquē actū cōformen ad illud. v. g. ad hoc q aliquis adimpleat preceptum de non furando propꝛie requiritur qō habeat talem actum. s. nolo furari: et tunc si sit in gratia meretur: sed si non habet actū bene adimplet impropꝛie: sed non sufficit hoc ad meritum: sed requiritur qō adimpleat propꝛie. s. per aliquē actū cōformen ad tale preceptū. Ulterius est notandū q dispensare capit duob⁹ modis apud doctores vno mō: vt tñ vz sicut interpretari legē: et tunc dispēsatio nihil aliud est q iuris declaratio Alio modo capitur dispēsare: vt idē est q relaxare vel reuocare legē i aliquo casu: et tūc dispēsatio nihil aliud est q iuris reuocatio in casu: et magna est differētia inter ista tria. s. interpretari legē reuocare legē in casu: et reuocare legē simpliciter: nam inferior pōt interpretari legē: nō tñ pōt reuocare legē in casu aut simpliciter. et dñs deus aliqñ reuocauit legem in casu et non simpliciter: vt patet de lege circūcisionis. nam q̄diu ambulauerunt filij Jsrael per desertū q̄dragita annis nō fuerunt circūcisi: attñ non reuocauit tūc legē simpliciter de circumcisione: qz precepit vt circunciderentur in introitu terre promissionis: nunc tñ et in cruce saluator noster reuocauit simpliciter legem veterem quo ad iudicialia et cerimonialia. Tertio est notandum q omnes doctores catholici cōueniūt in hoc. scilicet q dominus deus pōt dispensare primo modo in preceptis decalogi. immo Romanus pōtifex in dies dispēsat primo modo. Similiter et doctores theologi. sed magna est controuersia de secundo membro dispensationis.

¶ Contra istam opinionem arguit doctor Subtilis in presenti distinctione multis argumentis. primo sic dominus deus dispēsauit in preceptis decalogi scōe tabule: ergo pōt dispensare: añs ꝓbat dispēsauit

cū Abrahā. Gen. 22. vt occideret filium suum Isaac innocentem. ergo dñs deus dispensauit in preceptis secunde tabule. Ad hoc argumentū facile respondetur secundū Thomā negando q̄ dispensauit dñs de⁹ cuz Abrahā. nam illud preceptum. scilz non occides intelligitur auctoritate propria: modo si Abrahā voluit occidere filium suū innocentem voluit auctoritate dei: q̄ dñs deus sibi precepit ꝛ necessarium est dicere q̄ taliter intelligitur illud preceptū: quia alias oporteret dicere q̄ dñs deus dispensaret in tali precepto cū regibus iudicibus ꝛ lictoribus siue torturibus. nam certū est q̄ tales occidendo malefactores non peccant: et si illud preceptū non taliter intelligeretur dñs de⁹ dispensaret cū eis sed intelligēdo vt dictum est ipsi nō faciunt contra tale preceptum ꝛ per ꝓns deus non dispensat cū illis.

¶ Scōo arguitur sic dñs dispē sauit in precepto de non furando cū filijs israel: vt habet exodi. 11. ꝛ 12. cap. ergo potest dispensare dñs de⁹ ans probatur: filij Israel cōmiserūt furtū ꝛ non peccauerunt. igitur dñs de⁹ dispensauit cū eis: mai. probat acceperūt vasa aurea ꝛ argentea in vitis dñis egiptijs: ergo cōmiserūt furtum: ꝓna tenet: q̄ furari est accipere alienū in vito domino. Ad hoc argumentum respondetur negādo antecedens: ꝛ ad probationem negatur maior: ꝛ ad probationem negatur consequentia: ꝛ ad probationem dicitur quod in diffinitione furti ly inuito domino intelligit de domino deo: qui est dñs superior ꝛ nō intelligitur de dominis particularibus: ꝛ q̄ hoc sit verum patet. nam si aliquis cōstitutus in extrema necessitate acciperet aliquē panez a sorte ipso inuito certū est q̄ non cōmitteret furtū: ꝛ tñ acciperet alienū inuito domino particulari: modo si filij Israel acceperunt ab egiptijs vasa aurea ꝛ argentea hoc fecerunt domino deo precipiente cuius est terra ꝛ plenitudo eius. ꝛ hoc rationabiliter precepit dominus deus: q̄ egiptij debebāt illa filijs Israel pro laboribus ipsorum: nam cogebant eos sine causa iusta ad faciendos latères.

¶ Tertio arguitur sic dñs de⁹ dispensauit cū propheta Ozee ī precepto de non mechando. igitur opinio nulla: ans probatur: dñs de⁹ precepit Ozee prophete accipere vxorem fornicariā ꝛ facere filios fornicationū: vt hētur Ozee primo: ergo deus dispensauit cū ipso in precepto de non mechando. Ad hoc argumentuz rñdetur negando ans: ꝛ ad probationē negatur ꝓna: rō est: q̄ secundū diuuz Hiero. in prologo sup prophetā Ozee illud p̄ceptū intelligit de fornicatiōe spūali. s. de idolatria. ita q̄ volebat dñs de⁹ ipm prophetā relinquere filias israel ꝛ accipere vnā idolatram: vt significaret quod ipse facturus erat. scilicet q̄ debebat relinquere synagogam quā habebat in vxorem et accipere populum gentilium: qui erat idolatra Insuper q̄ intelligeretur de fornicatione corporali adhuc nō habetur q̄ de⁹ dispensauit in p̄cepto de non

mechādo. nā q̄ accepit illā ex precepto dei. iam effecta est vxor eius postq̄ dñs deus eā sibi dabat: ꝛ sic patz q̄ ista tria argumenta propter que multi doctores mouētur ad cōcedendū deū posse dispēsare in preceptis decalogi nihil cōcludunt. immo facile soluūtur. Sz superest aliū argumentū q̄ difficilius est istis. s. nō oia precepta decalogi sunt de lege nature stricte: ergo saltez in illis preceptis que non sunt de lege nature stricte dñs deus poterit dispensare: ans probatur honorare parētes ꝛ diligere deū sup oia nō sunt de lege nature stricte. igitur assumptū verum: ans probatur. possibile est q̄ aliquis in toto tempore vite sue nō obligetur ad diligendū deuz super oia: vel ad honorandū parentes: ergo talia precepta non sunt de lege nature stricte: de ꝓmo. s. de dilectione dei. an de⁹ possit de obligare aliquem pro toto tempore vite sue dubitat doctor sub. de alio precepto fatetur q̄ deus potest de obligare aliquem pro toto tempore vite sue de honorandis parentibus: ꝛ certe videt esse magna aparentia. nam possibile est q̄ aliquis toto tempore vite sue sit obligatus circa bonum cōmune: ꝛ taliter occupatus q̄ non potest honorare parentes. Sed adhuc istud argumentum non concluderet contra doctorem sanctum. nam de primo precepto diceret: quod deus non potest de obligare aliquē ab ipso. nam quāprimuz aliquis deuenit ad vsum rationis tenetur se conuertere ad deū. iuxta illud zacharie primo. Conuertimini ad me ꝛ ego conuertar ad vos. De alio precepto diceret q̄ in tali casu vbi non succurreret parentibus q̄ hoc non faceret auctoritate propria: sed auctoritate dei: et quod maxime intelligitur tale preceptum quo ad illud negatiuum q̄ includit ne facias iniuriā parentib⁹ ꝛ quo ad istud negatiuum nō potest deus dispensare. nam si deus preciptat alicui filio q̄ non succurrat patri suo vel q̄ verberet eum egregie talis filius ad implendo tale preceptum nullā iniuriam facit patri suo: q̄ pater suus tenet talia velle pati.

¶ Contra resolutionem huius questionis arguitur sic. helizeꝰ propheta dispensauit cū Naman in primo precepto decalogi. ergo a fortiori dñs deus potest dispensare. ans probatur in. 5. cap. 4. lib. regū habetur q̄ Namā petijt ab heliseo pphēta q̄ faceret cū dño deo: vt ignosceret illi q̄ intraret templū remon si adorāret rege ipsius adorāte ꝛ heliz eus rñdit q̄ iret in pace. i. q̄ non curaret: q̄ dñs deus erat cōtentus. ergo helizeus dispensauit cū Naman vt adorāret idola: ꝛ per ꝓns dispensauit in primo precepto. Ad hoc argumentū rñdetur negando ans: et ad probationez negatur ꝓna: rō est: q̄ ibi non capitur adoratio pro adoratione idoli remon: sed pro genuflexione. nam rex Sirie sustentabat se super humeros Naman. ideo oportebat quod rege flectente genua ipse Naman etiaz flecteretur. idcirco non faciebat hoc in honorem idoli remon: sed q̄ sustētabat regem propterea nullo modo adorabat idolū.

Contra istam solutionem arguitur quilibet princeps humanus potest dispensare in suis legibus. ergo dominus deus potest etiam dispensare in suis legibus: consequentia tenet: quia nō videtur potior: ratio de vno quam de alio. Ad hanc replicam respondetur negando consequentiam: et ad probationem negatur q non sit maior: ratio de vno quam de alio: ratio est: qz aliqne leges diuine vt puta precepta decalogi sunt de lege nature non autez leges humane et si aliqne essent leges humane que essent de iure nature aut diuino princeps humanus non posset in eis dispensare.

¶ Secundo arguitur sic dominus deus. iam dispensauit in preceptis legis nature. igitur potest dispensare in preceptis decalogi: antecedens patet dispensauit in pluralitate vxorū cum patriarchis. Similiter in libello repudij: et ista sunt cōtra legem nature: ergo dispensauit in aliquibus preceptis legi nature. Ad hoc argumētū rñdet distinguēdo antecedens vel capiendo legem nature large siue secundo modo: et sic conceditur illud: et negatur consequentia vel capiendo legem nature stricte: et sic negatur illud nec probatur in isto sensu. Contra istam solutionem arguitur. Iam dominus deus dispensauit in precepto de furto nō faciendo. immo in dies dispēsat cuz fratribus minoribus: ergo potest dispensare: antecedens patet domini minores accipiunt alienum: quolibet die: ergo non peccant. igitur dominus deus cum eis in dies dispensat. Ad hanc replicam respondetur negando antecedens: et ad probationem negatur consequentia: ratio est manifesta: quia non accipit ista inuito domino deo: et ad furtum nō sufficit accipere alienum sed requiritur accipere alienū inuito dño deo.

¶ Decimo queritur circa eandem distinctionem. Vtrum dominus deus obligauit nos adimplendum precepta decalogi in charitate siue gratia. Pro huius questionis intelligentia est aduertēdum quod olim fuit vna opinio antiquorum tenentium partem affirmatiuam quā defēsare nitit Dionisiꝰ ſisterſiēſis.

¶ Contra istam opinionem arguitur autoritate Aurelij augustini supra illud psalmiste declia a malo et fac bonū. d. declinare a malo semper vitat penam quamuis non semper promereatur palmā: ergo non requiritur gratia adimplendum precepta decalogi.

¶ Ratione arguitur sic sequeretur quod existens in peccato mortali nolendo furari: et nolendo mechari: et honorando parentes peccaret mortaliter. Similiter succurrendo proximo in extrema necessitate omnia ista videntur absurda. igitur sequela patet: quia talis non adimplet precepta decalogi postquā non habet charitatem. Insuper sequeretur quod quilibet deberet dubitare de quolibet opere quod facit an peccat mortaliter: consequens est absurdum: igitur sequela patet. nemo scit an habeat charitatem: quia Ecclesiastes. 9. habet nemo scit an odio vel amore dignus est. igit quilibet debz dubitare de quolibet opere. an peccet mortaliter postquam dubitat se habere charitatem. Itez sequeretur quod tātum peccaret aliquis succurrendo pauperi in extrema necessitate sine gratia: sicut ille qui nullo modo succurrit: consequens est absurdum. igitur non requirit charitas. sequela patet ambo transgrediūtur precepta dei: et equaliter obligantur: ergo equaliter peccant. Aliqui formant argumentum tale. scilicet sequeretur quod obligaremur ad impossibile. scilicet ad habendam gratiam: que non est in potestate nostra. sed hoc argumentum nullius est valoris: ratio est: quia in potestate nostra ē disponere nos ad gratiam.

¶ Secunda opinio fuit antiquorum. d. quod nullo modo requiritur charitas adimplendum precepta decalogi: sed hec opinio nō placet doctori sancto nec Bonauenture. Nam sunt aliqua precepta que nequeunt adimpleri sine charitate. scilicet precepta de dilectione dei super omia et precepta de sabbato sanctificādo. Insuper sequeretur quod per peccatum posset adimpleri preceptum decalogi quod videtur absurdum. Propter ista igitur ponuntur aliqne conclusiones conformes ad prefatos duos doctores. Quarum prima est ista. Dominus deus obligauit nos ad duo precepta adimplenda in charitate. Ista conclusio patet de primo et tertio preceptis decalogi impossibile est enim talia duo precepta adimplere sine charitate. Nam si homo diligat deum super omnia iam habet charitatē: et hoc requiritur ad adimplendum illa duo precepta. Secunda conclusio est ista. Dominus deus non obligauit nos ad alia precepta decalogi adimplenda in charitate. Ista cōclusio patet: quia omnia alia precepta decalogi abillis duobus possūt adimpleri sine charitate. Tertia cōclusio est ista non est possibile adimplere omnia precepta decalogi sine charitate aut gratia. Ista conclusio clarissime infertur ex prima. Quarta ꝯclusio est ista. Aliqua sunt precepta in lege noua que nequeunt adimpleri sine gratia aut charitate Ista conclusio patet de susceptione eucharistie. et aliorum sacramentorum. Nam sacramenta legis euangelice non possunt digne ab aliquo suscipi nisi habeat charitatē vl graz.

¶ Contra scōam conclusionez argū sic. Deut. 19. habet qō iustū est iuste exeq̄ris: ergo necessariū est facere opus ex charitate ad hoc vt adimpleat p̄ceptum decalogi. Ad hoc argumentū rñdet negando ꝯsiam: rō est: qz ly iuste in illa autoritate nō capit p habitu iustitie: sz tm valet ly iuste sicut hoc totū. s. non faciēdo alicui iniuriā. Contra istā solutionē arguit. nō est possibile aliquē lucrari vitam eternam: nisi habeat charitatem: ergo non est possibile adimplere mandata decalogi sine charitate

cõsequentia probatur quicunq; ad implet mandata dei lucratur vitam eternã: ergo non est possibile adimplere mandata decalogi sine charitate. aãs ptz autoritate saluatoris Matthei. 19. d. si vis ad vitã ingredi serua mandata. Ad hanc replicã rñdetur distinguendo pñs vel intelligendo de oĩbus: ꝛ sic pceditur pñia cũ pñte vel intelligendo de aliquib⁹ ꝛ sic negat pñia: ꝛ ad probationẽ distinguitur aĩs vel intelligẽdo de oĩbus: ꝛ sic conceditur illud ꝛ negatur pñia vel intelligendo de aliquibus: ꝛ sic negatur illud: ꝛ ad probationẽ dico q̃ saluator intelligit de oĩbus. ita q̃ sensus est si vis ad vitam ingredi serua omnia mandata.

¶ Scõo argr̃ sic intẽtio dñi dei est vt mereamur adiplendo precepta: sed non possum⁹ mereri sine charitate. ergo impossibile est adiplere aliq̃ mãdata sine charitate. Ad hoc argumentũ rñdet q̃ duplex est intẽtio dñi dei: q̃dã est intẽtio obligatoria: ꝛ alia est intentio finis. si intelligatur maior de intentione obligatoria negatur illa. Si vero intelligat de intentione finis cõceditur illa cũ maiori. ꝛ negatur pñia: ꝛ hoc est q̃ cõmuniter solet dici ab oĩbus doctoribus. scz q̃ aliqua precepta decalogi bene pñt adiplerisine charitate quo ad substãtiã nõ aũt quo ad intentionẽ precipiẽtis ꝛ intelligũt de intẽtione obligatoria. ¶ Cõtra ista solutionẽ argr̃ informatio ꝛ deformatio apponuntur: sed deformatio prohibetur: ergo informatio precipit: ꝛ per pñs precipit q̃ fiat actus cuz charitate, quũ nihil aliud sit informatio q̃ actus formatus. Ad hãc replicã rñdet negando pñam. ꝛ rõ est: q̃ nõ opponuntur immediate. nã dabile est mediũ inter illa. s. actus qui non est deformis. immo est virtuosus ꝛ nõ est etiã informatus. i. charitate formatus. ¶ Contra ista solutionẽ argr̃ ſequretur q̃ talis adimpletio preceptor̃ sine charitate aliq̃d prodesset: pñs est cõtra illud apostoli prime ad corinthios. 13. Si distribuero in cibos pauperũ oĩs facultates: ꝛ si tradidero corpus meũ ita vt ardeã charitatem aũt nõ habuero. nihil mihi prodest. igitur solutio nulla. sequela patet per talẽ adimpletionem vitatur magna pena in inferno: ergo talis adimpletio preceptorũ sine charitate aliquid prodest. Ad hanc replicã respondetur distinguendo: vel quo ad meritum glorie eterne. ꝛ sic negatur illa: nec probatur in tali sensu: vel quo ad vitationem pene: ꝛ sic conceditur illa ꝛ negatur minor. Nã apostolus intelligit quo ad merituz vite eterne: vt patet intuenti caput allegatum. Et si adhuc arguas fuit hereſis pelagiana dicere quod possumus adimplere precepta legis sine charitate. igitur solutio nulla. Ad hoc respondetur quod non fuit hereſis pelagiana dicere quod possum⁹ adimplere aliqua precepta dei sine charitate. sed hereſis eius fuit quod possumus adimplere omnia mandata dei sine charitate. ꝛ ista hereſis fuit damnata tempore diui augustini ꝛ ab ipso confutata.

¶ Undecimo queritur circa eã

dem distinctionem: vtrũ oĩs homo agens cõtra precepta decalogi peccet mortaliter. Pro huius questionis intelligentia est aduertẽdum q̃ bifariã aliquis põt cõtrauenire alicui precepto: vno modo volũtarie ꝛ deliberate: ꝛ alio modo indeliberate quãuis guillermus ochã in coliberis tenet q̃ non est dabilis actus indeliberatus circa materiã mortalem: sed opinio est cõtra experiẽtiaz nam multi sunt qui in deliberate iurant ꝛ piurant. Insuper quãdo dñs deus aliquib⁹ infligit aliquos mortbos ꝛ infortunia tales subito prorũpunt in blasphemias ꝛ cõtumelias dñi dei: ꝛ vix talia dixerunt. Jaz penitet eos talia dixisse in eorũ creatorez. Propterea ab oĩbus alijs doctorib⁹ tenetur incõcusse q̃ dabiles sunt actus indeliberati circa materiam mortalez. ꝛ circa oĩa precepta decalogi: ꝛ iuxta mẽtes ipsorum ponuntur cõclusiones respõsiue ad tituluz questionis: quarũ Prima est ista. Cõtra oĩa precepta decalogi cõtingit agere sine peccato: ista cõclusio probatur: primo de actibus indeliberatis: nam teste diuo augustino impossibile est quin visis tangamur: posit̃q; ergo tales primi motus non sunt in potestate nr̃a non sunt pctã: scõo patz cõclusio quãdo adest ignorantia inuincibilis vt patet de Jacob quãdo cognouit liã: patet iniup de machabeis: qui permisserunt seipsos occidi ne violarent sabbatũ vt habet in scõo cap. primi lib. machabeorum. Scõa cõclusio est ista: circa oĩa precepta decalogi cõtingit peccare venialiter: ista cõclusio probat cõtra oĩa precepta decalogi ptingit habere actus malos semi deliberatos ꝛ tales actus sunt precepta venialia: nam ad pctm̃ mortale requiritur plena ꝛ pfecta deliberatio: ergo circa oĩa precepta decalogi cõtingit peccare venialiter. Tertia cõclusio est ista circa multa precepta decalogi contingit deliberate agere: ꝛ solum peccare venialiter: ista cõclusio patet: quãdo non inferr̃ notabile nocumẽtum proxio: vt puta quãdo aliquis deliberate furatur vnũ pomum vel vnum pirũ vel vnuz denariuz. Similr̃ quãdo aliquis dicit falsum testimoniũ de aliquo ꝛ non infertur ei notabile nocumentum.

¶ Contra primã cõclusiõem arguitur sic ꝛ maxie contra scõam probationem eius non cadit ignorantia inuincibilis in iure diuino vl̃ naturali: ergo probatio nulla: aĩs probatur quilibet tenetur scire ius diuinum ꝛ naturale: ergo non potest cadere ignorantia inuincibilis in iure naturali vel diuino. Pro huius argumẽti solutione est aduertẽduz: q̃ duplex est ignorãtia iuris diuini. s. in vniuersali ꝛ in particulari q̃ dicit a dñis canonistis ignorantia facti. Prima ignorãtia nõ potest cadere. nam bene sciebat iacob q̃ non erat mechãduz: similiter illi glorioſi machabei bene sciebãt q̃ nõ licitũ erat occidere aliquos: nihilomin⁹ habebãt ignorãtiã iuris diuini in pticulari siue ignorãtiã facti ignorabat eñ iacob q̃ tunc non erat cubãdum cuz lia: similiter ignorabãt prefati machabei q̃ in illo casu nõ erat licitum

eis permittere q occiderentur in sabbato. Guillelmus tñ parisiensis negat tales ignorãtias inuincibiles facti: sed oẽs alij doctores tenẽt oppositũ ꝛ rõnabiliꝰ: naz alias si iacob peccasset seq̃retur q quilibet vir cõiugatꝰ dormiẽs sine lumine cũ vxore sua peccaret mortaliꝰ: ꝓñs est absurduz: igitur ꝛ opinio: seq̃la ptz qz quilibet talis expõit se periculo peccati mortalis. ſ. q loco vxoris fuerit posita vna alia sicut posita fuit iacob propterea rñdetur ad formaz argumenti distinguẽdo añs vel intelligendo de ignorãtia in vniuersali ꝛ sic ꝓceditur illud: ꝛ negatur ꝓña qz non ꝓcedit probatio de tali ignorantia vel intelligẽdo de ignorantia facti: ꝛ sic negatur illud: ꝛ ad probationem negat ꝓña: naz cum scientia iuris diuini in vniuersali stat ignorantia in particulari.

¶ Cõtra scõaz cõclusionẽ argk sic: semper volũtas agit deliberate ergo nũq̃ est pctũ veniale ppter in deliberationẽ: añs ꝓpatur itellectꝰ ꝓsitat volũtati obiectũ: ꝛ nihil aliõ req̃rit ad hoc q volũtas deliberate agat: ergo volũtas semp deliberate agit. Ad hoc argumẽtũ rñdet negãdo añs: ꝛ ad ꝓbationẽ negat minoꝛ immo req̃ritur q itellectꝰ iudicet õ tali obiecto q est malũ vel apprehẽdat sub rõne mali aut teneat taliꝰ apprehendere vel iudicare ꝛ talis deliberatio sufficit ad peccatũ mortale ꝛ nisi itellectꝰ taliꝰ se bẽat nõ deliberate agit ꝛ p ꝓñs nõ peccat mortaliꝰ vt ꝓz de habituato ad iurãdũ q sine tali apprehẽsione aut iuditio iurat frequẽter. Cõtra istã cõclusionez arguitur: seq̃retur q habituatꝰ ꝑiurãdũ semp iuraret: ꝓñs ẽ cõtra experiẽtiã: igitur solutio nulla: seq̃la probatur nõ req̃rit nisi habitꝰ iurãdi ad hoc q iuret: ergo continuo iurabit. Ad hãc replicã rñdetur negãdo seq̃lam: ꝛ ad ꝓbationẽ negat q nihil aliud req̃rat: imo ad habitũ optz habere aliqualẽ appẽhẽsionẽ alias non exiret in actũ iurãdi. Et si adhuc arguas si indeliberatio amoueret omnem malitiaz a pctõ mortali seq̃ret q imperfecta deliberatio amoueret oẽz culpã a veniali: ꝓñs est falsum: igit seq̃la ꝓbat iperfecta ꝺliberatio aufert a mortali oẽz culpã mortalẽ: ergo aufert a veniali oẽm culpã venialẽ. Ad hãc replicã rñdet negãdo seq̃lã: ꝛ ad ꝓbationẽ negatur ꝓña rõ est qz vbi supabũdat delictũ supabũdat mia del: vt ptz de pctõre ꝓtrito. Rã semp a maiori pctõre plꝰ remittit deꝰ ꝺ culpa ꝛ pena quã a maiori.

¶ Buodecio q̃rit circa eãdẽ distin. an sit dabilis pplexitas circa decalogũ aut legez euãgelicã. Pro hꝰ q̃stionis ꝺclaratiõe est aduertẽdũ: q pplexitas est qñ aliqs nõ põt vitare pctũ: ita vt quicqd agat sp peccabit. Isto notato rñdet negã. ad q̃stionẽ: ista rñsio ꝓbat dato oppõsito. ſ. q aliqs esset pplexꝰ: seq̃ret q talis eẽt obligatus ad ipossibile: ꝓñs est ꝓta illõ hieronimi: anathẽa sit q dixerit deũ obligare ꝛc. igit rñsio nulla: seq̃la ꝓbat talis ẽ obligatꝰ ad nõ peccandũ ꝛ non põt vitare pctũ postq̃ est perplexus: ergo est obligatus ad impossibile.

¶ Cõtra istã rñsionẽ arguit: dabilis ẽ aliquis casus in quo aliquis est pplexꝰ: ergo rñsio nulla: añs ꝓbatur volo q aliqs rectoꝛ sciat suuz parrochianũ habere aliqua bona ex vsura: ꝛ credit firmiter q quãuis significet illi nõ restituet ꝛ videt q talis parrochianꝰ habet ignorãtiã invincibilẽ tunc talis rectoꝛ est pplexꝰ igitur assumptũ vex: añs ꝓbat si significet illi nõ restituet ꝛ tũc parrochianꝰ suus dãpnabit: ergo peccat significãdo illud: ꝓña tenet qz õbet curare salutẽ sue ouis ꝛ nõ dãpnationem: si nõ significet seq̃tur detrimentũ alteriꝰ ouis sue cui tenet restituere alt vsuras: ꝑ peccat nõ significãdo: ꝓña tenet qz tenet iuuare ouẽ suã ꝛ laborare vt acquirat illa ouis res suas: maxie si illa ouis sit cõstituta in maxia necessitate. Ad hocargumẽtum rñdet negando añs: ꝛ ad ꝓbationẽ dato casu negat añs: ꝛ ad ꝓbationẽ negatur maioꝛ: ꝛ ad ꝓbationẽ negatur iterũ añs: ꝛ ad ꝓbationẽ negat ꝓña: ꝛ ad ꝓbationẽ dico: q rectoꝛ tenetur curare salutez sue ouis medio licito: modo si talis ouis ꝓdatur ꝛ dãpnetur hoc proueniret ex malitia ipius: ꝛ nõ ex parte ꝺfit rectoris. nã ꝺñs rectoꝛ tenet significare illi ꝛ docere eum suã ignorãtiã: vt succurrat alteri oui. Cõtra istaz solutionẽ arguit autoꝛitate Aurelij augustini. d. in ca. siquis de penitẽtia distinct. 7. si scirem tibi nõ prodesse nõ te admonerẽ: nõ te terrerem ꝛc. ergo postq̃ ꝺñs rectoꝛ iudicat q nõ ꝓderit oui sue significare talem vsurã nõ debet illi significare Ad hanc replicam rñdetur negãdo ꝓñam rõ est qz diuus Augustinꝰ loquitur ibi de sacramẽto penitẽtie respectu laborãtis in extremis ꝛ certũ est q si homo sciret q tali nõ ꝓdest sacramẽtũ penitẽtie nullo mõ debz ei dare: nã si non ꝓdest hoc ideo est qz talis actualiꝰ existit in pctõ mortali qz si nõ existeret in pctõ mortali sacramentũ penitẽtie prodesset illi ꝛ ideo si non prodest hoc ideo est qz retinet aliqõ pctũ mortale vel aliq̃ ꝛ si cõferat tali pctõri sacramẽtũ penitentie infertur magna iniuria ipi sacramento.

¶ Scõo arguit sic cõfessoꝛ audiens sacerdotẽ habẽtẽ plura beneficia sine rõnabili causa aut sacerdotẽ cõcubinariũ nolẽtem relinquere ipaz est pplexꝰ: igit rñsio nulla: añs ꝓbat si absoluat peccat: si non absoluat scandalizat ipm: ergo quicqd faciet talis cõfessoꝛ semp peccabit. Ad hoc argumẽtũ rñdetur negãdo añs: ꝛ ad ꝓbationẽ dico q nõ debet euz absoluere si nõ vult relinq̃re pluralitatẽ bñficiorũ aut cõcubinaz ꝛ distinguo q scandalizet eum vel actiue et sic negatur: vel passiue ꝛ sic cõcedit illud ꝛ nego ꝓñam: nam tale est scandalũ pharizaicuz ꝛ non est timendum.

¶ Tertio arguitur episcopus ille ꝺ quo habet in capꝰ qz circa li. quarti de cõsanguinitate ꝛ affinitate fuit pplexus: ergo respõsio nulla añs ꝓbatur pontifex precipiebat illi q dissimularet de illo matrimonio (ꝓhibito) in gradu: ꝛ in ca. tua ꝺ cognatiõe spũali eiusdẽ li. precipit oĩbus christianis q non dissimulẽt

talia matrimonia: ergo talis episcō pus erat perplex⁹ cuz habebat duo cōtradictoria mādata. Ad hoc argumentū rñdetur negādo q erat ꝓplex⁹ talis episcopus ⁊ ad probationē dico q in illo ca. tua allegato ꝓcipitur illud quādo nulla interueniret dispensatio modo in illo matrimonio dequo habetur in ca. qz circa allegato interuenit dispensatio.

¶ Quarto arguitur sic autoritate grasiani in primo ca. 13. distinctiōis aduersus ius naturale nulla dispēsatio admittitur nisi forte duo mala ita vrgeāt vt alterum eoꝝ necesse sit eligi ergo dabilis est ꝓplexitas. Ad hoc argumētum aliqui doctores negant gratianū cum sua autoritate: sed melius est dicere q ipe intelligit de malis pene ⁊ nō de malis culpe: nam de malis culpe nullū est eligendum: teste eñ apostolo ad romanos. 3. non sunt fiēda mala vt inde eueniant bona: sed de duobus malis pene mino est eligendū: ⁊ ita debet intelligi illud cōmune dictum scz de duob⁹ malis minus malū est eligendū. s. de malis pene ⁊ non de malis culpe. ¶ Contra istā solutionez arguitur posito q alicui subdito duo superiores ꝓcipiāt opposita tunc talis subditus erit perplexus igitur solutio nulla. Ad hanc replicā rñdet negādo afis: nam debet talis subditus respicere ad mādata. s. quot eorum est cōformie sue subiectioni ⁊ tali debet obedire. v. g. si rex ꝓcipiat alicui ire ad bellum pro defensione patrie ⁊ pater ꝓcipiat oppositum talis debet obedire regi ⁊ non patri

Si vero pater ei⁹ sit in extrema necessitate ⁊ rex ꝓcipiat q vadat ve natum potius debet obedire patri quā regi. ¶ Contra istam solutionem arguitur posito casu q aliquis xp̄ianus in die iouis sancta habeat istaz cōscientiaz erroneā non est ieiunandum hodie qz saluator fecit cenā cū discipulis suis in hoc die: tūc q̄d̄q̄ faciat talis xp̄ian⁹ in hoc die peccabit: ḡ est ꝓplex⁹: afis ꝓbat vl' ieiunabit vl' nō ieiunabit: si ꝑmū aget ꝓtra conscientiā ⁊ ex ꝑnti peccabit: si non ieiunet aget cōtra ꝓceptū ecclesie ⁊ per ꝑns peccabit: ⁊ nō est dare medium inter illa duo cum sint ꝓtradictoria: ergo quicq̄d faciet peccabit. Ad hanc replicaz rñdetur negando afis: ⁊ ad probationez dico q debet ieiunare: sed debet ꝓius deponere talem cōscientiam erroneā: ⁊ ipa deposita ieiunando non peccabit imo merebitur vitā eternā si sit in gr̄a: ⁊ ita ꝓportionabiliꝫ est dicēduz de oibus aliis cōscientijs erroneis vincibilibus: sed de istis cōscientijs perampliꝰ discutietur altissimo fauente in scō sententiaꝝ. ¶ Contra istā solutionem arguitur dabilis est casus in quo aliquis necessario peccabit: ergo dabilis est ꝓplexitas: afis ꝓz posito casu q aliqs sacerdos ludat breuiarium suū ad taxillos: ⁊ p. 15. dies non possit habere aliud: tūc in tali tēpore intermedio talis sacerdos tenetur dicere horas canōicas ⁊ non potest eas dicere: ergo necessario peccabit. Ad hanc replicaz rñdetur negando afis: ⁊ ad probationem nego q teneatur dicere horas ꝓ tali tēpore: sed satis est q penitat ip̄m talis lusionis: ⁊ dicat horas quas scit memoriter: ⁊ ita ꝓportionabiliter dicēdum est si aliqs sacerdos ꝑdat breuiariū suū vel sit in loco in quo non potest habere breuiarium: qz oblitus est secuz afferre ⁊ sic de similibus casibus.

¶ Decimotertio queritur: An ꝓmū ꝓceptū sit recte latū a dño deo: ⁊ videtur q non quia ꝓhibet iubet dicens non facies sculptile ⁊c. ⁊ licitum est facere: imo in dies recte fiunt in ecclesia: igitur non recte fuit latum tale ꝓceptū decalogi. Pro huius questionis intelligētia est aduertendum q maledictus Luther nñis diebus renouauit quādam hēresim astruentez nullas debere esse ymagines in ecclesia: nā damascenus qui floruit. 90. anno supra tricētesimū a xp̄i passione vel natiuitate testatur q tēpore suo exprobabat fidelibus xp̄ianis q saluatoris ⁊ dilue virginis ⁊ apostoloꝝ ac aliorum sanctoꝝ ymagies adorēt deinde sequut⁹ ē philipicus Impator grecorum qui ex cōsilio Joānis monachi hēresiarche iussit terradi ab ecclesijs oēs ymagines: sed papa cōstātin⁹ ambos dāpnauit ⁊ excōmunicauit in cōsilio laterano quāquidem sentētiam dñs deus in sacrilegū imperatorem vltione exsequut⁹ est: naz ab anastasio impio ⁊ occulis priuatus est. Deide leo imperator itidē iussit de imaginibus quē dāpnauit gregorius scōus in cōsilio ad hoc expresse vocato qui scribens seruio marcilie si eꝑo ip̄m laudat qō ꝓhibuerit adorare imagines adoratiōe latrie terminata ad eas: sed reprehēdit eum quia eas fregit deinde cōstātinū. 5. paulus prim⁹ papa ꝓpter eandē causam dāpnauit: ⁊ hirenne imperatrix ꝓpriū filium constantinum impatorē. 6. occulis ⁊ imperio ꝑuauit: ⁊ propter hanc hēresim imperiū translatū est a grecis in frācos ermanos ⁊ tēpore charoli magni q̄dā presbiter noie felix reuera infelissimus voluit seminare hanc hēresiz in alemāia: sed ꝑcurāte charolo magno cōdēpnat⁹ est a cōsilio vniuersali cui aderāt duo legati pape.

¶ Propterea tenēda est incōcussa determinatio ecclesie toties facta ad vberiorē tū intelligentiam ⁊ fideliū cōsolationem est aduertendum scōm damascenū: q cum deus suapte nā inuisibilis figurari etiaz non poterat cuz figura lineis terminetur ⁊ circūscribitur: itaq̄ inscipiēte magne foret diuinitatē figurare aut eius imaginē corporeaz exibere ⁊ hoc fuit vna causa vt imaginuz vsus in veteri testamēto rarior fuit: Sed cum venit plenitudo temporis misit dñs deus filiū suum factū ex muliere, factū sub lege verbū ineffabile caro factū est ⁊ habitauit in nobis: ⁊ habituinuctus est vt homo nam iaz vt abrahe visa est in specie hois non vt prophetis: sed scōm veritatem factus est hō propter nr̄am salutē non enim assumpsit deus corp⁹ fantasticū: aut celeste: aut aereū: vt impij hēretici māichei: valētiani: ac apolinarij senserunt: sed ver⁹ deus xp̄s ac verus homo diuersat⁹ in terra cum hoīb⁹ operat⁹ mira-

cula passus: crucifixus: mortuus: & sepultus: deinde resurgēs ascendit in celū: q̄ oia sicut scōm veritatē gesta ita etiam visa ab hoib⁹ & scripta sunt. Hac ergo incarnatione v̄bi iaz facile pōt cape fidelis q̄l̄r infigurabilis figurek & inuisibilis fact⁹ est visibilis: sicut enim occulis humanis pri⁹ obiecit p̄sentiā suaz ita & pictor pri⁹ visa potuit exhibere hūano sensui & visui sic etiā p oēm eccleſiā crucifixi imago affigit sub visibili spē: similr virginis imago & apostolorū nec mirādū est cū damascen⁹ testat in quarto libro & ante eū eusebi⁹ in tribus vltimis ca. primi li. ecclesiastice hystorie affirmans se habuisse ex archiuis publicis Edizene ciuitatis q̄l̄r xp̄s missit abagaro regi vnā epistolā & suā imaginē q̄ hodie asseruatur i ecclesia diui bartholomei de heremineis ianue. Insup cātatissima ē hystoria veronice q̄ cū xp̄o sudariū i passiōe obtulisset xp̄s imaginē sue faciei i p̄ressit & rome asseruat. Preterea diuus lucas multas imagines v̄ginis marie depinxit: quaz vna asseruatur rome in ara celi apō minores: & exodi. 25. dñs de⁹ p̄cepit fieri duo hierubin aureos habētes perductiles facies ex vtraq̄ pte oraculi. Silr salomō plures imagines in tēplo posuit: silr cōstātin⁹ primus imperator propter crucis imagines celitus ostēsam auream iussit fieri: & ipaz in manu tempore belli ferebat. Item augustinus libro scō de visitatione infirmorū testatur vt moriturus & crucis & crucifixi imago exhibeatur: quem morem oēs veri catholici obseruāt. Pariformā diuus hieronim⁹ suadet eustochio ad dēz gressum pingere crucis imagines. Postremo dñs deus miraculis voluit imagines approbare. Nam cum quedam imago crucifixi a perditissimo sagittario diaboli suasu fuisset vulnerata cruorem sanguinis dedit in cōmitatu solrēci diocesis constantiensis: & in multis alijs p̄tib⁹ christiānitatis sil̄e oīno fact⁹ est in multis imaginibus. Desinat ergo humana temeritas imaginuz vsum in ecclesia calūniari qui dominū deuz nostrum iesum christū habet autorē & inceptorem.

¶ Contra istam resolutionem siue fidem catholicā arguunt hereticī: exodi scō habetur non facies tibi sculptile: ergo non sunt fiende imagines. Ad hoc argumentū respondetur negando p̄iaz: & ratio est quia intentio dñi dei non erat oīno prohibere imagines fieri: nam ipse precepit postea fieri duo hierubin: exodi. 25. & serpentem eneum & multas alias imagines. ¶ Et q̄ hoc sit verum patet quia in eodez capitulo allegato ipe subiūgit non adorabis ea & coles. Sed intentio dñi dei erat precise fieri imagines vt adorarent & colerent eas adoratiōe termināta ad eas sicut faciebāt gentiles: naz hoc est idolatrare. Idcirco dñs deus bene vult vt fiant imagines propter honestuz finem: sed nō vult vt fiant ad idolatriam cōmittēdaz.

¶ Scō arguitur sic laudatur rex ezechias quia cōfregit serpētem eneuz quem dñs deus fieri iusserat vt habetur in. 18. capitulo quarti regum: ergo boni principes & Reges christiani debent imitari regem ezechiam infringēdo imagines: vt laudētur cum eo. Ad hoc argumentum rādetur negando cōsequentiam discrimen est latum: quoniā populus iudeorum erat populus dure seruicis & pronus ad idolatriam & maxime tempore regis ezechie: quia pater ipius regis. s. achaz fuit maximus idolatra & videbat rex ezechias q̄ ferme totus populus preter leuitas & sacerdotes cōmittebat idolatriam cuz tali serpente eneo: ideo sapientissime fecit rex ezechias ipz frangendo vt vitaret tantam idolatriā: non autē ita est de populo christiano qui est populus perfectus & pauci: aut nulli erāt circa imagines idcirco reges & principes christiani non debent frangere imagines. Cōtra istam solutionem arguitur in tali adoratione imaginum est maximum periculum idolatrie: & ingens periculum malarum cogitationum quādo aspiciuntur virgines sancte depicte: igitur tollende sunt imagines de medio. Ad hanc replicam respondetur negando p̄iam: quia tale periculum est solum respectu paucoruz & facile per dominos episcopos: rectores & predicatores potest obuiari tali periculo. s. monendo eos q̄ tales imagines sunt creature & opera manuum hominum et q̄ non debent eas adorare: sed bene representata peritas: & ex ipsis imaginibus magna cōmoda sequūtur in ecclesia. Nam imagines siue picture sunt scripture laycorum vt habetur in capitulo prelatum alle-

gato: sunt enim multi laycī qui nesciunt legere vel scribere & per imagines instruuntur in fide catholica. Insuper boni christiani accenduntur in amorem christi videndo imagines ipsius crucifixi & clauos: lanceam et flagella: & sic de alijs: et mirabiliter efficiunt deo deuoti: patet de diuo Hieronymo qui videns imaginem crucifixi inter ramos cuiusdam arboris lapide percussit pectus suum vsq̄ ad sanguinem: similiter diuus Franciscus aspiciendo imaginem crucifixi tanto amore & ardore charitatis ipsum prosecutus est: q̄ meruit habere sticmata & sic ō multis alijs sanctis. Istis notatis respondetur affirmatiue ad titulum questionis: & responsuz est ad argumentum in oppositum.

¶ Decimoquarto queritur circa eandem distinctionem quot sunt species superstitionis. Pro huius questionis intelligentia est aduertendum q̄ non est miranduz de isto titulo. Nam aurelius augustinus in libro de decem cordis dicit tangis primā cordaz qua colitur vnus deus & cecidit bestia superstitionis: & in secundo libro de doctrina christiana respondet: q̄ tres habet species superstitiōis scilicet idolatriaz: diuinationem: & obseruantiam aliquorum q̄ idolatria sit species superstitionis patet autoritate pauli actuū decimoseptimo dicēti atheniensibus colentibus idola viri atenienses per omnia quasi superstitiosos vos iudico vel video. Et si queras vnde processit idolatria.

Universidad de Deusto Biblioteca

Rñdet sapiẽtie. 14: q̃ supuacuitas hoim hec idola inuenit in orbe terrarum: ⁊ sequitur in eodẽ cap. quis inuenit habetur a cerbo enim luctu dolẽs pater rapti: cito sibi filij fecit imagines: ⁊ illum qui tunc quasi hõ mortuus fuerat nũc tanq̃ deũ colere cepit: ⁊ cõstituit inter seruos suos sacra ⁊ sacrificia: deinde interueniente tẽpore iualescẽte antiqua cõsuetudine hic error tanq̃ lex custoditus est: ⁊ tirannor impio colebãtur figmẽta: vt ptz de gayo qui precepit suã imaginez ab oĩbus sui ipius adorari ⁊ venerari: sed determinate quis prius inuenit idola varie volitant opiniõs. Vnũ tamẽ est aduertendum quod ante diluuiũ: ⁊ si fuerunt multa enormia ⁊ grauiora peccata: non tñ fuit idolatria formalr ⁊ expresse: ita q̃ colerent idola. Pria opinio est: ⁊ vt reor verior: q̃ nẽbrot fuit primus idolatra. nam cogebat hoĩes adorare ignẽ: ⁊ ideo abrahaz voluerũt caldei occidere q̃ nolebat ipm adorare: sed dñs deus ipz liberauit ⁊ iussit vt exiret de caldea ⁊ pgeret in palestinã. i. terrã promissionis. Scõa opinio astruit q̃ ninus fuit primus q̃ fecit imaginẽ patris sui bel adorari quiquidẽ baal dict9 est belzebub ⁊ belfegor. ¶Apõ grecos aũt vt ysidorus refert pmotheo prim9 simulacra hoim de luto finxit hebreiuero dicũt q̃ hismael prio simulacrũ de luto fecit. ¶Et cũ rõ naturalis dictet non esse adoranda idola miruz videtur quomõ per vniuersum orbẽ taliter fuerũt multiplicata. Ad hoc varias rõnes dat augustinus in ca. sciendũ. 26. questionis. 4. ⁊ diuus gregorius in ca. salomon. 32. questionis quarte assignat causam imoderatam libidinẽ ⁊ explificat ꝺ ipo salomõe. Sz q̃ res an licet idolaticis vesci. Ad hoc rñdet a diuo paulo affirmatiue dicẽte: oĩa que apud illos sunt edẽtes nihil interrogantes propter cõscientiam: sz ꝺpositũ videtur ex augustino in libro de bono cõiugali ⁊ recitat in ca. sicut: santius est fame mori. 32. Questionis quarte. Ad hoc facile rñdet q̃ non lz cõmedere ad honorẽ idoloruz: ⁊ ita intelligit aureli9 aug9: nec etiã lz sequatur scandalum: nam si scandalizauerit fratrẽ meum in eternum carnes non mãducabo. d. paulus. Sed secluso scãdalo ⁊ nullo habito respectu ad idola: ⁊ maxime in necessitate lz comedere idolatica. Hec argumentũ militat de eleazaro q̃ maluit mori quã cõmedere carnes porcinas: nam volebãt maledicti ministri regis anthiochi q̃ ipe comederet in cõtemptũ legis ⁊ in scã daluzaliorũ: idcirco egregie elegit mori potiusq̃ deo displicere. Sed dubitabis quot modis cõmittit idolatria. Rñdet q̃ multis modis: nã alexander. 23. in cap. preter parrapho poro: vocat veros idolatras indigne suscipiẽtes corpus xpi: silr augustinus in cap. quero. 6. questionis prime: ⁊ apostol9 vocat a varos idolatras: nec mirũ: nam tales magis amãt pecunias vel meretrices vel proprũ honorẽ quã deum: ⁊ sic amorem quẽ deo debẽt creature largiunt ⁊ diabolo dei inimico. Paria forma in obediẽtia est quedã idolatria vt habek in. 15. ca. primi reguz.

¶Decimoquinto q̃ritur circa eandẽ distinctionẽ. Vtrũ diuinatio sit licita. Pro huius questiõis declaratione est aduertendũ: q̃ scõm diuũ Hieronymũ super ysayam. ⁊ recitatur in ca. vino inebriante distinctionis. 37. diuini dicuntur qui coniectura mẽtis sue incerta futuror quasi vera pronunciant absq̃ verboz diuinoz auctoritate. Idcirco idẽ Hieronymus in ca. Nunq̃ prime q̃stionis prime rñdet ad hanc questionẽ: q̃ diuinatio nunq̃ in bonã partẽ sũmitur. nam tẽpore antiquo quidã videbantur sibi esse prophete. fz q̃ pecuniã accipiebant prophetia eoz facta est diuinatio. Et si queras a quo est inuenta diuinatio: rñdet ab Augustino in li. de natura demonũ: recitatur in ca. igit. 26. questionis. 4. q̃ diuinatio inuenta est a persis: ⁊ allegat varronẽ ponentẽ quattuor diuinationũ genera. s. terrã: aquã: aerem: ⁊ ignẽ hinc geomãtiã: idromãsiam: piromansiã: aeromansiã dicta autũmant. Diuus tñ thos in. 95. questione prime scõe aliter assignat species diuinationis: pro qua declaratiõe notat q̃ ois diuinatio vtitur ad cognitionez futuri euentus aliquo demonũ cõsilio vel auxilio: q̃ ꝺdẽ vel expresse implozatur vl preter intentionẽ hois se occulte demõ ingerit ad pronunciandũ futura quedã q̃ hoib9 sunt ignota: eis aũt cognita propter celeritatẽ qua non solũ bruta vel feras: sed aues vincunt. insuper propter ingenij acrimoniam et multor annor experientiã vt egregie declarat Aug. in ca. sciendũ. 26. questionis quarte. Vtrũ demões expresse inuocati solent futura prenũciare multifariã: primo aliqbus pñtigijs siue prestigiosis apparitionib9 illusorijs: scõo per somnia. tertio p mortuor apparitionẽ: ⁊ hec vocat nigromantia a nigro grece q̃ scõm ysidor latine dicitur mortuum ⁊ mangia q̃ est diuinatio. quarto p hoies viuos arrepticios siue phitones vl phitonisas. q̃nto p aliquas figuras que in rebus inanimatis apparent que quidẽ si fiant in terris vocantur geomantia: si in aqua idromantia: si in igni piromansia: si in aere aeromansia.

¶Contra resolutionẽ huiꝰ questionis arguitur sic: saluator noster marci. 5. capi. Interrogauit demonẽ d. q̃ est tibi nomen q̃ rñdit legio: multi enim sum9: ergo diuinatio que fit p demones est licita: pria tenet: qz saluator noster nõ potuit peccare iuxta illud q̃ habetur in. 2. cap. prime petri. qui peccatũ non fecit nec dol9 inuentus est in ore eius. Pro huiꝰ argumenti solutione est aduertenduz q̃ a doctoribus catholicis due dant cause quare diuinatio q̃ fit p demones siue iuocationẽ demonũ est illicita. Pria est propter pactũ expssũ initũ cũ demone: ⁊ grauiꝰ adhuc cẽt si fieret reuerẽtia. vel aliquis honor demoni iuxta illud ysaye. 28. dixisti pcussim9 fedus cũ morte ⁊ cũ inferno fecim9 pactũ. Scõa est ex pte intentionis demonis. nã demõ intẽdit dicere aliqua ỹa: vt hõ assuescat ei credere ⁊ intẽdit tãdẽ deducere i laqz ⁊ pditiõ ac interitũ: vt puta i aliqõ q̃ est nociuũ saluti hũane. Ista notato rñdet ad formã argumenti negãdo

ꝓñam: rō est: qz saluator nr volebat oñdere suā virtutē diuinā. ideo ꝓpellebat demonē ad rñdendū sibi iuxta interrogata. Pariforma gloriosi apostoli z multi sancti interrogauerunt demones cogentes eos virtute diuina ad fatendā veritatē z explicā dos dolos z fallacias ipsoꝝ: z breuiter ad agendū omnia que placebāt ipsis sanctis.

¶ Scōo arguitur sic sancti nō fauent illicitis interrogationibꝰ: iꝫ Sauli interroganti de euentu futuri belli mulierē habentē spiritū phitonis aparuit Samuel z el futurum euentū prędixit: vt habetur in. 28. c. primi regū: ergo diuiatio per demones est licita ꝓña tenet. qz alias Samuel nō aparuisset. Pro hꝰ argumēti solutione est notādū q dñs Nicolaus de lyra allegat augustinū i epistola ad simplicianū ponentez duos modos rñdendi: z tandē tenet vnuz modū. s. q Samuel in propria persona aparuit quē reprobat Burgensis. ideo qz Augustinꝰ in li. 21. de ciuitate dei determinat se ad alterum modū: z habetur in ca. nec mirꝝ. 26. questionis. 5. sed non bñ reprehēdit dñm Nicolaū. nā dñs nicolaꝰ de lira: vtrūqꝫ modū reputat defensabilem si decretū allegatū nō sit determinatio ecclesie. z ꝓstat q nō est determinatio ecclesie. z diuus Thom. vtrūqꝫ etia modū tangit tanqꝫ pbabilē. Cōtra modū ad quē magis videtur declinare Nicolaus de lira arguitur sic autoritate ca. allegati. Ad hoc facile rñdetur pro dño Nicolaō q in illo cap. solū ponit vnus modꝰ Aurelij augustini: sed i alio locō idē Aug. aliū modū ponit probabilē. s. in epistola allegata. Contra hoc replicatur querendo vel Samuel aparuit virtute diuina vl magica. nullum istoꝝ est dicēdū: ergo nullo mō apparuit Samuel q non possit dari primū patet: qz tunc dñs deus videretur fauere arti magice. s. faciendo venire vnū sanctū ad appetitū ipsorum diuinoꝝ: q non possit dari scōz patet: qz absurdū est dicere q phitonisa sua arte magica compulit venire Samuelē. Ad hanc replicā rñdetur negādo minorē: z dat primū mēbroꝝ: z ad probationē negat q dñs propter hoc faueat arti magice. immo ipsam artē magicā prohibet. nā prohibuit venire demonē ad inuocationem phitonisse: z fecit venire Samuelē vt significaret Sauli sententiā dñi dei latā contra ipsum: nec mirandū est de hoc. Nā in. 1. cap. 4. li. regū habetur q rex Ozochias cecidit per cancelos senaculi sui: z misit nuncios ad consulendū Belzebuth deū Acharō: z dñs deus misit in occursum ipsoꝝ nunciorꝝ prophetā beliā qui significaret sententiā dñi latā contra ipsum regē ozochiā. s. q suppleretū super quē ascenderat nō descēderet viuus sed moreretur. Contra istā solutionē arguitur. si fuisset Samuel i propria persona sequeret q mentitꝰ fuisset: ꝓns est absurdū: igitur sequela pbaꝫ dixit Sauli q crastina die debebat eē cū eo. z hoc erat falsum: qz Saul nō debebat descendere ad limbū seu sinuz Abrahe. qz descendit ad infernū dāpnatoꝝ: ergo Samuel mentitus fuit. Ad hanc replicā rñdetur negando ꝓñaz z ratio est: qz dñs deus prohibuit venire Samuelē prophetā: z sic bñ dicit glo. q phitonisa non suscitauit Samuelē: sed dñs deꝰ ipsum suscitauit. Ex istis patz q opinio dñi Nicolai de lira est defensabilis: adeo bñ sicut alia opinio: q ē eiusdē augustini z ipsam amplectitur burgensis. s. q Samuel non apparuit in ꝓpria persona: sed demon.

replicā rñdetur negando sequelam z ad probationē negatur ꝓña: z rō ē qz nō intendebat per illa verba Samuel aliud dicere nisi q crastina die debebat mori: z ita intelliguntur talia verba a bonis doctoribus theologicis. idcirco non fuit mentitus.

¶ Secundo arguitur sic dominus deus nolebat respōdere sauli per prophetas viuos: ergo non respondit per prophetas mortuos: z per consequens ille qui apparuit non erat Samuel. Ad hoc argumentum rñdetur negādo ꝓñam: z rō est: qz dñs deus volebat probare Saulem. an perseueraret vsqꝫ ad finē: vl an recurreret ad ariolos z phitonisas iuxta illud deutero. 13. tentat vos dñs deus vester vt palā fiat vtrū diligatis eū an non in toto corde vestro z in tota aia vestra. idcirco misit ad eū Samuelē prophetā vt cognosceret se male fecisse recurrendo ad phitonisam. Contra istā solutionem arguitur. ille qui apparuit regi Sauli ꝓmisit se adorari a rege saule: sed si fuisset Samuel nō illō permisisset: ergo non fuit Samuel: minor probatur. solus deus est adorādus: ergo illa adoratio fuit illicita. Ad hanc replicā rñdetur negādo minorē: z ad probationē dicitur q sol deus est adorandus adoratione latrie non tamen incōuenit q creature adorentur adoratione dulie vel hiperdulie. Contra istā solutionem arguitur autoritate glo. super. 29. c. ysaye. d. phitonisa nō suscitauit Samuelē: sed euocauit demonē: ergo ille q apparuit non fuit Samuel. Ad hanc replicā rñdetur negando ꝓñaz z ratio est: qz dñs deus prohibuit venire Samuelē prophetā: z sic bñ dicit glo. q phitonisa non suscitauit Samuelē: sed dñs deꝰ ipsum suscitauit. Ex istis patz q opinio dñi Nicolai de lira est defensabilis: adeo bñ sicut alia opinio: q ē eiusdē augustini z ipsam amplectitur burgensis. s. q Samuel non apparuit in ꝓpria persona: sed demon.

¶ Contra istā opinionē arguit expressa autoritate sacre pagine habetur ecclesiastici. 46. ca. de Samuele: post hoc dormiuit: z notū fecit regi: z ostendit illi finem vite sue: ergo Samuel in propria persona aparuit. Ad hoc argumentū rñdet Burgēsis q demon assumpsit corpus samuelis: z sic p suppositionē sinodochicā ea que facta sunt in corpore samuelis attribuūt ipsi Samueli: melius tñ est dicere q demon assumpsit vnū aliud corpus aereum. simile corpori Samuelis quo ad effigiē z vestitū siue habituz. z ideo propter talez simlitudinē attribuūtur talia Samueli. nec propterea sacra pagina falsē nominat ipsum demonez samuelē veluti. Genesis. 41. capi. habetur q rex Pharaon vidit. 7. spicas: z. 7. boues. z in rei veritate non erant spice: neqꝫ boues: sed similitudines spicarum seu bouē: nec in hoc facta est aliqua irreuerentia ipsi sancto Samueli. Nam filius dei in sacra pagina vocatur Petra propter simlitudinem quo ad aliquam ꝓpietatē. sic vocat Lapis angularis: Leo: Agnus. z sic de alijs: nec

mirandum est. n Jsuper q demon apparuit i effigie Samuelis cū teste apło scde ad cor. 11. ipse enim satha nas transfigurat se in angelū lucis. Cōtra istā solutionē argr illa que dixit demō Sauli fuerunt vera: tā de morte tēporius q de ipsius Saulis debellatione z talia non poterat scire demon: ergo ille q apparuit Sauli non fuit demon sed Samuel. Ad hoc rñdet Aug. in ca. nec mirū allegato q demō per aliqua signa pōt cognoscere mortē alicui⁹: hec tñ responsio solū habet vez de morte que prouenit rōne alicui⁹ morbi aut ex defectu caloris naturalis vel hūidi radicalis. nā dñi medici multis predicunt mortē ipsoz: z per aliqua signa taliter iudicant vz q tales i breui morient: z per ois demōes a fortiori poterunt iudicare de morte talium infirmorum. Sed nulla est apparētia in hac rñsione de morte violēta que dependet ex voluntate hominis z maxime de morte Saulis qui licet fuit vulneratus a philisteis nō tamen fuit ab eis occisus: sed ipsemet iussit cuidā amalachite q occideret eum. Jnsuper victoria in manu domini est: quomodo ergo demō potuit scire mortem ipsius: z victoriam maxime: qz dōes doctores catholici asserunt q demon nequit talia scire ex suis naturalibus. Propterea dicendum est quod dominus deus reuelauit ipsi demoni in punitionem ipsius Saulis maiorem. scilicet vt postquā recurrebat ad demonem: q demon sibi significaret mala q debebat pati: z pro ista opinione facit illud quod habetur nume. ri. 22. cap. z. 23. debalā qui secundū doctores catholicos quater questus rūsuz a demone in domo sua: z bis cū Balac rege moabitaz: z tunc demon fuit prohibitus z angelus bonus dedit ei responsum.

¶ Tertio arguitur sic auctoritate Augustini in secūdo libro de libero arbitrio. d. quis audeat dicere disciplinā esse quoddā malum: sed artes diuinatiue sunt quedam disciplina: ergo artes diuinatiue non sunt male: z per consequēs diuinatio est licita. Ad hoc argumentum respondetur distinguendo minorem vel intelligēdo de vera disciplina: z sic negatur illa. immo tales artes sūt mēdacia: z figmenta que inuenit demō vel intelligēdo de falsis disciplinis: z sic negatur consequentia: z ratio ē qz Augustinus intelligit de vera disciplina z nō de falsa disciplina. Cōtra istam solutionem arguitur, astrologia est vera disciplina z est diuinatoria: igit solutio nulla: aīs pbar p minorī astrologia docet diuinare opationes z victorias hoīz: q astrologia est ars diuinatoria. Pro hoc replice solutione est aduertendū quod per astrologiam non possumus scire nisi ea que naturaliter necessario cueniunt vel ea que frequenter accidūt z vt in pluribus exemplū primi membri per astrologiam possumus scire quando erit eclipsis solis: vel lune Exemplū secūdi membri per astrologiam possumus scire quādo pluet vel erit tempus serenum. Similiter an annus erit fertilis vel sterilis. an saluber vel pestifer secunduz dispositionem cōstellationum: attamen per astrologiā nō possum⁹ opera que a casu eueniunt scire vz q aliquis fodiendo vineaz inueniat vnā ollā repletā ducatis. Pariforma nō possum⁹ scire per astrologiā opera q dependent ex libero arbitrio hūano: bene tñ possumus scire per astrologiā q talis hō est magis inclinat⁹ ad vnā artē quā aliā: z propterea si aliqui astrologi volūt iudicare de talibus operibus q a casu accidunt vl dependēt ex libero arbitrio eliminā di sunt are publica z puniendi. nam pactū habent cū demone expressuz vel sub intellectū. Jsto notato facile est rñdere ad replicā negādo minorē z ad probationē nego q vera astrologia illa doceat: sz bene falsa z malifica astrologia.

¶ Quarto arguitur sic diuinatio que fit per somnia est licita: ergo rñsio nulla. aīs pz de Joseph q licite interpretatus est somnia pincerne: z pistoris regis Pharaonis vt habetur Gen. 41. ca. z tandē etiā interpretatus est somniū ipsi⁹ regi Pharaonis de. 14. bobus. z. 14. spiccis. Patet insuper de Daniele qui diuinauit somniū Nabuchodonosoris: et ipsum interpretatus est vt habetur Danielis. 2. cap. Pro hoc argumēti enodatione est aduertendū q somniorū duplex est causa. s. interior et exterior causa interior somnioz adhuc est duplex. s. aialis z corporalis causa interior aialis est feruēs cogitatio aliquoz verboz vel operū que operatus est in die precedenti cōtingit enim q si aliquis i aliqua die disputauerit Egregie videbitur ei in nocte sequenti q adhuc est in disputatione z somniabit se disputare z interdū loquetur z clamabit ac si esset actualiter in disputatiōe reali. Causa interioz corporalis est complexio humana. v. g. complexio flegmatica facit hoīes flegmaticos somniare q ambulant z q vadunt super aquas z submerguntur in eis z quod pluit interduz super eos. Cōplexio malencolica facit homīes somniare res nigras z tristes. Complexio colerica facit somniare res bellicas et arduas. Cōplexio sanguinea facit sōniare coreas z res iocūdas. Causa exterioz etiam est duplex. scilicet corporalis z spiritualis causa exterioz corporalis est aer circundās vel impressio aliqua celestis: causa exterioz spiritualis etiam est duplex: nā quedam procedit a deo immediate vel mediāte angelo: z alia procedit a demōe illa diuinatio que procedit a domio deo immediate vel mediāte bono angelo est licita: sed illa que procedit a demone est illicita. Similiter diuinatio somniorum que procedit a causa interiori: corporali vel animali etiam est bona. nam per talia somnia possumus interdum iudicare de quibus loquutus est aut cogitauit in die precedente et cuius complexionis est: sed diuinatio q fit a causa corporali z exteriori est omnino vana. Jsto notato rñdetur ad formam argumenti distinguēdo antecedens: vel si talis diuinatio fiat per reuelationem diuinam z sic conceditur illud z negatur consequentia vl si fiat cum aliquo pacto demonis: z sic negatur illud nec probatur

in tali sensu. nam Joseph ⁊ Daniel per reuelationē diuinā interpretati sunt somnia regis Pharaonis ⁊ regis Nabuchodonosoris.

¶ Quinto arguitur sic diuinatio que fit per auguria ⁊ rugit⁹ aialiuz siue clamores est licita: ergo resolutio questionis nulla: añs probatur. Genesis. 40. cap. habetur de Cipho Joseph q̄ in eo augurari solebat ⁊ Joseph non peccabat in hoc: ergo diuinatio per auguria est licita. Insuper Gedeon auguratus est suam victoriaz ex auditione cuiusdā somnij. vt habetur iudicū. 7. capi. ⁊ non peccauit: tunc ergo licita est diuinatio per auguria. Pariformia eliezer seruus Abrahe Gen̄. 24. accepit augurium ex datione aque: ergo talis diuinatio est licita. Preterea per clamores aialiū multi cognoscunt fata: ergo resolutio nulla. Pro huius argumenti solutiōe est aduertēdum q̄ constellationes celestes imprimunt aliqua in ipsis aub⁹ ⁊ aialibus brutis q̄n est futura pluuia vel tēpestas ⁊ de talibus lz diuinare. id circo q̄n videm⁹ pulices nimiū mordere iudicamus pluuiā esse futurā ⁊ resolutorie de operibus q̄ prouenīūt a constellationibus celestibus bene possumus iudicare: sed de alijs operibus futuris vel que dependent ex libero arbitrio hūano non lz iudicare. idcirco prohibentur a sancta matre ecclesia talia auguria: vt habetur multis capitibus. 27. questionis. 5. Isto notato respondetur ad formā argumenti negando añs: ⁊ ad p̄mā probationē rñdet Augu. q̄ Joseph non dixit illa verba serio q̄n dixit q̄ non erat ei silis in sciētia augurādi sed dixit illa loco. Ad aliā probationem rñdetur q̄ Gedeō habuit ex reuelatione diuina. ita q̄ deus specialiter fecit q̄ ipe audiret illud somniū. Ad tertiā probationē proportionabiliter rñdet q̄ habuit eliezer a deo nā antea rogauerat dñm de ū Abrahaz vt illa puella aqua peteret aquā ⁊ ipa daret illi ⁊ suis camellis debere esse vxor y saac: ⁊ dñs deus propter Abrahā exaudiuit eū. Ad vltimā probationē p̄z rñsio ex notabili.

¶ Sexto arguitur diuinatio q̄ fit per sortes ēlicita. ergo resolutio nulla: añs p̄z de Josue qui vsus est sortibus vt puniret Achā de tribu iuda ex precepto dñi: vt habetur Josue. 7. ca. Insuper actuū primo cap. Matthias electus est ab apostolis sorte: ergo diuinatio per sortes est licita.. Pro huius argumenti solutione est aduertendū q̄ triplex est sors scz diuisoria: consultatoria: ⁊ diuinatoria sors diuisoria est illa qua fit ad diuidendū aliquas merces inē mercatores: vel aliquid aliud inter aliquos hoies: sors cōsultoria est illa: q̄ fit ad consulendū: quid agendū est: sors diuinatoria est illa q̄ fit ad sciēduz quid futuꝝ est. ⁊ ista sors est illicita. Silr consultatoria est illicita nisi obseruent ea q̄ glorioſi apli obseruauerūt: ⁊ q̄n res est dubia: sors prima. s. diuisoria semper est licita dūmodo non interueniat aliqua mala intentio ⁊ de tali intelligit Augu. super illud psalmiste in manib⁹ tuis sortes mee q̄n. d. sors non est aliqd mali: sed res inhumana dubitatiōe diuinā indicās voluntatē. Isto notato rñdetur ad formā argumenti distinguendo añs vel intelligendo de sorte diuisoria. ⁊ sic conceditur illō vel intelligendo de vltima sorte: et sic negatur illud vel intelligēdo de sorte cōsultatoria ⁊ sic etiā negatur illud: nisi seruentur seruanda: et ad primā probationē dico: q̄ factuz est hoc ex precepto dñi qui promiserat Josue q̄ sors caderet super culpabilem: ⁊ si deus nunc diceret alicui q̄ vteretur sortibus etiā nunc esset licitum. Ad aliā probationē rñdetur q̄ apostoli elegerunt duos illius multitudinis xp̄ianoꝝ qui erant oībus alijs xp̄ianis meliores: dubitabant tñ quis istoꝝ duoꝝ altero erat melior. Idcirco rogauerunt dñm deuz qui oīa cognoscebat q̄ ipse eligeret meliorē ⁊ inuocato spūsancto miserunt sortes: ⁊ si episcopi vel canonici. ita facerent sicut apostoli. s. q̄ ex oībus viris ecclesiasticis eligerent duos optimos ⁊ dubitarent de illis quis illoꝝ esset melior inuocato spū sancto mitterent sortes bene facerēt sicut ⁊ apostoli: sed si scirent vnū illoꝝ esse meliorē tunc tenerentur dare illi meliori būficiū vel dignitatē.

¶ Septimo arguit sic diuinatio que fit per monomagiā. i. duellum est licita. igitur resolutio nulla: añs p̄z de rege Dauid qui licite pugnauit in duello contra Goliā. Silr p̄z de imperatore heraclio: qui pugnauit supra pontem Danubij in duello cōtra filiū cosdroe. Ad hoc argumētum rñdetur distinguēdo antecedēs vel quando fit pro bono totius pōpuli fidelis: ⁊ autoritate dei: ⁊ sic cōceditur illud ⁊ negatur p̄ña vel quā do fit autoritate priuata: ppter particulare bonū: ⁊ sic negatur illō: nec probatur ī isto sensu. immo talis monomagia est prohibita vt habet ex decretis Nicolai pape in cap. monomagia. 2. questionis. 5.

¶ Octauo arguitur sic diuinatio que fit per iudiciū candentis ferrisvel aque feruentis est licita: ergo resolutio nulla: añs patet: q̄ in multis cenobijs in quibus sunt boni religioſi quando cōmittuntur aliqua furta fiunt talia iudicia candentis ferri vel aque feruentis per manuū impositionē. Ad hoc argumentū rñdetur negando añs: ⁊ ad probationez dico q̄ illi religioſi habebant ignorātiam inuincibilē ⁊ credebant benefacere. idcirco Stephanus papa scribēs huberto epo maguntino prohibuit talia iudicia fieri: vt habetur in ca. consuluisti scōe questionis. 5. Cōtra istā solutionē arguitur. zelotopia erat licita in antiqua lege. ergo iudiciū cādentis ferri vel aque feruētis est licitū; añs patet. numī. 5. c. ⁊ p̄ña probatur in zelotopia fiebat iudiciū de adulterio per potationē aque cū puluerib⁹ pauimenti tabernacli: ergo licitū est facere iudiciū de furto vl aliquo alio crimine p tactū ferri candentis vel aque feruentis. Ad hanc replicā rñdetur negando p̄ñaz ⁊ ad probationē negat itez p̄ña: rō est: q̄ dñs p̄miserat: vt habet in ca. allegato: q̄ talis aqua cū puluerib⁹ non noceret mulieri ipsam bibenti:

si erat innocens. immo permisit vlterius q talis aqua ipsam mulierez fecundaret: sed non permisit nobis q si tangamus ferrū candēs: z sim⁹ innocentes: q ig uis nō cōburet nos ideo non debemus tale periculū subire. ¶ Contra istā solutionē arguitur per illud quod habetur i ca. sepe cōtingit scōe questiōis. 5. habetur eīm q corp⁹ xpi debet dari ad probationez religiosis: qñ est suspitio de aliquo furto aut crimine. igitur solutio nulla. Ad hanc replicā rīdetur q illud ca. est abrogatū. nam corp⁹ xpi non debet dari suspectis de crimine sed prelat⁹ potest bene exhortari religiosos ad cōfessionē z cōmunionē: sed non dz dare ad talīū pbationez.

¶ Decimosexto queritur circa eandē distinctionē. vtrū observatio aliquoz sit licita. Pro hui⁹ questionis enodatione est aduertendu: q ars notoria dicit esse illa in qua fiūt aliqua ieiunia z alique abstinentie: z quedā orationes z prolatiōes verboz ignotoz z aspiciunt quasdam imagines seu figuras: z sic talis ars notoria vtitur supradictis nō vt causis: sed vt signis nō aūt vt signis diuinit⁹ institutis sicut sunt sacramētalia signa: sed vtitur vt signis institutis a demone ex pacto cū ipso demone inuito. Idcirco talis ars est repudianda z eliminānda: est eīm huius modi ars inefficax ad aliquā scientiā acqrendā cū eīm per huiusmodi artē non intendatur acquisitio scientie p modum naturalem. s. ad inueniendam vel addiscendum: z per consequens effectus debent expectari a deō vel a demone: z non expectantur a deo: ergo expectantur a demone ex pacto inuito.

¶ Contra istud notabile arguitur in arte notoria fiūt ieiunia z orationes ad acquirendā scientiā: ergo ars notoria est licita: ꝓña probatur anamias azarias z misael: z Daniel licite per ieiunia z orōnes z abstinētias acquisiuerunt scientiā: vt habetur Danielis primo cap. ergo licitū est in arte notoria per ieiunia z orationes acquirere scientiā. Ad hoc argumentū rīdetur negando ꝓñam z ad probationez negatur ite ꝓña: z rō est: q illi quattuoz gloriosi iuuenes faciebant ieiunia: z orationes z abstinentias ex precepto dñi dei a quo querebāt sapientiam: sed in arte notoria fiunt ieiunia z oōnes ex precepto demonis: z ab ipso demone queritur sapientia vel scientia. et hoc est illicitū. ¶ Cōtra istam solutionem arguitur. non est licitū a demone querere futura: q demon nescit ea: sed demon bene scit scientias. immo melius q̄ nos: ergo bene possumus ab ipso querere scientiam astrologie vel philosophie. Ad hāc replicam respondetur negando cōsequētiam: quia illa est vna sola causa partialis: iz cū hoc est vna alia causa. scilicet q dñs deus precepit nobis nullam habere societatē: aut familiaritatē cū demone iuxta illud apli que est conuentio lucis ad belial. i. christiani cū demone. Secundo est aduertendū q quando aliqua fiunt cū aliquibus respiciendum est: an fiāt mediantibus causis naturalibus vl

nōn: si primum licitum est adhibere tales causas naturales: si scōm non licet nisi ex reuelatione dñi dei Istis notatis rīdetur per duas cōclusiones: quarū Prima est ista: observatio aliquoz quę sunt cause naturales est licita: ista cōclusio ptz ex cōsuetudine dominoz medicoz qui in dies obseruant multa circa curatiōes egrotū. Scōa cōclusio est ista observatio illoz q̄ nō sunt cause naturales non est licita nisi ex reuelatione dei talia obseruētur: ista cōclusio ptz autoritate aurelij augustini in scōo libro de doctrina xpiana. Et rōne probatur talia nō habent virtutem aliquā respectu talis effect⁹: postq̄ non sunt cause naturales ipi⁹ effect⁹: ergo superuacaneū est talia obseruare.

¶ Contra scōam cōclusionem arguitur sic licet vti exarmis. i. aliquibus ofonibus ad sanitatem cōferendam corporibus hūanis z brutis z tales ofones non sunt cause naturales sanitatis cōferēde: ergo obseruantia aliquoz q̄ non sunt cause naturales est licita: z per ꝓñs cōclusio nulla maior probatur tales ofones sunt bone z videm⁹ q hoies sanant similr z bruta per talia exarma: ergo iz vti exarmis. Ad hoc argumentum rīdetur distinguendo maiorez vel in talibus exarmis non miscent aliqua superstitiosa. s. q tāgit morb⁹ vel q fiant tales orationes die veneris aut die iouis: vel ante ortuz solis vel post occasum z sic de alijs: z sic cōceditur illa vel si miscentur aliqua superstitiosa z sic negat illa maior z regl̄r z pro maiori parte semp in talibus exarmis miscētur aliqua superstitiosa: vt ptz aspitienti z interrogāti modū qual̄r dicūtur orationes talis exarmi: z ad probationem negatur ꝓña: rō est q dñs permittit: q diabolus qui est valde peritus in arte medicine tales hoies sanet aut talia bruta: z non fit virtute ofonum: sed virtute diaboli occulta. Insuper est aduertēdum q credere orationes habere talem virtutē est superstitio: nam solum verba sacramentalia habent virtutē ex opere operato: sed gloriosus vincētius cōterraneus noster dat vnū bonum cōsilium pro morbis aut cicatricib⁹ curandis. s. q fiat signum crucis in uocato nomīe ihesu saluatoris nostri nam est nomē super omne nomē vt inquit apostolus ad philipēses scōo nec est aliud nomen sub celo in quo oporteat nos saluos fieri vt inquit diuus petrus actuz. 4. ca. Et si dicas virtus diaboli etiam procedit a dño deo: ergo iz sanari virtute diaboli negatur ꝓña: rō est q indictum est nobis a dño deo bellū cōtinuum cōtra diabolum: idcirco nihil possumus petere ab eo nec aliquod fed⁹ inire cum eo.

¶ Scōo arguit sic: licet astrologis vti imaginibus ad cognoscendum ea q̄ fiūt in partibus remotis: g̃ obseruātia aliquoz q̄ nō sunt cause naturales est licita: añs probat q sicut corpora celestia influūt in cōpora naturalia: ita etiam influūt in corpora artificialia: ergo licet vti talibus imaginibus. ¶ Ad hoc argu-

mentū rīdet negādo aīs: ꝛ ad prō
bationez negatur aīs ꝛ maxime: qz
tales imagines nihil prosunt ipsis
astrologis nisi fiāt aliqui caracteres
q̄ nō sunt cause naturales: ꝛ sculpe
re tales caracteres in ipis imagini
bus est valde superstitiosum.

¶ Tertio arguitur lz suspēdere
diuina verba ad collū. s. euāgelium
diui Joānis vel diui marci vel ora
tionē sancti Augustini: vel diui Ci
priani ꝛ sic de alijs: ꝛ talia verba di
uina nō sunt cause naturales ad libe
randū hoīes a febribus: vel pericu
lis maris: fluuiorum: belli: vel itine
ris: ergo cōclusio scōa falsa: aīs ptz
qz multi boni xp̄iani portāt talia sus
pēsa in collo igitur. Ad hoc argumē
tum rīdetur distinguēdo aīs vel si
talia solū portētur ad honorē dei et
sic cōcedit illud: ꝛ hoc raro vel nūq̄
fit vel si portētur ad honorē dei ꝛ cū
hoc qz credūt q̄ talia verba suspēsa
ad collū liberabunt eos a morbis ꝛ
periclis ex opere opato: ꝛ sic negat
illud aīs: naz est vanū ꝛ superstitio
sum: ꝛ ferme oēs xp̄iani qui portāt:
propter istū finē portāt: ꝛ non curāt
seruire deo: ꝛ sic pro maiori pte deci
pīūtur a demone ꝛ tandē moriūtur
multi tales in periculis. idcirco lau
dabile ē abstinere a talib⁹: ꝛ diu⁹ Joā
nes crisostom⁹ sup matheū irridet
xp̄ianos q̄ talia suspēsa ad collū por
tāt dicit enī q̄ debēt ꝟba diuina ge
stare in cordib⁹: ꝛ nō solum portare
suspēsa ad collū. Cōtra istā solutio
nem arguit lz portare reliquias san
ctorū suspēsa ad collū: ergo lz por
tare verba diuina suspēsa ad collū:
aīs prōbatur multi sancti viri pōr
tauerūt reliquias ad collū: ꝛ nō fue
runt reprehēsi vt ptz de magno cō
stantino: ꝛ diua helena ei⁹ matre: et
de multis alijs: ergo licitū est portā
re reliquias ad collū. Ad hanc repli
cam rīdetur negādo p̄iaz: rō est qz
illi: qui portant reliq̄as portant eas
ad honorē sanctor̄: vt meritis ꝛ in
tercessionbus ip̄orū iuuētur in peri
culis ꝛ tribulationib⁹: ꝛ hoc non est
superstitiosum: sed licitū. Alij vero
portāt ideo qz credūt q̄ ex opere o
perato liberabūtur quāuis perseue
rent in peccatis.

¶ Quarto arguitur lz aliquib⁹
verbis incātare serpētes: igitur con
clusio falsa aīs ptz autoritate psal
miste. d. sicut aspidis opturātis au
res suas ne audiat vocē incātātis sa
pīcter. p̄s. 57. Ad hoc arḡm rīdetur
distinguendo aīs vel si cum verbis
diuinis nullū superstitiosū iteruenīat
ꝛ sic cōcedit illud: ꝛ negatur p̄iia vel
si iteruēiat aliq̄d superstitiosū ꝛ sic ne
gat illō: ꝛ ad pbationē dico q̄ psal
mista nō laudat incātationē quādo
misce aliquod superstitiosum.

¶ Postremo arḡ lz portare ra
mū bīdictū. s. palmā vl laurū vl bu
xū bīdictos: sil̄r agnū cereū bene
dictū a ro. pōtifice: ergo obseruātia
aliquor̄ q̄ nō sunt cause naturales ē
licita: aīs ptz ex cōsuetudie bonorū
xp̄ianor̄ q̄ talia accipiūt ꝛ portāt in
pileis qñ crebris micat ignib⁹ ether
Ad hoc argumētū rīdet q̄ talia be
nedicta habent virtutē diuinā cōtra
tēpestates: ꝛ demones: veluti aqua
bīdicta: ꝛ de hoc sumus certificati a

sancta matre ecclesia ex traditione
apostolorū vel sanctor̄ pōtificū ro
manorū: nunquid ergo si boni christi
cole portēt ramos benedictos ꝛ ag
nuz cereū benedictū a rom. pōtifice
nam si olim valebat ꝛ poterat bene
dictio patriarchar̄. s. abrahā: ysaac
ꝛ iacob ꝛ sacerdotū antique legis: a
fortiori prodest benedictio pōtificis
romāi: ꝛ docuit experientia ex bīdictio
ne leōis decimi data regno Francie
primo anno sui pōtificat⁹: nam mi
rabilis fertilitas sequta est.

¶ Decimoseptio queritur cir
ca eandē distinctionē: an liceat tēpta
re deum. Pro huius questiōis solu
tione est aduertēdū q̄ tēptare est ex
perimentū sumere de eo qui tēptat
cum aliquali dubitatiōe q̄ quidem
experimentū pōt sumi verbis ꝛ fa
ctis: tūc em̄ sumitur experimētū ver
bis quādo experit an sciat q̄ queri
tur vel possit: aut velit illud adiple
re: tunc vero sumitur periculū factī
quādo illud fit p q̄ explorat alter⁹
prudētia vel scīētia vel volūtas vel
potestas: ꝛ quodlibet istorū adhuc
cōtingit bifaria: vno mō manifeste
cū quis se profitet tēptatorem: sicut
Samson q̄ iudicū. 14. proposuit phili
steis pbleuma ad eos tēptandū. Alio
mō cōtingit fraudulēter sicut phari
sei tēptauerūt xp̄m matt. 22. ꝛ vtrūq̄
istor̄ adhuc pōt ptingere dupl'r vno
modo expresse. s. quādo habetur ac
tualis intētio sumere de aliquo ex
perimentū. Alio modo interpreta
tiue. s. quādo dicitur aliquid vel agi
tur q̄ ad nihil aliud est ordinabile
nisi ad experimentū sumēdū: ꝛ quo
libet istorū modor̄ hō tentat deū. s.
interdū verbis: ꝛ interdū factis: qñ
in sua oratiōe petit aliquid a deo vl
agit vt explorēt dei scientiā volūta
tez vel potestatē. Pariforma inter
pretatiue hō tēptat deū interdū qñ
aliquid petit: aut facit q̄ ad nihil
aliud est vtile nisi ad probādam dei
potestatē: scientiā: vel volūtatē: vel
bonitatē. v. g. si aliq̄s pōt se saluare
pfugā licite ꝛ honeste ꝛ remaneat in
bello vel ciuitate in q̄ viget pest' si
ne cōmō reipu. Istis notatis rīdet
ad q̄stionē negatiue: ista rīsio pbat
expressa autoritate sacre scripture
habetur enim Deuteronomij. 9⁰ .
cap. non tēptabis dīm deuz tuum.

¶ Cōtra istam resolutionē ar
guit sic: glorios⁹ apostoli ꝛ alij mar
tires multoties tēptauerunt deum:
ergo licitum est temptare deum: an
tecedēs probatur quando faciebāt
miracula temptabant deum: ergo
multoties temptauerunt deuz: an
tecedens probatur faciebant expe
rimentum de potētia dei: ergo mul
toties temptauerunt ip̄um. Ad hoc
argumentum respondetur negan
do antecedens: ꝛ ad probationem
distingo q̄ faciebant experimentū
de potentia dei vel quia ip̄i dubita
bant: ꝛ sic negatur illud vel vt osten
derētur gloria dei ꝛ infideles cōuer
terētur ad verum deū: ꝛ sic cōcedit
illud ꝛ negatur p̄iia. Cōtra istā solu
tionē arguit: ad pfectionē vite chri
stiane pertinere videtur scōm am
brosium super. 9. capi. luce vt pre
termissis humanis auxilijs in solo
deo spem ponat: ergo licet tēptare

deum: ꝓña tenet qz nihil aliud est tẽ tare deum quã omittere hũana auxilia ꝛ q̃rere adnõ deo supecias. i. auxilia. Ad hanc replicã rñdetur: q̃ diuus ambrosius intelligit principaliter sic. s. q̃ solũ debem⁹ ponere spem in deo principalr ꝛ vltimate: sed minus principaliter bene possumus cõsidere in hũano auxilio. Cõtra istã solutionẽ arguitur: diua agatha renuit absolute medicinã corporalem: ꝛ voluit miraculose a deo sanari: ꝛ in hoc non reprehẽdit: immo laudatur a sctã matre ecclesia: ergo lz tẽtare deum: miꝰ probatur quãdo beatus petrus sibi aparuit in forma cirurgici dixit ei medicinã corporalez corpori meo nunc̃ exhibui: sz habeo dñm ihesum xp̃m qui solo sermõe restaurat vniuersa: vt ptz legẽti hystoriã ipius: igitur assumptum verũ. Ad hanc replicã rñdetur: q̃ diua agatha credebat eẽ aliquã illusiones diabolicã: ideo taliter rñdit ex instinctu spũs sancti.

¶ Scõo arguitur sic nullũ peccatũ precipit dñs deus nec̃ põt precipere: sed dñs precepit vt tẽtaremus eũ: ergo tẽtare deũ est licitum: minoꝛ ptz dñs deus malachie. 3. c. inquit inferte oẽm decimã i horreũ meum: vt sit cibus in domo mea et probate me sup hoc. d. dñs deus si nõ aperuero vobis catharactas celi ꝛ effudero oẽm benedictionez sup vos ꝛc. Ad hoc argumentũ rñdetur negãdo minoꝛẽ: ꝛ ad probationẽ dico q̃ ly probate illic nõ capit loco ỽ ly tẽtate: sed capit promissiue: ꝛ loco de ly videte: sicut illud qỽ habet psal. 33. s. gustate ꝛ videte qm̃ suauis est dñs. i. videbitis ꝛ gustabitis quã suauis est dñs. similr illud qỽ habetur ad romanos. 12. vt probetis quę sit voluntas dei pportionabilis debet intelligi. Cõtra istã solutionẽ arguitur achaz vituperatur qz non tẽtauit dñm deũ: igitur lz tẽtare dñm deum: asis probatur dicẽte dño ipi achaz: pete tibi signũ a dño deo tuo p prophetã ysayam. 7. cap. rñdit nõ petã: ꝛ nõ tẽtabo dñm deũ: ꝛ in hoc reprehẽditur a ppheta ysaya in eodez ca. d. nunqd parũ vobis est molestos esse hoibus qz estis molesti ꝛ deo meo: igitur assumptũ verũ. Ad hac replicã rñdetur negando asis: ꝛ ad probationẽ negat q̃ reprehẽdat a prophetа ysaya propter illã causam: sed propter inuidiã: inuidebat enim maledictus Acham gñe dei: ꝛ nolebat q̃ gloria dei israel manifestaretur p miraculũ: nã erat pessimus idolatra ꝛ timebat ne populꝰ cõuerteretur viso miraculo: ꝛ destrueret idola: ꝛ certũ est q̃ si in illo casu petisset signum nõ tẽtasset deum postq̃ dñs deus illud sibi precipiebat. Cõtra istaz solutionẽ arguitur abrahã genesis. 15. petijt a dño deo signũ: ꝛ nõ reprehẽditur: ergo lz petere: maiꝰ patz qz dixit: vnde scire possuz q̃ possessurus sum terrã pro missionis. Ad hanc replicã rñdetur q̃ abrahã petijt ex instinctu spiritꝰ sancti ꝛ ideo non peccauit: idem est dicendũ de glorioso rege Ezechia. Nam lz habeatur i quarto reguz: q̃ ipe petijt signum in scõo tũ paralipemenõ habetur q̃ dñs obtulit ei signum ad denotandũ q̃ ezechias ex instinctu spũs sancti petijt signum a dño deo: ꝛ non ex incredulitate: secus est tamẽ de gedeone: qui ex incredulitate bis petijt signum a dño deo vt habetur iudicuz. 6. ca. Circa istam questionem dubitatur: vtrum superstitio sit grauius pctm̃ quã tẽtatio dei: ꝛ pro parte affirmatiua videtur: q̃ superstitio sit grauiꝰ pctm̃ nam idolatria est grauius pctm̃ quã tẽtatio dei: ꝛ idolatria eẽ espꝰ superstitiõis: igitur superstitio est grauiꝰ peccatũ quã tẽtatio dei. Pro parte negatiua videt q̃ tẽtatio dei sit grauius peccatũ qz dñs deus acerbius puniuit tẽtationez dei quã idolatriã igitur tẽtatio dei est grauius pctm̃. Ad hoc dubiũ rñdetur affirmatiue: ꝛ rñdetur ad argumẽtum pro parte negatiua: q̃ dñs deus nõ totalr puniuit idolatriam vt ipsemet testatur. 32. exodi: ego in die vltionis visitabo ꝛc.

¶ Decimooctauo queritur circa eandem distinctionẽ: vtrũ martirium sit optimꝰ actꝰ adiplendi primum preceptũ de dilectiõe dei super oia. Pro huius questiõis enodatione est aduertẽduz q̃ martir grece dicitur latine testis fidei: ꝛ martirium accipitur bifariaz vno modo large pro quaquũc̃ tollerãtia mortĩ propter deũ siue fiat cum cõtrapugnatione: siue non: ꝛ isto modo nõ capit in proposito: ꝛ isto modo accipiẽdo martiriũ oẽs equites ꝛ milites xp̃iani pricipalr pugnãtes propter deũ cõtra infideles sunt martires si moriant in bello cõtra ipos infideles. Alio modo accipit martiriuz stricte pro tollerãtia mortis propter deum principalr sine cõtrapugnatione: et isto mõ capitur in proposito ꝛ diuꝰ Mauritius dux legionis thebanoꝝ noluit se deffẽdere cõtra maximianuz imperatorẽ: vt esset perfecte martir poterat eñ se dffẽdere: sed arma projecit vt maiorẽ coronã: ꝛ gloriã in celis cõsequerek: ꝛ isto mõ capit martiriũ in pposito. Sed magna ẽ cõtrouertia inter doctores an requiratur actualis perpessio mortis. nã martinꝰ de magistris astruit q̃ sufficit ad martiriũ volito efficaꝝ sustinẽdi mortem propter deum in presentia tormentoruz. Ad hoc argumentũ rñdet martinꝰ de magistris

¶ Contra istã opinionẽ arguit sic: seq̃retur q̃ aliqui martires essẽt dãpnati ꝛ aliqui essent in purgatorio: ꝓñs est falsum ꝛ contra illud qỽ habetur in cap. cum marte de celebratiõe missarũ. s. iniuriã facit martiri qui orat pro martire: igitur opinio nulla: sequela probatur habetur in ecclesiastica historia: tẽpore origenis ꝛ tempore diocletiani tot xp̃iani offerebant se martirio: q̃ non inueniebãtur tortores ad martirizandum eos: capio ergo aliquos ipoꝝ qui non fuerũt martirizati ex deffectu tortorũ: tũc possibile est q̃ aliq̃s ipoꝝ mortuus est in pctõ mortali ꝛ aliqui cum magno debito pene tẽporalis: quo dato aliqui eoꝝ fuerũt dãpnati ꝛ aliqui in purgatorio: igit sequela vera: nam tales fuerũt martires postq̃ habuerũt volitionẽ efficacẽ sustinẽdi mortẽ propter deũ in presentia tormẽtoruz. Ad hoc argumentũ rñdet martinꝰ de magistris

cōcedēdō sequelā ꝛ negando mino rem. Sed reuera rēspōsio est scāda losa: ideo defensando opinionē suā melius est negare sequelaz ꝛ dicere ꝙ ad martirium requiritur ꝙ talis moriatur in gra gratum faciēte sine debito aliquius pene tempōralis: ꝛ tunc facile est dicere ꝙ illi nō fuerūt martires: ꝛ per pris nō habek seqla.

¶ Scōo arguitur sic sequerek ꝙ ioannes euangelista fuisset martir: similr origenes: pariforma ꝛ panūcius: pris est falsum: igitur seqla probatur oēs isti habuerunt volitionem efficacē sustinendi mortez prīcipaliter in presentia tormētorum: ergo oēs isti fuerunt martires. Ad hoc argumētum respōdetur cōcedē do sequelam si origenes mortuus fuit in gratia ꝛ negando minorem: si vero origenes fuit mortuꝰ in peccato mortali negatur seqla de origene: ꝛ conceditur bene de alijs duobꝰ quāuis ab ecclesia non venerentur tanq̄ martires: quis ecclesia solum iudicat de exterioribus.

¶ Alia est opinio diui thome asserentis ꝙ requiritur moꝛs: nam ad martiriuz requiritur: ꝙ hō testek fidē ope ostēdēs oīa pīntia cōtēpnere vt ad celestia perueniat: ꝛ q̄diu homini remanet vita corporalis nō dum opere ostēdit se oīa tēporalia ꝛ terrena despicere propter deū psue uerunt holes parētes ꝛ cōsanguineos ꝛ oīa bona tēporalia ptempnere ꝛ etiam dolores corporis pati vt vitaz cōseruēt: idcirco sathā dixit dño deo cōtra Job pellez pro pelle ꝛ cūcta q̄ homo habet dabit ꝙ aīa sua. i. pro vita corporali: ppterea ad perfectam rōnez martirij requiritur ꝙ aliquis actualiter sustineat mortez propter deū principalr: hec opinio ē multū cōformis ritui ecclesie q̄ non colit aliquē tanq̄ martirē nisi sustinuerit mortē propter deū pricipalr

¶ Contra istā opinionē arguit sic sanctissima vgo fuit uartir ꝛ nūq̄ fuit martirizata igitur opinio nulla maioꝛ ptz autoꝛitate diui hieronimi in sermone d assumptiōe vginis ad stochiū asserētis virginē sanctissimaz nō solū esse martirē: sed plusq̄ martirē. Ad hoc argumentū rīdek facile ꝙ diuus hieronymꝰ loqtur d martirio spūali ꝛ non de corporali. Cōtra istam solutionē arguitur autoꝛitate diui gregoꝛij. d. quāuis occasio persecutiōis defit habet tamē pax suuz martiriū qz ꝛ si carnis colla ferro nō subijcimus spūali tamē gladio carnalia desideria mēte trucidamus: sed oēs cōfessoꝛes mente trucidauerūt carnalia oīa desideria ergo oēs cōfessoꝛes sunt martires. Ad hāc replicā rīdek ꝙ diuus gregoꝛius capit martiriū methaphoꝛice sicut capit etiā illa glosa q̄ habek sup illud matthei. 5. cap. beati q̄ psecutionē patiūtur ppter iustitiā ꝛ nō capik martiriū ppie sicut in prosito capim⁹. Cōtra istā solutionē arguik marcellinꝰ ꝛ ioānes pape sunt martires ppie capiēdo martiriū: nā venerātur ab ecclesia tanq̄ martires ꝛ nō fuerūt occisi a tirānis igitur solutio nulla: miōꝛ ptz qz mortui sunt in carceribꝰ vt pz legēti histoꝛias ipoꝛum. Ad hāc replicā rīdek distinguē

dō minorē vel īmediate ꝛ sic pcedit illa ꝛ negatur pria vel mediate ꝛ sic negak illa nec pbak in tali sensu: nā ex lōga maceratiōe ꝛ inedita ꝛ fatigatione carceris mortui fuere propter deum principaliter.

¶ Scōo arguik sic sequerek ꝙ essent duo equales in gra ꝛ meritis ꝛ vnꝰ esset martir ꝛ alius nō pris est falsum: igitur seqla probatur posito ꝙ duo habeāt aliquas volitiōes sustinendi mortē propter deū pceden tes ab equalibꝰ gratijs ꝛ ꝙ vnꝰ occidatur ꝛ aliꝰ nō tūc ille q̄ occiditur est martir ꝛ aliꝰ nō igitur seqla ꝛa. Ad hoc argumentū rīdetur cōcedēdo sequelā ꝛ negādo minorē in celo tamē equaliter premiabūtur vnde sctā mater ecclesia de diuo martino canit o sanctissima aīa quaz ꝛ si gladiꝰ psecutoris nō abstulit palmā tri martirij nō amisit. Et si arguas ꝙ aliqꝭ mere naturale aliquis de non martire efficik martir cōceditur illatum: nam in potestate soldanij erat facere diuū Frācisci martirē quando diuꝰ frācisc⁹ obtulit se paratuz mori pro fide xpiana nā si occidisset eū fecisset eū martirem ꝛ nūc nō est martir. Pariforma erat in potestate regis granate gloriosuz vincentiū cōterraneū nostrū facere martirē. Cōtra istā solutionē arguik papa pōt esse liberalis quāuis nō habeat pecunias: ergo bonꝰ fidelis pōt esse martir quāuis nō habeat tormentorem cruciātez. Ad hāc replicā rīdetur negādo ptiaz: rō est qz ad liberalitatez nō req̄runt pecunie: sed satis est habere volūtatē, habituatā ad dandas pecunias q̄bus oportet ꝛ sicut oportet ꝛ quādo oportz. Ad martiriū tri req̄rit tollerātia mortis vtpbatū est.

¶ Tertio arguik ex ista opinione sequitur ꝙ aliquis martir est dampnatus in casu igitur opinio nulla aliis probatur posito ꝙ aliquis xpianus sit paratꝰ mori pro fide christi ꝛ recipiat vulnus letale rōne cuius moriek infra biduū ꝛ i tali biduo peccat mortalr p impotētiā doloꝛ quos suffert ratione talis vulneris letalis tūc talis est martir ꝛ dāpnatꝰ igitur assumptū verū. Ad hoc argumētuz rīdetur negādo aliis ꝛ ad probationē necessario ē dicēdū ꝙ casus nō ē admittēdꝰ: nā dīs deꝰ specialr adiuuabit eū vt cū patiētia ferat dolores aut ꝙ peniteat eū talis impatiētie ante finē vite sue vel recurrēduz est ad solutionē datā: simili argumēto ptra pmā opinionē. s. ꝙ talis non est martir postq̄ moritur in peccato mortali..

¶ Quarto arguitur sic ioānes baptista ꝛ tho. canturiēsis sunt veri martires: ꝛ nō sustinuerūt mortem propter fidē: ergo opinio nulla: maioꝛ patet autoꝛitate ecclesie vniuersalis celebrātis ipos tāq̄ martires iam probatur minoꝛ ioānes baptista sustinuit mortem propter reprehensionem qua reprehēdit herodē qz duxerat i vxorē herodiadē vxorē philippi fratrꝭ sui ipo philippo viuēte: ꝛ diuus thomas cāturiensis sustinuit mortem quia nolebat consentire Regi anglie volenti infringere libertates ecclesie: ergo non sustinuerunt mortem propter fidem.

Ad hoc argumentū rēspōdetur distinguendo maiorē vel formaliter & sic cōceditur illa: & negatur ꝓnia vel equalēter & sic negatur illa & ad probationem negatur ꝓnia: rō est quia oīa opera virtuosa boni fidelis referuntur in deū. Idcirco sunt quedā protestatiōes fidei: i oīb⁹ em̄ talib⁹ operib⁹ virtuosis fatēturvnū deū bnoū: & iustū abhoiantē oēs iniq̄tates ꝓptera ioānes & tho. cāturiēsis equalēt sustinuerūtmortem ꝓpter fidem.

¶ Quinto arguitur si mors requiritur ad martirium vel xp̄ianus esset martir ante mortē vl̄ post mortem: nullū istorum est dādum: igitur non requiritur mors: q̄ nō possit dari primū probatur talis nōdum sustinuit mortem: ergo nōdum debet dici martir q̄ nō potest dari scōm ptz talis xp̄icola post mortem nō est: ergo non debet dici martir. Ad hoc argumentū rēspōdetur negādo minorem: & ad probationē datur primum mēbrum & negatur ꝓnia q̄ satis est q̄ de propinquo seq̄tur mors rōne vulnerū acceptorū: bene tñ probat argumentū q̄ de nullo possum⁹ dicere cathegorice ante mortem q̄ sit martir q̄ ignoram⁹ an seq̄tur mors vel nō possumus tñ dicere cōditionaliter q̄ talis xp̄icola est martir si mors sequatur de propinquo ratiōe talium vulnerum.

¶ Sexto arguitur & est replica cōtra solutionē tertij argumēti: posito casu q̄ aliq̄s xp̄ianus multis peccatis irretit⁹ accipiatur subito ab aliquo sarracēo qui dicat ei nisi neges xp̄m nunc occidā te: & de facto occidit eū q̄ non vult negare xp̄m: tūc talis xp̄ianus est dāpnat⁹ & est martir: ergo dabilis est martir dāpnat⁹ maior ꝓbatur talis moritur in peccatis quorū non habuit cōtritionē: ergo est dāpnatus: iam probat minor talis xp̄icola patitur mortē principaliter propter xp̄m: ergo est martir. Ad hoc argumentū rñdetur dato casu negādo maiorē: & ad probationem distinguitur aīs: q̄ non habuit cōtritionem illorū pctōrum vel formaliter & sic cōceditur illud & negatur ꝓnia: vel equiualēter & sic negatur illud: vnde illa volitio q̄ volebat sustinere mortē principaliter propter xp̄m equalēt fuit cōtritio & realis dilectio dei sup oīa: nam si ponebat vitā pro xp̄o bene habuisset dolorē de pctis si habuisset tēpus cogitādi circa ea. Arguitur cōtra istaz solutionem posito casu: q̄ aliquis sarracenus occidat ab aliquo idolatra ideo q̄ defensat vnū deum esse: & xp̄m fuisse maximū prophetaz tunc talis est martir & est dāpnatus igitur dat martir dāpnatus: maior ꝓbatur sustinet mortē propter deum: ergo est martir: iā probatur minor talis machometista nullo baptismate baptizatus ē ergo est dāpnat⁹. Ad hāc replicā rñdetur negando maiorē dato casu: & ad probationē distinguitur aīs vel minus principaliter & sic cōceditur illō: & negat ꝓnia vel magis principaliter & sic negatur illud: rō est q̄ talis machometista refert suā mortem in honorē sue maledicte secte: & q̄ ita habetur in suo arcozano: nam si principaliter referret in dīm deū esset martir sicut fuit vxor maledicti

martētij si que fuit cōuersa propter miracula diue catherine: & non fuit baptizata baptismo fluminis: ſz bene baptimo flamis & sanguinis.

¶ Istis notatis ponitur cōclusio rēspōnsiua ad questionē que talis est. martiriū est optimus actus iter oēs actus per quos adimpletur primū preceptū de dilectiōe dei super oīa. ista conclusio probatur expressa autoritate saluatoris nostri Joā. 15. d. maiorē charitatez nemo habet vt aīam suā ponat q̄s pro amicis suis: sed i martirio ponitur aīa. i. vita corporalis ꝓ dño deo. igitur martiriuz est optimus actus charitatis siue dilectionis dei super omnia.

¶ Decimonono queritur circa eandē distinctionē quid requirit ad implendum preceptum de sabbato sanctificādo. Pro huius questionis enodatione est aduertēdū q̄ sabbatum in sacra pagina trifariā accipitur. primo mō pro quolibet festo indifferenter: & isto modo accipitur leuitici. 13. c. qñ dicitur sabbatū requies est. isto etiā mō accipitur deut. 5. ca. vbi habetur sabbatū est. i. requies dñi dei tui. Pariformа qñ cōmunit solemus dicere non ſz frangere sabbatum. i. festū. Scōo modo accipitur pro tota ebdomada. & isto modo accepit phariseus qñ Luce. 18. dixit. ieiuno bis in sabbato. i. in ebdomada nam certū est q̄ nemo potest ieiunare bis in eodē die. Tertio modo accipit sabbatū ꝓ die. 7. & isto mō accipitur. Exo. 20. ca. qñ dicitur memēto vt diem sabbati sanctifices: & isto etiam modo capitur in presenti questione. nec dicendū est q̄ interdū capitur sabbatū indifferenter pro quolibet die ebdomade propter illā autoritatē que habetur Marci vltimo ca. & Luce. 24. valde mane vna sabbatoꝝ. nam talis autoritas capitur loco istius: ſz pro die vel aliquo die post sabbatū. Ulterius est aduertēdum q̄ sicut dictū est superi⁹ quodlibet preceptū affirmatiuū includit preceptū negatiuū & ipsum infert. ideo istud preceptū de sabbato sanctificando includit istud negatiuum ſz nullū opus seruile est faciendum in sabbato. Sed est difficultas quid intelligēdū est per opus seruile. nam oēs doctores catholici conueniūt in hoc. ſ. q̄ quodlibet opus mechanicū aut agriculture aut negociatiōis est opus seruile: sed differunt de peccato an dicatur opus seruile. nam aliqui antiqui doctores nolunt cōcedere peccatū esse opus seruile: sed necessariō est cōcedendū sicut egregie probat dñs Alexander de ales autoritate saluatoris nostri. Joān. ſ. 8. d. qui peccatū facit seruus est peccati. nam ex ista autoritate clare sequitur q̄ peccatū est opus seruile. Probat etiā rōne ꝓ peccatū maxime ꝓtrauenitur intentioni obligatorie dñi dei phibētes op⁹ seruile: ḡ pctm̄ ē op⁹ ſuile: aīs ptz itētio obligatoria dñi dei est q̄ hō vaccet diuis & maxie dilectiōi dei: & pctm̄ maxie ꝓtrariat dilectioni dei sup oīa: ergo aīs verū.

¶ Contra istud notabile arguitur sic: sequeretur q̄ si aliquis furaretur die dñico aut fornicaretur duplici peccato peccaret: ꝓns est falsū igitur falsitas ꝓntis probatur: seq̄re

tur q peccator deberet confiteri talem circunstantiã tẽporis: ꝓbis ẽ falsum igitur. iam probatur prima sequela talꝫ quifuratur die dñico trãsgreditur duo distincta precepta: ergo duplici peccato peccat. añs probatur transgreditur preceptũ denõ furãdo: ⁊ preceptũ de sabato sanctificando: ergo transgreditur duplex preceptũ. Ad hoc argumentũ rñdet concedendo sequelã ad istũ sensum scz q peccat vno peccato hñte duplicem maliciã: ⁊ negãdo minorẽ: ⁊ ad probationẽ conceditur itez sequela ⁊ negatur minor. nam sicut ille q furat in loco sacro duplici peccato peccat ⁊ tenetur circunstantiã loci confiteri. ita etiam ille qui peccat die dñico furando duplici peccato peccat ⁊ tenetur confiteri circunstantiã tẽporis: postꝫ dies dñicꝰ est sacer sicut ⁊ locus consecratus. Ulteriꝰ est notandũ q dictũ est superius. s. q preceptũ de sabbato sanctificando icludit duo: primũ est colere deũ aliquo tẽpore ⁊ hoc est de iure naturali ⁊ est morale. Scõm est q talis cultꝰ dei fiat in die. 7. ⁊ istud scõm est cerimoniale: ⁊ qñ saluator noster i cruce dixit. cõsumatũ est scõm ocs doctores catholicos oĩa cerimonialia cessauerunt: ⁊ per ꝓbis preceptũ de sabbato sanctificãdo quo ad illud cerimoniale. s. q cultus dei fiat die. 7. cessauit: ⁊ abrogatũ est: lz non cessauerit quo ad illud primũ inclusuz quod est de iure naturali. s. colere deũ aliquo tẽpore. Idcirco nostra sãcta mater ecclesia potuit mutare diez sabbati in diẽ dñicũ maxime. qz aduenientevꝛitate figura siue ymbra dz cessare: modo sabbatũ significabat requiez quã habuit corpus xpi in sepulchro: ⁊ quietẽ aiaꝫ sanctaꝫ post mortem xpi: dies aũt dñica repꝛesentat perfectã gloriã aie ⁊ carnis. non tã futurã: sed presentẽ in xpo q est in gloria dei patris scõm humanã naturã vt testatur apostolus ad philip. 2. c. Insuper Leo papa inquit in quodã sermone q dies dñicus tantis diuinaꝫ dispensationũ misterijs est cõsecratus vt quicquid insigne a dño deo est constitutũ in terris: in huius diei dignitate ẽ gestũ: in hac em die mundus sumpsit exordiũ: ⁊ hac etiã per resurrectionẽ xpi mors interitũ: ⁊ vita accepit principiũ: in hac etiã angeli fuere conditi: in hac etiaz die dñico xps natꝰ est: in hac etiã misit spũm sanctũ super apostolos: in hac etiã sanctissimã virginem super choros angelorꝫ ⁊ archangelorꝫ exaltauit. Ulterius est aduertendum q non adeo stricte obligamur seruare diẽ dñicũ sicut fideles iudei obligabãtur in antiqua lege seruare sabbatum. nam nõ licebat ipsis iudeis decoquere aliquid extra sacrificia: sed die veneris parabant cibos ꝓ die sabbati: xpiani tñ licite possũt die dominico decoquere carnes ⁊ parare cibos ⁊ multa alia i die dñico. immo possunt etiam dum mõ audiant missam ⁊ sermonẽ ambulare ꝓ tres aut quattuor lencas quod tamen non licebat ipsis iudeis.

¶ Cõtra istud notabile arguit sequeretur q iudei melius seruabãt sabbatũ eorꝫ quaz christiani seruent modo diez dñicum. ꝓbis est falsum. igitur sequela ꝓbatur: iudei magis requiescebant in sabbato quã requiescãt fideles christiani in die dominico ergo melius seruabãt iudei diem sabbati quã modo xpiani seruent diẽ dñicuz. Ad hoc argumẽtũ rñdetur distinguendo sequelam vel intelligitur de malis christiãis ⁊ bonis iudeis ⁊ conceditur illa: ⁊ negat minor vel intelligẽdo de bonis xpianis ⁊ etiam de bonis iudeis ⁊ sic negatur illa: ⁊ ad probationẽ negatur ꝓia rõ ẽ qz boni xpiani maiore amore feruntur in deũ ꝓptet passionẽ xpi exhibitã: ⁊ sacramẽtũ altaꝛ ⁊ cũ maiori deuotione quam ferebantur boni iudei in sabbato in deum. Insuper plura obsequia prestant boni xpiani dño deo diebus dñicis audiẽdo missã: ꝑmonẽ: vesꝑas: cõpleꝯ ⁊ sic de aliis ozãdo ꝓ inimicis quã prestabãt boni iudei i eoꝝ sabbato.

¶ Istis notatis rñdet ad questionẽ per aliquas cõclusiões: quaꝝ ꝓia est ista ad implẽduz preceptũ de sabbato sanctificado necessariuz est nullũ opus seruile facere: ista cõclusio ptz qz per quolibet opꝰ seruile frãgit sabbatũ. i. dies dñicus vel festus in lege euãgelica. Scõa ꝓclusio est ista necessariũ ẽ diligere deũ sup oĩa ꝓ cep. de die dñico aut festo scti. Ista cõclusio ꝓbatur sctificare diẽ dñicuz aut se. nihil aliud est quã reddere se sctm̃ in die dñico vel fes. Sed hoc nõ põt fieri nisi diligeddo deũ sup oĩa igit cõclusio vera. Et est vnũ sũme aduer. q tertiũ preceptuz. ideo est datũ vt scirem⁹ tẽpus quãdo debemus adiplere primuz preceptũ. de dilectione dei sup oĩa. Nã in primo preceptõ nõ dek miabak tẽpus. Tertia ꝓclusio est ista oportet in die dñico ⁊ festo audire missam integrã ista cõclusio ptz ex determiatione ecclesie de cõsecratione. Distinctione. 2.

¶ Cõtra primã cõclusionẽ arguitur sic seq̃retur q ꝑ pctm̃ venale frãgerek dies dñicus: ꝓbis est falsum igitur seq̃la ꝓbatur per qõlz opus seruile frãgitur dies dñicus. 3z pctm̃ veniale est opꝰ seruile. igit per peccatũ vẽiale frãgitur dies dominicꝰ. minor ꝓbatur qõlibz peccatũ est opꝰ ser. sedpctm̃ veniale est pctm̃: ergo peccatuz veniale est opꝰ seruile. iaz ꝓbak fallitas ꝓntis est pctm̃ vẽiale nõ destruit sctitatẽ: ergo pole ẽ sctificare. diez dñicũ cũ pcto veniali. Ad hoc argm̃ rñdek negãdo seq̃lã: ⁊ ad ꝓbationẽ negak minor ⁊ ad ꝓbationẽ negak maior: ⁊ si ꝓbes ꝑ illud salua. ioãnis. 8. q pctm̃ facit seruꝰ ẽ pcti dico q saluator itelligit de pctõ mortali ⁊ nõ de veniali. Nã veniale nõ facit seruũ dia. nec sepat hoiez ab amore dei qz nõ minꝰ amatur habẽs veniale quã si nõ hẽret dñ mõ tñ habeak gr̃a gratũ faciẽs. Cõtra istã solutiõez argr̃ admitꝰ seq̃q ꝑ qõlz pctm̃ mor. frãgik dies dñicus ꝓbis ẽ falsũ igit falsi. ꝓnt̃ ꝓbak seq̃rek q si xpianꝰ. 7. pctã ꝓmiteret mortalia. 7. frãgeret diẽ dñi. falsi. hꝰ ꝓbi t̃ ꝓbak 3z ꝓbabiliorẽ opinionẽ qua. 5. 7. 4. comedẽs i die ieiunij nõ ãpliꝰ frãgit ieiunũ. g̃ xpianꝰ faciẽs 3z aut tertiũ mortale die dñi. nõ ãpliꝰ frãgit diẽ dñicũ. Ad hanc replicã rñdek cõcedẽdo seq̃lã ⁊ negando minorẽ ⁊ ad ꝓbationẽ negak itez mi. ⁊ ad probationẽ negak ꝓia: ⁊ rõ est qz eccl̃ia

Universidad de Deusto Biblioteca

non obligat nos amplius pōstq̄ fractū est ieiunium: dūs vo de⁹ obligat nos idcirco toties q̄ties xp̄ian⁹ peccat frangit diem dominicum.

¶ Secūdo arguitur sic in casu vxor vel famulus facit opus seruile in die dūico ⁊ nō frangit illū igitur prima cōclusio falsa: añs probat vo lo q̄ aliquis vir dicat vxori sue labora die dūico alias occidam te: itidez dicat famulo tūc si vxor ⁊ famul⁹ laborēt die dūico faciunt opus seruile ⁊ non frangūt diem dūicum: imo si sint in gr̄a merētur: ergo assumptum verū. Ad hoc argumentū rūdet negādo p̄iam ⁊ rō: q̄ est necessitas cōseruādi vitā p̄priā ad quam obligamur iure naturali ⁊ diuino excusat eos a fractione diei dūici ⁊ hoc supposito q̄ maritus p̄cipiat talē laborē p̄opter auaritiā ⁊ nō in contēptū diei. Mā si p̄cipiat in contēptū diei dūici poti⁹ debent mori quā laborare in contēptum diei.

¶ Cōtra tertiā conclusionez arguitur dūi regētes faciunt opus seruile in die dūico et nulla est necessitas excusās eos ⁊ non frangūt diē dūicū igitur solutio nulla maior probatur dūi regentes legūt grāmaticam: logicaz: medicinā: ⁊ sic de alijs ergo dūi regētes faciūt op⁹ seruile. Ad hanc replicam rūdetur negādo maiorem ⁊ ad probationem negat p̄ia rō est q: dūi regentes referunt talia opera in deū ⁊ talia opera non impediūt dūos regētes a dilectiōe dei super oīa. Insup dūi regētes saltim boni nō omittūt audire missam sermonē: vesperas: ⁊ cōpletoriuz in diebus dominicis. Cōtra istam solutionē arguitur in dieb⁹ dūicis edificātur pōtes ⁊ menia in limitibus sarracenorū ⁊ gerūtur bella a xp̄ianis cōtra ipos sarracenos ⁊ non propterea violat dies dūicus: g̃ solutio nulla. Ad hāc replicā rūdetur negādo p̄iam ⁊ ratio est quia necessitas excusat eos p̄opter bonum cōmune tot⁹ xp̄ianitatis. Dubitatur circa istam questionem An homo teneatur audire missam in die dūico: vel festo de ipo die. Ad hoc dubiuz respōdetur negatiue: ratio est quia layeus nec scit: nec tenetur scire quę missa debet dici in tali die. Dubitat secūdo an xp̄icola teneatur accedere ad pedes sacerdotis vt meli⁹ audiat missam. Ad hoc dubiū rūdetur etiam negatiue: ⁊ ratio est q: multoties christicola obligaretur ad impossibile quòd est omnino absurdū patet hoc in magnis Parrochijs: vbi nō oēs possunt ap̄opinquari. Tertio dubitatur vtruz beneficiat⁹ die dūico audiendo missam sue parrochie ⁊ durāte missa dicēdo horas canonicas ad q̄s tenet satisfaciat. Ad hoc dubiuz rūdet in sūma angelica negatiue: sed hęc responsio est manifeste falsa: nam certum est q̄ per idē opus possumus adimplere duo p̄cepta vt p̄z q̄ diui mathei festuz celebratur die sabbati. Mā bon⁹ xp̄ian⁹ ieiunādo diez veneris adimplet duo p̄cepta primū de q̄ttuor tēporib⁹ ieiunādis scōz ō vigilia diui matthee ieiunāda. Idez cōtingit q̄n diu⁹ mathias celebrat in q̄dragesima. Pariforma ō tporib⁹ q̄ venīūt i p̄ma ebdomada q̄dragesime

Immo de p̄ceptis diuinis ē dabile aliquod q̄ nō est possibile adimplere nisi adimpleamus vnū aliud p̄z de tertio p̄cepto p̄me tabule impossibile est enīz adimplere illud. s. sanctificare sabbatū qui adimpleam⁹ p̄mū. s. de dilectiōe dei sup oīa. Dubitat quarto vtrū sit oratio melior in die dominico vel festo quā in die feriali. Ad hoc dubium rūdetur affirmatiue: hęc responsio p̄batur ꝯo est melior ⁊ eficatior in loco consecrato quā in alio loco p̄opter cōsecrationem: sed dies dūicus vel fest⁹ est cōsecratus dūo deo: ergo oratio facta in die dūico vel festo est melior ⁊ eficatior quo ad impetrationē quā in die feriali. Quinto dubitatur q̄n tenemur cesare ab ope seruili celebrando diem dūicum aut festuz. Ad hoc dubium rūdetur q̄ dies dūicus vel festus inchoatur hora. 12. medie noctis sue vigilie ⁊ terminatur in alterā mediā noctē in mediate sequēti idcirco cōsuetudo xp̄ianorū est laborare vsq̄ ad mediā noctez vigilie exclusiue ⁊ surgere in media nocte immediate sequēti ad laborādum: ideo non est licitū laborare post mediam noctē vigilie neq̄ ante mediā noctē in mediate sequētem: sed hora p̄ima vel scōa diei lune vel scōe ferie solēt artifices valētini surgere ad laborandum.

¶ Queritur vigesimo ⁊ vltimo circa eandē distictionem: vtrū liceat xp̄iano occidere hoiem. Ad hāc difficultatem rūdetur per duas cōclusiones: quarū p̄ima est ista. Non lz xp̄iano neq̄ alicui alteri p̄priaautoritate occidere hoiem: ista cōclusio p̄z q: oppositū eius est cōtra illud p̄ceptū nō occides. Scōa cōclusio est ista: autoritate dūi dei licet xp̄iano ⁊ cuicūq̄ alteri occidere hominem: ista cōclusio p̄z q: dūs de⁹ est autor vite ⁊ mortis: ideo autoritate ipius lz occidere hoiem: propterea bonus patriarcha abrahā licite ⁊ meritorie voluit occidere filiū suū ysaac. Pariforma reges et principes licite ⁊ meritorie possunt occidere malefactores: pariforma lictores: ⁊ tortores recte volūt ⁊ occidūt homicidas. Cōtra p̄imā cōclusionez arguitur: licitū est xp̄iano defendendo seip̄m occidere in vasorem: ⁊ hoc fit autoritate p̄pria: igitur p̄ima cōclusio falsa maior p̄batur dupliciter. p̄imo autoritate iuris naturalis: nam naturale viz ⁊ repellere licet cum moderamine inculpate tutele. Scōo p̄z autoritate dūi dei dicētis exo. 22. si effringēs fur domū siue suffodiens inuētus fuerit ⁊ acceptō vulnere mortuus fuerit p̄cussor non erit reus sanguinis ex qua autoritate sequitur manifeste per locū a fortiori q̄ si lz occidere furem p̄opter cōseruationem bonoꝝ fortune: a fortiori lz occidere hoiez p̄opter cōseruationez vite p̄priē. Ad hoc argumētū rūdet diuus tho. q̄ nūq̄ licet velle occidere hoiem: sed bene licet defendendo occidere hoiem: sed reuera si intelligatur autoritate p̄priā egregie dicitur: si vero intelligatur autoritate dei vel iuris naturalis non recte dicitur: nā certum est q̄ licet autoritate dei velle occidere hoiem: quidā modern⁹ distin-

gult de per se vel de per accedens: sed hoc nihil est dictu nec est intrare difficultatē. Ideo aliter rūdet ad argumentū pcedendo ma. & negando minorē. immo in tali casu fit duplici autoritate. s. autoritate dei: & autoritate iuris naturalis vt egregie pbatum est in argumento. ¶Contra istaz solutionē arguit autoritate diui Augustini in epistola ad publicolā & in lib. de libero arbitrio. d. qō non sibi placet tale homicidiū. Ad hoc rūdetur q Aug. intelligit dictū suū qñ tale homicidiū fit cū liuore vidicte vl̄ sine moderamīe culpate tutele alis non recte diceret. ¶Cōtra istā solutionez arguitur autoritate Nicolai pape in ca. de is clericis. 50. distinctionis. d. de clericis qbus consuluistis. scz qui se defendēdo paganū occiderunt si postea perpūiam possunt ad pristinū statū redire: aut ad altiorē ascendere scito nos nullā occasionē dare: nec nullā tribuere licentiā quē libet hoiem quolz mō occidēdi: sed ad precepta moralia obligantur cōiter clerici & laici. igitur rūsio nulla. Ad hoc rūdetur q egregie dicit dūs Nicolaus. s. q ipse non dat licentiā: sed ius diuinū & ius naturale ipsam largiuntur ex solutionib⁹ istiº argumēti. sequitur q illa autoritas pauli ad rom. 12. s. non vos deffendentes charissimi debuit intelligi cū liuore vidicte vel vbi est qstio de fide. nā tūc licz bono christiano permittere q alter occidat eum.

¶Scdo argr̄ sic in casu aliqs licite occidit aliquē autoritate ppria. igitur prima cōclusio falsa: assis probatur volo q aliquis malus vir dicat platoni occide ciceronē alioquin interficiante: tūc licite plato occidit ciceronē & hoc facit autoritate ppria igitur assumptū vez: mai. ptz pl̄o tenetur conseruare vitā suā & non pōt eā pseruare nisi occidendo ciceronē ergo licite occidit ciceronez. Ad hoc argumentū rūdet negādo añs: & ad probationē negatur maior: & ad probationē negatur pña: & rō est: qz pl̄o solū obligatur pseruare vitā suā medio licito: mō occisio ciceronis nō est meditū licitū. idcirco in tali casu pl̄o debet permittere potius suā occisionē q̄ ciceronis. Cōtra istā solutionē arguitur: adminus sequeretur q in casu in quo pl̄o & cicero essent intra mare super aserē qui nō sufficit ambos sustinere: sed bene vnū eoz: tūc licitū esset pl̄oni trudere Ciceronē: & ex tali trutione sequitur mors ciceronis: ergo lz pl̄om autoritate ppria occidere ciceronē: mai. ptz: qz pl̄o tenetur pseruare vitā suā: & non pōt nisi trudendo ciceronē: ergo pōt trudere ciceronē. Ad hāc replicā rūdetur negando sequelā: & ad probationez dico q illud meditū non est licitū: sz debēt mittere sortes si sint eque vtiles resp. xp̄iane: sed si vnus eoz ēet magis vtilis resp. xp̄iane: & alter parueant nullius vtilitatis esset: tūc ille qui est minoris necessitatis tenet alteri cedere.

¶Tertio argr̄ replicādo cōtra solutionē primi argumēti seqret qō in casu licitū esset bono xp̄iano occidere propriū patrē: & propriū epūz: & propriū regē: & papā: ista videt absurda. igit sequela ptz i casu in quo pr̄: & epūs: & rex: & papa iniuste eū intuadāt volētes ipm occidere iniuste. Ad hoc argm̄ rūdet negādo maiorē extra casuz in quo talis pso na puata tenet se deffendere iuxta illā legē naturalē viz vi repellere licet: nec pbatur in tali sensu: sed solū pbat in casu in quo iuxta legē naturalē habet facultatē ipz occidēdi.

¶Quarto argr̄ in casu quo iudex scit aliquē esse innocentē: qui est pbatus nocens p testes & exceptione maiores: licite occidit talē: et hoc facit autoritate propria. igit pma conclusio nulla: maior pbat iudex debet iudicare scōm allegata et pbata: ergo iuste occidit eū: minor pbatur dūs deº nō vult talē occidi ergo nō occidit autoritate dei: sz autoritate propria ipsuz pdēnat. Pro huius argumenti solutione est aduertendū q difficultas huius argumenti pōt euitari dicēdo q talis iudex debet remittere ad superiorē: sz posito q talis iudex sit supremº: et q recte examinauit testes more Da niel̄ difficultas redijt. Propterea doc. sub. tenet q talis iudex potius debet cedere officio quā iudicare. Alexander de ales: & dūs Tho. tenēt q debet iudicare scōm allegata & pbata: & q ipse non occidit ipm: sed lex occidit ipsum: & q dūs deº. ita vult q ita iudicet & vtraq̄ istarū opinionū est defensabilis.

¶Quito argr̄ sic: lz alicui occidere tirānū: & talis occisio fiet autoritate ppria supposito q talis pso na sit puata. igit pma conclusio falsa: mai. probat casu posito: q cicero videat tirānū venientē ad pburendaz vrbē vl̄ domū ppriā licite pōt eū occidere. igit lz psone priuate occidere tirānū. Ad hoc argm̄ rūdet negādo maiorē extra casuz in quo talis pso na puata tenet se deffendere iuxta illā legē naturalē viz vi repellere licet: nec pbatur in tali sensu: sed solū pbat in casu in quo iuxta legē naturalē habet facultatē ipz occidēdi.

¶Sexto arguitur sic ille qui casualiter occidit aliuz licite occidit vt puta si aliqs proijciat sagittā cōtra aues vel tormentū bellicū aut proijciat lapidē per fenestraz: & hoc facit autoritate propria: igit cōclusio nulla. Pro solutione huius argumenti est notādū q tales hoies qui casualiter occidūt alios: aliqñ adhibēt tantam diligētiā ad quā obligātur & aliquādo nō si adhibeāt illā diligentiā ad quā obligamur tūc nullo mō peccāt rō est qz tale homicidiū nō est vōlūtariū tūc & ideo nō est pctm̄ mortale. Nā teste augustio in libro de libero arbitrio pctm̄ ideo vr pctm̄: qz volūtariū. si vero non adhibeat illā diligētiā ad quā obligat tūc peccat & p pūs tale homicidiū est peccatū Isto notato facile rūdet ad formaz distinguēdo maiorē vel adhibet tantam diligētiā ad quā tenet & obligatur & sic cōceditur illa cum minori & negatur: pña rō est qz nō volūtarie agit & prima cōclusio intelligitur vōlūtarie. Si vero nō adhibeat tantā diligētiā ad quā tenetur & obligatur negatur illa maior & si adhibet minorem diligentiā grauius peccat.

De triplici genere mēdatij

Distinctio. XXXVIII.

Ciendū tñ tria esse genera mēdationū. Sūt enim mendatia quedam pro salute vel comodo alicuius non malitia sed benignitate dicta: qualiter obstetrices mentite sunt raab. Est et aliud mendatij genus quod fit ioco quod nō fallit. Scit eñ cui dicitur causa ioci dici. ⁊ hic duo genera mendationū non sunt sine culpa. sed non cuz magna. ¶Perfectis vero nō conuenit mētiri nec etiam pro tēporali vita alicuius ne pro corpore alterius aiaz suā occidāt. Licet autem eis verum tacere sed nō falsum dicere. vt si quis non vult hoiem ad mortez prodere verū taceat: sed non falsum dicat. Tertiū vero genꝰ mēdatij est quod ex malignitate et duplicitate prodit cunctis valde cauendū. ¶His videtur innui mendatia illa que fiunt ioco vel pro salute alicuius: imperfectis esse venialia peccata. pfectis vo illud qō pro cōmodo alterius dicitur esse dāpnabile qō etiam de mendatio iocoso putari pōt precipue si iteret. De mēdatio autē obstetricū ⁊ raab q fuerit venia le Augusti. tradit dicens. Forsitan sicut obstetrices non remunerate sunt qz mentite sunt. sed qz infantes liberauerūt. ⁊ ꝓpter hanc miam veniale fuit peccatū non tamen nullū. sic raab liberata est propter liberationē exploratorū pro qua fuit veniale peccatum. Sed ne putet quisq; in ceteris peccatis si propter liberationem hoium fiant ita posse cōcedi veniam. Multa enim mala detestanda talē sequūtur errorem. ¶Possumus enim ⁊ furando alicui prodesse. si pauper cui datur sentit cōmodum ⁊ diues cui tollitur non sentit incōmodū Ita ⁊ adulterādo possumꝰ prodesse si aliqua nisi ad hoc ei cōsentiatur apareat amādo moritura ⁊ si vixerit penitēdo purganda. nec ideo pctū graue negabitur tale adulteriū. Sciendū est etiaz octo esse genera mādatij. vt Augustꝰ. in li. de mendatio tradit. Que diligenter notāda sunt vt appareat qō mēdatiuz sit venia le ⁊ dānabile. ¶Primū capitale ē mendatiū longeq; fugiendū qō fit in doctrina religiōis. Ad qō nulla causa quisq; debet adduci Secūz quod tale est vt nulli ꝓsit sed obsit alicui. Tertiū quod ita

ꝓdest alteri vt obsit alteri. Quartum sola mentiendi fallēdiq; libidine quod mirū mendatiū est. Quintū quod fit placendi cupiditate de suaui eloquio. ¶His oībus euitatis sequitur sextū genus quod nulli obest ⁊ prodest alicui. vt si quis pecuniā alicuiꝰ iniuste esse tollendā sciens vbi sit nescire se mentiatur. Septimuz quod ⁊ nulli obest ⁊ prodest alicui. vt si quis nolens hoiem ad mortē quesitū prodere mentiat. Octauū qō nulli obest ⁊ ad hoc prodest vt ab immūditia corporali aliquid tueatur. In his aūt tantominus peccat quisq; cum mētiatur quātomagis a prima recedit. Quisquis vero aliquod genus esse mendatij qō peccatū nō sit putauerit: decipiet seipsuz turpiter cum honestū esse deceptorez aliorū arbitretur. Omne ergo genus mendatij summopere fuge. quia omne mendatium non est a deo.

Quid sit mendatium.

¶Hic videndū est quid sit mēdatium. ⁊ quid sit mentiri. Deinde vtrū oē mendatiū sit pctū ⁊ quare? Mēdatium est: vt ait Augustꝰ. falsa significatio vocis cum intētione fallendi. vt ergo mendatiū sit. necesse est vt falsuz proferatur. ⁊ cū intētiōe fallēdi. Hoc enim malū est propriū mētientis aliud habere clausum in corde. aliud prōptū in lingua.

Quid sit mentiri.

¶Mētiri vero est loqui cōtra hoc aio sentit quis siue illud verum sit siue nō. Dis ergo qui loquitur mendatiū mentitur. quia loquitur ꝓtra hoc qō animo sentit. i. volūtatem fallendi. sed nō dis qui mentitur mendatiū dicit qz qō verū est loquitur aliqñ mentiendo. sicut ecōuerso falsuz dicēdo aliquādo verax est. Uñ ait augustꝰ. Nemo sane mētiēs iudicandus est qui diem falsum qō putat verū. qz quātū in ipso est non fallit ipse sed fallitur. Nō ergo mendatij arguēdus est. qui falsa incautius credit ac pro veris habet. ¶Potiusq; econtrario ille mētitur qui dicit verū quod putat falsum. Quantum eñ ad animū eius attinet nō verum dicit. qz nō qō sentit dicit. quāuis verū inuēiatur esse qō dicit. nec ille liber est a mendatio qui ore nesciens loquit verū. sciens aūt volūtate mentitur. ¶Hic queri solet si iudeus dicat xpm esse deuz cum non ita sentiat animo vtrū

loquatur mendatiū? Nō est mē datiū qō dicit. quia licet aliter tē neat animo, verūtamē est quod dicit ꝛ ideo non est mendatium. Mentitur tamen illud qō verū est dicēs. Quod vero omne mē datiū sit peccatuz Aug. insinuat. Mihi inquit videtur omne mē datiū esse peccatū. sed multū in/ teresť quo animo et de quib⁹ re/ bus quisq; mentiatur. Non eñ sic peccat qui cōsulendi ꝛ qui no cendi volūtate mentitur. nec tñ nocet qui viatorē mentiendo in diuerso itinere mittit. quātū qui viam vite mentiēdo deprauat. Porro omne mendatiū ideo di cendū est esse peccatuz quia hoc debet loqui homo qō animo ge rit. siue illud verū sit siue puteť. ꝛ non sit. Verba enim ideo sunt instituta non vt p ea hoies inui cem fallāt. sed per ea in alterius noticiā suas cogitatiōes ferant. Verba ergo vti ad fallatiam. nō ad qō sūt instituta: pctm̄ ē. Nec ideo etiam vllū mendaciū putā/ dum est nō esse pctm̄. qz possu/ mus alicui aliquādo pdesse mē tiendo. Possumus eñ vt predi ctū est ꝛ amādo ꝛ furando ꝛ a/ dulterando prodesse. Menda/ cium quoq; nō tunc tm̄ este pos sumus dicere quando aliquis le ditur. Cū eñ a sciētie dicitur fal sum mendaciū est siue quis siue nemo ledat. Ecce ex his constat omne mendaciū esse pctm̄: non tamē de omni mēdatio accipien dū est illud. Psal. Perdes oēs qui loquūtur mendaciū. Nec il/ lud. Os qō mentit occidit aiaz. Nec omne mendaciū isto prece pto prohiberi videtur: nec pre/ missa descriptione mendacium: ioci includi.

Ubi cū piculo errať vl' nō.

¶ Illud etiā sciendū est q; in q; busdam rebus magno malo inq; busdam paruo. in quibusdā nul lo fallimur. In quibus reb⁹ ni/ hil interest ad capescendū dei re gnum: vtrum credanť an nō vel vtrum vera putenť an falsa siue sint siue non: In his errare. i. ali ud pro alio putare. nō arbitran/ dū est esse pctm̄. vl' si est minimū atq; leuissimū. Et sunt vera que dam quāuis nō videanť. que ni si credanť. ad vitam eternā non pōt pueniri. Et iz error maxima cura cauēd⁹ sit nō mō i maiorib⁹ iz' et in minorib⁹ reb⁹. nec nisi re rum ignorantia possit errari. nō est tamen consequens vt conti/ nuo erret quisquis aliq̄d nesciť. Sed quisquis se existimat scire

quod nesciť. Pro vero eñ ap/ probat falsum quod est erroris proprium. Verūtamē in qua re quisq; erret interest plurimum. Sunt eñ que nescire sit melius quā scire. Item nonnullis erra/ re profuit aliq̄n. sed in via pedū nō in via morū. Solet queri de Jacob qui se dixit esse Esau. ali ter animo sentiens vtrum men/ tit⁹ sit? De hoc Augus. ait. Ja cob quod matre fecit autore vt falleret patrem si diligenter attē datur videť non esse mendaciuz sed misteriū. Intēdebat eñ ma tri obedire que per spūm noue/ rat mysteriū. ꝛ ideo ꝓpter fami/ liare consilium spiritussancti qō mater acceperat: a mendatio ex cusatur Jacob.

Circa trige/ simāoctauaz distinctionez q̄ritur primo vtruz omne mēdatiuz sit pctm̄. Pro hui⁹ questio nis intelligē cia est notādum q; scōm dōm alexā/ drum de Ales in prima parte q̄stio nis. 139. mēbro primo duplex est ve ritas sermonis ꝛ ex pūti duplex est falsitas ꝼm q; ꝼmo pōt referri ad rē ſignatā: ꝛ tūc dr sermo ver⁹. quādo res ita se habet sicut significať p ser monem. Pōt etiā talis sermo refer ri ad intentionem proferentis vt qñ pferens ita sentit in corde sicut pro fert ꝛ tūc talis sermo dicitur verax. Ex isto sequiť q; est possibile aliquē vez dicere ꝛ mentiri: patet si iude⁹ ꝛ sarracenus pferāt xpm esse deuz. Sequitur scdo q; est possibile falsuz dicere ꝛ non mētiri: patet posito q; aliquis dicat papā esse in regno nea politano: ꝛ ita credat tūc talis dicit falsum. nā papa est Rome intra ca/ strum sancti Angeli: attū talis non mentitur. Ulterius est notandū qō differentia ē inter mēdatiū ꝛ mētiri vnde mendaciū sic diffinitur ab au/ relio augustino in libro de mēdatio. Mendatiū est falsa vocis significa/ tio cū intentione fallendi. Mentiri vero est loqui contra hoc q; oīno sen tit quis siue illō vez sit siue nō. Ex istis diffinitionibus sequitur q; ois qui loquitur mendatiū mentitur: ꝫ non omnis qui mentitur loquiť mē datiū patet de sarraceno asserente deū esse trinū ꝛ vnū. nam talis sar racenus mētitur: qz dicit aliquid cō tra illud quod oīno sentit: non tū di cit mendaciū. immo vez est ꝛ neces sariū q; deus est trin⁹ ꝛ vn⁹. Contra istā diffinitionē mēdatij arg̃ aliqs teste Ambrosio potest mentiri facti: ꝛ signis: ꝛ scripturis: ergo diffinitio mēdacij nulla. Adhoc facile rñdeť q; Augustin⁹ per vocē intelligit quod/ dam signū siue vocale: siue scriptū: siue gestū. Ulterius est notandū q; mendaciū teste pho in quarto ethi/ cox potest diuidi scōm propriā rōnē mendacij: ꝛ tūc solū diuiditur i duo mēbra. s. in mendaciū qō transcen/ dit veritatē insuperhabundantia et

pertinet ad iactantiā ꝛ in mendaciū qđ deficit a veritate. Aliomō diuidi tur mendaciū scōm grauitatē culpe ꝛ isto modo diuiditur a gl'o. Augusti no super illud psalmiste perdes oēs qui loquūtur mendaciū in.3. gīa. ſ. in pernicioſum: officioſuz: ꝛ iocoſū. Pernicioſū mendaciū est qđ alicui nocet ꝛ nulli prodest officioſum mēdaciū est qđ nulli nocet: sed fit causa risus siue recreationis. Et si dicas quodlibet mendaciū nocet ipsi mēcienti: ergo nullū est mendaciū officioſum. Ad hoc facile rñdetur ꝙ intelligitur de nocumento qđ non est culpa venialis. Alio modo pōt diuidi scōm ordinē ad finē: ꝛ isto mō diuiditur ab Augustino in.8. gīa: ꝛ recitatur a Graciano in cap.1.22. questionis.2. Primū genus est ꝙ fit in doctrina religionis: ꝛ istud est capitale ꝛ longe fugiendū scōm qđ nulli prodest ꝛ obest alicui. tertiū est ꝙ prodest alteri. ita vt obsit alicui quāuis non ad immundiciā corporalem quartū ꝙ fit sola libidine fallendi ꝙ mex mendaciū est. quintū est qđ fit placēdi cupiditate de suaui eloqo. 6. est qđ nulli obest ꝛ prodest alicui volenti si volens hoīem ad mortē quesitū perdere mentiatur. 7. est qđ nulli obest ꝛ prodest alicui. 8. est qđ nulli obest: ꝛ ad hoc prodest vt ab īmūdicia corporali aliquē tueatur: ꝛ multa alia genera mendaciorū possunt assignari scōm diuersitatē finiū: sed qz ista non prosunt nisi ad garrulitatem ꝛ oīa reducuntur ad illa tria mēbra assignata super illud psalmiste allegatū. idcirco nulla fiet mensio nisi de illis tribus.

¶ Istis notatis rñdetur p̄ aliquas conclusiones: quarū prima est ista. Omne mendaciū pernicioſum est peccatū mortale si nocumentuz sit notabile. ista ꝓclusio probatur: qz prohibetur nocere proximo notabiliter sub pena peccati mortalis. dicit in conclusione si fuerit notabile nocumentū: qz si nō fuerit notabile tūc solū ē peccatū veniale sicut ille qui furatur aliqđ bonū non notabile vt puta vnū pomū: vel denariū solum peccat venialr. Scōa ꝓclusio est qđ libet mendaciū officioſum: vel iocoſum est solū veniale peccatū. ista cōclusio patet: qz nullū tale prohibet sub pena peccati mortalis: ergo qđ libet est veniale. Tertia cōclusio est nullū mēdaciū potest bene fieri. ista conclusio quāuis sequitur ex duob⁹ p̄mis ꝓbatur tū duplici autoritate prima est phi. d. in libris ethicox ꝙ quedā sūt q̄ statim noiata cōuoluta sunt quadā malicia ꝛ exēplificat de mendatio. scōa est Augustini in lib. enchiridiō nostrā expresse asserēt.

¶ Contra istā conclusionē vlti maz arguitur dabile est aliquod mēdaciū qđ bene fit. igitur cōclusio nulla: aīs probatur mendaciū iocoſuz qđ fit causa recreatiōis licite fit. igit assumptū vex: aīs probatur nemo decipitur per tale mēdaciū ꝛ fit causa recreationis alicuius infirmi: ergo licite fit. Pro huius argumēti solutiōe est notādū ꝙ duplex est mēdacium iocoſum. primū est quod fit ad decipiendū aliquē leui deceptiōe vt ceteri rideant ꝛ istud semper male fit. nam semper fit cū intentione decipiendi aliquē. Aliud est mendaciū iocoſū qđ nullo mō fit causa decipiēdi aliquē: sed vt hoīes rideāt ꝛ tale non est mendaciū qz diffinitio nō cōuenit ei. nā non fit cū intentione fallendi: sicut hō pictus nō est hō ꝛ istō mendaciū iocoſum bene fit. Isto notato rñdetur ad formā argumēti distinguendo aīs vel intelligendo de mendacio iocoſo primo mō: ꝛ sic negatur illud: nec probatur in isto sensu vel intelligendo de mēdacio iocoso. scōo mō ꝛ sic ꝓceditur illō ꝛ negatur ꝓia: qz tale mendaciū iocoſū nō est mēdaciū: vt dictū est. Cōtra istā solutionē argr stat aliquē mentiri nō habendo intentionē pducendi assensum falsum: ergo possibile est aliquē licite mētiri: aīs patet: possibile est ꝙ non cogitet de tali productione assensus falsi. igit assumptū vex. Ad hanc replicaz rñdetur distinguendo aīs vel formalr: ꝛ sic cōceditur illō ꝛ negatur ꝓia: vel equiualēter. ꝛ sic negatur illō nec probatur in tali sensu. Contra istā solutionē argr. iosue volebat producere assensum falsuz in ciues vbis hai: vt habet iosue.7. cap. ergo mentitus est ꝛ non reprehēditur: qz fecit ex precepto dñi dei iubētis ipi ponere insidias vbi hai igitur solutio nulla: maior probatur iosue volebat ꝙ ciues vbis hai crederent filios isrl fugere sicut nudi⁹ tertius fugerunt: ꝛ hoc erat falsum. igitur volebat producere assensum falsum. Ad hanc replicā rñdetur negando maiorē. ꝛ ad probationē nego qđ illud volebat iosue sed solum volebat occultare vnū vex. ſ. ꝙ ipsi erant reuersuri cū magno aīo ꝛ impetu contra eos: ꝛ claudere eos iter insidias ꝛ ipsum iosue.

¶ Scōo argr sic posito qđ aliqs proferat propōem neutrā assertiue licite mētitur. igit ꝓclusio nulla: aīs probatur supposito ꝙ talis propō neutra sit vera: tūc talis dicit vitatē ꝛ nō habet aīum decipiēdi: ergo licite mentit. Ad hoc argumētū rñdetur negando aīs: ꝛ ad probationez negatur ꝙ nō habeat aīm decipiēdi saltē equiualenter. nā alr profert q̄ sentiat in aīo: profert eīm assertiue: et dubitat in corde. Cōtra istā solutionem arguitur obstetrices egiptiorū clare mērite sunt officioſe: vt habet Exo.1.ca. ꝛ bñ fecerunt mentiendo. igit ly mentiri saltez officioſe: minor probat. dñs de⁹ remunerauit eas p mandatio. nā edificauit eis domos vt habet in eodē ca. igit licite mērite sunt. Ad hāc replicā rñdet negando mi. ꝛ ad probationē negat ꝙ dñs remunerauit eas pro mēdatio: sed remunerauit eas pro timore quē hūerūt erga deū ꝛ pietatē quā habebāt: erga paruulos israel nolēdo eos suffocare: vt testat dīu⁹ Gregoriꝰ i. ca. si q̄ly culpa. 22. q̄stiōis. 2. Cōtra istā solutionē argr Dauid finxit se stultū corā rege lachis: ꝛ in hoc mentit⁹ est licite. igit solutio nulla ꝙ mentitus fuerit: ptz qz erat sapiēs Dauid ꝛ voluit producere assensū falsum in ipsum regē. ſ. ꝙ ipe erat stult⁹ ꝙ licite illō fecerit ptz: qz ita ꝓseruauit vitā suā p tale mendaciū: vt habet in.21. ca.1.l. regū. Ad hāc replicā rñdet negādo ꝙ Dauid finxit se stultū: fz bñ occultauit quoddā vex. ſ. suā sapiē-

tiã ⁊ nõ intendebat alterũ decipere sed saluare vitã suã per occultatationem sue sapiẽtie. ℙroportionabiliʳ est dicẽdũ de Jehu rege israel: vt habetur .4o. ca. 4. regũ: q̃ excusat a diuo ℍiero. in ca. vtilẽ cause ⁊ q̃stiõis allegate.

¶ Tertio argr̃ sic Abrahaz qñ ibat vt ymolaret filiũ suũ ysaac dixit pueris suis sedete hic donec reuertamur ⁊ i hoc mẽtitꝰ ẽ ⁊ nõ reprehẽdit de tali mendatio: igit licitũ est mentiri. siʳ mẽtitus est qñ dixit regi geraris de vxore sua q̃ esset sozor sua. igr̃ licitũ est mẽtiri. Ad hoc argm̃ rñdet Ambro. in ca. si q̃lz culpa allegato: q̃ Abrahã non mentitꝰ est: qz ita credebat sicut dicebat. sciebat em̃ q̃ dñs deꝰ pmiserat mltiplicare semẽ ipsius ysaac q̃ nondũ duxerat vxorẽ. ideo spabat q̃ dñs deꝰ si ipse occidisset filiũ suũ dñs deꝰ suscitasset eũ vt adimpleret pmissũ qõ iuraverat ad ipum Abrahã. Ad aliud ipse met Abrahã rñdet q̃ vxor sua erat sozor sua. nã mos est palestinoꝝ vocare oẽs ꝯsanguineos ⁊ fres ⁊ sozores. idcirco Abrahã sepenũero dixit ꝯsobrino suo loth fres sumꝰ. Cõtra istã solutionẽ argr̃ Judith mẽtita ẽ ℍoloferni ⁊ licite. igr̃ ꝯclusio falsa mi. pbat laudat Judith a sacra pagina q̃ tali mendatio. igit assumptũ verꝫ. Ad hoc argm̃ vno mõ rñdet negãdo q̃ licite mẽtita est. negat insuper q̃ laudet de mẽdatio: sed laudatur de bona affectione quã habebat erga pplm̃ suũ ⁊ posuit seipam periculo mortis. vt pplz suũ eriperet de manu holopherni põt etiã rñderi q̃ nullo mõ mẽtita est: sed occultabat aliqua vera ⁊ loq̃bat ad sensuz spũs scti q̃ incitabat eã ad talẽ liberatiõez

¶ Quarto argr̃ sic bt̃us paulꝰ mentitꝰ est ⁊ nõ reprehendit. igit licitũ est mentiri: maior probat ꝓmisit se vẽturꝫ ad hispanias ⁊ nõ venit ergo mentitꝰ est. Ad hoc argm̃ quãuis aliq̃ asserãt diuũ Paulũ visitasse hispanias gelasiꝰ tñ tenet oppm̃ in ca. Paulꝰ. 22. q̃stionis. 2. ideo ꝓfoꝛmiter ad diuũ Gelasiũ rñdet negando q̃ Paulꝰ tunc fuerit mẽtitꝰ ⁊ ad probationẽ negat ꝓñam: rõ est: qz paulus nõ pmittebat illõ cũ intẽtiõe fallendi: sed credebat firmiter se iterũ: sed deꝰ impediuit.

¶ Quinto argr̃ sic dñs deꝰ põt dispensare cũ aliquo vt mẽtiat ⁊ tũc mendaciũ licite fiet. igit prima conclusio falsa maior probat sicut ẽ prohibitũ mẽtiri. ita est. phibitũ nõ occidere: sz põt ꝑcipere alicui vt occidat alterꝫ. igr̃ põt ꝑcipere alicui vt mentiat. Ad hoc argm̃ rñdet negãdo maiorẽ: ⁊ ad probationẽ distinguo q̃ occidere sit phibitũ vl aũcte dei: ⁊ sic negat vel aũcte propa: ⁊ sic ꝓcedit ⁊ negat q̃ deꝰ põt dispẽsare cũ aliquo vt occidit aliquẽ autoritate propa. In sup mentiri ipoꝛtat difformitatẽ cõtra institutionẽ naturalẽ: natura em̃ instituit voces vt exp̃merent ꝯ eas mentis ꝯceptꝰ: vt egregie declarat phs in. 1. ca. 1. ꝑarmenias. d. voces sunt ea q̃ sunt in aia passionũ note: ⁊ ille q̃ mentit loq̃tur ꝓtra mentẽ: ⁊ sic voces ipsi ꝯ mẽtienti nõ faciũt officiũ ad qõ sunt ordinate a natura.

¶ Sexto argr̃ posito casu q̃ aliquis vir pfectꝰ proferat aliq̃d mendaciũ iocosum vel officiosum: tũc tale mendaciũ iocosũ vel officiosuz est pctm̃ mortale. igr̃ scda ꝯclusio falsa. aliꝫ probatur vir pfectꝰ magis peccat mentiẽdo iocose vel officiose: rõne statꝰ pfectionis exercende q̃z vir imperfectꝰ: ergo pctm̃ qõ est veniale in alijs in ipso est mortale. Ad hoc argm̃ rñdet Alexã. de ales q̃ mẽdaciũ veniale in viris pfectis est mortale rõne statꝰ. vñ est sciendũ q̃ duplex est statꝰ pfectꝰ: qdã est pfectionis exercẽde: ⁊ talis presupponit virũ cẽ pfectũ veluti statꝰ virorũ epoꝝ ⁊ cardinaliuz: archiepoꝝ: ⁊ rectoꝝ. ⁊ prioꝝ prouincialiũ gñaliũ ⁊ custodũ. Alius est status pfectionis acquirẽde: veluti statꝰ simpliciũ religiosoꝝ ⁊ xpianoꝝ q̃ nõ sunt ꝓstituti i aliqua dignitate. ℝesolutio igr̃ dñi Alexã. est: q̃ mẽdaciũ qõ est veniale in simplici xpiano est mortale in epo vl archiepo vel rectore: ⁊ sic de alijs: hec tñ opinio negt defẽsari: rõ est: qz circũstãtia q̃ nõ se hẽt i rõne obiecti nõ põt facere de mẽdatio veniali mortale postq̃z nõ se hẽt i rõne obiecti: bñ tñ verꝫ ẽ q̃ rõne scãdali veniale mẽdaciũ põt effici mortale i epo ⁊ rectore pore custode. ⁊c. Sed secluso scãdalo oñe mendaciũ qõ est veniale in simplici xpiano est etiã veniale in epo vel ℝomano põtifice. ℙropterea a diuo tho. ⁊ alijs doctoribꝰ. alr rñdet ad formã argumenti negando aũs secluso scãdalo ⁊ ad probationẽ negat ꝓña. nã licet grauius peccet venialiʒ cũ inter venialia vnũ sit grauiꝰ altero: non tñ grauius peccat mortaliter.

De periurio.

Distinctio. XXXIX

Nc de periurio videamus. ℙeriurium est mẽdacium iuramento firmatum. ℍic queritur. Utrũ sit periurium vbi non est mendaciũ? Qõ quibusdã videtur ex autoritate ℍieronimi dicentis. Aduertendum est. q̃ iusiurandũ tres habet comites. veritatem: iudiciũ: ⁊ iusticiã. Si ista defuerint. ℍõ erit iuramẽtũ sed periuriũ. Ubi aũt falsum iuratur: veritas deest. Si ergo falsum iuret. ⁊ si non sit sibi intentio fallendi: videtur esse periuriũ qz deest veritas. Quibusdã placet non esse periuriũ vbi non est mẽdaciũ. ⁊ sicut dicitur aliquando falsum sine mẽdacio: ita iuratur falsum sine periurio. Falsum forte dixit apls cum se venturũ: ad corinthios promisit. ℝec tamẽ sicut ei imponebat culpam mẽdacij cõtraxit. qz sic animo sentiebat. etiam si iuramento illud firmasset nõ periuriũ incurrisset. qz quãtũ in ipso fuit verũ dixit. ⁊ si

iurationē addidisset quantū in se foret verū iurasset: ⁊ si aliter eueneriṫ quā dixit. Ideo sicut quis non est mendax nisi aliter sentiat animo quaz dixit. siue ita sit siue non. Ita videt quibusdā nemi nē periuriuz constitui. nisi aliter sentiat animo quam loquitur. si ue ita sit siue non.

De triplici modo piurij.

¶ Sed melius credik ⁊ ille peierare qui falsum voluntate fallendi iurat. ⁊ qui falsum putans qđ verum est iurat. ⁊ qui verum putans qđ falsum est iurat. Unde Augus. Homines falsum iurāt vel cū fallūt vel cū fallunt. Aut putat homo verū esse qđ falsum est ⁊ temere iurat aut scit vel putat falsum esse. ⁊ tamen pro vero iurat ⁊ nihilominus cū scelere iurat. Distant aūt illa duo periuria que cōmemoraui. Facillum iurare qui verū esse putat. Pro quo iurat verum putat esse ⁊ tū falsum est. Nō ex aio iste peierat sed fallitur. Hoc pro vero habet quod falsum est. nō falsare scies iurationem interponit. Da alīū qui scit falsum esse ⁊ iurat tanq̄ verum sit qđ scit falsum esse. Videtis q̄z ista detestanda sit belua Facalium qui putat falsum esse ⁊ iurat tanq̄ verū sit ⁊ forte verū est. Verbi gra. vt intelligatis Pluit in illo loco. Interrogas hominē. ⁊ dicit pluisse. ⁊ tūc pluit ibi. sed putat non pluisse: periurus est. Interest quemadmodū verbum procedat ex animo reā linguam nō facit nisi rea mens sit. Dis euidenter traditur q̄ triplici ter peierat homo vt supra diximus. dū vel sciens falsum iurat. vel putās falsum qđ verū est iurat vel estimans verū qđ falsum est iurat. Sed hoc extremū non videt esse periurium. etiam si p iurium nominet. eo q falsum iurat. nō videtur reus esse periurij qui sic iurat: qz non est mens eius rea. ⁊ ideo nec lingua. Imo eius mens rea est dum iurare presumit qđ perspicue verū nō deprehendit. Non ergo omne piuriū mendaciū est: nec omnis qui peierat mentit. sed omnis mentiēdo iurans peierat: ⁊ ois qui falsum iurat. siue mentiens siue nō: peierat. Cuz vero quis iurat qđ verū est timens esse falsum. queritur quid sit ibi piuriū. Ipa em̄ significatio vocis vera est: qz verū nescienter loquit. Nō ergo ipsa significatio vel falsum vel mēdaciū est qz vera est. ⁊ quod verū est: piuriū nō videtur eē. Ad

hoc dicimus loqui sic. scz contra mentem sub attestatiōe iuramēti esse periuriū. Mētiri ergo adhibita iuratione piuriū est. Periurium ergo est. vel iurando loq̄ falsum cū intentione fallendi vel iurādo loqui falsum sine intētione fallendi. vel iurando loqui verum cū intentione fallendi. Hic opponit. Si omnis qui falsum iurat peierat. tunc qui alicui promittit dare sub certo termino aliquid qđ tamē non faciet. ex quo iurauit peierauit. qz falsuz iurauit. nō em̄ ita futurū erat vt iurauit. Ad hoc dici pōt. qz non ois qui iurat qđ falsuz est. ex quo iurat periur⁹ est. sicut iste de quo agim⁹ ser ex quo propositū mutat vel terminū trāsgreditur. iuratio talis fit periurium reatu.

An iuratio sit malum.

¶ Si aut̄ queritur vtrū iurare sit malū? Dicimus aliquādo malū esse. aliquādo nō. Spōte enim et sine necessitate iurare vl falsuz iurare peccatū grande est. Ex necessitate aut̄ iurare. s. vel ad asserendū innocentiā ved ad federa pacis cōfirmanda vel ad persuadenduz auditorib⁹ quod est eis vtile. maluz nō est. qz necessariū eis ē. Unde augustin⁹. Iuramentū faciendū est in necessarijs cū pigri sunt hoies credere quod eis est vtile. Iuratio nō est bona non tamē mala cuz est necessaria. i. non est appetenda sicut bona. non tamē fugienda tanq̄ mala cū est necessaria. Non est enim cōtra preceptum dei iuratio. Sed ita intelligitur dns prohibuisse a iuramento vt quātuz in ipso est quisq̄ non iuret. Quod multi faciunt in ore habētes iurationē tāq̄ magnuz atq̄ suaue aliqd. Apostolus em̄ nouit preceptū dñi et tamē iurauit. Prohibemur em̄ iurare cupiditate vel delectatione iurādi. Quod ergo xps ait in euangelio. Ego dico vobis non iurare omo: ita intelligit p̄cepisse ne qs quā sicut bonū appetat iuramētū ⁊ assiduitate iurādi lauat in periuriū. Quod vero addidit sit sermo vester est est. nō nō. bonū est appetendū. Quod aūt amplius est a malo est. i. si iurare cogeris scias de necessitate venire infirmitatis eoz̄ q̄b⁹ aliqd suades. q̄ infirmitas vtiq̄ malū ē. vñ nos quotidie liberari p̄camur dicētes. libera nos a malo. ideoq̄ nō dixit qđ ap̄li⁹ est malū ē. Tu enim nō facies malum qui bene vteris iuratione. sed a malo est illi⁹ qui aliter nō credit. i. ad in-

firmitate que aliqñ pena est. ali qñ pena et culpa. Vbi ergo dñs prohibuit maluz. suasit bonum indulsit necessarium.

De iuramento qđ per creaturas fit.

¶ Queritur etiã vtrũ liceat iurare per creaturã? Quod nõ videtur cũ in lege scriptũ sit. Reddes autẽ dño iuramẽta tua. Et xps in euãgelio precipit nõ iurare oĩno nec per celũ. nec per terrã. nec per hierosolymaz. nec p caput tuũ. Judeis quasi paruulis est cõcessuz iurare per creatorem et preceptũ. vt si iurare contingeret. nõ nisi per creatorẽ iurarent nõ per creaturã. qz iurantes per angelos t elemẽta: creaturas venerabãtur honorez t melius erat hoc exhibere deo quaz creaturis. Jnfirmis ergo illud prohibuit. sanctꝰ vo qui in creaturis creatorẽ venerabãtur tñ: non prohibuit. Unde Joseph per salutem pharaonis iurauit dei iudiciũ in eo veneratus quo positus erat in infimis. Christꝰ vero ita p creaturas iurare prohibuit. ne vel aliquid diuinuz in eis crederetur pro quo reuerentia eis deberur. vel ne per ea iurantes falsum. homines se iuramento teneri non putarent.

Que iuratio magis teneat an que sit per deũ. an q̃ sit p euãgeliũ. vl̃ per creaturas.

¶ Si aũt queritur quis magis teneatur an qui per deũ. an qui per euangeliũ vel per creaturas iurat? Dicimus qui per deũ. qz per deum hec facta sunt. Unde Chrisо. Si qua causa fuerit modicuz videtur facere qui iurat p deum. Qui vero per euangeliũ magis aliquid feciſſe videtur. Quibꝰ dicendũ est. Stulti scripture sancte propter deuz facte sunt. non deus propter scripturas. ita t creature facte sunt propter deum.

Quid est dicere per deum.

¶ Hic queritur quid sit dicere per deũ iuro? Hoc est testẽ adhibere deum? Jurauit eĩn apostolus dicens: Testis est mihi deꝰ. ac si dixisset per deũ ita est. Unde Augꝰ. Ridiculuz est putare hoc si dicas p deũ iuras. Quid est eĩn per deũ. nisi testis est deꝰ aut quid est testis est deus. nisi per deũ. Quidẽ aũt iurare. nisi ius deo reddere quãdo per deũ iuras. Jus. s. veritatis et nõ falsitatis. Jtem ecce dico charitati vestre t qui per lapidẽ iurat falsum. periurus est qz non lapidẽ qui non audit. sed eius creatorẽ adhibet testem. Hoc est ergo iurare per quãlibz creaturã. s. creatorem eius testez adhibere. Est etiam quoddã genus iuramẽti grauissimũ qđ fit p execrationẽ vt cũ hõ dicit: si illõ fecit illõ. paciar. vl̃ illud cõtigat filijs meis. scõm quem modũ accipitur etiã interdum cũ aliquis iurando dicit. per salutẽ meã vel per filios meos et hmõi. Obligat enim hoc deo. Unde Augꝰ. Cũ quis ait per salutem meã. salutẽ suam deo obligat. Cuz dicit per filios meos. oppignerat eos deo. vt hoc veniat in caput eorũ quod exit de ore ipsius. Si verũ: vez si falsum: falsum. Et sicut p hoc iuras aliquãdo hoc deo obligat ita per deũ iurans ipsuz adhibet testez. Jn omni ergo iuratione aut deꝰ testis adhibet aut creatura deo obligatur. t oppignoratur. Ut hoc sit iurare. s. deum testem adhibere vel deo aliquid oppignerare. Hoc est ergo iurare per quãlibet creaturã. s. creatorem eius testem adhibere.

De illis qui iurant per falsos deos.

¶ Post hec queritur vtrum fi de eius vtendũ sit qui per demonia vel ydola iurauerit? De hoc Augꝰ. scribens ad publicolam ait. Te prius considerare volo. vtrũ si quispiã p deos falsos iurauerit. t fidẽ non seruauerit nõ tibi videtur bis peccasse? Bis vticz peccauit. quia iurauit per quos non debuit. t contra pollicitam fecit fidez quod non debuit. Jdeocz qui vtitur fide illi? quem cõstat iurasse per deos falsos t vtitur non ad malũ sed ad bonũ? nõ peccato illius se sociat quo per demonia iurauit. sed bono pacto eius quo fidẽ seruabit et sine dubitatione minus malũ est per deos falsos iurare veraciter. quã per deũ veruz fallaciter. Quãto enim per qđ iuratur magis sanctum est. tanto magis est penale periurium.

Quod iuramẽtũ quo incaute iuratur nõ est obseruãdũ nec votuz nec promissio insuste facta.

¶ Nunc sup est videre. vtrum omne iuramẽtũ implẽdum sit? Si enim quis aliquid iurauerit cõtra fidẽ et charitatẽ qđ obseruatum peiorẽ vergat in exitum. potius est mutandũ quã adimplendum. Unde Ambro. Sed

est contra officiū dei nonnunq̄ promissum soluere sacramentuz vt herodes fecit. Itē Isidorus. In malis promissis rescinde fidem. in turpi voto muta decretum. Quod incaute vouisti nō facias. impia est promissio que scelere adimpletur. Idez nō est obseruandū sacramētū quo malū incaute promittitur. vt si quis adultere perpetuā fidē cū ea permanendi polliceatur. Tolerabilius enim est nō implere sacramētum quaz premanere in stupro. Itē Beda. Si quid nos incautius iurare cōtigerit quod obseruatū peiorem vergat in exitum. libere illud salubriori cōsilio mutādū nouerim⁹. ac magis instāte necessitate peierādū eē nobis q̄ p vitādo periurio i aliō crimē grauius esse diuertēdum. Benioq̄ iurauit dauid per deuz occidere Nabal virū stultū. sed ad primā intercessionē abigail femine prudentis remisit minas. reuocauit ensem in vaginā. nec aliquid culpe se tali periurio cōtraxisse doluit. Itez Aug⁹. Quod dauid iuramētū per sanguinis effusionem non impleuit maior pietas fuit. Jurauit dauid temere. sed non impleuit iurationem maiori pietate. Ex his alijsq̄ pluribusq̄ ostenditur quedam iuramēta nō esse obseruāda. z qui sic iurat vehemēter peccat. Qui autez mutat benefacit. Qui aūt non mutat dupliciter peccat. et quia iniuste iurauit. z quia facit quod non debet.

Si est piur⁹ qui nō facit qđ incaute iurauit.

¶ Qui vero mutat vtrū periurus debeat dici. solet queri? Beda supra tale iuramētū vocauit periurii. Joānes etiā apocrifarius orientaliū sediū dixit. Sermo patris nostri sophronij significat. q melius est iurantē peierare quā seruare sacramētū i fractione sanctarū imaginuz. Sed periurii dicitur tale iuramentuz nō obseruatū. z peierare dicitur qui non implet qz falsum iurat. non qz inde reus sit qđ non obseruat. sed qz iurauit iniustuz. ex quo reus est. sicut ille q̄ peierat.

De eo qui verborum calliditate iurat.

¶ Hoc etiā sciendū est qđ quacunq̄ arte verboruz quis iuret. deus tū qui cōscientie testis est. ita hoc accipit sicut ille cui iurat intelligit. Dupliciter āt reus fit qui z nomen dei in vanū assumit z proximū in dolo capit.

De illo qui cogit aliquem iurare.

¶ Queritur etiā si peccat q̄ hominē iurare cogit. De hoc Augustinus ait. Qui exigit iurationem multū interest si nescit illuz iraturū falsuz an scit. Si eiñ ne scit. z ideo dicit. iura mihi vt fides ei sit. nō est peccatū. tñ humana tēptatio est. Si vero scit eū fecisse z cogit eū iurare: homicida est. Idē qui puocat boiem ad iurationē z scit est falsum iurare vincit homicidā: qz homicida corpus occisurus est. ille animam. immo duas animas. z eiq̄ quē iurare prouocauit z suam.

De cōcilio aurelianensi.

¶ Sancta sinodus decreuit ni si pro pace facienda vt oēs fideles ieiuni ad sacramēta accedāt.

Jrca trigesimānonā distinctionē queritur primo. Utrū liceat iurare per deū vel p creaturas.

Pro hui⁹ q̄stiōis enodatione est primo aduertendū: q̄ scōz Aurelij augustinū in sermone de periurio. z in libro de verbis dñicis. nihil aliud est iurare q̄ deū in testē invocare. inquit eñ Augu. quid est dicere per deū. ita est nisi dicere q̄ testis est deus q̄ ita est: z apostol⁹ ad hebreos. 6. ait. Homies per maiorez sui iurant: z eis controuersie eoz finis est iuramentū ad cōfirmationē ratio assignat a doctoribus: qz humanū testimoniū non est sufficiens ad huiusmodi ꝓfirmationē propter. 2. primū est propter defectū veritatis humane. nā teste psalmista ps. 115. Dis hō mēdax. scōm est propter defectū cognitionis. nā homies nequnt cognoscere futura que dependēt ex libero arbitrio hūano neq̄ valēt cognoscere archana cordiū hūanoz z mirabiliter expedit rebus humanis vt certitudo aliqua de his habeatur idcirco necessariū ē recurrere ad diuinū testimoniū: qz deus mentiri nequit vt egregie probat Aureli⁹ augustinus super simbolū apostoloz: z nihil latet dñm deū, nā oia sūt nuda z aperta oculis eius vocat eñ ea que nō sunt tanq̄ ea que sunt ad hebreos. 4. Quapropt assumere deuz in testē est iurare: qz quasi proiure ē introductū: vt qđ sub inuocatiōe diuini testimonij dicitur pro vero habeatur: sed diuinū testimoniū quandoq̄ inducitur ad asserendū presentia per preterita z tale testimoniū dicitur iuramētū assertorij. Interdū vero ꝙducitur ad confirmandū futura: et tunc dicitur iuramentum promissorium: et sic iuramentum prima sui diuisione diuiditur in iuramentum assertorij z pmissorij. Ulterius est aduertēdum q̄ manichei propter duas autoritates. quarum vna est saluatoris matth. 5. d. ego aūt dico vobis: nō iurare oīno:

Heb. 4.

Romanos 4

z scōa est Jacobi.5.d. ante oia fratres mei nolite iurare: astruxerunt q nunq̄ licet iurare. ¶Sed hec opinio est hereticaz egregie eam cōfutauit diuus Augustinus ad plicolā. Nam cōtradicit sacre pagine: habetur enim genesis. 22. q dīs deus p semetipz iurauit z psalmo. 109. Jurauit dīs z non penitebit eū: z psalmo. 131. Jurauit dīs dauid veritatē z non frustrabitur eū: z psalmo. 88. Jurauī dauid seruo meo: ergo si dīs deus iurauit licitum est iurare. Insuper deuteronomij. 6. cap. habetur: dīm deum tuū timebis z illi soli seruies z per nomē illius iurabis z hieremie. 4. cap. habetur iurabis viuit dominus i veritate z in iuditio z iustitia: ergo postquam dominus deus precepit iurare licet iurare: sz quia manichei dicunt legem antiquam esse datam a malo principio scilicet demone vt visuz est superi⁹: idcirco doctissimus Innocētius tertius in cap. Et si xps de iure iurādo probat autoritatibus noui testamēti q licitū est iurare. Prima est saluatoris nostri qui frequēter dicebat amē amē dico vobis: q̄ expōit Lucas. 1. in veritate. Scōa autoritas ē Joānis. 10. cap. apocalipsis. d. q iurauit angelus per viuētem in secula seculoz. Tertia est apostoli qui frequenter in epistolis iurauit. d. testis est michi deus. Et rōne probat sic: nullus actus in quo exhibetur deo honoz z reuerētia ē malus: sed in iuramēto q̄ habet tres comites exhibetur deo honoz z reuerētia z nulla fit sibi iniuria: ergo iuramentū habens tres cōmites est licitum z laudabile. Preterea ab oībus doctoribus catholicis tenetur q iuramentum est licitum dūmō habeat tres cōmites: quos ponit diuus hieronymus in ū. scōo super hieremiam z elicuit eos ex quarto ca. hieremie allegato: z recitātur a Gfano in ca. Animaduertēduz. 22. questiōis scōe Primus comes est veritas scilz q̄ illud q̄ hō iurat sit verum. Scōus comes est iuditiuz non forense: sed discretiōis ex parte iurantis scilicet q non proleui cā: sed pro vtili: z bona causa iuret. Tertius comes est iustitia scilicz q sit iusta res quā iurat Et si dicas oia ista requirūtur i quolibet actu hūano vtuoso. Rūdet q non omia requrūtur. Nam in iuramēto propter magnitudinem rei z precipitationē lingue optz huare istos cōmites siue circunstantias. Tertio est notandū q scōm Alexan. de ales oēs modi ferme iurādi reducūtur ad q̄ttuor. Nam quattuor modis pōt cōsiderari de⁹. primo modo inquantū est summa veritas. scōo mō inquantum cognoscit oia. tertio mō inq̄ntū remunerator bonoz ē. quarto modo inquātum est punitor malorū. Prima igitur forma iurandi est quādo deus tanq̄ summa vitas inuocatur in testē: vt quādo dicitur per deuz ira est. Scōa est quādo inuocatur deus tanq̄ oia cognoscens in testē: vt quādo dicitur hoc dico coram deo testis est deus: scit deus q non mētior: nouit dīs: z sic de similibus. tertia forma iurādi est q̄n de⁹ tanq̄ bonorū oīum remunerator inuocatur i testē: vt q̄n dicē viuit dīs viuit aīa mea si deus det mihi vitā

eternā: z sic de alijs. quarta forma iurandi est quando inuocatur deus tanq̄ retributor pene vt quando dicitur hec mihi faciat deus z hec addat vel non saluet vel confundat: z sic de alijs.

¶Istis notatis ponuntur alique cōclusiones quaz prima est ista Licitū est iurare per deum habenti tres comites. ista conclusio ptz ex secundo notabili. Scōa cōclusio est lz iurare per creaturas dūmodo seruētur tres comites. ista conclusio probatur Joseph. Gen. 42. cap. iurauit per salutē pharaonis z non reprehēditur in tali iuramento. igitur pclusio vera. Insuper apls scōe ad cor. 1 ca. iurauit per aīam suā. igitur pclusio vera. Preterea psuetudo est oīz xpianoz iurare per quattuor euāgelia: z per reliquias sanctoz: z vīs ecclesia approbat hanc consuetudinē igitur conclusio vera. Tertia conclusio est iuramentū non est frequentādum. ista conclusio patet autoritate sacre pagine habetur em̄. Eccle. 23. iurationi non assuescat os tuū: multi em̄ casus in illa vir multū iurans replebitur iniquitate z plaga non recedet a domo ei⁹. Jā superest rūdere ad illas duas autoritates allatas per manicheos. Ad primā rūdet diuus Bonauentura: q̄ isti maledicti manichei ex defectu logices erraue runt: ignorabant enim quod negatio preposita signo vniuersali affirmatiuo equiualet signo particulari negatiuo. ideo intulerunt ex illa auctoritate vnam vniuersalem negatiuam. s. nūq̄ lz iurare z debebāt inferre solū istā particularē. s. q̄ alicui iuramentū nōn est licitū. Ad aliā autoritatē solū vult diuus Jacobus moriere q̄ habeamus nolitionē iurandi: z quilibet bonus xpianus hēt talē nolitionē vel debet habere. s. q̄ nollet iurare nisi vtilitas aut necessitas vigeat. z resolutorie intentio saluatoris: z diui Jacobi solū est vt fugeremus consuetudinē iurandi. naz ex tali consuetudine proueniūt multa peccata vt dictū est in probatiōe tercie conclusionis.

¶Cōtra primā conclusionem arguitur sic: omne illud q̄ est a malo est malū: sed omne iuramentū est malū: minor patet expressa autoritate saluatoris. Matthei. 5. dicētis. sit sermo vester est: est. non: non. q̄ autē hijs habundantius est a malo est. Ad hoc argm̄ rūdet Aureli⁹ augustinus in lib. de sermone dīi i mōte q̄ iuramentū est a malo pene proueniētis propter peccatū primi parentis. nā ex tali peccato incurrim⁹ oēs talē infirmitatē. q̄ vnus nō credit alteri sine iuramento. nā si p̄m⁹ parens nō peccasset nullū fuisset iuramētū. idcirco negāda est maior z notāter sal. nī dixit a malo ē z nō dixit malū est ad denotandū q̄ iuramentum emanabat ex infirmitate humana prouenienti a peccato originali primi parentis. ¶Contra istaz solutionem arguitur sic sequeretur quod ille qui iuraret per quartam formam cum comittibus tribus male iuraret: consequens est falsum. igitur sequela patet: talis tentat dominum deum. ergo non recte iurat asis pbak talis exārit signuz diuine prouidentie: ergo tētat dīm deum.

a malo

Ad hanc replicā rñdetur negādo se quelā. ⁊ ad probationē negatur añs ⁊ ad probationē distinguitur añs vl̄ in hoc seculo: ⁊ sic negatur illō. imo si taliter exquireret male ageret vl̄ in altero seculo: ⁊ sic conceditur illō ⁊ negatur ꝓña. nam temtare deū est exquirere signū aliquod in hoc sclo.

¶ Contra scōam conclusionez arguitur. non lz iurare per celū neq; per terrā: ⁊ sic de alijs: ergo nō lz iurare per creaturas: añs pz expressa autoritate saluatoris. Mathei. 5. dicentis. Ego aūt dico vobis non iurare oīno: neq; per celū: qz thronus dei est: neq; per terrā: qz scabellū pedū est: neq; per hierosolymā: qz ciuitas regis magni ē: neq; per caput tuū: qz non potes facere vnū capillū albū vel nigrū. Ad hoc argumētum rñdetur negando añs: ⁊ ad probationē dico q saluator loquebatur iudeis ⁊ filijs israel: qui venerabantur creaturas: ⁊ ideo vt auferret cōsuetudinem illā: quā habebant iurādi per creaturas. nam non loquebātur filij israel quin iurarent per celū aut hierosolymā: ⁊ sic de alijs creaturis. idcirco saluator prohibuit illi talia iuramēta. Contra istā solutionem arguitur expressa autoritate diui Hierony. in primo li. super Matheū: ⁊ recitatur a Graciano in cap. cōsidera. 22. questionis prime. inqt enim Hierony. super verba allegata considera q hic saluator non per deū iurare prohibuit: sed per celū ⁊ per terrā. igit solutio nulla. Ad hāc replicā rñdetur negando ꝓñam: rō est: qz diuus Hierony. nō intelligit q saluator noster non prohibuit vlr iurare per creaturas: sed solū qñ finaliter per eas iurat: sicut iurabant iudei: sed bene licituz est iurare per creaturas: qz in eis relucet veritas ⁊ bonitas diuina. Contra istā solutionē arguitur: habetur in ca. clericꝰ 22. questionis prime q clericꝰ iurās per creaturas acerrime est obiurgādus: ⁊ si perseuerauerit excōmunicādus: sed excōmunicatio non fertur: nisi pro peccato mortali. igitur peccatū mortale ē iurare per creaturas Ad hanc replicā rñdetur q intelligitur de clerico qui finaliter iurabat p creaturas vel de clerico qui frequentabat talia iuramenta: rōne: cuiꝰ frequentationis scādalizat alios inducendo eos vt credant ipsuz esse ido latram. Contra istā solutionē arguitur iurare per creaturā semp est idolatrare. ergo nunq; lz iurare p creaturā: añs probatur exhibetur cultꝰ debitus deo ipsi creature. ergo iurare p creaturā est idolatrare. Ad hāc replicaz rñdetur negando añs. ⁊ ad probationē negatur iterū añs. imō talis cultus exibetur ipsi deo. nā bonus christianus ita iurat per creaturas: qz ī ipsis relucet veritas: aut bonitas diuina: ⁊ sic per tale iuramentum veneratur vltimate dñm deū.

¶ Contra tertiā cōclusionē arguitur sic sequeretur q iuramētū licitū esset frequentandū. ꝓñs est cōtra cōclusionē. igitur sequela ptz talis actus iurandi est virtuosus ⁊ laudabilis. ergo freq̄ntandus. Ad hoc argumentū rñdetur q nō occurrunt tres comites. immo raro occurrunt

ideo tale iuramentū nō est frequētandū: sed si frequenter occurrāt frequentādū esset. Circa istā materiaz dubitatur: quod est maius iurare p euangeliū aut per deū. Ad hoc dubiū rñdet diuus Joānes crisostomꝰ in ca. si alique cause. 22. q̄stionis prime: q maius est iurare per deū quā per euangelia: ⁊ vocat oppñ asserētes stultos: rō eius est: qz euangelia non venerant nisi propter deū. Dubitatur scōo an liceat iurare per capillū dei aut caput dei. ⁊ sic de alijs Ad hoc dubiū rñdet pius papa. in cap. si quis cause ⁊ questionis allegate q non lz iurare. immo est blasphemia. nā deus neq; habet pilos: crines: neq; caput. ⁊c. Sed bene lz iurare per caput xp̄i aut corpus xp̄i. Tertio dubitatur vtrū liceat iurare per diabolū. Ad hoc dubiū rñdetur negatiue. immo per nullū dāpnatū lz iurare scienter. ⁊ si arguas lz iurare per celū per lapidē: ⁊ quilibet diabolus nobilioz est sine cōparatione lapide: ergo lz iurare per diaboluz: negatur ꝓña. rō est: qz diabolꝰ est reprobus. ⁊ dñs deꝰ prohibuit nobis impendere aliquē honorē diabolo. sīr prohibuit habere cōmersiū cū eo. id circō non lz iurare per demonez aut aliquē dampnatū.

¶ Scōo queritur circa eādem distinctionē. Vtrū omne iuramētū sit obligatoriū. ꝓ huius questionis intelligentia est aduertendū q aliter obligat iuramentū assertoriū ⁊ aliter promissoriū. nā in iuramento assertorio obligatio non est respectu rei que est vel fuit. sed respectu ipsius actus iurandi vt. s. iuret q ītā verū est vel fuit: lz in iuramento promissorio obligatio cadit ecōuerso. s. super rē quā aliquis iuramento firmauit tenetur eīn aliquis vt faciat verū esse qō iurauit alioquin deest veritas tali iuramento. si aūt est talis res que non fuit in eius potestate deest iuramento iudiciū discretionis vt si ego promitterē montes aureos: ⁊ hoc debet itelligi dūmō illō qō erat ei possibile non sit factū impossibile ꝓpter aliquē actū fortuituz: vt puta si habeat mille aureos. ⁊ eos promittat dare crastia die cuz iuramento. ⁊ ista nocte aliquis furetur eos tunc non est obligatus. sive ro possibile ē fieri qō promittit. sed fieri non debet vel qz est per se malum vel qz est boni impeditiū tūc iuramento deest iusticia. vñ quadruplex est iuramentū promissoriū. s. licitū dolosum: incautū ⁊ coactū iuramentū promissoriū licitū sīue iustum dicitur esse illud qō habet tres comites. Dolosuz iuramentū est qñ aliquis iurat se facturū aliqd ⁊ habz intentionē nunquā faciendi illud: et istud semp est peccatū mortale. Jūramentū incautū biffariā solet fieri vno mō qñ cadit super materiā prohibitā sicut fuit iuramentū regi dauid qū iurauit se occisurū Nabab. si militer iuramentum herodis. Alio modo solet fieri super materiam cōsilij vt quando aliquis iurat nunquā se ingressurum religionem aut nunquam daturum peccunias mutuo. Juramentum coactum dicitur esse illud quod fit permetum cadentem in constantem virum.

¶ Istis notatis respondetur per aliquas conclusiones ad questionem. quarum prima est ista. Juramentum assertorium est obligatorium. Secunda conclusio est ista iuramentum promissorium licitum siue iustum est obligatorium. iste due conclusiones patēt ex notabilibus. Tertia conclusio est ista iuramentum dolosum est obligatorium apud deum quantum ad penam eternaz sed non quantum ad illud quod promittitur. Sed bene obligat in foro exteriori ecclesie. Prima pars huius conclusionis probatur per tale iuramentum dolosum talis peccat mortaliter. ergo est obligat⁹ ad penam eternam apud deum. Secūda pars probatur talis non se intendit obligare ad adimplendum qō promittit. ergo non obligatur apud deum ad faciendum illud quod promittit. Tertia pars probatur ecclesia solum iudicat de exterioribus: ergo cogetur talem ad faciendum quod per iuramentum promisit per censuras ecclesiasticas. Quarta conclusio est ista iuramentum incautus est obligatorium apud deū quo ad penam eternam: sed non est obligatorium ad faciendum illud quod promisit. Prima pars huius conclusionis patet: quia talis peccat mortaliter per tale iuramentum: ergō apō deum est obligatus ad penam eternam. Secunda pars huius conclusionis patet ex diuo Ambrosio I primolibro de officijs & habetur capi. est etiam. 22. questionis quarte: & in capi. quod Dauid: & in capi. iurauit Dauid: & in cap. in male promissis rescinde fidem: in turpi voto muta decretum: & in multis alijs cap. eiusdem cause. Quinta cōclusio est ista iuramentum coactum est obligatorium. ista conclusio patet in multis capitulis de iure iurando. scilicet in cap. peruenit & in cap. si vero.

¶ Contra secundam conclusionem arguitur sic iuramentuz quod fecit Josue cum filijs Jsrael & Gabaonitis erat licitum & non obligabat Josue & filios Jsrael. igitur secunda conclusio falsa: minor probatur Josue & filij Jsrael: vt habetur Josue. 9. cap. Promiserunt cum iuramento se non occisuros Gabaonitas. & non obligabantur ratione talis iuramenti. minor probatur Josue & filij Jsrael habuerunt preceptum a domino deo quod occiderent omnes Chananeos & Gabaonite erant cananei. ergo debebant eos occidere: & per consequens non poterant se obligare ad non occidenduz eos. Jam probatur ꝓma maior huius argumenti: tale iuramentū fuit obseruatum a Josue & filijs Jsrael & non fuisset obseruatum: nisi fuisset iustum: igitur fuit iustum. Ad hoc argumentuz respondetur negando minorem: & ad probationem negatur iterum minor. & ad probationez dico quod occiderunt eos ciuiliter: non tamen eos occiderunt corporaliter. Nam effecti sunt serui filiorum Jsrael & obligauerunt se ad portandum ligna & aquam ad templum. Jnsuper preceptum domini dei de occidendis Chananeis erat si ipsi nō conuerterentur ad dominum verum

Jsrael modo Gabaonite conuersi fuerunt ad cultum veri dei. Contra istam solutionem arguitur. Jurans se adire Hierosolymam cum intentione eundi si postea ingrediatur religionem est iuramentum licitum & non obligatur amplius adire hierosolymam: ergo tale iuramentum nō fuit obligatorium: minor probatur si aliquis vouisset adire hierosolymam: & postea ingrediatur religionem non obligatur amplius adire hierosolymam: vt habetur in capi. scripture li. 3. de voto & voti redemptiōe: ergo ille qui iurauit adire hierosolymam: consequentia tenet: qz secundum diuum Thomā & multos doctores magis obligat votum quā iuramentum. Ad hanc replicam respondetur negando consequentiam & ratio est: quia talis adimpleuit iuramentum per melius. scilicet per ingressum religionis & hoc determinat diuus Gregorius scribens regi Francorum in cap. peruenit ad nos de iure iurando. Et ratio naturalis potest dari. Nam si ego iuro dare decem aureos: & do viginti certum est quod adimpleo iuramētum. ita etiam ille qui ingreditur religionez & iurauit adire hierosolymam magis facit quam promisit. Cōtra istā solutionem arguitur. si fortes iurauit berte quod ducet eam in vxorem & ipsa fornicet postea tunc for. non tenetur eam ducere in vxorem: & tale iuramentum fuit licitum. igitur iuramentum licitum non est obligatoriū. minor patet autoritate innocentij tertij. in cap. Quemadmodū de iure iurando expresse determinātis quod for. non tenetur ducere bertam in vxorem. Ad hanc replicam respondetur negando consequentiā quia nō obligabatur simpliciter fortes sed cum illa conditione. scilicet si berta nō fornicaretur q̄ quidem cōditio ex determinatione romani pōtif. debet intelligi in oīb⁹ spōsalib⁹.

¶ Secundo arguitur contra tertiam conclusionem. sequeretur quod talis iurās dolose reportaret comodum de suo dolo: consequens videtur absurdum. igitur conclusio nulla sequela probat talis non obligatur facere qō ꝓmittit propter dolū. igr reportat comodū de suo dolo Ad hoc argumentū rīdetur negando sequelam. & ad probationem negatur consequentia: & ratio est: quia licet reportet luchrum in archa reportat tamen dampnum in conscientia est enim obligatus ad penam eternam ratione sui doli. Cōtra istā solutionem arguitur sequeretur qō si peniteret eum talis doli obligaretur ad faciendum illud quod promisit: pīs est falsum igit. Ad hoc negatur sequela nisi post penitētiā intēdat se obligare. Cōtra istā solutionē arguit capiēs ordines sacros & nō intēdēs se obligare ad votū castitatis q̄n tūcūq; mēte discētiat obligat ad votū castitātis: ḡ dolose iurās obligat ad faciēdū illud q̄ ꝓmittit: pīa probat sicut iurās dolose hēt dolū i mēte & bona verba. ita capiēs ordines habet bona verba & dolū in mente: ergo si dolose iurans non obligatur etiam capiens ordines dolose non obligabitur ad votum castitatis.

Ad hāc replicā rñdet negādo pñaz: ⁊ ad probationē iterū negatur pña: ⁊ ratio est quia capiens dolose ordinis equivalēter vouet cōtinentiam postꝫ scit votū continentie esse annexū sacro ordini. Et si ignoret nō eum excussat talis ignorantia vt inquit doc. sub. quę vnica. 27. distictionis quarti sentētiaꝫ ⁊ rōnem assignat quia tale statutū de voto cōtinētie annexo sacro ordini sufficienter est promulgatū ꝙ vniuersalē ecclesiam latinam. Cōtra istam solutionem arguitur dolose iurans contrahere cū aliqua tenetur cōtrahere cū ea ergo iuramentū dolosuz obligat Ad hanc replicā rñdet facile distin. aſis vel quātū ad deū ⁊ sic negat vl q̄ntū ad eccliaz q̄ iudicat ō exteriori bo ⁊ sic pcedit nec hoc ē pta pclusionez. Contra istā solutionē arguitur talis est obligat⁹ quantum ad deuz contrahere cum berta: ergo solutio nulla aſis patz autoritate ysidori in ca. quācunꝫ arte. 22. questiōis. 5. d. quacunꝫ arte verboꝝ qs iurat de⁹ tū qui cōsciētie testis est ita hoc accipit sicut ille cui iurat intelligit. Ad hanc replicā rñdetur negādo aſis: ⁊ ad probationem dico ꝙ autoritas ysidori intelligitur quātum ad obligationem pene eterne. Ita ꝙ talis est obligatus ad penā eternam ac si per deum iurasset.

¶ Tertio argr̄ cōtra quartā cōclusionem aliquod iuramētuz incautum est obligatoriū ergo. 4. conclusio nulla: aſis probatur volo ꝙ aliquis post votū simplex castitatis emissum ducat vxorem ⁊ iuret ipi ꝙ nunꝫ ab ea discedet: tale iuramentum est incautū: ⁊ est seruādū: igitur assumptū verū: mi. patz autoritate graciani in vltimo parrafo ca. innocens. 22. questionis quarte expresse asserentis tale iuramentū esse seruandū. Jaz probatur maioz tale iuramentū cadit sup rem illicitā. Jaz ratione voti castitatis emissi tenek ab ea discedere ⁊ ingredi religionez ante copulam carnalē: ergo tale iuramentū est incautū. Ad hoc argumentū rñdetur negando aſis: ⁊ ad probationem negatur minoz: ⁊ ad probationē rñdetur ꝙ gracianus in hoc loco nō est tenend⁹. Contra istā solutionē arguitur quidā archidiaconus iurauit se nunꝫ acceptaturum archiepiscopatū ⁊ rō⁹ pontifex precipit seruare tale iuramentū: vt habetur in ca. florētinuz. 85. distictiōis ⁊ tale iuramentū fuit incautū qz cōtra charitatē igit solutio nulla. Ad hanc replicā rñdetur negando ꝙ roma. pōti. illud preceperit vt adimpleretur illud iuramentū: sed precepit ꝙ talis florētin⁹ non eligeretur in epm. ideo qz fuit infamis faciēdo illud iuramentū. Contra quintā cōclusionē arguitur sic iurans se ductu rum aliquā in vxorē per metū cadētem ⁊ constantē virū non obligatur ducere eā in vxorē: ergo iuramentū coactū non est obligatoriū. Ad hoc rñdet ꝙ romanus ponti. illigitimat tales contractus ne detur occasio filijs belial cogendi aliquos ad matrimoniū. Circa istā materiā dubitat primo. Utrū romanus pōti. potest dispensare in iuramēto. Ad hoc dubium rñdetur affirmatiue. vt ptz in multis ca. allegatis de iure iurādo:

⁊ rō est potissima: qz in oībus votis ⁊ iuramentis oīm xp̄ianoꝝ intelligitur voluntas Pape excepta. Jd circo quāuis sit de iure diuino seruare vota ⁊ iuramentum: papa potest in eis dispensare ꝑ rōnabili causa. Scō dubitatur q̄ est maioz obligatio iuramēti vel voti. Ad hoc dubiū rñdet diuus Tho. ꝙ maioz est obligatio voti quā iuramenti: rōeius est qz per votū homo obligatur deo: et per iuramentū obligatur hoi. Insu per infractione voti concurrit infidelitas in fractione vero iuramenti solum concurrit quedā irreuerētia: sed iste rationes non procedunt de quolibet iuramento. nam dabile est aliquod iuramentū qō sit deo vt si ego loquerer deo ⁊ dicerē ei per tuā essētiam. ita est vel ita erit. Propterea rñsio diui Tho. non est intelligēda de quolibet iuramento sed soluz de iuramento qō fit hoi. Tertio dubitatur quot anni requiruntur ad iuramentum. Ad hoc dubiū rñdet in ca. pueri. 22. questionis. 5. ꝙ in masculo requirūtur. 14. anni in femina vero. 12.

¶ Querit tertio circa eandem distinctionē. an omne pīurīū sit peccatū mortale. Pro hui⁹ q̄stionis intelligētia est aduertēdū ꝙ ad iuramētū requirūtur tres cōites vt sit licitū ⁊ iustū vt declaratū est in pma questione huius distinctiōis inde est ꝙ si deest aliquis comes illoꝝ triū pīurīū vocat. nā teste diuo Dionisio in q̄rto libro de diuinis noib⁹: ⁊ pho nostro in libris ethicoꝝ bonū est ex integra causa: malū autē ex singulis defectib⁹: ex istis sequitur ꝙ nō omne periurīū est mendatiū: immō duo sunt genera periuriorū quoruz nullū est mendatiū: ptz de periurio cui deest solū scōus comes: ⁊ de periurio cui solū deest tertius comes. Ulterius est notādū ꝙ trifariā contingit iurare: vno mō solempniter ⁊ deliberate. scōo modo deliberate ⁊ non solempniter. tertio modo neꝫ deliberate: neꝫ solempniter. Juramentum solempne dicitur esse illō quod fit in iudicio.

¶ Jstis notatis rñdetur ad q̄stionem per aliquas conclusiones. quarū prima est ista. Periurīū solēne est peccatum mortale ⁊ grauius quam periurium non solemne. ista conclusio patet: quia per tale periurium fit magna iniuria dño deo: ⁊ cū magna deliberatione. igitur conclusio vera. Scōa conclusio est ista. omne periurīū deliberatū est peccatum mortale. ista cōclusio probatur si esset aliquod periurīū quod non esset peccatū maxime esset illud cui deest scōus comes. s. iudiciū discretionis: sed tale periurīū est mortale igitur quodlibet periurīū est mortale maioz est lucida. minoz probatur autoritate dñi dei. d. exodi. 20. cap. Non assumes nomen meū in vanū erit enī tibi in ruinaz. i. in peccatum mortale. Tertia cōclusio est ista nullum periurīū indeliberatū est peccatum mortale. ista conclusio ptz: quia ad peccatū mortale teste Augustino in libro de libero arbitrio requiritur deliberatio. Quarta conclusio ē ista aliquod periurīū non est mortale neꝫ veniale ⁊ aliquod solū est veniale. prima pars patet de illo periurio

qꝫ fit ex habitu sine aliqua deliberatione. scda pars patet de illo periurio in quo est aliqualis deliberatio. sed non est sufficiens ⁊ plena deliberatio ad peccatū mortale.

¶ Contra primā cōclusionē arguitur sic sequeretur q periurīū per sancta euangelia esset grauius quā periurīū nō solēne per deū: ꝓis est falsuz. igitur sequela est lucida ex cōclusione ⁊ falsitas ꝓntis probat: magis est iurare per deū quā per sācta euangelia vt probatū est in precedēti questione ex Joāne chrisostomo: ergo grauius est periurīū per deuz quā per sancta euāgelia. Ad hoc argumentū rñdetur ab aliquibus negando sequelā. rō est: qz conclusio intelligitur qñ vtrūqꝫ fit per deū ⁊ vnū est solēne ⁊ aliud non: vel vtrūqꝫ fit per sancta euangelia ⁊ vnū est solēne ⁊ aliud non. Et si dicas grauius punitur periurīū per sancta euangelia solēne quā periurīū per deū non solēne: vt patz in ca. infames. 6. questionis prime: ergo grauius est periurīū per quattuor sancta euāgelia solēne quā periurīū per deū non solemne negatur ꝓia. nā non incōuenit peccatum mīn⁹ graue magis puniri qꝫ peccatū magis graue. vt ptz de furto qꝫ grauius punitur quam periurīū. Alio modo rñdetur concedendo sequelā ⁊ negando minorē: ⁊ ad probationē negatur ꝓia. ⁊ rō est qz cetera non sunt paria. nā vnū est solēne ⁊ aliud nō: sed si periurīū per deū esset solēne tūc grauius esset qꝫ periurīū per sancta q̄tuor euāgelia.

¶ Scdo arguitur contra eādē ꝓclusionē aliqꝫ periurīū solēne ⁊ deliberatū non est peccatū mortale: ergo cōclusio falsa: afis ptz de iuramēto qꝫ fit per metū cadentē in constātem virū. nā tale est periurīū si non adimpleatur qꝫ promittitur: ⁊ non est mortale. igitur minor probatur: celestīn⁹ tertī⁹ in ca. vex de iure iurando. d. q non est imponēda penitentia tali pro peccato mortali: ergo tale periurīū non est peccatū mortale. Ad hoc argumētū rñdetur negādo afis: ⁊ ad probationē negat minor: ⁊ ad probationē negatur ꝓia: rō est: qz in cap. si quis coactus. 22. q. stionis. 5. imponitur penitentia pro talib⁹ periurijs coactis: sed intētio celestini fuit q non imponeretur tāta penitētia sicut deberet imponi seclusō metu. nā metus cadens, incōstantē virū mirabiliter minuit peccatum. idcirco non est imponenda tanta penitentia pro talibus periurijs sicut pro alijs.

¶ Tertio arguitur contra tertiā ꝓclusionē nullū iuramentū est in deliberatū: ergo tertia conclusio falsa: afis probatur quodlz iuramentū est volitū: ergo quodlz iuramētū est voluntariū: ⁊ per ꝓis deliberatum. Ad hoc argumentū rñdetur negando afis: ⁊ ad probationē negat ꝓia rō est: qz ad hoc q sit voluntariū requirītur q sit libex ⁊ spōtaneū. Cōtra istā solutionē arguitur vel tale iuramentū solū producitur ab habitu vel a voluntate ⁊ habitu. si primum seqretur q talis hō hīs talē habitū semp iuraret qꝫ est cōtra experientiā. si scdz bene sequit producitur a voluntate: ergo est voluntariū. Ad hanc replicā rñdetur dando scōm: ⁊ ad probationē negat q bene sequatur in illa ꝓia. nam non sufficit ad hoc q sit voluntariū q producatur a volūtate. Circa istā materiā dubitatur primo: q est grauius peccatū iurare falsum per deū vel iurare falsum per creaturā. Ad hoc dubiū respondetur q grauius peccatū est iurare falsum per deū quā iurare falsum per creaturā. dūmō in tali iuramento per creaturā non imbibat actus idolatrie. nā tunc grauius esset iurare falsum per creaturā quā iurare falsuz per deū. Dubitatur scdo q est grauius iurare vex per machometū vel idolū vel iurare falsuz per deū. Ad hoc dubiū rñdet Augin⁹ ad publicolā: q graui⁹ est iurare falsuz per deū qꝫ iurare vex per machometum vel idolū: ⁊ hec rñsio recitatur a Graciano in parrapho vex tū cap. mouēt. 2. q. stionis. 1. sed hec rñsio limitanda est secludendo idolatriam imbibitā in iuramēto facto per idolū. nā si talis imbibatur grauius est iurare vex p idolū quā iurare falsū per deū. q. scdz oēs doctores catholicos graui⁹ pctm est idolatria quaz periurium.

¶ Queritur quarto circa eādē distin. Utrū periurīū sit grauius homicidio. Ad hanc diffinitionē rñdet dñs Ricard⁹ de media villa negatiue. Contra quā rñsionē arguit sic periurīū est contra preceptū prime tabule: ergo periurīū est graui⁹ peccatū quā homicidiū: ꝓia tenet q: dicit⁹ Bernardus. d. q dñs de⁹ pōt dispensare in preceptis scde tabule ⁊ nō in preceptis prime tabule. Ad hoc argumētū rñdet negādo ꝓiam nā hoc argumentū probaret q mendacīū officiosum esset grauius homicidio qꝫ oēs negant. Scdo arguitur sic grauius est peccare in deū qꝫ in hoīem: sed ille qui est periur⁹ peccat in deum: ⁊ homicida in hominē. ergo grauius est periurium homicidio. Ad hoc argumentum intelligēdo maiorem directe ⁊ vniuersaliter neganda est: sed indirecte bene peccat in deuz homicida. Tertio arguitur sic in causa homicidij controuersie finis est iuramentum: ergo periurium grauius est homicidio: consequentia tenet: quia frustra quereretur iuramentum. quia ille qui commisit homicidium bene cōmitteret periurium si periurium esset minus graue quam homicidiuz. Ad hoc argumentū respondetur negando cōsequentiam. ratio est: quia adhuc de tali a quo queritur iuramentum nō sumus certi q cōmisit homicidium. Quarto arguitur sic autoritate Augustini in sermone de Decollatione sancti Joannis Baptiste. d. quod ille qui prouocat ad periurium graui⁹ peccat: quam ille qui occidit hominem. ⁊ hec autoritas recitatur a Graciano in cap. Ille qui hominez prouocat vigesime secunde questionis quinte. ergo periurium grauius est homicidio. Ad hoc argumentuz negatur consequētia. ratio est: quia iste qui prouocat alterum ad periurium duas animas occidit. scilicet suam et aliam ipsius prouocati ad periurium.

¶ Propter ista argumenta respondet diuus Tho. in. 18. articulo primi quolibeti affirmatiue. Cōtra quā rñsionē arguitur sic maiozi virtuti. s. charitati opponit homicidiuz quā periuriuz qđ opponitur latrie: ergo maius peccatū est homicidiuz quā periurijū. Ad hoc argumētū respondetur q periuriū nō solū opponitur latrie: sed etiā opponitur charitati que est dilectio dei super oīa. Scđo arguit Ricardus sic. maius est occidere vasallū quā male loqui de rege: ergo grauius erit occidere hoīem quā peierare aut male loqui de deo. Ad hoc argumentū rñdetur negando ꝓñam ⁊ discrimen assignatur: qz magna est differētia inter regem terrenū: ⁊ regē celestē. nam inter regē terrenū ⁊ hoīem non est infinita proportio: sed inter regē celestem ⁊ hoīem est infinita proportio Tertio arguitur sic grauiº punitur homicidiū quā periurijū igit. Ad hoc argumentū rñdet diuº Tho. negando ꝓñam ⁊ dat manifestā instantiā de furto qđ grauius punitur periurio: ⁊ tñ scōm oēs doctozes catholicos periurijū longe grauiº est furto.

¶ Quinto queritur circa eādē distinctionē. vtrū licet accipere iuramentū ab idolatra: aut illo quem scimus peierare. Pro huius questionis intelligentia est aduertendū q diuus Bonauentura dicit duo esse consideranda in quolibet iuramēto primū est cōfirmatio illius qđ iurat ⁊ scōm est veneratio illius per quod iuratur. Ulterius est aduertendū q duplex est persona. s. publica vt ꝓnceps vel iudex: ⁊ persona ꝓuata puta illa que nullā habet dignitatē seu potestatē in foro contentioso. Istis notatis respondetur ad questionē p tres ꝓclusiões. quaꝝ prima est ista. Licet bono christiano accipere iuramentū ab idolatra per idolū vl̄ idola: hec ꝓclusio probat autozitate aurelij augustini ad publicolā istā conclusionē exprese ponentis ⁊ probātis per exēpla sacre pagine. primū exemplū est de Abzahaz qui accepit iuramentū a rege Abimelech pidola. scōm exemplū est de Jacob qui accepit iuramētū a labā socero suo per idolū zocot. tertiū exempluz est de iuda ⁊ bonis iudeis qui acceperunt iuramentū a romanis per idola: ⁊ oīa ista recitantur a Graciano in cap. mouet. 22. questionis prime. Scđa cōclusio est ista. licet persone publice accipere iuramentuz ab illo quē scit peierare. ista conclusio probatur talis persona rōne offici tenet ministrare iusticiā: ⁊ actoz licite exigit iuramentū a reo: ergo tenetur iudex ministrare iusticiā: ⁊ per ꝓñs exigere. Tertia conclusio est ista: nō lz persone ꝓuate exigere iuramentū ab illo quē scit peierare. ista conclusio probatur: talis persona ꝓuata directe inducit aliū ad peccatū moztale: ergo occidit aīam illius: ⁊ per ꝓñs non lz sibi exigere iuramentum ab illo quē scit peierare.

¶ Contra primā conclusionez arguitur autozitate Pauli ad Romanos primo. d. non solū qui talia agunt digni sunt mozte: sed qui consentiunt facientibus: sed bonº christianus accipiēdo iuramētū ab idolatra consentit tali iuramēto: ergo talis xp̄ianus dignus est mozte cuz tali idolatra. Ad hoc argumentum rñdetur distinguēdo q talis xp̄ianº consentiat iuramento per idolū vel quo ad cōfirmationez veritatis ⁊ sic cōceditur illa minoz ⁊ negatur ꝓña vel quo ad venerationez illius idoli per qđ iurat: ⁊ sic negat illa minoz.

¶ Cōtra alias duas cōclusiones arguitur sic: licet persone publice accipere iuramentū ab illo quem scit peierare: ergo lz etiā psone ꝓuate: ꝓña probatur qz non videtur potioz rō de vna psona quā de alia. Ad hoc argumentū rñdetur negando ꝓñam: ⁊ ad ꝓbationē negatur q non sit potioz rō de vno quā de alio Immo discrimē est latū. naz persona publica tenetur ministrare iusticiam: ⁊ per ꝓñs exigere iuramentū quod instanter petit actoz persona vero ꝓuata nō tenetur ⁊ est simile sicut de dño rectore qui tenetur dare eucharistiā suo parrochiano peccatori occulto publice petenti rōne sui officij ⁊ vnus aliº simplex sacerdos nō pōt ministrare eucharistiam tali pctōri quē scit esse pctōrē occultum. Cōtra istā solutionē arguitur: lz petere mutuo ab illo quē scimº nō daturū nisi cum vsura: ergo lz persone ꝓuate accipere iuramentū ab illo quem scit peierare. Ad hoc negatur ꝓña discrimē est quia necessitas dat ius petēdi ab vsurario ⁊ in alio nulla est causa exigēdi iuramentū: sed si talis vellet habere pecunias pro bastiludijs: aut vanitatibus huius mundi non liceret petere pecunias ab vsurario: immo grauiter peccaret. Contra istam solutionem arguitur helias tesbites in. 18. cap. 3. regū incitauit prophetas baal ad idolatriam: ergo licet accipere iuramētum ab illo quem scimus peierare: aliꝫ patz quia dicebat illis prophetis clamate altius qz fortassis deus vester est in foro vel in taberna. Ad hanc replicam rēspōdetur negādo ꝓñam: ratio est qa helias erat persona publica: erat enim currus ⁊ auriga israel ⁊ cōstitutus iudex a dño deo super regem Achab ⁊ totum populum israel: ⁊ sciebat q tales prophete erāt obstinati in sua idolatria ⁊ digni mozte: propterea eos insciauit vt propter demerita eozuz interficerētur a populo israel. Contra istā solutionez argr̄ seq̄r q mulier formosa sciens q aliqui incitantur ad libidinem propter eius pulchritudinem non posset exire domum: nec adire ecclesiam: aut foruz: consequēs est absurdum: igitur sequela patet quia talis mulier facit alios peccare per suum exitum a domo. Ad hanc replicam respondetur distinguēdo sequelam vel talis mulier habet causam honestam exeundi vel non habet. Si secūdum non debet exire domum: nec hoc est absurdum. Si primum negatur sequela: ⁊ ad probationē negatur q tunc ipsa faciat alios peccare: sed ipsi ex propria libidis malicia peccabunt.

¶ Queritur sexto ⁊ vltimo circa eādem distinctionē: vtrum liceat homini adiurare dominū deuz an-

gelos: ⁊ demones ⁊ quālibet creaturam irrationalē. ℙro huius questionis enodatione est aduertendū q adiuratio potest fieri bifariam: vno modo per modū deprecationis siue obsecrationis ⁊ illo mō in dies sancta mater ecclesia adiurat dñm deum: in oibus enīz collectis ferme querit a deo patre multa per dñm nostrū iesum xp̄m. Alio mō pōt fieri per viaz imperij siue cōpulsiōis: quādo solem⁹ dicere alicui habenti demonū adiuro te per dñm iesum xp̄z. Scōo est notandū q irrationalis creatura duobus modis pōt adiurari: vno mō vt adiuratio referat ad ipam creaturā irrationalē p̄m se: ⁊ hec est vana ⁊ fatua adiuratio. nā creatura irrationalis nihil intelligit neq pōt intelligere. Alio modo potest adiurari vt adiuratio referatur ad eum a quo irrationalis creatura mouetur: ⁊ quia interdū mouetur a deo: interdum a diabolo. ℑdcirco bifariam pōt adiurari licite creatura irrationalis. s. per modum deprecationis siue inductionis ob reuerentiā alicuius sacri si moueatur a dño deo specialiter: ⁊ per modū compulsionis si moueat a demone.

¶ ℑstis notatis rñdetur ad q̄stionem per aliquas conclusiones: quarū prima est ista. Licet homini adiurare deū primo modo: sed non licet scōo modo. ℙrima pars patz ex cōsuetudine vniuersalis ecclesie in omnib⁹ horis canonicis dominū deum adiurantis. Scōa pars patz: quia creatura neq imperare neq compellere suum creatorem valet. Scōa conclusio est ista quilibet princeps autiudex virtute iuramēti p̄sti potest suos subditos adiurare vtroq modo. Tertia p̄clusio est ista q̄lz hō quēlz aliū hoiem pōt adiurare scōo mō: sed nō primo nisi suos subditos: iste due cōclusiōes sequntur ex prima correlarie. Quarta cōclusio est ista: licitum est bono xp̄iano adiurare demonē scōo modo: ⁊ non licet ei adiurare primo modo. ℙrima pars huius cōclusionis p̄tz ex hist⁹rijs apostolorum: ⁊ aliorum martirū ⁊ sanctorū cōfessorū. scōa pars patet non licet bono xp̄iano venerari demonem: aut habere cū ipo comerciū: ergo non licet bono xp̄iano adiurare demonē primo modo. scilicet per viā deprecationis. Quinta conclusio est ista: licituz est bono christiano adiurare quālibet creaturam irrationalem referendo talem adiurationem ad principium a quo mouetur. ℑsta cōclusio probatur q̄z si moueatur a domino deo licitū est eam adiurare scōo modo: ⁊ ita fecere gloriosi apostoli: martires: et cōfessores.

¶ Contra istas cōclusiones arguitur sic sequeretur q̄ cayphas nō licite adiurasset saluatorē nostrum: cōsequens est falsum igitur cōclusiones nulle: sequela, ꝓbatur cayphas adiurauit saluatorē nostruz per modum imperij ⁊ Cayphas erat inferior saluatore nr̄o: ergo cayphas nō licite adiurauit saluatorez nostrum quando dixit illi adiuro te per deuz viuum vt dicas nobis si tu es christus. Jam ꝓbatur falsitas consequentis: saluator noster rñdit cayphe: ergo cayphas licite adiurauit ip̄m: ꝓña tenet q̄z alias saluator noster non respōdisset illi. Ad hoc argumentū rñdetur cōcedendo seq̄lā ⁊ negādo minorem: ⁊ ad ꝓbationem negatur ꝓña: ad ꝓbationem dico q̄ saluator noster rñdit ex humilitate ⁊ propter dei patris sui reuerentiam.

¶ Scōo arguitur sic autoritate origenis. d. super matheū q̄ non licet xp̄iano alteruz adiurare: simil̄r dixit q̄ iudaicū est adiurare demones: igitur conclusiones nulle. Ad primā autoritatez rñdetur q̄ origenes intelligit de adiuratione scōo mō ⁊ quādo tales sunt equales: certum enim est q̄ vnus xp̄ianus non debetur adiurare alterum xp̄ianum sibi equalē scōo modo: sed bene potest adiurare primo modo. Ad aliā autoritatez rñdetur q̄ ipe intelligit de adiuratione primo modo. s. per viam deprecationis: nam hoc est iudeorū ⁊ nigromāticorū: sed bene lz adiurare demōes scōo modo. s. per viā impij ⁊ cōpulsionis: nec hoc est habere societatē cum demone: nam hoc est prohibitum iuxta illud apostoli prime ad corin. 10. nolo vos fieri socios demoniorum: sed adiurare demones: secūdo modo est habere imperium a xp̄o super demones.

De sexto ⁊ septimo precepto secunde tabule.

Distinctio. XL.

Extū preceptū est. Nō desiderabis vroꝛez proximi tui. Septimū est. Nō cōcupisces domū ꝓximi tui nō huū. non ancillā ⁊c. Sed videt preceptum de nō cōcupiscendis rebus proximi vnū esse cū eo. quo dicitur nō furaberis. ⁊ preceptū de non cōcupiscēda vroze vnuz esse cuz eo quo dicit. Nō mechaberis. ℙoterat enim preceptuz non furandi in illa generalitate intelligi. vbi de nō cōcupiscēda re ꝓximi precipitur. ⁊ in eo qō dictum est nō mechaberis. poterat illō intelligi. Nō cōcupisces vroꝛez proximi tui. Sed in illis duobus preceptis nō mechādi ⁊ nō furandi ipsa opera notata sunt et prohibita. ℑn his vero extremis ipsa cōcupiscētia. multum ergo differunt illa ab istis. Unde illi precepto non mechādi fit superadditio in euāgelio. vbi ois cōcupiscētia mechādi ꝓhibet. Sed cū hic ꝓhibeat cōcupiscētia aliene vroꝛ ⁊ aliene rei. Quare dicūt lex cōprimere manum ⁊ non animū. enangelium

vero et magnū ꝛ animū. Illud de lege dicitur scōm cerimonialia non scōm moralia. Vel qz in lege nō est generalis prohibitio omnis mortifere cōcupiscentie. vt in euāgelio vel scōm eorū carnalem intelligentiam.

Quid sit littera occidens.

¶ Si vero queritur quaz dicat Apostolus litteram occidentem? Ea certe est decalogus qui non dicitur littera occidēs eo q̄ mala sit lex. sed quia prohibens pctīn auget cōcupiscentiā ꝛ addit preuaricationem nisi liberet gratia. Que gratia nō sic abundat in lege vt in euangelio. Lex ergo bona est ꝛ tamē occidit sine gratia cuz sit virtus peccati que iubet q̄ sine gratia impleri non p̄t Gratia aūt deerat. Et ideo littera occidēs erat. Vistat aūt euāgelij littera a legis littera? qz diuersa sunt promissa. ibi terrena. hic celestia promittūtur. Diuersa etiā sacramenta qz illa tm̄ significabant. hec cōferunt gratiā. Precepta etiā diuersa quātum ad cerimonialia. Nam quātum ad moralia sunt eadem. sed plenius in euāgelio cōtinentur. Audistis decez cordas psalterij vtriq; sexui ip̄ositas. quecharitate tangende sunt vt viciorum feces occidantur.

Circa quadragesimā distinctionem queritur primo: vtrū lex nova sit leuior ꝛ excellētior lege veteri. Pro huius questionis intelligētia est aduertēdum q̄ lex noua cōparatur ad veterem sicut perfectū ad imperfectum omne aūt pfectū adimplet id quod imfecto deest: ꝛ scōz hoc lex noua adimplet veterem legē inquantum suplet illud qō veteri legi deest: idcirco a paulo ad galatas.3. lex vet⁹ vocatur pedagogus puerorū: de lege aūt noua ōr ad colosc̄enses.3. ab eodem paulo qō est vinculū charitatis: propterea crisostomus exponens illud qō habek marci.4.s. vltimo terra fructificat primo herbam: deinde spicā: deinde plenū frumentum in spica: ait q̄ herba significat legez nature: spica legē veterē: ꝛ plenuz frumentū legē euangelicā qua propter lex noua dicitur cōtineri in lege veteri ab Ezechiele in primo capi. quasi sit rota i medio rote iuxta gl'o. gregorij. i. nouū testamētū in veteri: veluti granum continetur in spica vel arista.

¶ Cōtra istud notabile arguit sic: impletio p̄trariaꝫ euacuatiōi: sz lex noua euacuauit legē antiq̄: igit non eā impleuit. Ad hoc argumentum rñdetur distinguēdo minorez: vel quō ad moralia p̄cepta ꝛ sic negatur illa vel quo ad cerimonialia ꝛ iuditialia ꝛ sic conceditur illa: ꝛ negatur p̄ña. Contra istā solutionem arguitur in lege noua sunt multa cōtraria moralib⁹ legis antique: ergo lex noua non adimpleuit legem veterez: aūs p̄z p̄hibetur in lege noua pl'alitas vxor ꝛ libell⁹ repudij: ꝛ ista sunt moralia ꝛ in antiqua lege permittebantur libellus repudij: ꝛ pluralitas vxor: ergo multa sunt in lege noua p̄traria moralibus legis antique. Ad hāc replicā rñdetur distinguendo aūs vel de moralib⁹ in primo gradu iuris naturalis ꝛ sic negatur illud: nec p̄batur in illo sensu vel de moralibus in scōo vel tertio gradu: ꝛ sic conceditur illud ꝛ negatur p̄ña. Contra istā solutionē arguitur saluator noster fregit sabbatum: ꝛ sabbatū erat in primo gradu iuris naturalis seruādū: ergo i lege nr̄a sunt aliqua contraria moralib⁹ in p̄mo gradu iuris naturalis legis antique: aūs p̄z Joānis.9.ca. habetur de saluatore nr̄o hic hō nō est a deo qui sabbatū nō custodit. Insuper habetur mathei.8.cap. q̄ saluator noster tetigit leprosum: ꝛ hoc erat contra legez antiquam igitur. Ad hāc replicā rñdetur negādo maiorem: ꝛ ad primam probationē dico q̄ illud dictū est phariseor q̄bus videbatur secūdum sensum eorum superstitiosum q̄ saluator noster nō custodiebat sabbatuz: attamē nūq̄z sabbatum saluator noster violauit. Nam vt egregie probauit eis saluator noster sanare infirmos in sabbato non erat violare sabbatum: quia si licebat in sabbato liberare asinuz a suffocatione quando ceciderat intra puteum a fortiori licitum est liberare hoīem a morbo in sabbato. Preterea licitum erat sacerdotib⁹ in sabbato excoriare vitulos: vacas boues ꝛ verueces: ꝛ decoquere ꝛ assare qz oīa ista fiebant ad laudē dei: ergo a fortiori licitum erat saluatori nostro sanare in sabbato ad gloriam patris sui scilicet domini dei. Ad aliam probationez dico q̄ illud erat cerimoniale. s. inquinari per tactum hois leprosi. Propterea saluator noster paulatiz incipiebat destruere cerimōialia: idcirco ipemet dicit de seipso q̄ filius hominis dūs est sabbati.

¶ Scōo arguitur cōtra idem notabile lex noua ad romanos. 4. dicitur lex fidei: propterea qz multa credenda tradūtur in ea: sed talia non continētur in antiqua lege: ergo lex noua non cōtinetur in antiqua lege: sicut rota in medio rote. Ad hoc argumentuz rñdetur distinguendo minorem: vel explicite ꝛ sic cōceditur illa ꝛ negatur p̄ña vel implicite ꝛ sic negatur illa: immo oīa que modo nos credimus xp̄iani explicite credebāt filij israel iplicite. Contra istaz solutionē arguitur malus nunq̄z continetur in minori: sed lex euangelica continet maiora precepta quā lex antiqua: vt inquit glosa super.5.ca. matthei: ergo lex euāgelica nō cōtinek in lege veteri. Ad hanc replicā rñdetur distinguendo maiorez vel loquēdo de maiori quo ad pfectionē: ꝛ sic negak illa: vel de

maiori quo ad quãtitatem ꝛ sic cõceditur illa ꝛ negatur mínor in tali sensu. Nam lex vetus quo ad quãtitatem longe maiora precepta cõtinet quã lex gratie. nam lex vetus ꝓtinet fere cẽta ꝓcepta euãgelica ẽt lex pauca admodum precepta cõtinet. Et si arguas sequeretur ꝙ habita lege veteri haberetur lex noua Ad hoc facile rñdetur negando seq̃lam: nã habito imperfecto nõ oportet habere perfectum.

¶ Istis notatis respõdetur p aliquas cõclusiones: quarũ ꝑma est ista: lex noua leuior ꝛ suauior est lege antiqua: ista cõclusio probatur expressa autoritate saluatoris nostri matthei. 11. capi. inquientis de lege noua: onus enim meum leue est ꝛ iugum meũ suaue potest etiam probari ratione. Nam lex noua pauciora precepta continet quam lex antiqua: ꝛ habet plurima sacramẽta cõferentia gratiam ex opere operato ꝛ adiuuãtia nos ad cõparandam gloriam eternã: tota enim cõsistit in amore: ꝛ lex antiqua in timore: igitur cõclusio vera. ꝑterea probatur autoritate principis apostolorũ actuũ 15. d. nolite imponere iugũ ceruicibus nrís qõ neq; nos neq; patres nostri portare potuerũt ꝛ loquebat de cerimonijs legis antique ꝛ legalibus. Scõa cõclusio est ista lex noua excellẽtior est lege antiqua: ista cõclusio quãuis sequatur ex prima probatur tñ: lex noua cõdita est ab excellẽtiori legislatore cum amore ꝛ mãsuetudine quã lex vet⁹: igitur cõclusio vera: asis ꝓbatur lex euãgelica data est immediate a saluatõre nro qui est verus deus cum magna humilitate ꝛ mãsuetudine vt habet matthei. 5. cap. ꝛ ad hoc denotãdum inquit matthe⁹ loco allegato ꝙ saluator noster ascendit in mõtẽ ꝛ aperuit os suũ: i sta enim vltima verba ideo posuit matthe⁹ vt declararet differẽtiã inter legẽ nouã ꝛ antiquã: nam antiqua nõ fuit data immediate a dño deo vt declaratũ est in. 57. distinctiõe hui⁹ tertij: sed data fuit ab angelo ipsi Moysi: ꝛ deide moyses tradidit toti populo israel ante cuius dationẽ precesserunt fulgura coruscatiõis ꝛ tonitrua: vt dñs de⁹ filijs israel incuteret magnum timorem: igitur lex euãgelica excellẽtior est lege veteri.

¶ Contra istas conclusiones arguitur sic eadem est fides antiquorum patrũ ꝛ xpianorum ꝛ lex noua dicit lex fidei ad romanos. 4. ergo eadẽ lex est noua ꝛ vetus. Ad hoc argumentum facile est rñdere scõz doc. sub. quẽ sequuntur oẽs nominales negando maiorem: ratio est quia tot quot sunt propositiones catholice distincte specie: tot sunt habitus fidei distincti specie: mõ iste due propositiones differũt specie. s. xps nascetur ꝛ xps natus est et primã credi derunt sancti patres antiqui testamenti secũdam vero credimus nos christiani. ¶Contra istaz solutionẽ arguitur autoritate Aurelij augustini in libro contra adamãtũ manichei discipulũ. d. ꝙ breuis est differẽtia inter legem antiquã ꝛ nouã. Ad hoc rñdetur ꝙ Augustin⁹ loquit solum

quo ad precepta moralia ꝛ inductionez eorũ. Nã iudei inducebãtur ad seruanda precepta timore pene vt habetur exodi. 19. christiani vero inducebãtur ad seruãda precepta moralia amore charitatiuo. Et si dicas lex antiqua vocatur etiã lex fidei iuxta illud apostoli ad hebreos. 11. loquẽtis de patribus antiqui testamẽti oẽs fidei testronio probati sunt: ꝛ lex noua cõtinet matthei. 5. cap. benefacite hijs qui oderũt vos: ergo lex noua debet dici lex factorũ: sicut lex antiquorũ vocatur lex factorum ad romanos. 4. vel lex antiqua debet dici Lex fidei a deo bene sicut lex noua. Ad hanc replicã rñdetur negando ꝙ lex antiqua debeat dici lex fidei: immo debet dici lex factorum: qz multa facienda continet: lex vero euãgelica debet dici lex fidei: qz multa credẽtia ꝓtinet: ꝛ pauca facienda que precipiantur ab ipsa.

¶ Scõo arguit sic autoritate Crisostomi sup. 5. ca. matthei. d. mãdata moysi actu facilia sunt: mãdata aũt xpi actu difficilia sũt: ergo lex noua difficilior est lege veteri. Ad hoc argumẽtum rñdet ꝙ crisostom⁹ solũ loqtur de preceptis quo ad prohibitionẽ ꝓcupiscẽtiaꝝ. Nã cõcupiscentie oẽs phibẽtur expresse in lege noua: nõ aũt in lege veteri: ꝛ ista est intẽtio diui crisostõi qz expresse exẽplificat de cõcupiscentijs vt ptz legẽti illud. ¶Contra istã solutionẽ arguit facili⁹ est terrenaꝝ ꝑperitate vti: quã tribulatiões pati: sed obseruationẽ legis antique cõsequtur ꝓsperitas et obseruãtiã legis noue cõsequtur multiplex aduersitas ꝛ tribulatiões: ergo lex euãgelica grauior est lege veteri. Ad hãc replicã rñdetur negando ꝑmam: rõ est qz lex euãgelica nõ precepit tales calamitates ꝛ tribulatiões absolute: sed iubet ꝙ capiamus eas in patiẽtia si volumus tri hũphare cũ xpo in celis. Insup necessariũ erat etiam in antiqua lege eas capere in patiẽtia: sicut fecit Joseph cũ venũdat⁹ fuit a fratrib⁹ suis: ꝛ boni machabei. ꝛ Job ꝛ multi alij ¶Contra istã solutionẽ arguitur lex noua se habet adveterẽ per additionẽ: ergo lex noua est grauior. Ad hanc replicã rñdetur distinguẽdo aũs vel quo ad cerimõialia ꝛ iudicialia ꝛ sic negak illud vel quo ad mozalia tñ: ꝛ sic cõcedit illud ꝛ negat ꝓmam ꝓpter rõnem iam datam.

¶ Queritur scõo circa eandem distinctionẽ: vtruz lex noua differat a veteri per hoc ꝙ noua viuificat et iustificat: ꝛ lex vet⁹ occidit. ꝑmo huius questionis enodatiõe est primo notandũ: ꝙ iustificare siue viuificare capit triphariã. s. effectiue: ꝛ tũc soli deo cõuenit solũ enim deus viuificat ꝛ iustificat effectiue qz ipse solus creat gratiaz: ꝛ creãdo infundit per quã datur vita hoibus: vita inquam spũalis qz in presenti questione non est sermo de vita corporali. Alio mõ dicit viuificare formalit⁹: ꝛ isto mõ quenit ipi gre. nã gra est forma ꝙ quã creatura rõnalis viuit spiritualr ꝛ efficit iusta. Tertio mõ ozaliqd viuificare siue iustificere meritorie: ꝛ isto mõ opa elicita ex gratia viuificant ꝛ iustificãt creaturam

rationalē meritorie. naz rōne ipsoz deus dat gratiā yberiorē rōne cuius creature rōnalis vita spiritualis augetur spiritualiter z efficitur magis iusta. Scō est notandū q teste philosopho nostro in. 9. lib. ethicoz vna quecz res illud videtur esse quod in ea est potissimū z principale, immo ab ipo denominatur illud aūt quod in lege euangelica est potissimū z in quo tota virtus eius cōsistit est gratia spiritussancti: que datur per fidē xpi nunc inuisibiliter: in primitiua vero ecclesia visibiliter. nam q̄cunq aliquis bonus vir relinquebat idola aur legē antiquā z credebat in Jesum xpm: spiritussanctus descēdebat visibiliter super talē de nouo cōuersum etiā ante baptisma: vt patet de Cornelio z multis alijs in actibus apostolorum. Propterea principaliter lex noua est gratia spiritussancti. iuxta illud apostoli ad romanos 8. d. lex spūs vite in xpo iesu liberauit me a lege peccati z mortis: vnde Aug. d. in li. de spū z lra. q sicut lex factoz scripta fuit i tabulis lapideis ita lex fidei scripta est in cordibus fidelium sicut fuerat ppbetizatū p hieremiā. 31. c. d. ecce dies veniūt z feriā domui israel: z domui iuda fedus nouum non scōm pactū qō pepigi cū patribus vestris in die qua apprehēdi manū eoz vt adducerē eos de terra egipti: sed dabo legē meā in visceribus eoz: z in corde eoz scribā eā z ero eis in deū z ipsi erunt mihi in populū hec aūt prophetia fuit implēta in die penthecostes q̄n visibiliter spūssc⁹ descēdit in linguis igneis super apl̄os z Aurelius aug. declarat in eodē lib. allegato q̄ sunt leges dei ab ipsomet deo scripte in cordibus hoim dicit em̄ quod nihil aliud sunt quā ipa pūtia spūssancti: habet tm̄ lex noua quedā sicut dispositiua ad gratiā spūssancti z ad vsum eius dem gratie ptinentia de quib⁹ oportuit instrui fideles xpi z verbis z scriptis tā circa credenda quā agenda. Inde est q̄ ad legē euangelicā duo pertinent vnū quidē potissimū z pncipale. s. gratia spūssancti interius data per fidē xpi q̄ iustificat formaliter: z aliud scōm z minus principale. s. documenta fidei z precepta ordinantia affectū humanū z humanos actus: z quantū ad hoc scōm et minus principale lex noua non magis iustificat quā vetus iuxta glosaz Aug. in li. allegato super illud apli scōe ad cor. 3. litera occidit spūs autem viuificit. d. q per litterā intelligitur q̄lz scriptura extra hoies exīs etiā moraliū preceptoz qualia cōtinentur in euangelio quare etiā littera euāgelij occideret nisi adesset interius gratia fidei sanās. idcirco dicendum est resolutorie q̄ principaliter z absolute ē lex indita. i. gratia spūssancti interius data p fidē xpi: Scō aūt est lex scripta. nimiz ergo si absolute lex euāgelica a potissimo z pncipio quod est in eo vocatur lex gratie.

¶ Jstis notatis respōdetur affirmatiue ad questionē. ista rūsio siue conclusio probatur gratie ē viuificare saltē formaliter: sed lex euangelica est gratia spūssancti interius data per fidē iesu xpi: ergo lex euangelica iustificat z viuificat lex aūt vetus non est gratia spūssancti: sed est quedā scriptura in tabulis lapideis que sine gratia occidit iterficit z mactat. igitur conclusio vera.

¶ Contra istā conclusionē arguitur sic precepta moralia legis veteris viuificant igitur cōclusio falsa: añs patet autoritate apli ad ro. 2. d. nō em̄ auditores legis iusti sūt apud deū: sz factores legis iustificabunt: sed factores legis dicunt q̄ adiplent precepta moralia: ergo p̄cepta moralia viuificant. Ad hoc argm̄ facile rūdet ex notabilib⁹ distinguēdo añs vel sine gratia spūssancti: z sic negatur illud nec probatur in isto sensu: necita capit apl̄us vel mediāte gra spūssancti: z sic conceditur illud z negatur ꝓnia. ¶ Contra istā solutionē arguitur autoritate dñi dei. d. leuitici. 18. ca. custodite leges meas atq̄ iudicia: que faciens hō viuet in eis: ergo p̄cepta moralia viuificant. Ad hanc replicam facile rūdetur q̄ dūs deus etiā intelligit mediāte gratia spūssancti proportionabiliter intelligitur illud aaron leuitici. 10. s. quō potui placere dño deo i cerimonijs mente lugubri tristi. Sed replicat per autoritatē pauli ad romanos. 4. d. legē veterē non iustificare: q̄z trahz operatur: sed lex euangelica maiorem irā operatur non seruantib⁹ eā Nam maiori pena est dignus xpiānus adulter vel latro quā iudeus vl̄ sarracenus adulter vel latro: ergo lex euangelica non iustificat neq̄ viuificat. Ad hanc replicā rūdetur negādo ꝓniam: z rō est: q̄z dabatur para gratia in lege veteri in lege autē euangelica datur magna gra in omnibus sacramētis nō solū adimplēdum precepta: sed etiā ad resistēdū diabolicis temptationibus.

¶ Scōo arguitur sic cerimōialia legis antique iustificabant: ergo rūsio nulla: añs probatur. cerimōialia expiabāt hoies a peccatis: ergo cerimonialia iustificabant: añs patz leuitici. 16. habetur q̄ sacerdos per aspersionē sāguinis vituli expiabat sanctuariū ab immūdicijs filioz israel z a preuaricatiōib⁹ eoz z a peccatis. Ad hoc argumentū rūdet negando añs: z ad pbationē distinguitur añs vel loquēdo de peccato pro prie: z sic negatur illō nec probatur in isto sensu vel loquendo de peccato large pro quibusdā irregularitatibus: z sic conceditur illud z negatur ꝓnia. ¶ Contra istā solutionē arguitur sacerdotes consecrabantur in antiqua lege: ergo iustificabant: añs ptz nam habetur. Exo. 29. q̄ per aspersionē sanguinis z in vnctionē olei cōsecrabantur sacerdotes. Ad hāc replicā rūdetur negando ꝓniam. z rō ē q̄z per talē consecrationē non dabat eis gra ex opere operato sicut datur dūis sacerdotibus in lege euangelica. Et si arguas adhuc. vtraq̄ lex est data a dño deo saltē mediate vel imediate: ergo si vna eaz iustificat: z alia iustificat negatur ꝓnia. z rō est q̄z diuersimode est data. nā lex antiqua data est in tabulis lapideis: lex aūt euāgelica scripta est in cordib⁹ z visceribus apostoloz vt dictū est. Circa istā questionē dubitatur: qua-

re dicitur lex vetus cohibere manū r non aīm: r lex euāgelica dicitur cohibere vtrūq;. Ad hoc dubiū rīdet magister in pīti distin. q hoc intelligitur scōm sensum superstitiosum phariseoꝝ: qui non credebant actus interiores esse prohibitos r esse peccata. nā Josephus qui fuit doctissimus inter eos reprehendit polibiū historiographū ideo q asseruit antiochū illustrē fuisse punitū r mortuum mirabiliter: q volebat spoliare templū diane: dicit em Josephꝰ q illa volitio spoliādi nō erat pctm q nō sequtū ē opꝰ exteriꝰ. Pōtetiā dici q i lege antiq nō est ḡfalis prohibitio oīs mortifere cōcupiscentie: vt in euangelio. idcirco lex euangelica vtrūq dicitur prohibere: lex vero vetus solū 9z prohibere manū. i. opus exterius: r non aīum. i. actū interiorē sine pcupiscētiā interiorē.

¶ Querit tertio r vltimo. vtrū oēs xp̄iani iure diuino obligētur ad decimas primicias r oblationes: sicut filij israel in antiqua lege. Pro huius difficultatis enucleatione est notandū: q oblatio nomen est ḡfale ad oēs res q ad honorē r cultū dei exhibētur: vt patet ex leuitico: r exodo. Ulterius est notandū q decime r primicie in veteri lege dabātur ad sustentationē ministroꝝ dei. Idcirco malachie. 3. ca. dicitur inferte oēz decimationē in horreū meū vt sit cibus in domo mea: r ad tales decias r primicias obligabantur filij Israel iure diuino. nam numeri. 18. dicit dīs deꝰ filijs autē leui dedi oēs decimas in possessionē eorū pro ministerio quo seruiunt in tabernaculo federis. Sed magna est cōtrouersia de fidelibus christianis in lege nostra euangelica an obligentur iure diuino soluere decimas r pmicias inter dominos theologos: r dominos canonistas. nam canoniste tenent partem affirmatiuam r vocāt dominos theologos hereticos. sed mirabiliter decipiuntur nescientes discernere inter morale r iudiciale. Nam in precepto decimarum r primiciarum includuntur duo veluti in precepto de sabbato sanctificando: vt superius declaratū est. Primuz quod includitur in illo precepto decimarum est soluere aliquam quotā de fructibus r gregibꝰ: r sic de alijs rebus, r istud est morale. i. iuris naturalis. Secunduz quod includitur est soluere determinatā quotam. s. de decem vnum: r hoc est mere iudiciale. Propterea domini theologi profundius intelligētes legem diuinam tenent contra dominos canonistas q non est de iure diuino soluere determinatā quotam. s. de decez vnum in lege euāgelica. Et probāt apertis rationibus. Prima est talꝫ omnia iudiciaria r ceremonialia sūt abrogata in lege euangelica: sed dare de decē vnum erat iudiciale: r nō morale: ergo tale preceptum est abrogatum in lege gratie: minoꝝ patz ratiō naturalis non magis dictat q demus de decē vnū quaz de viginti vnum. imo Narbonenses r multi alij lingue occitane fideles dant de octovnum. igitur dare de decem vnum non est morale. Secunda ratio est xp̄iani solum iure diuino obligantur ad illa que a christo per apostolos sunt mandata iuxta illud matthei vltimo docētes eos seruare omnia quecunq mandaui vobis: sed nihil tale mandauerūt apostoli: vt patet legenti euangelium epistolas r traditiones apostoloruz. igitur non obligantur christiani soluere de decem vnum iure diuino. immo ex ista ratiōe sequitur q domini canoniste sunt heretici: si teneant suam opinionem cum pertinacia. Nam non minus hereticum est affirmare aliquid esse de iure diuino quod non est de iure diuino quaz negare illud quod est de iure diuio. Tertia ratio est sequeretur q apostoli r omnes pontifices essent dampnati: consequens est absurdum r hereticum. igitur sequela probatur apostoli r pōtifices non docuerunt multos christianos tale preceptum r tenebantur postq̄ tale preceptū erat de necessitate salutis. igitur peccauerūt mortaliter: r mortui sunt sine penitentia talis peccati: ergo fuerunt dampnati. At tamen diuus Paulus seipsum excusat actuum. 20. Non enim subterfugi quo minus annunciarē vobis omne consilium dei. Quarta ratio talꝫ est christiani non magis obligantur ad obseruantiam legalium tempore legis gratie: quam ante legem verē: sed ante legem antiquā non obligabātur soluere decimas: ergo nunc non obligantur christiani soluere de decem vnuz iure diuino: minoꝝ patet. Geneseos. 18. habetur. q̄ Jacob fecit votum de decimis soluendis r non fecisset si fuisset preceptum morale: ergo ante legem veterem nō erat preceptum morale soluere de decem vnum. Quinta ratio talis est sequeretur quod omnes illi christiani qui viuunt in terris in quibus non soluuntur decime veluti in Cantabria seu Uiscaya: r in aliqua parte Italie dampnarentur: consequens est absurdum: quia tunc Papa peccaret non cogendo tales igitur. r si non habeas pro inconuenienti quod omnes Uiscayni damnentur cum multis Italis inferam de omnibus christianis siue Gallis: siue Hispanis. Italis: r sic de alijs q̄ essent dampnati: consequens est nefandum: igitur sequela patet in nulla patria christianoꝝ siue Gallia: Hispania: Italia: r sic de alijs. soluuntur decime de omnibus rebꝰ r est de iure diuino siue naturali secūdum omnes canonistas: ergo omnes christiani dampnantur. Sexta r vltima ratio est talis: sequeretur quod omnes episcopi r prelati ecclesie preter Papam dampnarentur. consequens est absurdum. igitur sequela patet in eodem capi. in q̄o Dominus precipit dare decimas leuitis: r sacerdotibus precipit ēt q oēs leuite dēt decias decimaꝝ summo sacerdoti: ergo oēs episcopi r prelati tenentur dare decimas decimarū domīo Pape r nunc̄ dederunt ei nec dant nec formāt sibi conscientiā: ergo dampnātur. Propter istas igitur rationes ponūtur conclusiones responsiue ad questionem secūdū mētez dominoꝝ theologoꝝ. Prima est ista in antiqua lege oēs fideles obligabātur iure diuino ad decias r pmicias r oblationes: ista pclusio pz ex. 18. ca. numeri

Secūda cōclusio est ista. Christiani obligāntur i lege gratie ad aliquas oblationes: ista conclusio ptz. Nam aliqui obligantur ex conuēctione ratione alicuius fundi: aliqui obligantur ex voto aut pmissione aliqui propter necessitatē ecclesie: ꝛ oēs obligantur propter laudabilez consuetudinem in magnis solēpnitatibus ecclesie quāuis in istis duob⁹ vltimis mēbris remaneat oblatio quodāmodo volūtaria quātum ad quātitatem vel spēm rei oblate. Nā in potestate xp̄iani est offerre panem: vinū vel cerā vel pecunias. Tertia conclusio est ista in lege gratie nulli fideles xp̄iani obligātur iure diuino ad decimas ꝛ p̄mitias quo ad quotam determinatā: sed bene obligantur iure hūano in aliqua patria quo ad talem quotā vel ex cōsuetudine vel ex p̄cepto roma pōtificis. Pria pars hui⁹ cōclusiōis pz ex sex rōnibus adductis. Scōa pars pz ex. 16. questione prima ꝛ extra de decimis ꝛ primicijs. Quarta ꝓclusio est ista in lege gratie oēs fideles xp̄iani iure naturali ꝛ diuino obligant ad preceptum decimaruz de oībus rebus quo ad illud quod est morale. Ista conclusio ptz ratio naturalis dictat ministrare necessaria victus his qui diuino cultui sunt deputati: sicut illis qui communi vtilitati inuigilāt veluti principib⁹ ꝛ iudicib⁹: ꝛ sic de alijs rectoribus rei. p. ꝛ hoc probat apostolus prime ad corin. 9. cap. dicēs quis militat suis stipēdijs vnq̄ quis plantat vineā ꝛ de fructu eius non edit: quis pascit gregez ꝛ de lacte nō māducat: ꝛ subiungit si: nos vobis spūalia seminamus magnuz est si: nos carnalia vestra metam⁹: nescitis quoniā qui in sacrario operantur: que de sacrario sunt edunt: ꝛ qui altario deseruiūt cū altari participant. Insuper apud omnes nationes etiam barbaras sacerdotes nutriūtur expēsis cōmunitatis: vnde genesis. 47. cap. habetur q̄ Joseph omnē terram egipti emit preter terram sacerdotū que a rege tradita fuerat eis quibus ꝛ statuta erat in carta ex hoīeis publicis prebebātur: idcirco non sunt cōpulsi vendere possessiones suas. Insuper in eō dē ca. probat apostol⁹ q̄ sit de iure diuino soluere aliquā quotam dicit ita ꝛ dom⁹ ordinauit his qui euāgeliū annūciant de euangelio viuere. Naz matthei. 10. saluator noster misit apostolos ad predicandum ꝛ precepit q̄ non possiderent aurum: neq̄ argentum ꝛ subiungit: dignus enim est operarius cibo suo: idem habetur marci sexto ꝛ Luce nono: ꝛ vltra illa prohibet portare panem: scilicet vltra aurum et argentum: ꝛ quāuis saluator noster precepit soluere aliquam quotam: vel portionē determinationem vero talis quote reliquit arbitrio ecclesie.

¶ Contra scōam cōclusionē arguitur sic: meretrix non pōt facere oblationem: igitur non obligatur: antecedens patet prohibetur deuteronomij. 23. Nam ibi habetur non offeres mercedem prostibuli in domo domini dei tui. Ad hoc argumentum respondetur q̄ ecclesia non vult recipere oblationes a meretricibus propter scandalū vitādum: ne videatur fauere peccatis ipsarū meretricū. Contra istā solutionem arguitur sequeretur quod nō liceret xp̄iano offerre precium alicuius canis: p̄ns est falsum. igitur sequela patet in antiqua lege non licebat: ergo nunc non licet. Ad hanc replicam rīdetur negando sequelā: ꝛ ad prōbationē negatur p̄ña: rō est: qz illud erat cerimoniale. Cōtra istā solutionem argr̄ adminus sequeretur q̄ nō liceret xp̄iano offerre agnū claudū: vel monoculū: p̄ns est falsuz igitur. Ad hāc replicā rīdetur q̄ si xp̄ian⁹ non haberet nisi illū posset bene offerre: sz si haberet multos alios malefaceret. immo eēt similis Cayn q̄ obtulit dño deo fructus corrosos ꝛ putridos: sed bonus xp̄ianus debet offerre meliorē agnū: sicut fecit bonus Abel si vult esse accept⁹ cū muneribus suis dño deo.

¶ Contra tertiā cōclusionē arguitur sic argumentis dñorū canonistarū que sūt autoritates male ab ipsis intellecte. Prima est Alexandri tertij scribentis archiepo remēsi in ca. parrochian⁹ extra de decimis quod decime nō ab hoīe: sz ab ipso dño sunt institute ꝛ quasi debitū exigi possunt. Scōa autoritas est Augustini in ca. decime. 16. questionis. prime asserentis: q̄ decime ex debito requiruntur ꝛ qui eas dare nolue rint res alienas inuadunt: ꝛ in eodē ca. pphetizauit. d. dabis impio miliū quod non vis dare sacerdoti. tertia est eiusdē Aug i ca. maiores. 16. questionis. 7. in quo ca. dicit hoc tollit fiscus qō non accipit xp̄s. Sz ad oēs istas difficultates ꝛ sibi similes vnico verbo rīdetur a dñis theologis q̄ isti sancti ꝛ pōtifices nō intelligunt q̄ ad determinationez quote: sed bene quo ad: hoc qō est soluere aliquid ad sustentationē ministrorū ecclesie. Et si arguas sacerdotes noui testamenti sunt maioris autoritatis quā sacerdotes veteris testamēti: ergo debent recipere decias: p̄ña nonuz q̄ ad determinationez quote.

¶ Jam arguitur alijs rōnibus contra cōclusiones sequeretur q̄ fideles in lege gratie obligarētur de pluribus rebus soluere decimas q̄z obligabātur fideles in antiqua lege Ad hoc cōceditur sequela. rō est: qz fideles in lege gratie obligant solue re decimas de artificijs ꝛ negociationibus ꝛ de personis: vt patet per innocentiū tertiū extra de decimis: ꝛ in ca. peruenit ad nos: ꝛ in cap. ad apostolice sedis regimen: ꝛ in antiq̄ lege nō obligabāt ad tales decias. Cōtra istam solutionē argr̄: si tales decie essent soluēde marie essēt soluēde dñis sacerdotib⁹: sz hoc nō est dicendū: igitur minor patet dñi sacerdotes habent possessiones multas: ergo non debent dare laici decimas sacerdotibus. Ad hoc rīdetur negando minorē: ꝛ ad probationem negatur p̄ña. immo debent dare vt dñi sacerdotes distribuant pauperibus. Circa istā materiā dubitat primo. vtrū sint soluēde decime de herbis. s. lactucis. Ad hoc rīdet q̄ respiciēdū est ad p̄suetudinē: ꝛ si nō sit consuetudo non debent petere dñi

sacerdotes de talibus minutis rebꝰ ne Laici reputent eos auaros: nisi indigerēt mirabiliter pro eoꝝ sustētatione. Sexto dubitatur. vtrū vsurarius emēs vineā de vsuris teneat dare decias de dicta vinea. Ad hoc rñdetur affirmatiue. Tertio dubitatur si malus colonus vendat ꝑbladaante decimationē a quo pōt petere decimas dñs sacerdos ꝛ rñdet q ab vtroq. s. a venditore ꝛ emptore: sed si vnus eoꝝ satisfaciat ipse debet eē contentus. Quarto dubitatur: si aliquis habeat domū ī vna parrochia ꝛ agros in alia cui debet soluere decimas. Ad hoc rñdetur q decime psonales debent parrochie in qua habet domū: ꝑdiales vero decime debētur parrochie in qua sunt predia: nisi sint consuetudines in oppm. ntā tunc oportet seruare cōsuetudines. Pastor verō qui in diuersis tēporibus in duabꝰ parrochijs pascit gregem debz proportionabiliter vtriq. ecclesie soluere decias: ꝛ qz ex pascuis fructus gregis proueniunt. magis debet decimas gregis ecclesie in cuius territorio grex pascit: quā illi in cuius territorio ouile collocatur. Quinto dubitatur qualiter milites colligunt decimas: rñdetur q nō colligunt: qz ipis debentur iure diuino nā solis clericis debentur iure diuino: sed ex donatiōe romani pōtificis propter aliqua seruicia q̄ impenderunt ecclesie. Sexto ꝛ vltimo dubitatur. vtrū dñi clerici tenentur soluere decimas. Ad hoc dubiū rñdetur qō de predijs ecclesie nō tenentur. immo pascalis scds in cap. nouū genꝰ exactionis extra de decimis prohibet dare decimas de predijs ecclie: sed de propijs predijs dñi tenetur dare decimas ecclesie: q̄ sponsa est agni de cuiꝰ nuptijs in hoc tertio diseruimus: vt ad ipsaꝝ cenā nos vocare dignetur: cui bñdictio ꝛ claritas sapientia: ꝛ gratiarū actio: honor: et fortitudo: ꝛ virtꝰ in penni a seculoꝝ secula. Telos.

¶ Francisci Ballesterij Ceruerien.

in septē Artibꝰ (quas oēs liberales Apellant) bachalaurei ad suū Michaelez solo cognomine Rotium: pariter in septem artibus bachalaureum meritissimum Epigramma.

¶ Qui cupis: ō Michael gustare micantia sacrę
Inclyte vel frugis: promptus ad ista veni.
Prospicies Thomam: hic Scotum (mihi crede) nitentes
Quos nostrum tenui: vinculat atq refert.
Codice perpollens syd⁹: venerabile cunctis
Celaiam dico: candide lector ama.

Quem siluit certe nunquam fortuna libenter:
Quem quoq florentem: pallas ad astra vocat.
Sic poterit Thome cunctos superare sequaces
Ac pariter Scoti: dulcia facta simul.
Quare age tu Michael: superis celebrandus olympis
Huc preco: huc pergas: cetera mitte veni.
En tibi Celaiq: quondamq petitus vbiq.
Tertius hoc munus: suspice magna docet.
En modo quo poteris: mentem nutrire quietam
Dictorum trinus: nec reprobare velis.
Haud reprobare velis: fructus celeberrime vates
Mellifluos prebet: sic bene tutus eris.
Eya age rugosa munus: nec fronte recondas
Nec simul autorem: suscipe dona tibi.
Que nimium placida promunt: pietateq monstrant:
Ardoris lector vincula nostra: cape
Sydere vel melius phœbeo: maxime lector
Muneris id lętus: cętera mitte vale.

¶ Eiusdem Francisci Ballesterij bachalaurei Ad lectorem Exastichon.

Quicquid habet lector: pollens celeberrime candor
Dictorum Thomę: quicquid in orbe tenet.
Maxima vel virtus: penetrans iam cuncta magistri
Scoti: nec spernas: grandia sensa quoq.
Celaiq siquidem nostri vel syderis instar:
Quiq prest cunctis: munera sacra docens.

¶ Hoc maximū opus pariter adamantinum Joannis a Celaia Parrisiaci doctoris Sacre pagine: Vniuersitatis Valentine Rectoris questionibus circundatum: super Tertium seu librum sententiaꝝ. Cura summaq solertia argutissimi viri. Joannis Joffredi chalchographi Valentini. Impressum est. Et tā optimū sortitur calcē. Anno a virgineo partu. Trigesimo supra Millesimū quingētesimū Kall. vndecio Aprilis.

Universidad de Deusto
Biblioteca